

Универзитет у Београду
Филолошки факултет

Светлана В. Терзић

ИЗРАЖАВАЊЕ ЕЛАТИВНОСТИ И
СУПЕРЛАТИВНОСТИ
У РУСКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

– Докторска дисертација –

Београд, 2013.

University of Belgrade
Faculty of Philology

Svetlana V. Terzić

EXPRESSING ELATIVITY AND
SUPERLATIVITY
IN RUSSIAN AND SERBIAN LANGUAGES

– Doctoral Dissertation –

Belgrade, 2013

Ментор:

Др Радмило Маројевић, редовни професор, Универзитет у Београду,
Филолошки факултет

Чланови комисије:

Датум одбране:

Наслов докторске дисертације:

Изражавање елативности и суперлативности у руском и српском језику

РЕЗИМЕ

Доста радова наших и страних дериватолога посвећено је проучавању различитих облика изражавања суперлатива. Међутим, иако је испитиван суперлатив, мало пажње је посвећено елативу као посебној врсти суперлатива без поређења.

Предмет овога рада је испитивање свих начина изражавања елативности и суперлативности у руском језику у поређењу са српским језиком. То је било интересно пре свега због тога што се сâм назив *елатив* у компарацији различито дефинише у српској и руској терминологији. У српском језику је *елатив* назив који се понекад даје апсолутном суперлативу да би се разликовао од суперлатива у правом смислу речи, тј. релативног суперлатива; према томе *елатив* значи неко својство у врло великом ступњу без икаквог поређења. У руској терминологији у вези са придевима елатив служи као ознака за експресивне облике без обзира на степен компарације; то је придевски облик који изражава врло високу меру или степен својства. Циљ нашег истраживања је био да испитамо сва лексичка и граматичка средства (синтетичка и аналитичка језичка средства) а такође и синтаксичка средства и начине изражавања, с једне стране суперлативности, с друге стране, елативности, посебно у руском а посебно у српском језику, из синхроне перспективе уз историјске коментаре тамо где је релевантно за семантички опис и опис типолошких разлика. Из тог разлога у нашем истраживању је заступљен конфронтативни метод истраживања на руско-српском плану. Корпус за наше истраживање чинила су књижевноуметничка дела на руском и српском језику.

Приликом нашег истраживања дошли смо до закључка да се за изражавање суперлативности и елативности у руском и српском језику користе:

- (1) Творбена средства и
- (2) Синтаксичка средства

(1a) Творбена средства за изражавање *суперлативности* у руском и српском језику су различита:

а) У руском језику је заступљен суфиксални начин творбе са суфиксима: -*айш*-, -*ейш*- и -*ш*-. Нашим истраживањем пронашли смо облике *малейший* и *высший* у саставу синтагме *в высшей степени* који имају не суперлативно већ елативно значење.

Поред ове врсте синтетичког суперлатива дошли смо до закључка да је најпродуктивнији и најфреквентнији начин изражавања аналитички облик суперлатива са заменицом *самый*, нешто мање продуктивним и фреквентним се показао непроменљиви аналитички облик суперлатива са генитивном заменице *весь* (*всего и всех*), а најмање продуктивним показао се аналитички облик суперлатива са прилозима *наиболее*, *наименее* испред позитива придева.

б) У српском језику заступљен је префиксални начин творбе суперлатива са префиксом *нај*- испред компаратива придева, а испред кога се појављује префикс *по*- који се сусреће у разговорном језику.

(1б) Творбена средства за изражавање *елативности* у руском и српском се такође разликују:

а) У руском језику творбена средства за изражавање елативности су само суфикси: -*айш*-, и -*ейш*- у саставу синтетичког суперлатива.

Али наше истраживање је посведочило да се у руском језику елативно значење може исказати обликом аналитичког суперлатива са заменицом *самый* у синтаксичкој конструкцији *один из + самых* + ген. мн. придева.

б) У српском језику као творбена средства за исказивање елатива посведочени су префиксоиди *пре*- и *веле*-.

(2а) За изражавање суперлативности у српском језику наше истраживање је показало да се користи и аналитички суперлатив, тј. неграматикализоване синтаксичке конструкције.

(2б) За изражавање елативности у српском језику користе се и: 1) Компаратив придева (прилога), 2) Синтетичка конструкција *један од* + генитив множине суперлатива са префиксом *нај*-, 3) Прилози: *врло*, *веома*, *апсолутно*, *изванредно*, *изузетно*, *сувише*, *необично*, *неизрециво* + придев и 4) Устаљени израз (синтагма).

Наше истраживање посведочило је да суперлатив у неким семантичким и контекстуалним условима може имати елативно значење. Овакав начин изражавања елативности суперлативом у контекстуалним условима у нашем корпусу посведочен је не само у руском већ и у српском језику о чему до сада, колико нам је познато, није писано ни у руској, а посебно не у српској лингвистичкој литератури.

Кључне речи: *суперлативно значење, суперлатив, елативно значење, елатив, суфикс, префикс, синтаксичка средства.*

Научна област: Филологија

Ужа научна област: Дериватологија, морфологија

УДК број:

The title of doctoral dissertation:

Expressing Elativity and Superlativity in Russian and Serbian Languages

ABSTRACT

A significant number of papers of local and foreign specialists for derivation have been dedicated to investigating diverse forms of expressing the superlative. However, even though the superlative has been part of wide research, little attention has been paid to the elative, as a special type of superlative without comparison.

The subject of this work is investigation of all types of expressing elativity and superlativity in the Russian language compared with the Serbian language. It has been interesting above all because the very term *elative* is defined in a different way in comparative studies pertaining to Serbian and Russian terminology. In Serbian, the term *elative* is sometimes given to the absolute superlative in order to distinguish it from the superlative in the true sense of the word, i.e. the relative superlative; therefore, *elative* refers to a certain property at a considerably high degree without any comparison. In Russian terminology, when it comes to adjectives, elative is utilized as a sign for expressive forms regardless of the comparison degree; it is an adjectival form expressing a high degree or measure of a property. The aim of our research is to survey all lexical and grammatical means (both synthetic and analytic language means), and also syntactic means and types of expression, on the one hand, referring to superlativity, and on the other hand, referring to elativity, in Russian and Serbian separately, from synchronic perspective accompanied by historical comments where the same are relevant for semantic description and typological differences description. It is due to this reason that the confrontational research method has been advocated in our work at the Russian-Serbian language level. The corpus for our research comprises literary artistic work in Russian and Serbian languages.

During our research we have concluded that the following is utilized in order to express superlativity and elativity in Russian and Serbian:

- (1) Word formation means
- (2) Syntactic means

(1a) Word formation means for expressing *superlativity* in Russian and Serbian differ:

a) The Russian language employs the word-formation rules with the suffixes: *-айш*, *-ейш*- and *-ш*-. In our research we have found the forms *малейший* and *высший* within the phrase *в высшей степени* which do not have superlative, but rather they have elative meaning.

In addition to this type of synthetic superlative we have reached the conclusion that the most productive and most frequent manner of expression is the analytic form of superlative preceded by the pronoun *самый*. It has been shown that somewhat less productive and frequent is the unchangeable analytic form of superlative preceded by the Genitive form of the pronoun *весь* (*всего и всех*), and it has been shown that the least productive is the analytical form of superlative with adverbs *наиболее*, *наименее* preceding the positive form of an adjective.

б) In the Serbian language, the prefixal word formation rule of superlative has the highest occurrence with the prefix *нај*- preceding the comparative form of an adjective, and which is preceded by the prefix *но*- that occurs in the conversational language.

(1б) Word-formation means for expressing elativity also differ in Russian and Serbian:

a) In Russian, the word-formation means for expressing elativity are only suffixes: *-айш*- and *-ейш*- within the synthetic superlative.

But, our research has brought evidence that in Russian the elative meaning may be expressed by the analytic superlative form preceded by the pronoun *самый* in the syntactic construction *один из + самых + Genitive plural form of an adjective*.

б) In Serbian, it has been found that the word-formation means for expressing elative are the prefixoids *пре*- and *веле*-.

(2a) Our research has demonstrated that expressing superlativity in the Serbian language may be achieved through the analytic superlative as well, that is, the ungrammaticalized syntactic constructions.

(2б) In Serbian, expressing elativity is carried out also by means of: 1) The comparative of an adjective (adverb), 2) The synthetic construction *један од + Genitive plural form of the superlative with the prefix нај*-, 3) Adverbs: *врло*, *веома*, *апсолутно*, *изванредно*, *изузетно*, *сувише*, *необично*, *неизрециво* + an adjective, and 4) The fixed expression (phrase).

Our research has shown that the superlative form in some semantic and contextual contexts may have elative meaning. This means that superlative and the context itself express elativity in a sentence, not only in Russian, but also in the Serbian language, which, to our knowledge, seems to have been investigated neither in Serbian nor particularly in Russian linguistic literature.

Key Words: *Superlative Meaning, Superlative, Elative Meaning, Elative, Suffix, Prefix, Syntactic Means.*

Scientific area: Philology

Specific scientific field: Derivation Morphology

UDK number:

САДРЖАЈ

САДРЖАЈ.....	10
0. УВОД.....	17
0.1. ПРИСТУП ТЕМИ.....	17
0.2. ПРЕДМЕТ И ЗАДАЦИ РАДА.....	18
0.3. ЈЕЗИЧКА ГРАЂА.....	20
0.4. МЕТОД ИСТРАЖИВАЊА.....	20
0.5. ИЗ ИСТОРИЈЕ ПИТАЊА.....	21
0.6. СТРУКТУРА РАДА.....	30
1. ИЗРАЖАВАЊЕ СУПЕРЛАТИВНОСТИ У РУСКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ .	32
1.0. СУПЕРЛАТИВНОСТ И СУПЕРЛАТИВ.....	32
1.1. СУПЕРЛАТИВ У РУСКОМ ЈЕЗИКУ И ЊЕГОВИ СРПСКИ	
ЕКВИВАЛЕНТИ.....	34
1.1.1. Синтетички облици са -ейш- и -айш-.....	34
1.1.1.1. Синтетички суперлатив на -ейш- у руском језику : суперлатив са	
префиксом нај- у српском језику.....	35
1.1.1.2. Синтетички суперлатив на -ейш- у руском језику : у српском језику	
суперлатив са префиксом нај- у једном преводу и придев у другом преводу	
.....	58
1.1.1.3. Синтетички суперлатив на -ейш- у руском језику: у српском језику	
суперлатив са префиксом нај- у једном преводу и лексичка јединица у	
другом преводу.....	63
1.1.1.4. Синтетички суперлатив на -ейш- у руском језику: придев у српском	
језику.....	64
1.1.1.5. Синтетички суперлатив на -айш- у руском језику: суперлатив са	
префиксом нај- у српском језику.....	67
1.1.1.6. Синтетички суперлатив на -айш- у руском језику : у српском језику	
суперлатив са префиксом нај- у једном преводу и придев у другом преводу	
.....	76
1.1.1.7. Синтетички суперлатив на -айш- у руском језику : у српском језику	
суперлатив са префиксом нај- у једном преводу и синтагма у другом	
преводу.....	77

1.1.1.8. Синтетички суперлатив на <i>-айш-</i> у руском језику : суперлатив са префиксом <i>нај-</i> + предлог <i>међу</i> + инструментал множине <i>придева</i> у српском језику	79
1.1.1.9. Синтетички суперлатив на <i>-айш-</i> у руском језику : у српском језику суперлатив са префиксом <i>нај-</i> у једном преводу, предлог <i>до</i> и <i>преко</i> + генитив именице у другом преводу и синтаксички израз у трећем преводу	80
1.1.1.10. Синтетички суперлатив на <i>-айш-</i> у руском језику : придев у српском језику	80
1.1.2. Синтаксички суперлатив на <i>-ш-</i>	124
1.1.2.1. Облик <i>больший</i>	125
1.1.2.2. Облик <i>меньший</i>	125
1.1.2.3. Облик <i>высший</i>	126
1.1.2.4. Облик <i>низший</i>	159
1.1.2.5. Облик <i>лучший</i>	160
1.1.2.6. Облик <i>худший</i>	173
1.1.2.7. Облик <i>старший</i>	175
1.1.2.8. Облик <i>младший</i>	177
1.1.3. Аналитички променљиви облици суперлатива са заменицом „ <i>самый</i> “ у руском језику и њихови еквиваленти у српском језику	178
1.1.3.1. Суперлатив са заменицом „ <i>самый</i> “ у руском језику : суперлатив са префиксом <i>нај-</i> у српском језику	178
1.1.3.2. Суперлатив са заменицом „ <i>самый</i> “ у руском језику : у српском језику суперлатив са префиксом <i>нај-</i> у једном преводу и придев у другом преводу	240
1.1.3.3. Суперлатив са заменицом „ <i>самый</i> “ у руском језику : у српском језику суперлатив са префиксом <i>нај-</i> у једном преводу и синтаксички израз у друга два превода	247
1.1.3.4. Суперлатив са заменицом „ <i>самый</i> “ у руском језику : придев у српском језику	250
1.1.3.5. Суперлатив са заменицом „ <i>самый</i> “ у руском језику : у српском језику лексичка јединица у једном преводу и синтагма у два превода.....	251
1.1.3.6. Суперлатив са заменицом „ <i>самый</i> “ у руском језику : прилог + компаратив у српском језику.....	252
1.1.4. Аналитички облици суперлатива са речима <i>наиболее</i> и <i>наименее</i> у руском језику и његови еквиваленти у српском језику	253
1.1.4.1. Облици суперлатива са речима <i>наиболее</i> у руском језику : суперлатив са префиксом <i>нај-</i> у српском језику	253
1.1.4.2. Облици суперлатива са речима <i>наиболее</i> у руском језику : у српском језику синтагма	257
1.1.5. Аналитички непроменљиви облици суперлатива у руском језику и њихови еквиваленти у српском језику	257
1.1.5.1. Облици суперлатива с обликом множине <i>всех</i> у руском језику : суперлатив са префиксом <i>нај-</i> у српском језику	258
1.1.5.2. Облици суперлатива с обликом множине <i>всех</i> у руском језику : у српском језику суперлатив са префиксом <i>нај-</i> у једном преводу и компаратив + <i>од свих</i> у другом преводу.....	260

1.1.5.3. Облици суперлатива с обликом множине <i>всех</i> у руском језику : у српском језику суперлатив са префиксом <i>нај</i> - у једном преводу и синтаксичка конструкција у друга два превода.....	261
1.1.5.4. Облици суперлатива с обликом множине <i>всех</i> у руском језику : у српском језику синтаксичка конструкција.....	262
1.1.5.5. Облици суперлатива с обликом множине <i>всех</i> у руском језику : у српском језику компаратив + <i>од свих (него остали)</i>	262
1.1.5.6. Облици суперлатива с обликом множине <i>всех</i> у руском језику : лексичка јединица у српском језику.....	263
1.1.5.7. Облици суперлатива с обликом генитива средњег рода <i>всего</i> у руском језику : суперлатив са префиксом <i>нај</i> - у српском језику	264
1.1.5.8. Облици суперлатива с обликом генитива средњег рода <i>всего</i> у руском језику : у српском језику суперлатив са префиксом <i>нај</i> - у једном преводу и компаратив + <i>од свега</i> у другом преводу	285
1.1.5.9. Облици суперлатива с обликом генитива средњег рода <i>всего</i> у руском језику : у српском језику суперлатив са префиксом <i>нај</i> - у једном преводу и синтаксички израз у другом преводу.....	288
1.1.5.10. Облици суперлатива с обликом генитива средњег рода <i>всего</i> у руском језику : у српском језику суперлатив са префиксом <i>нај</i> - у једном преводу и прилог у другом преводу	291
1.1.5.11. Облици суперлатива с обликом генитива средњег рода <i>всего</i> у руском језику : компаратив + <i>од свега (него ичега)</i> у српском језику	292
1.1.5.12. Облици суперлатива с обликом генитива средњег рода <i>всего</i> у руском језику : прилог у српском језику.....	293
1.1.5.13. Облици суперлатива с обликом генитива средњег рода <i>всего</i> у руском језику : речца у српском језику.....	295
1.1.5.14. Облик суперлатива с обликом генитива средњег рода <i>всего</i> + ген. јед. придева у руском језику : компаратив + <i>од</i> + генитив суперлатива и именице.....	295

1.2. СУПЕРЛАТИВ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ И ЊЕГОВИ РУСКИ

ЕКВИВАЛЕНТИ.....	296
1.2.1. Синтетички суперлатив са префиксом <i>нај</i> -.....	296
1.2.1.1. Суперлатив са префиксом <i>нај</i> - у српском језику : компаратив у руском језику	297
1.2.1.2. Суперлатив са префиксом <i>нај</i> - у српском језику : придеви (прилози) у руском језику	298
1.2.1.3. Суперлатив са префиксом <i>нај</i> - у српском језику : изостављен превод суперлатива у руском језику.....	304
1.2.1.4. Суперлатив са префиксом <i>нај</i> - у српском језику : синтагма у руском језику.....	305
1.2.1.5. Суперлатив са префиксом <i>нај</i> - у српском језику : синтаксичка конструкција у руском језику.....	310
1.2.1.6. Суперлатив са префиксом <i>нај</i> - у српском језику : изостављен превод суперлатива у руском језику.....	317
1.2.1.7. Суперлатив са префиксом <i>по-</i> испред суперлативног префикса <i>нај</i> - у српском језику : сложени непроменљиви суперлатив са заменицом <i>всего</i> у руском језику	317

1.2.1.8. Суперлатив са префиксом <i>по-</i> испред суперлативног префикса <i>нај-</i> у српском језику : прости непроменљиви компаратив у руском језику ...	318
1.2.1.9. Суперлатив са префиксом <i>по-</i> испред суперлативног префикса <i>нај-</i> у српском језику : прилог у руском језику.....	319
1.2.1.10. Суперлатив са префиксом <i>по-</i> испред суперлативног префикса <i>нај-</i> у српском језику : изостављен превод суперлатива у руском језику.....	320
1.2.2. Аналитички суперлатив	321
1.2.2.1. Суперлативност изражена комаративом + <i>од свега</i> у српском језику : непроменљиви суперлатив у руском језику	322
1.2.2.2. Суперлативност изражена конструкцијом <i>што могу</i> + <i>компаратив</i> у српском језику : компаратив у руском језику.....	323
1.2.2.3. Суперлативност изражена конструкцијом компаратив + предлог <i>од</i> са заменичким обликом <i>свега</i> у српском језику : синтаксичка конструкција у руском језику	323
1.2.2.4. Суперлативност исказана конструкцијом именица + предлог <i>мимо</i> + <i>људе</i> у српском језику : синтаксичка конструкција у руском језику	324
1.3. ПОРЕДБЕНА АНАЛИЗА	325
1.3.1. Изражавање суперлативности у руском језику	325
1.3.1.1. Синтетички променљиви облици суперлатива на <i>-ейш-</i> , <i>-айш-</i> и <i>-ш-</i>	326
1.3.1.2. Променљиви аналитички суперлатив са заменицом <i>самый</i> и облицима <i>наиболее</i> (<i>наименее</i>) испред позитива придева.....	335
1.3.1.3. Аналитички непроменљиви облици суперлатива од простог непроменљивог компаратива и генитива заменице <i>весь</i> :.....	340
1.3.2. Изражавање суперлативности у српском језику	345
1.3.2.1. Синтетички суперлатив са префиксом <i>нај-</i> испред компаратива придева	345
1.3.2.2. Суперлатив са префиксом <i>по-</i> испред суперлатива са префиксом <i>нај-</i>	347
1.3.2.3. Изражавање суперлативности аналитичким суперлативом.....	348
2.0. ЕЛАТИВНОСТ И ЕЛАТИВ	350
2.1. ЕЛАТИВ У РУСКОМ ЈЕЗИКУ И ЊЕГОВИ СРПСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ. 351	
2.1.1. Синтетички суперлатив на <i>-ейш-</i> у руском језику : елатив с обликом прилога <i>врло</i> , <i>веома</i> , <i>јак</i> , <i>силно</i> , <i>потпуно</i> , <i>посве</i> , <i>изузетно</i> , <i>изванредно</i> , <i>необично</i> + позитив придева (прилога) у српском језику	352
2.1.2. Синтетички суперлатив на <i>-ейш-</i> у руском језику : елатив с обликом прилога <i>врло</i> + именица у једном преводу, прилог <i>пуки</i> + именица у другом преводу и прилог <i>врло</i> + синтагма у трећем преводу.....	363
2.1.3. Синтетички суперлатив на <i>-ейш-</i> у руском језику : елатив с обликом прилога: <i>врло</i> , <i>веома</i> , <i>потпуно</i> , <i>посве</i> , <i>изузетно</i> , <i>изванредно</i> , <i>необично</i> + придев у једном преводу и суперлатив са префиксом <i>нај-</i> у другом преводу	363
2.1.4. Синтетички суперлатив на <i>-ейш-</i> у руском језику : у српском језику елатив с обликом прилога: <i>врло</i> , <i>веома</i> , <i>потпуно</i> , <i>необично</i> + придев у једном преводу, прилог у другом преводу и придев у трећем преводу.....	372

2.1.5. Синтетички суперлатив на <i>-ейш-</i> у руском језику : елатив у облику <i>компаратива придева</i> у српском језику.....	380
2.1.6. Синтетички суперлатив на <i>-ейш-</i> у руском језику: елатив у облику <i>један од + генитив множине суперлатива</i> у српском језику.....	382
2.1.7. Синтетички суперлатив на <i>-ейш-</i> у руском језику : елатив у облику <i>један од + генитив множине придева</i> (или само суперлатив придева) у једном преводу и елатив у облику <i>један од + генитив множине суперлатива</i> у друга два превода у српском језику.....	385
2.1.8. Синтетички суперлатив на <i>-ейш-</i> у руском језику : елатив у облику <i>један од + генитив множине суперлатива</i> у једном преводу, суперлатив са префиксом <i>нај-</i> у другом преводу и лексичка јединица у трећем преводу ..	388
2.1.9. Синтетички суперлатив на <i>-ейш-</i> у руском језику : елатив са обликом прилога: <i>врло, веома, потпуно, необично</i> + придев у три превода, елатив са префиксоидом <i>пре-</i> и суперлатив са префиксоидом <i>веле-</i> у српском језику	389
2.1.10. Синтетички суперлатив на <i>-ейш-</i> у руском језику : елатив са прилозима: <i>врло, веома</i> + придев у два превода и синтагматски израз у трећем преводу.....	391
2.1.11. Синтетички суперлатив на <i>-айш-</i> у руском језику : елатив с обликом прилога: <i>врло, и те како</i> + позитив придева у српском језику.....	391
2.1.12. Синтетички суперлатив на <i>-айш-</i> у руском језику : елатив с обликом прилога: <i>изузетно, изванредно</i> + позитив придева у једном преводу и придев у другом преводу.....	392
2.1.13. Синтетички суперлатив на <i>-айш-</i> у руском језику : суперлатив са префиксом <i>нај-</i> у једном преводу и елатив с обликом прилога: <i>врло, веома, грдно</i> + придев (глагол и глаголски придев) у другим преводима.....	393
2.1.14. Аналитички суперлатив са заменицом <i>самый</i> у синтаксичкој конструкцији <i>один из + самых + генитив множине придева</i> у руском језику : синтаксичка конструкција <i>један од + генитив множине придева</i> у српском језику.....	395
2.2. ЕЛАТИВ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ И ЊЕГОВИ РУСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ.	398
2.2.1. Компаратив у српском језику и његови руски еквиваленти.....	398
2.2.1.1. Компаратив у српском језику : компаратив у руском језику.....	399
2.2.1.2. Компаратив у српском језику : синтетички суперлатив са суфиксима <i>-ейш-</i> и <i>-айш-</i> у руском језику.....	412
2.2.1.3. Компаратив у српском језику : придев у руском језику.....	413
2.2.1.4. Компаратив у српском језику : синтаксичка конструкција у руском језику.....	416
2.2.1.5. Компаратив у српском језику : прилог у руском језику.....	421
2.2.1.6. Компаратив у српском језику : изостављен превод у руском језику.....	421
2.2.2. Елатив са префиксоидом или префиксом <i>пре-</i> у српском језику.....	422
2.2.2.1. Елатив са префиксоидом <i>пре-</i> у српском језику : префикс <i>пре-</i> + придев у руском језику.....	423
2.2.2.2. Елатив са префиксоидом <i>пре-</i> у српском језику : трпни глаголски придев са префиксом <i>пре-</i>	423
2.2.2.3. Елатив са префиксом <i>пре-</i> у српском језику : прилог у руском језику.....	424

2.2.2.4. Елатив са префиксоидом <i>пре-</i> у српском језику : прилог + придев у руском језику	424
2.2.2.5. Елатив са префиксоидом <i>пре-</i> у српском језику : придев у руском језику.....	425
2.2.2.6. Елатив са префиксом <i>пре-</i> у српском језику : синтагма у руском језику.....	426
2.2.2.7. Елатив са префиксом или префиксоидом <i>пре-</i> у српском језику : синтаксичка конструкција у руском језику	428
2.2.3. Елатив са конструкцијом <i>један од + суперлатив</i> у српском језику.....	430
2.2.3.1. Елатив са конструкцијом <i>један од + суперлатив</i> у српском језику : синтаксичка конструкција <i>один из + аналитички суперлатив</i> у руском језику.....	431
2.2.3.2. Елатив са конструкцијом <i>један од + компаратив</i> у српском језику : синтетички суперлатив са суфиксом <i>-ейш-</i> у руском језику.....	434
2.2.3.3. Елатив са конструкцијом <i>један од + компаратив</i> у српском језику : синтагма у руском језику.....	434
2.2.4. Елатив са прилозима: <i>врло, сувише, необично, неизрециво</i> + придев у српском језику	435
2.2.4.1. Елатив са прилогом <i>врло</i> + придев у српском језику : придев у руском језику	435
2.2.4.2. Елатив са прилогом <i>врло</i> + придев у српском језику : синтагма у руском језику	436
2.2.4.3. Елатив са прилогом <i>врло</i> + придев у српском језику : прилог + придев у руском језику	437
2.2.4.4. Елатив са прилогом <i>сувише</i> + придев у српском језику : синтагма у руском језику	439
2.2.4.5. Елатив са прилогом <i>сувише</i> + придев у српском језику : синтаксичка конструкција у руском језику	441
2.2.4.6. Елатив са прилогом <i>необично</i> + придев у српском језику : прилог <i>действительно</i> + прилог у руском језику	441
2.2.4.7. Елатив са прилогом <i>необично</i> + именица у српском језику : синтагма у руском језику.....	442
2.2.4.8. Елатив са прилогом <i>неизрециво</i> + придев у српском језику : синтаксичка конструкција у руском језику	442
2.2.5. Синтагма у српском језику : синтетички суперлатив са суфиксом <i>-ейш-</i> у руском језику	443
2.3. ПОРЕДБЕНА АНАЛИЗА	444
2.3.1. Изражавање елативности у руском језику	444
2.3.1.1. Елатив у руском језику изражен синтетичким променљивим обликом суперлатива на <i>-ейш-</i>	444
2.3.1.2. Елатив у руском језику изражен синтетичким променљивим обликом суперлатива на <i>-айш-</i>	449
Еквиваленти у српском језику су следећи:	449
2.3.2. Изражавање елативности у српском језику	450
2.3.2.1. Компаратив придева (прилога) у српском језику.....	450
2.3.2.2. Префиксоид <i>пре-</i> + придев, трпни глаголски придев или прилог у српском језику	453

2.3.2.3. Синтаксичка конструкција <i>један од</i> + суперлатив са префиксом <i>нај-</i> у српском језику	454
2.3.2.4. Прилози: <i>врло, сувише, необично, неизрециво</i> + придев у српском језику.....	454
3. ЗАКЉУЧАК	457
3.1. Изражавање суперлативности у руском и српском језику.....	458
3.1.1. Изражавање суперлативности у руском језику	458
3.1.2. Изражавање суперлативности у српском језику	462
3.2. Изражавање елативности у руском и српском језику.....	464
3.2.1. Изражавање елативности у руском језику	464
3.2.2. Изражавање елативности у српском језику	466
4. БИБЛИОГРАФИЈА	472
4.1. ИЗВОРИ.....	472
4.2. РЕЧНИЦИ	473
4.3. ЛИТЕРАТУРА	473
5. БИОГРАФИЈА АУТОРА	479
Изјава о ауторству	481
Изјава о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада	482
Изјава о коришћењу	483

0. УВОД

0.1. ПРИСТУП ТЕМИ

Пре него што се почнемо бавити предметом нашег рада, тј. испитивањем свих начина изражавања елативности и суперлативности у руском језику у поређењу са српским језиком, требало би видети како се у руским и српским граматицама дефинишу појмови елативности и суперлативности.

Полазећи од *Енциклопедијског рјечника лингвистичких назива* Р. Симеона [Симеон 1969: II, 555–556], суперлатив је трећи ступањ у компарацији (поређењу) придева (и неких прилога), али према томе да ли значи неко својство одређеног предмета, својство у највећој мери, без поређења са другим предметима или пак највећи ступањ својства у поређењу с другим предметима – разликује се: *апсолутни* и *релативни* суперлатив. Та два облика суперлатива могу се морфолошки разликовати или стопити се у исту категорију, где значење односа треба тражити изван категорије суперлатива. **Апсолутни суперлатив** (абсолютная превосходная степень, абсолютное сравнение, предельное сравнение) или *елатив* или *амплификатив*, а понекад се зове *лажни суперлатив* (мнимая превосходная степень), јесте суперлатив којим се изражава високи ступањ одређене особине, а да се при томе не подразумева поређење. Други је **релативни суперлатив** (относительная превосходная степень) који се односи на разне поступке поређења особина више бића или предмета (рус. *самый большой*, срп. *највећи*). У руском језику В. В. Виноградова придеви који се обично признају као облици „суперлатива“, имају три значења: (1) значење елатива, велики степен неке особине (*мельчайшие подробности, чистейшая ложь*), (2) значење највишег ступња особине (*интереснейший, важнейший*) и (3) ретко, готово изумируће у књижевном језику значење компаратива [Виноградов 1947: 212–215].

У граматицама наших слависта (В. Николић, Р. Маројевић, Б. Тошовић, П. Пипер и др.) суперлатив се дефинише као највећи степен неке особине и исказује се: (а) простим (променљивим) суперлативном; (б) сложеним променљивим суперлативом и (в) сложеним непроменљивим суперлативом. Сви наведени граматичари руског језика напомињу да прости (променљиви) суперлативи могу

означаваати знатно појачани позитив (**елатив**) без поређења са другим предметима [Николић 1969: 121], [Маројевић 1983: 121; 2001: 141]; [Тошовић 1988: 184] [Пипер 2005: 133]. В. Николић наводи да овај прости суперлатив има значење и компаратива (при *ближайшем* рассмотрении – при *ближем разматрању*; в *дальнейшем* – *даље*; *убудуће*) са чиме се слаже својом констатацијом Р. Маројевић [Маројевић 1983: 122].

Дефиниција суперлатива код наших гаматичара је иста с обзиром да је преузимана од М. Стевановића па тако и у најновијој *Граматици српског језика* Ж. Станојчића и Љ. Поповића налазимо да је суперлатив „други степен поређења, којим се означава особина заступљена у појму уз чије име придев стоји у највишем степену (између свих појмова који се одликују особином која им се приписује“ [Станојчић, Поповић 1999: 99].

0.2. ПРЕДМЕТ И ЗАДАЦИ РАДА

У складу са предметом овог рада, нас ће интересовати придеви и прилози као врста речи, тј. највиши степен њиховог поређења *суперлатив* и *апсолутни суперлатив* (*елатив*). Доста радова наших и страних дериватолога посвећено је проучавању различитих облика изражавања суперлатива. Међутим, иако је испитиван суперлатив, мало пажње је посвећено елативу као посебној врсти суперлатива без поређења. На конфронтативно-типолошком и компаративно-историјском плану тема као целина није обрађивана, као што нису обрађена ни сва питања која се тичу семантичке вредности творбених и синтаксичких средстава за изражавање елативности и суперлативности у руском и српском језику појединачно.

Предмет овога рада је испитивање свих начина изражавања елативности и суперлативности у руском језику у поређењу са српским језиком. То је било интересантно пре свега због тога што се сâм назив *елатив* у компарацији различито дефинише у српској и руској терминологији. У српском језику је *елатив* назив који се понекад даје апсолутном суперлативу да би се разликовао од суперлатива у правом смислу речи, тј. релативног суперлатива; према томе *елатив* значи неко својство у врло великом ступњу без икаквог поређења што се у

српском изражава позитивом и прилозима: врло, веома, нпр. *врло леп, веома богат* и др. а такође и облицима компартива без поређења у значењу појачаног позитива. У руској терминологији у вези са придевима елатив служи као ознака за експресивне облике без обзира на степен компарације; то је придевски облик који изражава врло високу меру или степен својства, нпр. *тончайший знаток* „истакнути познавалац (стручњак)“. Творбена средства при изражавању елативности и суперлативности у руском језику су најчешће префикси и суфикси. У руском језику су чести примери суфиксације: *мельчайшие подробности, чистейшая ложь*. За нас је било интересантно истражити која су то творбена средства у српском језику за изражавање елативности и суперлативности. Да ли синтасичким средствима у руском језику одговарају синтаксичка средства у српском језику? Из ових разлога смо се одлучили за ову тему и прихватили се озбиљног истраживања.

Даље, предмет овог рада је и испитивање творбено-семантичке структуре суперлатива и елатива и начин њиховог синтаксичког изражавања у руском језику у поређењу са српским језиком. То значи да смо имали задатак да на одабраној грађи и лексикографским изворима опишемо све начине изражавања суперлатива и елатива у руском језику и утврдимо њихове еквиваленте у српском језику.

Обрада теме „Изражавање елативности и суперлативности у руском и српском језику“ има као окосницу три основна задатка:

1. Испитати лексичка и граматичка средства (синтетичка и аналитичка језичка средства) и начине изражавања, с једне стране, елативности, с друге стране, суперлативности, посебно у руском а посебно у српском језику, из синхроне перспективе уз историјске коментаре тамо где је то релевантно за семантички опис и опис типолошких разлика.

2. Испитати различите начине изражавања елативности и суперлативности из синхронијске перспективе са семантичког и граматичког аспекта на конфронтативном руско-српском плану.

3. Испитати проблематику преводне еквиваленције једне језичке структуре у поређењу с другом са творбеног, семантичког и стилистичког аспекта.

0.3. ЈЕЗИЧКА ГРАЂА

С обзиром да истраживање суперлативности и елативности испитујемо у руском и српском језику, то смо за ексцерпирање материјала користили како дела руских тако и дела српских писаца. Примери које у раду наводимо добијени су ексцерпцијом следећих дела уместо чијих је пуних наслова при навођењу у дисертацији употребљено у загради дато скраћење. Од литературе на српском језику: (1) роман „На Дрини ћуприја“ Иве Андрића [ИА НДЋ] и превод издавача „Художественная литература“ [ИА МНД]; (2) роман „Тврђава“ Меше Селимовића [МС Т] и превод О. Кутасове „Крепость“ [МС К]. Од литературе на руском језику користили смо роман „Подросток“ Ф. М. Достојевског [ФД П] у преводима М. Ивковића „Момче“ [ФД Мо], З. Црнковића „Жутокљунац“ [ФД Ж] и Милене и Р. Маројевића „Дечко“ [ФД Д]. Примери М. Ивковића су означени са а), З. Црнковића са б) и М. и Р. Маројевића са в).

Као допунски корпус за истраживање су коришћени: (1) *Граматички речник руског језика* А. А. Зализњака и (2) *Обратни речник српског језика* М. Николића.

0.4. МЕТОД ИСТРАЖИВАЊА

Пошто смо истраживање суперлативности и елативности испитивали поредећи примере у руском и српском језику, то је у нашем раду заступљен конфронтативни метод. На специфичност конфронтативног истраживања сродних језика, какви су руски и српски, указао је Богдан Терзић [Терзић 1969: 37–41]. Конфронтативни начин истраживања у сродним језицима „не искључује интервенцију дијахроног фактора у циљу бољег сагледавања системских и функционалних односа међу тим језицима“ [Терзић 1999: 18]. Највећи број радова наших русиста посвећен је конфронтационој анализи граматичког система руског и српског језика (морфологији и синтакси), укључујући и истраживања из функционалне граматике. Конфронтативни метод примењен је и у низу радова наших русиста у области творбе речи: А. Терзића, М. Анчић-Обрадовић, Ј. Матијашевић, Б. Терзића, Д. Чампара, В. Вулетић и др. Конфронтативни приступ присутан је и у школским граматичким приручницима за средње и више школе,

али је нешто шире заступљен у *Граматници руског језика* Радмила Маројевића [Маројевић 1983: 31–335], у којој основни одељак има наслов “Граматички систем руског језика у поређењу са српскохрватским”. Таква је и граматика Б. Тошовића „Руска граматика у поређењу са српскохрватском“ [Тошовић 1988: 5–417].

Специфичност теме (испитивање творбених и синтаксичких средстава у руском и српском језику) захтева на првом месту у нашем раду примену конформативне анализе, анализе преводних еквивалената, као и типолошке, творбене и стилистичке анализе, док би компаративно-историјски метод био примењиван само у примерима где је потребно указати на утицај историјске генезе на значење творбених и синтаксичких јединица за изражавање разматраних значења. Конкретно, у раду ће се примењивати, у складу са одговарајућим посебним аспектима анализе, различити *посебни методи*: метод синхроног описа, метод интерпретационе анализе, метод концептуалне анализе и метод структурно-семантичког моделирања елатива и суперлатива.

0.5. ИЗ ИСТОРИЈЕ ПИТАЊА

О историјату питања можемо добити прегледну слику користећи: (1) општу лингвистичку литературу (2) граматике руског језика руских лингвиста (3) граматике руског језика српских лингвиста (4) сербокроатистичке граматике, књиге и стручне радове који су се бавили овом материјом.

(1) У *Енциклопедијском рјечнику лингвистичких назива* Рикарда Симеона [Симеон 1969: 296 и 555] дато је детаљно објашњење суперлатива и елатива са семантичког аспекта са довољним бројем примера из различитих језика.

С друге стране, у руској лингвистичкој литератури нисмо могли пронаћи ни један енциклопедијски речник који би бар, објашњавајући појам суперлатива, поменуо појам *елатив*.

(2) У граматикама руског језика постоји увек поглавље посвећено категоријама суперлатива и понегде елатива. У почетку је у граматикама категорија придева објашњавана само са семантичког аспекта у оквиру морфологије. Међутим, када се касније у XX веку дериватологија конституисала

као засебна дисциплина, компарација придева постаје њен саставни део па се компаратив и суперлатив објашњавају са становишта творбе речи.

Међу првима о суперлативу са семантичког аспекта је писао М. В. Ломоносов који је тврдио да се суперлатив састоји од позитива и предлога *пре-* (*пребогатый*), а исто тако значење суперлатива се добија када се испред позитива додаје *самой* (*самой скверной*). За словенски суперлатив на *ший-* (*высочайший, превысочайший*) Ломоносов констатује да се он мало употребљава, осим високог стила, посебно у стиховима, при чему истиче да суперлатив на *ший-* и без предлога *пре* има снагу суперлатива. Сви „нови“ суперлативи, узети из пољског језика са „приложением“ *наи* (*наилучший*), нису разумљиви за носиоце руског језика [Ломоносов 1775: 66–66].

Појам *елатива* међу првима је употребио и објаснио у својој граматици В. В. Виноградов са семантичког и творбеног аспекта. За облике суперлатива на *-айший* и *-ейший* и на *-ший* он тврди да имају елативно значење са јаком експресивном нијансом [Виноградов 1947: 212–215]. У облике елатива он убраја и придеве са префиксима *пре-*, *раз-*, *наи-*, *сверх-*, *архи-* и *ультра-* (од којих последња три припадају књижевном језику) и који када се додају или на позитив придева или на облике *-айший*, *-ейший* и *-ший* дају им експресивно стилску нијансу. В. В. Виноградов констатује да је Р. Кошутин веома прецизно одредио сферу примене ових суперлативних облика [В. В. Виноградов 1947: 212]. У новијој граматици руског језика В. В. Виноградов разматра суперлатив са аспекта творбе речи и раздваја их на прости и сложене, констатујући да се прости облици суперлатива образују помоћу суфикса *-айш-* и *-ейш-*, а сложени помоћу заменице *самый* и речи *наиболее*. Он тврди да прости облици суперлатива имају два значења: (1) Основно, тј. суперлативно значење (2) Значење простог суперлатива – значење крајњег степена особине ван поређења са другим предметима и које је прожето са јаком експресивном нијансом. Али овде В. В. Виноградов није поменуо *елативно* значење мада се из наведених примера то јасно уочава: *Над лесом сияло нежнейшее, зыбкое, как мираж, светло-сиреневое сияние горной цепи*. Поред примера ту су и фразеолошки изрази са елативним значењем суперлатива: *вернейшее средство, честнейший человек, кратчайший срок* итд. [Виноградов 1960: 295].

У Руској граматици АН СССР Шведова (рус. И. Ю. Шведова) не помиње појам *елатив* али зато у поглављу творбе речи наводи да се међу модификованим значењима придева издвајају градациона значења са појачаним највишим степеном особине који се изражава суфиксима *-ейш-* и *-айш-*, *-уц-* и *-енн-* префиксима: *наи-*, *пре-*, *раз-*, *пере-*, *архи-*, *сверх-*, *супер-* и *ультра-* а то су управо творбени модели за исказивање елатива. Она посебно истиче да придеви са суфиксом *-ейш-* и *-айш-* који се називају суперлативом а немају посебно мофолошко значење могу такође бити творбени модели [Шведова 1980: 547].

У граматици Н. С. Валгине се у потпуности преузима констатација В. В. Виноградова да синтетички променљиви суперлатив може имати три значења, а једно од њих је значење апсолутног степена особине без поређења са другима – *элатив* [Валгина 2002: 138].

(3) У граматицима руског језика српских лингвиста у поглављима посвећеним суперлативу објашњен је појам *елатив* са творбеног, семантичког и синтаксичког аспекта чиме је створена јасна представа о *елативности*, тј. значењу елатива.

Међу првима од граматичара са српског подручја Р. Кошутић у својој граматици, у напомени, наводи да облици суперлатива на *-ейший-* и *-айший-* могу имати *елативно* значење (значење појачаног позитива, тј. непоређеног придева) пре свега у књижевном стилу, а да се у обичном говору ретко сусрећу, па и ту већином само у вези са неким речима наводећи примере [Кошутић 1971: 118]. Сви остали српски граматичари руског језика после творбене анализе суперлатива дају дефиницију *елатива* по којој је то прости (променљиви) облик суперлатива којим се означава особина у врло високом степену [Николић 1969: 121], [Маројевић 1983: 121; 2001: 141]; [Тошовић 1988: 184] [Пипер 2005: 133]. Б. Тошовић уз то истиче да се значење елатива у српском језику за разлику од руског (*элатив*) може исказати компаративом. Само П. Пипер наводи констатацију да се у руском језику уз прости облик суперлатива елативно најчешће употребљавају компаративне конструкције *всего* [Пипер 2005: 133] са чијим другим делом се не можемо сложити а што ће касније у раду бити образложено.

(4) Старије сербокroatистичке граматике формално су се бавиле питањем суперлатива, а о *суперлативности* у домену значења и начина исказивања почело се писати тек у новијој литератури. Термин суперлатив сви граматичари

српскохрватског језика наводе као „други степен поређења (суперлатив) који показује да појам који он одређује означену особину има у највишем степену између свих појмова са којима се пореди“ [Стевановић 1981: 233].

А. Белић у својим *Универзитетским предавањима* помиње суперлатив, осврћући се само на његов творбени аспект и истакавши да се суперлатив гради стављањем речце *nâj* (која је обично наглашена) испред компаратива [Белић 2000: 167]. Он у својим предавањима не помиње термин *елатив* али зато говорећи о придевским наставцима субјективне оцене наводи имеђу осталих и префиксе: *по-* (*пòситан* „прилично ситан“), *о-* (*òмален* „прилично мален“), *пре-* (*прèзрео* „сувише зрео“) што са данашњег становишта представља изражавање елативног значења. Исто се може рећи и за синтагме које, како он каже, дају појачавање придевског значења, нпр: *пун пунџат*, *здрав здравџит* у значењу „сасвим пун“, „потпуно здрав“ [Белић 2000: 165]. Дакле, А. Белић је увидео елативно значење само што није користио његов термилошки назив.

Т. Маретић у својим граматикама не помиње термин *елатив*, док ће М. Стевановић користити описно значење елатива као „увећан степен неке особине“ [Стевановић 1981: 428–430] а С. Бабић „као појачан придев“ [Бабић 1986: 444]. Термини *елатив* и *елативност* помињу се само у лингвистичкој литератури најновијег времена И. Клајна [Клајн 2002: 213–239 ; 2003: 253–313], Р. Маројевића [Маројевић 2003: 685–779; 2005: 501–600], М. Ковачевића, [Ковачевић 2003: 11–45], П. Пипера [Пипер 2005: 846–868] Ј. Вукојевића [Вукојевић 2008: 313].

У својој граматици Т. Маретић пише само о суперлативу са морфолошког и лексико-семантичког аспекта. Компаратив и суперлатив су „облици“ речи, и при томе недвосмислено подржава чињеницу да „наук о постојању компаратива (из којег постаје суперлатив) иде управо у творбу ријечи у коју га поредбена грамика и ставља“ [Маретић 1963: 217–221]. Он није изоставио констатацију у вези са акцентом суперлатива и истиче да је у суперлативу увек силазни акценат „на ријечци *нај-*“. С тим ће се сложити касније М. Стевановић, додајући да је реч о дугосилазном акценту [Стевановић 1981: 480]. Т. Маретић је међу првим лингвистима приметио да компарација не мора бити увек синтетичка већ да у извесним случајевима мора бити *аналитичка* или *описна*. Касније ће и С. Бабић

дати своју анализу описне компарације [Бабић 1991: 637, 638] а М. Ковачевић ће у свом раду „Перифрастичка компарација у српском књижевном језику“ писати о *перифрастичком* компаративу и суперлативу [Ковачевић 2003: 9 – 45].

М. Стевановић у *Савременом српскохрватском језику* даје дефиницију суперлатива са творбеног аспекта, тј. да се суперлатив добија када се испред облика компаратива дода „суперлативна речца *nâj*“ [Стевановић 1981: 233–236].

Са синтаксичког аспекта он истиче да у реченицама где нема поређења особина облик компаратива означава само изванредан степен те особине уопште. То је компаратив с „помереним значењем“ а та се „помереност“ схвата из језичке ситуације у којој је употребљен. Нпр.: *То је бољи ђак; Пао је већи снег* итд. [Стевановић 1981: 257]. Дакле, М. Стевановић није дао термилошки назив елативног значења компаратива који је већ дефинисао В. В. Виноградов у својој граматици а која је Стевановићу била позната.

У поглављу „Твроба речи“, М. Стевановић истиче да суперлативна речца *нај-* није префикс али је сматра првим делом сложенице која сраста с другим делом (компаративом) „а облици суперлатива су врло сродни сложеним придевима с префиксима“ [Стевановић 1981: 430]. Када су у питању префикси за изражавање суперлативног значења М. Стевановић их није посебно поделио на домаће и стране, али је зато навео да је префикс *архи-* (грчког порекла) а префикси *екстра-* и *ултра-* (латинског порекла). Он је за ова три префикса уочио да имају прилошко значење: *архиглуп* (претерано глуп), *екстраскроман* (изузетно скроман) и *ултраумерен* (претерано умерен), чиме се потврђује да је М.Стевановић осетио елативно значење ових изведеница само што тај термин није употребљавао [Стевановић 1981: 427 – 430].

За префикс *по-* М. Стевановић тврди да у већини говора и у књижевном језику, придеви сложени с овим префиксом означавају нешто „увећану особину основног предмета“ [Стевановић 1981: 427]. Касније код С. Бабића стоји сасвим супротна констатација, јер префикс *по-* сврстава у „придјевне умањенице“. Њихове констатације у вези са значењем префикса *по-* са суперлативом су исте, јер облици компаратива и суперлатива сложени с овим префиксом означавају ублажен ступањ особине па је зато: *пòвећи* нешто већи а уз суперлатив *пòнајвећи*, префикс такође ублажава јачину степена особине код свих појмова што се пореде

[Стевановић 1981: 428–429] и [Бабић 1986: 444]. С префиксом *пре-* за М. Стевановића сви придеви су суперлативног значења, али одмах затим тврди да они казују особину основног придева изражену у одвећ великом степену: *прѣдобар* је онај који је одвећ добар [Стевановић 1981: 429]. Његово описно значење изведеница са овим префиксом упућује на елативно значење. Објашњења С.Бабића [Бабић 1986: 445] и М. Стевановића [Стевановић 1981: 429] за значење префикса *пре-* се поклапају. О значењу овог префикса нешто касније писао је И. Клајн [Клајн 2002: 219–220], док је о његовом значењу и позицијама као префикса и префиксоида писао и Р. Маројевић [Р. Маројевић 2005: 141–144].

С. Бабић је у „Творби ријечи у хрватском књижевном језику“ објаснио придеве са творбеног и семантичког аспекта и разврстао их у неколико група према њиховом значењу и начину творбе. За нас је важна „Творба појачаних придева“ [Бабић 1986: 444–446].

У суфиксе с појачаним значењем, неке особине убраја суфиксе: *-аџки*, и *-џат* који долази иза речи од које је изведен (*бијѣл бјѣлџат*) мада понекад долази и сам. Суфикс *-џит* долази понекад уместо суфикса *-џат* [Бабић 1986: 444–445].

У префиксе за творбу „појачаних придјева“ он убраја префиксе: *арџи-* и *архи-*, префикс *хипер-* у значењу *пре-*, *супер-* (*хиперглуп*).

У префиксалну творбу прилога поред осталих убраја префиксе: *нај-*, *по-*, и *пре-* [Бабић 1986: 449–502]. За префикс *нај-* каже да долази уз много прилога суперлативног значења (*најбржѣ*) који су постали поприложавањем придева. Префиксална творба прилога је само код примера: *најпослијѣ*, *најприје*, *највећма*. Префикс *по-* основном прилогу даје деминутивно или приближно значење (*понајвише*) а префикс *пре-* даје исто значење као и придевама, тј. да је пређена нормална мера означена основним прилогом (*прѣмнога*).

У граматици Ж. Станојчића и Љ. Поповића налази се дефиниција суперлатива преузета од М. Стевановића [Станојчић, Поповић 1999: 99], а у оквиру творбе речи, само се помиње неколико префикса субјективне оцене, а међу њима је домаћи префикс *пре-* и страни префикси *архи-* и *ултра-* са значењем „изузетно увећане особине“ [Станојчић, Поповић 1999: 178–179].

У књигама И. Клајна „Творба речи у савременом српском језику“ (I и II) суперлатив и елатив разматрани су првенствено са творбеног али и са семантичког аспекта. У првој књизи И. Клајн је у поглављима Слагање и Префиксација префиксе поделио на домаће и стране.

За домаћи префикс *нај-* И. Клајн каже „да је формант сасвим посебне врсте, будући да не ствара нове речи као други префикси, него обавља чисто граматичку функцију грађења суперлатива“. Суперлативно значење елемента *нај-* веома је блиско „појачаном“ значењу префикса као што су *пре-*, *веле-* *архи-*, или *ултра-* па зато И. Клајн сматра „да је најбоље да се он сврста међу префиксе“. Префикс *нај-*, иначе, „може доћи у спојевима“ *најпрви*, *најгорњи*, *најдоњи*, *најпоследњи*, *најзадњи* [Клајн 2002: I 215]. Р. Маројевић указује да се *нај-* у словенској граматици третира као облички префикс са компаративом. У наведеним придевима (Р. Маројевић додаје и придеву *најпотоњи*) *нај-* се појављује у функцији творбеног префикса [Маројевић 2005: 755].

Префикс *пре-* за И. Клајна има *ексцесивно* (кад *пре-* означава претераност, прекомерност) и *елативно* (појачано) значење. Он тврди да понеки придеви са овим префиксом, ипак могу имати оба значења зависно од контекста [Клајн 2002: I 220]. Р. Маројевић објашњава да се не може без укључивања прозодије правилно одредити које су изведенице са префиксом *пре-* елативног а које ексцесивног значења [Маројевић 2005: I 756]. Од префикса страног порекла са елативним значењем И. Клајн наводи префиксе: *супер-* (*супербогат*) и *ултра-* (*ултрабрз*). Остаје нејасно зашто страни суфикс *екстра-* није навео као елативни кад је већ уочио да има прилошко значење „посебно, нарочито“. За префикс *архи-* И. Клајн се у потпуности слаже са описним значењем М. Стевановића [Стевановић 1964: 445]. И. Клајн каже да придеви који спадају у групу префиксално - суфиксалних творевина имају и префикс *не-* са глаголском основом и суфиксом *-ив* (*-жив*, *-љив*) или ређе *-(а)н*. Многи од њих добијају и суперлативно значење, нпр: *неизм(ј)еран*, *неизрецив*, *неописив* [Клајн 2002: I 228].

У делу књиге „Прилози са префиксима“ И. Клајн истиче да је код прилога продуктиван префикс *нај-* суперлативног значења, будући да се прилози могу поредити као и придеви одговарајућег значења. Прилоге са *нај-* без одговарајућег придева И. Клајн преузима од С. Бабића [Бабић 1986: 501]. Префикс *по-* има

значење умереног појачања као код придева и ретко се јавља са истим основама као код придева. Без корелације с придевом су *помало*, *помање*, *повише* и *понајвише* а искључиво са прилозима грађени су *подоста* и *поодавно*, *понајпр(и)је* [Клајн 2002: I 237].

У овом одељку налазимо прилоге: *пречесто*, *прекрасно*, *претешко* и *преком(ј)ерно* [Клајн 2002: I 236–239]. Ови прилози нису настали префиксацијом односно комбинацијом префиксације и суфиксације него адвербијализацијом као подврстом транспозиције [Маројевић 2005: 764].

И. Клајн тврди да страни префикси само изузетно служе за творбу прилога.

У другој књизи Суфиксација и Конверзија у придевске елативне суфиксе И. Клајн сврстава суфиксе: -ца̑т, -циј̑а̑т и -цит са освртом на историју њиховог тумачења. Он се слаже са констатацијом Т. Маретића да „ови придјевци не говоре сами, већ само за појачање онима од којих су изведени (*го голца̑т* и *сам самца̑т*)“ [Клајн 2003: II 212]. За суфикс -цит каже да је ређа варијанта од -ца̑т. Он не помиње новије истраживање С. Бабића о овим суфиксима [Бабић 1986: 444–445]. Овде Р. Маројевић замера И. Клајну што за суфикс -ацк- не каже да је елативан [Маројевић 2007: 570].

Од придевских страних суфикса нема забележен ниједан који би се могао довести у везу са изражавањем суперлативности и елативности [Клајн 2003: II 313 – 322].

У поглављу „Прилошки суфикси“ И. Клајн није навео ниједан од елативних или суперлативних суфикса. Тек у овом делу своје књиге дефинише појам конверзије. Позивајући се на мишљење С. Бабића, И. Клајн под термином конверзија сматра „постанак нове ријечи пријелазом из једне врсте ријечи у другу без посебног додавања творбених елемената“ [Клајн 2003: II 379], а врста речи у којој налазимо најмасовнију систематску примену конверзије јесу прилози [Клајн 2003: II 385].

Када је реч о префиксацији придева, разматрајући чисту префиксалну творбу у домаће префиксе И. Клајн је сврстао: *нај-* и *пре-* [Клајн 2002: I 213–220]. Што се тиче елемента *веле-* И. Клајн га сматра за префикс, аналогно другим елативним („појачаним“) префиксима као што су *пре-*, *нај-*, *макси-* или *супер-* [Клајн 2002: I 748–749].

Р. Маројевић је написао критички приказ *Творбе речи у савременом српском језику* И. Клајна у две студије: (1) [Маројевић 2005: 685–779] и (2) [Маројевић 2007: 501–600]. За закључак И. Клајна да је елемент *веле-* префикс Р. Маројевић тврди да је погрешан. Компоненте *нај-*, *макси-*, *супер-*, а у неким случајевима и компонента *пре-* (прѐ-крвнициј) понашају се као придев нулте деклинације, што важи и за компоненту *веле-*. Поред тога *веле-* у структури придева има прилошку функцију (*велеважан*) и зато се овој компоненти домаћег и страног порекла може приписати терминолошка номинација – префиксоид [Маројевић 2005: 749].

О овим компонентама које се јављају као префиксоиди, Р. Маројевић је писао у свом раду „*Творбена и морфолошка анализа у граматичком систему савременог српског језика (I)*“ [Маројевић 2005: 124–150]. Зато, када И. Клајн у именичке префиксе са страним пореклом сврстава префиксе: *екс-*, *екстра-*, *супер-*, а у придевске: *архи-*, *екстра-*, *супер* и *ултра-*, Р. Маројевић тврди да су то све префиксоиди, а не префикси [Маројевић 2005: 134].

Да резимирамо. Термин *елатив* различито се дефинише у руској и српској литератури:

(1) поред значења елатива као апсолутног суперлатива и у руској и у српској литератури постоји и описно тумачење елатива, тј. уместо тог термина каже се да придеви имају значење појачане особине или особине у највећем степену без поређења.

(2) У руској литератури елативно значење се односи само на *апсолутни суперлатив* док се у српској литератури односи и на *апсолутни компаратив*.

(3) Творбена средства у руском и у српском језику се разликују:

(а) творбена средства у руском језику су: суфикси *-ајш-*, *-ејш-* и *-шиј-*, док се за највиши степен неке особине без поређења преноси суфиксима: *-уц-* и *-енн-*; префиксима: *пре-*, *раз-* (*рас-*), *наи-*, *сверх-*, *архи-*, *супер-*, *ултра-*.

(б) творбена средства у српском језику за елативно значење су: домаћи префикс (или префиксоид) *пре-* и страни префиксоиди: *архи-*, *екстра-*, *ултра-*; суфикси *-цајт*, *-цијат* и *-цит* и суфикс *-ацк-*, затим прилози *веома*, *врло* са позитивом придева и синтаксичка конструкција *један од највећих* и сл.

(4) Што се тиче појма *суперлатив*, ту се у руској и српској литератури првенствено мисли на *релативни суперлатив* којим се исказује највећи степен неке особине са поређењем.

(а) творбена средства у руском језику су суфикси: *-аиш-*, *-еиш-* и *-иш-*; заменица *самый* и прилози *наиболее*, *наименее* испред позитива придева и генитив заменице *весь* (*всего* и *всех*) са компаративом.

(б) творбено средство за суперлатив је префикс *нај-*, а за изражавање суперлативности су различите синтаксичке конструкције.

Зато је за нас био изазов да испитамо творбено-семантичке структуре суперлатива и елатива и начин њиховог синтаксичког изражавања у руском језику и утврдимо њихове еквиваленте у српском језику са творбеног, семантичког и стилистичког аспекта.

0.6. СТРУКТУРА РАДА

Поред увода и закључка, рад садржи и структурна поглавља. Рад смо по садржини поделили у два централна поглавља, а она су структурирана по истом моделу.

1. Прво поглавље посвећено је „Изражавању суперлативности у руском и српском језику“.

1.0. На почетку се говори о суперлативу као придевској форми и суперлативности као придевском значењу.

1.1. Истраживање на конфронтативном плану започиње са суперлативом у руском језику и његовим српским еквивалентима.

С обзиром на неколико врста суперлатива у руском језику, ова целина подељена је на пет делова: (1.1.1.) Синтетички облици суперлатива на *-еиш-* и *-аиш-*; (1.1.2.) Синтетички суперлатив на *-иш-*; (1.1.3.) Аналитички променљиви облици суперлатива са заменицом „*самый*“; (1.1.4.) Аналитички облици суперлатива са речима *наиболее* и *наименее* и (1.1.5.) Аналитички непроменљиви облици суперлатива у руском језику.

1.2. Да би конфонативни метод у потпуности био остварен, то смо у овом делу испитивали различите начине изражавања суперлативности у српском језику анализирајући њихове руске еквиваленте.

1.3. Прво поглавље „Изражавање суперлативности у руском и српском језику“ завршава се поредбеном анализом.

2. Друго поглавље посвећено је „Изражавању елативности у руском и српском језику“.

2.0. На почетку се говори о елативу као придевској форми и елативности као придевском значењу.

2.1. Истраживање је започето анализом елатива у руском језику и њихових различитих облика српских еквивалената.

2.2. Затим смо обрнутом анализом истраживали елатив у српском језику пратећи њихове руске еквиваленте.

2.3. И поглавље „Изражавање елативности у руском и српском језику“ завршава се поредбеном анализом.

1. ИЗРАЖАВАЊЕ СУПЕРЛАТИВНОСТИ У РУСКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

1.0. СУПЕРЛАТИВНОСТ И СУПЕРЛАТИВ

До сада нису као целина обрађена сва питања која се тичу семантичке вредности творбених и синтаксичких средстава за изражавање суперлативности на конфронтативно-типолошком и компаративно-историјском плану односно у руско-српском језику. Сам термин *суперлативност* и његово објашњење за разлику од суперлатива, ретко се помињао до скоријег времена у науци о језику. Појам суперлатив значи оно што је постављено над чим, трећи степен у компарацији (поређењу) придева (и неких прилога) [Симеон 1969: II, 555]. Ту чињеницу уз навођење начина творбе суперлативних облика придева и прилога не заобилази ни једна граматика руског или српског језика. Ретке су граматике или ванграматички радови, у којима се спомене чињеница да у српском језику компарација односно суперлатив није нужно синтетички него да може – а у неким случајевима и мора – да буде *аналитички* или како га М. Ковачевић назива *перифрастичким* и *описним* [Ковачевић 2003: 9]. На ту чињеницу упозорио је међу првима Т. Маретић у својој граматици [Маретић 1963: 220]. Управо се, поред других начина и *аналитичким*, тј. *описним* суперлативом изражава суперлативност. О различитим облицима изражавања суперлативности писао је поред М. Ковачевића и П. Пипер са сарадницима [Пипер 2005: 847–868].

У зависности да ли је највећи степен особине у поређењу или без поређења са другим предметима, разликује се *апсолутни* и *релативни* суперлатив. *Апсолутни* суперлатив је суперлатив којим се изражава висок степен одређене особине, а при том се не означава и не имлицира – не подразумева поређење [Симеон 1969: II, 555]. *Релативни* суперлатив се заправо односи на разне поступке упоређивања особина више бића или предмета [Симеон 1969: II, 555]. Из тога проистиче да се апсолутно поређење увек изражава реченичним обликом (као нпр: *То је најстарији манастир*), док се релативно поређење остварује у синтагматској форми суперлатива придева и једне од конструкција за поређење: генитив са

предлогом *од* или *између*, односно инструментал с предлогом *међу* (нпр. Иван је најстарији од њих /међу њима/ између њих) [Ковачевић 2007: 10].

У руском језику значење највећег степена особине у поређењу са другим предметима или бићима исказује се: (а) синтетичким суперлативом, (б) аналитичким променљивим суперлативом и (в) аналитичким непроменљивим суперлативом.

(а) Синтетички облици суперлатива у руском језику образују се помоћу суфикса *-ейш-*, *-айш-*, и *-ш-* који се додају на придевску основу и мењају се по адјективној промени.

Нпр.: важн-ый – важн-ейш-ий, важнейшая, важнейшее; мн.ч. важнейшие

(б) Аналитички променљиви облици суперлатива у руском језику граде се на два начина:

(1) кад се испред облика позитива дугог придева стави заменица *самый*, *самое*, *самая*, *самые*, на пример:

самый известный, самый сильный, самый красивый и сл.

(2) или кад се испред облика позитива дугог придева ставе прилози *наиболее*, *наименее*, на пример:

наиболее (наименее) известный; наиболее (наименее) сильный; наиболее (наименее) красивый

(в) Аналитички непроменљиви облици суперлатива се граде помоћу простог облика компаратива и генитивских облика заменице *весь* – *всех*, *всего*: од синтетички непроменљивог облика компаратива и облика генитива заменице *весь*, на пример:

лучше всех, приятнее всего, старше всех, вкуснее всего

У српском језику значење највећег степена особине се исказује суперлативом као другим степеном поређења који се гради када се на облик компаратива придева дода префикс *нај-* (нпр: *најлепши*, *најважнији*, *највеселији*) [Станојчић 1999: 99].

1.1. СУПЕРЛАТИВ У РУСКОМ ЈЕЗИКУ И ЊЕГОВИ СРПСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ

1.1.1. Синтетички облици са *-ейш-* и *-айш-*

Синтетички облици суперлатива на *-ейш-* у руском језику образују се од оних придева чија се основа не завршава на веларне задњонепчане сугласнике *к, г, х* и после суфикса се додају придевски наставци за једнину : *-ий, -ая, -ее*, и множину *-ие*:

любим-ый – любимейший, любимейшая, любимейшее; мн.ч. любимейшие

Синтетички облици суперлатива на *-айш-* у руском језику образују се од оних придева чија се основа завршава на *к, г, х*. Испред суфикса *-айш-* мења се крајњи сугласник основе:

к→[č] велик-ий – величайший, величайшая, величайшее, мн.ч. величайшие

г→[ž] строг-ий – строжайший, строжайшая, строжайшее, мн. ч. строжайшие

х→[š] тих-ий – тишайший, тишайшая, тишайшее, мн.ч. тишайшие

Придев *короткий* образује суперлатив од основе краткий (*кратк-*), а придев *дорогой* од основе *драг-*:

короткий } кратчайший, кратчайшая, кратчайшее, мн-ч. кратчайшие

краткий }

дорогой – дражайший, дражайшая, дражайшее, мн.ч. дражайшие

Прости суперлатив имају само дуги придеви и употребљава се у атрибутивној и (ређе) у предикативној функцији.

Напомена:

Облици на *-ейш-/айш-* могу и да не буду суперлатив већ *елатив*, а елатив означава особину у врло високом степену без поређења [Маројевић 1983: 121]. Нпр. Менделеев *крупнейший* ученый.– Менделјејев је *веома велики* научник.

О елативу и елативности биће речи у поглављу **2**.

Што се тиче начина образовања синтетичког суперлатива у руском и српском језику основна разлика је у месту афикса у односу на придевску основу (или компаратив придева):

а) у руском језику образују се помоћу суфикса *-ейш-*, *-айш-*, и *-ш-* који се додају на придевску основу, дакле, заступљен је суфиксални начин образовања а

б) у српском језику образује се помоћу префикса *нај-* који се додаје на компаратив придева где је заступљен префиксални начин образовања.

Суперлатив са суфиксом *-ейш-/-айш-* одлика су књижевног језика [Маројевић 1983: 122].

1.1.1.1. Синтетички суперлатив на *-ейш-* у руском језику : суперлатив са префиксом *нај-* у српском језику

У нашој грађи потврђено је четрдесет три примера у којима је суперлатив на *-ейш-* преведен у српском језику суперлативом са префиксом *нај-*.

<p>(1) Я прямо говорю, я прямо говорю: я был ваш враг, но я нашел в вас <i>благороднейшее</i> существо!</p> <p>[ФД П 279]</p>	<p>(1б) Отворено вам кажем, отворено вам кажем, да сам био ваш непријатељ, али сам у вама открио <i>најплеменитије</i> створење!</p> <p>[ФД Ж 249/П]</p>
<p>(1а) Рећи ћу вам отворено, рећи ћу вам отворено: био сам ваш непријатељ, али сам нашао да сте <i>најплеменитије</i> биће!</p> <p>[ФД Мо 92/П]</p>	<p>(1в) Отворено вам кажем, отворено вам кажем: био сам ваш непријатељ, али сам у вама нашао <i>најплеменитије</i> биће!</p> <p>[ФД Д 311]</p>

<p>(2) Двоедушие ваше было для меня невыносимо, потому что...потому что я нашел в вас <i>благороднейшее</i> существо!</p> <p>[ФД П 279]</p>	<p>(2б) Ваша ми је дволичност била несносна зато... зато што сам у вама открио <i>најплемнитије</i> створење!</p> <p>[ФД Ж 249/П]</p>
<p>(2а) Ваша дволичност је била за мене неиздржљива, зато што ... зато што сам нашао да сте ви <i>најплеменитије</i> биће!</p> <p>[ФД Мо 92/П]</p>	<p>(2в) Ваша дволичност била ми је неподношљива јер сам ... јер сам у вама нашао <i>најплеменитије</i> биће!</p> <p>[ФД Д 311]</p>

Суперлатив (ср.р.) *блароднейшее* потврђен је са два примера у нашој грађи у руском језику, и у оба примера (1) и (2) употребљен је са именицом *существо* (*благороднейшее существо*). У српском језику преведено је синтагмом (ср.р.)

најплеменитије биће у преводима (1а) и (1в) и (ср.р.) *најплеменитије* створење у преводу (1б).

Суперлатив (ср.р) *благороднейшее* образован је од придева *благородный* и елативног суфикса *-ейш-*. Иако је у српском језику преведен суперлативом са префиксом *нај-* (*најплеменитије*) у оба примера он има елативно значење. Суперлатив придева у српском језику у неким семантичким и контекстуалним условима може имати елативно значење јер се у овим примерима племенито значење не пореди са другим бићима већ се указује на висок степен особине конкретног бића. Елативно значење овом суперлативу поред контекста даје и интонација којом је исказан (на коју указује знак узвика као интерпункцијско средство).

<p>(3) – Снег валит! – сказал он с ликованием, словно никто не видит этой <i>прекраснейшей</i> и <i>важнейшей</i> вещи на свете и он счастлив сообщить людям эту радостную весть.</p> <p>[МС К 245]</p>	<p>(3) – Пада! – рекао је весело, као да то нико не види, и као да је то <i>најлепша</i> и <i>најважнија</i> ствар на свијету.</p> <p>[МС Т 319]</p>
---	--

Суперлативи (ген. ж.р.) *прекраснейшей* и *важнейшей* су образовани од придева *прекрасный* и од придева *важный* помоћу елативног суфикса *-ейш-*. У српском језику преведено је суперлативним облицима (ж.р.) *најлепша* и *најважнија* (*ствар на свијету*) са елативним значењем што одређују контекстуални услови јер се у овом примеру најлепше и најважније значење не пореде са другим стварима већ се указује на висок степен особине конкретне ствари са експресивном нијансом. Елативно значење одређује и интонација којом је суперлатив у овом контексту употребљен (на коју указује знак узвика као интерпункцијско средство).

<p>(4) О друг мой, она сказала всего только два слова, но это ... это было в роде <i>великолепнейшего</i> стихотворения.</p> <p>[ФД П 347]</p>	<p>4б) О, драги мој, она је рекла свега двије ријечи, али је то... то је било као <i>најлепша</i> пјесма.</p> <p>[ФД Ж 310/II]</p>
--	--

(4а) О, драги пријатељу, рекла ми је свега две речи, али оне су... биле као <i>најлепша</i> поезија. [ФД Мо 190/П]	(4в) О, драги мој, она је рекла свега две речи, али то је... то је било као <i>најлепша</i> песма. [ФД Д 35/ П]
---	--

У овом примеру облик суперлатива (ген. ср.р.) *великолепнейшего* изведен је од придева *великолепный* као творбене базе и елативног суфикса *-ейш-*. На српски језик преведен је суперлативом са суфиксом *нај-* у саставу синтагме (ж.р.) *најлепша* (*песма, поезија*); *најљепша* (*пјесма*) и чува се његово елативно значење јер се овде контекстуално истиче висок степен особине у значењу леп које имају изречене речи у односу на најлепшу песму (*поезију*).

(5) Есть и обратный закон для идей: идеи пошлые, скорые – понимаются необыкновенно быстро, и непременно толпой, непременно всей улицей; мало того, считаются <i>величайшими</i> и <i>гениальнейшими</i> , но – лишь в день своего появления. [ФД П 417]	(5б) И обратно вриједи за идеје: плитке, лаке идеје схваћају се необично брзо, и то их безувјетно схваћа свјетина, безувјетно сва улица: што више, сматрају их за <i>највеће</i> и <i>најгенијалније</i> , али само онај дан кад се роде. [ФД Ж 93]
(5а) Али и за идеје важи закон супротности: рђаве, јефтине идеје – схвата свет обично брзо, и неизоставно цела маса и цела улица; не само то, него их свет сматра за <i>највеличанственије</i> и за <i>најгенијалније</i> , али – само онога дана кад се појаве. [ФД Мо 143]	(5в) Постоји и обрнута законитост кад је реч о идејама: идеје баналне, временски ограничене схватају се невероватно брзо, и сигурно ће их схватити светина, и цела улица; не само то, сматраће да су све <i>највеће</i> и <i>најгенијалније</i> , али само оног дана кад се појаве. [ФД Д 114]

Облик суперлатива (инстр. мн.) *гениальнейшими* образован од придева *гениальный* као творбене базе и обличког суфикса *-ейш-*. У српском језику

еквивалент је (мн.) *најгенијалније (идеје)* образованог помоћу префикса *нај-* и има значење суперлатива јер се идеје пореде међу собом.

<p>(б) <i>Главнейшее</i> состояло в том, что существует документ и что обладатель его – я, и что этот документ имеет высокую ценность: в этом Ламберт не сомневался.</p> <p>[ФД П 444]</p>	<p>(бб) <i>Најважније је било</i> што постоји спис и што је он у мојим рукама и што тај спис има велику вриједност: о томе Ламберт није сумњао.</p> <p>[ФД Ж 394/III]</p>
<p>(ба) <i>Најважнија</i> ствар за њега било је то да постоји документ, и да сам ја човек у чијим је рукама, и да тај документ има велику вредност: Ламберт у то није сумњао.</p> <p>[ФД Мо 44/III]</p>	<p>(бв) <i>Најважније је било</i> то да постоји документ и да га ја имам, и да тај докуменат има велику вредност: у то Ламберт није сумњао.</p> <p>[ФД Д 142/ II]</p>

У овом примеру суперлатив (ср.р) *главнейшее* образован је од придева *главный* и обличког суфикса *-ейш-*. У српском језику је еквивалент суперлатив (ж.р.) *најважнија (ствар)* у атрибутивној функцији у преводу (ба), а у преводима (бб) и (бв) еквивелент је такође суперлатив *најважније (је било)* зато што се значење важности издваја и пореди у односу на важност свега осталог али у овим преводима је у предикативној функцији.

<p>(7) [...]; третње: узнал что я оскоблен и горжусь омстить, и, наконец, четвертое, <i>главнейшее</i>: узнал, что существует такой документ,...</p> <p>[ФД П 443]</p>	<p>(7б) [...]; треће, сазнао је да сам ја повријеђен и да пријетим да ћу се осветити и, напоследку, четврто, <i>најважније</i>: сазнао је да постоји некакав спис, ...</p> <p>[ФД Ж 394/III]</p>
<p>(7а) [...]; треће, сазнао је да сам увређен и да претим осветом; и, најзад, четврто, <i>најважније</i>: сазнао је да постоји један тајни и скривен документ, ...</p>	<p>(7в) [...]; треће: сазнао је како сам увређен и како претим да ћу се осветити, и најзад, четврто и <i>најважније</i>: сазнао сам да постоји</p>

[ФД Мо 43/III]	скривен некакав тајни докуменат, ... [ФД Д 141/ II]
----------------	--

О творбеној структури суперлатива *главнейшее* и његовом значењу у том примеру било је речи раније [види 1.1.1. (ба), (бб) и (бв)].

У овом примеру суперлативу (ср.р.) *главнейшее* еквивалент у српском језику је суперлатив (ср.р.) *најважније* где га преводиоци стављају у постпозицију, накнадно и тиме га посебно осамостаљују и посебно наглашавају.

(8) [...]; такой усомниться не мог, тем более что уже выпытал у Анны Андреевны все <i>главнейшие</i> подтверждения. [ФД П 447]	(8б) [...]; такав човјек није могао ни у шта посумњати, поготово кад му је већ Ана Андрејевна потврдила све оно <i>најважније</i> . [ФД Ж 397/III]
(8а) [...]; због тога није могао ни у што да посумња, утолико мање, што је од Ане Андрејевне испипао све <i>најглавније</i> . [ФД Мо 49/III]	(8в) [...]; тај није могао да се поколеба, утолико пре што је већ све испипао од Ане Андрејевне која му је потврдила оно <i>најважније</i> . [ФД Д 145/ II]

У овом примеру суперлативу (мн.) *главнейшие* који у руском језику има атрибутивну функцију (*главнейшие подтверждения*) еквивалент у српском језику је суперлатив (*све*) *најглавније* у преводу (8а), (*све оно*) *најважније* у преводу (8б) и (*оно*) *најважније* у преводу (8в). У српском језику суперлатив није као у руском језику у атрибутивној функцији него је употребљен објекатски атрибут у инверзији, на крају исказа, чиме се посебно истиче.

<p>(9) Оно доказывало лишь то, думал я тогда, что я не в силах устоять даже и при <i>глупейшими</i> приманками, тогда как сам же сказал сейчас Крафту, что у меня есть „свое место“, есть свое дело, и что если б у меня было три жизни, то и тогда бы мне было мало.</p> <p>[ФД П 83]</p>	<p>(9б) Доказивао је само то, мислио сам тада, да нисам кадар одољети ни <i>најглупљим</i> мамцима, иако сам недавно сâм рекао Крафту да имам „своје мјесто“, да имам свој посао и да би ми и три живота било премало.</p> <p>[ФД Ж 76]</p>
<p>(9а) Или је био само доказ, тако сам мислио тада, – да нисам кадар да се одупрем чак ни <i>најглупљим</i> мамцима, а овамо сам малочас рекао Крафту да имам „своје место“, да имам свој посао, и кад бих имао три живота, да би ми и то било мало.</p> <p>[ФД Мо 117]</p>	<p>(9в) Доказивао је само то, мислио сам тада, да нисам у стању да одолим чак ни пред <i>најглупљим</i> мамцем, иако сам малопре рекао Крафту да имам „свој свет“, да имам свој посао и кад бих имао три живота, да би ми и то било мало.</p> <p>[ФД Д 93]</p>
<p>(10) От кого бы перенес я такой взгляд и такую нахальную улыбку без немедленного протеста, хотя бы <i>глупейшего</i>, – это всё равно, с моей стороны?</p> <p>[ФД П 47]</p>	<p>(10б) Тко би ме још смио онако погледати и онако ми се дрско подсмјехнути а да не бих одмах просвједовао, макар и на <i>најглупљи</i> начин – свеједно?</p> <p>[ФД Ж 44]</p>
<p>(10а) Од кога бих ја поднео такав поглед и такав изазивачки смех, а да одмах не протестујем, свеједно макар и на <i>најглупљи</i> начин?</p> <p>[ФД Мо 66]</p>	<p>(10в) Чији онакав поглед и онако дрзак осмех бих претрпео, а да сместа не протестујем, макар и на <i>најглупљи</i> начин, свеједно?</p> <p>[ФД Д 53]</p>

У примерима (9) и (10) у руском језику су потврђени суперлативи (инст.мн.) *глупейшими* и (ген.) *глупейшего* образовани од придева *глупый* и обличког суфикса *-ейш-*. Еквивалент у српском језику у примеру (9) је суперлатив (инст.) *најглупљим* и (инст. мн.) *најглупљим* са суперлативним значењем а суперлатив

најглупљи је део устаљеног израза *најглупљи мамац* који је припада разговорном језику.

У примеру (10) еквивалент у српском језику је суперлатив јер се од свих значења за глуп начин протествовања издваја *најглупљи* начин.

<p>(11) Я буду думать о вас всю мою жизнь, как о <i>драгоценнейшем</i> человеке, как о величайшем сердце, как о чем-то священном из всего что могу уважать и любить.</p> <p style="text-align: right;">[ФД П 571]</p>	<p>(11б) Мислићу на вас до гроба као на <i>најдражег</i> човјека, као на човјека најплеменитијег срца, као на нешто најсветије од свега што могу поштовати и вољети.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Ж 505/III]</p>
<p>(11а) Мислићу о вама целог живота као <i>најдрагоценијем</i> човеку, као о највећем људском срцу, као о нечем најсветијем међ свим оним што могу да ценим и волим.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Мо 225/III]</p>	<p>(11в) Мислићу на вас читавог свог живота као на <i>најдражег</i> човека, као на човека племенитог срца, као на нешто најсветије на свету што могу да поштујем и волим.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Д 281/ III]</p>

Суперлатив (лок.) *драгоценнейшем* који је потврђен у овом примеру образован је придева *драгоценный* и обличког суфикса *-ейш-*. Еквивалент у српском језику је суперлатив (ген.) *најдражег* (*човека, човјека*) у преводима (11б) и (11в) и суперлатив (лок.) *најдрагоценијем* (*човеку*) у преводу (11а). У овом примеру суперлативи *најдражег* и *најдрагоценијем* имају суперлативно значење.

<p>(12) Его злочастная доля, страдания и одиночество на многое открыли ему глаза, обострили в нем наблюдательность, но <i>драгоценнейшие</i> находки его проникновенной мысли лишь ярче озаряли убожество его беспросветной участи в этой заштатной глуши и отнимали у него последние остатки мужества, повергая в горькое</p>	<p>(12) Његова зла судбина, самоћа и патња отвориле су му очи и изоштриле дух за многе ствари, али и најлепше мисли и <i>најдрагоценија</i> сазнања могу само да га још више обесхрабре и огорче, јер му још јаче осветљавају његов неуспех и његов безизгледан живот у касаби.</p>
--	---

уныние.	[ИА МНД 592]	[ИА НДЋ 268]
---------	--------------	--------------

О творбеној структури суперлатива *драгоценнейший* и његовом значењу у том примеру било је речи раније [види 1.1.1. (11а), (11б) и (11в)].

Суперлативу (мн.) *драгоценейшие* (*находки*) у овом примеру еквивалент у српском језику је суперлатив (ном. мн.) *најдрагоценија* (*сазнања*) који је задржао суперлативно значење.

(13) – Достойными доверия, оказанного вам, несомненно, покажите себя и вы, и благородное согласие между монархом и народом <i>драгоценейшим</i> залогом дальнейшего прогресса всегда будет сопутствовать нашей совместной деятельности.	(13) – Ви ћете се зато подсигурно показати достојни повјерења, које се у Вас полаже, да ће племенити склад између владара и народа, тај <i>најдрагоценији</i> залог свега државнога напретка, Наш заједнички рад увијек пратити.
[ИА МНД 577]	[ИА НДЋ 251]

О творбеној структури суперлатива *драгоценнейший* и његовом значењу у том примеру било је речи раније [види 1.1.1. (11а), (11б) и (11в) и (12)].

Суперлативу (инст.) *драгоценейшим* (*залогом*) еквивалент у српским језику је суперлатив *најдрагоценији* (*залог*) који је задржао суперлативно значење.

(14) Мы были слепы и глухи и должны это признать; мы все проспали, позволив <i>злейшему</i> врагу говорить народу, что ему в голову взбредет.	(14) Били смо слијепи и глухи, морамо то рећи, успавали смо се и пустили да <i>најгори</i> непријатељ говори народу што му на уста дође.
[МС К 177]	[МС Т 231]

Суперлатив (дат.) *злейшему* образован је од придева *злой* и елативног суфикса *-ейш-*. У српском језику еквивалент му је суперлатив *најгори* (*непријатељ*) образован помоћу префикса *нај-* и компаратива *гори* који је образован од суплетивне основе придева *зао*. Суперлатив *најгори* у синтагми *најгори непријатељ* има елативно значење јер се у овом примеру значење „зао“ не пореди

са другим непријатељима већ се истиче висок степен особине једног, конкретног непријатеља.

У многим устаљеним фразеолошким обртима синтагма *злейший враг* има елативно значење и тада јој је еквивалент у српском језику синтагма *крвни непријатељ* [Николић 1969: 121].

<p>(15) <i>Крупнейшие</i> события в мире, подобно падению денег и росту цен, совершались такой же необозримой быстротой и так же далеко, незримо для глаз.</p> <p style="text-align: right;">[ИА МНД 584]</p>	<p>(15) Као што је био случај у новцу и трговини, и у овим <i>најкрупнијим</i> стварима све се дешава на даљину и несхватљиво брзо.</p> <p style="text-align: right;">[ИА НДЋ 259]</p>
---	--

Суперлатив (мн.) *крупнейшие* образован је од придева *крупный* и обличког суфикса *-ейш-*. Еквивалент у српском језику му је суперлатив (лок. мн.) *најкрупнијим* (стварима).

<p>(16) Кроме того есть характеры, так сказать, слишком уж обшарканные горем, долго всю жизнь терпевшие, потерпевшие чрезвычайно много и большого горя и постоянного по мелочам, и которых ничем уже не удивишь, никакими внезапными катастрофами и, главное, которые даже перед гробом любимейшего существа не забудут ни единого из столь дорого доставшихся правил искательного обхождения с людьми.</p> <p style="text-align: right;">[ФД П 191]</p>	<p>(16б) Осим тога, има особа које су, да тако кажемо, већ превише окорјеле од невоља, које су сав живот патиле, које су препатиле необично много и великих невоља и вјечитих ситних невоља, и које више ничим више изненадити, никаквим ненаданим катастрофама и што је најважније, које чак ни пред лијесом најмилијег створења неће сметнут с ума ни једно од оних правила додворљивога владања према људима, правила која су их тако скупо стајала.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Ж 171]</p>
<p>(16а) И има карактера који су, тако рећи, толико оуглали на бол, јер су</p>	<p>(16в) Осим тога, постоје такве природе, које су, како да кажем,</p>

<p>целога живота трпели, јер су претрпели врло много и много већих болова, и то увек због ситница, и који се ничему више не могу да зачуде, никаквим изненадним катастрофама и, што је главно, који чак ни пред одром <i>најмилијега</i> створа не заборављају ни једно једино, толико тешко научено, правило обавезног опхођења с људима.</p> <p>[ФД Мо 267]</p>	<p>толико оуглале на бол, које су много трпеле читавог живота и трпеле веома много и великих, и свакодневних невоља и које више ништа не може да зачуди, никакве изненадне катастрофе и, што је најтужније, које чак пред одром <i>најмилијег</i> бића не могу да забораве ни једно једино правило улагивачког опхођења са људима, које их је тако скупо коштало.</p> <p>[ФД Д 212]</p>
---	---

Суперлатив (ген.) *любимейшего* (*существа*) образован је од придева *любимый* као творбене базе и обличког суфикса *-ейш-*. У српском језику еквивалент је синтагма (ген. м.р и ср.р.) *најмилијег створа* (*бића, створења*) где је сачувано суперлативно значење.

<p>(17) Слушай, Лиза: один поганец-одним словом, одно <i>мерзейшее</i> существо, ну, Стебельков, если знаешь, имеет на его дела страшное влияние... векселя... ну одним словом, держит его в руках и до того его припер, а тот до того унизился, что уж другого исхода, как в предложении Анне Андреевне, оба не видят.</p> <p>[ФД П 271]</p>	<p>(17б) Чуј, Лизо, једно ђубре, једном ријечју, један <i>најодвратнији</i> човјек, неки Стебельков, ако га познајеш, има голем утјецај на његове послове... мјенице... ама, једном ријечју, држи га у шаху и толико га је притегнуо, а он је толико ниско пао да њих двојица не виде другог излаза него да запроси Ану Андрејевну.</p> <p>[ФД Ж 243/II]</p>
<p>(17а) Чуј, Лизо: један поганац – једном речи један <i>најодвратнији</i> створ, неки Стебельков ако га знаш, има на његове послове страшно велик утицај... менице. Једном речи, држи га у рукама и толико га је притиснуо, а овај се</p>	<p>(17в) Чуј, Лизо: један гад – једном речју, један <i>најодвратнији</i> створ неки Стебельков, ако га знаш, има на његове ствари страхан утицај... менице ... па, једном речју, држи га у шакама и тако га је притегао, а овај се</p>

толико унизио, да сад нема другога излаза него да се ожени Аном Андрејевном; бар њих двојица не виде ништа друго. [ФД Мо 81/II]	толико понизио да обојица не виде другог излаза него да он запроси Ану Андрејевну. [ФД Д 303]
--	--

У граматичи В. Николић где је одељке о придевима (стр. 90 до 123) и прилозима (стр. 244–249) обрадио Богдан Терзић стоји констатација да се од неких придева на *-киј* типа: *мерзкиј* не образује компаратив [Николић 1969: 119]. У овом примеру посведочен је суперлатив (ср.р.) *мерзейшее* (*существо*) који је образован од старије основе *мерз-* без придевског суфикса *-к-* који је по пореклу суфикс секундарне адјективности. Еквивалент у српском језику је синтагма *најодвратнији створ* (*човјек*) која има суперлативно значење.

(18) А про <i>невиннейшую</i> песню, что он недавно распевал, он и правда уже позабыл. [ИА МНД 454]	(18) И сам је заборавио да је икад певао и <i>најнедужнију</i> песму. [ИА НДЋ 107]
--	---

Суперлатив (ак. ж.р.) *невиннейшую* је образован од придева *невинный*, творбеног суфикса *-ейш-*. Еквивалент у српском језику је суперлатив (ак.ж. р.) *најнедужнију* који има елативно значење јер се контекстуално указује на висок степен конкретне песме и изостаје поређење.

Овај облик суперлатива *невиннейший* који је посведочен у нашој грађи са два примера [види пр. (19)] није забележен у речнику А. А. Зализњака.

(19) Ему не ведомы страдания людей, их нужды, желания, поэтому он <i>невиннейший</i> и <i>счастливейший</i> человек в мире. [МС К 199]	(19) Он не зна шта људе боли, шта им недостаје, шта желе, зато је <i>најневинији</i> и <i>најсрећнији</i> човек на свијету. [МС Т 260]
---	---

Суперлатив *невиннейший* који се у овом примеру појављује у комбинацији са придевом *счастливейший* прокоментарисан је у примеру 18 [види (18)].

Суперлатив *счастливейший* образован је од придева *счастливый* као творбене базе и обличког суфикса *-ейш-*. У српском језику еквиваленти су суперлативи у синтагми *најневинији* и *најсрећнији* (*човек*) који имају суперлативно значење

(20) Агасфер – <i>несчастнейший</i> из людей. [МС К 243]	(20) Ахасфер је <i>најнесрећнији</i> међу свим људима. [МС Т 316]
---	--

Суперлатив *несчастнейший* образован је од придева *несчастный* као творбене базе и творбеног суфикса *-ейш-*. Еквивалент у српском језику је суперлатив *најнесрећнији*. У овом примеру *несчастнейший* (*најнесрећнији*) је у предикативној функцији.

(21) Возможно, впереди тебя ждут триумфы и большие успехи, чем победа над слабыми, потерявшими голову женщинами, но и они не принесут тебе радости, ибо, подгоняемый тщеславием, ты устремисься дальше, позволяя ему с одинаковой поспешностью заглатывать на ходу крупные и мелкие успехи, тотчас забывая их, но на вечно сохраняя в памяти <i>ничтожнейшие</i> обиды и поражения. [ИА МНД 610]	(21) Може бити да ћеш ти још много славе и успјеха имати, и већих успјеха него што је слабост залуђених жена, али ни у једном нећеш наћи задовољства, јер ће те твоја сујета шибати да идеш даље, јер он гута све, и највеће успјехе, и заборавља их одмах, али сваки и <i>најмањи</i> неуспјех и увреду памти довјека. [ИА НДЋ 288]
---	---

Суперлатив (мн.) *ничтожнейшие* образован је од придева *ничтожный* и обличког суфикса *-ейш-*. Еквивалент у српском језику је суперлатив *најмањи*.

(22) Кто, кто, скажите, заставляет вас делать такие признания мне вслух? – вскрикнул я, как опьянелый – ну, что	(22б) Тко, тко вас, реците ми, сили да ми све то признате? – узвикнух као опијен. – Ама, могли сте лијепо устати
---	--

<p>бы вам стоило встать и в <i>отборнейших</i> выражениях, самым тонким образом доказать мне, как дважды два, что хоть оно и было, но все-таки ничего не было, – понимаете, как обыкновенно умеют у вас в высшем свете обращаться с правдой?</p> <p>[ФД П 281]</p>	<p>и доказати ми, као што је два пут два четири, <i>најбиранијим</i> изразима и најобзирније, да је додуше било тако, али да ипак ничега није било – разумијете ли, као што обично код вас у отмјену друштву поступају с истином!</p> <p>[ФД Ж 251/Ш]</p>
<p>(22а) Ко, реците ми, ко вас натерује да ми то признате? – узвикнух као пијан: шта би вас стало да сте само устали да ми <i>најодабранијим</i> речима и на најфинији начин објасните да је двапут два четири, да, ако је шта и било, ипак ништа није било – разумете, онако као што обично умеју у вашем бољем друштву обрћу са истином?</p> <p>[ФД Мо 95/Ш]</p>	<p>(22в) Ко вас, реците ми, ко вас тера да ми признајете такве ствари? – викнух сав опијен – зашто не бисте могли да устанете и да ми <i>најбиранијим</i> речима и на најфинији начин докажете као двапут два четири, да, мада је нечега и било, ипак ништа није било – разумете, онако као што обично умеју у вашем високом друштву да поступају са истином?</p> <p>[ФД Д 313]</p>

Суперлатив (лок. мн.) *отборнейших* образован је од придева *отборный* као творбене базе и обличког суфикса *-ейш-*. Еквивалент у српском језику је суперлатив (инст.мн.) *најбиранијим* (*речима, изразима*) у два превода и *најодабранијим* (*речима*) у једном преводу.

<p>(23) Барыши от игры на бирже уплывали в невидимые руки, но вся монархия до <i>отдаленнейших</i> ее окраин расплачивались за понесенные убытки, тяжким грузом подавшие на плечи мелкого торговца вплоть до последнего перекупщика и потребителя.</p> <p>[ИА МНД 581]</p>	<p>(23) Добици који настају од тога иду у невидљиве руке а штете се протежу до у <i>најудаљеније</i> крајеве монархије и распоређују по ситној трговини, све до прекупца и потрошача.</p> <p>[ИА НДЋ 256]</p>
--	---

Суперлатив (ген. мн.) *отдаленнейших* образован је од придева *отдаленный*, као творбене базе и обличког суфикса *-ейш-*. Еквивалент у српском језику је суперлатив (ак. мн.) у саставу синтагме *најудаљеније крајеве*.

<p>(24) Ботаника совершенно знает, как растёт дерево, физиолог и анатом знают даже, почему поет птица, или скоро узнают, а что до звезд, то они не только все сосчитаны, но всякое движение их вычислено в самую минутную точностью, так что можно предсказать, даже за тысячу лет вперед, минута в минуту, появление какой-нибудь кометы... а теперь так даже и состав <i>отдаленнейших</i> звезд стал известен.</p> <p>[ФД П 393]</p>	<p>(24б) Ботаника точно зна како дрво расте, физиолог и анатом знају чак зашто птица пјева, или ће ускоро знати, а што се тиче звијезда, оне не само што су избројане, него је и сваки њихов покрет израчунат точно на минути, тако да се може предвидјети чак и тисућу година унапред, од минуте до минуте, кад ће се појавити каква комета... а сад се чак зна и састав <i>најудаљенијим</i> звијездама.</p> <p>[ФД Ж 349/П]</p>
<p>(24а) Ботаника тачно зна како расте дрво, физиолог и анатом знају чак због чега птица пева, или ће ускоро сазнати, а што се тиче звезда, оне су само пребројане, него је сваки њихов покрет израчунат тачно на секунде, тако да је могуће је предсказати и за хиљаду година унапред, од минута до минута појаву коју хоћете комете... а сад је постао познат чак и састав <i>најудаљенијих</i> звезда.</p> <p>[ФД Мо 252/П]</p>	<p>(24в) Ботаника тачно зна како дрво расте, физиолог и анатом знају чак зашто птица пева или ће ускоро знати, а што се тиче звезда, оне не само да су све избројане, него је и сваки њихов покрет израчунат тачно у минут, тако да се може предвидети и за хиљаду година у напред, тачно у минут, кад ће се појавити нека комета... а сад се чак зна и састав <i>најудаљенијих</i> звезда.</p> <p>[ФД Д 85/П]</p>

Творбена анализа суперлатива (ген. мн.) *отдаленнейших* прокоментарисана је у примеру 24 [види (23)]. Еквивалент у српском језику је суперлатив (ген. мн.)

најудаљенијих звезда у два превода и (дат.мн.) најудаљенијим (звездама) у једном преводу.

<p>(25) – Нет какво, – продолжал в нетерпении Стикович, – говорить о классовой борьбе и проповедовать теорию малых дел, тогда как у нас уже нет человека, который не понимал бы, что национальное объединение и освобождение, произведенное революционным путем, – <i>первейшие</i> задачи общества!</p> <p>[ИА МНД 604]</p>	<p>(25) – Молим те – настављао је нестрпљиво Стиковић – данас говорити о класној борби и препоручивати ситан рад кад је последњем нашем човјеку јасно да су национално уједињење и ослобођење, извршени револуционарним средствима, <i>најпречи</i> задаци заједнице!</p> <p>[ИА НДЋ 281]</p>
--	---

Суперлатив (ж.р.мн.) *первейшие* образован је од редног броја *первый* као творбене базе и творбеног суфикса *-ейш-*. Еквивалент у српском језику је суперлатив (мн.) *најпречи (задаци)* где је дошло до адјективизације лексичке базе *први* у значењу *прво* тј. *преко потребани (задаци)*. У преводу је сачувано елативно значење које му даје контекст и интонација којом је исказан (на коју указује знак узвика као интрпункцијско средство).

<p>(26) Для Тяны это <i>первейшее</i> оправдание.</p> <p>[МС К 163]</p>	<p>(26) То је њено <i>највеће</i> оправдање за свакога.</p> <p>[МСТ 212]</p>
---	--

Творбена анализа суперлатива (ср.р.) *первейшее* је дата у примеру 25. [види (25)]. Еквивалент у српском језику је суперлатив (ср.р.) *највеће (оправдање)* и има елативно значење јер се исказује висок степен једне особине и нема поређења.

<p>(27) – Князь, я вас <i>покорнейше</i> прошу выдать мне сейчас же должны мне вами пятьдесят рублей за этот месяц, – выпалил за залпом и раздражительно</p>	<p>(27б) – Кнеже, <i>најљепше</i> вас молим да ми одмах исплатите педесет рубаља које ми дугујете за овај мјесец – опалио сам као из пушке, и то тако</p>
--	---

по грубости. [ФД П 38]	срдито да је зазвучало осорно. [ФД Ж 36]
(27а) – Кнеже, <i>најпокорније</i> вас молим да ми одмах исплатите педесет рубаља које ми дугујете за овај месец, – испалим ја као плотуном и до крајности раздражено. [ФД Мо 54]	(27в) – Кнеже, <i>најпокорније</i> вас молим да ми одмах исплатите педесет рубаља које ми следују за овај месец – испалих ја као из рафала и до грубости срдито. [ФД Д 44]

У примеру (27) потврђен је прости облик суперлатива прилога *покорнейше* (*прошу*) од прилога *покорно* као творбене основе и творбеног суфикса *-ейше*. Овај облик суперлатива прилога на *-ейше* и *-айше* употребљавао се раније у архаичном стилу [Николић 1969: 249] или су ови прости облици *покорнейше*, *строжайше* и сл. ретки [Пипер 2005: 214]. Еквивалент у српском језику је суперлатив прилога *најпокорније* у два превода и *најљепше* (*молим*) у једном преводу који имају елативно значење с обзиром на семантичке услове јер је изостављено поређење и синтагма *покорнейше прошу* се може сврстати у устаљени израз.

(28) – Снег валит! – сказал он с ликованием, словно никто не видит этой <i>прекраснейшей</i> и <i>важнейшей</i> вещи на свете и он счастлив сообщить людям эту радостную весть. [МС К 245]	(28) – Пада! – Рекао је весело, као да то нико не види, и као да је то најлепша и <i>најважнија</i> ствар на свијету. [МС Т 319]
---	---

Суперлатив *прекраснейшей* употребљен је у овом примеру у комбинацији са суперлативом *важнейшей* где је и прокоментарисан (види 1.1.1. пр. 3).

(29) Это – <i>прелестнейшая</i> английская гравюра, какая только может быть... [ФД П 45]	(29б) Она је <i>најдивнија</i> енглеска гравира што уопће може бити ... [ФД Ж 309/П]
(29а) Она је <i>најдивнија</i> енглеска гравура каква само може бити ...	(29в) Она је <i>најдражеснија</i> енглеска гравира, каква само може бити ...

[ФД Мо 189/II]	[ФД Д 35/II]
----------------	--------------

Суперлатив (ж.р.) *прелестнейшая* образован је од творбене базе придева *прелстный* и творбеног суфикса *-ейш-*. Еквивалент у српском језику су суперлативи (ж.р. мн.) *најдражеснија* у једном преводу и *најдивнија* у два превода. У овом примеру суперлативи су у предикатској функцији и имају елативно значење јер се у овом контексту значење диван и дражесан не пореди директно са контретним стварима већ је ова *једна од неких* „каква само може бити“.

(30) <i>Простейшим</i> и <i>пошлейшим</i> образом согласится и пойдет. [ФД П 497]	(30б) Пристат ће на <i>најједноставнији</i> и <i>најобичнији</i> начин и поћи за мене. [ФД Ж 441/III]
(30а) Пристаће на <i>најпростији</i> и <i>најбеднији</i> начин, и поћи ће за мене. [ФД Мо 121/III]	(30в) На <i>најпростији</i> и <i>најбаналнији</i> начин ће пристати и поћи за мене. [ФД Д 201/III]

Облици суперлатива (инс.) *простейшим* и *пошлейшим* образовани су од придева *простой* и придева *пошлый* помоћу обличког суфикса *-ейш-*. Еквивалент у српском језику за облик *простейшим* су суперлативи (ак.) *најпростији* у два превода и *најједноставнији* у једном преводу, а за облик *пошлейшим* еквиваленти су суперлативи (ак.) *најбаналнији*, *најбеднији* и *најобичнији*.

(31) Но в сумерки получил по городской почте опять записку от Стебелькова, в три строки, с настоятельную и „убедительнейшею“ просьбою посетить ее завтра утром часов в одиннадцать для „самоважнейших дел, и сами увидите что за делом“. [ФД П 327]	(31б) Али сам пред вечер добио градском поштом опет једно писамце од Стебелькова, свега три ретка, у којем ме усрдно и „најтоплије“ замолио да га посјетим сутрадан око једанаест сати ради „неких изваредно важних послова, а сами ћете видјети каквих“. [ФД Ж 292/III]
(31а) Али у сумрак добих варошком	(31в) Али у сумрак опет добих

<p>поштом опет једно писамце од Стебелкова, у три реда, са хитном и „<i>најтоплијом</i>“ молбом да га посетим изјутра око једанаест сати „по једној врло важној ствари, што ћете и сами увидети“.</p> <p>[ФД Мо 161/III]</p>	<p>градском поштом писамце од Стебелкова, од три ретка, с неодложном и „<i>најусрднијом</i>“ молбом да га посетим сутра ујутру око једанаест сати због „веома важних послова, а сами ћете видети колико је ствар озбиљна“.</p> <p>[ФД Д 13/III]</p>
--	---

Облик суперлатива (инс. ж.р.) „*убедительнейшею*“ образован је од придева *убедительный* као творбене основе и творбеног суфикса *-ейш-*. Еквивалент синтагми „*убедительнейшею*“ (*просьбою*) у српском језику је суперлатив (инс. ж.р.) „*најусрднијом*“ (*молбом*) у једном преводу, (инс. ж.р.) „*најтоплијом*“ (*молбом*) у другом преводу а у трећем преводу је извршена адвербијализација и еквивалент је суперлатив прилога „*најтоплије*“ (*замолио*). Семантички услови у овом примеру суперлативима дају елативно значење јер се значење топао, усрдан не пореди већ се жели посебно истаћи висок степен овог значења на шта указују знаци навода као интерпункцијско средство.

<p>(32) ...; <i>сокровеннейшие</i> чаяния национального самосознания, обреченные по большей части навек остаться в области несбыточных надежд, – с вполне достижимыми и оправданными трбованиями повседневности;</p> <p>[ИА МНД 601]</p>	<p>(32) ...; <i>најдубље</i> жеље једне расе, којима је понајчешће суђено да заувек остану само жеље, са оправданим и достигнућим захтевима стварности;</p> <p>[ИА НДЋ 278]</p>
--	---

<p>(33) Каждый человек проводит свое время, как может и умеет, но никто не думает о том, что позже придется отчитываться перед строгим судом, винясь и оправдываясь во всем, вплоть</p>	<p>(33) Сваки човек проводи своје време како најбоље може и уме, али нико при томе не помишља да ће доцније морати одговарати пред неким строгим судом и полагаати рачуна о</p>
---	---

до мельчайших подробностей, <i>сокровеннейших</i> помыслов, от первой до последней минуты. [ИА МНД 522]	свему што је било, све до најмање појединости, до <i>најскровитије</i> мисли и до последњег минута. [ИА НДЋ 187]
--	---

У примерима (32) и (33) потврђени су облици суперлатива (мн.) *сокровеннейшије* (*чаяния*) и (ген.мн.) *сокровеннейших* (*помыслов*) који имају за творбену базу исти придев *сокровенный* и обличке суфиксе *-ейш-*. Еквивалент у српском језику у примеру (32) је суперлатив (мн.) *најдубље* (*жеље*) са суперлативним значењем а у примеру (33) еквивалент је суперлатив (ген. ж.р.) *најскровитије* (*мисли*) који такође има суперлативно значење.

Овај облик суперлатива *сокровеннейший* који је посведочен у нашој грађи са два примера није забележен у речнику А. А. Зализњака.

(34) [...]; восточный образ жизни и образ мыслей <i>теснейшими</i> узами связаны для вас с определённым общественным и правовым устройством, служившим опорой вашего векового господства. [ИА МНД 599]	(34) [...]; за вас су источњачки начин и живота и мишљења <i>најуже</i> везани са једним друштвеним и правним поретком који је био основ вашег вјековног господства. [ИА НДЋ 276]
---	--

(35) Он бредет по мосту, и чудится ему, что никогда больше не перейти ему на ту сторону реки, что мост этот, гордость и слава города со дня основания <i>теснейшим</i> образом связанный с его семьей, мост, на котором он вырос и на котором прошла вся его жизнь, вдруг обрушился в середине, как раз в воротах; [ИА МНД 485]	(35) Споро иде а чини му се да више никад неће прећи на другу обалу, да је овај мост, који је дика касабе и од свог постанка у <i>најужој</i> вези са његовом породицом, на коме је одрастао и поред којег век проводи, одједном порушен на средини, тамо код капије; [ИА НДЋ 143]
--	---

У примерима (34) и (35) потврђени су облици суперлатива (инст.мн.) *теснейшими* (узами) и (инст.) *теснейшим* (образом) имају исту творбену базу од придева *тесный* и обличке суфиксе *-ейш-*. Еквивалент у примеру (34) у српском језику је синтаксичка трансформација *најуже везани* (суперлатив прилога + гл.пр.трпни) где је суперлатив сачувао своје значење. Еквивалент у примеру (35) у српском језику је суперлатив (лок.ж.р.) *најужој* (вези) где је такође потврђено суперлативно значење.

<p>(36) Сомнения нет, что намерения стать Ротшильдом у них не было: это были лишь Гарпагоны или Плюшкины в <i>чистейшем</i> их виде, не более; но и при сознательном наживании уже в совершенно другой форме, но с целью стать Ротшильдом, – потребуется не меньше хотения и силы воли, чем у этих двух нищих.</p> <p>[ФД П 88]</p>	<p>(36б) Нема сумње да они нису имали намјере да постану Rothschildi: то су били тек Harpagoni или Pljuškini у њиховом <i>најчистијем</i> облику и ништа више; али ће иза свјесно стјецање у посве другачијем облику, с циљем да се постане Rothschild, требати исто толико жеље и снаге воље колико су их имала та два просјака.</p> <p>[ФД Ж 80]</p>
<p>(36а) Сумње нема, они нису имали намеру да постану Ротшилди: то су били просто Харпагони или Пљушкини у <i>најчистијем</i> облику, и ништа више; али при свесном богаћењу у савршено другом облику, но с циљем да човек постане Ротшилд, – потребно је не мање хтења и силне воље, него што су је имала ова два просјака.</p> <p>[ФД Мо 123]</p>	<p>(36в) Нема сумње да они нису имали намеру да постану Ротшилди: били су то само Харпагони или Пљушкини у <i>најчистијем</i> облику, и ништа више, али и код свесног стицања већ у потпуно друкчијем облику, али с циљем да се постане Ротшилд – потребно ће бити исто толико жеље и снаге воље као и код ове двојице просјака.</p> <p>[ФД Д 99]</p>

У примеру (36) облик суперлатива (лок.) *чистейшем* (виде) је образован од придева *чистый* као творбене базе и обличког суфикса *-ейш-*. Еквивалент у

српском језику је суперлатив (лок.) *најчистијем (облику)* са суперлативним значењем.

Напомене:

(1) Синтетички суперлатив са суфиксом *-еиш-* може понекад да буде појачан са префиксом *наи-* [Николић 1969: 121] што је у нашој грађи потврђено са два примера.

<p>(1) Известно было также, что мудерис ведет хронику <i>наиважнейших</i> городских событий.</p> <p>[ИА МНД 498]</p>	<p>(1) Знало се да он пише хронику <i>најважнијих</i> догађаја у касаби.</p> <p>[ИА НДЋ 149]</p>
--	--

Облик суперлатива (ген. мн.) *наиважнейших (событий)* образован је префиксално-суфиксалном творбом помоћу префикса *наи-*, од придева *важный* као тврбене базе и обличког суфикса *-еиш-*. Еквивалент у српском језику је суперлатив (ген. мн.) *најважнијих (догађаја)* који у преводу чува своје суперлативно значење.

<p>(2) Но так как люди не придерживаются <i>наипольнейших</i> установлений, даже когда они исходят божьего посланника, если только „силой власти“ не бывает к этому принуждены, то при каждой вспышке очередного мора власти ограничивали или вовсе прекращали всякое сообщение</p> <p>[ИА МНД 462]</p>	<p>(2) А како се људи не придржавају ни <i>најспасоноснијих</i> упутстава, чак ни кад потичу од божјег Посланика, ако нису „силом власти“ приморани на то, власт је приликом сваке „морије“ ограничавала или потпуно обустављала путнички и поштански саобраћај.</p> <p>[ИА НДЋ 118]</p>
---	--

Облик суперлатива (ген. мн.) *наипольнейших (установлений)* образован је префиксално-суфиксалном творбом помоћу префикса *наи-*, од придева *полезный* као тврбене базе и обличког суфикса *-еиш-*. Еквивалент у српском језику је суперлатив (ген. мн.) *најспасоноснијих (упутстава)* који у преводу чува своје суперлативно значење.

(2) Синтетички суперлатив са суфиксом *-ейш-* може бити појачан заменицом *самый*. Ову констатацију нисмо нашли ни у једној граматици руског језика наших лингвиста а у нашој грађи посведочена је са четири примера.

<p>(1) Много я от него переслушал и о собственных его странствиях и разных легенд из жизни <i>самых древнейших „подвижников“</i>.</p> <p>[ФД П 422]</p>	<p>(1б) Наслушао сам се и о његовим потуцањима, и различитих легенди из живота <i>најстаријих „пустињака“</i>.</p> <p>[ФД Ж 375/III]</p>
<p>(1а) Од њега сам чуо много о његовим личним путовањима, и разне легенде из живота <i>најстаријих „испосника“</i>.</p> <p>[ФД Мо 13/III]</p>	<p>(1в) Много сам се од њега наслушао и о његовим лутањима, и разних легенди из живота <i>најстаријих „испосника“</i>.</p> <p>[ФД Д 118/III]</p>

У овом примеру заменица (ген. мн.) *самых* стоји испред синтетичког облика суперлатива (ген. мн.) *древнейших* („*подвижников*“) који је образован од придева *древний* и обличког суфикса *-ейш-*. Еквивалет овом суперлативу *самых древнейших* („*подвижников*“) у српском језику је суперлатив (ген. мн.) *најстаријих „пустињака“* који у преводу задржава суперлативно значење.

<p>(2) И заметьте, что мы прервали разговор на <i>самом интереснейшем</i> для меня месте, о чем он и сам заявил.</p> <p>[ФД П 299]</p>	<p>(2в) И немојте заборавити да смо прекинули разговор на мјесту које је за њега било <i>најзанимљивије</i>, као што је и сам казао.</p> <p>[ФД Ж 267/III]</p>
<p>(2а) И не заборавите да смо прекинули разговор на <i>најзанимљивијем</i> месту за њега, што је он и сам рекао.</p> <p>[ФД Мо 121/III]</p>	<p>(2в) И обратите пажњу да смо разговор прекинули на месту које му је било <i>најинтересантније</i>, што је и сам рекао.</p> <p>[ФД Д 333]</p>

У овом примеру заменица (лок. ср.р.) *самом* стоји испред синтетичког облика суперлатива (лок. ср.р.) *интереснейшем* (*месте*) који је образован од придева

интересный и обличког суфикс *-ейш-*. Еквивалент овом суперлативу *самом интереснейшем* (*месте*) у српском језику је суперлатив (ном. ср.р.) *најинтересантније*, *најзанимљивије* (*место*) у два превода и (лок. ср.р.) *најзанимљивијем* (*месту*) у једном преводу, али у сва три превода има значење суперлатива.

<p>(3) Расстанемтесь же как друзья, и вы будете <i>самою серьезнейшею</i> и <i>самою милою</i> моею мыслью во всю мою жизнь!</p> <p>[ФД П 571]</p>	<p>(3б) Разиђимо се као пријатељи, па ћете ми остати <i>најозбиљнија</i> и <i>најмилија</i> мисао до краја живота!</p> <p>[ФД Ж 505/III]</p>
<p>(3а) Растанимо се као пријатељи, а ви ћете бити моја <i>најозбиљнија</i> и <i>најмилија</i> мисао целогa мога живота!</p> <p>[ФД Мо 225/III]</p>	<p>(3в) Па растанимо се као пријатељи, и ви ћете ми бити <i>најозбиљнија</i> и <i>најдража</i> мисао до краја живота!</p> <p>[ФД Д 281/III]</p>

У примеру (3) су суперлативи (инс. ж.р.) *самою серьезнейшую* и *самою милою* који се односе на именицу *мыслью*. Овде по први пут наилазимо на аналитички суперлатив у коме је после заменице *самый* употребљен облик синтетичког суперлатива *серьезнейшую* који је образован од придева *серьезный* као творбене основе и творбеног суфикса *-ейш-*. Еквиваленти у српском у преводима (3а) и (3б) су суперлативи (ж.р.) *најозбиљнија* и *најмилија* (*мисао*). У примеру (3в) еквивалент су суперлативи *најозбиљнија* и *најдража* (*мисао*).

Напоменимо још једном да суперлативи у неким семантичким и контекстуалним условима имају елативно значење. Управо у овом примеру је такав случај. На елативно значење не само да се контекстом изражава висок степен особина конкретне особе (на шта указује и знак узвика као интерпункцијско средство) већ се и творбеним средствима то потврђује.

<p>(4) Видите, голубчик, славный мой папа, – бы позвольте мне вас назвать папой, – не только отцу с сыном, но и всякому нельзя говорить с третьим</p>	<p>(4б) Видите, злато, добри мој тата – допустит ћете ми да вас зовем тата – не само отац са сином, него нитко не би смио говорити с неком трећом особом о</p>
---	--

лицом о своих отношениях к женщине, даже <i>самых чистейших!</i> [ФД П 298]	својим односима с неком женом, чак ни о <i>најневинијим</i> односима! [ФД Ж 266/П]
(4а) Видите, драги мој, дивни мој тата, – ви ми допуштате да вас зовем татом, – о својим односима с једном женом, чак и кад су <i>најчистији</i> , не треба да разговара не само отац са сином, него нико ни са трећом личношћу! [ФД Мо 119/П]	(4в) Видите, драги мој, дивни мој тата – допустите ми да вам кажем тата – и не само отац и син, него нико не сме да прича пред трећим лицем о својим односима према жени, чак и <i>најчеднијим!</i> [ФД Д 332]

У овом примеру заменица (лок. мн.) *самых* стоји испред синтетичког облика суперлатива (лок. мн.) *чистейших* (*отношениях*) који је образован од придева *чистый* као творбене базе и творбеног суфикса *-ейш-*. Еквивалент овом суперлативу *самых чистейших* (*отношениях*) у српском језику је суперлатив (лок. мн.) *најчеднијим*, *најневинијим* (*односима*) у два превода и (ном. мн.) *најчистији* (*односи*) који има суперлативно значење.

1.1.1.2. Синтетички суперлатив на *-ейш-* у руском језику : у српском језику суперлатив са префиксом *нај-* у једном преводу и придев у другом преводу

У нашој грађи посведочено је седам примера са овим еквивалентом.

(1) Итак: если захотите рассмотреть человека и узнать его душу, то вникайте не в то, как он молчит, как он говорит, или как он плачет, или даже как он волнуется <i>благороднейшими</i> идеями, а вы смотрите лучше его, как он смеется. [ФД П 390]	(1б) Ако хоћете, дакле, да проникнете у неком човјека и упознате га у душу немојте се задубљивати у то како он шути, ни како говори, ни како плаче, па чак ни како се заноси <i>најплеменитијим</i> идејама, него га радије проматрајте кад се смије. [ФД Ж 347/П]
(1а) На тај начин, ако желите да прозрете човека и да упознате његову	(1в) Дакле, ако хоћете да проникнете у човека и да упознате његову душу,

душу, не посматрајте као ћути или како говори или како плаче, или чак као се узбуђује <i>племенитим</i> идејама, него боље да погледате кад се смеје.	онда се немојте удубљивати у то како ћути, или како прича, или како плаче, па чак ни како се узбуђује због <i>најплеменитијих</i> идеја, него је боље да га посматрате кад се смеје.
[ФД Мо 249/II]	[ФД Д 82/II]

О творбеној структури суперлатива *благороднейший* и његовом значењу са именицом *существо* било је речи раније [види 1.1.1. 1) и 2)]. У овом примеру суперлатив (инстр. мн.) *благороднейшими идеями* образован је од истог придева *благородный* и обличког суфикса *-ейш-*. Еквивалент у српском језику је суперлатив (ген. мн.) *најплеменитијих (идеја)* и (истр.мн.) *најплеменитијим (идејама)* у два превода и позитив (истр. мн.) *племенитим (идејама)* у једном преводу. Синтагма *благороднейшими идеями* има значење суперлатива.

(2) Правда, тут было одно <i>главнейшее</i> чувство, меня подавлявшее и над всем командовавшее, но ... признаваться ли в нем?	(2в) Био је, додуше, један <i>главни</i> осећај који ме је тиштао и потискивао све остале, али ... да га признам?
[ФД П 573]	[ФД Ж 507/III]
(2а) Истина, постојао је један <i>главни</i> осећај који ме је притискивао и који је био изнад свих, али ... да ли да га признам?	(2б) Додуше, било је ту једно <i>најважније</i> осећање, које ме је притискало и које је над свим господарило, али ... да ли да га признам?
[ФД Мо 228/III]	[ФД Д 283/III]

О творбеној структури суперлатива *главнейший* и његовом значењу у тим примерима било је речи раније [види 1.1.1. 6), 7) и 8)]. У овом примеру суперлатив (ср.р.) *главнейшее* стоји уз апстрактну именицу *чувство*. Еквивалент у српском језику је суперлатив (ср. р.) *најважније (осећање)* у једном преводу и позитив *главни (осећај, осјећај)* у два превода. Синтагма *главнейшее чувство* има суперлативно значење.

<p>(3) Не понимаю только, зачем я вдруг покраснел и <i>глупейшим</i> образом смотрел, не отводя от него глаз.</p> <p>[ФД П 162]</p>	<p>(3б) Не разумејем само зашто сам се најједном зацрвенео и загледао се нетремице у њега, <i>најглупље</i> што сам могао.</p> <p>[ФД Ж 145]</p>
<p>(3а) Само не разумем зашто сам одједаред поруменео и на <i>најглупљи</i> начин гледао га не скидајући са њега очи.</p> <p>[ФД Мо 227]</p>	<p>(3в) Не разумем само зашто најједном поцрвенех и зашто сам онако <i>глураво</i> гледао, не скидајући са њега очију.</p> <p>[ФД Д 180]</p>

О творбеној структури суперлатива *глупейший* и његовом значењу у тим примерима говорили смо раније [види 1.1.1. 9) и 10)]. У овом примеру суперлатив (инстр.) *глупейшим* стоји уз апстрактну именицу (инстр.) *образом*. Еквивалент у српском језику је суперлатив придева *најглупљи* (*начин*) у једном преводу. У друга два превода извршена је адвербијализација и еквиваленти су суперлатив прилога *најглупље* (*загледао*) у једном преводу и позитив прилога *глураво* (*гледао*) у другом преводу. Синтагма *глупейшим* (*образом*) има суперлативно значење.

<p>(4) Теперь мне понятно: он походил тогда на человека, получившего дорогое, любопытное и долго ожидаемое письмо и которое тот положил перед собой и нарочно не распечатывает, напротив, долго вертит в руках, осматривает конверт, печать, идет распорядится в другую комнату, отдаляет, одним словом, <i>интереснейшую</i> минуту, зная, что она ни за что не уйдет от него, и все это для большей полноты наслаждения.</p> <p>[ФД П 302]</p>	<p>(4б) Сад ми је јасно: он је тада био као човјек који је примио драго, занимљиво, и дуго очекивано писмо које је ставио преда се и намјерно га не отвара, него га, напротив, дуго врти у рукама, прегледава омотницу, жиг, иде у другу собу да нешто обави, једном ријечју, одгађа онај <i>најзанимљивији</i> тренутак за који зна да му неће измаћи, а све то да би што више уживао.</p> <p>[ФД Ж 270/II]</p>
--	--

<p>(4а) Сад ми је јасно: он је тада личио на човека који је примио једно мило, интересантно, дуго очекивано писмо, које је метнуо преда се, и нарочито га не отвара, него га, напротив, дуго окреће у рукама посматра коверат, печат, одлази да посвршава неке послове у другу собу, одлаже једном речи тај <i>интересантан</i> час, јер зна да му неће побећи, и све то зато да би се потпуније насладио.</p> <p>[ФД Мо 125/II]</p>	<p>(4в) Сад ми је јасно: личио је тада на човека који је добио драго, занимљиво и дуго очекивано писмо које је ставио преда се и намерно га не отвара, напротив, дуго га окреће у рукама, разгледа коверат, печат, одлази у другу собу да нешто тамо нареди, једном речју, одгађа <i>најзанимљивији</i> тренутак, знајући да му он неће побећи, и све то ради што потпунијег уживања.</p> <p>[ФД Д 336]</p>
--	---

Творбена структура суперлатива *интереснейший* и његово значење у том примеру су раније прокоментарисани [види 1.1.1. 40)]. У овом примеру суперлатив (ак. ж.р.) *интереснейшую* стоји уз апстрактну именицу *минути*. Еквивалент у српском језику је суперлатив придева (ак. ж.р.) *најзанимљивији* (*тренутак*) у два превода. У трећем преводу еквивалент је позитив придева (ак.) *интересантан* (*час*). Синтагма *интереснейшую минути* има значење суперлатива.

<p>(5) – Я не то чтоб такого Трифона, как ты, я и <i>первейшего</i> живописца из Москвы могу выписать, али хоша бы из самого Лондона, да ты его лик помнишь.</p> <p>[ФД П 436]</p>	<p>(5б) Не би морао узети таква мазала као што си ти, него би могао позвати <i>првог</i> сликара из Москве, ил чак из сама Лондона, али се ти његова обличја сјећаш.</p> <p>[ФД Ж 388/III]</p>
<p>(5а) – Немој да мислиш да је мени потребан такав Трифун као што си ти; могао бих да поручим и <i>најпрвог</i> животописца из Москве, ако хоћеш, могао бих и из самога Лондона, али ти памтиш његов лик.</p> <p>[ФД Мо 34/III]</p>	<p>(5в) – Не само такво мазало као што си ти, него <i>првог</i> сликара из Москве могу да наручим, или чак из самог Лондона, али ти се његовога лика сећаш.</p> <p>[ФД Д 134/III]</p>

Творбена структура суперлатива *первейший* и његово значење у тим примерима су раније прокоментарисани [види 1.1.1. 25) и 26)]. Суперлатив (ген.) *первейшего* стоји уз именицу (ген.) *живописца*. Еквивалент у српском језику је суперлатив (ген.) *најпрвог (животописца)* у једном преводу, мада овакав облик суперлатива образованог помоћу префикса *нај-* и генитива редног броја *први* није уобичајен. У два превода еквивалент је и позитив придева (ген.) *првог (сликара)*. Синтагма *первейшего живописца* има суперлативно значење „најбољег“ и у овом примеру постоји поређење између сликара (из Москве или из Лондона), сликара који по својим особинама заслужује место првог сликара а не најбољег чиме би тек онда било исказано суперлативно значење.

<p>б) – Позвольте, однако, узнать вашу фамилию, вы все смотрели на меня? – ступил вдруг ко мне с <i>подлейшей</i> улыбкой.</p> <p>[ФД П 65]</p>	<p>(бб) – Допустите ми ипак да вас запитам како се зовете, ви сте непрестано гледали у мене? – приступи ми одједном наставник смјешкајући се <i>најподмуклије</i> што је могао.</p> <p>[ФД Ж 60]</p>
<p>(ба) – Допустите ми да се распитам за ваше презиме: ви сте непрестано гледали у мене? – приђе ми изненада учитељ с <i>најподлијим</i> осмејком.</p> <p>[ФД Мо 91]</p>	<p>(бв) – Допустите ми, ипак, да вас питам како се презивате, јер сте стално гледали у мене? – примаче ми се наједном учитељ уз <i>подмукли</i> осмех.</p> <p>[ФД Д 73]</p>

Суперлатив (инстр. ж.р.) *подлейшей* образован је од придева *подлый* и творбеног суфикса *-ейш-*. У оригиналу суперлатив има елативно значење јер се суперлативним обликом са суфиксом *-ейш-* изражава висок степен значења придева *подлый* „подао“ који се односи на конкретан осмех у том тренутку. Еквивалент у српском језику у преводу (1а) је суперлатив (инстр.) *најподлијим (осмејком)*. У преводу (1б) као еквивалент имамо синтаксичку трансформацију јер је еквивалент суперлатив прилога *најподмуклије (смешкајући се)*. У контексту „најподмуклије што је могао“ сачувано је елативно значење. У преводу (1в) (ак.) *подмукли (осмех)* значење је пренесено придевском лексемом

без посебних творбених, лексичких средстава којима би се елативно значење граматички исказало.

<p>(7) С запиской от нее она тот час же полетела к Бьорингу и немедленно вытребовала от него другую записку, к „кому следует“, с <i>убедительнейшею</i> просьбою самого Бьоринга немедленно освободить меня, „арестованного по недоразумению“.</p> <p>[ФД П 601]</p>	<p>(7б) Са њеним је писамцем одмах одјурила к Бјорингу и смјеста затражила од њега друго писамце за „кога треба“, у којем је сам Бјоринг <i>најусрдније</i> замолио да ме одмах ослободе, јер сам „забуном ухапшен“.</p> <p>[ФД Ж 532/III]</p>
<p>(7а) С њеним писмом одмах је одјурила до Бјоринга, и од њега узела друго писмо, за надлежно лице, у коме Бјоринг <i>лично моли</i> да ме сместа пусте на слободу, пошто сам „ухапшен на основу неспоразума“.</p> <p>[ФД Мо 268/III]</p>	<p>(7в) Са њеним писамцетом одмах је одјурила код Бјоринга и хитно затражила од њега друго писамце насловљено „коме треба“ у којем је била <i>најусрднија</i> молба самог Бјоринга да ме одмах ослободе, јер сам „ухапшен због неспоразума“.</p> <p>[ФД Д 314/III]</p>

Творбена грађа суперлатива *убедительнейшею* образложена је раније [види 1.1.1. 31)]. У овом примеру (инстр. ж.р.) *убедительнейшею* (*просьбою*) еквивалент у српском језику у преводу (7в) је суперлатив придева (ном. ж.р.) *најусрднија* (*молба*). У преводу (7а) (еквивалент је синтаксичка трансформација прилог + глагол *лично моли* док у преводу (7б) имамо адвербијализацију јер је еквивалент суперлатив прилога *најусрдније* (*замолио*). Синтагма *убедительнейшею* (*просьбою*) у сва три превода сачувала је суперлативно значење.

1.1.1.3. Синтетички суперлатив на *-ейш-* у руском језику: у српском језику суперлатив са префиксом *нај-* у једном преводу и лексичка јединица у другом преводу

Посведочен је само један пример са овим еквивалентом.

<p>(1) „Я здесь, подождите!“– и несмотря на смешное положение свое, пройти мимо; но я не встал и не вышел; не посмел, <i>подлейшим</i> образом струсил.</p> <p>[ФД П 171]</p>	<p>(1б) Ја сам овдје, причекајте мало! – и, без обзира на свој смијешан положај, проћи мимо њих; али ја нисам устао ни ни изашао; нисам се усудио, бојао сам се као <i>најгора</i> кукавица.</p> <p>[ФД Ж 153]</p>
<p>(1а) „Овде сам ја, причекајте!“ и, безобзира на овај смешан положај, да се уклони; но ја нисам ни устао, нити сам изашао; нисам имао храбрости, био сам <i>подлац и кукавица</i>.</p> <p>[ФД Мо 238]</p>	<p>(1в) „Овде сам ја, причекајте!“ – и да се, без обзира на свој смешан положај, удаљи; али ја нисам устао и нисам изашао; нисам се усудио, уплашио сам се као <i>највећа</i> кукавица.</p> <p>[ФД Д 190]</p>

О творбеној структури суперлатива *подлейший* говорили смо раније [види 1.1.1.2. б)]. У овом примеру (инстр.) *подлейшим образом* је употребљен инструментал поређења.

У преводу (1а) (ном.) *подлац и кукавица* није исказана семантика поређења јер јунак није подлац и кукавица него се уплашио као кукавица. У преводу (1б) *највећа (кукавица)* и (1в) *најгора (кукавица)* преводиоци суперлативно значење нису исказали од придева *подлый* већ су појачали значење због глагола *струсил* јер *трус* је у преводу кукавица. Због поредбене конструкције у контекстуалном услову суперлативно значење добија нијансу елатива.

1.1.1.4. Синтетички суперлатив на *-ейш-* у руском језику: придев у српском језику

Са оваквим еквивалентом посведочена су три примера.

<p>(1) И пусть, и пусть, тем не менее она – <i>прелестнейшее</i> существо и <i>превосходнейший</i> характер!</p> <p>[ФД П 295]</p>	<p>(1б) Па нека, нека, она није зато ништа мање <i>дивно</i> створење и <i>изванредан</i> карактер!</p> <p>[ФД Ж 264/П]</p>
--	---

(1a) И ипак, ипак, она зато није мање <i>диван</i> створ и <i>ванредан</i> карактер! [ФД Мо 116/II]	(1в) Али нека, нека, ипак је она – једно <i>изузетно дивно</i> биће и <i>изванредан</i> карактер! [ФД Д 330]
--	---

Творбена структура суперлатива *прелестнейший* је раније образложена [види 1.1.1. (29)] са именицом *гравюра*. У овом примеру суперлатив је (ср.р.) *прелестнейшее* јер се односи на именицу *существо*. Облик суперлатива *превосходнейший* образован је од придева *превосходный* као творбене базе и творбеног суфикса *-ейш-*. У руском језику оба суперлатива имају елативно значење јер се значења *прелестный* и *превосходный* не пореде са другим бићима већ се облицима суперлатива указује на висок степен значења конкретног бића. Што се тиче еквивалената у српском језику само је у преводу (1в) исказано елативно значење употребом прилошке одредбе *изузетно* уз придев *дивно* (биће) а придев *изванредан* (карактер) сам по себи има значење елатива. Да је у питању елативно значење говори и сам контекст у коме су суперлативи употребљени и интонација којом је контекст исказан на коју указује знак узвика као интерпункцијско средство. У преводима (1а) и (1б) преводиоци нису разумели конструкцију *тем не менее* што има значење „ипак” већ су превели (1а) „ништа мање” *диван* (створ) и (1б) „ништа мање” *дивано* (створење) те тако нису исказали елативно значење. Прилошка компонента није се могла употребити уз придеве „изванредан” и „ванредан” јер сами по себи имају елативно значење и не трпе прилог. Поред тога понављање прилога у непосредном суседству не би било стилски оправдано и не би се могло превести „изузетно диван створ (дивно биће) и „изузетно изванредан (ванредан) карактер”. Елативни суфикс *-ейш-* само модификује лексичко значење придева док прилог као компонента синтагме са елативним значењем има своје самостално лексичко значење.

Облик суперлатива *превосходнейший* није забелажен у речнику А. А. Зализњака.

(2) Никогда Версиров не жил с моею матерью на одной квартире, а всегда нанимал ей особенную: конечно, делал	(2б) Версиров није никада становао с мојом мајком у једном стану, него је увијек закупљивао посебан стан за њу;
---	---

это из <i>подлейших</i> ихних „приличий“. [ФД П 21]	дакако да је то чинио из оне њихове <i>саблажљиве</i> „пристојности“. [ФД Ж 7]
(2а) Никада Версилов није живео са својом мајком у једном стану, него је увек најимао њој засебан стан: дабогме, чинио је то због те њихове <i>одвратне</i> „пристојности“. [ФД Мо 31]	(2в) Версилов никада није становао са мојом мајком у истом стану већ је њој увек изнајмљивао посебан; свакако је то чинио из те њихове <i>одвратне</i> „пристојности“. [ФД Д 24]

Творбена грађа суперлатива *подлейший* је раније образложена [види 1.1.2. б)] само што је овде (ген. мн.) *подлейших* („*приличий*“) . У оригиналу је исказано елативно значење јер се значење „подао“ не пореди са „пристојношћу“ других личности већ се указује на висок степен особине конкретних личности (њихове „пристојности“). У српском језику у преводима (1а) и (2в) (ген. ж.р.) *одвратне* „пристојности“ и (2б) *саблажљиве* („*пристојности*“) значење је пренесено придевском лексемом без творбених, лексичких средстава којима би се елативно значење граматички исказало.

(3) Чрезвычайная грусть, искреняя <i>полнейшая</i> , выразилась в чертах его. [ФД П 417]	(3б) На лицу му се одразио необичан, искрен, <i>дубок</i> јад. [ФД Ж 371/III]
(3а) Врло велика, искрена, <i>дубока</i> туга била му је изражена на лицу. [ФД Мо 288/III]	(3в) Израз његовог лица одавао је бескрајну, искрену и <i>дубоку</i> тугу. [ФД Д 111]

Облик суперлатива (ж.р.) *полнейшая* образован је од придева *полный* и творбеног суфикса *-ейш-*. У оригиналу је исказано елативно значење јер нема поређења већ се исказује висок степен особине конкретног бића у одређеном тренутку. У сва три примера еквивалент синтагми *полнейшая* (*грусть*) у српском језику су синтагме са позитивом придева: (1а) (ж.р.) *дубока* (*туга*); (2б) *дубок* (*јад*) и (ак. ж.р.) *дубоку* (*тугу*). У преводима значење је пренесено придевском

лексемом без посебних творбених, лексичких средстава којима би се елативно значење граматички исказало.

1.1.1.5. Синтетички суперлатив на *-айш-* у руском језику: суперлатив са префиксом *нај-* у српском језику

У нашој грађи посведочено је деветнаест примера са овим обликом еквивалентности.

Од тога потврђена су четири примера суперлатива *ближайший* у руском језику. Сва четири облика овог суперлатива образована су од придева *близкий* чија је творбена основа *близ-* (сугласник *к* не учествује у образовању) и обличког суфикса *-айш-*. Еквивалент у српском језику у сва четири примера је суперлатив *најближи* са префиксом *нај-*.

(1) От них неизменно страдали дворы, сады и амбары <i>ближайших</i> домов. [ИА МНД 440]	(1) У касаби страдају авлије, баште и магазе <i>најближих</i> кућа. [ИА НДЋ 91]
--	--

У примеру (1) облик суперлатива (ген.мн.) *ближайших* (*домов*) у руском језику и еквивалент у српском језику (ген.мн.) *најближих* (*кућа*) имају суперлативно значење. Превод на српски језик нам указује да је реч о суперлативном значењу јер се он односи на најближе куће у *касаби*, што је у преводу на руском изостављено.

(2) По объявлении войны отряд получил приказ покинуть Скадар и отправиться в распоряжение командирования <i>ближайших</i> соединений на границе Сербии. [ИА МНД 659]	(2) Кад је букнуо рат, оно су добили наређење да напусте Скадар и да се ставе на располагање <i>најближој</i> команди аустријских трупа на граници Србије. [ИА НДЋ 347]
---	--

У примеру (2) облици суперлатива (ген.мн.) *ближайших* (*соединений*) у руском језику и у српском језику (дат.ж.р.) *најближој* (*команди*) имају

суперлативно значење јер је реч о *најближим командама* у односу на грницу Србије.

<p>(3) В тот же день утопленницу схоронили на <i>ближайшем</i> турецком кладбище, на крутом откосе Большого Луга.</p> <p>[ИА МНД 474]</p>	<p>(3) Још истог дана дављеница је сахрањена на <i>најближем</i> турском гробљу, у стрмој страни, испод главице на којој се диже Вељи Луг.</p> <p>[ИА НДЋ 131]</p>
---	--

И у примеру (3) облик суперлатива (лок. ср.р.) *ближайшем* (кладбище) у руском језику и облик суперлатива (лок. ср.р.) *најближем* (гробљу) имају суперлативно значење јер се мисли на најближе гробље у односу на одреднице наведене у контексту.

<p>(4) Валия выполнил пожелание влиятельного друга, поскольку Шехага не заговаривал о возвращении долга, сохраняя его как залог своей силы, и поскольку судьба чиновников, за исключением <i>ближайшего</i> окружения, валию не очень заботила.</p> <p>[МС К 300]</p>	<p>(4) Валија га је послушао, зато што Шехага није помињао враћање дуга остављајући га као залог свога утицаја, и зато што се за судбину чиновника, осим из своје <i>најближе</i> околине, није много бринуо.</p> <p>[МС Т 389]</p>
---	---

У примеру (4) облик суперлатива (ген.ср.р.) *ближайшего* (окружения) у руском језику и његов еквивалент (ген.ж.р.) *најближе* (околине) у српском језику имају значење суперлатива. На то указује чињеница да валија није бринуо за чиновнике целог вилајета већ оне из најближе околине. Преводаца на руски није разумео значење речи „валија“ (титула господара одређене провинције која се називала вилајет) па је у преводу на руски ставио велико слово, мислећи да је то име неког конкретног човека.

У осталих седам примера посведочен је облик суперлатива *величайший* у руском језику. Свих седам облика овог суперлатива образована су од придева *великий* чија је творбена основа *велик-* (сугласник *к* прелази у *ч*) и обличког

суфикса *-аиш-*. Еквиваленти у српском језику у овим примерима су суперлативи са префиксом *нај-* али различитим творбеним основама компаратива.

(5) <i>Величайшая</i> в жизни мудрость найти в себе эдакое глупое занятие. [МС К 22]	(5) <i>Највећа</i> мудрост у животу је да човјек пронађе праву лудост. [МС Т 31]
---	---

У примеру (5) облик суперлатива (ж.р.) *величайшая* (*мудрость*) у руском језику има еквивалент у српском језику (ж.р.) *највећа* (*мудрост*). са суперлативним значењем.

(б) Признаюсь, я знал мало и сбивчиво, да и теперь не совсем компетентен, но что знал, то изложил с <i>величайшим</i> жаром, несмотря ни на что. [ФД П 426]	(бб) Морам признати да сам знао мало и слабо, а ни сад нисам баш мјеродаван, али оно што сам знао изложио сам му, упркос свему, с <i>највећим</i> жаром. [ФД Ж 379/III]
(ба) Признајем да сам о њој знао врло мало и збуњено; ни сад нисам за њу потпуно компетентан; али оно што сам знао, изложио сам с <i>највећим</i> жаром, не обазирући се ни на што. [ФД Мо 18/III]	(бв) Морам признати да сам знао мало и несређено, а ни сад нисам сасвим меродаван; али оно што сам знао изложио сам му с <i>највећим</i> жаром, ни на шта се не обазирући. [ФД Д 122/III]

У примеру (б) облик суперлатива (инс.) *величайшим* (*жаром*) у руском језику има еквиваленте у преводима (ба), (бб) и (бв) у српском језику (инс.) *највећим* (*жаром*) са суперлативним значењем.

(7) Разве наши победы на Куманове и Брегалнице не являются в то же время <i>величайшими</i> победами прогрессивной мысли и социальной справедливости? [ИА МНД 595]	(7) Зар нису наше побједe на Куманову и Брегалници у исто време <i>највеће</i> побједe напредне мисли и социјалне правде? [ИА НДЂ 271]
---	---

У примеру (7) облик суперлатива (инс.мн.) *величайшими (победами)* у руском језику има еквивалент у српском језику *највеће (побједе)* који има суперлативно значење.

<p>(8) Есть и обратный закон для идей: идеи пошлые, скорые – понимаются необыкновенно быстро, и непременно толпой, непременно всей улицей; мало того, считаются <i>величайшими</i> и <i>гениальнейшими</i>, но – лишь в день своего появления.</p> <p style="text-align: right;">[ФД П 417]</p>	<p>(8б) И обратно вриједи за идеје: плитке, лаке идеје схваћају се необично брзо, и то их безувјетно схваћа свјетина, безувјетно сва улица: што више, сматрају их за <i>највеће</i> и <i>најгенијалније</i>, али само онај дан кад се роде.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Ж 93]</p>
<p>(8а) Али и за идеје важи закон супротности: рђаве, јефтине идеје – схвата свет обично брзо, и неизоставно цела маса и цела улица; не само то, него их свет сматра за <i>највеличавеније</i> и за <i>најгенијалније</i>, али – само онога дана кад се појаве.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Мо 143]</p>	<p>(8в) Постоји и ообрнута законитост кад је реч о идејама: идеје баналне, временски ограничене схватају се невероватно брзо, и сигурно ће их схватити светина, и цела улица; не само то, сматраће да су <i>највеће</i> и <i>најгенијалније</i> али само оног дана кад се појаве.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Д 114]</p>

У примеру (8) посведочена су два облика суперлатива (инс.мн.) *величайшими* и *гениальнейшими* у руском језику. Еквиваленти у српском језику за облик *величайшими* у преводима (8б) и (8в) су (ном.мн.) *највеће (идеје)*. У преводу (8а) суперлатив је образован од придева величанствен који има своје семантичко значење „веома велике идеје“ што би у српском језику давало значење елатива. Преводацац је осетио да у оригиналу није искзано елативно значење и због тога је уз придев величанствен додао префикс *нај-* да би задржао суперлативно значење.

<p>(9) Как описать падения и взлеты людей от немного животного ужаса до самоотверженного героизма, от</p>	<p>(9) Како да се опише оно таласање у људима, које је ишло од немог животињског страха до самоубилачког</p>
---	--

<p>низменного кровопийства и грязного разбоя до <i>величайших</i> подвигов святой самоотдачи, превозмогшей личное „я“ и на мгновение приобщающей смертного к сфере высших миров с иными законами?</p> <p>[ИА МНД 621]</p>	<p>одушевљења, од најнижих нагона крволоштва и подмукле плачке до <i>највиших</i> подвига светачког жртвовања у коме човек превазилази себе и додирује за тренутак сфере виших светова са другим законима?</p> <p>[ИА НДЋ 302]</p>
---	--

У примеру (9) облик супрлатива (ген.мн.) *величайших* односи се на синтагму *подвигов святой самоотдачи* и у српском има еквивалент (ген.мн.) *највиших* подвига светачког жртвовања. Овде суперлатив задржава своје основно значење.

<p>(10) Да и всегда было тайною, и я тысячу раз дивился на эту способность человека (и, кажется, русского человека по преимуществу) лелеять в душе своей высочайший идеал рядом с <i>величайшею подлостью</i>, и все совершенно искренно.</p> <p>[ФД П 420]</p>	<p>(10б) Па и одувјек је била тајна и небројено пута сам се зачудио тој људској способности (и то, чини се, напосе руској) да гаји у души најузвишенији идеал уз <i>најгоре</i> неваљалство, и то све потпуно искрено.</p> <p>[ФД Ж 373/Ш]</p>
<p>(10а) И увек је за мене тајна; и хиљаду пута сам се чудио људској способности (која, изгледа, постоји нарочито код Руса) да негују у својој души највиши идеал упоредо са <i>највећом</i> подлошћу, и то потпуно искрено.</p> <p>[ФД Мо 10/Ш]</p>	<p>(10в) Па и одувек је то била тајна, и хиљаду пута сам се чудио тој човековој способности (која, чини се, првенствено одликује Руса) да гаји у својој души највиши идеал заједно са <i>највећом</i> нискошћу и то потпуно искрено.</p> <p>[ФД Д 115/Ш]</p>

У примеру (10) облик супрлатива (инстр.ж.р.) *величайшею* односи се на синтагму *подлостью*. У српском језику у примеру (10а) има еквивалент *највећом* подлошћу, у примеру (10б) *најгоре* неваљалство и у примеру (10в) еквивалент *највећом* нискошћу. Овде суперлатив задржава своје основно значење.

<p>(11) [...], раскручивал бесконечную нить своей мысли о том, что если одним словом возводятся <i>величайшие</i> сооружения, то одним паровозным гудком могут быть нарушены мир и покой целых городов со всем их населением.</p> <p>[ИА МНД 570]</p>	<p>(11) [...], он је продужавао да испреда своју стару мисао: да су <i>највеће</i> грађевине засноване на једној речи, и мир и опстанак читавих вароши и њихових становника, може бити, на једном писку.</p> <p>[ИА НДЋ 243]</p>
---	--

У примеру (11) облик супрлатива (мн.) *величайшие* сооружения у српском језику има еквивалент (мн.) *највеће* грађевине.

У нашој грађи је посведочено пет примера суперлатива *высочайший* у руском језику. Овај суперлативни облик образован је од творбене базе *высок-* (сугласник *к* прелази у *ч*) и обличког суфикса *-айш-*. Еквиваленти у српском језику у овим примерима су суперлативи са префиксом *нај-* али различитим творбеним основама компаратива.

<p>(12) Простота <i>тон шер</i>, это в сущности <i>высочайшая</i> хитрость.</p> <p>[ФД П 349]</p>	<p>(12б) Безазленост је, <i>тон шер</i>, заправо <i>највеће</i> лукавство.</p> <p>[ФД Ж 311/П]</p>
<p>(12а) Простота, <i>тон шер</i>, то је у суштини <i>највеће</i> лукавство.</p> <p>[ФД Мо 192/П]</p>	<p>(12в) Једноставност, <i>тон шер</i>, то је у суштини <i>највеће</i> лукавство.</p> <p>[ФД Д 37]</p>

У примеру (12) суперлативни облик (ж.р.) *высочайшая* (*хитрость*) у српском има еквивалент (ср.р) *највеће* лукавство у преводима (12а), (12б), и (12в) са суперлативним значењем.

<p>(13) Деньги, конечно, есть деспотическое могущество, но в то же время и <i>высочайшее</i> равенство, и в этом вся главная сила. [ФД П 98]</p>	<p>(13б) Новац, наравно, ствара деспотску моћ, али у исто вријеме и <i>највећу</i> једнакост и у томе је његова главна снага. [ФД Ж 89]</p>
--	---

<p>(13а) Новац, истина, значи деспотску моћ, али у исто време и <i>највишу</i> једнакост, и у томе је главна његова снага.</p> <p>[ФД Мо 137]</p>	<p>(13в) Новац је, наравно, деспотска моћ, али у исто време и <i>највиша</i> једнакост, и у томе је његова главна снага.</p> <p>[ФД Д 110]</p>
---	--

У примеру (13) суперлативни облик (ср.р) *высочайшее (равенство)* у српском има еквиваленте: у преводу (13а) (ак.ж.р.) *највишу* једнакост у преводу (13б) *највећу* једнакост и у преводу (13в) (ж.р.) *највиша* једнакост који исказују суперлативно значење.

<p>(14) Да и всегда било тајноу, и я тысячу раз дивился на эту способность человека (и, кажется, русского человека по преимуществу) лелеять в душе своей <i>высочайший</i> идеал рядом с величайшею подлостью, и все совершенно искренно.</p> <p>[ФД П 420]</p>	<p>(14б) Па и одувјек је била тајна и небројено пута сам се зачудио тој људској способности (и то, чини се, напосе руској) да гаји у души <i>најузвишенији</i> идеал уз најгоре неваљалство, и то све потпуно искрено.</p> <p>[ФД Ж 373/III]</p>
<p>(14а) И увек је за мене тајна; и хиљаду пута сам се чудило људској способности (која, изгледа, постоји нарочито код Руса) да негују у својој души <i>највиши</i> идеал упоредо са највећом подлошћу, и то потпуно искрено.</p> <p>[ФД Мо 10/III]</p>	<p>(14в) Па и одувек је то била тајна, и хиљаду пута сам се чудило тој човековој способности (која, чини се, првенствено одликује Руса) да гаји у својој души <i>највиши</i> идеал заједно са највећом нискошћу и то потпуно искрено.</p> <p>[ФД Д 115/III]</p>

У примеру (14) суперлативном облику *высочайший* идеал еквиваленти у српском се разликују у зависности од превода. У преводима (14а) и (14в) преводиоци су овај облик превели суперлативом *највиши* идеал док је у примеру (14б) преводилац овај руски суперлативни облик превео као *најузвишенији* идеал

што указује да га је прихватио у елативном значењу јер чак и без префикса *нај-*придев узвишен има елативно значење.

<p>(15) Но если внешнее спокойство города на певый взгляд ничем и не было нарушено, то в человеческих душах недавные события вызвали целую бурю <i>высочайших</i> взлетов воодушевления и глубочайшего отчаяния и тоски.</p> <p style="text-align: right;">[ИА МНД 584]</p>	<p>(15) Али ако је спољни изглед касабе био миран и непромењен, у духовима су ти догађаји изазвали читаве олује <i>највећих</i> заноса и најдубљих потиштености.</p> <p style="text-align: right;">[ИА НДЋ 259]</p>
---	---

У примеру (15) суперлативни облик (ген.мн.) *высочайших* (*взлетов*) воодушевления у српском има еквивалент (ген.мн.) *највећих* заноса са суперлативним значењем.

У примеру (15) суперлативни облик (ген.мн.) *высочайших* взлетов у српско језику задржава своје суперлативно значење (ген.мн.) *највећих* заноса.

У следећа три примера посведочен је устаљени израз *мельчайшие подробности* који наводи и Р.Кошутећ у *Руској граматици: до мельчайших подробностей* (*до најситнијих потанкоћа*) [Кошутећ 1971:118] као пример елативног значења.

<p>(16) Каждый человек проводит свое время, как может и умеет, но никто не думает о том, что позже придется отчитываться перед строгим судом, винясь и оправдываясь во всем, вплоть до <i>мельчайших подробностей</i>, сокровеннейших помыслов, от первой до последней минуты.</p> <p style="text-align: right;">[ИА МНД 522]</p>	<p>(16) Сваки човек проводи своје време како најбоље може и уме, али нико при томе не помишља да ће доцније морати одговарати пред неким строгим судом и полагати рачуна о свему што је било, све до <i>најмање</i> појединости, до најскровитије мисли и до последњег минута.</p> <p style="text-align: right;">[ИА НДЋ 187]</p>
---	---

<p>(17) Лотика управљала судбoй целој дюжини еврейских семейства, входила в <i>мельчайшие подробности</i> их жизни, рашала вопросы замужеств и женитьб, определяла в школы или в обучение ремеслу детей, посылала на излечение больных, отчитывала и карала нерадивых и расточительных, хвалила бережливых и предприимчивых.</p> <p>[ИА МНД 539]</p>	<p>(17) Управљала је судбином целог тугета јеврејских породица, улазила је у њихове животе до у <i>најситније</i> појединости, одрешивала удаје и женидбе, упућивала децу на школе или занате, слала болесне на лечење, опомињала и карала нерадне и расипне, а хвалила чуварне и предузимљиве.</p> <p>[ИА НДЂ 207]</p>
--	---

<p>(18) Этот мизернейший анекдот о ничтожном поручике я нарочно не хочу пропустить, так как весь Версилов вспоминается мне теперь не иначе, как со всеми <i>мельчайшими подробностями</i> обстановки тогдaшней роковой для него минуты.</p> <p>[ФД П 299]</p>	<p>(18б) Намјерно нећу да изоставим ту дозлабога биједну згoду о кукавном поручнику зато што сад не могу Версилова замислити без свих, па и <i>најмањих</i> појединости тога догађаја, који је за њега био кобан.</p> <p>[ФД Ж 267/II]</p>
---	--

<p>(18а) Ову глупу анегдоту о бедном поручнику нарочито нећу да просоустим, јер данас Версилова не могу да замислим без свих тих и <i>најситнијих</i> појединости тадашњег, за њега судбоносног догађаја.</p> <p>[ФД Мо 121/II]</p>	<p>(18в) Ову најбезначајнију догoдoвштвину са бедним поручником нећу намерно да изоставим пошто се данас Версилова друкчије не сећам до са свим <i>најмањим</i> појединостима тог за њега судбоносног тренутка.</p> <p>[ФД Д 333]</p>
---	---

У примерима (16), (17) и (18) суперлативни облици (ген.мн.) *мельчайших подробностей*, *мельчайшие подробности* (мн.) и (инат.мн.) *мельчайшими подробностями* образовани су од творбене основе *мелк-* (сугласник *к* прелази у *ч*) и обличког суфикса *-айи-* с тим што је дошло до умекшавања сугласника *л* у *љ* због мекоће сугласника *ч*. У оба примера еквиваленти у српском језику су облици

суперлатива (мн.) *најмање* појединости (16), *најситније* појединости, (17), (ген.мн.) *најситнијих* појединости (18а), *најмањих* појединости (18б), (инст.мн.) *најмањим* појединостима (18в) који су саставни део устаљеног израза у коме суперлатив има елативно значење.

(19) „Достољубезной и почтенной супруге нашей Софье Андреевне посылаю наш <i>нижайший</i> поклон... “ [ФД П 17]	(19б) „Нашој врлој и поштованој супрузи Софији Андрејевној шаљем свој <i>најпонизнији</i> поздрав... “ [ФД Ж 17]
(19а) „Нашој драгој и поштованој супрузи Софији Андрејевној шаљем мој <i>најпонизнији</i> поздрав... “ [ФД Мо 25]	(19в) „Прељубазној и многоуваженој супрузи нашој Софији Андрејевној шаљем наш <i>најпонизнији</i> поздрав... “ [ФД Д 19]

У примеру (19) суперлативни облик *нижайший* поклон образован је од творбене базе *низ(к)-* (сугласник *к* не учествује у образовању а сугласник *з* прелази у *ж*) и обличког суфикса *-айш-* а српски еквивалент је граматички суперлатив *најпонизнији* поздрав са елативним значењем. На елативно значење указује контекст у коме се јасно види да је *најпонизнији* поздрав део фразеолошког израза и шаље се конкретној особи испред које стоје атрибути који су такође са елативним значењем што је потврда у преводу (19в) *прељубазној* и *многоуваженој* супрузи.

1.1.1.6. Синтетички суперлатив на *-айш-* у руском језику : у српском језику суперлатив са префиксом *нај-* у једном преводу и придев у другом преводу

Посведочена су два примера оваког еквивалента у нашој грађи.

У примеру (1) суперлативном облику (дат.ср.р.) *величайшему* удивлению еквивалент у српском је суперлатив *највеће* изненађење у преводима (1а) и (1в) док је у преводу (1б) овај суперлативни облик преведен придевом *велико* чудо.

(1) Отмечу лишь, что, к <i>величайшему</i> моему удивлению, со мной обошлись неожиданно вежливо:меня что-то	(1б) Напомињем само да су са мном, на моје <i>велико</i> чудо, били неубичајено љубазни: нешто су ме питали, ја сам
---	---

спросили, я им что-то ответил, и мне тот час же позволили уйти. [ФД П 601]	им нешто одговорио, и одмах су ме пустили да одем. [ФД Ж 531/III]
(1а) Поменућу само да су на моје <i>највеће</i> изненађење, према мени били неочекивано љубазни; нешто су ме запитали, ја сам им нешто одговорио, и одмах су ме пустили да одем. [ФД Мо 267/III]	(1в) Да споменем само да су се према мени, на моје <i>највеће</i> изненађење, понели неочекивано учтиво: нешто су ме питали, ја сам им нешто одговорио и одмах ме пустише да идем. [ФД Д 314/III]

У примеру (2) суперлативном облику (ак.ж.р.) *глубочайшую* горесть еквивалент у српском је суперлатив *најдубљу* тугу у преводима (2а) и (2в) док је у преводу (1б) овај суперлативни облик преведен придевом *дубок* јад.

(2) Лице его выражало <i>глубочайшую</i> , мрачную безысходную горесть. [ФД П 337]	(2б) Лице му одражаваше <i>дубок</i> , суморан и безнадан јад. [ФД Ж 301/III]
(2а) Његово лице изражавало је <i>најдубљу</i> , црну, безизлазну тугу. [ФД Мо 175/III]	(2в) Лице му је одавало <i>најдубљу</i> , суморну, безнадну тугу. [ФД Д 24]

1.1.1.7. Синтетички суперлатив на *-айш-* у руском језику : у српском језику суперлатив са префиксом *нај-* у једом преводу и синтагма у другом преводу

Посведочена су два примера оваког еквивалента у нашој грађи.

У примеру (1) суперлативу (лок.ср.р.) *величайшем* сердце у српском је у једном преводу (1а) еквивалент синтагма са суперлативом *највећем* људском срцу у преводу(1б) синтагма са суперлативом *човјека најплеменитијег* срца а у преводу (1в) је синтагма *човека племенитог* срца без суперлатива. У сва три превода се мислило на племенитог човека само што је другачије преведено.

(1) Я буду думать о вас всю мою жизнь, как о драгоценнейшем	(1б) Мислићу на вас до гроба као на најдражег човјека, као на <i>човјека</i>
---	--

человеке, как о <i>величайшем</i> сердце, как о чем-то священном из всего что могу уважать и любить. [ФД П 571]	<i>најплеменитијег срца</i> , као на нешто најсветије од свега што могу поштовати и вољети. [ФД Ж 505/III]
(1а) Мислићу о вама целог живота као најдрагоценијем човеку, као о <i>највећем људском срцу</i> , као о нечем најсветијем међ свим оним што могу да ценим и волим. [ФД Мо 225/III]	(1в) Мислићу на вас читавог свог живота као на најдражег човека, као на <i>човека племенитог срца</i> , као на нешто најсветије на свету што могу да поштујем и волим. [ФД Д 281/ III]

У примеру (2) суперлативном облику (ген.ж.р.) *тончайшей* путаницы еквиваленти у два превода су суперлативи *најзамршенији* заплет (2б) и *најсуптилнији* заплет (2б) док је у преводу (2а) синтагма *заплетен љубавни роман*.

(2) Марья Ивановна, передавая все это мне в Москве, верила и тому и другому варианту, то есть всему вместе: она именно утверждала, что все это могло произойти совместно, что это вроде <i>la haine dans l'amour</i> , оскорблённой любовной гордости с обеих сторон и т.д, и т.д, одним словом, что – то вроде какой – то <i>тончайшей</i> романтической путаницы, недостойной всякого серьёзного и здравомыслящего человека и, вдобавок, с подлостью. [ФД П 76]	(2б) Док ми је све то у Москви казивала, Марја Ивановна вјеровала је и у једну и у другу варијанту, то јест свему скупа: тврдила је, наиме, да се све то могло збити у исти мах, да је то нешто као <i>la haine dans l'amour</i> , повријеђени љубвни понос на обје стране итд, итд, укратко као неки <i>најзамршенији</i> заплет у љубавном роману, недостојан сваког озбиљног и разборитог човјека, а уз то још зачињен неваљалством. [ФД Ж 69]
(2а) Кад ми је то испричала у Москви Марија Ивановна је веровала и у једну и у другу варијанту, то јест у обе	(2в) Марија Ивановна, док ми је све то говорила у Москви, веровала је и у једну и у другу варијанту, то јест у све

<p>заједно: чак је тврдила да се то могло десити заједно, да је то нека врста <i>la haïjne dans l'amour</i>, уврежени љубавни понос са обе стране, и т.д., и т.д., и т.д., једном речи да је то један <i>заплетен љубавни роман</i>, недостојан иоле озбиљног човека са здравим мозгом, и уз то пун подлости.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Мо 106]</p>	<p>заједно: она је заправо тврдила да је све то могло да се деси заједно, да је нешто као <i>la haïjne dans l'amour</i>, повређени љубавни понос са обе стране итд., итд., једном речју, нешто као <i>најсуптилнији</i> заплет у роману, недоличан сваког озбиљног и разборитог човека, и још подао.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Д 85]</p>
---	--

1.1.1.8. Синтетички суперлатив на *-аиш-* у руском језику : суперлатив са префиксом *нај-* + предлог *међу* + *инструментал* *множине* *придева* у српском језику

У нашој грађи посведочен је један пример оваквог еквивалента.

<p>(1) Смотрите! Здесь Мехмед-паша, <i>мудрейший</i> среди мудрых и <i>величайший</i> из великих своего времени, Выполняя завет своего сердца, своей заботой и трудом Возвел мост на реке Дрине.</p> <p style="text-align: right;">[ИА МНД 434]</p>	<p>(1) Гле Мехмед паша, <i>највећи међу</i> <i>мудрима и великима</i>, свога времена, Оствари завет свога срца и својом бригом и трудом Сагради мост на реци Дрини.</p> <p style="text-align: right;">[ИА НДЋ 84]</p>
---	---

У примеру (1) суперлативима *мудрейший* и *величайший* Мехмед-паша еквивалент у српском језику је суперлатив *највећи* + *међу* + *мудрима* и *великима* Мехмед паша.

1.1.1.9. Синтетички суперлатив на *-ајш-* у руском језику : у српском језику суперлатив са префиксом *нај-* у једном преводу, предлог *до* и *преко* + генитив именице у другом преводу и синтаксички израз у трећем преводу

Посведочена су два примера оваког еквивалента у нашој грађи.

(1) Мститљный и гордый ум ее был возбужден в <i>высочайшей</i> степени. [ФД П 552]	(1б) Њен осветољубиви и поносити дух узбудио се <i>преко сваке мјере</i> . [ФД Ж 489/III]
(1а) Осветољубиви и поносити њен карактер се узбудио у <i>највећем</i> степену. [ФД Мо 198/I/III]	(1в) Њен осветољубиви и поносни карактер узбудио се <i>до крајности</i> . [ФД Д 262/III]
(2) Что до меня, яне садиљся и смотрел на него в <i>глубочайшем</i> удивлении. [ФД П 135]	(2б) Ја, пак нисам хтио сјести, него сам га у <i>чуду</i> гледао. [ФД Ж 122]
(2а) Што се мене тиче ја нисам хтео да седнем, него сам га посматрао у <i>највећем</i> дивљењу. [ФД Мо 190]	(2в) Ја, пак нисам хтео да седнем него сам га у <i>чуду</i> гледао. [ФД Д 151]

У примерима (1) и (2) су суперлативним облицима (ген.ж.р.) *высочайшей* степени и (лок.ср.р.) *глубочайшем* удивлении еквиваленти са суперлативима *највећем* су само у преводима (1а) и (2а), док су у осталим преводима искоришћени одговарајући синтаксички изрази: (1б) узбудио се *преко сваке мјере*, (1в) узбудио се *до крајности* а у преводима (2б) и (2в) искоришћен предлог *у* са именицом *чудо* (лок.) *у чуду* као прилошка одредба уз глагол гледати „него сам га *у чуду* гледао“ тј. гледао зачуђено.

1.1.1.10. Синтетички суперлатив на *-ајш-* у руском језику : придев у српском језику

Посведочена су два примера оваког еквивалента у нашој грађи.

<p>(1) Полковник окинул собравшихся беглым, злым и хмурым взглядом человека, угнетенного <i>тяжелейшей</i> ответственностью и <i>величайшей</i> опасностью.</p> <p>[ИА МНД 493]</p>	<p>(1) Пуковник их погледа кратко и оштро љутим, црним погледом човека који је стално у тешким пословима и <i>великим</i> опасностима.</p> <p>[ИА НДЋ 153]</p>
---	--

<p>(2) – Если бы решение национального вопроса означало также торжество национальной справедливости, тогда бы в странах западной Европы, в большинстве своем реализовавших свои национальные идеалы, не должно было быть <i>глубочайших</i> национальных проблем, кризисов и конфликтов.</p> <p>[ИА МНД 595]</p>	<p>(2) – Кад би остварења националистичких тежња доносила и остварење социјалне правде онда у државама западне европе које су већином оствариле све своје националне идеале и у том погледу задовољне не би требало да буде више ни <i>великих</i> социјалних пробелема ни покрета ни сукоба.</p> <p>[ИА НДЋ 271]</p>
--	---

У примерима (1) и (2) суперлативним облицима (инст. ж.р.) *величайшей* опасностью, *тяжелейшей* ответственностью и (ген.мн.) *глубочайших* проблем српски еквиваленти су придевски облици (лок.) *великим* опасностима, *тешким* пословима и (ген.) *великих* проблема. У оригиналу су коришћени придеви али се преводилац на руски језик одлучио за суперлативне облике.

Напомена:

В. В. Виноградов износи твдњу да су речи *дальнейший* (потпуно), а *ближайший*, *малейший* и *полнейший* у делу својих значења испали из система облика компарације у односу на речи *дальний*, *близкий*, *малый*, *полный* [Виноградов 1947:212].

Н. С. Валгина костатује да су од облика на *-ейш-* и *-айш-* само још облици *дальнейший* и *ближайший* задржали значење компаратива и то у устаљеним изразима: *при ближайшем рассмотрении*; *в дальнейшем изложении* и др. [Валгина 2002:139–140].

В. Николић [Николић 1969:121] и Р. Маројевић [Маројевић 1983:122] констатују да су граматички облици суперлатива 1) *ближайший* и 2) *дальнейший* изгубили суперлативно значење.

Наше истраживање дало је следеће резултате:

1) Облик суперлатива *ближайший*

Да облик *ближайший* нема значење суперлатива у нашој грађи посведочено је са четири примера:

<p>(1) Дети христиан с левого берега Дрины в первые же дни своей жизни проделывали путь через мост, ибо в <i>ближайшее</i> воскресенье их несли крестить в церковь.</p> <p>[ИА МНД 385]</p>	<p>(1) Хришћанска деца рођена на левој обали Дрине, пређу одмах првих дана свог живота мост, јер их већ <i>прве</i> недеље носе у цркву на крштење.</p> <p>[ИА НДЋ 27]</p>
---	--

У примеру (1) (ак.ср.р.) в *ближайшее* воскресенье у контексту је изостало поређење јер се мисли на дан –недељу која прва дође. То се потврђује текстом оригинала (ген.ж.р.) *прве* недеље где је употребљен редни број *први*.

<p>(2) И вот <i>ближайшее</i> воскресенье сияющий отец с кумом и кое-кем из близких соседей понесли ребёнка крестить.</p> <p>[ИА МНД 650]</p>	<p>(2) <i>Прве</i> идуће недеље понесу дете да крсте и поред радосног оца и кума пођу још неки рођаци и комшије.</p> <p>[ИА НДЋ 337]</p>
---	--

У примеру (2) (ак.ср.р.) такође налазимо исту граматичку конструкцију и исто семантичко значење. Сада у тексту оригинала после редног броја *прве* стоји придев *идуће* недеље што нам потврђује констатацију да у оба примера (1) и (2) граматички облици суперлатива *ближайший* немају суперлативно значење.

<p>(3) Первые снаряды попали в Дрину, следующие – в площадь у моста, где повредили <i>ближайшие</i> дома, в том</p>	<p>(3) Први меци падоше у Дрину, затим на празан простор пред мостом, где оштетише <i>околне</i> куће, Лотикин хотел</p>
---	--

<p>числе гостиницу Лотики и офицерское собрание, а после, войдя в определённый ритм и все точнее достигая цели, стреляли только по казарме и мосту.</p> <p>[ИА МНД 643]</p>	<p>и офицерску касину, а онда стадоше у правильним размацама да гађају сигурније и то само мост и касарну.</p> <p>[ИА НДЋ 328]</p>
---	--

У примеру (3) (ак. мн.) *ближайшие* дома поново овај граматички суперлатив нема значење правог суперлатива *најближи*, већ се мисли на куће које су у непосредној близини моста. У оригиналу на српском језику као еквивалент није употребљен облик суперлатива већ придев *околне* куће и односи се на околину.

<p>(4) Кроме нищеты, стояло нечто безмерно серьёзнейшее, – не говоря уже о том, что всё чаще была надежда выиграть процесс о наследстве, затеянный уже год у Версилова с князьями Сокольскими, и Версиров мог получить в <i>самом ближайшем</i> будущем имение, ценностью в семьдесят, а может и несколько более тысяч.</p> <p>[ФД П 22]</p>	<p>(4б) Поред неимаштине било је ту и нешто кудикамо озбиљније а да и не говорим о томе да је још било наде да ће добити парницу коју је већ годину дана водио око баштине с кнезовима Сокољским, и да је Версиров могао у <i>скорој</i> будућности баштинити имутак вриједан седамдесет, а можда и нешто више тисућа рубаља.</p> <p>[ФД Ж 22]</p>
<p>4а) Сем сиромаштва била је ту и једна озбиљнија ствар, – да не говорим о томе да је Версиров имао изгледа да добије парницу коју је око наслеђа повео још пре годину дана са кнезовима Сокољским, и Версиров је могао, у <i>најближој</i> будућности, добити и мање у вредности од седамдесет, а можда и више хиљада рубаља.</p> <p>[ФД Мо 32]</p>	<p>4в) Поред неимаштине било је ту и нешто кудикамо озбиљније – а да не говорим о томе да је још било наде да ће добити парницу коју је већ годину дана водио око баштине с кнезовима Сокољским, и да је Версиров могао у <i>скорој</i> будућности баштинити имутак вриједан седамдесет, а можда и нешто више тисућа рубаља.</p> <p>[ФД Мо 32]</p>

У примеру (4) граматички суперлатив *ближайший* је употребљен са заменицом *самый* (лок. ж.р.) в *самом ближайшем* уз именицу *будущем*, али нема суперлативно значење. Еквивалент у српском језику је прилошка синтгма (лок. јед.) у *скорој будућности* тј. у *блиској будућности, ускоро*.

Међутим, у нашој грађи су посведочена два примера где је облик *ближайший* употребљен са заменицом *самый* и има значење суперлатива.

(1) Дело решилось в суде в <i>самый ближайший</i> срок. [ФД П 22]	(1б) Требало је да се спор ријешу у суду у <i>најскорије</i> вријеме. [ФД Ж 22]
(1а) Ствар се решавала пред судом у <i>најкраћем</i> року. [ФД Мо 32]	(1в) Требало је да се та ствар реши на суду у <i>најскорије</i> време. [ФД Д 25]
(2) Я непременно должен узнать всю правду в <i>самый ближайший</i> срок, ибо приехал- судить этого человека. [ФД П 23]	(2б) Ја морам <i>што прије</i> сазнати сву истину, јер сам дошао да судим том човјеку. [ФД Ж 22]
(2а) Неизоставно морам сазнати целу истину у <i>најкраћем</i> року, јер сам дошао да судим овоме човеку. [ФД Мо 33]	(2в) Неизоставно морам да сазнам праву истину у <i>најскорије</i> време, јер дошао сам – да оценим да ли је овај човек крив или није. [ФД Д 26]

У примерима (1) и (2) (ак.) в *самый ближайший* срок испред граматичког суперлатива употребљена је заменица *самый* и пошто стоји уз именицу *срок* чини синтагму која има значење суперлатива. То значење нам потврђују еквиваленти у српском. У примерима (1а) и (2а) преведено је суперлативом (ак.) *најкраћи* који одговара семантици именице *рок*, док је у примерима (1б), (1в) и (2в) употребљен суперлатив *најскорије* и стоји уз именицу *време* којој одговара овај облик суперлатива. Само је у примеру (2б) еквивалент *што прије* што такође има значење у *најскорије (најкраће) време*.

2) Тврдња да облик *дальнейший* нема значење суперлатива и у нашој грађи посведочена је са четрнаест примера од којих је седам примера са значењем компаратива и седам примера са другим значењима.

2а) У наредних седам примера облик *дальнейший* има значење компаратива:

<p>(1) Цены, взвинченные прошлой осенью вследствие наплыва войск, держались на прежнем уровне, тяготея скорее к <i>дальнейшему</i> повышению, нежели к возврату на старые рубежи. [ИА МНД 581]</p>	<p>(1) Цене које су прошле јесени скочиле, услед присуства толике војске, остале су непромењене, са много више изгледа на <i>даље</i> дизање него на враћање на старо. [ИА НДЋ 328]</p>
--	---

У примеру (1) облик суперлатива (дат. ср.р.) *дальнейшему* повишенију има значење компаратива што потврђује и његов еквивалент *даље* у оригиналу на српском језику.

<p>(2) Если некрасивые, то невозможен <i>дальнейший</i> русский роман. [ФД П 624]</p>	<p>(2б) Ако нису лијепе, нестат ће руског романа. [ФД Ж 551/III]</p>
<p>(2а) Ако нису лепа, онда је немогућ <i>даљи</i> руски роман. [ФД Мо 299/III]</p>	<p>(2в) Ако нису лепа, онда је свршено <i>даље</i> с руским романом. [ФД Д 337]</p>

У примеру (2) облик суперлатива *дальнейший* употребљен је у синтагми са одричном речју „*невозможен русский роман*“. Преводиоци су ову одричну конструкцију превели на три различита начина. У преводу (2а) еквивалент је синтаagma са придевом „*немогућ*“ и компаратив *даљи руски роман*. У преводу (2б) преводилац је изоставио облик суперлатива *дальнейший* и превео одричном конструкцијом *нестат ће руског романа*. У примеру (2в) преводилац констатује да је *даље свршено с руским романом* где је потврђено значење компаратива (прилога).

<p>(3) Ввиду этого, может быть, и</p>	<p>(3б) На темељу тога, можда и</p>
---------------------------------------	-------------------------------------

<p>справедливого своего вывода, господин Крафт пришел к заключению, что всякая <i>дальнейшая</i> деятельность всякого русского человека должна быть этой идеей парализована, так сказать у всех должны опуститься руки и ...</p> <p>[ФД П 57]</p>	<p>исправног закључка, господин Крафт држи да сваку <i>даљу</i> дјелатност свакога Руса мора кочити та идеја, да сви морају, тако рећи, клонути и ...</p> <p>[ФД Ж 53]</p>
<p>(3а) На основу овога, може бити и оправданог свога закључка, г. Крафт налази да <i>будућа</i> делатност свакога Руса треба да буде парализована овом идејом, тако рећи сви треба да опусте руке и ...</p> <p>[ФД Мо 80]</p>	<p>(3в) На основу овог свог можда и тачног закључка господин Крафт је закључио да свака <i>будућа</i> активност сваког Руса мора бити том идејом паралисана, тако рећи, сви треба да клону духом и да...</p> <p>[ФД Д 64]</p>

У примеру (3) облик суперлатива *дальнейшая* (ж.р.) употребљен је уз именицу *деятельность* и има значење компаратива на шта нам указују и еквиваленти у српском језику : *даљу* дјелатност (3б), *будућа* делатност (3а) и *будућа* активност (3в) где се придев *будућа* (делатност, активност) односи на оно што *даље* следи.

<p>(4) [...]; пусть читатель не беспокоится: все будет ясно из <i>дальнейшего</i> изложения.</p> <p>[ФД П 221]</p>	<p>(4б) [...]; нека читалац буде без бриге: из <i>даљег</i> ће му излагања све бити јасно.</p> <p>[ФД Ж 197/П]</p>
<p>(4а) [...]; али нека се читалац не узнемирује: из <i>даљег</i> излагања биће му све јасно.</p> <p>[ФД Мо 9/П]</p>	<p>(4в) [...]; нека се читалац не узнемирава: све ће бити јасно из <i>даљег</i> излагања.</p> <p>[ФД Д 247]</p>

У примеру (4) суперлативни облик (ген. ср.р.) *дальнейшего* изложения има значење компаратива јер се односи на излагање које следи тј. *даље* излагање. То потврђују и сва три еквивалента на српском језику (ген. ср.р.) у сва три превода : *из даљег(а) излагања*.

У синтаксичком изразу примера (5): *для ясности дальнейшего изложения* [ФД П 85] поново је посведочен облик суперлатива (ген. ср.р.) *дальнейшего* изложения који има значење компаратива. Еквиваленти у српском језику потврђују компаративно значење: „ради јасности *даљега излагања*“ [ФД Мо 119], „да буде јасније моје *даље излагање*“ [ФД Ж 78] и „ради јасноће *даљег излагања* [ФД Д 96].

У нашој грађи посведочена су два иста синтаксичка израза: *в дальнейшем течении рассказа* са два примера: (6) [ФД П 408] и (7) [ФД П 85].

У оба примера (6) и (7) граматички облик суперлатива (лок. ср.р.) *в дальнейшем* има значење компаратива јер се односи на ток приповедања који следи тј. *даљи* ток приповедања. Еквиваленти у српском језику у оба примера су компаративни облици.

У преводима (6а) [ФД Мо 275/II] и (6в) [ФД Д 102/II] посведочени су облици компаратива (лок.) „у *даљем* току приче“ а у преводу (6б) [ФД Ж 363/III]. „у *даљем* току приповиједања “[ФД Ж 363/III].

У преводу (7а) посведочен је облик компаратива (лок) у *даљем* току причања [ФД Мо 119]; у (7б) у *даљем* приповиједању [ФД Ж 77]. и (7в) у *даљем* приповедању [ФД Д 94].

2б) У наредних седам примера посведочено је да облик *дальнейший* нема значење суперлатива:

(1) Их давно нет, но они оставили идею, и она вошла элементом <i>дальнейшего</i> в судьбы человечества. [ФД П 58]	(1б) Њих већ одавно нема, али су оставили за собом своју идеју и она је постала елемент <i>будућности</i> у судбини човјечанства. [ФД Ж 54]
(1а) Њих давно више нема, али су оставили идеју, и она је ушла као	(1в) Њих одавно нема, али су оставили идеју и она је постала елемент

элемент у доцнију судбину човечанства. [ФД Мо 82]	будућности у судбини човечанства. [ФД Д 66]
---	--

У примеру (1) (ген. ср.р.) *дальнейшего* граматички блик суперлатива је супстантивизиран јер је део синтагме *элемент дальнейшего*. Зато као еквивалент у српском језику налазимо синтагме: елемент *будућности* у преводима (4б) и (4в). У примеру (4а) преводилац није разумео да је у питању синтагма са инструменталом већ је облик *дальнейшего* превео синтагмом са компаративом *доцнију* судбину у значењу „која долази после, касније“ од придева *доцни*, превидевши и место предлога *в* у целом синтаксичком изразу.

(2) – Аркадий, я желал бы, чтоб ты оделся получше, мой друг: ты одет недурно, но, в виду <i>дальнейшего</i> , я мог бы тебе отрекомендовать хорошего одного француза, предоброевостного и со вкусом. [ФД П 117]	(2б) – Аркадије, хтио бих да се ти, мили мој, мало боље обучеш; ниси слабо обучен, али бих ти за <i>убудуће</i> могао препоручити једнога доброг Француза који је веома савјестан и има укуса. [ФД Ж 106]
(2а) – Аркадије, желео бих да се лепше оденеш, драги пријатељу; одело ти није ружмо, али за <i>убудуће</i> могао бих ти препоручити једног доброг кројача Француза, који је врло савестан и доброга укуса. [ФД Мо 165]	(2в) – Аркадије, желео бих да се обучеш мало боље, драги мој; ти ниси лоше обучен, али за <i>убудуће</i> могао бих да ти препоручим једног доброг Француза, који је изузетно савестан и има укуса. [ФД Д 131]

У примеру (2) (ген.) *дальнейшего* је део фразе *в виду дальнейшего* где је фраза адвебијализована. Услед тога као еквиваленте у српском језику у сва три превода налазимо превод са прилогом *убудуће* са значењем *одсада*, у *будућности*.

(3) – Достойными доверия, оказанного вам, несомненно, покажите себя и вы, и	(3) – Ви ћете се зато подсигурно показати достојни повјерења, које се у
---	---

<p>благородное согласие между монархом и народом драгоценнейшим залогом <i>дальнейшего</i> прогресса всегда будет сопутствовать нашей совместной деятельности.</p> <p>[ИА МНД 577]</p>	<p>Вас полаже, да ће племенити склад између владара и народа, тај најдрагоценији залог <i>свега</i> државнога напретка, наш заједнички рад увијек пратити.</p> <p>[ИА НДЋ 251]</p>
--	--

У примеру (3) (ген.) *дальнейшего* стоји као део синтагме „залогом *дальнейшего* прогресса“ у којој овај граматички облик суперлатива нема суперлативно значење него значење компаратива јер се стиче утисак да је реч о (ком.) *даљем*, државном напретку. Превод на руски није прецизан јер је у оригиналу синтагма (ген.) „*свега* државнога напретка“, тј. целог, свеукупног државнога напретка.

<p>(4) Объясню, в виду <i>дальнейшего</i>, в двух словах.</p> <p>[ФД П 399]</p>	<p>(4б) Да разјасним то у двије - три ријечи ради <i>онога што слиједи</i>.</p> <p>[ФД Ж 355/П]</p>
<p>(4а) Објаснићу, због <i>онога што ће после доћ</i>, у две речи.</p> <p>[ФД Мо 261/П]</p>	<p>(4в) Да то објасним у две речи због <i>онога што следи</i>.</p> <p>[ФД Д 92/П]</p>

У примеру (4) суперлативни облик (ген.) *дальнейшего* је у саставу фразе *в виду дальнейшего* и губи своје суперлативно значење. Еквиваленти у српском језику су синтаксички изрази у генитиву са обавезним предлозима *због* и *ради*: *онога што ће после доћ* (4а) *онога што слиједи* (4б) и *онога што следи* (4в).

<p>(5) С вводом в действие железной дороги обнаружилось подлинное ее значение для <i>дальнейшей</i> судьбы моста и жизни города в целом.</p> <p>[ИА МНД 569]</p>	<p>(5) Тек сада када је железница остварена и прорадила, видело се шта то значи за мост, његову улогу у животу касабе и <i>његову судбину</i> уопште.</p> <p>[ИА НДЋ 242]</p>
--	---

У примеру (5) (ген. ж.р.) *дальнейшей* суперлативни облик је у саставу синтагме *дальнейшей судьбы моста* где нема суперлативно већ компаративно значење јер је преводилац погрешно разумео да је железница имала значај за даљу судбину моста и за живот града уопште. Међутим у српском језику у оригиналу реч је само о значају железнице за мост и његову судбину у касацији уопште. Зато нам цео контекст и еквивалент (ак. ж.р.) *његову судбину уопште* појашњава да превод на руски језик није прецизан.

<p>(6) Но большинство, при внешнем спокойствии и внутреннем мучительном недоумении, оставалось на местах, в ожидании <i>дальнейших</i> событий.</p> <p style="text-align: right;">[ИА МНД 475]</p>	<p>(6) Али већина света остаде, чекајући <i>догађаје</i>, у мучној недоумици и привидној равнодушности.</p> <p style="text-align: right;">[ИА НДЋ 132]</p>
--	--

У примеру (6) (ген. мн.) *дальнейших* суперлативни облик је у саставу синтагме *дальнейших* событий и нема суперлативно значење већ се може схватити да је у питању значење компаратива *даљих* догађаја. У преводу на руски језик облик *дальнейших* није морао бити употребљен јер у оригиналу на српском језику имамо само радни глаголски прилог садашњи са иманицом у множини: чекајући *догађаје*.

У синтаксичком изразу примера (7) *дальнейшее* – *все пустяки* [ФД П 89] суперлативни облик (ср.р.) *дальнейшее* такође је изгубио значење суперлатива. То је посведочено у сва три еквивалента у српском језику где је овај облик преведен са придевом „остало“. Превод (7а): а *остало* – све су ситнице [ФД Мо125], (7б): све су *остало* трице [ФД Ж 81] и (7в): *остало* су све ситнице [ФД Д 100].

3) Приликом нашег истраживања у ексцерпираним материјалу пронашли смо у руском језику облик суперлатива *малейший* који је образован од придева *малый*, тј. творбене основе *мал-*, суфикса *-ейш-* и придевских наставака. Овај суперлативни облик посведочен је са четрдесет девет примера. Наши примери потврђују раније наведену констатацију В.В.Виноградова да је овај облик суперлатива изгубио своје суперлативно значење. Еквиваленти у српском језику

су разноврсни и груписали смо их према врстама речи које се јављају као еквиваленти у српском језику.

3а) У нашој грађи је посведочено је једанаест примера у којима је еквивалент у српском језику граматички суперлатив образован од придева *мали* помоћу префикса *нај-* и компаратива *мањи* → *најмањи*. Овај суперлатив у свих једанаест примерима има елативно значење.

<p>(1) Ухрищения вахмистра не производили на девушку ни <i>малейшего</i> впечатления.</p> <p>[ИА МНД 525]</p>	<p>(1) На њу све то није имало ни <i>најмањег</i> утицаја.</p> <p>[ИА НДЋ 190]</p>
---	--

У примеру (1) облик суперлатива (ген. ср.р.) *малейшего* употребљен је са одричном речцом *ни*, која служи за појачавање негативног исказа, кад се одриче минимална мера или могућност нечега. Еквивалент у српском језику има облик суперлатива (ген.) *најмањег* и стоји после речце *ни* којом се појачава негативан исказ, тј. пориче најмања мера нечега, у овом случају *утицаја* а без поређења и на тај начин је синтаксичким путем исказано елативно значење.

<p>(2) И когда все разбежались перед спускавшимся в город австрияком, ходжа один остался на мосту в нелепной, мучительной и потешной позе, обреченный неподвижно сидеть на корточках, ибо <i>малейшее</i> движение причиняло боль и грозило разорвать ухо, которое казалось сейчас тяжелым и громадным, как гора.</p> <p>[ИА МНД 482]</p>	<p>(2) И кад се све разбегло пред Швабом који се спуштао у касабу, хоца је остао у том чудном, и болном и смешном положају, осуђен да непомично клечи, јер му је сваки и <i>најмањи</i> покрет задавао бол и претио да раскине ухо, које се њему чинило тешко и велико као планина.</p> <p>[ИА НДЋ 140]</p>
---	---

У примеру (2) облик суперлатива (ср.р.) *малейшее* има значење елатива на шта упућује цела синтаксичка конструкција са везником *ибо*, којом се исказује да би и *најмањи* покрет задавао бол хоци (*ибо малейшее движение причиняло боль*). То потврђује текст оригинала на српском језику где је писац у реченици

употребио заменицу *сваки* и везник *и* испред облика суперлатива *најмањи*. Употребом везника *и* истиче се онај део исказа који је носилац реченичке интонације, којим се нешто посебно истиче. У овом случају везник стоји испред суперлатива чиме је исказано елативно значење.

<p>(3) С любопытством и симпатией присматриваются они к ученым своим сверстникам, восхищаясь ими и не имея ни <i>малейшего</i> попользования равнять с ними себя, без тени ревности радуются их успехам и продвижению.</p> <p>[ИА МНД 589]</p>	<p>(3) Они са љубопитством и симпатијом гледају своје школоване другове, диве им се, не поредећи се никад са њима; и без <i>најмање</i> суревњивости учествују у њиховом развиту и успону.</p> <p>[ИА НДЋ 264]</p>
--	--

У примеру (3) облик суперлатива (ген. ср.р.) *малейшего* употребљен је са одричном речцом *ни* којом се одриче минимална мера нечега. Као еквивалент у српском језику јавља се облик суперлатива тј. синтагма (ген. ж.р.) *најмање суревњивости* са предлогом *без*. Али испред тога је везник *и* којим се истиче део исказа који је носилац реченичке интонације и тиме му се придаје посебна важност, а уз то нема ни поређења. Тако је синтаксичким средствима исказано елативно значење.

<p>(4) Несчастья посыпались, когда на нас не было ни <i>малейшей</i> вины, так почему бы им не обойти нас, когда мы в чем-то виноваты?</p> <p>[МС К 170]</p>	<p>(4) Неволје су нас стизале кад смо били <i>најмање</i> криви, зашто нас не би заобишле кад мислимо да смо под кривицом?</p> <p>[МС Т 221]</p>
--	--

У примеру (4) облик суперлатива (ген. ж.р.) *малейшего* употребљен је у руском језику са одричном речцом *ни* која истиче негативан исказ, тј. одриче минималну меру, у овом примеру кривице Еквивалент у српском језику има облик суперлатива прилога *најмање* (*били криви*) где је ова синтагма део исказа коме се придаје посебна важност и којим се истиче негативан исказ да нису *нимало криви*.

При томе у реченици нема ни поређења и из даљег контекста се види елативно значење, што потврђује и знак питања као интерпункцијско средство.

<p>(5) Ни <i>малейший</i> шум не нарушал безмолвия строительных лесов, кроме однообазного рокота невидимой воды.</p> <p style="text-align: right;">[ИА МНД 408]</p>	<p>(5) Али дуж целе грађевине није се зачуо ни <i>најмањи</i> шум, изузев једнолично плъускање и мрморење невидљиве воде.</p> <p style="text-align: right;">[ИА НДЋ 53]</p>
---	---

У примеру (5) облик суперлатива *малейший* употребљен је са одричном речцом *ни*. Еквивалент у српском језику је облик суперлатива *најмањи* (*шум*), који такође стоји после речце *ни* којом се појачава негативан исказ, тј. одриче минимална мера нечега, у овом случају *шума*, а нема ни поређења. Тако је синтаксичким путем исказано елативно значење.

<p>(6) Я особенно оценил их деликатность в том, что они оба не позволили себе ни <i>малейшей</i> шутки надо мною, а стали, напротив относиться к делу так же серьезно, как и следовало.</p> <p style="text-align: right;">[ФД П 106]</p>	<p>(6б) Ја сам највише цијенио што су они били толико обзирни да се нису усудили да се ма и <i>најмање</i> нашале на мој рачун, него су се, напротив, држали озбиљно, како је био и ред.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Ж 97]</p>
<p>(6а) Ја сам нарочито увек ценио деликатност тих људи, што никада ниједно од њих двоје нису себи допустили да се са мном и <i>најмање</i> нашале због овога;</p> <p style="text-align: right;">[ФД Мо 150]</p>	<p>(6в) Посебно сам ценио њихову обзирност која се огледала у томе што ниједно није дозволило себи ни <i>најмању</i> шалу на мој рачун, него су на ствар гледали онако озбиљно као што и треба.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Д 119]</p>

У примеру (6) облик суперлатива (ген. ж.р.) *малейшей* употребљен је са одричном речцом *ни*. Еквиваленти у српском језику се разликују. У преводу (6а) употребљен је суперлатив прилога *најмање нашале* испред чега стоји везник *и*, којим се посебно истиче овај део исказа без поређења. У преводу (6б) еквивалент је исти као у примеру (6а) *најмање нашале* с тим што се исказ истиче и речцом *ма*

испред везника *и*, такође без поређења. У примеру (6в) еквивалент је облик суперлатива (ак. ж.р.) *најмању шалу* који се и овде такође истиче, али одричном речцом *ни*. У реченици такође нема поређења. И у овом примеру је синтаксичким средствима задржано значење елатива.

<p>(7) Если бы я был капельку опытнее, я бы догадался, что <i>малейшее</i> сомнение в таком деле надо толковать к худшему.</p> <p>[ФД П 134]</p>	<p>(7б) Да сам био малчице искуснији, досјетио бих се да и <i>најмању</i> сумњу о тако нечему треба тумачити као нешто лоше.</p> <p>[ФД Ж 121]</p>
<p>(7а) Да сам био за длаку искуснији, знао бих да и <i>најмања</i> сумња у таквом случају даје право да се објасни ствар оним што је горе.</p> <p>[ФД Мо 188]</p>	<p>(7в) Да сам био малчице искуснији досетио бих се да и <i>најмању</i> сумњу у таквој ствари треба тумачити као лош предзнак.</p> <p>[ФД Д 150]</p>

У примеру (7) облик суперлатива (ср.р.) *малейшее* у синтагми *малейшее сомнение* у руском оригиналу нема потврде да је у питању елативно значење док је у српским преводима исказано значење елатива. Еквиваленти суперлатива у српском су синтагме *најмања сумња* (7а), (ак. ж.р.) и *најмању сумњу* (7б) и (7в), а испред је употребљен везник *и* којим се одриче најмања мера сумње. У реченици нема поређења. Тако је и у овом примеру синтаксичким средством у српским еквивалентима исказано елативно значење.

<p>(8) Только что он, давеча, прочел это письмо, как вдруг ощутил в себе самое неожиданное явление: в первый раз, в эти роковые два года, он не почувствовал ни <i>малейшей</i> к ней ненависти и ни <i>малейшего</i> сотрясения, подобно тому как недавно еще „сошел с ума“ при одном только слухе о Бьоринге.</p> <p>[ФД П 528]</p>	<p>(8б) Чим је мало прије прочитао то писмо, оћутио је у себи нешто посве неочекивано: први пут у те две кобне године није осјетио ни <i>најмање</i> мржње према њој и није био ни <i>најмање</i> потресен, иако је још недавно „полудио“ чим би чуо за Бјоринга.</p> <p>[ФД Ж 468/III]</p>
---	---

<p>(8a) Чим је, после подне прочитао ово писмо, осетио је нешто што ни најмање није очекивао: први пут у току ове две фаталне године, није према њој имао ни <i>најмање</i> мржње, и није био ни <i>најмање</i> потресен, као што је био, рецимо недавно кад је „полудео“ на саму вест о Бјорингу.</p> <p>[ФД Мо 165]</p>	<p>(8в) Чим је малопре прочитао ово писмо, наједном је осетио у себи нешто што ни најмање није очекивао: први пут током те две судбоносне године није осетио ни <i>најмању</i> мржњу према њој и није био ни <i>најмање</i> потресен, као оно недавно кад је „полудео“ чим је чуо за Бјоринга.</p> <p>[ФД Д 236/III]</p>
---	--

У примеру (8) синтагме (ген. ж.р.) *малейшей ненависти* и (ген. ср.р.) *малейшего сотрясения* (ген.ср.р.) испред синтагми су употребљене одричне речце *ни*. Еквивалент за синтагму *малейшей ненависти* су синтагме (ген. ж.р.) *најмање мржње* у преводима (8a) и (8б) а (ак. ж.р.) *најмању мржњу* у преводима (8в). Испред ових синтагми су употребљене одричне речце *ни* чиме се пориче и најмањи степен мржње без поређења и тако је исказано елативно значење. Еквивалент за синтагму (ген. ср.р.) *малейшего сотрясения* је суперлатив прилога у синтагми *најмање потресен* у свим преводима (8a), (8б), (8в) испред којих су употребљене одричне речце *ни* а у реченици нема поређења. Тако је и у овом примеру очувано значење елатива.

<p>(9) Чуть заметите <i>малейшую</i> черту глуповатости в смехе, значит несомненно тот человек ограничен умом, хотя бы только и делал, что сыпал идеями.</p> <p>[ФД П 390]</p>	<p>(9б) Чим запазите и <i>најмањи</i> траг приглупости, то несумњиво значи да је тај човјек умно ограничен, све да се и разбацује идејама.</p> <p>[ФД Ж 347/III]</p>
<p>(9a) Чим приметите и <i>најмањи</i> траг глупаштва у његовом смеју, то несумњиво значи да је тај човек умно ограничен, ма колико око себе расипао идеје.</p> <p>[ФД Мо 249/III]</p>	<p>(9в) Чим запазите <i>најмањи</i> траг приглупости у смеху – то несумњиво значи да је човек умно ограничен, па макар се само разметао идејама.</p> <p>[ФД Д 82/III]</p>

У примеру (9) обликом суперлатива у синтагми (ак. ж.р.) *малейшую черту* није исказано елативно значење јер се мисли на *малейшую черту* „глуповатости в смехе“. Еквиваленти суперлатива са синтагмама *најмањи траг* (9а) и (9б) чији се негативан исказ истиче са везником *и* а да при томе нема поређења исказују елативно значење. У преводу (7в) изостављен је везник *и* али је интерпункцијском средством, тј. повлаком одвојен онај део исказа који је носилац реченичке интонације са негативним исказом чиме је потврђено елативно значење.

<p>(10) Я нарочно не опускаю ни <i>малейшей</i> черты из всей этой тогдaшней мелкой бессмыслицы потому что каждая черточка вошла потом в окончательный букет, где и нашла свое место, в чем и уверится читатель.</p> <p>[ФД П 534]</p>	<p>(10б) Хотимице не пропуштам ни <i>најмање</i> појединости из свег тог тадашњег тричавог бесмисла зато што је послије свака сићушна појединост ушла у коначну китицу у којој је нашла своје мјесто, о чему ће се увјерити и сам читалац.</p> <p>[ФД Ж 474/III]</p>
<p>(10а) Нарочито не пропуштам ни <i>најмању</i> црту од целе те ситничарске бессмыслице, затошто је свака цртица доцније ушла у завршну целину, и у њој нашла своје место, о чему ће се уверити и сам читалац.</p> <p>[ФД Мо 173]</p>	<p>(10в) Намерно не пропуштам ни <i>најмању</i> појединост из целе те тадашње тричаве којештарије, пошто је свака од њих касније ушла у коначни мозаик у којем је нашла своје место у шта ће се читалац и сам уверити.</p> <p>[ФД Д 242/III]</p>

У примеру (10) је облик суперлатива у синтагми (ген. ж.р.) *малейшей черты* а испред синтагме је употребљена одрична речца *ни*. У српском језику су еквиваленти суперлатива са синтагмама (ак. ж.р.) *најмању црту* (10а) и (ген.ж.р.) *најмање појединости* (10б) и (ак. ж.р.) *најмању појединост* (10в) које се све истичу одричном речцом *ни* а да при томе нема поређења и тако се задржало значење елатива.

<p>(11) Таким образом, Анна Андреевна поставлена была в чрезвычайно</p>	<p>(11б) Тако да се Ана Андрејевна нашла у необично незгодном положају</p>
---	--

<p>неловкое положение, тонко понимая своим женским чутьем, что малейшим наговором на Катерину Николаевну, перед которой князь тоже благоговел, а теперь даже более, чем всегда, и именно потому, что она так благодушно и почтительно позволила ему жениться, – <i>малейшим</i> наговором на нее она оскорбила бы все его нежные чувства и возбудила бы в нем к себе недоверие и даже, пожалуй, негодование.</p> <p>[ФД П 551]</p>	<p>наслућујући добро својим женским инстинктом да би и најмањим оговарањем Катарине Николајевне, коју је кнез такође обожавао, а сад још више него икад, и то баш зато што му је она тако великодушно и смерно допустила да се жени – да би и <i>најмањим</i> оговарањем повриједила све његове њежне осјећаје и изазвала у њему неповјерење према себи, па чак и можда и огорчење.</p> <p>[ФД Ж 489/Ш]</p>
<p>(11а) Фино је схватила својим женским инстинктом да би најмањом примедбом против Катарине Николајевне, коју је кнез такође обожавао, сад више него игда баш зато што му је тако срдачно и с поштовањем допустила да се жени – да би и <i>најмањом</i> примедбом против ње увредила све кнежеве нежне осећаје и продубила у њему неповерење према њој, и чак, ако хоћете, и негодовање.</p> <p>[ФД Мо 197]</p>	<p>(11в) Тако је Ана Андрејевна била доведена у веома неугодан положај, танано наслућујући својим женским инстинктом да би и најмањим оговарањем Катарине Николајевне, коју је кнез исто тако обожавао, а сад још више него икад, и баш зато што му је она тако срдачно и с поштовањем допустила да се ожени – да би и <i>најмањим</i> оговарањем повредила сва његова нежна осећања и изазвала у њему неповерење према себи, па чак, можда и гнев.</p> <p>[ФД Д 261/Ш]</p>

У примеру (11) облик суперлатива је у синтагми (инст.) *малейшим наговором* која је одвојена повлаком као интерпункцијским средством, којим се истиче носилац реченичке интонације са негативним исказом, тј. у коме се негира могућност *малейшего наговора*. У српском језику су еквиваленти суперлатива са синтаagmaма (инст. ж.р.) *најмањом примедбом* (11а) и (инст. ср.р.) *најмањим*

оговарањем (11б) и (11в) које се све посебно истичу везником *и*, а уз то у реченици нема поређења и на тај начин се исказује елативно значење.

3б) У нашој грађи посведочено је седам примера у којима је еквивалент у српском језику одрична заменица *никакав* добијена срашћивањем префикса *ни-* и придевске заменице *какав* као творбене основе. Овом заменицом се одриче присуство било којег или било каквог од појмова које значи именица.

<p>(12) – Но если вам сказано логически, математически, что ваш вывод ошибочен, что вся мысль ошибочна, что вы не имеете ни <i>малейшего</i> права исключать себя из всеобщей полезной деятельности из-за того только, что Россия – предназначенная второстепенность;</p> <p>[ФД П 59]</p>	<p>(12б) – Али ако вам се докаже логички, математски точно да је ваш закључак погрешан, да је ваша мисао погрешна, да немате <i>никаква</i> права да се искључите из опће корисне дјелатности само зато што је Русији досуђена другоразредна улога.</p> <p>[ФД Ж 54]</p>
<p>(12а) – Али ако вам се докаже логички, математички, да је ваш закључак погрешан, да је цела ваша мисао погрешна, да немате ни <i>најмање</i> права да себе искључујете из свеопште корисне делатности само зато што је Русији предодређена другостепеност.</p> <p>[ФД Мо 83]</p>	<p>(12в) – Ако вам се логички, математички тачно докаже да је ваш закључак погрешан, да је идеја у целини погрешна, да немате <i>нимало</i> права да се искључујете из опште корисне активности само зато што је Русији суђена другоразредна улога;</p> <p>[ФД Д 66]</p>

У примеру (12) облик суперлатива у синтагми (ген. ср.р.) *малейшего права* употребљен је са одричном речцом *ни*. У српском језику се појављују различити еквиваленти у зависности од интерпретације преводиоца. У примеру (12а) забележен је облик суперлатива прилога *најмање* (ген.) и стоји после речце *ни* којом се одриче минимална мера нечега, у овом случају *права*, и тако је синтаксичким путем исказано елативно значење. У примеру (12б) еквивалент је одрична придевска заменица (мн. ср.р.) *никаква* којом се одриче присуство било каквог од појмова које значи именица, у овом примеру *никаква права*. У реченици

је већ употребљен глагол за одрицање *немате (права)*, али употребом и одричне заменице *никаква* у примеру се истиче елативно значење облика *малейшего*. У примеру (12в) такође је исказано елативно значење облика *малейшего* с тим што је овде после одричног глагола *немате*, употребљен и прилог *нимало (права)* образован срашћивањем одричне речце *ни* и прилога *мало* и који такође има значење *ни најмање, ни у којој мери* чиме се потврђује елативно значење.

<p>(13) Таким образом, я – законнорожденный, хотя в высшей степени незаконный, и происхождение мое не подвержено ни <i>малейшему</i> сомнению.</p> <p style="text-align: right;">[ФД П 7]</p>	<p>(13б) Тако сам се родио као законито дијете, иако сам незаконит син да не могу бити незаконитији, а о мом подријетлу не може бити ни <i>најмање</i> сумње.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Ж 8]</p>
<p>(13а) На тај начин сам ја законито дете, иако сам у ствари ванбрачни син, и моје порекло не подлеже <i>никаквој</i> сумњи.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Мо 11]</p>	<p>(13в) На тај начин ја сам рођен у законитом браку, мада сам у правом смислу незаконити син, и моје порекло не подлеже ни <i>најмањој</i> сумњи.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Д 66]</p>

У примеру (13) облик суперлатива у синтагми (ген. ср.р.) *малейшему сомнению* употребљен је са одричном речцом *ни*. У српском језику еквивалент у примеру (13а) је одрична заменица (дат. ж.р.) *никаквој* после одричног глагола *не подлеже*, тако да се овим начином исказује елативно значење. У примерима (13б) и (13в) елативно значење је исказано употребом одричних глагола *не може бити* (13б) и одричне речце *ни* испред суперлатива (ген. ж.р.) *најмање* сумње и (13в) *не подлеже* и одричне речце *ни* испред суперлатива (дат. ж.р.) *најмањој* сумњи.

<p>(14) Во – первых, в лице его я, с первого взгляда по крайней мере, не заметил ни <i>малейшей</i> перемены.</p> <p style="text-align: right;">[ФД П 558]</p>	<p>(14б) Понајприје, на лицу му, бар на први поглед, нисам запазио <i>никакве</i> промјене.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Ж 494/3]</p>
<p>(14а) Прво и прво, на његовом лицу, на први поглед бар, нисам приметио</p>	<p>(14в) Прво, на лицу му бар на први поглед, нисам запазио ни <i>најмању</i></p>

никакву промену. [ФД Мо 207/3]	промену. [ФД Д 268/2]
-----------------------------------	--------------------------

У примеру (14) облик суперлатива у синтагми (ген. ж.р.) *малейшей перемены* употребљен је са одричном речцом *ни*. У српском језику еквиваленти у примерима (14а) и (14б) после одричних исказа *нисам приметио* (14а) и *нисам запазио* (14б) употребљена је и одрична заменица *никакву промену* (ген. ж.р.) и *никакве* промјене (мн. ж.р.) којом се одриче присуство било којег од појмова које значи именица чиме је исказано елативно значење. У примеру (14в) после одричног исказа *нисам запазио*, преводилац је употребио одричну речцу *ни* испред граматичког облика суперлатива *најмању промену* да би исказао елативно значење.

(15) Я, может быть, и буду делать добро людям, но, часто не вижу ни <i>малейшей</i> причины им делать добро. [ФД П 96]	(15б) Можда ћу и чинити добро људима, али често не видим <i>никаква</i> разлога да им чиним добро. [ФД Ж 87]
(15а) Можда ћу и чинити добро људима, али често не видим ни <i>најмањега</i> разлога да им чиним добра. [ФД Мо 134]	(15в) Ја ћу можда и чинити добро људима, али често не видим ни <i>најмањи</i> разлог да им чиним добро. [ФД Д 107]

У примеру (15) облик суперлатива у синтагми (ген. ж.р.) *малейшей причины* употребљен је са одричном речцом *ни*. У српском језику еквиваленти у примерима (15а) и (15в) после одричних исказа *не видим*, у оба примера употребљена је и одрична речца *ни* после граматичког облика суперлатива (ген.) *најмањега* разлога и (ген.) *најмањи* разлог чиме је исказано елативно значење. У примеру (15б) после истог одричног исказа употребљена је и одрична заменица (ген.) *никаква* разлога чиме је исказано елативно значење.

(16) Доказательств о них не было ни <i>малейших</i> , и молодой человек про это знал отлично, да и сами они от него не	(16б) Нису имали <i>никаких</i> доказа и младић је то веома добро знао, а ни они нису то од њега тајили;
--	--

таились; [ФД П 441]	[ФД Ж 392/3]
(16а) Они нису имали ни <i>најмањега</i> доказа, и млади човек је то знао врло добро, а они чак нису то од њега ни крили; [ФД Мо 41/3]	(16в) Нису имали <i>никаких</i> доказа, и младић је то знао врло добро, а ни они сами то нису крили од њега; [ФД Д 139/2]

У примеру (16) облик суперлатива у синтагми (ген. ж.р.) *малейшей причини* употребљен је са одричном речцом *ни*. Еквивалент у српском језику у примеру (16а) је после одричног исказа *нису имали*, одрична речца *ни* и облик суперлатива у синтагми (ген.) *најмањега доказа* чиме је исказано елативно значење. У примерима (16б) и (16в) еквиваленти су исти. После одричног исказа *нису имали* стоји одрична заменица (ген. мн.) *никаких* доказа и на тај начин је исказано елативно значење.

(17) [...]; что никогда не имел ни <i>малейших</i> намерений на Катерину Николаевну, чему я вполне и поверила, делая шаг мой; [ФД П 467]	(17б) [...]; да никад није имао <i>никакве</i> намјере према Катерини Николајевној, у шта сам тврдо вјеровала кад сам оно учинила; [ФД Ж 415/III]
(17а) [...]; да никада није имао <i>никаких</i> намера у погледу Катерине Николајевне, што сам ја потпуно веровала, кад сам предузела свој корак; [ФД Мо 78/III]	(17в) [...]; да никада није имао <i>никакве</i> намере у погледу Катерине Николајевне, у шта сам ја потпуно поверовала предузимајући свој корак; [ФД Д 168/III]

У примеру (17) облик суперлатива у синтагми (ген. мн.) *малейших намерений* употребљен је после одричног синтаксичког исказа *не имел* и одричне речце *ни* чиме је исказано елативно значење. У еквивалентима на српском језику у примерима (17а), (17б) и (17в) после одричног исказа *није имао* употребљена је одрична заменица (ген.мн.) *никаких* и (ген. мн.) *никакве* којима се одриче присуство намере у најмањој мери чиме се исказује елативно значење.

(18) [...]; не видя там ни <i>малейшей</i> службе...	(18б) [...]; јер немам ондје баш <i>никаква</i> посла...
[ФД П 118]	[ФД Ж 107]
(18а) [...]; пошто тамо нема <i>никакве</i> службе...	(18в) [...]; пошто не видим да тамо има <i>икаквог</i> посла...
[ФД Мо 166]	[ФД Д 132]

У примеру (18) облик суперлатива у синтагми (ген. ж.р.) *малейшей службе* употребљен је после одричног синтаксичког исказа (гл. прилог садашњи) *не видя* и одричне речце *ни* и том синтаксичком конструкцијом је исказано елативно значење. Еквиваленти у српском језику у примерима (18а) и (18б) је после одричних синтаксичких конструкција *нема* и *немам* употребљена одрична заменица (ген. ж.р.) *никакве* и (ген.) *никаква* којима се одриче присуство било каквог *посла* или *службе* што је исказано овим два именицама. Тиме се истиче одсуство било каквог и најмањег посла и исказано је елативно значење.

Зв) У нашој грађи су посведочена три примера (укључујући и један превод из одељка 3д) у којима је еквивалент у српском језику прилог *нимало* који је образован срашћивањем одричне речце *ни* и прилога *мало* и којим се одриче поседовање неке особине у најмањој мери или се одриче могућност неке радње.

(19) Он мигом удовлетио ме, даже не докончив фразы, и не только без <i>малейшей</i> обидчивости, но почти с удовольствием, таинственно помахав рукой и как бы выговаривая:...	(19б) Одмах ме је послушао, није чак ни довршио реченицу коју је почео, и не само да није био ни <i>најмање</i> увријеђен, него му је готово било драго, тајанствено ми је махнуо руком и као да је рекао:...
[ФД П 461]	[ФД Ж 410/ III]
(19а) Он ми одмах учини по вољи, чак и не довршивши реченицу коју је почео, и не само <i>нимало</i> увређен, него готово са задовољством; тајанствено је одмахнуо руком као да је хтео рећи:...	(19в) Он ме сместа послуша и чак не доврши започету реченицу, и то не само да не беше <i>нимало</i> увређен, него као да му то малтене чини задовољство, тајанствено ми махнувши

[ФД Мо 70/ III]	руком и као вели:... [ФД Д 161]
-----------------	------------------------------------

У примеру (19) је облик суперлатива у синтагми (ген. ж.р.) *малейшеј обидчивости* употребљен после одричног синтаксичког исказа *и не тољко* са предлогом за одрицање *без* и појачавање суперлативног значења чиме је исказано елативно значење. У еквиваленту на српском језику у примеру (19а) после одричног исказа *и не само* стоји прилог *нимало* образован срашћивањем одричне речце *ни* и прилога *мало*, са значењем *ни најмање*, *ни у којој мери*, испред трпног глаголског придева *увређен*. Овим синтаксичким начином потврђено је елативно значење. У примеру (19в) после одричног исказа *не беше*, такође стоји прилог *нимало* са значењем „*ни најмање*“, „*ни у којој мери*“ испред трпног глаголског придева *увређен* чиме је потрђено елативно значење. У примеру (19б) после одричног исказа *није био* а испред трпног глаголског придева *увређен* стоји суперлатив *најмање* са одричном речом *ни* којом се појачава значење суперлатива чиме је исказано елативно значење.

(20) Со мной же ни <i>малейшего</i> сходства; два противоположные полюса. [ФД П 112]	(20б) Мени није баш <i>нимало</i> налик; два супротна пола. [ФД Ж 101]
(20а) Са мнош није имала <i>ничега</i> сличног – били смо као два супротна пола. [ФД Мо 157]	(20в) Ни <i>најмање</i> сличности са мнош; два супротна пола. [ФД Д 125]

У примеру (20) је облик суперлатива у синтагми (ген. ср.р.) *малейшего сходства* употребљен је после одричне речце *ни* чиме се одриче и најмања сличност два бића. Тиме је исказано елативно значење на шта указује и други део реченице у коме се констатује: *два противоположные полюса (два супротна пола)*. Еквиваленти са елативним значењем у српском језику су различито исказани. У примеру (20а) после одричног исказа *није имала* стоји одрична заменица (ген.) *ничега* са прилошким значењем „*ни у којој мери*“ *сличног*. У

примеру (20б) после одричног глагола *није* стоји прилог *нимало* са значењем „ни у којој мери“ *налик*. У примеру (20в) потврђено је елативно значење употребом одричне речце *ни* и суперлативног облика *најмање* сличности. На елативно значење указује и други део реченице у коме се констатује: *два супротна пола*.

(21) Она как бы нарочно не обращала на него ни <i>малейшего</i> внимания. [ФД П 401]	(21б) Као навлаш, није се <i>уопће</i> обазирала на њега. [ФД Ж 357/III]
(21а) Као нарочито није му <i>нимало</i> обраћала пажње. [ФД Мо 265/II]	(21в) Као да то намерно чини, није обраћала на њега ни <i>најмању</i> пажњу. [ФД Д 94/II]

У примеру (21) је облик суперлатива у синтагми (ген. ср.р.) *малейшего внимания* употребљен је после одричне речце *ни* чиме се појачава суперлативно значење и одриче, односно казује, да није указана ни најмања пажња некоме. Тиме је исказано елативно значење. Еквиваленти са елативним значењем у српском језику су различито исказани. У примеру (21а) употребљен је прилог *нимало* са значењем да она ни у најмањој мери није обраћала пажњу на њега. У примеру (21б) преводом је на исти начин исказано елативно значење само што је уместо прилога *нимало* употребљен прилог *уопће* образован срашћивањем одричне речце *ни* и прилога *опће*, а уместо глагола *обраћала* је глагол *обазирала*. У примеру (21в) потврђено је елативно значење употребом одричне речце *ни* за појачавање суперлативног облика *најмању* пажњу.

Зг) У нашој грађи посведочен је само један пример у коме се као еквивалент суперлативу *малейший* појављује прилог *мало*.

(22) Для человека, сохранившего хоть каплю здравого разума, все было бы ясно с самого начала, и, будь у него <i>малейшее</i> чувство собственного достоинства, он послал бы Османа ко всем чертям. [МС К 217]	(22) А свакоме ко није залуђен, то би прво пало на ум, и послао би га до ђавола, ако има <i>мало</i> поноса. [МС Т 221]
--	--

У примеру (22) је употребљен облик суперлатива у синтагми (ср.р.) *малейшее чувство* где је преводилац сматрао да је у питању елативно значење, што се види по употреби речце *и*, за појачање најмањег степена осећања поноса. У оригиналу на српском језику писац је употребио прилог *мало* који са генитивом заменице служи за истицање малог степена *поноса*. Цела синтаксичка конструкција наводи на помисао да је писац мислио на *имало* поноса где би се овим прилогом исказало елативно значење „макар и у најмањој мери“, поноса.

Зд) У нашој грађи су посведочено је пет примера у којима је еквивалент у српском језику одрична заменица *икакав* добијена срашћивањем префикса *и-* и придевске заменице *какав* као творбене основе. Овом заменицом се одриче и најмање присуство било каквог од појмова које значи именица.

<p>(23) Он не шевельнулся, меня увидев, но пристально и молча глядел на меня, так жем как я на него, с тою разницею, что я глядел с непомерным удивлением, а он без <i>малейшего</i>.</p> <p>[ФД П 389]</p>	<p>(23б) Није се ни макнуо кад ме је опазио, него ме нетремице и ћутке гледао, исто као и ја њега, само с том разликом што сам ја био неизмерно зачуђен, а он <i>нимало</i>.</p> <p>[ФД Ж 346/ III]</p>
<p>(23а) Није се ни макао кад ме је спазио, него ме је нетремице и шутећи само гледао, исто тако као и ја њега, с том разликом што сам ја на њега гледао с бескрајним изненађењем, а он мене <i>без икаквога</i> изненађења.</p> <p>[ФД Мо 247/ II]</p>	<p>(23в) Он се и не помери кад ме угледа, него ме напрегнуто и ћутке гледаше, исто као и ја њега, с том разликом што сам ја био крајње изненађен, а он <i>ни најмање</i>.</p> <p>[ФД Д 81/II]</p>

У примеру (23) суперлативни облик (ген. ср.р.) *малейшего* стоји после предлога *без*, а из претходног дела реченице се види да се односи на именицу *удивление*. Тако се долази до закључка да је употребом предлога *без* и суперлатива *малейшего* исказано значење елатива јер се мисли на поглед без најмањег степена изненађења на шта указује и синтаксичка конструкција, јер се стављањем на крај реченице његово суперлативно значење појачава. Еквиваленти

у српском језику су различити у зависности како је преводилац разумео употребу овог облика суперлатива у датој реченици. У примеру (23а) исказано је елативно значење употребом предлога *без* и придевске допусне заменице (ген. ср.р.) *икаквога*, мислећи на изузимање и најмањег изненађења. У примеру (23б) преводилац је такође пренео елативно значење употребивши синтаксички антоним, тј. после трпног глаголског придева *зачуђен* („ја сам био *неизмерно зачуђен*“) стоји прилог *нимало*, изузимајући код другог изненађење у било којој мери. У примеру (23в) преводилац је такође исказао елативно значење употребивши одричну речцу *ни* и облик суперлатива *најмање*, преносећи значење да конкретна особа није ни у најмањој мери била изненађена.

(24) – Вы уйдете отсюда без <i>малейшего</i> оскорбления. [ФД П 570]	(24б) – Отићи ћете одавде, а да нећете бити <i>ни најмање</i> повријеђени. [ФД Ж 504/3]
(24а) – Отићи ћете одавде без <i>икакве</i> увреде. [ФД Мо 223/3]	(24в) – Отићи ћете одавде без <i>икакве</i> увреде. [ФД Д 279/2]

У примеру (24) суперлативни облик (ген. ср.р.) *малейшего* стоји после предлога *без* и односи се на именицу *оскорбление*. Овде је исказано елативно значење јер се конкретној особи дају уверавања да неће бити ни у којој мери увређена. Еквиваленти у српском језику су у примерима (23а) и (23в) предлог *без* и придевска допусна заменица (ген. ж.р.) *икакве* која се односи на именицу *увреде*. Иказано је елативно значење јер се конструкцијом *без икакве увреде* говори о одсуству увреде у било ком степену. У примеру (24б) такође је исказано елативно значење јер се после одричног исказа *нећете бити*, користи одрична речца *ни* и суперлативни облик *најмање*, доказујући да особа неће бити ни у најмањој мери увређена.

(25) – Неужели, чтоб доехать до Вильно, револьвер нужен? – спросил я вовсе без <i>малейшей</i> задней мысли: и мысли даже не было! [ФД П 80]	(25б) – Зар је збиља за путовање до Wilna потребан револвер? – приупитао сам га без <i>икакве</i> примисли: чак нисам ништа ни мислио! [ФД Ж 72]
--	--

<p>(25а) – Зар је одиста за путовање до Вилна потребан револвер? – запитах је потпуно без <i>икакве</i> задње мисли: мисли уопште није било.</p> <p>[ФД Мо 111]</p>	<p>(25в) – Зар је потребан револвер да би се стигло до Вилна? – упитах без <i>икакве</i> задње мисли: мисли чак није ни било!</p> <p>[ФД Д 89]</p>
---	--

У примеру (25) суперлативни облик (ген. ж.р.) *малейшей* стоји после заменице *вовсе*, предлога *без* и односи се на ситагму *задней мысли*. Овде је исказано елативно значење јер нас конкретна особа уверава да ни у најмањој мери није било задње мисли и даљом синтаксичком конструкцијом то потврђује, тј. појачава исказ: *и мысли даже не было!*, а такође и интонацијом којом је исказано (на коју указује знак узвика као интерпункцијско средство). Еквиваленти у српском језику су у сва три примера (25а), (25б) и (25в) предлог *без* и придевска допусна заменица *икакве* односећи се на синтагму *задње мисли* (25а) и (25в) и именицу *примисли* (25б). Елативно значење одређује даљи контекст: *мисли чак није ни било!* и интонација којом је суперлатив у овом контексту употребљен (на коју указује знак узвика као интерпункцијско средство).

<p>(26) Да и вообще он привык перед нами, в последнее время, раскрываться без <i>малейшей</i> церемонии, и не только в своем дурном, но даже смешном, чего уж всякий боится;</p> <p>[ФД П 113]</p>	<p>(26б) Па и уопће се последње време навикао да се пред нама влада слободно, без <i>икаквих</i> обзира, и то не само кад је био зле воље, него чак и кад је био смијешан, чега се свак клони;</p> <p>[ФД Ж 103]</p>
<p>(26а) Уопште, уосталом, он се у последње време навикао да пред нама буде отворен без <i>икаквих</i> церемонија, и то не само у ономе што је у њега ружно, него и у смешном, што сви људи избегавају.</p> <p>[ФД Мо 160]</p>	<p>(26в) А и уопште навикао је да се у последње време понаша слободно пред нама, без <i>икаквог</i> обзира, не само кад је ружно расположен, него чак и кад је смешан, чега се већ свако плаши;</p> <p>[ФД Д 127]</p>

У примеру (26) суперлативни облик (ген. ж.р.) *малейшей* стоји после предлога *без* и односи се на именицу *церемониш*. Еквиваленти у српском језику у сва три превода су предлози *без* и придевска допусна заменица *икаквих церемонија* (23а), *икаквих обзира* (23б) и *икаквог обзира* (23в). На елативно значење указује и контекст у коме нема поређења већ се појашњава да се конкретна особа понаша слободно у сваком другом расположењу.

<p>(27) – Nous vous rendons – проговорио тот, спрјатао рубљ и, вђруг повернувши к дверјам, с совершенно неподвижным и серьезным лицом, принялся колотить в них концом своего огромного грубого сапога и, главное, <i>без малейшего</i> раздражения.</p> <p>[ФД П 471]</p>	<p>(27б) – <i>Nous vous rendons</i>, – рече он и стрпа рубаљ у цеп, па се наједеном окрену вратима и, посве необична и озбиљна лица, поче лупати по њима врхом своје големе просте чизме, све то, што је најважније, без <i>имало</i> срџбе.</p> <p>[ФД Ж 419/Ш]</p>
<p>(27а) – Nous vous rendons, – рече он и стрпа рубљу у цеп; затим се окрену вратима, и са потпуно мирним и озбиљним лицем стаде да у њих удара врхом своје огромне грубе чизме; и све то, као што рекох, без <i>икаквога</i> раздражења.</p> <p>[ФД Мо 84/Ш]</p>	<p>(27в) – Nous vous rendons, – рече он стрпа рубљу у цеп и окренувши се на једном према вратима, поче са потпуно мирним и озбиљним изразом на лицу да лупа у њих врхом своје огромне просте чизме, и то, што је најчудније, без <i>имало</i> гнева.</p> <p>[ФД Д 173/Ш]</p>

У примеру (27) суперлативни облик (ген. ср.р.) *малейшего* стоји после предлога *без* и односи се на именицу *раздражения*. Еквиваленти у српском језику су различито интерпретирани али је у сва три превода потврђено елативно значење. У примеру (27а) употребљен је предлог *без* и придевска допусна заменица (ген. ср.р.) *икаквога* односећи се на именицу *раздражења*. У примеру (27б) употребљен је предлог *без* и прилог *имало* са значењем одсуства *срџбе* и у најмањој мери. У примеру (27в) имамо исту синтаксичку конструкцију само што је уместо речи *срџба* преведено са *без имало гнева*. На елативно значење упућује и контекст у коме се истиче да се: *и све то* (23а), *све то, што је најважније* (23б), *и*

то што је најчудније (23в) обавља без најмање мере изражавања негативног расположења.

3ђ) У нашој грађи посведочено је девет примера у којима се као еквивалент у српском језику појављује одрична речца *ни* за појачавање негативног исказа, или уз суперлативни облик *најмањи*, или уз именицу за одрицање минималне мере и могућности нечега.

<p>(28) Оставшись, мы тотчас поссорились: я высказал все, что у меня за все время на него накопело: высказал ему, что он лишь жалкая бездарность и ординарность и что в нем никогда не было ни <i>малейшего</i> признака идеи.</p> <p>[ФД П 104]</p>	<p>(28б) Кад смо остали сами, одмах смо се посвађали: рекао сам му у лице све што се у мени било дотле накопило, рекао сам му да је обичан биједник без икаква талента и да је ништарија и да у њену није никад било ни <i>најмањега</i> трага каквој идеји.</p> <p>[ФД Ж 95]</p>
<p>(28а) Кад смо остали сами, одмах смо се посвађали: рекао сам му свешто се је у мени за све време против њега накопило: рекао сам му да је бедник без талента и простак, и да никада није имао <i>ни трага</i> од какве идеје.</p> <p>[ФД Мо 147]</p>	<p>(28в) Кад омадосмо сами, одмах се посвађасмо: рекох му све што ми се дотле накопило против њега; рекох му да је обичан неспособан бедник и да у њему никада није било <i>најмањег</i> трага какве идеје.</p> <p>[ФД Д 117]</p>

У примеру (28) суперлативни облик (ген.) *малейшего* стоји после одричне речце *ни* и односи се на именицу *признака* у синтаги *признака идеи*. Еквиваленти у српском језику су различито интерпретирани, али је у сва три превода потврђено елативно значење. У примеру (28а) преводилац је прихватио елативно значење, али га није синтаксички и граматички правилно исказао на српском језику. Преводилац је употребио одричан ситасички израз *никада није имао* и затим одричну речцу *ни* са генитивом именице (ген.) *трага*, али је после тога употребио предлог *од* и заменицу *какве* уместо придевске заменице *никакве*, (*ни од какве*) којом би се потврдило елативно значење, тј. да конкретна особа није имала идеје ни у најмањој мери. У примеру (28б) преводилац је употребио

одричан ситасички израз *никада није било* и затим одричну речцу *ни* за појачавање суперлатива *најмањега (трага)* чиме је потврдио елативно значење. У примеру (28в) имамо иста синтаксичка средства као у примеру (28б) *никада није било најмањега (трага)*, изузев одричне речце *ни*, којима је потврђено елативно значење. У примрима (28б) и (28в) преводиоци су навели да није било трага *каквој* идеји, (*какве*) идеје, одричући постојање најмање идеје чиме је сачувано елативно значење.

<p>(29) Чухонка и тут не произнесла даже ни <i>малейшего</i> звука, но в тот же день вошла в сообщение с жившим по той же черной лестниц, где - то в углу внизу, отставным мичманом Осетровым, занимавшимся хождением по разного рода делам и, разумеется, возбуждением подобного рода дел в судах, из борьбы за существо.</p> <p>[ФД П 408]</p>	<p>(29б) Финкиња није ни тада испустила <i>ни гласа</i>, али је тај исти дан ступила у везу с бившим морнаричким потпоручником Осетровом који је становао негдје боље код некога, на истом стражњем стубишту, и који се у борби за опстанак бавио рјешавањем којекавих спорова и, дакако, подношењем сличних тужби суду.</p> <p>[ФД Ж 363/3]</p>
<p>(29а) Финланђанка ни сада није изговарала ни <i>најмању</i> речцу, него је још из истога дана нашла једног морнара потпоручника у оставци; неког Осјотрова, који је становао на задњим степеницама негде у углу доле, и који се, у борби за опстанак бавио свршавањем разних спорова, и, наравно, састављањем тужби и жалби код суда.</p> <p>[ФД Мо 275/2]</p>	<p>(29в) Финкиња ни тада није испустила <i>ни гласа</i>, али је истог дана ступила у везу са бившим морнаричким потпоручником Осетровом, који је становао на том истом помоћном улазу у неком кутку у приземљу, а који се да би обезбедио егзистенцију, бавио заступањем приватних лица у различитим пословима а, наравно, и покретањем сличних парница у судовима.</p> <p>[ФД Д 102/2]</p>

У примеру (29) суперлативни облик (ген.) *малейшего* стоји после одричне речце *ни* и испред именице *звукa*. У примеру (29а) преводилац је задржао елативно

значење али није правилно превео целу негативну кострукцију *не произнесла* *даже ни малейшего звука*. Грешка је у преводу одричне конструкције *не произнесла звука* са преводом *да није изговорила речцу*, јер *не произнести звука* значи *не пустити ни гласа*. Ипак је испред именице *речцу* употребио одричну речцу *ни* и суперлатив (ген. ж.р.) *најмању* чиме је остао синтаксички израз са елативом. У преводу (27б) и (27в) преводиоци су правилно превели ову одричну ситаксичку конструкцију *није испустила* а онда су употребили одричну речцу *ни* и именицу (ген.) *гласа* чиме је добијена појачана потпуна одрична синтаксичка конструкција са елативним значењем.

(30) Лице его било мрачно и строго, ни <i>малейшей</i> улыбки. [ФД П 360]	(30б) Лице му је било суморно и озбиљно, ни <i>трага</i> смешка. [ФД Ж 321/2]
(30а) Лице му је било мрачно и строго, без и <i>најмањег</i> осмејка. [ФД Мо 207/2]	(30в) Лице му је било суморно и озбиљно, без и <i>најмањег</i> осмеха. [ФД Д 49/2]

У примеру (30) суперлативни облик (ген.ж.р.) *малейшей* стоји после одричне речце *ни* испред именице *улыбки*. Преводиоци су различито разумели ову синтаксичку конструкцију па имамо различите еквиваленте у српском језику. У примерима (30а) и (30в) преводиоци су правилно схватили елативно значење ове синтаксичке конструкције и зато у њиховим преводима имамо предлог *без*, *везник и* и суперлативни облик (ген.) *најмањег осмејка* (27а) и (27в) *осмеха*. У примеру (27б) преводилац је употребио одричну кострукцију (ген.) *ни трага смешка* чиме је задржано елативно зачење.

(31) – Я, собственно, незнаком, - тотчас ответил Васин (и без <i>малейшей</i> той обидной утонченной вежливости, которую берут на себя люди деликатные, говоря с тот-час же осрамившимся), - но я несколько его знаю; встречался и слушал его.	(31б) – Не познајем га баш добро – одговори одмах Васин (<i>без трунка</i> оне увредљиве истанчане уљудности којом се служе пристојни људи према ономе тко се управо осрамотио) – али га донекле познајем; сусретао сам се с њим и слушао га.
--	--

[ФД П 66]	[ФД Ж 61]
<p>(31а) – С њим лично баш се не познајем, – одмах одговори Васин (без и <i>најмањега</i> трага од оне увредљиве учтивости коју имају љубазни људи кад говоре с човеком који се малочас осрамио); – али га нешто мало познајем: сретао сам га у друштву и слушао кад говори.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Мо 93]</p>	<p>(31в) – Ми се, заправо, лично не познајемо – одмах одговори Васин (<i>без имало</i> оне префињене учтивости, са којом пристојни људи разговарају са особом која се малочас обрукала) – али га помало знам; виђао сам га и слушао.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Д 74]</p>

У примеру (31) суперлативни облик (ген.ж.р.) *малейшей* стоји после везника *и* и предлога *без* односећи се на именицу *вежливости* и има елативно значење. И у овом примеру преводиоци су различито разумели ову синтаксичку конструкцију па имамо различите еквиваленте у српском језику. У примеру (31а) имамо превод са предлогом *без*, везником *и* и суперлативом (ген.) *најмањега* који се односи на именицу *трага*. Овим је исказано елативно значење јер се истиче да код особе није било ни најмањој мери учтивости и без поређења са другим особама. У примеру (31в) такође је исказано елативно значење само на други начин. У преводу је употребљен предлог *без* и прилог *имало* који дају значење да код особе није било учтивости ни у најмањој мери без поређења са другим особама. Пример (31б) исказује елативно значење јер је преводилац употребио одрични генитив (ген.) *без трунка* чиме је пренео значење да код конкретне особе није било уљудности ни у најмањој мери.

<p>(32) Дело в том, что в словах бедного старика не прозвучало ни <i>малейшей</i> жалобы или укора;...</p> <p style="text-align: right;">[ФД П 415]</p>	<p>(32б) Наиме, у ријечима једнога старца није било ни <i>најмањег</i> призвука жалбе или пријекора;...</p> <p style="text-align: right;">[ФД Ж 369/3]</p>
<p>(32а) Ствар је у томе што у речима једнога старца није било ни <i>најмање</i> жалбе ни прекора;... [ФД Мо 286/2]</p>	<p>(32в) Јер у речима једног старца није било ни <i>трунке</i> жалбе нити прекора;... [ФД Д 110/2]</p>

У примеру (32) суперлативни облик (ген. ж.р.) *малейшей* стоји после одричне речце *ни* односећи се на именице *жалобы*. И у овом примеру преводиоци су различитим начинима пренели елативно значење па имамо различите еквиваленте у српском језику. У примеру (31а) после одричне конструкције *није било* и одричне речце *ни* употребљен је суперлатив (ген. ж.р.) *најмање* која се односи на именицу *жалбе*. Овим се исказује елативно значење јер се истиче да у речима старца није било прекора ни у најмањој мери без поређења са другим особама. У примеру (31б) је преведено истом синтаксичком конструкцијом са елативном значењем с тим што се суперлативни облик (ген.) *најмањег* односи на именицу *призвука*. Пример (31в) исказује елативно значење али је преводилац употребио одрични генитив (ген.ж.р.) *без трунке* да би показао да није било жалбе ни у најмањој мери.

<p>(33) О как бы не желал бы я придать логический вид и отыскать хоть <i>малейший</i> здравый смысл в моих поступках в тот вечер и во всю ту ночь, но даже и теперь, когда могу все сообразить, я никак не в силах представить дело в надлежащей и ясной связи.</p> <p style="text-align: right;">[ФД П 573]</p>	<p>(33б) О, ма колико хтио дати логичан облик и пронаћи <i>бар трунак</i> здравог разума у својим поступцима те вечери и цијеле те ноћи, чак ни сад, кад већ могу узети све догађаје у обзир, никако их нисам кадар изнијети сувисло и јасно, како треба.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Мо 507/III]</p>
<p>(33а) Ма колико сам желео да дâм логички изглед, и да пронађем ма и <i>најмањи</i> здрав смисао у својим поступцима тога вечера, и те целе ноћи – ни сада када сам у стању све да поредим, никако не могу да ствари замислим у правој и јасној вези.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Мо 228/ III]</p>	<p>(33в) О ма колико хтео да учиним логичним и нађем макар и <i>најмањи</i> здрав смисао у својим поступцима те вечери и читаве те ноћи, чак ни сад, кад већ све могу да схватим, никако нисам у стању да ствари замислим у правој и јасној вези.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Д 283/III]</p>

У примеру (33) суперлативни облик *малейший* се односи на именицу *смысл*. У сва три примера у еквивалентима на српском језику исказано је елативно

значење само различитим синтаксичким конструкцијама. Поред суперлативног облика *најмањи* испред њега је употребљене су допусне речце *ма* (31а), *макар* (31в) са везником *и* у значењу „било колики, ма колики“, тј. бар и најмањи смисао, чиме се истиче елативно значење јер нема ни поређења. У примеру (31б) употребљена је допусна речца *бар* уз именицу *трунак* чиме се такође истиче да није постојао макар и најмањи делић здравог разума.

(34) Ну поверят ли, что низкие слова эти были сказаны тогда без всякой цели, то есть без <i>малейшего</i> намека на что-нибудь. [ФД П 290]	(34б) Али сам, хоћете ли ми вјеровати, те недостојне рјечи изрекао тада без икакве намјере, наиме, нисам уопће <i>ни на шта</i> циљао. [ФД Ж 259/2]
(34а) Само, хоће ли ми се поверовати да сам ове глупе речи тада изговорио без икакве намере, то јест без <i>најмање</i> алузије на ма шта. [ФД Мо 108/2]	(34в) Само да ли ће ми ико поверовати да су те ружне речи биле тада изговорене без икакве намере, то јест без <i>и најмање</i> алузије на нешто. [ФД Д 327]

У примеру (34) суперлативни облик (ген.) *малейшего* се односи на именицу *намека*. Еквивалентима у српском језику, у примерима (34а) и (34в) исказује се елативно значење јер се употребом предлога *без* и суперлатива *најмање* истиче да нема алузије ни у каквој мери и то без поређења са нечим. У примеру (34б) преводилац је уочио елативно значење и употребио одричну синтаксичку конструкцију, тј. предикатску реченицу која је сасвим самостална од претходног дела реченице: *нисам уопће ни на шта* циљао чиме се одриче и најмања могућност алудирања на нешто.

(35) – А действительно, нет ни <i>малейшей</i> стати тебе братъ у него, а? [ФД П 293]	(35б) – А, збиља, зар <i>немаш на име чега</i> примати од њега паре, а? [ФД Ж 262/2]
(35а) – А зар ниси имао баш ни <i>најмањег</i> разлога да узимаш новац од њега? [ФД Мо 112/2]	(35в) – А стварно, немаш ни <i>најмањег</i> разлога да узимаш новац од њега, а? [ФД Д 327]

У примеру (35) суперлативни облик (ген. ж.р.) *малейшей* се односи на именицу *стати*. И овде се еквивалентима у српском језику, у примерима (35а) и (35в) исказује елативно значење јер се употребом одричне речце *ни* и суперлатива *најмање* истиче да ни у најмањој мери није било разлога за узимање новца и то без поређења са неком другим случајем. У примеру (35б) преводилац поново користи одричну синтаксичку конструкцију да би пренео елативно значење: *зар немаш на име чега примати од њега паре, а?* чиме се показује да није било ни најмање разлога на основу чега би се примиле паре.

<p>(36) Ни <i>малейшего</i> намека на то (tu comprends) и в висшей степени уменье говорить дело и говорить превосходно, то есть без глупого их него дворового глубоко мысля, которого я, признаюсь тебе, не смотря на весь мой демократизм, терпеть не могу, и без всех этих на праженных руссизмов, которыми говорят у нас в романах и на сцене „настоящие русские люди“.</p> <p>[ФД П 145]</p>	<p>(36б) Није <i>баиш ништа</i> натукнуо о ономе (tu comprends) и изванредно је умио говорити конкретно и лијепо, то јест без оне њихове глупе служинске дубокомислености коју ја, морам признати, уза сву своју демократичност, не трпим, и без свих оних натегнутих русизама којим се код нас служе у романима и на позорници „прави Руси“.</p> <p>[ФД Ж 130]</p>
<p>(36а) <i>Ниједне</i> алузије на оно (tu comprends) и врло велику способност да говори стварно и да говори лепо, то јест без оне њихове глупе сельачке дубокомислености, коју, признајем ти, поред свега мога демократизма не могу да трпим, и без свих оних извештачених русизама којима у нас говоре у романима и у позоришту „прави Руси“.</p> <p>[ФД Мо 203]</p>	<p>(36в) Ни <i>најмање</i> алузије на оно (tu comprends?*) и изузетна способност да смишљено говори и да говори лепо, то јест без оне њихове глупе служинске дубокомислености, коју, морам да признам без обзира на сав мој демократизам, не могу да смислим и без свих оних усиљених русизама којима говоре у нашим романима и на сцени („прави Руси“).</p> <p>[ФД Д 162]</p>

У примеру (36) суперлативни облик (ген.) *малейшого* стоји после одричне речце *ни* и односи се на именицу *намека*. Еквиваленти у српском језику у сва три превода се разликују. У примеру (36а) преводилац пориче постојање и најмање алузије и употребио је одричну придевску заменицу (ген. ж.р.) *ниједне* уз именицу *алузије* за изражавање елативног значења. У примеру (36б) преводилац такође пориче постојање било какве алузије али се одлучио за одричну синтаксичку конструкцију, тј предикатску реченицу: *није баш ништа натукнуо о ономе* где се не исказује елативно значење. Само се у примеру (36в) као еквивалент јавља одрична речца *ни* и суперлатив (ген.ж.р.) *најмање алузије* где се истиче да ни у најмањој мери нема алузије у говору конкретне особе и тиме се исказује елативно значење.

3е) У нашој грађи је посведочено пет примера у којима се као еквивалент у српском језику појављује одређена заменица *сваки*.

(37) Равно и некоторые решения мои хотя, и при ясном сознании, могли не иметь в себе тогда ни <i>малейшей</i> логики. [ФД П 365]	(37б) Исто тако и неке моје одлуке, иако сам их донио при потпуној свијести, можда нису биле <i>ни најмање</i> логичне. [ФД Ж 326/2]
(37а) Исто тако и извесне моје одлуке, иако сам их доносио при јасној свести, могле су бити тада <i>без сваке</i> логике. [ФД Мо 215/2]	(37в) Исто тако и неке моје тадашње одлуке, мада сам био при чистој свести можда нису имале <i>ни најмање</i> логике. [ФД Д 55/2]

У примеру (37) облик (ген. ж.р.) *малейшей* стоји после одричне речце *ни* и односи се на именицу *логики*. Еквивалентима у примерима (37б) и (37в) је помоћу одричне речце *ни* и суперлативног облика *најмање* задржано је елативно значење. У примеру (27а) преводилац није пренео елативно значење и зато испред речи *логике* стоји одређена заменица *сваке* у значењу „било какве“ чиме је исказано елативно значење.

(38) Прежде всего привлекло в нем, как я уже и заметил выше, его	(38б) Нада све су ме код њега привлачиле, као што сам већ споменуо,
--	---

чрезвычайное чистосердечие и отсутствие <i>малейшего</i> самолюбия; предчувствовалось почти безгрешное сердце. [ФД П 422]	његова изванредна простосрдачност и помањкање <i>сваке</i> таштине; наслућивало се готово безгрешно срце. [ФД Ж 375/ III]
(38а) Пре свега привлачила је к њему, као што сам већ поменуо, његова велика чистосрдачност и одсуство <i>свакога</i> самољубља; осећало се да има готово безгрешно срце. [ФД Мо 12/III]	(38в) Нарочито ме је код њега привлачила, као што сам већ поменуо, његова изузетна искреност и одсуство и <i>најмање</i> таштине; наслућивало се скоро безгрешно срце. [ФД Д 117/III]

У примеру (38) облик (ген.ср.р.) *малейшего* се односи на именицу *самољубия* после глаголске именице *отсутствие*, без поређења, чиме је изражено елативно значење. У реченици се мисли на одсуство самољубља и у најмањој мери. Али у примерима (38а) и (38б) преводиоци су у преводу употребили именицу *одсуство* и после ње одређену заменицу (ген. ср.р.) *свакога* уз именицу *самољубља* и (ген. ж.р.) *сваке* уз именицу *таштине* чиме су овом синтаксичком конструкцијом пренели елативно значење. У примеру (38в) преводилац је употребом везника *и* за истицање исказа који је носилац реченичке интонације, којим се нешто посебно истиче испред суперлативног облика *најмање* (*таштине*) успео да задржи и пренесе елативно значење.

(39) Она любую перемен во мне видит, <i>малейшую</i> тень на лице не пропустит, а я ничего не вижу, что бы с ней не происходило. [МС К 226]	(39) Она види на мени сваку промену, <i>сваку</i> сјенку кад пређе преко мог лица, ја на њој и у њој не видим ништа. [МС Т 294]
--	--

У примеру (39) облик (ак. ж.р.) *малейшую* стоји уз именицу *тень* уз одредбу *на лице* и исказује елативно значење јер нема поређења. То потврђује и еквивалент на српском језику који у оригиналу гласи *сваку сјенку* али пре тога и *сваку*

промену чиме се синтаксичком конструкцијом жели истаћи да се без икаквог пропуста све увиђа и тиме се исказује елативно значење.

(40) <i>Малейшая</i> полость замазывалась, трава выдиралась, птичьи гнезда удалялись. [ИА МНД 562]	(40) <i>Свака</i> рупица је испуњена, трава почупана и птичја гнезда одстрањена. [ИА НДЋ 234]
---	--

У примеру (40) облик (ж.р.) *малейшая* стоји уз именицу *полость*, и има елативно значење. То потврђује и еквивалент на српском језику који у оригиналу гласи *свака рупица* где је испред именице употребљена одређена заменица чиме је целом синтаксичком конструкцијом изражен елатив, јер има значење да је без иједног пропуста све одрађено.

(41) Однообразная деятельность, бескрылая и безперспективная, связанная со всяким мелким людом, воспринималась им как унижение и мука, а отсутствие <i>малейшей</i> надежды изменить свое общественное положение или хотя бы преуспеть в нем, сделало из самолюбимого юноши преждевременно созревшего и желчного малчальника. [ИА МНД 592]	(41) Тај једнолични посао, међу ситним људима без полета и ширег видика, он осећа као муку и понижење, а одсуство <i>сваког изгледа</i> да би могао или променити свој друштвени положај или напредовати у њему, створило је од осетљивог младића прерано зрелог, жучног и ћутљивог човека. [ИА НДЋ 268]
---	---

У примеру (41) облик (ген. ж.р.) *малейшей* се односи на именицу *надежды* после глаголске именице *отсутствие*, без поређења чиме је изражено елативно значење. У руском преводу се мисли на одсуство наде и у најмањој мери. Еквивалент у српском језику у оригиналу је одсуство *сваког изгледа* где се синтаксичком конструкцијом са одређеном заменицом *сваког* мисли на непостојање икаквог изгледа чиме је исказано елативно значење.

Зж) Потврђен су два примера са одрчном фразом *ни труна* (*ни трунке*) као еквивалентом.

<p>(42) Представљал я тоже себе, сколько принесу я от мальчишек насмешек только что она уйдет, а может и от самого Тушара, – и ни <i>малейшего</i> доброго чувства не было к ней в моем сердце.</p> <p>[ФД П 368]</p>	<p>(42б) Мислио сам такођер колико ће ми се дечки подсмјевати чим она оде, а можда и сам Тушар – и нисам осјећао <i>ништа</i> лијепо према њој.</p> <p>[ФД Ж 392/2]</p>
<p>(42а) И све сам замишљао колико ће ме другови исмејавати чим она буде изишла; а можда и сâм Тушар, – и зато <i>ни труни</i> доброга осећања према њој није било у мом срцу.</p> <p>[ФД Мо 220/2]</p>	<p>(42в) Замишљао сам, такође, колико ћу подсмеха претрпети од дечака чим она оде а можда и од самог Тушара – <i>и ни трунке</i> лепог осећања према њој није било у мом срцу.</p> <p>[ФД Д 58/2]</p>

У примеру (42) суперлативни облик (ген. ср.р.) *малейшего* стоји после одричне речце *ни* и односи се на синтагму *доброга чувства*. Еквиваленти у српском језику у примерима (42а) и (42в) је одрична фраза: *ни труна*, тј. *ни трунке*, у функцији прилога, којом се одриче да није постојала ни минимална мера *доброга*, тј. *лепога* осећања према конкретној особи без поређења са било ким. Тиме је у ова два превода исказано елативно значење. У примеру (42б) преводилац је употребио негативни исказ, тј. одричну предикатску реченицу: *нисам осјећао ништа лијепо према њој* чиме је пренео елативно значење.

<p>(43) Я поглядел на нее: ни <i>малейшего</i> смущения, полное спокойствие, а на губах так даже улыбка.</p> <p>[ФД П 321]</p>	<p>(43б) Погледах је: <i>ни трага</i> од збуњености, непомућена мирноћа, а на уснама чак и смјешак.</p> <p>[ФД Ж 287/2]</p>
<p>(43а) Ја је погледах: <i>ни трага</i> од збуњености на њеном потпуно спокојном лицу, а на уснама чак и осмејак.</p> <p>[ФД Мо 153/2]</p>	<p>(43в) Погледах је: <i>ни трага</i> од збуњености, савршен мир, а на уснама чак и осмех.</p> <p>[ФД Д 7/2]</p>

У примеру (43) суперлативни облик (ген. ср.р.) *малейшего* стоји после одричне речце *ни* и односи се на именицу *смущения* чиме је исказано елативно значење. Еквивалент у српском језику у сва три превода је одрични генитив *ни трага* којим се одриче постојање и најмање мере збуњености код једне особе чиме је исказано елативно значење.

З3) Потврђен су два примера са заменичком конструкцијом и допусном речцом *ма* као еквивалентима.

<p>(44) „При любой попытке совершить диверсию на мост или хотя бы <i>малейшем</i> подозрении на таковую заложник должен быть не медленно расстрелян“.</p> <p>[ИА МНД 656]</p>	<p>(44а) „Код најмањег покушаја да се нанесе штета мосту, или код <i>ма каквог</i> сумњивог знака да се тако што год спрема, овај човек треба одмах да буде убијен“.</p> <p>[ИА НДЋ 344]</p>
---	--

У примеру (44) суперлативни облик (ген. ср.р.) *малейшем* стоји после речце *хотя бы*, предлога *при* и односи се на именицу *подозрени*. Еквивалент у српском језику је заменичка конструкција (ген.) *ма каквог* са допусном речцом *ма* у значењу *макар какав, било какав*, чиме се искључује постојање и најмањег покушаја или сумњивог знака чиме се потврђује елативно значење.

<p>(45) При <i>малейшей</i> порче земляных работ или пропаже или одной – единственной следи из подготовленного леса он взыщет со всего города.</p> <p>[ИА МНД 398]</p>	<p>(45а) Ако се нађе да је <i>ма шта</i> од радова покварено, или ако усфали једна једина жиока од сакупљене јације, глобиће целу варош.</p> <p>[ИА НДЋ 43]</p>
--	---

У примеру (45) суперлативни облик (ген. ср.р.) *малейшей* стоји после предлога *при* и односи се на именицу *порче* (дат. ж.р.), при томе нема поређења и исказано је елативно значење. Еквивалент у српском језику је заменичка конструкција *ма шта* са допусном речцом *ма* у значењу искључења било каквог оштећења, чиме се потврђује елативно значење.

3и) Потврђен је један пример са синтагмом као еквивалентом.

<p>(46) Но ту же успокоился, сообразив, что, если б мне грозила <i>малейшая</i> опасность, молла Ибрагим даже близко не подошел бы к моему дому.</p> <p>[МС К 160]</p>	<p>(46) Али сам се одмах умирио, помисливши да он не би дошао ни у близину моје куће кад би постојала <i>слутња опасности</i>.</p> <p>[МС Т 208]</p>
--	--

У примеру (46) суперлативни облик (ж.р.) *малейшая* се односи на именицу *опасность* где је преводилац могао да стави везник *и* испред *малейшая* да би задржао елативно значење мада га је и овако исказао јер нема поређења. Еквивалент у српском језику је синтаagma *слутња опасности* где се овом синтагмом жели предочити, да је у питању и најмања опасност. Из контекста се види да је у питању елативно значење.

3ј) Потврђена су три примера где је еквивалент у српском језику синтаксичка конструкција.

<p>(47) У меня хоть и ни <i>малейшей</i> мысли не было его встретить, но я в тот же миг угадал, кто он такой, только все еще сообразить не мог, каким это образом он просидел эти все дни почти рядом со мной, так тихо, что я до сих пор ничего не расслышал.</p> <p>[ФД П 389]</p>	<p>(47б) Премда се <i>ни у сну нисам надао</i> да ћу га срести, одмах сам погодио тко је, само, још никако нисам могао појмити како је он све те дане провео готово уза ме тако тихо да све до тада уопће ништа чуо.</p> <p>[ФД Ж 346/3]</p>
<p>(47а) Мада <i>ниједном слутњом нисам мислио</i> да ћу га срести, ипак сам истога трнутка погодио ко је, само никако нисам могао да схватим на који је начин могао да проведе цело ово време готово поред самога мене тако тихо да га до сада нимало нисам чуо.</p> <p>[ФД Мо 247/2]</p>	<p>(47в) И мада <i>ни у сну нисам помислио</i> да ћу га срести, истог тренутка погодих ко је он, само што још никако нисам могао да схватим како је могао да проведе скоро поред мене тако тихо све те дане да ја све дотле ништа нисам чуо.</p> <p>[ФД Д 81/2]</p>

У примеру (47) суперлативни облик (ген. ср.р.) *малейшей* стоји после речце *хоть*, везника *и*, одричне речце *ни* и односи се на именицу *мысли* чиме је исказано елативно значење. Еквиваленти у преводима (47б) и (47в) су одричне предикатске реченице које се користе у разговорном језику као фразе када се догоди нешто неочекивано, о чему се није могло ни наслутити, што није било ни на крај памети: „Премда се *ни* у *снү нисам надао...*“ и „И мада *ни* у *снү нисам помислио...*“, а у преводу (47а) је ситаксичка конструкција са придевском заменицом (инст. ж.р.) *ниједном* уз именицу *слутњом*, а том придевском заменицом се одриче постојање било каквог појма које значи именица. Тако је у сва три превода, само различитим стилем потврђено елативно значење.

<p>(48) Вы, вероятно, слышали, что я требую от всех работы и повиновения и могу быть и забыть до смерти за <i>малейшее</i> проявление лени или строптивости.</p> <p style="text-align: right;">[ИА МНД 397]</p>	<p>(48) Вероватно сте чули да тражим рад и послушност од свакога, да хоћу и да избијем и да убијем сваког <i>ко не ради како треба и не слуша без поговора</i>.</p> <p style="text-align: right;">[ИА НДЋ 41]</p>
---	---

У примеру (48) суперлативни облик (ср.р.) *малейшее* се односи на синтагму са генитивом *проявление лени или строптивости*. Преводац је осетио и пренео елативно значење јер у реченици нема поређења. И у српском језику писац је исказао елативно значење јер је у главној реченици рекао да се од *свакога* тражи послушност а онда употребио допунску реченицу у којој појашњава да би убио *свакога* (без изузетка) *ко не ради како треба и не слуша без поговора*.

<p>(49) Когда все было готово, Яков замотался в чадру, и она с первым сумраком провела его под видом своей старой бабушки мимо каракульных, не вызвал у них ни <i>малейших</i> подозрений, так как молодой смотрел не на старуху, а на нее, второй же, что по</p>	<p>(49) Кад је тако све већ било спремљено, Јаков се умотао у ферецу и она га је са првим мраком превела као своју стару нану, поред страже која <i>није ништа приметила</i>, јер је овај млади гледао у њу, а не у старицу, а онај старији седео на софи као да</p>
---	--

старше, сидел на диване и дремал. [ИА МНД 525]	дрема. [ИА НДЋ 190]
---	------------------------

У примеру (49) суперлативни облик (ген. мн.) *малейиших* стоји после одричне речце *ни*, односи се на именицу *подозрений* и пренето је елативно значење. Еквивалентом у српском језику такође се исказује елативно значење јер је писац употребио одричну синтаксичку конструкцију, тј. предикатску реченицу *није ништа приметила*, којом се одриче могућност и најмање слутње у превару страже.

Да закључимо. Наше истраживање је дало следеће резултате:

- (1) Облик *ближайиший* је добио потврду са четири примера српских еквивалената да је изгубио значење суперлатива и чак није преведен ни облицима компаратива. У зависности од контекста посведочене су синтагме: *прве недеље, околне куће*, изузев компаратива *скорија будућност*. Изузетак су само два примера где је са заменицом *самый* облик *ближайиший* преведен суперлативима у зависности од преводиоца: *најскорије време, у најкраћем року*.
- (2) Облик *дальнейиший* је са седам српских еквивалената посведочио значење компаратива: *даљи* а у седам примера у зависности од преводиоца са: *у будућности; убудуће* и синтаксичком конструкцијом: *из онога што следи*.
- (3) Облик *малейиший* је посведочен у свих четрдесет девет примера са значењем елатива. Еквиваленти у српском језику су различити у зависности од контекста али су сви преводиоци у преводима пренели елативно значење. У једанаест примера је елативно значење је пренето суперлативом *најмањи* који испред себе има речце или предлоге за појачање суперлативног значења: *ни најмањег, без најмањег, ма и најмање* и т. сл. У седам примера је употребљена одрична заменица *никакав* са именицом у генитиву. У три примера ја одрична реч *нимало* а у пет примера придевска допусна заменица *икакав* у генитиву са предлогом *без*. У девет примера је посведочен еквивалент у облику суперлатива *најмањи* али са одричном речцом *ни* за појачавање одсуства нечега у најмањој мери.

У пет примера у зависности од контекста пренето је елативно значење помоћу одређене заменице *сваки*. У два примера су употребљене фразе: *ни труна, ни трунке* у зависности од говорног подручја преводиоца. У два примера као еквивалент се појављује заменичка конструкција са допусном речцом *ма*: *ма шта, ма каквог*. У једном примеру је еквивалент синтаagma а у још два примера синтаксичке конструкције.

Дакле, све констатације горе наведених руских и наших лингвиста су потврђене. Наше истраживање је донело потврду да је суперлатив *малейший* не само изгубио суперлативно значење него да има елативно значење.

1.1.2. Синтаксички суперлатив на *-ш-*

Облици суперлатива на *-ш-* образују се само од неких придева. То су у ствари синтаксички променљиви облици компаратива: *больший, меньший, старший, младший, лучший, худший, высший, низший*.

Од облика на *-айший, -ейший* и *-иший* постоји само неколико остатака облика на *-иший* који су један другоме антоними.

Једни од тих облика су *больший* и *меньший* који се употребљавају само у значењу компаратива, а при томе најчешће уз апстрактне речи: *с большим вниманием* и сл. Неке друге речи на *-иший* осим сва три значења – елатива, суперлатива и компаратива поседују допунска лексичка значења која излазе из круга степена компарације.

Такве су речи *высший, низший*. Реч *высший* има значења: (1) који следи после средњег: *высшая школа, высшее образование* и сл. (2) аристократски (застарело): *высший тон, высшее общество* и сл. Реч *высший* није компаратив придева *высокий* у значењу – самый главный: *высшее начальство, высшее командование, высшая власть*. С друге стране, постоје примери облика *высший* и *низший* за изражавање елатива: *папирсы высшего качества, высшая честь, высшая похвала, высшая мера наказания, низший сорт чая* и т сл. [Виноградов 1947:215]. Облици *старший* и *младший* су скоро у потпуности изгубили значење компаратива: *старший научный сотрудник, старший сын, младший сын* (ако има више од два сина) *в старших класах* и сл. [Виноградов 1947:216].

Речи *худший* и *лучший* обједињујући сва три значења на *-ейш-* и *-айш-*, лако се слажу са појачаним обликом *самый*, нпр: *привет и самые лучшие пожелания, самое худшее, что можно себе представить* [Виноградов 1947:215–216].

Облици *высший*, *низший*, *лучший* и *худший* напоредо са значењем компаратива имају значење суперлатива нпр: *храбрость – высшее качество человека* [Виноградов 1960:291].

Напомена:

Суперлативно значење облика на *-ш-* потенцира се додавањем заменице *самый*, или префикса *наи-*: *самый лучший, самый старший, самый младший; наилучший, наихудший, наименьший* [Виноградов 1960:295–296].

1.1.2.1. Облик *большый*

У нашој грађи посведочен је један пример у коме овај облик има значење суперлатива и то у случају када је облику *большый* додат префикс *наи-*:

(1) Удивительно, что с <i>наибольшей</i> полнотой и связаностью он рассказывал о жене. [МС К 93]	(1) За чудо, <i>највише</i> је у њему повезана слика о његовој жени. [МС Т 122]
---	--

У примеру (1) је облик суперлатива (инст. ж.р.) *наибольшей* који се односи на именице *полнотой* и *связаностью*. Еквивалент у српском језику је суперлатив прилога *највише* који се односи на трпни глаголски придев *повезана*.

1.1.2.2. Облик *меньший*

У нашој грађи посведочен је један пример у коме овај облик има значење суперлатива у случају где се испред облика *меньший* додат префикс *наи-*:

(1) <i>Наименьшая</i> вероятность сделать промах – это молчать. [МС К 267]	(1) <i>Најмања</i> је могућност да погријешим ако будем ћутао. [МС Т 348]
---	--

У примеру (1) је облик суперлатива (ж.р.) *наименьшая* који се односи на именицу *вероятность*. Еквивалент у српском језику је суперлатив придева *најмања је* у предикативној функцији који се односи на именицу *могућност*.

1.1.2.3. Облик *высший*

У нашој језичкој грађи смо пронашли облик *высший* у две позиције: а) саставни део устаљеног израза, б) део неке од синтагми и в) у саставу израза *в высшей степени*.

а) облик *высший* у реченици са неком од именица у саставу устаљених израза, нпр:

высший культурный слой	<i>највиши</i> , виши
высшее существо	<i>највише</i> , више суштаство
высшая порядочность	<i>највећа</i> честитост, пристојност; виша пристојност
высшее равенство	<i>највиша</i> , виша, највећа једнакост
высший слой людей	<i>највиши</i> , виши слој људи
высшая мысль	<i>највиша</i> идеја, виша мисао, узвишена мисао
высшее образование	<i>највиша</i> наобразба, високо образовање, више образовање,
высшего света	<i>највишег</i> друштва, вишег света, отмјена друштва
высший смысл	<i>највиши</i> смисао, у вишем смислу

У нашој језичкој грађи посведочено је седамнаест примера са обликом *высший* који је саставни део устаљеног израза.

(1) – Сначала <i>высшая</i> идея, а потом деньги, а без <i>высшей</i> идеи с деньгами общество проволится. [ФД П 162]	(1б) – Прво <i>добра</i> идеја, а онда новац, а без <i>дobre</i> идеје друштво ће, уза сав новац, пропасти. [ФД Ж 145]
--	---

(1a) – Прво <i>виша</i> идеја, а после новац, јер без <i>више</i> идеје с новцем друштво ће пропасти. [ФД Мо 226]	(1в) – Најпре <i>велика</i> идеја, а онда новац, а без <i>велике</i> идеје друштво ће с новцем пропасти. [ФД Д 180]
--	--

У примеру (1) суперлативни облик (ж.р.) *высшая* као део устаљеног израза односи се на именицу (ж.р.) *идея* и облик (ген. ж.р.) *высшей* који се такође односи на именицу (ген. ж.р.) *идеи*. Еквиваленти у српском језику за синтагму *высшая идея* у примеру (1a) је компаратив придева *виша*, у примеру (1б) придев (ж.р.) *добра* и у примеру (1в) придев (ж.р.) *велика (идеја)*. Еквиваленти у српском језику за синтагму *высшей идеи* у примеру (1a) је компаратив придева *више*, у примеру (1б) придев (ген. ж.р.) *добре* и у примеру (1в) придев (ген. ж.р.) *велике (идеје)*. У свим преводима је употребљен устаљени израз.

(2) О мы тогда все кипили ревностью делать добро, служить гражданским целям, <i>высшей</i> идее,... [ФД П 141]	(2б) Али, ми смо сви онда изгарали од превелике жеље да чинимо добро да служимо друштвеним циљевима, <i>узвишеној</i> идеји,... [ФД Ж 127]
(2a) О, ми смо тада сви горели ревношћу да чинимо добра, да служимо грађанским циљевима, <i>вишој</i> идеји,... [ФД Мо 198]	(2в) О, сви смо ми тада горели од жеље да чинимо добро, да служимо општој ствари и <i>узвишеној</i> идеји,... [ФД Д 158]

У примеру (2) суперлативни облик (дат. ж.р.) *высшей* односи се на именицу (дат. ж.р.) *идеи* као део устаљеног израза. Еквивалент у српском језику у примеру (2a) је компаратив придева (дат. ж.р.) *вишој* а у примерима (2б) и (2в) придев (дат. ж.р.) *узвишеној* (дат. ж.р.) *идеји*. И у српском језику је употребљен устаљени израз.

(3) – Вы любите употреблять слова: „ <i>высшая</i> мысль“, „ <i>великая</i> мысль“,	(3б) – Радо употребљавате ријечи: „ <i>узвишена</i> мисао“, „ <i>велика</i> мисао“,
---	---

„вкрепляющая идея“ и проч; [ФД П 242]	„мисао која везује људе“ и слично; [ФД Ж 216/П]
(3а) – Ви волите да употребљавате речи: „ <i>виша</i> мисао“; „велика мисао“; „идеја која спаја“, и слично; [ФД Мо 39/П]	(3в) – Ви волите да употребљавате речи: „ <i>највиша идеја</i> “, „велика идеја“, „идеја која спаја“ и слично; [ФД Д 271]

У примеру (3) суперлативни облик (ж.р.) *высшая* односи се на именицу (ж.р.) *мысль* као део устаљеног израза. Еквивалент у српском језику у примеру (3а) је компаратив придева (ж.р.) *виша идеја*, у примеру (3б) придев *узвишена*. У примеру (3в) суперлатив придева (ж.р.) *највиша* (ж.р.). И у српском језику је употребљен устаљени израз.

(4) О, не беспокојся, я знаю, что это было „логично“, и слишком понимаю неотразимость текущей идеи, но, как носитель <i>высшей</i> русской культурной мысли, я немог допустить того ибо <i>высшая</i> русская мысль есть всепримирение идей. [ФД П 514]	(4б) Ма, не бој се, знам да је то било „логично“ и разумијем итекако добро колико је неодољива идеја која влада, али као носилац <i>највише</i> руске културне мисли нисам могао то признати, јер је <i>највиша</i> руска мисао измирење свих идеја. [ФД Ж 456/П]
(4а) О, не узнемиравај се; знам да је то било „логично“, и одлично могу да схватим неодољивост идеје; али, као носилац <i>више</i> руске културне мисли нисам могао то да допустим, јер је <i>виша</i> руска мисао баш у свеизмирењу идеја. [ФД Мо 145/П]	(4в) О, не брини, знам да је било „логично“ и одвећ добро схватам неодољивост савремене идеје, али као носилац <i>највише</i> културне мисли, нисам могао то да признам, јер се <i>највиша</i> руска мисао састоји у измирењу свих идеја. [ФД Д 270/П]

У примеру (4) су суперлативни облици (ген. ж.р.) *высшей* која се односи на именицу (ген. ж.р.) *мысли* и (ж.р.) *высшая* која се односи такође на именицу (ж.р.) *мысль* као део устаљеног израза. Еквивалент у српском језику за прву синтагму

высшей мысли у примеру (4а) је компаратив придева (ген. ж.р.) *више*, а у примеру (4б) и (4в) суперлатив придева (ген. ж.р.) *највише* (ген. ж.р.) *мисли*. Еквивалент у српском језику за другу синтагму *высшая мысль* у примеру (4а) је компаратив придева (ж.р.) *виша*, а у примерима (4б) и (4в) суперлатив придева (ж.р.) *највиша* (ж.р.) *мисао*. И у српском језику је употребљен устаљени израз.

<p>(5) Заметъ, что Макар Иванович до сих пор всего, больше интересуется событиями из господской и <i>высшей</i> жизни.</p> <p>[ФД П 427]</p>	<p>(5б) Немој заборавити да се Макар Иванович и данас највише занима за догађаје из господског и <i>отмјеног</i> живота.</p> <p>[ФД Ж 379/III]</p>
<p>(5а) Запамти да се Макар Иванович и данас највише интересује догађајима из варошког и <i>отменог</i> живота.</p> <p>[ФД Мо 19/III]</p>	<p>(5в) Обрати пажњу да се Макар Иванович све до дана данашњега највише интересује за догађаје из живота госпoде и <i>највишег</i> друштва.</p> <p>[ФД Д 123/III]</p>

У примеру (5) суперлативни облик (ген. ж.р.) *высшей* односи се на именицу (ген. ж.р.) *жизни* као део устаљеног израза. Еквивалент у српском језику је у примерима (5а) и (5б) придев (ген.) *отменог* и *отмјеног* (ген.) *живота* где овај придев има нијансу елатива. У примеру (5в) суперлатив придева (ген.) *највишег* уз именицу (ген. ср.р.) *друштва*. У сва три превода је употребљен устаљени израз.

<p>(6) Я бы не оставил им состояния, кроме этого клочка земли, но зато бы дал <i>высшее</i> образование, это ум взял бы обязанностью.</p> <p>[ФД П 336]</p>	<p>(6б) Не бих им оставио другог имутка осим тог комадића земље, али бих им зато дао <i>највишу</i> наобразбу, то бих сматрао за своју дужност.</p> <p>[ФД Ж 300/III]</p>
<p>(6а) Не бих им оставио иметка, сем онога комада земље, али бих им зато дао <i>више</i> образовање, и то бих сматрао да ми је дужност.</p> <p>[ФД Мо 174/III]</p>	<p>(6в) Не бих им оставио имовину, осим тог парчета земље, али би их има зато дао <i>високо</i> образовање, то бих сматрао да ми је дужност.</p> <p>[ФД Д 23/III]</p>

У примеру (б) суперлативни облик (ср.р.) *высшее* односи се на именицу (ср.р.) *образование* као део устаљеног израза. Еквивалент у српском језику у примеру (ба) је компаратив придева (ср.р.) *више* уз именицу (ср.р.) *образовање*, у примеру (бб) суперлатив придева (ак.ж.р.) *највишу* уз именицу (ак. ж.р.) *наобразбу* а у примеру (бв) придев (ср.р.) *високо* уз именицу (ак. ср.р.) *образовање*. У сва три превода је употребљен устаљени израз.

<p>(7) Если же ты получил <i>высшее образование</i>, то действительно благодаря бывшему помещику твоему Версилу, но что же из этого выходить?</p> <p>[ФД П 138]</p>	<p>(7б) То што си стекао <i>високо</i> образовање имаш уистину захвалити свом бившем властелину Версилу, али шта то значи?</p> <p>[ФД Ж 124]</p>
<p>(7а) Шта си добио <i>више</i> образовања, то одиста имаш да благодариш своје бившем спахији, Версилу, али шта из тога свега излази?</p> <p>[ФД Мо 194]</p>	<p>(7в) А ако си добио <i>више</i> образовање, то је заиста захваљујући твом бившем спахији Версилу, али шта то заправо значи?</p> <p>[ФД Д 154]</p>

У примеру (7) суперлативни облик (ак. ср.р.) *высшее* односи се на именицу (ак.ср.р.) *образование* као део устаљеног израза. Еквивалент у српском језику у примеру (ба) је компаратив придева (ср.р.) *више* уз именицу (ген. ср.р.) *образовања*, у примеру (7б) придев (ак. ср.р.) *високо* уз именицу (ак. ср.р.) *образовање* а у примеру (бв) компаратив придева (ср.р.) *више* уз именицу (ак. ср.р.) *образовање*. У сва три превода је употребљен устаљени израз.

<p>(8) Ты потому поверил, что ты не принят в <i>высшем</i> обществе и ничего не знаешь, как у них в <i>высшем</i> свете делается.</p> <p>[ФД П 541]</p>	<p>(8б) Повјеровао си зато што ниси примљен у <i>отмјено</i> друштво па немаш појма како се ради у <i>високом</i> друштву.</p> <p>[ФД Ж 480]</p>
---	--

<p>(8а) Поверовао си због тога што не улазиш у <i>више</i> друштво, и што нимало не познајеш <i>отмени</i> свет.</p> <p>[ФД Мо 183/Ш]</p>	<p>(8в) Ти си поверовао зато што ниси примљен у <i>високо</i> друштво и ништа не знаш како се то код њих, у <i>високом</i> друштву, ради.</p> <p>[ФД Д 250/Ш]</p>
---	---

У примеру (8) су суперлативни облици (лок. ср.р.) *высшем* која се односи на именицу (лок.ср.р.) *обществе* и (лок.) *высшем* као део устаљеног израза који се односи на именицу (лок.) *свете*. Еквивалент у српском језику за прву синтагму *высшем обществе* у примеру (8а) је компаратив придева (ак. ср.р.) *више* уз именицу *друштво*, у примеру (8б) је (ак. ср.р.) *отмјено* уз именицу *друштво* и у примеру (8в) придев (ак. ср.р.) *високо* (ак. ср.р.) *друштво*. Еквивалент у српском језику за другу синтагму *высшем свете* у примеру (8а) је придев одређеног вида *отмени* који се односи на именицу *свет*, а у примерима (8б) и (8в) је придев (лок. ср.р.) *високом* уз именицу (ср.р.) *друштву*. У сва три превода је употребљен устаљени израз.

<p>(9) Мене мерещилась женщина, гордое существо <i>высшего</i> света, с которою я встречусь лицом к лицу;</p> <p>[ФД П 83]</p>	<p>(9б) Привиђала ми се жена, узносито створење из <i>отмјена</i> друштва с којом ћу се наћи лицем у лице;</p> <p>[ФД Ж 75]</p>
<p>(9а) Мени се привиђала жена, гордо биће <i>вишега</i> света, с којом ћу се сусрести лице у лице;</p> <p>[ФД Мо 116]</p>	<p>(9в) Привиђала ми се жена, посебно биће из <i>највишег</i> друштва, с којом се срећем лицем у лице;</p> <p>[ФД Д 92]</p>

У примеру (9) су суперлативни облик (ген.) *высшего* који се односи на именицу (ген.) *света* као део устаљеног израза. Еквивалент у српском језику у примеру (9а) је компаратив придева (ген.) *вишега* који се односи на именицу *света*, а у примерима (9б) и (9в) је придев (ген. ср.р.) *отмјена* и *највишег* уз именицу (ср.р.) *друштва*. У сва три превода је употребљен устаљени израз.

<p>(10) Кричал же Бјоринг на Анну Андреевну, которая вышла было тоже в коридор за князем; он ей грозил и, кажется, топал ногами – одним словом, сказался грубый солдат – немец, несмотря на весь „свой <i>высший</i> свет“.</p> <p>[ФД П 598]</p>	<p>(10б) Бјоринг је ипак викао на Ану Андрејевну која је такођер била изашла за кнезом у ходнику; пријетио јој је и чини се да је топтао – укратко, показао се као неотесан немачки војник, премда је био из „<i>отмјена</i> друштва“.</p> <p>[ФД Ж 529/Ш]</p>
<p>(10а) Бјоринг је викао на Ану Андрејевну, која је такође била изашла у ходник да испрати кнеза; онјој је претио и, изледа, лупао ногом о патос – једном речи, показао се груба војничина, поред свега тога што је био из „<i>отменог</i> света“.</p> <p>[ФД Мо 263/Ш]</p>	<p>(10в) Бјоринг се дераше на Ану Андрејевну, која исто тако беше изашла за кнезом у ходник; он јој је претио и, изгледа, лупао ногом о под – једном речју у њему се показала груба немачка војничина и поред све своје припадности „<i>највишем</i> друштву“.</p> <p>[ФД Д 310/Ш]</p>

У примеру (10) је суперлативни облик (ак.) *высший* који се односи на именицу (ак.) *свет* као део устаљеног израза. Еквивалент у српском језику у примеру (10а) је придев (ген.) *отменог* који се односи на именицу (ген.) *света*, у примеру (10б) је такође придев (ген.) *отмјена* који се односи на именицу (ген. ср.р.) *друштва*, а у примеру (10в) је суперлатив придева (дат. ср.р.) *највишем* уз именицу (дат. ср.р.) *друштву*. У сва три превода је употребљен устаљени израз.

<p>(11) Это не так просто у них в <i>вышем</i> свете делается, и это невозможно, чтоб так просто – взяла да и вышла замуж...</p> <p>[ФД П 541]</p>	<p>(11б) Код њих у <i>отмјеном</i> друштву не ради се тако једноставно и не може све бити тако једноставно – ни пет ни шест него већ удаја...</p> <p>[ФД Ж 480/Ш]</p>
<p>(11а) Није то тако просто у <i>отменим</i> круговима, и не може то тамо да се тако просто реши, и да се уда...</p>	<p>(11в) Не ради се то тако једноставно у <i>високом</i> друштву, и не може то тако једноставно – да узме и да се уда...</p>

[ФД Мо 183/III]	[ФД Д 250/III]
-----------------	----------------

У примеру (11) је облик (лок.) *высшем* који се односи на именицу (лок.) *свете* као део устаљеног израза. Еквивалент у српском језику у примеру (11а) је придев (лок.) *отменим* који се односи на именицу (лок. мн.) *круговима*, у примеру (11б) је такође придев (лок. ср.р.) *отмјеном* који се односи на именицу (лок. ср.р.) *друштву*. У примеру (11в) је придев (лок. ср.р.) *високом* уз именицу (лок. ср.р.) *друштву* где је превод такође у виду устаљеног израза.

(12) Или италијанка, страстна италијанка, вот что способно пленить цивилизованного русского <i>высшей</i> среды, вроде Версилова. [ФД П 139]	(12б) Или Талијанке, страствене Талијанке, то је оно што може освојити цивилизованог Руса из <i>отмјена</i> друштва, Руса као што је Версиров? [ФД Ж 125]
(12а) Или Италијанке, страсне Италијанке, које умеју да очарају цивилизованог Руса из <i>виших</i> кругова, људе као што је Версиров? [ФД Мо 195]	(12в) А Италијанка, страсна Италијанка, то је оно што може да плени цивилизованог Руса из <i>високог</i> друштва, као што је Версиров? [ФД Д 155]

У примеру (12) је облик (ген. ж.р.) *высшей* који се односи на именицу (лок.ж.р.) *среды* као део устаљеног израза. Еквивалент у српском језику у примеру (12а) је компаратив придева (ген.мн.) *виших* који се односи на именицу (ген.мн.) *кругова*, у примеру (12б) је такође придев (ген. ср.р.) *отмјена* који се односи на именицу (ген. ср.р.) *друштва*. У примеру (12в) је придев (ген.ср.р.) *високог* уз именицу (ген. ср.р.) *друштва* где је превод такође у виду устаљеног израза.

(13) И вдруг Васин разом разрешает задачу и успокаивает меня в <i>высшем</i> смысле. [ФД П 61]	(13б) А наједном Васин отпрве рјешава ту задаћу и <i>посве</i> ме умирује. [ФД Ж 56]
---	---

<p>(13а) И наједанпут Васин једним ударцем решава задатак, и успокојава ме у <i>вишем</i> смислу.</p> <p>[ФД Мо 85]</p>	<p>(13в) И наједном Васин отпрве решава проблем и <i>сасвим</i> ме умирује.</p> <p>[ФД Д 68]</p>
---	--

У примеру (13) је облик (лок.) *вышем* који се односи на именицу (лок.) *смысле* као део устаљеног израза. Еквивалент у српском језику у примеру (13а) је компаратив придева (лок.) *вишем* који се односи на именицу (лок.) *смысле*. У примеру (13б) је прилог *посве* који се односи на глаголски облик *ме умирује* а у примеру (13в) је прилог *сасвим* који се такође односи на глаголски облик *ме умирује*.

<p>(14) Мы, то есть прекрасные люди, в противоположность народу, совсем не умели тогда действовать в свою пользу: напротив всегда себе пакостили сколько возможно, и я подозреваю, что это – и считалось у нас тогда какой – „<i>высшей</i> и нашей же пользой“, разумеется в <i>вышем</i> смысле.</p> <p>[ФД П 142]</p>	<p>(14б) Ми, то јест отмјени људи, насупротив народу, нисмо уопште тада знали радити за себе: напротив, увјек смо сами себи пакостили колико год смо могли, а све некако мислим да се баш то и сматрало тада код нас као нека „<i>виша</i>, па и наша корист“, дакако, у једном <i>вишем</i> смислу.</p> <p>[ФД Ж 128]</p>
<p>(14а) Ми, то јест тадашњи узвишени људи, супротно народу, нисмо нимало умели да радимо у своју корист: напротив, непрестано смо себи пакостили колико је могуће, и чини ми се да се то и сматрало у нас тада неком „<i>вишом</i> и нашем коришћу“, разуме се у <i>вишем</i> смислу.</p> <p>[ФД Мо 199]</p>	<p>(14в) Ми, то јест одабрани, за разлику од народа, уопште тада нисмо умели да радимо за своју корист напротив, увек смо шкодили себи колико је било могуће, и све ми се нешто чини да смо то тада сматрали за неку „<i>најузвишенију</i> и нашу корист“, разуме се, у <i>највишем</i> смислу тих речи.</p> <p>[ФД Д 159]</p>

У примеру (14) су облици (инст. ж.р.) *высшей* који се односи на именицу (инст.ж.р.) *пользой* а да није део устаљеног израза и облик (лок.) *вышем* који се односи на именицу (лок.) *смысле* као део устаљеног израза. Еквивалент у српском језику за прву синтагму је у примеру (14а) компаратив придева (инст.ж.р.) *вишом* који се односи на именицу (инст. ж.р.) *коришћу* са елативним значењем. У примеру (14б) је придев (ж.р.) *виша* који се односи на именицу (ж.р.) *корист* са елативним значењем. У примеру (14в) је суперлатив придева (ак. ж.р.) *најузвишенију* уз именицу (ак.ж.р.) *корист* где овај придев даје елативну нијансу. Еквивалент у српском језику за другу синтагму у примерима (14а) и (14б) је компаратив придева (лок.) *вишем* која се односи на именицу (лок.) *смыслу*, док је у примеру (14в) суперлатив придева (лок.) *највишем* уз именицу (лок.) *смыслу*. У сва три превода је употребљен устаљени израз.

<p>(15) Он проповедао тога „что-то страстное“, по выражению Крафта, какою-то новую жизнь, был в религиозном настроении <i>высшего</i> смысла“ – по странному, а может быть, и насмешли вам у выражению Андроникова, которое мне было передано.</p> <p style="text-align: right;">[ФД П 74]</p>	<p>(15б) Он је тада проповиједао „нешто страствено“, како се изразио Крафт, некакав нови живот, „био у вјерском заносу <i>највишега</i> ступња“ – како сам чуо да се чудно, а можда и подругљиво изразио Андроников.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Ж 67]</p>
<p>(15а) Он је у то доба проповедао „нешто страсно“, како се изразио Крафт, неки нови живот, „био је у религиозном заносу <i>вишега</i> реда“, – како су ми казали да се о њему чудно, и, може бити посмешљиво изразио Андроников.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Мо 103]</p>	<p>(15в) Он је тада проповедао „нешто страсно“, како Крафт рече, неки нови живот, „био је у <i>највишем</i> религиозном расположењу“ – како је опет чудно, а можда и подругљиво, рекао Андроников, што ми је било пренето.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Д 83]</p>

У примеру (15) је облик (ген.) *высшего* који се односи на именицу (лок.) *смысла* као део устаљеног израза. Еквивалент у српском језику у примеру (15а) је

компаратив придева (ген.) *вишега* који се односи на именицу (ген.) *реда*. У примеру (15б) је суперлатив придева (ген.) *највишега* који се односи на именицу (ген.) *ступња*, а у примеру (15в) је суперлатив придева (лок.ср.р.) *највишем* уз именицу (лок. ср.р.) *расположењу* са суперлативним значењем. У српском нису употребљени устаљени изрази већ различите синтаксичке конструкције.

<p>(16) Жажда благообразия была в <i>высшей</i> мере, и уж, конечно, так, но каким образом она могла сочетаться с другими, уж бог знает какими, жаждями – это для меня тайна.</p> <p>[ФД П 420]</p>	<p>(16б) Жудња за дивотом била је <i>на врхунцу</i>, о том, наравно, нема двојбе, али како се она могла стопити с другима, сам бог зна каквим жудњама, то је за мене тајна.</p> <p>[ФД Ж 373/III]</p>
<p>(16а) Жеђ за благообразијем имао сам у <i>знатној</i> мери, и то праву жеђ; но како је та жеђ могла да се споји с другима, богзна с каквим жељама, то је за мене тајна.</p> <p>[ФД Мо 9/III]</p>	<p>(16в) Жудње за достојанственошћу било је у <i>највишем</i> степену, и то несумњиво, али како се она могла наћи истовремено с другим богзна каквим жудњама – то је за мене тајна.</p> <p>[ФД Д 115/III]</p>

У примеру (16) је облик (лок. ж.р.) *высшей* који се односи на именицу (лок. ж.р.) *мере*. Еквивалент у српском језику у примеру (16а) је придев (лок. ж.р.) *знатној* који се односи на именицу (ген.) *мери* и има елативну нијансу. У примеру (16б) је предлог *на* и (лок.) *врхунцу* у значењу „највиши домет, највиши степен, највећа мера, кулминација“ са суперлативним значењем. У примеру (16в) је суперлатив придева (лок.) *највишем* уз именицу (лок.) *степену* са суперлативним значењем. У српском није употребљен устаљени израз.

<p>(17) ..., ибо, отказавшись, насколько это касается меня, от всех выгод по наследству (потому что мне, как сыну Версилова, уж конечно, что-нибудь перепало из этих денег, не сейчас, так потом), да сохранил бы за собою</p>	<p>(17б) ..., одричући се, наимае, колико се то мене тицало, свих користи од баштине (јер би мени, као Версировљевом сину, наравно, већ нешто припало од тих новаца, ако не сад, а онда послуже), задржао бих себи</p>
--	--

навеки <i>высший</i> нравственный взгляд на будущий поступок Верилова. [ФД П 156]	заувијек право да <i>с моралне висине</i> гледам на Вериловљев будући поступак. [ФД Ж 140]
(17а) ..., јер одричући се, уколико се мене тиче, свих користи наслеђа (зато што би ми као Вериловљевом сину наравно нешто припало од тога новца, не одмах, него доцније), – за себе бих заувек сачувао право да <i>с моралне висине</i> посматрам будући поступак Верилова. [ФД Мо 218]	(17в) ..., пошто бих се одрекао, колико се то мене тиче, било какве корисити од наследства (јер би ми као Вериловљевом сину, наравно, нешто припало од тог новца, ако не сада, а оно касније), сачувао бих себи право да <i>с највишег моралног гледишта</i> судим о Вериловљевом поступку. [ФД Д 174]

У примеру (17) је облик *высший* који се односи на именицу (*нравственный*) *взгляд*. Еквивалент у српском језику у примеру (17а) је придев (ген. ж.р.) *више* (*моралне*) који се односи на именицу (ген.) *висине*, у примеру (17б) је (ген. ж.р.) *моралне* који се односи на именицу (ген.) *висине*. У примеру (17в) је суперлатив придева (ген.) *највишег* уз именицу (лок.ср.р.) (*моралног*) *гледишта* са суперлативним значењем.

б) Облик *высший* у саставу неке од синтагми.

У нашој грађи посведочено је дванаест примера.

(1) Напротив, – стараясь нисколько не объяснятся и ни с кем не спорить, – она как будто беспрерывно гордилась поступком своего несчастного жениха, как <i>высшим</i> геройством. [ФД П 399]	(1б) Напротив, клонећи се сваког расправљања и препирања било с ким, она као да се непрекидно поносила поступком свога злосретног заручника као <i>највећим</i> јунаштвом. [ФД Ж 355/III]
(1а) Напротив, – не хотећи никоме да ствар објашњавам нити да се скиме о њој спори, – она се некако непрекидно	(1в) Напротив – трудећи се да се никако не објашњава и да се ни са ким не препире – као да се непрекидно

поносила поступком свога несрећног вереника као неким <i>великим херојством</i> . [ФД Мо 62/II]	поносила поступком свог несрећног вереника као чином <i>највеће</i> храбрости. [ФД Д 92/II]
--	--

У примеру (1) је облик (инст. ср.р.) *вышим* који се односи на именицу (инстр. ср.р.) *геројством* са суперлативним значењем. Еквивалент у српском језику је у примеру (1а) је придев (инст.ср.р.) *великим* који се односи на именицу (инст.ср.р.) *херојством*. У примеру (1б) је суперлатив придева (инст. ср.р.) *највећим* који се односи на именицу (инстр. ср.р.) *јунаштвом* а у примеру (1в) је синтагма у (инст.) „чином *највеће* храбрости“ са суперлативом придева (ген. ж.р.) *највеће* уз именицу (ген. ж.р.) *храбрости* са суперлативним значењем. Дакле у друга два превода је задржано суперлативно значење.

(2) Именно в этой общности и безличности и полагается, кажется, вся порядочность тона и все <i>высшее</i> знание обращения в этой среде. [ФД П 17]	(2б) Чини ми се да се у тој средини баш та опћенитост и безличност и сматрају за најбољи тон и <i>највеће</i> умијеће опћења. [ФД Ж 17]
(2а) Изгледа да се у тој средини баш та обичност и безличност сматрала учтивошћу тона и <i>вишим</i> знањем општења. [ФД Мо 25]	(2в) Управо та општост и безличност и сматра се, изгледа, за једину учтивост тона и за једину <i>највишу</i> умешност општења у тој средини. [ФД Д 19]

У примеру (2) је облик (ср.р.) *высшее* који се односи на именицу (ср.р.) *знание* са суперлативним значењем. Еквивалент у српском језику је у примеру (2а) је компаратив придева (инст.ср.р.) *вишим* који се односи на именицу (инст.ср.р.) *знањем*. У примеру (2б) је суперлатив придева (ср.р.) *највеће* који се односи на именицу (ср.р.) *умијеће* а у примеру (2в) је синтагма у (ак.ж.р.) *умешност* са суперлативним значењем. Дакле у друга два превода са различитим синтагмама истог семантичког значења је задржано суперлативно значење.

<p>(3) Это – тип русский, но так как он взят в <i>вышем</i> культурном слое народа русского, то, стало быть, я имею честь принадлежать к нему.</p> <p>[ФД П 515]</p>	<p>(3б) То је руски тип, али, ако је настао у <i>вишем</i> культурном слоју рускога народа, имам, дакле, част да му припадам.</p> <p>[ФД Ж 457/III]</p>
<p>(3а) То је чисто руски тип, али како се он развио у <i>вишим</i> слојевима руског народа, то ја имам част да му припадам.</p> <p>[ФД Мо 147/III]</p>	<p>(3в) То је руски тип, али пошто је настао у <i>највишем</i> культурном слоју руског народа, ја имам, према томе, част да му припадам.</p> <p>[ФД Д 221]</p>

У примеру (3) је облик (лок.) *вышем* који се односи на именицу (лок.) *слое* као део устаљеног израза. Еквивалент у српском језику у примеру (3а) је компаратив придева (лок.мн.) *вишим* који се односи на именицу (лок.мн.) *слојевима*, у примеру (3б) је компаратив придева (лок.) *вишем* који се односи на именицу (лок.) *слоју*. У примеру (3в) је суперлатив придева (лок.) *највишем* који се односи на именицу (лок.) *слоју* са суперлативним значењем.

<p>(4) Она и без тога всегда била бесконачно више вас нравствено, извините, то...это лишь бесконачно <i>высший</i> мртвец.</p> <p>[ФД П 138]</p>	<p>(4б) Она је, опростите, ионако увијек била неупоредиво моралнија од вас, али... она је само неупоредиво <i>моралнији</i> мртац.</p> <p>[ФД Ж 125]</p>
<p>(4а) Она је и без свега тога била од вас виша у погледу морала, извините, али... она је само бесконачно <i>виши</i> – мртац.</p> <p>[ФД Мо 195]</p>	<p>(4в) Она је и онако увек била морално изнад вас неупоредиво, извините али... то је само неупоредиво <i>виши</i> мртац.</p> <p>[ФД Д 155]</p>

У примеру (4) је облик *высший* који се односи на именицу *мртвец* са елативним значењем. Еквивалент у српском језику у примерима (4а) и (4в) је компаратив придева *виши* који се односи на именицу *мртац*, у примеру (4б) је

компаратив придева *моралнији* који се односи на именицу *мртвац*. У сва три превода са различитим синтагмама је задржано елативно значење.

<p>(5) „Если <i>высшее</i> существо, – говорю ему, – есть, и существует <i>персонально</i>, а не в виде разлитого там духа какого-то по творению, в виде жидкости что ли (потому что это еще труднее понять), – то где же он живет?“</p> <p>[ФД П 42]</p>	<p>(5б) „Ако <i>више</i> биће – кажемо ја – постоји, и то постоји <i>особно</i>, а не у облику не знам каква духа разљевеног по свемиру, у облику текућине, чега ли (јер је то још теже схватити) – гдје онда оно живи?“</p> <p>[ФД Ж 39]</p>
<p>(5а) „Ако <i>више</i> суштаство постоји, и то постоји у <i>лицу</i>, а не у облику неког расплинутага духа после створења, у облику течности или тако нешто (зато што би то још теже било да се схвати), где Он онда живи?“</p> <p>[ФД Мо 59]</p>	<p>(5в) „Ако <i>највише</i> биће – кажемо ја – постоји, и то постоји <i>лично</i>, а не у облику неког разливеног духа у свемиру, у виду течности, како ли (јер је то још теже схватити) – па где оно живи?“</p> <p>[ФД Д 47]</p>

У примеру (5) је облик (ср.р.) *высшее* који се односи на именицу (ср.р.) *существо* са суперлативним значењем. Еквивалент у српском језику у примеру (5а) је компаратив придева (ср.р.) *више* који се односи на именицу (ср.р.) *суштаство*, у примеру (5б) је компаратив придева (ср.р.) *више* који се односи на именицу (ср.р.) *биће*. У примеру (5в) је суперлатив придева (ср.р.) *највише* који се односи на именицу *биће* са суперлативним значењем.

<p>(6) Тут именно, через отсутствие малейшей заносчивости, достигается <i>высшая</i> порядочность и является человек, уважающий себя несомненно и именно в своем положении, каково бы оно там ни было и какова бы досталась ему судьба.</p> <p>[ФД П 145]</p>	<p>(6б) Тако се баш, без трунка охолости, постиже <i>највећа</i> пристојност и очитује човјек који несумњиво поштује сама себе, и то баш у положају у којем се налази, ма какав био тај положај и ма каква му била судбина.</p> <p>[ФД Ж 131]</p>
---	---

<p>(ба) Баш помоћу избегавања ситнога истицања постиже се <i>виша</i> пристојност, и јавља се човек који себе несумњиво поштује, и баш у свом положају, ма какав да је тај положај, и ма каква да му је одређена судбина.</p> <p>[ФД Мо 204]</p>	<p>(бв) Управо тако, без и најмање уображености, постиже се <i>највећа</i> честитост и постаје се човек који себе несумњиво поштује и то баш у свом положају, било какав да је, и било каква судбина да га је задесила.</p> <p>[ФД Д 162]</p>
--	---

У примеру (б) је облик (ж.р.) *высшая* који се односи на именицу (ж.р.) *порядочность* са суперлативним значењем. Еквивалент у српском језику у примеру (ба) је компаратив придева (ж.р.) *виша* који се односи на именицу (ж.р.) *пристојност*. У примеру (бб) је суперлатив придева (ж.р.) *највећа* који се односи на именицу (ж.р.) *пристојност* а у примеру (бв) је суперлатив придева (ж.р.) *највећа* који се односи на именицу *честитост* суперлативним значењем.

<p>(7) А главное – почтительность, эта скромная почтительность, именно та почтительность, которая необходима для <i>высшего</i> равенства, мало того, без которой, по-моему, не достигнешь и первенства.</p> <p>[ФД П 145]</p>	<p>(7б) А што је најважније, оно поштовање, баш оно поштовање које је пријекно потребно за <i>највећу</i> једнакост, без којег, штавише, по мом мишљењу, не можеш постићи ни првенство.</p> <p>[ФД Ж 130]</p>
<p>(7а) Што је главно – снисходљивост, она скромна снисходљивост, баш она снисходљивост која је неопходно потребна не само ради <i>вишега</i> изједначења, него без које се, по моме мишљењу не може постићи ни првенство.</p> <p>[ФД Мо 204]</p>	<p>(7в) А што је најважније – оно поштовање, оно скромно поштовање, управо оно поштовање које је неопходно за <i>највишу</i> једнакост, без које се шта-више, не може, по мом мишљењу, избити на прво место.</p> <p>[ФД Д 162]</p>

У примеру (7) је облик (ген.ср.р.) *высшего* који се односи на именицу (ген.ср.р.) *равенства* са суперлативним значењем. Еквивалент у српском језику у

примеру (7а) је компаратив придева (ген.ср.р.) *вишега* који се односи на именицу (ген.ср.р.) *изједначења*. У примеру (7б) је суперлатив придева (ак.ж.р.) *највећу* који се односи на именицу (ак.ж.р.) *једнакост* а у примеру (7в) је суперлатив придева (ак.ж.р.) *највишу* који се односи на именицу *једнакост* са суперлативним значењем.

<p>(8) Уже не сор прирастает к <i>высшему</i> слою людей, а напротив, от красивого типа отрываются, с веселую торопливостью, куски и комки и сбываются в одну кучу с беспорядствующими и завидующими.</p> <p>[ФД П 623]</p>	<p>(8б) Више не пријања смеће за <i>највишии</i> слој људи, него се, напротив, од овога типа љепоте откидају, живахно и ужурбано, комадићи и грумење па се збијају у једну громаду с изгредницима и завидљивцима.</p> <p>[ФД Ж 550/III]</p>
<p>(8а) Више не прираста олош уз <i>вишии</i> слој људи, него, напротив, од лепога слоја се откидају весело и лако комади и грудве, и сабијају се у целину са представницима поремећености и нереда.</p> <p>[ФД Мо 297/III]</p>	<p>(8в) Више не прираста олош уз <i>највишии</i> слој људи, него се, напротив, од тог лепог типа одвајају, радосно и ужурбано, комади и грумени и збијају се у једну гомилу са онима што праве неред и горе од зависти.</p> <p>[ФД Д 336/III]</p>

У примеру (8) је облик (дат.) *высшему* који се односи на именицу (дат.) *слоу* са суперлативним значењем. Еквивалент у српском језику у примеру (8а) је компаратив придева (ак.) *вишии* који се односи на именицу (дат.) *слој*. У примерима (8б) и (8в) је суперлатив придева (ак.) *највишии* који се односи на именицу (ак.) *слој* са суперлативним значењем.

<p>(9) Говорили мы, как два друга, в <i>высшем</i> и полном смысле слова.</p> <p>[ФД П 509]</p>	<p>(9б) Разговарали смо као пријатељи, у <i>узвишеном</i> и правом смислу ријечи.</p> <p>[ФД Ж 452/III]</p>
<p>(9а) Разговарали смо као два пријатеља, у <i>вишем</i> и пуном смислу речи.</p>	<p>(9в) Разговарали смо као два пријатеља, у <i>највишем</i> и правом смислу те речи.</p>

У примеру (9) је облик (лок.) *вышем* који се односи на именицу (лок.) *смысле* као део устаљеног израза. Еквивалент у српском језику у примеру (9а) је компаратив придева (лок.) *вишем* који се односи на именицу (лок.) *смысле*, у примеру (9б) је еквивалент придев (лок.) *узвишеном* који се односи на именицу *смысле*. У примеру (9в) је суперлатив придева (лок.) *највишем* који се односи на именицу (лок.) *смысле* са суперлативним значењем. У сва три превода су употребљени устаљени изрази.

(10) Именно нужды не было: <i>высшее</i> соображение поглощало все мелочи, и одно могущественное чувство удовлетворяло меня за все. [ФД П 47]	(10б) Заиста није било потребно: један <i>виши</i> обзир потиснуо је све ситнице, а једно ми је снажно осјећање све надомјестило. [ФД Ж 44]
(10а) Одиста није било потребе да страхује: пред једним <i>вишим</i> погледом на ствари губиле су се све ситнице, и један силан осећај давао ми је задовољење за све. [ФД Мо 66]	(10в) Заиста није било потребе: један <i>виши</i> разлог потирао је све ситнице и једно снажно осећање давало ми је задовољење за све. [ФД Д 53]

У примеру (10) је облик (ср.р.) *высшее* који се односи на именицу (ср.р.) *соображение* са компаративним значењем. Еквивалент у српском језику у примеру (10а) је компаратив придева (инст.) *вишим* који се односи на именицу (инст.) *погледом*, у примерима (10б) и (10в) је еквивалент компаратив придева *виши* који се односи на именицу (10б) *обзир* и именицу (10в) *разлог* са компаративним значењем.

(11) Наше дворянство и теперь, потеряв права, могло бы оставатся <i>вышим сословием</i> , в виде хранителя чести, света, науки и <i>вышей идеи</i> и,	(11б) Наше би племство и сад, пошто је изгубило своја права, могло остати <i>највиши сталеж</i> , као чувар части, свјетлости, науке и <i>више идеје</i> , а да се,
---	---

<p>что главное, не замыкаясь уже в отдельную касту, что было бы смертью идеи.</p> <p>[ФД П 241]</p>	<p>што је најважније, не зачахури у засебну касту, што би уништило идеју.</p> <p>[ФД Ж 216/П]</p>
<p>(11а) Наше племство би могло и сад, кад је изгубило права, остати <i>виша каста</i>, у облику чувара части, светлости, науке и <i>више идеје</i>, и, што је главно, не одвајајући се у засебну касту, јер то би била смрт идеје.</p> <p>[ФД Мо 38/П]</p>	<p>(11в) Наше племство и сада, пошто је изгубило своја права, могло би да остане <i>највиши сталеж</i>, као чувар части, светлости, науке и <i>узвишене идеје</i>, а да се, што је најважније, више не затвара у посебну касту, што би представљало смрт идеје.</p> <p>[ФД Д 270]</p>

У примеру (11) су облици (инст.ср.р.) *высшим* који се односи на именицу (инст.ср.р.) *сословием* где није устаљени израз (ген.ж.р.) *высшей* која се односи на именицу (ген.ж.р.) *идеи* као део устаљеног израза. Еквивалент у српском језику за прву синтагму је у примеру (11а) компаратив придева (ж.р.) *виша* који се односи на именицу (ж.р.) *каста*, у примерима (11б) и (11в) је еквивалент суперлатив придева *највиши* који се односи на именицу *сталеж* са суперлативним значењем. Еквивалент за другу синтагму је у примерима (11а) и (11б) компаратив придева (ген.ж.р.) *више* уз именицу (ген.ж.р.) *идеје*, а у примеру (11в) еквивалент је придев (ген.ж.р.) *узвишене* уз именицу (ген.ж.р.) *идеје* У свим преводима су коришћени устаљени изрази.

<p>(12) Такое неестественное даже чистосердечие показывает лишь <i>высшее</i> ваше целомудрие, уважение ко мне, веру в меня, – бессвязано восклицал я.</p> <p>[ФД П 284]</p>	<p>(12б) Та управо неприродна простосрдачност показује само вашу <i>савршену</i> крепост, поштовање према мени, повјерење у мене – клицао сам несувисло.</p> <p>[ФД Ж 254/П]</p>
<p>(12а) Та, управо неприродна чистосрдачност показује само вашу</p>	<p>(12в) Таква чак неприродна искреност показује само вашу <i>највишу</i></p>

<i>вишу</i> чедност, поштовање према мени, веру у мене, – клицао сам ја без везе. [ФД Мо 99/II]	<i>непорочност</i> , поштовање према мени, веру у мене – узвикивао сам неповезано. [ФД Д 316]
--	--

У примеру (12) је облик (ср.р.) *высшее* који се односи на именицу (ср.р.) *целомудрие* са елативним значењем. Еквивалент у српском језику у примеру (12а) је компаратив придева (ак.ж.р.) *вишу* који се односи на именицу (ак.ж.р.) *chedност* са елативним значењем. У примеру (12б) еквивелент је придев (ак.ж.р.) *савршену* уз именицу (ак.ж.р.) *крепост* са елативним значењем. У примеру (12в) је еквивалент суперлатив придева *највишу* који се односи на именицу *непорочност* са елативним значењем.

в) Облик *высший* у саставу израза „*в высшей степени*“:

<i>в высшей степени</i> натурално	сасвим природно, сасвим природно, потпуно природно
<i>в высшей степени</i> карактеристично	веома је карактеристично, врло карактеристично, веома значајно

ва) У овом изразу облик *высший* са значењем суперлатива посведочен је са два примера.

(1) Разрив ее с Бјорингом произел брзо и как бы сам собой, то есть в <i>высшей степени</i> натурално. [ФД П 614]	(1б) Њен раскид с Бјорингом збио се брзо и некако сам од себе, то јест <i>најприродније</i> што се може замислити. [ФД Ж 543/III]
(1а) Прекид с Бјорингом се догодио брзо, и некако сâм по себи, то јест на <i>најприроднији</i> начин. [ФД Мо 286/III]	(1в) До њеног раскида с Бјорингом дошло је брзо и некако само по себи то јест, на <i>најприроднији</i> начин. [ФД Д 327/III]

У примеру (1) је синтагма *в высшей степени* који се односи на прилог *натурально* са суперлативним значењем. Еквивалент у српском језику у примеру (1а) и (2в) је суперлатив придева *најприроднији* који се односи на именицу *начин* са суперлативним значењем. У примеру (1б) еквивалент је суперлатив прилога *најприродније* који се односи на глагол *збио се* са суперлативним значењем.

<p>(2) [...]; клянусь, что я именно теперь в настроении в <i>высшей степени</i> покаянном, и именно теперь, в эту минуту, в тысячный раз может быть, бессильно, желаю обо в сем, двадцать лет тому назад происшедшем.</p> <p>[ФД П 141]</p>	<p>(2б) [...], Кунем ти се да ме баш сад обузима <i>највеће</i> кајање и да баш сад, у овом тренутку можда по тисући пут, узалуд жалим због свега онога што се догодило прије 20 година.</p> <p>[ФД Ж 127]</p>
<p>(2а) [...], кунем ти се баш сад осећам <i>највеће</i> кајање, и да ми је баш сад, овога тренутка, по хиљадити пут можда, бескрајно жао за све што се пре 20 година десило.</p> <p>[ФД Мо 198]</p>	<p>(2в) [...], кунем ти се да ме баш сад обузима осећање <i>највећег</i> кајања, и управо сад овог тренутка, можда по хиљадити пут, узалуд жалим због свега што се десило пре 20 година.</p> <p>[ФД Д 157]</p>

У примеру (2) је синтагма *в высшей степени* који се односи на прилог *покаянном* са суперлативним значењем. Еквивалент у српском језику у примеру (2а) и (2б) је суперлатив придева *највеће* који се односи на именицу *кајање*. У примеру (2в) еквивалент је суперлатив у саставу синтагме *осећање* (ген.ср.) *највећег кајања* са суперлативним значењем.

вб) У овом устаљеном изразу облик *высший* са значењем елатива посведочен је са осамнаест примера.

<p>(1) – Мы все наши двадцать лет, с твоею матерью, совершенно прожили молча, – начал он свою болтовню (в <i>высшей</i> степени выделанно и ненатурально), – и все, что было у нас,</p>	<p>(1б) – Ми смо, твоја мајка и ја, свих ових 20 година провели у шутњи–поче он чаврљати (<i>потпуно</i> намјештено и неприродно), – и све оно што је било међу нама одиграло се</p>
---	--

так и произошло молча. [ФД П 139]	исто тако у шутњи. [ФД Ж 126]
(1а) – Ми, твоја мајка и ја, провели смо свих тих 20 година ћутке, – поче он своје ћаскање (у највећој мери извештачено и неприродно), – и све што је било између нас, догодило се тако ћутке. [ФД Мо 196]	(1в) – Свих ових 20 година заједничког живота ја и твоја мајка смо провели у потпуном ћутању – поче он своје чаврљање (сасвим извештачено и неприродно) – и све што је међу нама било одиграло се ћутке. [ФД Д 156]

У примеру (1) је синтагма *в высшей степени* који се односи на прилоге *выделанно и ненатурально* са елативним значењем. Еквивалент у српском језику у примеру (1а) је суперлативна компонента адвербијала *у највећој мери* који се односи на прилоге *извештачено и неприродно*. У примеру (1б) је прилог *потпуно* који се односи на прилоге *намјештено и неприродно*. У примеру (1в) еквивалент је прилог *сасвим* који се односи на прилоге *извештачено и неприродно*. У сва три превода је исказано елативно значење.

(2) Это тип простой и прямодушной женщины <i>в высшей степени</i> . [ФД П 525]	(2б) То је тип <i>посве</i> једноставне и простодушне жене. [ФД Ж 466/III]
(2а) То је тип у највећој мери искрене и отворене жене. [ФД Мо 161/III]	(2в) То је тип <i>сасвим</i> једноставне и простодушне жене. [ФД Д 233/III]

У примеру (2) је синтагма *в высшей степени* који се односи на придеве *простой и прямодушной (женщины)* са елативним значењем. Еквивалент у српском језику у примеру (2а) је суперлативна компонента адвербијала *у највећој мери* који се односи на придеве *искрене и отворене (жене)*. У примеру (2б) је прилог *посве* који се односи на придеве *једноставне и простодушне (жене)*. У примеру (2в) еквивалент је прилог *сасвим* који се односи на придеве *једноставне и простодушне (жене)*. У сва три превода је исказано елативно значење.

(3) Мысль ее о поступлении вашем в университет <i>в высшей степени</i> для вас благотворна. [ФД П 621]	(3б) Њезина мисао да се упишете на свеучилиште <i>изванредно</i> је повољна за вас. [ФД Ж 548/III]
(3а) Њена мисао о вашем ступању на универзитет, за вас је од <i>највеће</i> користи. [ФД Мо 295/III]	(3в) Њена идеја да се упишете на универзитет за вас је <i>изузетно</i> корисна. [ФД Д 334/III]

У примеру (3) је синтагма *в высшей степени* који се односи на придев *благотворна (мысль)* са елативним значењем. Еквивалент у српском језику у примеру (3а) је суперлатив придева (ген.ж.р.) *од највеће* која се односи на именицу (ген.ж.р.) *користи*. У примеру (3б) је прилог *изванредно* који се односи на придев *повољна*. У примеру (3в) еквивалент је прилог *изузетно* који се односи на придев *корисна*. Дакле у примерима (3б) и (3в) је задржано елативно значење.

(4) Он – его изучил – он мрачный, мнительный, может быть, он очень добрый, пусть его, но зато <i>в высшей степени</i> склонный прежде всего во всем видеть злое (в этом, впрочем, совершенно как я!). [ФД П 324]	(4б) Он је – ја сам га проучио – он је мрзовољан, сумњичав, можда је веома добар, свака му част, али је зато <i>и те како</i> склон да у свему понајприје види зло (у томе је, уосталом, баш као и ја). [ФД Ж 290/III]
(4а) Он је – ја сам га проучио – мрачан, неповерљив човек, можда је и врлодобар, али у <i>највећој мери</i> склон да пре свега у свему види зло (у томе је, уосталом, потпуно као и ја!). [ФД Мо 158/III]	(4в) Он је – ја сам га проучио – зловољан, болесно сумњичав човек, можда је и веома добродушан, свака му част, али је зато у <i>највишој мери</i> склон да у свему види пре свега зло (у томе је, уосталом, исти као ја!). [ФД Д 11/III]

У примеру (4) је синтагма *в высшей степени* који се односи на придев *склонный* са елативним значењем. Еквивалент у српском језику у примеру (4а) је

суперлативна компонента адвербијала у *највећој мери* која се односи на придев *склон*. У примеру (4б) је прилог *и те како* који се односи на придев *склон*. У примеру (4в) еквивалент је суперлативна компонента адвербијала у *највишој мери* који се односи на придев *склон*. У сва три превода је исказано елативно значење.

<p>(5) Атеисты наши – люди почтенные и в высшей степени благонадежные, так сказать, опора отечества ...</p> <p>[ФД П 237]</p>	<p>(5б) Наши су атеисти људи достојни поштовања и <i>на њих се можеш у свему ослонити</i>, они су, тако рећи ослонац домовине ...</p> <p>[ФД Ж 212/II]</p>
<p>(5а) Атеисти наши – то су људи поштовања достојни и у <i>највећој мери</i> сигурни, тако рећи стубови отаџбине ...</p> <p>[ФД Мо 32/II]</p>	<p>(5в) Наши атеисти су – људи достојни поштовања и <i>сасвим</i> поуздани, они су, тако рећи, стубови отаџбине ...</p> <p>[ФД Д 265]</p>

У примеру (5) је синтагма *в высшей степени* који се односи на придев *благонадежные* са елативним значењем. Еквивалент у српском језику у примеру (5а) је суперлативна компонента адвербијала у *највећој мери* која се односи на придев *сигурни*. У примеру (5б) еквивалент је синтаксичка конструкција *на њих се можеш у свему ослонити*, који се односи на именицу (*атеисти – људи*) где је синтаксичким средством задржано елативно значење. У примеру (5в) еквивалент је прилог *сасвим* који се односи на придев *поуздани* чиме је задржано елативно значење.

<p>(6) Я быстро вышел; они молча проводили меня глазами, и <i>высшей степени</i> удивление было в их взгляде.</p> <p>[ФД П 175]</p>	<p>(6б) Брже-боље изиђох; оне ме без ријечи испратише погледима који одаваху <i>посвемашње</i> запрепаштење.</p> <p>[ФД Ж 156]</p>
<p>(6а) Изашао сам брзо; оне су ме испратиле очима, и у њиховом погледу видело се <i>највеће</i> изненађење.</p> <p>[ФД Мо 234]</p>	<p>(6в) Брзо сам изашао; ћутке су ме испратиле погледима у којима сам читао <i>страшно</i> запрепашћење.</p> <p>[ФД Д 194]</p>

У примеру (6) је синтагма *в высшей степени* који се односи на именицу *удивление (было в их взгляде)* са елативним значењем. Еквивалент у српском језику у примеру (6а) је суперлатив придева *највеће* који се односи на именицу *изненађење*. У примеру (6б) еквивалент је прилог *посвемашње* који се односи на именицу (ср.р.) *запрепаштење*. У примеру (6в) еквивалент је адвербијализовани придев *страшно* који се односи на именицу *запрепашћење*. Дакле у примерима (6б) и (6в) је задржано елативно значење.

(7) Дело <i>в высшей степени</i> пустое; [ФД П 408]	(7б) Разлог је био <i>посве</i> ништаван. [ФД Ж 363/III]
(7а) Цела ствар је <i>врло</i> смешна. [ФД Мо 275/III]	(7в) Случај <i>потпуно</i> безначајан. [ФД Д 102/III]

У примеру (7) је синтагма *в высшей степени* који се односи на именицу *удивление (было в их взгляде)* са елативним значењем. Еквивалент у српском језику у примеру (7а) је прилог *врло* који се односи на придев *смешна*. У примеру (7б) еквивалент је прилог *посве* који се односи на придев *ништаван*. У примеру (7в) еквивалент је прилог *потпуно* који се односи на именицу *безначајан*. У сва три превода је исказано елативно значење.

(8) Собственно критических замечок, разумеется, не позволю себе ни малейших: хотя каждая страница наводит на размышления... например, то обстоятельство, что вы так долго и так упорно держали у себя „документ“ – <i>в высшей степени</i> характеристично... [ФД П 620]	(8б) Дакако да нећу бити толико слободан да изнесем и најмање праве критичке напомене, иако свака страница наводи човека да размишља ... на примјер, она чињеница да сте онако упорно држали „спис“ код себе <i>веома је</i> значајна... [ФД Ж 548/III]
(8а) Не допуштам себи, наравно, ни најмање критичке напомене у правом смислу те речи: иако свака ваша страница наводи на размишљање ... на	(8в) Не бих могао себи допустити, наравно, да учиним ни најмање праве критичке примедбе: мада свака страница наводи на размишљање ... на

<p>пример, околност: што сте онолико дуго и упорно код себе чували „документ“ – <i>врло је</i> карактеристична ...</p> <p>[ФД Мо 294/Ш]</p>	<p>пример, та околност што сте онако дуго и тако упорно код себе држали ’докуменат’ – <i>веома је</i> карактеристична ...</p> <p>[ФД Д 334/Ш]</p>
---	---

У примеру (8) је синтагма *в высшей степени* који се односи на придев *карактеристично* са елативним значењем. Еквивалент у српском језику у примеру (8а) је прилог *врло* који се односи на придев *је карактеристична* у предикативној функцији. У примеру (8б) еквивалент је прилог *веома* који се односи на придев *је значајна* – предикативна функција. У примеру (8в) еквивалент је прилог *веома* који се односи на придев *је карактеристична* – предикативна функција. У сва три превода је исказано елативно значење.

<p>(9) Все это произошло, впрочем, по крайней мере с одной стороны, <i>в высшей степени</i> натурально: ...</p> <p>[ФД П 374]</p>	<p>(9б) Све се то, иначе, бар с једне стране, збило <i>потпуно</i> природно: ...</p> <p>[ФД Ж 334/Ш]</p>
<p>(9а) Све се то, уосталом, бар с једне стране, догодило <i>сасвим</i> природно: ...</p> <p>[ФД Мо 228/Ш]</p>	<p>(9в) Све се десило, иначе, барем с једне стране, <i>сасвим</i> природно: ...</p> <p>[ФД Д 65/Ш]</p>

У примеру (9) је синтагма *в высшей степени* која се односи на придев *натурально* са елативним значењем. Еквивалент у српском језику у примеру (9а) је прилог *сасвим* који се односи на прилог *природно*. У примеру (9б) еквивалент је прилог *потпуно* који се односи на прилог *природно*. У примеру (9в) еквивалент је прилог *сасвим* који се односи на прилог *природно*. У сва три превода је исказано елативно значење.

<p>(10) – Как честный человек, я должен предупредить вас, Анна Андреевна, что ожидания ваши... насчет меня... могут оказаться <i>в высшей степени</i></p>	<p>(10б) – као поштен човјек, морам вас упозорити Ано Андрејевна, да се ваша очекивања ... што се тиче мене ... могу показати <i>посве испразна</i>.</p>
---	--

напрасными...	[ФД П 467]	[ФД Ж 415/III]
(10а) – Као поштен човек, морам вам унапред рећи, Ана Андрејевна, да ваша очекивања ... у погледу мене ... могу да се покажу као <i>врло узалудна</i> .	[ФД Мо 79/III]	(10в) – као поштен човек, морам да вам кажем унапред, Ана Андрејевна, да се ваша очекивања ... у вези са мношћом ... могу показати <i>сасвим узалудна</i> ...
		[ФД Д 169/III]

У примеру (10) је синтагма *в высшей степени* који се односи на придев (инстр.мн.) *напрасными* у склопу конструкције *ожидания могут оказаться* са елативним значењем. Еквивалент у српском језику у примеру (10а) је прилог *врло* који се односи на придев *узалудна*. У примеру (10б) еквивалент је прилог *посве* који се односи на придев *испразна*. У примеру (10в) еквивалент је прилог *сасвим* који се односи на придев *узалудна*. У сва три превода је исказано елативно значење.

(11) Он <i>в высшей степени</i> понял слово „студент“.	[ФД П 303]	(11б) <i>И те како је добро</i> схватио ријеч „студент“.	[ФД Ж 270/III]
(11а) Он је <i>одмах</i> разумео реч „студент“.	[ФД Мо 126/III]	(11в) <i>Потпуно</i> је схватио реч „студент“.	[ФД Д 337]

У примеру (11) је синтагма *в высшей степени* који се односи на глагол *понял* са елативним значењем. Еквивалент у српском језику у примеру (11а) је прилог *одмах* који се односи на глагол *разумео*. Овде преводац прилошком одредбом за време није добро пренео смисао целе реченице, јер је у оригиналу основни акценат у схватању речи „студент“. У примеру (11б) еквивалент је синтаксичка конструкција *и те како добро* који се односи на глагол *схватио*. У примеру (11в) еквивалент је прилог *потпуно* који се односи на глагол *је схватио*. У преводима (11б) и (11в) је исказано елативно значење.

(12) – Совершенно! – произнес я в	(12б) – Потпуно вас схваћам! – изустих
-----------------------------------	--

<i>высшей степени</i> убежденным голосом. [ФД П 332]	<i>посве</i> увјереним гласом. [ФД Ж 297/Ш]
(12а) – Потпуно! – изговорих ја <i>искрено</i> убеђеним гласом. [ФД Мо 169/Ш]	(12в) – Потпуно вас разумем! – изговорих <i>сасвим</i> сигурним гласом. [ФД Д 19/Ш]

У примеру (12) је синтагма *в высшей степени* који се односи на придев (инстр.) *убежденным (голосом)* са елативним значењем. Еквивалент у српском језику у примеру (12а) је прилог *искрено* који се односи на придев (инстр.) *убеђеним (гласом)*. Овде прилошка одредба за начин искрено није адекватан превод јер није схаћен смисао целе реченице. У примеру (12б) еквивалент је прилог *посве* који се односи на (инстр.) придев *увјереним (гласом)*. У примеру (12в) еквивалент је прилог *сасвим* придев (инстр.) *сигурним (гласом)*. У сва три превода је исказано елативно значење.

(13) [...]; <i>все</i> случилось нечаянно, <i>в высшей степени</i> безотчетно. [ФД П 171]	(13б) [...]; <i>све</i> сам то учинио несвјесно, <i>посве</i> непромишљено. [ФД Ж 153]
(13а) [...]; <i>све</i> се десило неочекивано, <i>потпуно</i> без размишљања. [ФД Мо 238]	(13в) [...]; <i>све</i> се десило нехотице, <i>сасвим</i> несвесно. [ФД Д 189]

У примеру (13) је синтагма *в высшей степени* који се односи на прилог *безотчетно* са елативним значењем. Еквивалент у српском језику у примеру (13а) је прилог *потпуно* који се односи на конструкцију генитива са предлогом *без размишљања*. У примеру (13б) еквивалент прилог *посве* који се односи на адвербијализовани трпни глаголски придев *непромишљено*. У примеру (13в) еквивалент је прилог *сасвим* који се односи на придев *несвесно*. У сва три превода је исказано елативно значење.

(14) К тому же, видит бог, что все это произошло <i>в высшей степени</i> нечаянно... ну а потом, сколько было в	(14б) Осим тога, бог ми је свједок да се све то догодило <i>потуно случајно</i> ... а да је послјије, колико је било у мојој моћи,
---	--

силаx моих, и гуманно; [ФД П 141]	све било и човјечно; [ФД Ж 127]
(14а) Бог је сведок да се све то десило <i>потпуно</i> неочекивано ... но, и онда, колико је било у мојој снази, и хумано, бар уколико сам тада замишљао хуманост... [ФД Мо 198]	(14в) Уз то, Бог ми је сведок да се све то десило <i>потпуно случајно</i> ... а касније, колико је било у мојој моћи, и хумано; [ФД Д 157]

У примеру (14) је синтагма *в высшей степени* који се односи на прилог *нечаянно* са елативним значењем. Еквивалент у српском језику у примеру (14а) је прилог *потпуно* који стоји уз прилог *неочекивано*. У примеру (14б) и (14в) еквивалент је прилог *потпуно* који стоји уз прилог *случајно*. У сва три превода је исказано елативно значење.

(15) Я был совершенно побежден; я видел несомненное прямодушие, которого <i>в высшей степени</i> не ожидал. [ФД П 211]	(15б) Посве ме разоружао; видео сам несумњиву простосрдачност којој се <i>никако</i> нисам надао. [ФД Ж 188]
(15а) Био сам потпуно побеђен; видео сам несумњиву искреност коју нисам <i>нимало</i> очекивао. [ФД Мо 293]	(15в) Потпуно ме је разоружао; видео сам несумњиву искреност, коју ја <i>никако</i> нисам очекивао. [ФД Д 233]

У примеру (15) је синтагма *в высшей степени* који се односи на глагол *не ожидал* са елативним значењем. Еквивалент у српском језику у примеру (15а) је прилог *нимало* који стоји уз глагол *очекивао*. У примеру (15б) и (15в) еквивалент је синтаксичка конструкција *којој се (коју ја)* са одричном заменицом *никако*, која стоји уз одрични глаголски исказ *нисам надао (очекивао)*. У сва три превода је исказано елативно значење.

(16) А наконeц, я <i>в высшей степени</i> согласен с мнением	(16б) И најпослије <i>потпуно</i> се слажем с мишљењем велештоване Тајјане
--	--

<p>многоуважаемейшей Татьяны Павловны, которую я и знал лично, но не в состоянии был доселе оценить в той мере, как она того заслуживает.</p> <p>[ФД П 621]</p>	<p>Павловне коју сам, додуше, особно познавао, али је нисам до сада био кадар оцијенити онако како заслужује.</p> <p>[ФД Ж 548/ III]</p>
<p>(16а) И најзад, <i>потпуно</i> сам сагласан, с мишљењем многоуважене Татјане Павловне, коју, иако сам познавао лично, нисам био у стању да до данас ценим колико она заслужује.</p> <p>[ФД Мо 295/III]</p>	<p>(16в) И најзад, <i>потпуно</i> се слажем с мишљењем многопоштоване Татјане Павловне, коју иако сам лично познавао, до сад нисам био у стању да оцијеним онако како заслужује.</p> <p>[ФД Д 334/ II]</p>

У примеру (16) је синтагма *в высшей степени* који се односи на предикатив *согласен* са елативним значењем. Еквивалент у српском језику у примеру (16а) је прилог *потпуно* који стоји уз предикатив *сагласан*. У примеру (16б) и (16в) еквивалент је прилог *потпуно* који стоји уз глагол *се слажем*. У сва три превода је исказано елативно значење.

<p>(17) Другой, ясной половиной своего рассудка она непременно должна была прозревать всю ничтожность своего „героя“, ибо кто ж не согласится теперь, что этот несчастный и даже великодушный человек в своем роде был в то же время в <i>высшей степени</i> ничтожным человеком?</p> <p>[ФД П 400]</p>	<p>(17б) Другом, бистром половицом свога разума морала је свакако увиђати сву ништавост свога „јунака“; јер тко се сад још не би сложио да је тај несретни и, штовише, у неку руку великодушан човјек био у исто вријеме и <i>прави ништавац</i>?</p> <p>[ФД Ж 355/III]</p>
<p>(17а) Свакако је другом трезвенијом главнином своје памети морала увиђати све ништавило свога „хероја“, јер ко се сад не би сагласио с тим да је овај несрећни и чак и великодушни</p>	<p>(17в) Другом, трезвенијом половином свога разума сигурно је морала увиђати сву ништавност свога „јунака“; јер ко би сад рекао да тај несрећни и на свој начин чак</p>

човек своје врсте био у то доба у највећем степену без вредности. [ФД Мо 263/III]	великодушни човек није био у исто време и <i>потпуно ништавило</i> ? [ФД Д 93/III]
--	---

У примеру (17) је синтагма *в высшей степени* који се односи на придев (инстр.) *ничтожным (человеком)* са елативним значењем. Еквивалент у српском језику у примеру (17а) је синтагма са суперлативом у највећем степену која се односи на консрукцију генитива са предлогом *без вредности*. У примеру (17б) еквивалент је синтагма *прави ништавац* где се овим придевом *прави* истиче значење именице *ништавац* у изузетној мери. У примеру (17в) еквивалент је синтагма са прилогом *потпуно* за појачање значења именице *ништавило* у потпуној мери. У сва три превода је исказано елативно значење.

(18) Хвалит пустыню с восторгом, но ни в пустыню, ни в монасырьь ни за что не пойдет, потому что <i>в высшей степени</i> „бродяга“, как мило назвал его Александр Семенович, на которого ты напрасно, мимоходом сказать, сердисься. [ФД П 427]	(18б) Кује пустињаштво у звијезде, али неће ни за живу главу ни у пустињаке ни у манастир јер је <i>права</i> „скитница“, како га је згодно назвао Александар Семјонович, на кога се ти, узгред буди речено, без разлога љутиш. [ФД Ж 379/III]
(18а) Хвали пустињу са заносом, али низашта на свету не би отишао ни у пустињу ни у манастир, зато што је <i>прави</i> „скитач“, како га је лепо назвао Александар Семјовић, на кога се ти, да кажем узгред, безразложно срдис.	(18в) Хвали испоснички живот са заносом, али ни у испоснике ни у манастир нипошто неће отићи јер је он <i>права правцата</i> „скитница“, како му лепо рече Александар Семјонович, на кога се ти, узгредно кажем, без потребе љутиш. [ФД Д 123/III]

У примеру (18) је синтагма *в высшей степени* који се односи на именицу „бродяга“ са елативним значењем. Еквивалент у српском језику у примеру (18а) је синтагма *прави „скитач“* где се и придевом *прави* и изведеницом *скитач* истиче

његова истинска безвредност. У примеру (17б) еквивалент је синтаagma *права* „скитница“ где се поново придевом истиче значење именице. У примеру (17в) еквивалент је синтаagma *права правцата* „скитница“ где се придевском изведеницом са суфиксом -цат-, (*прави правцат*) истиче елативно значење, само што се у овом случају изведеница односи на именицу женског рода „скитница“. У сва три превода је исказано елативно значење.

Напомене:

(1) Облик *наивысший*

Облик *высший* може имати префикс *наи-* који појачава значење суперлатива [Виноградов 1960:291].

У нашој грађи посведочен је један пример с обликом *наивысший*:

<p>(1) Она ждала новог толчка как <i>наивысшего</i> блаженства, мечтала о нём, как мечтают о любви.</p> <p>[МС К 278]</p>	<p>(1) Чекаће да се понови као <i>блаженство</i>, сањаће га, као љубав.</p> <p>[МС Т 361]</p>
---	---

У примеру (1) је облик (ген.ср.р.) *наивысшего* који се односи на именицу (ген.ср.р.) *блаженства*. Еквивалент у српском језику тј. у оригиналу у примеру (1) није употребљен никакав атрибут уз именицу *блаженство*.

(2) Облик *самый высший*

Сложени облик суперлатива образује се помоћу заменице *самый* са придевима у позитиву и са облицима компаратива на *-ший* [Виноградов 1960:296–297].

У нашој грађи посведочена су два примера са суперлативним значењем:

<p>(1) Только с <i>самым высшим</i> и с <i>самым счастливым</i> развитием человек умеет веселиться общително, то есть не отразимо и добродушно.</p> <p>[ФД П 390]</p>	<p>(1б) Само се човјек који је на <i>највишем</i> и најсретнијем ступњу развоја може радовати заразно, то јест неодољиво и доброћудно.</p> <p>[ФД Ж 347/III]</p>
---	--

<p>(1a) Само човек <i>врло високог</i> и врло срећног развитка уме да буде весео, и да зарази и друге, то јест неодољиво и добродушно весео.</p> <p>[ФД Мо 248/Ш]</p>	<p>(1в) Само човек који се <i>највише</i> и најсрећније развио уме да пренесе радост на друге, то јест да се развије неодољиво и добродушно.</p> <p>[ФД Д 82/Ш]</p>
---	---

У примеру (1) је облик (инст.ср.р.) *самым высшим* који се односи на именицу (инст.ср.р.) *развитием* а део је синтагме *человек с самым высшим развитием* са елативним значењем. Еквивалент у српском језику у примеру (1a) је синтагма *човек врло високог* („и врло срећног“) развитка која није граматички правилно преведена, јер је у питању посесивни генитив и не може се односити на апстрактну именицу *развитак*, већ се говори о човеку *на највишем ступњу развоја* као што је то у примеру (1б) или *човек који се највише развио* као што је у примеру (1в). У примерима (1б) и (1в) је исказано суперлативно значење.

<p>(2) Правда и син и дочь, витали в <i>самом высшем</i> кругу, чрез Фанариотовых и старого князя Солольского (бывшего друга Версилова).</p> <p>[ФД П 23]</p>	<p>(2б) Додуше, и син и кћи кретали су се у <i>највишем</i> друштву, захваљујући Фанарјотовима и старом кнезу Сокољском (бившем Версировљевом пријатељу).</p> <p>[ФД Ж 22]</p>
<p>(2a) Истина, и син и кћи кретали су се у <i>највишим</i> круговима помоћу Фанарјотових и старог кнеза Сокољског (бившег пријатеља Версировљевог).</p> <p>[ФД Мо 33]</p>	<p>(2в) Додуше, и син и кћер су се кретали у <i>највишим</i> круговима уз помоћ Фанарјотових и старог кнеза Сокољског (бившег Версировљевог пријатеља).</p> <p>[ФД Д 26]</p>

У примеру (2) је облик (лок.) *самом высшем* који се односи на именицу (лок.) *кругу* има суперлативно значење. Еквивалент у српском језику у примеру (2a) и (2в) је еквивалент суперлатив придева (лок.мн.) *највишим* који се односи на именицу (лок.) *круговима*. У примеру (2б) еквивалент је суперлатив придева (лок.ср.р.) *највишем* који се односи на именицу (лок.ср.р.) *друштву*.

1.1.2.4. Облик *низший*

У нашој грађи посведочен је један пример где је облик *низший* у једном преводу преведен суперлативом са префиксом *нај-*, а у друга два превода компаративом.

(1) Отец твой Макар Иванович, не то что просил, а почти требовал, чтобы вас, детей его, из <i>низших</i> сословий не выводить. [ФД П 132]	(1б) Отац ти, Макар Иванович, није да је очекивао, него је тако рећи тражио да вас, дјецу његову, не дижу из <i>нижег</i> сталежа. [ФД Ж 120]
(1а) Твој отац, Макар Иванович, је не само то молио, него је и тражио да вас, његову децу, не изводи из <i>нижега</i> сталежа. [ФД Мо 187]	(1в) Твој отац, Макар Иванович, не само да је молио, него је скоро и захтевао да вас, његову децу, не изводимо из <i>најнижег</i> сталежа. [ФД Д 148]

У примеру (1) је облик суперлатива (ген. мн.) *низших* који се односи на именицу *сословий*. Еквивалент у српском језику у примерима (1а) и (1б) је компаратив придева (ген.) *нижега* који се односи на именицу *сталежа*. У примеру (1в) еквивалент је суперлатив придева (ген.) *најнижег* који се односи на именицу *сталежа*.

(1) Облик *самый низший*

У нашој грађи посведочен је један пример где је облик *низший* са заменицом *самый* преведен обликом суперлатива са префиксом *нај-*.

(1) С <i>самых низших</i> классов гимназии, чуть кто-нибудь из товарищей опережал меня или в науках, или в острых ответах, или в физической силе, я тотчас же переставал с ним водиться и говорить. [ФД П 96]	(1б) Од <i>најнижих</i> разреда гимназије, чим би ме који од мојих другова надмашио у знању, било у духовитим одговорима, било у тјелесној снази, престао бих се с њим дружити и разговарати. [ФД Ж 88]
--	--

<p>(1a) И у <i>најнижим</i> разредима у гимназији, кад ме је који од другова претекао или у науци или у оштроумним одговорима или физички, одмах сам престајао с њим да се дружим и да говорим.</p> <p>[ФД Мо 135]</p>	<p>(1в) Од <i>најнижих</i> разреда гимназије, ако би ме неко од другова бар мало претекао, било у учењу, било у духовитим одговорима, било физичком снагом сместа бих престао да се дружим и разговарам са њима.</p> <p>[ФД Д 108]</p>
--	--

У примеру (1) је облик суперлатива (ген. мн.) *самых низших* који се односи на именицу *классов*. Еквивалент у српском језику у примеру (1a) је суперлатив (лок.мн.) *најнижим* који се односи на именицу *разредима*. У примерима (1б) и (1в) је суперлатив придева (ген.мн.) *најнижих* који се односи на именицу *разреда*.

1.1.2.5. Облик *лучший*

У нашој грађи посведочено је шеснаест примера где облик *лучший* има значење суперлатива у руском и српском језику образованог помоћу префикса *нај-* и одговарајућег компаратива придева:

<p>(1) Ты <i>лучший</i> человек в мире, – говорила она нежно, вся во власти нахлынувших вдруг чувств.</p> <p>[МС К 232]</p>	<p>(1) Ти си <i>најбољи</i> човјек на свијету– говорила је нежно, покренута бог зна каквим осјећањем.</p> <p>[МС Т 303]</p>
---	---

У примеру (1) је облик суперлатива придеве *лучший* који се односи на именицу *человек*. Еквивалент у српском језику је суперлатив придева *најбољи* који се односи на именицу *человек*.

<p>(2) Здесь <i>лучшие</i> люди собрались.</p> <p>[МС К 57]</p>	<p>(2) Ово су наши <i>најбољи</i> људи.</p> <p>[МС Т 74]</p>
---	--

У примеру (2) је облик суперлатива придева (мн.) *лучшие* који се односи на именицу *люди*. Еквивалент у српском језику је суперлатив придева (мн.) *најбољи* који се односи на именицу *люди*.

(3) <i>Лучише?</i> [МС К 57]	(3) <i>Најбољи?</i> [МС Т 74]
-------------------------------------	--------------------------------------

У примеру (3) је облик суперлатива придева (мн.) *лучише* који се односи на именицу *људи* која је изостављена али се из претходног примера подразумева. Еквивалент у српском језику је суперлатив придева (мн.) *најбољи* који се односи на именицу *људи* која се подразумева из претходног примера.

(4) <i>Лучише</i> , может, с голоду пухнут. Или гниют в тюрмах. [МС К 57]	(4) <i>Најбољи</i> можда гладују, или умиру по тамницама. [МС Т 74]
---	---

У примеру (4) је облик суперлатива придева (мн.) *лучише* који се односи на именицу *људи* која је изостављена али се из претходног контекста подразумева. Еквивалент у српском језику је суперлатив придева (мн.) *најбољи* који се односи на именицу *људи* која се подразумева из претходног контекста.

(5) Втянул в беду <i>лучших</i> своих друзей! [МС К 144]	(5) Увалио сам у невољу <i>најбоље</i> пријатеље! [МС Т 187]
--	--

У примеру (5) је облик суперлатива придева (ак.мн.) *лучише* који се односи на именицу *друзей*. Еквивалент у српском језику је суперлатив придева (ак.мн.) *најбоље* који се односи на именицу *пријатеље*.

(6) Вокруг города леса сведены, и лесоразработки, отодвигаясь все дальше и дальше, увлекали за собой <i>лучшую</i> Лотикину клиентуру, а вместе с ней уходили и доходы. [ИА МНД 614]	(6) Шума око касабе је исечена и сеча се одмиче све даље и даље и са њом <i>најбоља</i> хотелска муштерија и зарада. [ИА НДЋ 294]
---	--

У примеру (6) је облик суперлатива придева (ак.ж.р.) *лучишую* који се односи на именицу (*Лотикину*) *клиентуру*. Еквивалент у српском језику је суперлатив придева (ж.р.) *најбоља* који се односи на именицу *муштерија*.

<p>(7) Бесчисленное множество растерянных спасателей, что вертятся тут под ногами на каждом шагу, есть <i>лучшее</i> доказательство, что мы идем на встречу катастрофе.</p> <p style="text-align: right;">[ИА МНД 632]</p>	<p>(7) Ови многобројни и збуњени спасиоци који се јављају на сваком кораку <i>најбољи</i> су знак да идемо у сусрет катастрофи.</p> <p style="text-align: right;">[ИА НДЋ 315]</p>
--	--

У примеру (7) је облик суперлатива придева (ср.р.) *лучшее* који се односи на именицу *доказательство*. Еквивалент у српском језику је суперлатив придева *најбољи* који се односи на именицу *знак*.

<p>(8) Он сначала брал их к себе в дом еще маленькими девочками, растил их с гувернантками и француженками, потом обучал в <i>лучших</i> учебных заведениях и под конец выдавал с приданым.</p> <p style="text-align: right;">[ФД П 27]</p>	<p>(8б) Он их је испочетка узимао себи у кућу док су још биле девојчице, давао их у руке одгојитељицама и Францускињама, затим слао у <i>најбоље</i> школе и најпослије им давао мираз.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Ж 26]</p>
<p>(8а) У почетку их је сакупљао око себе у свој дом као девојчице, давао их на васпитавање гувернантама и Францускињама, а затим их слао у <i>најбоље</i> заводе на школовање, и најзад их удао с миразом.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Мо 39]</p>	<p>(8в) У почетку их је узимао у своју кућу још као мале девојчице, васпитавао их уз помоћ гувернанти и Францускиња, затим их школовао у <i>најбољим</i> девојачким школама и на крају их удавао с миразом.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Д 32]</p>

У примеру (8) је облик суперлатива придева (лок.мн.) *лучших* који се односи на синтагму *учебных заведениях*. Еквивалент у српском језику у примерима (8а) и (8б) је суперлатив придева *најбоље* који се односи на именицу *заводе (школе)*. У

примеру (8в) еквивалент је суперлатив придева (лок. мн.) *најбољим* који се односи на синтагму *девојачким школама*.

(9) Заметь, что это <i>лучшая</i> из всех женщин, каких я встретил на свете. [ФД П 139]	(9б) Упамти да је она <i>најбоља</i> жена од свих које сам упознао у животу. [ФД Ж 126]
(9а) Запамти, она је <i>најбоља</i> од свих жена које сам срео на свету. [ФД Мо 196]	(9в) Упамти да је она <i>најбоља</i> жена од свих које сам срео у животу. [ФД Д 156]

У примеру (9) је облик суперлатива придева (ж.р.) *лучших* који се односи на именицу (ген. мн.) (*из свих*) *женщин*. Еквивалент у српском језику у примеру (9а) је суперлатив придева (ж.р.) *најбоља* који се односи на именицу (ген.мн.) (*од свих*) *жена*. У примеру (9б) и (9в) еквивалент је суперлатив придева (ж.р.) *најбоља* који се односи на именицу *жена* (*од свих*).

(10) Таким образом, сословие само собою обращается лишь в собрание <i>лучших</i> людей, в смысле буквальном и истинном, а не в прежнем смысле привилегированной касты. [ФД П 27]	(10б) Тако се сталеж сам од себе претвара тек у скуп <i>најбољих</i> људи, у дословном смислу, а не у пријашњем смислу повлашћене касте. [ФД Ж 216/ П]
(10а) На тај начин ће каста сама собом да се претвори у збир <i>најбољих</i> људи, у буквалном и истинском смислу, а не у пређашњем смислу привилеговане касте. [ФД Мо 38/П]	(10в) На тај начин сталеж се сам по себи претвара у скуп <i>најбољих</i> људи, у дословном и правом смислу, а не у пређашњем смислу привилеговане касте. [ФД Д 271]

У примеру (10) је облик суперлатива придева (ген.мн.) *лучших* који се односи на именицу (ген. мн.) *людей*. Еквивалент у српском језику у примерима (10а) (10б) и (10в) еквивалент је суперлатив придева (ген.мн.) *најбољих* који се односи на именицу (ген.мн.) *люди*.

<p>(11) Но в конце концов Стамбулу не так уж тяжело было возводить подобные сооружения, он и у нас, и у великого множества других покоренных народов отнимал не только достояние и труд, но и <i>лучшие</i> наши людские силы, отборную кровь.</p> <p>[ИА МНД 601]</p>	<p>(11) Али на крају крајева, није Цариграду ни било тешко подизати овакве грађевине кад је нама, као и толиким осталим покореним народима, узимао не само иметак и зараду, него и <i>најбољу</i> снагу и најчистију крв.</p> <p>[ИА НДЋ 278]</p>
--	---

У примеру (11) је облик суперлатива придева (мн.) *лучшие* који се односи на синтагму (мн.) *наши людские силы*. Еквивалент у српском језику у оригиналу је суперлатив придева (ак.ж.р.) *најбољу* који се односи на именицу (ак.ж.р.) *снагу*.

<p>(12) Лавка его, <i>лучшая</i> в городе, здесь, двух шагах от него, стоит под замком и будет, конечно, разграблена или сгорит от шального снаряда.</p> <p>[ИА МНД 656]</p>	<p>(12) Његов дућан, <i>најлепши</i> дућан у касаби, ту на неколико корака од њега, затворен је и вероватно ће бити опљачкан или ће изгорети од неке гранате.</p> <p>[ИА НДЋ 344]</p>
--	---

У примеру (12) је облик суперлатива придева (ж.р.) *лучшая* који се односи на именицу *лавка*. Еквивалент у српском језику у оригиналу је суперлатив придева *најлепши* који се односи на именицу *дућан*.

<p>(13) И признаюсь, эти тогдашние несколько дней в Москве, может быть, были <i>лучшей</i> минутой всей жизни!</p> <p>[ФД П 125]</p>	<p>(13б) И морам признати да су ми ово неколико дана у Москви били можда <i>најлепши</i> часови у животу!</p> <p>(ФД Ж 113)</p>
<p>(13а) И, признајем, тих тадашњих неколико дана у Москви, били су може бити <i>најлепши</i> тренуци у целом моме животу!</p> <p>[ФД Мо 175]</p>	<p>(13в) И морам признати да су ми тих неколико дана у Москви, можда, <i>најлепши</i> тренуци у животу!</p> <p>[ФД Д 139]</p>

У примеру (13) је облик суперлатива придева (лок. ж.р.) лучшей који се односи на именицу (лок. ж.р.) *минутой*. Еквивалент у српском језику у примеру (13а) и (13в) је суперлатив придева (мн.) *најлепши* који се односи на именицу (мн.) *тренуци*. У примеру (13б) еквивалент је суперлатив придева (мн.) *најбољи* који се односи на именицу (мн.) *часови*.

(14) Это было <i>лучшее</i> из слов, которые была способна отыскать его трусливая совесть. [МС К 78]	(14) Била је то <i>најљепша</i> ријеч коју је могло пронаћи његово кукавичко поштење. [МС Т 103]
---	---

У примеру (14) је облик суперлатива придева (ср.р.) *лучшее* који се односи на именицу (ген. мн.) (*из*) *слов*. Еквивалент у српском језику у оригиналу је суперлатив придева (ж.р.) *најлепша* који се односи на именицу (ж.р.) *ријеч*.

(15) Забвение все исцеляет, а песня – <i>лучший</i> способ забвения, ибо она напоминает лишь о том, что дорого. [ИА МНД 446]	(15) Заборав све лечи, а песма је <i>најлепши</i> начин заборавља, јер у песми се човек сећа само онога што воли. [ИА НДЋ 98]
---	--

У примеру (15) је облик суперлатива придева *лучший* који се односи на именицу *способ*. Еквивалент у српском језику у оригиналу је суперлатив придева *најлепши* који се односи на именицу *начин*.

(16) Когда всемогущий алах сотворил мор, земля была ровной и гладкой, что твой <i>лучший</i> поднос. [ИА МНД 565]	(16) Кад је Алах целешануху, бива, створио овај свијет, земља је била равна и глатка кô <i>најљепша</i> саватли тепсија. [ИА НДЋ 238]
--	--

У примеру (16) је облик суперлатива придева *лучший* који се односи на именицу *поднос*. Еквивалент у српском језику у оригиналу је суперлатив придева (ж.р.) *најлепша* који се односи на именицу (ж.р.) *тепсија*.

Напомене:

1) Облик *лучший* могуће је и да нема у српском језику суперлатив као еквивалент.

У нашој језичкој грађи посведочена су четири примера у коме суперлатив *лучший* у српском језику као еквивалент нема суперлатив:

(1) Осман Вук отдал ему должное, сам признал, что с Махмудом веселее пир пировать, и все обнимал его, словно родного брата или <i>лучшего</i> друга. [МС К 208]	(1) Осман Вук му је признао знање, рекао да му је весеље љепше због Махмута, и све је грлио, грлио као брата, као <i>правог</i> пријатеља. [МС Т 271]
--	--

У примеру (1) је облик суперлатива придева (ген.) *лучшего* који се односи на именицу (ген.) *друга*. Еквивалент у српском језику у оригиналу је придев (ген.) *правог* у значењу „истинског“ који се односи на именицу *пријатеља*.

(2) Я подумал о книгах, в них человек виден не целиком, а в самых лучших своих проявлениях, в <i>лучшие</i> мгновения своей жизни. [МС К 237]	(2) Пале су ми на ум књиге, оне нису човјек сав већ оно што је у њему најбоље, човјек <i>одабраних</i> тренутака. [МС Т 310]
--	---

У примеру (2) је облик суперлатива придева (ак.мн.) *лучшие* који се односи на именицу (ак.мн.) *мгновения*. Еквивалент у српском језику у оригиналу је придев (ген.мн.) *одабраних* у значењу „квалитетаних, првокласаних“ који се односи на именицу *тренутака*.

(3) Разве он, Джемаль, и я не <i>лучшее</i> ему доказательство? [МС К 183]	(3) Зар нас двојица, он, Џемал, и ја, <i>нисмо доказ</i> за то? [МС Т 239]
---	---

У примеру (3) је облик суперлатива придева (ср.) *лучшее* који се односи на именицу (ср.р.) *доказательство*. У српском језику у оригиналу су набројане

личности које могу бити доказ, па се поставља „Зар нисмо доказ за то?“ тако да у оригиналу нема суперлатива.

<p>(4) Днем, собравшись человек по десять вокруг кого-нибудь из молодых, сидят в воротах старики мусульмане и, оскорбленные в <i>лучших</i> своих чувствах, слушают газетные новости и комментарии чтеца, объясняющего иностранные термины, диковинные имена и географические названия.</p> <p style="text-align: right;">[ИА МНД 586]</p>	<p>(4) На капији седе дању <i>потииштени</i> варошки муслимани, старији људи, по десетак њих око једног млађег, који им чита новине, тумачи стране изразе и необична имена и објашњава географију.</p> <p style="text-align: right;">[ИА НДЋ 260]</p>
--	---

У примеру (4) је облик суперлатива придева (лок.мн.) *лучших* који се односи на именицу (лок.мн.) *чувствах*. У српском језику у оригиналу су наведене личности и то су (мн.) *потииштени* „варошки муслимани, старији људи...“ што је преведено на руски „старики мусульмане и, *оскорбленные в лучших* своих чувствах.

2) Облик *наилучший*

У нашој језичкој грађи посведочена су два примера у којима је суперлатив *лучший* употребљен са префиксим *наи-* (*наилучший*) који у српском језику као еквиваленте имају суперлативе: *најлепше*, *најтоплије*, *најбоље*.

<p>(1) – Се¹ Тушар... действительно я припоминаю теперь, что он такой маленький и вертлявый, – процедил Версилов, – но мне его рекомендовали тогда с <i>наилучшей</i> стороны.</p> <p>¹ Этот (фран.) [ФД П 129]</p>	<p>(1б) – Се Туšar... сад се збиља сјећам да је био такав некакав мален и вижласт – проциједи Версилов – али су ми га <i>најтоплије</i> препоручили...</p> <p style="text-align: right;">[ФД Ж 117]</p>
<p>(1а) – Се Touchard... одиста, сећам се сад био је тако један мали, немиран човек, - процеди Версилов, - али мени</p>	<p>(1в) - Се* Тушар... заиста, сад се сећам, био је веома мален и вижљаст – процеди Версилов – али тада су ми</p>

су га тада препоручили са <i>најлепше</i> стране...	<i>најлепше</i> препоручили.
[ФД Мо 182]	* Тај (франц.) [ФД Д 144]

У примеру (1) је облик суперлатива придева (ген. ж.р.) *наилучшей* који се односи на именицу (ген. ж.р.) *стороны*. Еквивалент у српском језику у примеру (1а) је суперлатив придева (ген.ж.р.) *најлепше* који се односи на именицу (ген.ж.р.) *стране*. У примеру (1б) и (1в) еквивалент је суперлатив прилога *најтоплије* (*најлепше*) који се односи на глагол *препоручили*.

(2) Он хочет вернуть свое, он его не продал и в карты не проиграл, оставил все <i>наилучшем</i> виде, а что он жив-здор, каждый момент видеть.	(2) Он тражи своје, није продао ни прокоцкао, већ све оставио у <i>најбољем</i> реду, а да није мртав, ето, сви виде.
[МС К 183]	[МС Т 69]

У примеру (2) је облик суперлатива придева (лок.) *наилучшем* који се односи на именицу (лок.) *виде*. У српском језику у оригиналу је еквивалент суперлатив (лок.) *најбољем* који се односи на именицу (лок.) *реду*.

3) Облик *самый лучший*

У нашој језичкој грађи посведочено је једанаест примера у којима је суперлатив *лучший* употребљен са заменицом *самый* (*самый лучший*) који у српском језику као еквиваленте имају суперлативе *најлепше*, *најбољи(е)*:

(1) „Ах Долгорукий, как вы думаете, вот бы теперь жениться; право, когда ж и жениться, так и не теперь; теперь бы <i>самое лучшее</i> время, и, однако, никак нельзя!“	(1б) „Ах, Долгоруки, шта мислите како би било кад бисмо се могли сад оженити; па збиља, кад да се и женимо ако не сада; сад би био <i>прави час</i> а ипак никако не можемо!“
[ФД П 496]	[ФД Ж 440/III]
(1а) „Ах, Долгоруки, шта мислите кад бисмо сад могли да се оженимо; одиста, кад да се женимо, ако не	(1в) „Ах, Долгоруки, шта мислите да нам је сад да се оженимо; па збиља, кад да се женимо ако не сад; сад би

можемо сада; сад је <i>најбоље</i> време, и ипак сада никако није могуће!“ [ФД Мо 119/Ш]	било <i>најбоље</i> , а ипак никако не можемо!“ [ФД Д 200/Ш]
---	---

У примеру (1) је облик суперлатива придева (ср.р.) *самое лучшее* који се односи на именицу (ср.р.) *время*. Еквивалент у српском језику у примеру (1а) је суперлатив придева (ср.р.) *најбоље* који се односи на именицу (ср.р.) *време*. У примеру (1б) еквивалент је синтагма *прави час* у значењу „одговарајући, погодан“ која се односи на предикат *да се женимо*. У примеру (1в) еквивалент је суперлатив прилога *најбоље* који се односи на глагол *да се женимо*.

(2) Васин был, очевидно, лучшим и благонадежнейшим жильцом: такой <i>самый лучший</i> жилец непременно бывает один у хозяйки, и за это ему особенно угождают: у него убирают и подметают тщательнее, вешают над диваном какую-нибудь литографию, под стол подстилают чохоточный коврик. [ФД П 156]	(2б) Васин је, очито, био најбољи и најпоузданији подстанар: таква <i>најбољег</i> подстанара има газдарица увијек само једног и зато му највише угађа: брижљивије му поспремају и мету собу, изнад дивана му објесе какву литографију, а под стол простиру биједан мали саг. [ФД Ж 140]
(2а) Васин је очевидно био најбољи и најпоузданији кираџија: таквог <i>најбољег</i> кираџију неизоставно има по једног свака сопственица стана, и зато му се нарочито угађа његова соба спрема се и чисти најпажљивије, веша се изнад дивна литографска слика, испод стола простира ћилим који тек што се не распадне. [ФД Мо 219]	(2в) Васин је био очигледно најбољи и најпоузданији подстанар; газдарица обавезно има само једног таквог <i>најбољег</i> подстанара, и због тога му се посебно угађа: соба му се нарочито пажљиво чисти и спрема, изнад кревета се стави каква литографија, а испод стола се простира какав отрцан тепих. [ФД Д 174]

У примеру (2) је облик суперлатива придева *самый лучший* који се односи на именицу *жалец*. Еквивалент у српском језику у примеру (2а) је суперлатив придева (ак.) *најбољег* који се односи на именицу (ак.) *кирајџију*. У примеру (2б) и (2в) еквивалент је суперлатив (ак.) *најбољег* који се односи на именицу (ак.) *подстанара*.

<p>(3) Все эти „звезды“, „семена“ и „заботы престола“ произносятся только затем, чтобы обойти молчанием и не назвать настоящим именем то, что действительно есть: края и страны с живыми людьми, их населяющими, городами и селениями на подобие разменной монеты переходят из одних рук в другие, а у правоверного и благонамеренного человека нет на земле и тех несчастных крох покоя, которых бы ему достало на его короткий век, а его положение и благосостояние совершенно не зависит от него, от его желаний и <i>самых лучших</i> намерений.</p> <p>[ИА МНД 576]</p>	<p>(3) Тако се то каже „семе... звезда... бриге престола“, да се не би морало назвати правим именом и казати што јесте: да из земље и покрајине, а са њима и живи људи и њихова насеља, иду од руке до руке као ситна пара, да правоверан и добронамеран човек не налази на земљи мира, ни онолико колико му за његов кратки век треба, да се његово стање и имање мења независно од њега и противно његовим жељама и <i>најбољим</i> намерама.</p> <p>[ИА НДЋ 250]</p>
---	---

У примеру (3) је облик суперлатива придева (ген.мн.) *самых лучших* који се односи на именицу (ген.мн.) *намерений*. У српском језику еквивалент је суперлатив (дат.мн.) *најбољим* који се односи на именицу (дат.мн.) *намерама*.

<p>(4) Это <i>самое лучшее</i>.</p> <p>[МС К 43]</p>	<p>(4) То је можда <i>најбоље</i>.</p> <p>[МС Т 57]</p>
--	---

У примеру (4) је облик суперлатива придева (ср.р.) *самое лучшее* који је именски део предиката. У српском језику еквивалент је суперлатив (ср.р.) *најбоље* који је именски део предиката.

<p>(5) Так, черт побери, и получается, что у каждого своя правда, но, в конце концов, может, это и хорошо (непонятно только, почему ее зовут правдой?), ведь будь правда одна – единственная, можно было бы помереть от скуки, а <i>самое лучшее</i>, когда чужая правда – неправда, тогда жить интереснее.</p> <p style="text-align: right;">[МС К 60]</p>	<p>(5) И тако, враг је однио, свако има своју истину и то је баш добро, само не знам зашто се зове истином, јер би истина морала бити једна, па бисмо помрли од досаде, а <i>најбоље</i> је кад је туђа истина неистина, забавније се живи.</p> <p style="text-align: right;">[МС Т 78]</p>
---	---

У примеру (5) је облик суперлатива прилога (ср.р.) *самое лучшее* који је именски део предиката синтаксичке конструкције *когда чужая правда – неправда*. У српском језику еквивалент је суперлатив (ср.р.) *најбоље је* који је именски део предиката синтаксичке конструкције *кад је туђа истина неистина*.

<p>(6) Сейчас <i>самый лучший</i>.</p> <p style="text-align: right;">[МС К 232]</p>	<p>(6) Сад си <i>најбољи</i>.</p> <p style="text-align: right;">[МС Т 303]</p>
---	--

У примеру (6) је облик суперлатив придева *самый лучший* у коме је изостављен субјекат али се из претходног контекста и по придевским наставцима подрумева да се односи на лице мушког пола. У српском језику еквивалент је суперлатив *најбољи* који је именски део предиката и по придевском наставку се подрумева да се односи на лице мушког пола.

<p>(7) То, что они стучались во все двери, прося помощи и милосердия, раскрывая даже причину влияния Шехаги, губительного для <i>самых лучших</i> людей (они имели в виду валию, не считая, однако, его таковым), только ухудшило их</p>	<p>(7) То што су писали на све стране, молећи помоћ и милост, откривајући чак и разлог Шехагиног утицаја, кобног по <i>најбоље</i> људе (мислили су тиме на валију, али нису мислили да је најбољи), само је погоршавало њихов положај.</p>
--	---

положение.	[МС К 300]	[МС Т 390]
------------	------------	------------

У примеру (7) је облик суперлатив придева (ген.мн.) *самых лучших* који се односи на именицу *людей*. У српском језику еквивалент је суперлатив (ак.мн.) *најбоље* који се односи на (ак.мн.) *људе*.

(8) Я подумал о книгах, в них человек виден не целиком, а в <i>самых лучших</i> своих проявлениях, в лучшие мгновения своей жизни.	[МС К 237]	(8) Пале су ми на ум књиге, оне нису човјек сав већ оно што је њему <i>најбоље</i> , човјек одабраних тренутака.	[МС Т 310]
--	------------	--	------------

У примеру (8) је облик суперлатив придева (ген.мн.) *самых лучших* који се односи на именицу *проявлениях*. У српском језику еквивалент је суперлатив (ак.ср.р.) *најбоље* који се односи на заменицу *оно што је*.

(9) Ты <i>самый лучший</i> , самый смелый, все они, сколько их ни есть, тебе в подметки не годятся.	[МС К 71]	(9) Ти си од њих <i>најбољи</i> и најхрабрији, сви они, колико их има, нису ти ни до колена.	[МС Т 95]
---	-----------	--	-----------

У примеру (9) је облик суперлатив придева *самый лучший* који се односи на заменицу *ты*. У српском језику еквивалент је суперлатив *најбољи* који се такође односи на заменицу *ты*.

(10) Волоноваться вообще не стоит, <i>самое лучшее</i> – надо всем смеяться и глядеть в оба, чтобы не попасть под жернов.	[МС К 43]	(10) Не треба се узбуђивати ни због чега, и <i>најбоље</i> се свему смијати, и пазити да не дођеш под жрвање.	[МС Т 333]
---	-----------	---	------------

У примеру (10) је облик суперлатив придева (ср.р.) *самое лучшее* који је именски део предиката. У српском језику еквивалент је суперлатив прилога *најбоље* који је именски део предиката.

(11) – <i>Самое лучшее, мой милый, это то, что ты засмеялся.</i> [ФД П 119]	(11б) – <i>Најнаметније је, драги мој, што си се насмијао.</i> [ФД Ж 108]
(11а) – <i>Од свег, је драги мој, најлепше то што си се засмејао.</i> [ФД Мо 168]	(11в) – <i>Најлепше је, драги мој, то што си се насмејао.</i> [ФД Д 134]

У примеру (11) је облик суперлатива прилога *самое лучшее* који је именски део предиката *это то, что ты засмеялся*. Еквивалент у српском језику у примеру (1а) је суперлатив прилога *најлепше* који је именски део предиката „Од свег, је најлепше (то што си се засмејао)“. У примеру (11б) и (11в) еквивалент је суперлатив прилога *најнаметније* и *најбоље* који је именски део предиката „је, драги мој, што си се насмијао“.

1.1.2.6. Облик *худший*

У нашој језичкој грађи посведочена су два примера са суперлативом *худший*:

(1) <i>Страх – худший советчик.</i> [МС К 280]	(1) <i>Страх је најгора издајница.</i> [МС Т 365]
---	--

У примеру (1) је облик суперлатив придева *худший* који се односи на именицу *советчик*. У српском језику еквивалент је суперлатив придева (ж.р.) *најгора* који се односи на именицу (ж.р.) *издајница*.

(2) <i>Однако молодость легко мирится и с худшими страстями и с беспечной непринужденостью продолжает идти своей дорогой.</i> [ИА МНД 586]	(2) <i>Али младост још лепо подноси присуство и најгорих нагона и живи и креће се слободно и безбрижно између њих.</i> [ИА НДЋ264]
---	---

У примеру (2) је облик суперлатив придева (инст.мн.) *худшими* који се односи на именицу (ист.мн.) *страстями*. У српском језику еквивалент је суперлатив придева (ген.мн.) *најгорих* који се односи на именицу (ген.мн.) *нагона*.

Напомене:

1) Облик *наихудший*

У нашој грађи посведочена су два примера са суперлатвом *наихудший*:

(1) Это не свобода, а <i>наихудшее</i> рабство. [МС К 178]	(1) То није слобода већ <i>најгоре</i> ропство. [МС Т 233]
---	---

У примеру (1) је облик суперлатив придева (с.р.) *наихудшее* који се односи на именицу (ср.р.) *рабство*. У српском језику еквивалент је суперлатив придева (ср.р.) *најгоре* који се односи на именицу (ср.р.) *робство*.

(2) Для Авдаги это <i>наихудшая</i> хула. [МС К 163]	(2) За Авдагу је то <i>најгора</i> покуда. [МС Т 212]
---	--

У примеру (2) је облик суперлатив придева (ж.р.) *наихудшая* који се односи на именицу (ж.р.) *хула*. У српском језику еквивалент је суперлатив придева (ж.р.) *најгора* који се односи на именицу (ж.р.) *покуда*.

2) Облик *самый худший*

У нашој грађи посведочен је један пример са суперлатвом *самый худший*:

(1) И по-разному рисовали еѐ каждый сообразно своему характеру и складу ума, – готовились к <i>самому худшему</i> . [ИА МНД 493]	(1) Замишљали су га свакојачо, сваки већ према својој памети и нарави, и били спремни и на <i>најгоре</i> . [ИА НДЋ154]
---	--

У примеру (1) је облик суперлатива придева (дат.ж.р.) *самому худшему* који је у речници у функцији предикатива. У српском језику еквивалент је суперлатив прилога *најгоре* који је у речници у функцији предикатива.

1.1.2.7. Облик *старший*

У нашој језичкој грађи посведочено је пет примера са суперлативом *старший*:

(1) <i>Старший</i> из четврех стражников возбуждѣнно рассказывал Плевляку, как они долгое время, притаившись сидели на лесах и засадах. [ИА МНД 409]	(1) <i>Најстарији</i> од четворице сејмена објашњавао је узбуђено Плевљаку како су они стражарили притајени на разним местима по скелама. [ИА НДЋ55]
---	---

У примеру (1) је облик суперлатива придева *старший* (*из четврех*) који се односи на именицу (ген.мн.) *стражников*. У српском језику еквивалент је суперлатив придева *најстарији* (*од четворице*) који се односи на именицу (ген.мн.) *сејмена*.

(2) <i>Старший</i> еѣ сын двумя годами раньше перешѣл в Сербию и погиб в отряде добровольцев на Брегалнице. [ИА МНД 649]	(2) Њен <i>најстарији</i> син пребегао је пре две године у Србију и погинуо као добровољац на Брегалници. [ИА НДЋ 336]
---	---

У примеру (2) је облик суперлатива придева *старший* који се односи на именицу *сын*. У српском језику еквивалент је суперлатив придева *најстарији* који се односи на именицу *син*. Из претходног контекста сазнајемо да су била не двојица, већ више синова.

(3) <i>Старший</i> из четырех братьев Пашичей, Али-бег остался неженатым (в чем злые языки винили ту же Лотику), дела не вел и держался в стороне от местной общественной жизни. [ИА МНД 542]	(3) <i>Најстарији</i> од четири брата Пашића, он се није женио (у касаби се мислило да је то због Лотике), није улазио у послове ни учествовао у јавном животу касабе. [ИА НДЋ 210]
--	--

У примеру (3) је облик суперлатива придева *старший* (из *четырёх*) који се односи на именицу (ген.мн.) *братьев*. У српском језику еквивалент је суперлатив придева *најстарији* (од *четворице*) који се односи на именицу (ген.) *брата*.

(4) У <i>старшего</i> сына Рафо и у самого уже взрослые дети, и он работает вместе с отцом в лабазе. [ИА МНД 624]	(4) <i>Најстарији</i> му син, Рафо, има већ одраслу децу и помаже оцу у радњи. [ИА НДЋ 306]
--	--

У примеру (4) је облик суперлатива придева (ген.) *старшего* који се односи на именицу (ген) *сына*. У српском језику еквивалент је суперлатив придева *најстарији* који се односи на именицу *син*. И овде се из претходног контекста сазнаје да су била не двојица, већ више синова.

(5) Одним из первых в то утро в воротах появился Букус Гаон, <i>старший</i> сын почтенного, набожного и бедного цирюльника Авраама Гаона. [ИА МНД 512]	(5) Међу првима је тога јутра стигао на капију Букус Гаон, <i>најстарији</i> син побожног, честитог и сиромашног берберина Аврама Гаона. [ИА НДЋ 175]
---	--

У примеру (5) је облик суперлатива придева *старший* који се односи на именицу *сын*. У српском језику еквивалент је суперлатив придева *најстарији* који се односи на именицу *син*. И овде из претходног контекста сазнајемо да су била не двојица, већ више синова.

Напомена:

Облик *самый старший*

У нашој грађи посведочена су два примера са суперлатвом *самый старший*:

(1) <i>Самый старший</i> соскочил в яму, осторожно чиркнул несколько раз огнем о камень, зажег трут, а потом, загоразивая ее обеими руками, -тонкую,	(1) Онај <i>најстарији</i> сељак скочи у јаму, опрезно кресну неколико пута чакмаком о кремен и запали прво трут па затим танку свећицу са
--	--

витуую восковуую свечку; [ИА МНД 424]	савијеног воштаног свица, заклањајући је обема рукама; [ИА НДЋ 72]
--	--

У примеру (1) је облик суперлатива придева *самый старший* где је изостављена именица али се из контекста закључује да се односи на именицу *крестьянин*. У српском језику еквивалент је суперлатив придева *најстарији* који се односи на именицу *сељак*.

(2) <i>Самый старший</i> , морца лоб, почесывая затылок и намеренно растягивая слова, говорит цыгану:... [ИА МНД 422]	(2) Мрштећи се, чешкајући по глави и намерно замуцкујући, <i>најстарији</i> сељак говори циганину:... [ИА НДЋ 70]
--	--

У примеру (2) је облик суперлатива придева *самый старший* где је изостављена именица али се из контекста закључује да се односи на именицу *крестьянин*. У српском језику еквивалент је суперлатив придева *најстарији* који се односи на именицу *сељак*.

1.1.2.8. Облик *младший*

У нашој језичкој грађи посведочен је један пример са суперлативом *младший*:

1) У Авдаги пятеро взрослых и уже женатых сыновей и единственная, <i>самая младшая дочь</i> , только что заневестившаяся. [ИА МНД 467]	1) Авдага има пет одраслих и пожењених синова и јединицу кћер, која је <i>последња</i> и тек дорасла за удају. [ИА НДЋ 122]
---	--

У примеру (1) је облик суперлатива придева (ж.р.) *самая младшая* који се односи на именицу *дочь*. У српском језику еквивалент је придев *последња* који се односи на именицу *кћер*. У српском је преведено придевом *последња* (кћер) која се од све деце *последња* родила.

1.1.3. Аналитички променљиви облици суперлатива са заменицом „самый“ у руском језику и њихови еквиваленти у српском језику

Аналитички променљиви облици суперлатива у руском језику граде се од облика заменице „самый“ и облика позитива дугог придева:

самый умный, самый тяжелый, самый звонкий и сл.

Заменица *самый* се може додавати и облицима компаратива на *-иш*. Овај начин образовања је у савременом руском језику најраспрострањенији и најпродуктивнији. Помоћу њега може се образовати суперлатив од свих оних описних придева који се не образују на *-ейш-ий*, *-айш-ий*.

Заменица *самый* може се стављати и испред облика *-ейш-ий*, *-айш-ий*. Тако се образује посебан вид суперлатива у коме се значење овог степена појачава: *самый интереснейший*, *самый нужнейший*. Таква употреба је била распрострањена у језику писаца XIX века [Виноградов 1960: 297].

Суперлативи са заменицом „самый“ су стилски неутрални и употребљавају се у разним стилевима речи. [Валгина 2002: 139–140].

Употребљава се како у атрибутивној тако и у предикативној функцији.

1.1.3.1. Суперлатив са заменицом „самый“ у руском језику : суперлатив са префиксом *нај*- у српском језику

Овај облик суперлатива има своје основно значење (суперлативно) што је посведочено са сто четрдесет три примера оваквог облика еквиваленције.

<p>1) Мы называли предметы их собственными именами, с самым безмятежным видом и как будто так следует и спускались в такие тонкости, объясняя разные скверности и свинства, что самое грязное воображение самого грозного возвратника того бы не выдумало.</p> <p>[ФД П 103]</p>	<p>1б) Называли смо предмете њиховим правим именима <i>најмирније</i> што смо могли и као да је такав ред, и упуштали се у такве танчине објашњавајући којекакве гадарије и свињарије да их ни <i>најпокваренија</i> машта <i>најпокваренијег</i> развратника не би могла боље измислити.</p> <p>[ФД Ж 94]</p>
--	--

<p>1а) Називали бисмо предмете својим правим именима, са <i>потпуно мирним</i> лицем као да то тако треба да буде, и упуштали бисмо се у тако детаљна описивања и објашњења разних гадости и свињарија да то ни <i>најпоқваренија</i> фантазија <i>најпоқваренијег</i> развратника не би могла смислити.</p> <p>[ФД Мо 145]</p>	<p>(1в) Називали смо ствари њиховим правим именима, са <i>најмирнијим</i> изразом лица и као да тако треба, и упуштали се у такве танчине, објашњавајући којекакве гадости и свињарије да тако нешто <i>најпоқваренија</i> машта <i>најпоқваренијег</i> развратника не би смислила.</p> <p>[ФД Д 116]</p>
---	---

У примеру (1) имамо три аналитичка суперлатива : (инст.) *с самым безмятежным* уз именицу *видом*, (ср.р.) *самое грозное* уз именицу *воображение* и (род.) *самого грозного* уз именицу *возвратника*. Еквиваленти у српском језику за први облик су различити : (2а) *потпуно мирним* (*лицем*), где је употребљен прилог *потпуно* и придев *мирним* (*лицем*), (2б) суперлатив прилога *најмирније* (*што смо могли*) и (2в) суперлатив придева (инст.) *најмирнијим* (*изразом лица*). Сви еквиваленти имају суперлативно значење. За други облик у примеру (2а) је суперлатив (ж.р.) *најпоқваренија* (*фантазија*), али испред суперлатива стоји одрична речца *ни* којом се појачава суперлатив који добија елативно значење, док је у примерима (2б) и (2в) еквивалет суперлативног значења *најпоқваренија* (*машта*). За трећи облик еквиваленти у сва три примера (2а), (2б), (2в) су исти, а то је суперлатив (ген.) *најпоқваренијег* (*развратника*) са својим основним значењем.

<p>(2) В голову полезли <i>самые безумные</i> мысли.</p> <p>[МС К 176]</p>	<p>(2) Почеле су да ми падају на ум <i>најлуђе</i> мисли.</p> <p>[МС Т 229]</p>
--	---

У примеру (2) је аналитички суперлатив (мн. ж.р.) *самые безумные* (*мысли*). Еквивалент у српском језику је суперлатив (мн. ж.р.) *најлуђе* мисли.

<p>(3) Его отношение к миру и ближе</p>	<p>(3) Његов став ми је најближи и</p>
---	--

мне, и непонятнее, ибо <i>самое бескорыстное</i> и <i>самое безопасное</i> , но о Рамизе сейчас лучше не думать. [МС К 257]	најдаљи, јер је <i>најнесебичнији</i> и <i>најопаснији</i> , али о њему сад нећу да мислим. [МС Т 334]
--	---

У примеру (3) су два аналитичка суперлатива (ср.р.) *самое бескорыстное* и *самое безопасное* које се односи на именицу *отношение*. Еквиваленти у српском су суперлативи *најнесебичнији* и *најопаснији* који се односе на именицу *став*, у предикатској функцији са суперлативним значењем. Следећа допунска предикатска реченица „али о њему сад нећу да мислим“ се односи на конкретну личност Рамиза, па се из тог разлога у руском преводу то и прецизира и наводи његово име мада га у оригиналу нема.

(4) С <i>самым благородным</i> видом, и даже чувством, предложил ей свою руку. [ФД П 450]	(4б) ...: с <i>најплеменитијим</i> изразом на лицу и, штовише, осећајно – запросио је. [ФД Ж 399/Ш]
(4а) С <i>најплеменитијим</i> изразом лица, и чак са осећајношћу понудио је Лизи своју руку. [ФД Мо 53/Ш]	(4в) С <i>најплеменитијим</i> изразом на лицу, и чак осећајно, он јој понуди своју руку. [ФД Д 148/Ш]

У примеру (4) је аналитички суперлатив (инст.) *самым благородным* који се односи на именицу *видом*. У српском језику еквиваленти су: у примеру (2а) суперлатив *с најплеменитијим (изразом лица)* а у примерима (2б) и (2в) суперлатив *с најплеменитијим (изразом на лицу)*.

(5) Лишь <i>самые блестящие и сильные</i> из них, одержимые фанатизмом факиров, кидались в действие и в нем сгорали, подобно мотылькам, а после в ореоле мучеников и святых (ибо нет поколения, где не было бы своих	(5) Само <i>најбољи</i> и <i>најјачи</i> међу њима бацали су се заиста с фанатизмом факира у акцију и ту сагарали као мушице, да би од својих вршњака одмах били слављени као мученици и светитељи (јер нема нараштаја који
--	---

<p>святых) перевозносились до небес своими сверстниками и возводились ими на пьедестал недостижаемого идеала.</p> <p>[ИА МНД 590]</p>	<p>нема своје светитеље) и подизани на пијадестал недостижних узора.</p> <p>[ИА НДЋ 265]</p>
---	--

У примеру (5) су два аналитичка суперлатива (мн) *самые блестящие и сильные (из них)*. Еквиваленти у српском су суперлативи *најбољи* и *најјачи (међу њима)*. Само из контекста се види да се суперлатив односи на *најбоље* и *најјаче* младиће из касабе.

<p>(6) Я вспомнил про Моллу Ибрагима, вдруг он знает что-нибудь про Рамиза, зайду-ка к нему, скажу, что у Шехаги я ничего не добился, поговорим о разных пустяках – вечных проблем трогать не станем, нет, сегодня я решительно не в состоянии быть один, без людей, а он – какой ни на есть –<i>самый близкий</i> мне человек.</p> <p>[МС К 238]</p>	<p>(6) Сјетио сам се Мула Ибрахима, отићи ћу до њега, да видим шта зна о Рамизу, да му кажем како код Шехаге нисам ништа учинио да говорим шта било, од овога свијета, не о највећим стварима, не данас, не могу без људи, а он ми је <i>најближи</i>, какав је да је.</p> <p>[МС Т 310]</p>
---	--

У примеру (6) се налази суперлатив *самый близкий* који се односи на именицу *человек*. Еквивалент у српском језику је суперлатив и подразумева се да се односи на именицу *човек*.

<p>(7) Легче всего мне было отыграть на ни в чем не повинной Тяне – я бы уж нашел повод, а потом бы замолчал обиженно, сгорая от самочувствия к себе: даже у <i>самых близких</i> не находить понимания.</p> <p>[МС К 98]</p>	<p>(7) И најлакше бих се наплатио на Тијани, ни кривој ни дужној, али бих јој нашао и кривицу и дуг, и увријеђено бих ућутао, сажаливши се сâм на себе што не наилази на разумевање ни код својих <i>најближих</i>.</p> <p>[МС Т 129]</p>
---	---

У примеру (7) се налази суперлатив (ген. мн.) *самых близких* при чему је изостављена именица, а односи се на најближе особе. У српском је еквивалент суперлатив (ген. мн.) *најближих* где се такође подразумева именица, само испред суперлатива има присвојну заменцу *својих* (*најближих*) људи по осећањима.

<p>(8) Но что мне другие, что мне Махмуд Неретляк со своим безумием – для всех у нас находится понимание и сочувствие, кроме <i>самых близких</i>, их верность кажется нам такой же неотъемлемой нашей принадлежностью, как собственная кожа.</p> <p style="text-align: right;">[МС К 159]</p>	<p>(8) [...], али шта ме се тичу други, шта ме се тиче Махмут Нетерљак и његова лудост, за свакога имамо разумијевања осим за своје <i>најближе</i>, сматрамо да нам њихова вјерност припада, као властита кожа.</p> <p style="text-align: right;">[МС Т 207]</p>
--	---

У примеру (8) се налази суперлатив (ген. мн.) *самых близких* при чему је опет изостављена именица, а односи се на њему најближе људе – родбину . У српском је еквивалент (ак. мн.) *најближе* где се такође подразумева именица, само што је испред суперлатива присвојна заменца *своје* (*најближе*) људе.

<p>(9) <i>Самые ближние</i> слышали еще, как человек бьётся головой об доски, а также и другой какой-то непонятный звук</p> <p style="text-align: right;">[ИА МНД 417]</p>	<p>(9) <i>Најближи</i> су могли чути како човек удара челом о даску и поред тога један други необични звук.</p> <p style="text-align: right;">[ИА НДЋ 63]</p>
--	---

У примеру (9) се налази суперлатив (мн.) *самые ближние* при чему је опет изостављена именица, али се односи на њему просторно најближе особе. У српском је еквивалент (мн.) *најближи* где се такође подразумева именица, мислећи на особе које су просторно близу, тј. у непосредној близини.

<p>(10) Ныне не редкость, что и <i>самый богатый и знатый</i> к числу дней своих</p>	<p>(10б) Дан-данас није никаква ријеткост да је и <i>најбогатији</i> и</p>
--	--

равнодушен, и сам уж не знает, какую забаву выдумать; [ФД П 425]	<i>најугледнији</i> човјек равнодушан према броју својих дана и да ни сам не зна више какву би забаву себи измислио;... [ФД Ж 378/Ш]
(10а) Данас није реткост да је <i>најбогатији</i> и <i>најзнатнији</i> човек равнодушан према броју дана свога живота, и сам не зна какву забаву да измисли; ... [ФД Мо 17/Ш]	(10в) Данас није реткост да је и <i>најбогатији</i> и <i>најугледнији</i> човек равнодушан на број својих дана и више ни сам не зна какву забаву да смисли;... [ФД Д 122/Ш]

У примеру (10) се налази суперлатив *самый богатый и знатый* при чему је изостављена именица, а из контекста се подразумева именица *човек* који је равнодушан „на број својих дана“. У српском језику у примеру (10а) еквиваленти су *најбогатији* и *најзнатнији (човек)*, при чему се уочава грешка код суперлатива *најзнатнији* која је очигледно направљена под утицајем руског *знатый* што на српском значи „угледан“. Еквиваленти у примерима (10б) и (10в) су суперлативи *најбогатији* и *најугледнији (човјек, човек)* где преводиоци нису изоставили именицу која се у оригиналу подразумева.

(11) Замкнутый и хмурый, но такой, казалось бы, надежный и незаменимый Густав, столько лет проработав в гостинице, тоже покинул ее и открыл кофейню на базаре, на <i>самом бойком</i> месте, из недавнего компаньона превратившись в беспардонного конкурента. [ИА МНД 614]	(11) Густав, мргодни и потуљени али вешти поуздани Густав, напустио је после толико година њен хотел, отворио сам кафану у чаршији, на <i>најпрометнијем</i> месту, и постао од сарадника безобразним конкурентом. [ИА НДЋ 295]
--	--

У примеру (11) се налази суперлатив (лок.) *самом бойком (месте)*. Еквивалент у српском језику је суперлатив (лок.) *најпрометнијем (месту)*.

<p>(12) Осталось у них несколько испольщиков да лавка, которую они издавна держали на <i>самом бойком</i> месте торговой площади вблизи моста.</p> <p>[ИА МНД 476]</p>	<p>(12) Остало им је нешто кметова и један дућан који су од старина држали у чаршији, на <i>најбољем</i> месту, на самом пијацу, у близини моста.</p> <p>[ИА НДЋ 133]</p>
--	---

У примеру (12) се налази суперлатив (лок.) *самом бойком (месте)*. Еквивалент у српском језику тј. у оригиналу је суперлатив (лок.) *најбољем* месту. Очигледно је под утицајем претходног контекста, а да се не би у преводу понављало, уместо најпрометнијем стоји *најбољем месту* што се појашњењем „на самом пијацу, у близини моста“ подразумева да је и најпрометније па самим тим и најбоље.

<p>(13) Позвольте-с: у меня был товарищ, Ламберт, который говорил мне еще шестнадцать лет, что когда он будет богат, то <i>самое большое</i> наслаждение его будет кормить хлебом и мясом собак, когда дети бедных будут умирать с голоду, а когда им топить будет нечем, то он купит целый дровяной двор, сложит в поле и вытопит поле, а бедным ни полена не даст.</p> <p>[ФД П 63]</p>	<p>(13б) Допустите, молим лијепо: имао сам друга који се звао Ламберт, а који ми је говорио већ од своје шеснаесте године како ће му, кад се обогати <i>највећи</i> ужитак бити да храни псе крухом и месом кад дјеца сиромача буду умирала од глада, и како ће кад они не буду имали чиме ложити, купити цијело једно стовариште дрва, наслагати га у пољу и загријати поље, а сиромасима неће дати ни једне цјепанице.</p> <p>[ФД Ж 58]</p>
<p>(13а) Допустите: имао сам једног школског друга, по имену Ламберта који ми је говорио још кад му је било шеснаест година, да ће му, кад се буде обогатио <i>највеће</i> уживање бити да храни псе хлебом и месом, док деца</p>	<p>(13в) Допустите, молићу, имао сам друга, који се звао Ламберт, који ми је говорио још кад је имао шеснаест година да ће му, кад буде богат, <i>највеће</i> уживање бити да храни хлебом и месом псе док сиротињска деца буду</p>

сиромаха̀ буду умирала од глади; а кад не буду имали чиме да се огреју, он ће купити прво двориште дрва, дрва ће сложити у пољу и запалити, а сиромасима неће дати ни ивера! [ФД Мо 89]	умирала од глади; а кад не буду имали чиме да ложе, он ће купити читаво стовариште дрва, наслагати их у пољу и загрејати поље, а сиротињи неће дати ни цепаницу. [ФД Д 71]
--	---

У примерима (13), (14), (15), (16) се налази аналитички суперлатив са заменицом *самый* и придевом *большой* у атрибутивној функцији, слажући се са именицом у роду, броју и падежу.

У примеру (13) је суперлатив (ср.р) *самое большое (наслаждение)*. Еквиваленти у примерима (13б) и (13в) је суперлатив *највеће* уз глаголску именицу *уживање* а у примеру (13б) је суперлатив *највећи* уз именицу *ужитак* што је последица другог говорног подручја.

(14) Ведь это <i>самое большое</i> несчастье, какое только может постигнуть человека. [МС К 243]	(14) То је <i>највећа</i> несрећа која би људе могла задесити. [МС Т 316]
---	--

У примеру (14) је суперлатив (ср.р) *самое большое (несчастье)* а еквивалент у српском је суперлатив (ж.р.) *највећа (несрећа)*.

(15) И пожалуй, <i>самая большая</i> загадка – смерть! Вот где настоящая тайна и ужас! [МС К 239]	(15) А можда је <i>највећа</i> тајна смрт, тајна и ужас. [МС Т 311]
--	--

У примеру (15) је суперлатив (ж.р) *самая большая (загадка)* а еквивалент у српском је суперлатив (ж.р.) *највећа (тајна)*.

(16) После них <i>самым большим</i> строением в городе была гостиница Цалера.	(16) После њих, <i>највећа</i> зграда у касаби био је Цалеров хотел.
---	--

[ИА МНД 536]	[ИА НДЋ 203]
--------------	--------------

У примеру (16) је суперлатив (инс. ж.р) *самым большим (строением)* а еквивалент у српском је суперлатив (ж.р.) *највећа (зграда)*.

<p>(17) Ее одолевали разные мысли; месяц, <i>самое большее</i> два, прикидывала она, придётся подождать, пока люди позабудут Мухарем-агу, а тогда, тогда...</p> <p style="text-align: right;">[МС К 108]</p>	<p>(17) Мислила је, мислила, сачекаће да прође мјесец, <i>највише</i> два, док људи забораве Мухаремагу, а онда...</p> <p style="text-align: right;">[МС Т 140]</p>
--	---

У примеру (17) је суперлатив прилога (ср.р.) *самое большее* и односи се на синтагму *два (месеца)*, а еквивалент у српском је такође суперлатив прилога *највише два (мјесеца)*. Истина је да синтагма „два месеца“ не стоји у тексту, али се из контекста у коме се набраја „месец, *самое большее* два“ и у преводу „мјесец, *највише* два“ подразумева се именица „месеца“ у генитиву после броја два.

<p>(18) Лучше всего купить дорогие ткани, сколько удастся, на них <i>самый большой</i> спрос, и товар можно сразу продать торговцам.</p> <p style="text-align: right;">[ИА МНД 140]</p>	<p>(18) Најбоље би било да нам купи скупу тканину колико могне, то се <i>највише</i> тражи и одмах се може продати.</p> <p style="text-align: right;">[ИА НДЋ 183]</p>
---	--

У примеру (18) је суперлатив *самый большой* се односи на именицу *спрос*. Пошто у оригиналу на српском имамо синтагму са прилогом *највише (тражи)* ова конструкција је у преводу на руски адјектизована и дословце преведена гласила би „за њима је највећа потражња“.

<p>(19) <i>Самое большое</i> оживление царит в кружке, избравшем мишенью острот и насмешек здорового низкорослого парня несколько странного вида.</p> <p style="text-align: right;">[ИА МНД 460]</p>	<p>(19) <i>Најживље</i> и најгласније шале плету се око једног ониског и снажног младог човека чудног изгледа.</p> <p style="text-align: right;">[ИА НДЋ 115]</p>
--	---

У примеру (19) је суперлатив (ср.р) *самое большое* се односи на глаголску именицу *оживление* која у преводу значи „живост, веселост“ па би конструкција са суперлативом била „највећа живахност“. У оригиналу на српском имамо другачију синтагму (мн.) *најживље (шале)*. Ову именицу *шале* преводилац је на руски превео са две именице *острота* и *насмешка* а суперлатив „најгласније“ није превео.

<p>(20) [...] о хаджи Хусейне Пишмише, что укрылся от своих кредиторов на далекой Украине, но оплатил векселя с <i>самыми большими</i> процентами;</p> <p style="text-align: right;">[МС К 327]</p>	<p>(20) [...] о хаџи-Хусеину Пишмишу што се склонио од повјерилаца у далеку Украјину, али је отплатио дугове с <i>најтежим</i> каматама.</p> <p style="text-align: right;">[МС Т 424]</p>
---	---

У примеру (20) је суперлатив (инст. мн) *самыми большими* се односи на именицу *процентами*. У оригиналу на српском еквивалент је суперлатив (инст. мн) *најтежим* уз именицу *каматама*.

<p>(21) Город у моста должен был стать <i>самой важной</i> станцией.</p> <p style="text-align: right;">[ИА МНД 568]</p>	<p>(21) Та пруга пролази кроз саму касабу, која је <i>најважнија</i> станица на њој.</p> <p style="text-align: right;">[ИА НДЋ 240]</p>
---	---

У примеру (21) је суперлатив (инст. ж.р.) *самой важной* уз именицу *станцией*. Еквивалент у српском језику је суперлатив (ж.р.) *најважнија* уз именицу *станица*.

<p>(22) В этом плане, несмотря на старостную решимость немедленно приступить к выполнению, я уже чувствовал, было чрезвычайно много нетвёрдого и неопределенного в <i>самых важных</i> пунктах;</p> <p style="text-align: right;">[ФД П 149]</p>	<p>(22б) Слутио сам већ да у том плану, упркос одлучној жељи да одмах приступим његову остваривању, има којечега сумњивог и недоређеног у оном <i>најважнијем</i>;</p> <p style="text-align: right;">[ФД Ж 135]</p>
--	---

<p>(22а) У том плану, поред све моје страсне решености да неизноставно приступим његовом извршењу, ипак сам осећао да је било врло много непоузданих и неодређених тачака, баш међу <i>најважнијима</i>;</p> <p>[ФД Мо 210]</p>	<p>(22в) У овом плану, без обзира на страсну одлучност да одмах приступим његовом остваривању, већ сам осећао да је било страшно много неодлучног и неодређеног у <i>најважнијим</i> тачкама;</p> <p>[ФД Д 167]</p>
---	---

У примеру (22) је суперлатив (лок. мн.) *самых важных* који се односи на именицу *пунктах*. Еквиваленти у српском су различити. У примеру (22а) еквивалент је суперлатив (инс. мн.) *најважнијима* што није ни семантички ни граматички правилно преведено. Граматички не може бити „много непоузданих и неодређених тачака“ међу *најважнијима* него „најважнијим“. А што се превода тиче, преводилац је превидео да се суперлатив *самых важных* односи на именицу *пунктах* „тачкама“ па је навео да је било „непоузданих и неодређених тачака“ а требало је „да је било страшно много неодлучног и неодређеног у *најважнијим* тачкама“. У примеру (22б) преводилац је такође изоставио именицу *пунктах* „тачкама“ и зато превод гласи „има којечега сумњивог и неодређеног у оном *најважнијем*“. Само у примеру (22в) преводилац ставља суперлатив (лок.) *најважнијим* уз именицу *тачкама* чиме је пренесено прецизно значење суперлатива који се слаже са именицом у роду, броју и падежу.

<p>(23) Вопросов я наставил много, но есть один <i>самый важный</i>, который, замечу, я не осмелился прямо задать моей матери, несмотря на то, что так близко сошелся с нею прошлого года и, сверх того, как грубый и неблагородный щенок, считающий, что перед ним виноваты, не церемонился с нею вовсе.</p> <p>[ФД П 15]</p>	<p>(23б) Задао сам много питања, али има једно <i>најважније</i> које се, напомињем, нисам усудио отворено задати својој мајци, премда сам се лани с њом онако спријатељио и премда се, поврх тога, као осоран и незахвалан балавац, који држи да су њему учинили криво, нисам пред њом нимало устручавао.</p> <p>ФД Ж 15]</p>
<p>(23а) Ја сам својој мајци постављао</p>	<p>(23в) Поставио сам ного питања али</p>

<p>много питања, али једно <i>најважније</i>, примећујем нисам смео да јој поставим отворено, поред свега тога што сам се с њом толико зближио прошле године и што се, уз то, као какво грубо и неблагодарно псето које сматра да су му они одговорни, нисам пред њом нимало устручавао.</p> <p>[ФД Мо 22]</p>	<p>има једно <i>најважније</i>, које, морам да кажем, нисам смео директно да поставим мојој мајци, без обзира на то што сам се тако зближио са њом прошле године и што се, уз то, као груби и незахвални жутокљунац, који сматра да је неко крив пред њим, нимало пред њом нисам устручавао.</p> <p>[ФД Д 17]</p>
--	---

У примеру (23) је суперлатив *самый важный* који се односи на *один вопрос* а издваја се из *много вопросов*. У сва три превода еквиваленти су исти: суперлатив (ср.р) *најважније* а подразумева се на *једно питање* које се издваја од много питања.

<p>(24) Она не позволяла мне относить готовую работу заказчицам, сердилась, если я убирал комнату, следила, чтоб я был чисто и опрятно одет, щадя мое мужское достоинство и собственно самолюбие купеческой дочери, будто при нашей нищете это было <i>самое важное</i>.</p> <p>[МС К 140]</p>	<p>(24) Није ми дозвољавала да односим готове кошуље муштеријама, љутила се ако бих почистио собу, држала ме чисто и уредно, чувајући моје мушко достојанство и свој понос трговачке кћерке, као да нам је то било <i>најважније</i> у овој сиротињи.</p> <p>[МС Т 182]</p>
--	---

У примеру (24) је суперлатив (ср.р.) *самое важное* као именски део предиката „это было *самое важное*“. Еквивалент у српском језику тј. оригиналу је такође суперлатив *најважније* који је именски део предиката „као да нам је то било *најважније*“.

<p>(25) – Ну, обратить камни в хлебы – вот великая мысль. – <i>Самая великая?</i> Нет, вправду, бы</p>	<p>(25б) – Па претворити камење у крух – ето ти велике мисли. – <i>Највеће?</i> Ма јест, показали сте ми</p>
--	--

<p>указали целый путь, скажите же: <i>самая великая?</i></p> <p>– Очень великая, друг мой, очень великая, но не <i>самая</i>;</p> <p style="text-align: right;">[ФД П 235]</p>	<p>цијели један пут; али ми реците: је ли <i>највећа?</i></p> <p>– Веома је велика, мили мој, веома велика, али није <i>највећа</i>;</p> <p style="text-align: right;">[ФД Ж 210/П]</p>
<p>(25а) – Ето, претворити камен у хлеб – то би била једна велика мисао.</p> <p>– Је ли то <i>највећа?</i> Да, одиста, указали сте ми читав један пут; реците: је ли то <i>највећа?</i></p> <p>– Врло велика, драги пријатељу, врло велика, али није <i>највећа</i>;</p> <p style="text-align: right;">[ФД Мо 29/П]</p>	<p>(25в) – Па претворити камење у хлебове – то је велика идеја.</p> <p>– Је ли то <i>највећа?</i> Да, ви сте заиста указали на читав један пут; али ми реците; да ли је <i>највећа?</i></p> <p>– Веома је велика, драги мој, веома велика, али није <i>највећа</i>;</p> <p style="text-align: right;">[ФД Д 263]</p>

У примеру (25) је суперлатив (ж.р.) *самая великая* која се односи на именицу *мысль* што се види из претходно постављеног питања. Еквивалент у српском језику у сва ти превода: (25а), (25б), и (25в) је суперлатив *највећа* која се односи на именицу *мисао* у примерима (25а) и (25б) док се у примеру (25в) односи на именицу *идеја*.

<p>(26) – Самоубийство есть <i>самый великий</i> грех человеческий, – ответил он, вздохнув, – но судья тут – един лишь господь, ибо ему лишь известно все, всякий предел и всякая мера.</p> <p style="text-align: right;">[ФД П 424]</p>	<p>(26б) – Самоубојство је <i>највећи</i> људски гријех – одговорио је пошто је уздахнуо. – Али је ту једино Господ судцац, јер само он зна све, сваку границу и сваку мјеру.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Ж 377/П]</p>
<p>(26а) Самоубиство је <i>највећи</i> грех људски – одговори он уздахнувши; - и ту је једино Господ судија, јер једино Он зна све, све границе и меру.</p>	<p>(26в) – Самоубиство <i>јесте највећи</i> грех људски – одговори он уздахнувши – али је ту једино сам Господ Бог судија, јер само он зна све, сваку границу и</p>

[ФД Мо 15/III]	сваку меру. [ФД Д 120/III]
----------------	-------------------------------

У примеру (26) је суперлатив *самый великий* (*грех*) у предикативној функцији. Еквивалент у српском је исти код сва три преводиоца. У свим примерима (26а), (26б) и (26в) еквивалент је суперлатив *највећи* (*грех*) у предикативној функцији.

(27) Миновала зима, и на самое светло христово воскресенје, в <i>самый великий</i> день, спрашиваает Максим Иванович опять: „А что то самый мальчик?“ [ФД П 432]	(27б) Прође зима, а на сам свијетли Ускрс Господњи, на <i>највећи</i> благодан, пита опет Максим Иванович: „А како је оном малом?“ [ФД Ж 384/III]
(27а) Прође зима; на сам светли Христов Ускрс, на сâм велики празник, опет запита Максим Иванович: „А шта је с оним малим?“ [ФД Мо 27/III]	(27в) Прође зима, и баш у недељу на светли Васкрс, на <i>највећи</i> празник, опет упита Максим Иванович: „А како је онеме маломе?“ [ФД Д 129/III]

У примеру (27) је суперлатив *самый великий* се односи на именицу *день*. У примеру (27а) суперлатив је изостављен и еквивалент је придев *велики* и односи се на именицу *празник*. У примеру (27б) еквивалент је суперлатив *највећи* а односи се на именицу *благодан*. У примеру (27в) еквивалент је суперлатив *највећи* а односи се на именицу *празник*.

(28) – Потому что грех сей, самоубиство, есть <i>самый великий</i> из всех грехов. [ФД П 437]	(28б) – Зато што је тај гријех, самоубојство, <i>највећи</i> од свих гријеха. [ФД Ж 388/III]
(28а) – Зато што је тај грех, самоубиство, <i>највећи</i> грех међу свим греховима. [ФД Мо 34/III]	(28в) – Зато што је тај грех, самоубиство, <i>највећи</i> од свих грехова. [ФД Д 134/III]

У примеру (28) је суперлатив *самый великий* који се односи на именицу грех у поређењу *из всех грехов*. У српском језику у сва три примера је суперлатив *највећи* и односи се на именицу *грех* (*гријех*) која је у саставу суперлативне конструкције поређења у примеру (28а) *међу свим греховима* и конструкције *од свих гријеха* и *од свих грехова* у примерима (28б) и (28в).

<p>(29) Если не полегчет, <i>самое верное</i> средство – медвежий жир, правда, его сейчас не найдешь, неплохо и заячье сало, его он берется раздобыть.</p> <p>[МС К 67]</p>	<p>(29) Ако не помогне, за убој <i>је најбоља</i> медвјеђа маст, само, гдје ћеш је наћи, а добро је и зечије сало, он ће набавити.</p> <p>[МС Т 89]</p>
---	---

У примеру (29) је суперлатив (ср.р) *самое верное* (*средство*). У српском језику у оригиналу еквивалент је *најбоља је* (*медвјеђа маст*) у предикативној функцији.

<p>(30) Осман, <i>самый веселый, самый интересный, самый лучший, умный, храбрый человек</i> из всех, кого он встречал в своей жизни.</p> <p>[МС К 67]</p>	<p>(30) Он је <i>најверднији, најзанимљивији, најбољи, најпапетнији, најхрабрији</i> човјек кога је икад видео.</p> <p>(МС Т 272)</p>
---	---

У примеру (30) су суперлативи *самый веселый, самый интересный, самый лучший, умный, храбрый* који се односе на именицу *человек*. У датом примеру употребљена је конструкција аналитичког суперлатива у којој се наводи да конкретна особа има све особине изражене у великом степену али у поређењу са осталим људима (*из всех*) које је видео у свом животу. У оригиналу на српском језику еквиваленти су суперлативи: *најверднији, најзанимљивији, најбољи, најпапетнији, најхрабрији* (*човјек*).

<p>(31) [...]; это впечатление не покидало его даже в <i>самых веселых</i> светских собраниях.</p> <p>[ФД П 28]</p>	<p>(31б) [...]; тај га дојам није напуштао чак ни у <i>највеселијим</i> друштвима.</p> <p>[ФД Ж 26]</p>
---	---

(31a) [...]; овај утисак није га напуштао ни кад је био у <i>највеселијим</i> друштвима. [ФД Мо 40]	(31в) [...]; тај утисак га не би напуштао ни кад би био на <i>највеселијем</i> скупу. [ФД Д 32]
--	--

У примеру (31) суперлатив (лок. мн.) *самых веселых* се односи на именицу *собраниях*. Еквивалент у српском је суперлатив (лок. мн.) *највеселијим* и односи се на именицу *друштвима*.

(32) Веселость человека, это – <i>самая выдающая</i> человека черта, с ногами и руками. [ФД П 390]	(32б) Човјеково је радовање <i>значајка</i> која га <i>највише</i> одаје. [ФД Ж 347/III]
(32а) Веселост човека је <i>најдивнија</i> – црта његова, која га <i>највише</i> одаје. [ФД Мо 248/III]	(32в) Радост је <i>људска црта</i> која човека <i>највише</i> и целог одаје. [ФД Д 82/III]

У примеру (32) суперлатив (ж. р.) *самая выдающая* се односи на именицу *черта (человека)* и налази се у предикативној функцији. Еквивалент у примеру (32а) је суперлатив (ж. р.) *најдивнија (црта)* у предикативној функцији. У примеру (32б) еквивалент је исказан новом синтакичком конструкцијом тј. именицом *значајка* и прилогом у допунској реченици „која га *највише* одаје“. У примеру (32в) еквивалент је исказан синтакичком конструкцијом тј. ситагмом *људска црта* и прилогом и придевом у допунској реченици „која човека *највише* и целог одаје“.

(33) Девушка как будто отомкнула <i>самый</i> свой <i>глубокий</i> тайник, откывшись передо мной, первый раз откывшись вот так, до конца. [МС К 14]	(33) Као да је отворила свој <i>најтајнији</i> претинац, откривши се преда мном, откривши се први пут пред ма ким, тако, до краја. [МС Т 20]
--	---

У примеру (33) суперлатив *самый глубокий* се односи на именицу *тайник*. Еквивалент у српском је суперлатив *најтајнији* а односи се на именицу *претинац*.

(34) Немало способствовала этому и Стана с Мейдана, поймав двух <i>самых горластых</i> проказников и задав им жестокою трепку. [ИА МНД 561]	(34) А томе је допринела мало и Стана с Мејдана тиме што је душмански испребијала два <i>најгрлатија</i> дечака. [ИА НДЋ 233]
--	--

У примеру (34) је синтагма са суперлативом (ген. мн.) *двух самых горластых* и односи се на именицу *проказников*. Еквивалент у српском је синтагма са суперлативом (ген.) *два најгрлатија* а односи се на именицу *дечака*.

(35) Производили же, рядом с <i>самыми грязненькими и нецензурными</i> вещами (о которых, впрочем, известия уже явились в газетах) – и довольно сложные и даже хитрые предприятия под руководством их шефа. [ФД П 441]	(35б) Уз <i>најпрљавије</i> и <i>најсрамотније</i> подвале (о којима су, уосталом већ извештавале новине), изводили су и прилично сложене и чак лукаве потхвате под вођством свога вође. [ФД Ж 392/Ш]
(35а) Поред <i>најпрљавијих</i> ствари, (о којима је, уосталом, било извештаја и у новима) улазили су и у доста замршена и лукава предузећа, под руководством свога шефа, наравно. [ФД Мо 40/Ш]	(35в) Упуштали су се, уз <i>најпрљавије</i> и <i>најсрамотније</i> подвале (о чему су, уосталом, новине већ писале) – и у прилично сложене и чак лукаве подухвате под вођством свога шефа. [ФД Д 139/Ш]

У примеру (35) суперлативи (инс. мн.) *самыми грязненькими и нецензурными* се односе на именицу *вещами*. Еквивалент у примеру (35а) је суперлатив (ген. мн.) *најпрљавијих (ствари)* а други суперлатив није преведен. Еквиваленти у примерима (35б) и (35в) су суперлативи (ген. мн.) *најпрљавије* и *најсрамотније (подвале)*.

(36) – Авдага <i>самый</i> из них <i>глупый</i> и	(36) – Авдага је од њих <i>најглупљи</i> и
---	--

<i>самый порядочный.</i> [МС К 280]	<i>најпоштенији.</i> [МС Т 364]
--	------------------------------------

У примеру (36) суперлативи *самый глупый* и *самый порядочный* су именски део предиката а односе се на властиту именицу *Авдага*. Еквиваленти у српском су суперлативи *најглупљи* и *најпоштенији* такође у предикатској функцији а односе се на властиту именицу *Авдага*. Суперлатив има основно значење.

(37) И прибавил, что он ни в чем не раскаивается, потому что война – <i>самое грязное</i> дело на свете и <i>самое страшное</i> злодеяние. [МС К 195]	(37) Још рече да се не каје низашто, јер <i>је</i> рат <i>највећа</i> прљавштина људска и <i>најстрашнији</i> злочин. [МС Т 254]
--	---

У примеру (37) суперлативи (ср. р.) *самое грязное (дело)* и *самое страшное (злодеяние)* су у реченици именски део предиката. Еквивалент су им суперлативи (ж.р.) *највећа (прљавштина)* и *најстрашнији (злочин)* који су такође именски део предиката.

(38) Это письмо, – прибавила она грустно, – было <i>самым грустным</i> и <i>легкомысленным</i> поступком моей жизни. [ФД П 280]	(38б) То <i>је</i> писмо – надода тужно – <i>најжалоснији</i> и <i>најлакоумнији</i> поступак у мом животу. [ФД Ж 250/П]
(38а) То писмо <i>било је најжалоснији</i> и <i>најлакомисленији</i> поступак у мом животу. [ФД Мо 94/П]	(38в) То писмо – додаде она тужно – <i>било је најжалоснији</i> и <i>најнепромишљенији</i> поступак у мом животу. [ФД Д 312]

У примеру (38) суперлативи (инс.) *самым грустным* и *легкомысленным (поступком)* који су у реченици у предикатској функцији. Еквиваленти у српском су суперлативи: у примеру (38а) *најжалоснији* и *најлакомисленији (поступак)*, у примеру (38б) *најжалоснији* и *најлакоумнији (поступак)* и у примеру (38в)

најжалоснији и *најнепромишљенији* (*поступак*). У сва три примера суперлативи су у предикативној функцији.

<p>(39) Опасливый и страстный шепот наполнял те памятные ночи, в непроглядную синюю тьму над городом выплескивались незримою волной взлеты отчаянных дум и мечтаний, <i>самых дерзких желаний</i> и планов и, сталкиваясь в вышине, скрещивали копья, стараясь одолеть друг друга.</p> <p>[ИА МНД 448]</p>	<p>(39) Ноћи су тада биле пуне опрезног и страсног шапутања, кроз њих су ишли невидљиви таласи најсмелијих жеља и снова, <i>најневероватнијих</i> помисли и планова, и укрштали се, надбијали и ломили у модрој тами над касабом.</p> <p>[ИА НДЋ 100]</p>
--	---

У примеру (39) суперлатив (ген. мн.) *самых дерзких* се односи на именице *желаний* и *планов*. Еквивалент у српском је суперлатив (ген.мн.) *најневероватнијих* (*помисли* и *планова*).

<p>(40) Я смешил ее, тетешкал, как маленькую, не позволял уставать – сам делал и то, что умел, и то, чего не умел, – словом, превратился в <i>самую добронамеренную</i> и <i>самую неуклюжую</i> няньку.</p> <p>[МС К 232]</p>	<p>(40) Говорио сам мајсмјешније ријечи, тетошио је, чувао од напора, радио и што сам умио и што нисам умио, претварајући се у дадиљу <i>најбољих</i> намјера и <i>најнеспретнијих</i> покрета.</p> <p>[МС Т 302]</p>
--	---

У примеру (40) суперлативи (ак. ж.р.) *самую добронамеренную* и *самую неуклюжую* у атрибутивној функцији се односе на именицу *няньку* и слажу се у роду броју и падежу. Еквивалент у српском језику је прво именица (ак. ж.р.) *няньку* а потом суперлативи (ген мн.) *најбољих* (*намјера*) и *најнеспретнијих* (*покрета*).

<p>(41) В его глазах это <i>самые дурные</i></p>	<p>(41) То су за њега <i>најгори</i> људи на</p>
--	--

люди на свете, <i>самые вредносные, самые испорченные.</i> [МС К 299]	свијету, <i>најштетнији, најпоқваренији.</i> [МС Т 389]
--	--

У примеру (41) суперлативи (мн.) *самые дурные, самые вредносные, самые испорченные* (люди). Еквиваленти у српском су такође суперлативи *најгори, најштетнији, најпоқваренији* (људи).

(42) Но по молодости лет <i>самые жестокие</i> любовные раздоры им были милее угрюмой отчужденности без надежд и волнений любви, и они продолжали видеться и говорить. [ИА МНД 628]	(42) Али они нису престали да се виђају и разговарају, јер млад свет воли више љубавне свађе, па и <i>најгорче</i> и <i>најбезнадније</i> , него самоћу и чамотињу без љубавних игара и помисли. [ИА НДЋ 310]
--	--

У примеру (42) суперлатив (мн.) *самые жестокие* се односи на синтагму (*любовные раздоры*). Као еквивалт у оригиналу на српском су два суперлатива *најгорче* и *најбезнадније* који се односе на синтагму (мн) (*љубавне свађе*) па се може приметити да су преводиоци на руски изоставили суперлатив *најбезнадније*.

(43) [...]; граммофон стал неременной принадлежностью не только всевозможных обществ и читален, но даже <i>самых затрапезных</i> кофеен, где посетители сидели под лампой, на траве или солнечной терраске и вели приглушенный и немногословный разговор. [ИА МНД 582]	(43) А морао је да га набави да не би заостао за осталим светом, јер грамофон се чује не само по друштвима и читаоницама, него и по <i>најскромнијим</i> кафаницама у којима се некад седело под липом на трави или на светлом доксату, и разговарало сниженим гласом и са мало речи. [ИА НДЋ 257]
---	---

У примеру (43) суперлатив (ген. мн.) *самых затрапезных* се односи на именицу *кофеен*. Еквивалент у српском је суперлатив (лок. мн.) *најскромнијим* уз именицу *кафаницама*.

(44) Любовь его к человечеству я признаю за <i>самое искреннее и глубокое</i> чувство, без всяких фокусов;... [ФД П 521]	(44б) Његову љубав према човјечанству сматрам за <i>најискренији</i> и <i>најдубљи</i> осјећај, без трунка пренављања; [ФД Ж 463/III]
(44а) Његову љубав према човечанству признајем као <i>најискренији</i> и <i>најдубљи</i> осећај, без икаквог комедијашења; [ФД Мо 155/III]	(44в) Његову љубав према човечанству сматрам за <i>најискреније</i> и <i>најдубље</i> осећање, без икаквог глумљења; [ФД Д 228/II]

У примеру (44) суперлативи (ак. ср.р.) *самое искреннее и глубокое* се односи на именицу (ак. ср.р.) *чувство*. Еквиваленти у примерима (44а) и (44б) су суперлативи *најискренији* и *најдубљи* (*осећај*) и (ак.) *најискренији* и *најдубљи* (*осјећај*) а у примеру (44в) суперлативи (ак. ср.р.) *најискреније* и *најдубље* (*осећање*).

(45) И что же: эта бледность, может быть, была выражением <i>самого искреннего и чистого</i> чувства и <i>самой глубокой</i> горести, а не злости и обиды. [ФД П 148]	(45б) А шта ако је то бледило можда одражавало <i>најискреније</i> и <i>најчасније</i> осећаје и <i>најдубљу</i> бол, а не пакост и увреду? [ФД Ж 134]
(45а) А шта ако је то бледило можда било израз <i>најискренијег</i> и <i>најчистијег</i> осећања и <i>најдубљег</i> бола, а не љутње и увреде? [ФД Мо 208]	(45в) И заиста: то бледило је можда било израз <i>најискренијег</i> и <i>најчеститијег</i> осећања и <i>најдубље</i> туге, а не гнева и увреде. [ФД Д 165]

У примеру (45) суперлативи (ген. ср.р.) *самого искреннего и чистого* се односе на именицу *чувства* а суперлатив (ген. ж.р.) *самой глубокой* на именицу *горести*. Еквиваленти у примерима (45а) и (45б) су суперлативи (ген. ср.р.) *најискренијег* и *најчистијег* (*осећања*) и (ген) *најдубљег* (*бола*) и (ак. мн.)

најискреније и најчасније (осећаје) и (ак. ж.р.) најдубљу (бол). У примеру (47в) су суперлативи (ген. мн.) најискренијег и најчеститијег (осећања) и (ген. ж.р.) најдубље (туге).

<p>(46) Дело в том, что я спросил решительно, чтобы перебить тему, и вновь, нечаянно, сделал <i>самый капитальный</i> вопрос, сам как сумасшедший возвращаясь опять в тот мир, из которого с такою судорогой только что решился бежать.</p> <p>[ФД П 404]</p>	<p>(46б) Запитао сам то, наиме, само зато да промијеним разговор, а случајно сам опет поставио <i>најважније</i> питање, враћајући се сам, као луђак, опет у тај свијет из којег сам ионако мукотрпно био наканио да побјегнем.</p> <p>[ФД Ж 359/III]</p>
<p>(46а) Ствар је у томе што сам ја запитао зато да пређемо на другу тему, а понова сам, неочекивано, поставио <i>најважније</i> питање, сâм, као полудео, враћајући се у исти свет из кога сам се тако грчевито решио да бежим.</p> <p>[ФД Мо 269/III]</p>	<p>(46в) Ствар је у томе што сам је то питао само да бих променио тему, а поново сам случајно поставио <i>најважније</i> питање, враћајући се као луд опет у онај свет из којег тек што сам онако грчевито решио да побегнем.</p> <p>[ФД Д 98/III]</p>

У примеру (46) је суперлатив *самый капитальный* уз именицу *вопрос*. Еквиваленти у сва три примера (46а), (46б) и (46в) је суперлатив (ак. ср.р.) *најважније* уз именицу *питање*.

<p>(47) Когда же тут, сверх того, <i>самая коварная, самая мрачная</i> интрига и доверчивого, великодушного отца сговорилась погубить его же собственная дочь, то разве это можно снести?</p> <p>[ФД П 465]</p>	<p>(47б) А кад се још, поврх тога, снује <i>најподмуклија, најмрачнија</i> сплетка, и кад се рођена кћи договорила како ће упростити лаковјерна, великодушна оца, како се то може трпјети?</p> <p>[ФД Ж 413/III]</p>
<p>(47а) И кад се, уза све, плету још и</p>	<p>(47в) А кад је уз све то, смишљена</p>

<p><i>најпрепреденије, најмрачније</i> интриге и кад рођена кћи оће да упропасти доброћуднога, великодушнога оца, зар је могуће даље трпети?</p> <p>[ФД Мо 75/III]</p>	<p><i>најподмуклија, најирња</i> сплетка, и кад се заверила рођена кћи како да упропасти лаковерног и великодушног оца, зар то човек може отрпети?</p> <p>[ФД Д 166/II]</p>
--	---

У примеру (47) суперлативи (ж. р.) *самая коварная* и *самая мрачная* се односе на именицу *интрига*. Еквивалет у примеру (47а) су суперлативи (мн.) *најпрепреденије, најмрачније* (*интриге*). У примерима (47б) и (47в) еквиваленти су суперлативи (ж.р.) *најподмуклија, најмрачнија* (*сплетка*) и *најподмуклија, најирња* (*сплетка*).

<p>(48) Пусть это будет, говорит, за вами долг, и как только получите место, то в <i>самое короткое</i> время можете со мной по квитаться.</p> <p>[ФД П 196]</p>	<p>(48б) Нека то буде, каже, позајмица, па чим добијете намјештење, можете ми у <i>најкраћем</i> року вратити дуг.</p> <p>[ФД Ж 175]</p>
<p>(48а) Нека то буде, вели, зајам, па чим добијете место, ви ћете се у <i>најкраћем</i> времену са мном обрачунати.</p> <p>[ФД Мо 273]</p>	<p>(48в) Нека то буде, вели, позајмица, и чим добијете намештење, у <i>најкраћем</i> року, можете ми вратити дуг.</p> <p>[ФД Д 217]</p>

У примеру (48) је суперлатив (ср.р) *самое короткое* који се односи на именицу *время*. Еквивалент у примеру (48а) је суперлатив (лок. ср.р.) *најкраћем* уз именицу *времену* до су у примерима (48б) и (48в) еквиваленти суперлативи (лок.) *најкраћем* уз именицу *року*.

<p>(49) Это <i>самая красивая</i> девушка в городе, сирота, выросшая без отца, вышивальщица, как и ее мать.</p> <p>[ИА МНД 549]</p>	<p>(49) То је <i>најлепша</i> девојка у касаби, сирота без оца, везиља као што јој је и мајка.</p> <p>[ИА НДЋ 219]</p>
---	--

У примеру (49) је суперлатив (ж.р.) *самая красивая* који се односи на именицу *девушка*. Еквивалент у српском је суперлатив *најлепша* која се односи на именицу *девојка*. У овом примеру суперлатив је у функцији предиката.

<p>(50) После этого парня толкнули к Елисию и пошли будить палача, спавшего, по всей видимости, <i>самым крепким</i> сном.</p> <p>[ИА МНД 454]</p>	<p>(50) Онда младића поставише поред Јелисија и одоше да буде крвника који је, изгледа имао <i>најтврђи</i> сан.</p> <p>[ИА НДЋ 107]</p>
--	--

У примеру (50) је суперлатив (инс.) *самым крепким* се односи на именицу *сном*. Еквивалент у српском језику тј. у оригиналу је суперлатив *најтврђи* који се односи на именицу *сан*. Суперлатив има основно значење.

<p>(51) Уж так, по воле единого господа нашего, устроена человеческая жизнь: как <i>самой крошечной</i> вещи нет без тени, так и в мире величие не обходится без зависти, милосердие без ненависти и на каждую драхму добра приходится две драхмы зла.</p> <p>[ИА МНД 560]</p>	<p>(51) Тако је људски живот удешен – и сам Бог једини тако је хтео – да уз сваки драм добра иду два драма зла, да на овој земљи не може бити доброте без мржње ни величине без зависти, као што нема ни <i>најмањег</i> предмета без сенке.</p> <p>[ИА НДЋ 232]</p>
--	--

У примеру (51) је суперлатив (ген. ж.р.) *самой крошечной* се односи на именицу *вещи*. Еквивалент у српском језику тј. у оригиналу је суперлатив (ген.) *најмањег* који се односи на именицу *предмета*.

<p>(52) Здесь происходили <i>самые крупные</i> розыгрыши, <i>самые знаменитые</i> кулочные бои, безудержные пьянки и сентиментальные драмы.</p> <p>[ИА МНД 611]</p>	<p>(52) Ту су се одигравале <i>најкрупније</i> шале и <i>најславније</i> туче, страсне пијанке и сентименталне драме.</p> <p>[ИА НДЋ 290]</p>
---	---

У примеру (52) су суперлативи (мн.) *самые крупные (розыгрыши)* и *самые знаменитые (кулочные бои)*. Еквиваленти у српском језику су суперлативи (ж.р.) *најкрупније (шале)* и *најславније (туче)*.

<p>(53) Я думал, они его выберят, пригрозят, ну поколотят, однако такое мне даже в <i>самом кошмарном</i> сне не могло привидеться.</p> <p style="text-align: right;">[МС К 251]</p>	<p>(53) Могао сам помислити да ће га изгрдити, да ће му запријетити, да ће га ударити, али ово ми ни у <i>најтежој</i> грозници не би могло пасти на памет.</p> <p style="text-align: right;">[МС Т 326]</p>
--	--

У примеру (53) је суперлатив (лок.) *самом кошмарном* уз именицу *сне*. Еквивалент у српском је суперлатив (лок. ж.р.) *најтежој* уз именицу *грозници*.

<p>(54) Господа, неужели независимость мысли, хотя бы и <i>самая малая</i>, столь тяжела для вас?</p> <p style="text-align: right;">[ФД П 196]</p>	<p>(54б) Господо, зар вам је толико несносна самосвојност мишљења, чак и <i>најмања</i>?</p> <p style="text-align: right;">[ФД Ж 92]</p>
<p>(54а) Господо, зар вам је независна мисао, макар била и <i>најмања</i>, баш толико тешка?</p> <p style="text-align: right;">[ФД Мо 142]</p>	<p>(54в) Господо, зар вам је тако тешка независност мишљења, макар била и <i>најмања</i>?</p> <p style="text-align: right;">[ФД Д 114]</p>

У примеру (54) је суперлатив (ж.р.) *самая малая* која се односи на именицу *независимость* а која је у саставу синтагме *независимость мысли*. Еквивалент у српском у сва три превода је суперлатив (ж.р.) *најмања* али уз различите именице тј. синтагме. У примеру (54а) суперлатив се односи на синтагму *независна мисао*, док се у примерима (54б) и (54в) односи на *самосвојност мишљења* и *независност мишљења* што је прецизнији превод.

<p>(55) Средства у нас какие; взяли мы эту комнатку, потому что <i>самая маленькая</i> из всех, да и в честном, сами видим, доме, а это нам пуце</p>	<p>(55б) Пара смо имале мало; узеле смо ову собицу зато што је <i>најмања</i>, а и зато што је, саме видимо у поштеној кући, а то нам је најважније. Неискусне</p>
--	--

<p>всего: женщины мы не опытные, всякий-то нас обидит.</p> <p>[ФД П 192]</p>	<p>смо женске, свак нам може учинити нажао.</p> <p>[ФД Ж 172]</p>
<p>(55а) Али каква смо имали средства; узеле смо ову собицу зато што је најмања од свих, што је у поштеној кући, то смо одмах виделе, а до тога нам је било највише стало: ми смо неискусне жене, свако може да нас вређа.</p> <p>[ФД Мо 268]</p>	<p>(55в) А шта ми имамо новца; изнајмиле смо ову собицу зато што је најмања а и у поштеној је кући, саме видимо, а то нам је најважније: ми смо жене неискусне, свако може да нас увреди.</p> <p>[ФД Д 213]</p>

У примеру (55) је суперлатив (ж.р.) *самая маленькая* која се односи на именицу *комнатка*. Еквивалент у српском у сва три превода је суперлатив (ж.р.) *најмања* која се односи на именицу *собица* с тим што се именица због рекције падежа *узети (изнајмити)* налази у (ак.) собицу.

<p>(56) [...]; но вся ловкость приема и вся хитрость расчета состояла в этом случае лишь в том соображении, что уведомленный муж и без всяких доказательств поступит точно так же и сделает те же самые шаги, как если б получил <i>самые математические</i> доказательства.</p> <p>[ФД П 441]</p>	<p>(56б) [...]; али је у овој прилици сва вјештина поступка и сва промућурност била у томе што су рачунали да ће обавијештени муж и без икаквих доказа поступити исто онако и подузети исте оне кораке које би био подузео да је добио <i>најпоузданије</i> доказе.</p> <p>[ФД Ж 392/III]</p>
<p>(56а) [...]; али цела вештина њиховог поступка, и препреденост, састојали су се у овоме случају у предвиђању: да ће обавештени муж и без икаквих доказа учинити оно исто, предузети исте кораке, као да је добио и</p>	<p>(56в) [...]; али сва вештина њиховог деловања и сва препреденост њиховог плана огледала се у овом случају само у томе, што би, по њиховом рачуну, обавештени муж и без икаквих доказа поступио на потпуно исти начин и</p>

<p><i>најпоузданије</i> доказе.</p> <p>[ФД Мо 41/Ш]</p>	<p>предузео исте кораке као да је добио <i>најнеоборивије</i> доказе.</p> <p>[ФД Д 139/Ш]</p>
---	---

У примеру (56) је суперлатив (мн.) *самые математические* која се односи на именицу *доказательства*. Еквивалент у српском у преводима (56а) и (56б) је суперлатив (мн.) *најпоузданије* која се односи на именицу *доказе*. У примеру (56в) еквивалент је суперлатив *најнеоборивије(доказе)*.

<p>(57) Это желание прыгнуть на шею, чтоб признали меня за хорошего и начали меня обнимать или вроде того (словом, свинство), я считаю в себе <i>самым мерзким</i> из всех своих стыдов и подозревал его в себе еще очень давно, и именно от угла, в котором подержал себя столько лет, хотя не раскаиваюсь.</p> <p>[ФД П 61]</p>	<p>(57б) Ту жељу да се обиснем о врат, да мисле да сам добар и да ме пригрле или тако нешто (једном ријечју, свињарија), сматрам за своју <i>најгрднију</i> срамоту, а наслућивао сам је у себи већ одавно, заправо одонда откако сам се, прије много година, завукао у свој кут, иако се не кајем због тога.</p> <p>[ФД Ж 56]</p>
<p>(57а) Ову жељу да се људима обесим о врат, да ме признају за доброг и да ме заволе, или слично (једном речи, права свињарија с моје стране), сматрам у себи за <i>најгору</i> од свих ствари због којих имам да се стидим, а подозревао сам је у себи још врло давно; још од времена оног кутка у који сам се затворио пре толико година – па ипак се од ње нисам одвикао.</p> <p>[ФД Мо 86]</p>	<p>(57в) Ту жељу да им се обесим о врат да мисле како сам добар и да ме пригрле или тако нешто (једном речју, права свињарија) сматрам за своју <i>најгору</i> срамоту, а наслућивао сам је у себи још одавно, и управо од оног кутка у који сам се затворио толике године, мада се због тога не кајем.</p> <p>[ФД Д 69]</p>

У примеру (57) је суперлатив (ин.) *самым мерзким* који се односи на именицу *стыдом*. Еквивалент у српском у преводима (57а) и (57б) је суперлатив (мн.) *најпоузданије* која се односи на именицу *доказе*. У примеру (57в) еквивалент је суперлатив *најнеоборивије* (*доказе*).

(58) Он <i>самый молчаливый и тихий</i> в городе человек. [ИА МНД 542]	(58) Али, то је уједно и <i>најповученији</i> и <i>најћутљивији</i> човек у касаби. [ИА НДЋ 210]
---	---

У примеру (58) су суперлативи *самый молчаливый и тихий* који се односе на именицу *человек*. Еквиваленти у српском су суперлативи *најповученији* и *најћутљивији* који се односе на именицу *човек*.

(59) Она не <i>самая мудрая</i> , но и не <i>самая глупая</i> . [МС К 185]	(59) Није ни <i>најнаметнија</i> , ни <i>најглупља</i> . [МС Т 241]
---	--

У примеру (59) су суперлативи *самая мудрая* и *самая глупая* који се односе на заменицу *она*. Еквиваленти у српском су суперлативи *најнаметнија* и *најглупља* у одричној реченици у којој је изостављен субјекат већ се подразумева да је 3.л.јед. *она* а суперлативи су у предикативној функцији. Суперлатив има основно значење.

(60) Но <i>самое мучительное</i> для него – это нескончаемо длинное время и неотступные мысли. [ИА МНД 656]	(60) Али оно што га <i>највише</i> мучи, то је дуго бесконачно време и неподношљиве мисли. [ИА НДЋ 344]
--	--

У примеру (60) је суперлатив прилога у предикативној функцији *самое мучительное*. Еквивалент у српском је суперлатив прилога *највише* у предикативној функцији који се односи на глагол *мучи*.

(61) Вдруг Афердов, молча, в моих глазах, <i>самым наглым</i> образом, взял и	(61б) Наједном је Афердов, без ријечи, на моје очи <i>најбезобразније</i> што је
---	--

присоединил к своей лежавшей перед ним куче денег одну из моих сторублевых. [ФД П 362]	могао, узео једну моју стотињарку и прикучио је својој хрпи новаца што је лежала пред њим. [ФД Ж 323/П]
(61а) Наједном Афердов, на моје очи <i>најдрскије</i> узео и придружи својој гомили новца која је лежала пред њим, једну моју банкноту од сто рубаља. [ФД Мо 210/П]	(61в) Наједном Афердов, ћутке, на моје очи, на <i>најдрскији</i> начин, узео једну моју новчаницу од сто рубаља и прикључи је гомили новца која је била испред њега. [ФД Д 51/П]

У примеру (61) је суперлатив (инст.) *самым наглым* који се односи на именицу *образом* која се најчешће налази у функцији прилошке одредбе за начин, одговарајући на питање: *каким образом?* Еквиваленти у српском у примерима (61а) и (61б) су прилози за начин *најдрскије* (*узео*) и *најбезобразније* (*узео*), а у примеру (61в) је суперлатив (ак.) *најдрскији* која се односи на именицу *начин*.

(62) А ја држао ладонь на напращеном округлости живота, на заштићеном теле маленького человека, который уже жил в <i>самом надежном и удобном</i> из свих убежищ. [МС К 46]	(62) А ја сам држао длан на затегнутој округлини трбуха, на заштићеном тијелу малог човјека што је већ живио у <i>најсигурнијем</i> и <i>најугоднијем</i> од свих скровишта овога свијета. [МС Т 60]
--	---

У примеру (62) су суперлативи (лок. ср.р.) *самом надежном* и *удобном* уз именицу (ген. мн.) *убежищ* која се налази у склопу суперлативне конструкције „из свих убежищ“. Еквиваленти у српском су суперлативи (лок. ср.р.) *најсигурнијем* и *најугоднијем* уз именицу (ген. мн.) *скровишта* која је у саставу суперлативне конструкције „од свих скровишта“.

(63) – Это... это – <i>самый насущный</i> вопрос, который только есть! –	(63б) – То је... то је <i>најважније</i> од свега! – рече он срдито и устаде брзо са
--	--

раздражительно проговорил он и быстро встал с места. [ФД П 70]	столице. [ФД Ж 65]
(63а) – То... то је најнасушније питање које постоји! – проговори он раздражено и брзо устаде сместа. [ФД Мо 99]	(63в) – То је ... то је – најактуелније и најважније од свих питања! – изусти он срдито и брзо устаде. [ФД Д 79]

У примеру (63) је суперлатив *самый насыщенный* уз именицу *вопрос*. Еквивалент у примеру (63а) је суперлатив *најнасушније* (*питање које постоји*) којим је преводилац због довољног не разумевања руске синтаксичке конструкције у датим контекстуалним условима на српском дао елативно значење. У примеру (63б) преводилац је такође пренео елативно значење, али је сада суперлатив *најважније* (*од свега*) употребљен у предикативној функцији. У реченици је такође исказана експресивност и зато је на крају исказа стоји знак узвика. У примеру (63бв) преводилац је да би задржао елативно значење употребио још једно синтаксичко средство, тј. два суперлатива *најактуелније* и *најважније* (*од свих питања*) и на крају ставио и знак узвика као израз експресивности.

(64) Золотой век – мечта <i>самая невероятная</i> из всех, какие были, но за которую люди отдавали всю жизнь свою и все свои силы, для которой умирали и убивались пророки, без которой народы не хотят жить и не могут и умереть! [ФД П 514]	(64б) Златни вијек – <i>најневјеројатнија</i> тлапња од свеколиких тлапња што их је било, али за коју су људи давали сав свој живот и све своје снаге, ради које су умирали и гинули пророци, без које народи неће да живе и не могу чак ни умријети! [ФД Ж 456/III]
(64а) Златни век – <i>најневероватнија</i> фантазија међу свима које су постојале, али за коју су људи	(64в) Златно доба – <i>најневероватнија</i> фантазија међу свима које су постојале, али за коју су људи давали цео свој

<p>подносили на жртву своје животе и сву своју снагу, за коју су умирали и убијали се пророци, али без које народи неће да живе, а не могу ни да умру!</p> <p>[ФД Мо 145/III]</p>	<p>живот и сву своју снагу, за коју су умирали и гинули пророци, без које народи неће да живе а не могу ни да умру!</p> <p>[ФД Д 220/III]</p>
---	---

У примеру (64) је суперлатив (ж. р.) *самая невероятная* уз именицу *мечта* (из *всех*). Еквиваленти на српском у примерима (64а) и (64в) је суперлатив (ж.р.) *најневероватнија* уз именицу *фантазија* (међу свима). У примеру (64б) еквивалент је суперлатив *најневјеројатнија* уз именицу *тлапња* (од *свеколиких тлапња*).

<p>(65) Все наши с самого начала, окружили ее <i>самыми нежными</i> заботами, особенно мама;</p> <p>[ФД П 400]</p>	<p>(65б) Сви су је наши, од сама почетка, окружили <i>најњежнијом</i> скрби, поготово мама;</p> <p>[ФД Ж 356/III]</p>
<p>(65а) Сви наши, од самога почетка, окруживали су је <i>најнежнијом</i> бригом, нарочито мама;</p> <p>[ФД Мо 264/III]</p>	<p>(65в) Сви моји, од самог почетка, окружили су је <i>најнежнијом</i> пажњом, нарочито мама;</p> <p>[ФД Д 94/III]</p>

У примеру (65) је суперлатив (инст. мн.) *самыми нежными* уз именицу *заботами*. Еквиваленти у српском језику у свим примерима су исти суперлативи (инст. ж.р.) *најнежнијом* (*најњежнијом*) али се односе на различите именице. У сва три примера еквиваленти су (инст. ж.р.) *бригом*, *скрби* и *пажњом*.

<p>(66) Выбрал он <i>самый незамысловатый</i> путь: поглядел на меня, кивнул головой на Тяну и неумело улыбнулся, словно говоря: какова, а!</p> <p>[МС К 166]</p>	<p>(66) Изабрао је <i>најнеразумнији</i> начин: погледао ме, показавши главом на Тијану, и неспретно се осмјехнуо, без ријечи, као да ми каже: таква ли је она!</p> <p>[МС Т 217]</p>
---	---

У примеру (66) је суперлатив *самый незамысловатый* уз именицу *путь*. Еквивалент у српском језику је суперлатив *најнеразумнији* уз именицу *начин*.

<p>(67) При этом <i>самые незаурядные</i> из них после первых же успехов, открывавших перед ними прекрасные перспективы, свернули на скользкий и порочный путь.</p> <p>[ИА МНД 618]</p>	<p>(67) Управо <i>најбољи</i> међу њима скренули су или посрнули после првих успеха и лепих нада.</p> <p>[ИА НДЋ 299]</p>
---	---

У примеру (67) је суперлатив (мн.) *самые незаурядные (из них)*. Еквивалент у српском језику је суперлатив *најбољи (међу њима)*, тј. Лотикиним рођацима.

<p>(68) Они могут жить продолжать по-своему в <i>самых ненатуральных</i> для них положениях, и в <i>самых не ихних</i> положениях оставаться совершенно самими собой.</p> <p>[ФД П 140]</p>	<p>(68б) Они могу живјети на свој начин и у <i>најнеприроднијим</i> приликама и остати вјерни себи и у <i>најнеобичнијим</i> приликама.</p> <p>[ФД Ж 126]</p>
<p>(68а) Они могу да не престају живети на свој начин и у <i>најнеприроднијим</i> за њих приликама, и да у приликама њима <i>потпуно туђим</i> увек остану оно што су.</p> <p>[ФД Мо 197]</p>	<p>(68в) Они могу и даље да живе на свој начин у за њих <i>најненормалнијим</i> приликама, и у приликама које им <i>најмање</i> одговарају, а да увек остану оно што су.</p> <p>[ФД Д 157]</p>

У примеру (68) су суперлативи (лок. мн.) *самых ненатуральных* и *самых не ихних* уз именицу *положениях*. Еквиваленти у примерима (68а) и (68б) за суперлатив *самых ненатуральных (положениях)* је суперлатив *најнеприроднијим (приликама)* док је у примеру (68в) суперлатив *најненормалнијим (приликама)*. Еквиваленти за суперлатив *самых не ихних (положениях)* у сва три превода на српском су различити. Еквивалент у примеру (68а) је преведен синтаксичком конструкцијом (лок. мн) која се састоји од заменице *њима*, прилога *потпуно* и придева *туђим (приликама)*. Еквивалент у примеру (68б) је суперлатив (лок.мн.) у

најнеобичнијим приликама. Еквивалент у примеру (68в) је синтаксичка конструкција (лок.мн.) у *приликама* (које им) са прилошком одредбом у суперлативу *најмање* (одговарају).

<p>(69) Она определяла, что из <i>самого необходимого и ценного</i> имущества надлежало взять с собой и оставить; [ИА МНД 653]</p>	<p>(69) Она је одређивала шта треба као <i>најнужније</i> и <i>највредније</i> понети са собом а шта оставити; [ИА НДЋ 340]</p>
--	---

У примеру (69) су суперлативи (ген. ср. р.) *самого необходимого и ценного* уз именицу *имущества* коју је преводилац додао јер је нема у оригиналу на српском. Еквиваленти у српском су суперлативи (ср.р.) *најнужније* и *највредније* а с обзиром да је у реченици изостављена именица само се претпоставља да се односи на „ствари“ које је требало „понети“ или „оставити“ а што ће се потврдити контекстом из следећих примера (70) и (71).

<p>(70) Бегство жителей с детьми и <i>самыми необходимыми</i> пожитками вызвало в памяти ночи, когда над город надвигалось большое наводнение. [ИА МНД 644]</p>	<p>(70) То бежање са децом и <i>најнужнијим</i> стварима подсећа на оне тешке ноћи кад би на касабу наишао „велики поводањ“. [ИА НДЋ 330]</p>
---	---

У примеру (70) је суперлатив (инст. мн.) *самыми необходимыми* уз именицу *пожитками*. Еквивалент у српском је суперлатив (инст. мн.) *најнужнијим* уз именицу *стварима*.

<p>(71) Все дома открыты и принимают пострадавших, промокших, подавленных людей с детьми или <i>самым необходимым</i> скарбом в руках. [ИА МНД 442]</p>	<p>(71) Све су куће отворене и примају пострадали свет, покисао и унезверен, са децом или <i>најпречим</i> стварима на рукама. [ИА НДЋ 93]</p>
---	--

У примеру (71) је суперлатив (инст. мн.) *самыми необходимыми* уз именицу *скарбом*. Еквивалент у српском је суперлатив (инст. мн.) *најпречим* уз именицу *стварима (на рукама)*.

<p>(72) Все вроде бы обычно – полупустая комната, побеленные стены, пол, закапанный воском, свечи в дешевеньких подсвечниках, окна без занавесок, <i>самая необходимая</i> мебель работы.</p> <p style="text-align: right;">[МС К 99]</p>	<p>(72) Све око тог човјека је обично, готово празна соба, бијело окречени зидови, воском покапан под од свијећа у јевтиним чирацима, прозори без застора, <i>најнужнији</i> груб намјештај од дебелог дрвета.</p> <p style="text-align: right;">[МС Т 129]</p>
---	---

У примеру (72) је суперлатив (ж. р.) *самая необходимая* уз именицу *мебель (работы)*. Еквивалент у српском је суперлатив *најнужнији* уз именицу *намештај (од дебелог дрвета)*.

<p>(73) Замечу здесь лишь для себя: были, например, мгновения, по уходе Лизы, когда <i>самые неожиданные</i> мысли целой толпой приходили мне в голову, и я даже был ими очень доволен.</p> <p style="text-align: right;">[ФД П 326]</p>	<p>(73б) Напомињем овдје само за себе: било је, на примјер, тренутака након Лизина одласка кад су ми падале на ум <i>нанеочекиваније</i> мисли у цјелим ројевима, а ја сам, штовише, био њима веома задовољан.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Ж 291/II]</p>
<p>(73а) Овде примећујем само за себе: било је например, тренутака после Лизиног одласка, када су ми падале на памет <i>најнеочекиваније</i> мисли у читавим ројевима, а ја сам њима био чак потпуно задовољан.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Мо 160/III]</p>	<p>(73в) Напомињем овде само за себе: било је, на пример, тренутака, после Лизиног одласка, кад су ми <i>најнеочекиваније</i> мисли у читавим ројевима падале на памет, и чак сам био њима веома задовољан.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Д 13/III]</p>

У примеру (73) је суперлатив (мн.) *самые неожиданные* уз именицу *мысли*. У српском су у сва три примера исти еквиваленти а то је суперлатив (мн.) *најнеочекиваније* уз именицу *мисли*.

(74) Ибо об чем, о господи, об чем мог говорить в то время такой человек, как Версилов, с такою особою, как моя мать, даже и в случае <i>самой неотразимой</i> любви? [ФД П 14]	(74б) Јер о чему би, господе боже, о чему би у оно вријеме могао говорити такав човјек какав је био Версилов с особом каква је била моја мајка, чак и у случају <i>најжарче</i> љубави? [ФД Ж 14]
(74а) Јер о чему би, Боже мој, могао говорити у то време такав човек као што је Версилов, с таквим створом, као што је била моја мати, чак и у случају <i>најнеизбежније</i> љубави? [ФД Мо 21]	(74в) Јер о чему, о Боже, о чему је могао разговарати у то време такав човек као што је Версилов с таквом особом као што је моја мајка, чак и у случају <i>најнеодолјивије</i> љубави? [ФД Д 17]

У примеру (74) је суперлатив (ген. ж.р.) *самой неотразимой* уз именицу *любви*. Еквиваленти у српском су у сва три примера суперлативи са различитим компаративима придева после префикса *нај-* а то су (ген. ж.р.): у примеру (74а) *најнеизбежније*, у примеру (74б) *најжарче* и примеру (74в) *најнеодолјивије* уз именицу *љубави*.

(75) Они врезались мне в память, и я бессознательно повторил их почти в тех же выражениях в <i>самую неподходящую</i> минуту. [МС К 58]	(75) Запамтио сам то, и не знајући, и поновио, истим ријечима, у <i>најнезгоднији</i> час. [МС Т 76]
--	---

У примеру (75) је суперлатив (ак.ж.р.) *самую неподходящую* уз именицу *минути*. Еквивалент у српском је суперлатив (ак.) *најнезгоднији* уз именицу *час*.

(76)...; я передам, в <i>самом непродолжительном</i> времени, это роковое письмо Катерине Николаевне в руки, но с тем, чтоб из	(76б) Предат ћу, у <i>најкраћем</i> могућем року, то кобно писмо Катерини Николајевној, али уз увјет да од свега овога што се сад догодило не прави
--	---

<p>всего, теперь случившегося, не делать скандала и чтоб она дала заранее слово, что не помешает вашему счастью.</p> <p>[ФД П 586]</p>	<p>скандал, да се унапријед зарекне да неће сметати вашој срећи.</p> <p>[ФД Ж 518/III]</p>
<p>(76а) ...; у најкраћем времену предаћу ово фатално писмо Катарини Николјевној у руке, а с тим да она од свега што се сад десило не прави никакв скандал, и да прво обећа да неће сметати вашој срећи.</p> <p>[ФД Мо 246/III]</p>	<p>(76в) У најскорије време то судбоносно писмо ћу лично предати Катерини Николајевној, али с тим да се од свега овога што се сад десило не прави скандал и да она унапред да реч да неће засметати вашој срећи.</p> <p>[ФД Д 297]</p>

У примеру (76) је суперлатив (лок. ср. р.) *самом непродолжительном* уз именицу *времени*. Еквиваленти у српском у примерима (76а) и (76б) су суперлативи (лок. ср.р.) *најкраћем (времену)* и (лок.) *најкраћем (могућем року)*, док је у примеру (76в) еквивалент (ак. ср.р.) *најскорије (време)*.

<p>(77) И мы поссоримся, она будет плакать и перечислять мои бесконечные грехи, я – злиться и призывать всех богов в свидетели, что я самый несчастный человек на свете и никто меня не понимает.</p> <p>[МС К 159]</p>	<p>(77) И посвађаћемо се, она ће плакати и набрајати моје безбројне гријехе, ја ћу бјеснити и зазивати богове за свједоке, да сам <i>најнесрећнији</i> од свих људи и да ме нико не разумије.</p> <p>[МС Т 207]</p>
---	---

У примеру (77) је суперлатив *самый несчастный* уз именицу *человек*. Еквивалент у српском је суперлатив *најнесрећнији (човек)*.

<p>(78) Как тореадор, играла она <i>самыми низменными</i> их инстинктами в минуту опасного пьяного разгула, ибо давно уже распознала и легко подобрала</p>	<p>(78) Она се играла са разудареним људима и њиховим <i>најгрубљим</i> и најопаснијим тренуцима пијанства и беса, као тореро са биком, јер је брзо</p>
--	---

<p>ключи к нехитрой природе диких порывов свих посетителей, к слабым струнам их грубых и чувствительных сердец.</p> <p>[ИА МНД 537]</p>	<p>упознала тај свет и лако пронашла кључ за њихове наоко сложене прохтеве и све слабе стране ових свирепих и чулних сентименталаца.</p> <p>[ИА НДЋ 205]</p>
---	--

У примеру (78) је суперлатив (инст. мн.) *самыми низменными* уз именицу *инстинктами*. Еквивалент у српском је суперлатив (инст.) *најгрубљим* (*трнуцима пијанства*).

<p>(79) И только незначительное меньшинство отмеченных проклятием пойдет и дальше predetermined им стезей, истинную жизнь заменив алкоголем – <i>самой обманчивой и скоропреходящей</i> иллюзией в этой обманчивой и скоропреходящей жизни, и станет жить ради него, сгорая и постепенно превращаясь в таких же мрачных, тупых и опухших пьяниц, что сидят сейчас здесь, забившись по темным углам.</p> <p>[ИА МНД 545]</p>	<p>(79) А само незнатна мањина проклетих и предодређених продужује тим путем заувек, и изабравши уместо живота алкохол, <i>најкраћу</i> и <i>најварљивију</i> илузију у овом кратком и варљивом животу, за њега живе и на њему сагарају све док и они не постану мрки, тупи и подбули као они што седе у сенци по угловима.</p> <p>[ИА НДЋ 214]</p>
---	---

У примеру (79) су суперлативи (инст. ж.р.) *самой обманчивой и скоропреходящей* уз именицу *иллюзией*. Еквиваленти у српском су суперлативи (ак.) *најварљивију* и *најкраћу* (илузију).

<p>(80) <i>Самый образованный</i> человек в городе был <i>самым несчастным</i>.</p> <p>[МС К 99]</p>	<p>(80) Тако је <i>најобразованији</i> човек у граду био и <i>најјаднији</i>.</p> <p>[МС Т 164]</p>
--	---

У примеру (80) су суперлативи *самый образованный* уз именицу *человек* и (инст.) *(был) самым несчастным* а подразумева се именица *человеком*.

Еквиваленти у српском су суперлативи *најобразованији* (човек) и *најјаднији* (човек).

<p>(81) Я их видел; в них мало чего-нибудь личного; напротив, по возможности одни только торжественные извещения о <i>самых общих</i> событиях и о <i>самых общих</i> чувствах, если так можно выразиться о чувствах: извещения прежде всего о своем здоровье, потом спросы о здоровье, затем пожелания, торжественные поклоны и благословения – и все.</p> <p>[ФД П 17]</p>	<p>(81б) Видио сам их; у њима је мало чега особног; напротив, понајчешће су то само свечани извештаји о <i>најобичнијим</i> догађајима и <i>најобичнијим</i> осјећајима, ако се може тако рећи за осјећаје: извештаји понајвише о свом здрављу, затим питања о здрављу, па жеље, свечани поздрави и благослови – и то је све.</p> <p>[ФД Ж 17]</p>
<p>(81а) Видео сам их; у њима је било мало чега личног; напротив, у њима су била по могућности само свечана обавештења о <i>најобичнијим</i> догађајима и <i>најобичнијим</i> осећањима, ако је могуће тако се изразити о осећањима; обавећштавао је прво о свом здрављу, затим се распитивао о здрављу, затим су биле жеље, свечани поздрави и благослови, - и то је било све.</p> <p>[ФД Мо 24]</p>	<p>(81в) Видео сам их; у њима је било мало чега личног; напротив, по најчешће је то само свечано извештавање о <i>најопитијим</i> догађајима и <i>најопитијим</i> осећањима, ако се тако нешто може рећи за осећања: извештавање пре свега о свом здрављу, затим упитивања за здравље, онда жеље, свечани поздрави и благослови, и – то је све.</p> <p>[ФД Д 19]</p>

У примеру (81) су суперлативи (лок. ср.р.) *самых общих* уз именицу *событиях* и (лок. мн.) *самых общих* уз именицу *чувствах*. Еквиваленти у српском у примерима (81а) и (81б) је суперлатив (лок. мн.) *најобичнијим* (*догађајима*) и *најобичнијим* (*осећањима*, *осјећајима*) а у примеру (81в) је суперлатив (лок.мн.) *најопитијим* (*догађајима*) и *најопитијим* (*осећањима*).

<p>(82) Он всегда отвечал мне с готовностью и прямодушно, но в конце концов всегда сводил на <i>самые общие</i> афоризмы, так что в сущности ничего нельзя было вытянуть.</p> <p>[ФД П 233]</p>	<p>(82б) Он ми је увијек спремно и простосрдачно одговарао, али је све, на крају крајева, сводио на <i>најопћенитије</i> афоризме тако да заправо нисам могао ништа извући из њега.</p> <p>[ФД Ж 208/П]</p>
<p>(82а) Увек ми је одговарао радо и отворено, али на крају крајева, све се сводило на <i>најопитије</i> афоризме, тако да у ствари, ништа нисам могао да извучем.</p> <p>[ФД Мо 26/П]</p>	<p>(82в) Одговарао ми је увек спремно и отворено, али је све, на крају крајева, увек сводио на <i>најопитије</i> аформизме, тако да у суштини ништа нисам могао да извучем из њега.</p> <p>[ФД Д 260]</p>

У примеру (82) је суперлатив (ак. мн.) *самые общие* уз именицу *афоризмы*. Еквиваленти у српском у примерима (82а) и (82в) је суперлатив (ак. мн.) *најопитије* уз именицу *аформизме* а у примеру (82б) (ак. мн.) *најопћенитије* (*афоризме*).

<p>(83) В эту минуту, исполненную таинственной прелести, придающей особое значение или угрожающий смысл и величие <i>самым обыденным</i> вещам, первая группа ужицких беженцев вступила на мост.</p> <p>[ИА МНД 461]</p>	<p>(83) У таквом тренутку кад и <i>најобичније</i> ствари имају изглед привиђања, пуних величине, страха и нарочитог значења, појавише се први ужички мухаџири на мосту.</p> <p>[ИА НДЋ 116]</p>
--	--

У примеру (83) је суперлатив (дат. мн.) *самым обыденным* уз именицу *вещам*. Еквивалент у српском је суперлатив *најобичније* уз именицу *ствари*.

<p>(84) То есть я считал это <i>самым обыкновенным</i> делом.</p> <p>[ФД П 204]</p>	<p>(84б) Наиме, држао сам да <i>би то било најприродније</i>.</p> <p>[ФД Ж 182]</p>
---	---

(84a) То јест, сматрао сам да <i>је то најприроднија</i> ствар на свету. [ФД Мо 284]	(84в) Сматрао сам, наиме, да <i>би то било најприродније</i> . [ФД Д 226]
---	--

У примеру (84) је суперлатив (инст. ср.р.) *самым обыкновеным* уз именицу *делом* у предикативној функцији. Еквиваленти у српском у примерима (85б) и (85в) је суперлатив прилога *најприродније* у предикатској функцији, а у примеру (87б) је суперлатив придева *најприроднија (ствар)* у предикатској функцији.

(85) Хорошо помню, как в подобные минуты крайнего смятения я воспринимал <i>самые обычные</i> вещи. [МС К 319]	(85) Сјећам се добро како сам у једном таквом часу крајње несигурности тешко доживљавао и <i>најобичније</i> ствари. [МС Т 414]
---	--

У примеру (85) је суперлатив (мн.) *самые обычные* уз именицу *вещи*. Еквивалент у српском је суперлатив *најобичније* уз апстрактну именицу *ствари*.

(86) – Это – <i>самая ординарная</i> женщина, это – даже дрянная женщина... [ФД П 527]	(86б) – Она <i>је најобичнија</i> жена што може бити, она је чак ништава жена... [ФД Ж 468/III]
(86a) – То <i>је</i> једна <i>најобичнија</i> жена, она је чак жена без икакве вредности... [ФД Мо 164/III]	(86в) Она <i>је најобичнија</i> жена, она је чак безвредна жена... [ФД Д 235/III]

У примеру (86) је суперлатив (ж. р.) *самая ординарная* уз именицу *женщина* у предикативној функцији. Еквивалент у српском је суперлатив *најобичнија* уз именицу *жена* у предикативној функцији.

(87) Книги, бумаги, чернильница – все было в <i>самом отвратительном</i> порядке, идеал которого совпадает с мировоззрением хозяйки-немки и ее	(87б) Књиге, списи, тинтарница – све <i>је</i> то било у <i>најодвратнијем</i> реду, чији се идеал поклапа са животним назорима газдарице Њемице и њене собарице.
--	---

горничной. [ФД П 157]	[ФД Ж 141]
(87а) Књиге, хартије, мастионица – све је то било у најодвратнијем реду, чији је идеал у сагласности са схватањем живота газдарице Немице и њене собарице. [ФД Мо 219]	(87в) Књиге, хартије, мастионица – све је било у најодвратнијем реду, чији се идеал подудара са животним погледима газдарице Немице и њене собарице. [ФД Д 175]

У примеру (87) је суперлатив (лок.) *самом отвратительном* уз именицу *порядке* у предикативној функцији. Еквивалент у српском је суперлатив (лок) *најодвратнијем* уз именицу *реду* у предикативној функцији.

(88) Самый открытый из всех был Ламберт, очень бывший меня в детстве; но и тот-лишь открытый подлец и разбойник; да и тут открытость его из глупости. [ФД П 96]	(88б) <i>Најотворенији је био</i> Ламберт који ме у дјетињству много тукао; али је и он тек отворена хуља и лупеж; па и његова отвореност потјече из пуке глупости. [ФД Ж 87]
(88а) <i>Најотворенији</i> од свих је био Ламберт, који ме је врло много тукао у детињству; али и он је само отворен неваљалац и разбојник; а и његова отвореност била је само из глупости. [ФД Мо 134]	(88в) Од свих је <i>најотворенији био</i> Ламберт, који ме је у детињству много тукао; али и он је само отворен подлац и разбојник; па и његова отвореност је само из глупости. [ФД Д 108]

У примеру (88) је суперлатив *самый открытый* уз именицу *Ламберт* у предикативној функцији. Еквивалент у српском је суперлатив *најотворенији* уз именицу *Ламберт* у предикативној функцији.

(89) А если кто-нибудь терял всякую меру немногословный грузный Зария одним своим видом угрюмой	(89) На крају, ако неко пређе баш сваку меру, ту је тешки, ћутљиви Зарије који својим мргодним и зловољним лицем
---	--

озлобленности отрезвлял <i>самых</i> пропойц и скандалистов. обескураживал <i>отъявленных</i> [ИА МНД 544]	разоружава и обесхрабрује и <i>најбешње</i> пијанце и свађалице. [ИА НДЋ 213]
---	---

У примеру (89) је суперлатив (ак. мн.) *самый отъявленных* уз именице *пропойц и скандалистов*. Еквивалент у српском је суперлатив (ак. мн.) *најбешње* уз именице *пијанице и свађалице*.

(90) – Покойный любил людей? – начал я с <i>самого очевидного</i> . [МС К 293]	(90) – Је ли волио људе? – почео сам од <i>најсигурнијег</i> . [МС Т 381]
---	--

У примеру (90) је суперлатив (ген.) *самого очевидного* где је именица изостављена а може се претпоставити именица (ген. јед.) *факта*. Еквивалент у српском је суперлатив (ген.) *најсигурнијег* са претпоставком да је јунак „почео“ од *најсигурнијег чињеничног „става, мишљења“*.

(91) – Не так давно я <i>был самым</i> <i>плохим</i> . [МС К 232]	(91) – Неки дан <i>сам</i> био <i>најгори</i> . [МС Т 303]
--	---

У примеру (91) је суперлатив (ген.) *самым плохим* и односи се на заменицу *я*. Еквивалент у српском је суперлатив *најгори* са претпоставком и односи се на заменицу ја што се види по помоћном глаголу *сам*. Суперлатив је у предикатској функцији.

(92) Я отметил лишь <i>самое</i> <i>поверхстное</i> , и вероятнее всего что не умел отметить главного. [ФД П 387]	(92б) Забележио сам само оно <i>најповршније</i> , а по свој прилици, нисам успио забележити оно главно. [ФД Ж 344/III]
(92а) Забележио сам само <i>најпосредније</i> ствари, и <i>највероватније</i> је да главне ствари	(92в) Поменуо сам само оно <i>најповршније</i> , и сасвим сигурно нисам умео да поменем оно најважније.

нисам ни умео забележити. [ФД Мо 244/II]	[ФД Д 79/II]
---	--------------

У примеру (92) је суперлатив (ак.) *самое поверхностное*. Еквивалент у српском у примеру (92а) је суперлатив (ак.) *најпосредније* уз именицу *ствари*. Еквивалент у примерима (92б) и (92в) је суперлатив (*оно*) *најповршиније*.

(93) <i>Самый подлый</i> из свих развратов, это – вешаться на шею; я сейчас это им сказал, и вот я и вам вешаюсь! [ФД П 68]	(93б) <i>Најгори је</i> од свих порока – вјешати се људима о врат; ја сам им то малоприје рекао, а ево се и вама вјешам! [ФД Ж 62]
(93а) <i>Најгори</i> од свих порока <i>је</i> тај: вешати се људима о врат; то сам им сâм малочас рекао, а ево се већ и вама вешам! [ФД Мо 95]	(93в) <i>Најгори</i> од свих порока <i>јесте</i> – вешати се људима о врат; малопре сам им ово рекао и ето већ се и вама вешам! [ФД Д 76]

У примеру (93) је суперлатив (ак.) *самый подлый* (*из всех*) уз именицу *развратов* у предикативној функцији. Еквивалент у српском у сва три примера је суперлатив *најгори* (*од свих*) уз именицу *порока* у предикативној функцији.

(94) Главное то, что в шайке участвовал один молодой человек из <i>самого порядочного</i> круга и которому удалось предварительно достать сведения. [ФД П 442]	(94б) Најважније је што је у банди био и један младић из <i>најбољег</i> друштва који је и прије тога успио прикупити све потребне податке. [ФД Ж 392/III]
(94а) Банди је припадао и један млад човек из <i>најбољег</i> друштва, који је претходно био покупио податке. [ФД Мо 41/III]	(94в) Што је нагоре, у банди је био и један младић из <i>најбољег</i> друштва који је успео пре тога да прикупи податке. [ФД Д 139/III]

У примеру (94) је суперлатив (ген.) *самого порядочного* уз именицу *круга*. Еквивалент у српском у сва три примера је суперлатив (ген.) *најбољег* уз именицу *друштва*.

<p>(95) И по тому, как в <i>самой потаенной</i> глубине своего существа она, раздавленная, корчилась от боли, Зорка понимала, что на нее одну пало тяжкое бремя вызванного им чувства, в то время как сам он ускользал от нее, растворяясь в туманной дымке, назвать которую ее истинным именем у нее не доставало сил.</p> <p>[ИА МНД 629]</p>	<p>(95) По томе како се савијала у себи и ломила у <i>најдубљој</i> дубини својој, осећала је да сав терет љубави, коју је он изазвао, лежи на њој а да се он губи негде у магли и даљини коју она не сме да назове правим именом.</p> <p>[ИА НДЋ 311]</p>
---	--

У примеру (95) је суперлатив (лок. ж.р.) *самой потаенной* уз именицу *глубине*. Еквивалент у српском је суперлатив (лок. ж.р.) *најдубљој* уз именицу *дубини*.

<p>(96) Кадию хозяин увлек в глубину дома, в невидимую и недоступную взором парадную гостиную, предназначенную для <i>самых почетных</i> гостей.</p> <p>[МС К 51]</p>	<p>(96) Кадију је домаћин провео у последњу, невидљиву и неприступачну собу, за <i>најугледније</i> госте.</p> <p>[МС Т 66]</p>
---	---

У примеру (96) је суперлатив (ак. мн.) *самых почетных* уз именицу *гостей*. Еквивалент у српском је суперлатив (ак. мн.) *најугледније* уз именицу *госте*.

<p>(97) <i>Самые почетные</i> гости приходили позже всех и следовали к своему обособленному приюту, провожаемые почтительными взорами</p>	<p>(97) Ти <i>најугледнији</i> долазили су последњи, и пролазили до свог издвојеног скровишта, обавијени нијемим поштовањем и понизним</p>
---	--

и раболепным молчанием, как покойники. [МС К 51]	ћутањем, као мртваци. [МС Т 66]
---	--

У примеру (97) је суперлатив (мн.) *самые почетные* уз именицу *гости*. Еквивалент у српском је суперлатив (мн.) *најугледнији* и мада је у овом примеру изостављена именица из претходног контекста се види да се односи на именицу *гости*.

(98) И, как всегда при таких случаях, <i>самые почетные и ученые</i> мужи не приметно сошлись на совет, чтоб обсудить меры властей и договориться, как себя по отношению к ним держать. [ИА МНД 514]	(98) Као и увек у таквим приликама, <i>најугледнији</i> и <i>најученији</i> међу касаблијским Турцима састали су се тада не приметно да се договоре о значењу тих мера и држању које треба према њима заузети. [ИА НДЋ 177]
---	--

У примеру (98) су суперлативи (мн.) *самые почетные и ученые* уз именицу *мужи*. Еквивалент у српском су суперлативи (мн.) *најугледнији* и *најученији* а с обзиром да је у реченици изостављена именица подразумева се да су то *мушкарци* тј „касаблијски Турци“.

(99) <i>Самые старые и почетные</i> турки, словно на поколение святым местам, отправлялись в Црнчу навестить Шемси-бега и побеседовать с ним. [ИА МНД 498]	(99) <i>Најстарији</i> и <i>најбољи</i> Турци из вароши одлазе често у Црнчу као на неки хаџилук да поседе и поразговарају са Шемсибегом. [ИА НДЋ 159]
---	---

У примеру (103) су суперлативи (мн.) *самые старые и почетные* уз именицу *турки*. Еквивалент у српском су суперлативи (мн.) *најстарији* и *најбољи* уз именицу *Турци*.

(100) [...]; думал я и о своей убогой коморке, представляющейся мне	(100) [...]; мислио сам и на своју ружну собу која ми је сад изгледала <i>најљепше</i>
---	--

теперь <i>самым прекрасным</i> местом на земле, думал о нашей нищей улочке с покосившимися заборами, думал о всем том, что ощущал своим, пусть ничтожном, но родном и милым. [МС К 321]	мјесто на свијету, мислио сам на свој сиротињски сокак с нахереним тарабама, мислио сам на све што је моје, свакако а драго. [МС Т 415]
--	--

У примеру (100) је суперлатив (инст. ср.р) *самым прекрасным* уз именицу *местом*. Еквивалент у српском је суперлатив (ср.р.) *најљепше* уз именицу *мјесто*.

(101) Она, может быть, <i>самая прелестная</i> девојка, а ја дурная. [ФД П 270]	(101б) Она је можда <i>најдивнија</i> дјевојка, а ја сам зла. [ФД Ж 241/П]
(101а) Она је, ваљда, <i>најлепша</i> девојка, а ја сам ружна. [ФД Мо 79/П]	(101в) Она је, ваљда, <i>најдивнија</i> девојка, а ја сам покварена. [ФД Д 301]

У примеру (101) је суперлатив (ж.р) *самая прелестная* уз именицу *девојка* у предикативној функцији. Еквиваленти у српском су суперлативи (ж.р.) у примеру (105а) *најлепша* уз именицу *девојка* а у примерима (105б) и (105в) *најдивнија* (*дјевојка*, *девојка*) у предикативној функцији.

(102) Нет-с, если так, то я <i>самым пренежливим</i> образом буду жить для себя, а там хоть бы все провалились! [ФД П 64]	(102б) Не, молим лијепо, ако је тако онда ћу живјети <i>најбезобразније</i> што могу само ради себе, па макар сви остали пропали! [ФД Ж 59]
(102а) Не, ако је тако, онда ћу ја на <i>најбезобзирнији</i> начин живети за себе, а остали макар сви пропали! [ФД Мо 90]	(102в) Не, молићу лепо, ако је тако, живећу на <i>најнепристојнији</i> могући начин ради себе, макар сви тамо пропали! [ФД Д 72]

У примеру (102) је суперлатив прилога (*буду житъ*) (инст. м.р.) *самым преневежливым* уз именицу *образом*. Еквиваленти у српском се разликују у сва три примера али је у сва три примера задржано значење суперлативности. Еквивалет у примеру (102а) је суперлатив прилога (*на*) *најбезобзирнији* уз именицу *начин (живети)* са дозом експресивности што потврђује и знак узвика на крају исказа. Еквивалент у примеру (102б) је суперлатив прилога са *најбезобразније (ћу живјети)* што опет има експресивност и потврђује се знаком узвика. Еквивалент у примеру (102в) је такође суперлатив прилога (*живећу на*) *најнепристојнији* („могући“) *начин* што је поново реч о највећем степену конкретне особине, али у поређењу са осталима уз експресивност потврђену знаком узвика.

<p>(103) Но мимоходом, однако, замечу, что считаю петербургское утро, казалось бы <i>самое прозаическое</i> на всем земном шаре, – чуть ли не <i>самым фантастическим</i> в мире.</p> <p>[ФД П 151]</p>	<p>(103б) Па ипак, узгред напомињем да сматрам да је петроградско јутро, наоко <i>најпрозаичније</i> на цијелој земаљској кугли – готово <i>најфантастичније</i> на свијету.</p> <p>[ФД Ж 135]</p>
<p>(103а) Али узгред да ипак приметим да сматрам петроградско јутро, које изгледа да је <i>најпрозаичније</i> јутро на целом земном шару, – готово као <i>најфантастичније</i> на свету.</p> <p>[ФД Мо 211]</p>	<p>(103в) Али узгред ћу ипак напоменути да петроградско јутро, које изгледа <i>најпрозаичније</i> на целој земаљској кугли, сматрам – скоро <i>најфантастичнијим</i> на свету.</p> <p>[ФД Д 168]</p>

У примеру (103) је суперлатив (ср.р.) *самое прозаическое* уз именицу *утро* и суперлатив (инст. ср.р.) *самым фантастическим* због рекције глагола *считать (каким?)*. Еквиваленти у српском у сва три примера за први суперлатив је такође суперлатив *најпрозаичније* уз именицу *јутро*. Еквивалент за други суперлатив је и у примерима (103а) и (103б) на српском такође суперлатив *најфантастичније* уз именицу *јутро*. Еквивалент у примеру (103в) је такође суперлатив али у (инст. ср.р.) *најфантастичнијим* због рекције глагола *сматрати (каким?)*.

(104) Но даже <i>самые прозорливые</i> из господ офицеров не в состоянии разгадать их истинную природу. [ИА МНД 604]	(104) Праву природу њихових односа не умеју да одреде ни <i>најоштроумнији</i> међу официрима. [ИА НДЋ 282]
---	--

У примеру (104) је суперлатив (мн.) *самые прозорливые* уз именицу са предлогом *из господ офицеров*. Еквивалент у српском је суперлатив (мн.) *најоштроумнији* уз именицу са предлогом *међу официрима*.

(105) Любопытно, что я до сих пор с самого детства люблю орехи, Татьяна Павловна, и, знаете, <i>самые простые</i> . [ФД П 116]	(105б) Занимљиво је да још од малих ногу волим љешњаке, и то, знате, Татјана Павловна, оне <i>најобичније</i> . [ФД Ж 105]
(105а) Интересантно је да и данас, још од детињства волим орахе, Татјана Павловна, и, знате, оне <i>најпростије</i> . [ФД Мо 164]	(105в) Интересантно је да још од детињства волим лешнике, Татјана Павловна, и то знате, <i>најобичније</i> . [ФД Д 130]

У примеру (105) је суперлатив (мн.) *самые простые* уз именицу *орехи*. Еквивалент у српском у примеру (105а) је суперлатив (мн.) *најпростије* који се односи на именицу *орахе*. Еквивалент у примерима (105б) и (105в) је суперлатив *најобичније* који се односи на именицу *љешњаке (лешнике)*.

(106) Один дурень задешево продал место возможных воспоминаний о своих предках, чтобы отдать деньги другому дурню на <i>самую пустячную</i> вещь в мире, на никчемные детские свистульки. [МС К 155]	(106) Једна луда продала је јевтино једино мјесто могућих успомена на своје мртве, да би новац дала другој луди, за <i>најшашавију</i> ствар на свијету, за хиљаду безврједних дјечијих свирала. [МС Т 201]
---	--

У примеру (106) је суперлатив (ак. ж.р.) *самую пустячную* уз именицу *вещь*. Еквивалент у српском у овом примеру је суперлатив (ак. ж.р.) *најшашавију* уз именицу *ствар*.

(107) Все доводы говорят, что это <i>самое разумное</i> , лишь одно лишает меня покоя: совесть. [МС К 288]	(107) Сви разлози говоре да <i>је то најбоље</i> , само ми један не да мира: разлог савјести. [МС Т 375]
---	---

У примеру (107) је суперлатив прилога (ср.р.) *самое разумное* у предикативној функцији, јер је у питању прилошка одредба за начин уз глагол *урадити* који је у реченици изостављен, али се подразумева из претходног контекста. Еквивалент у српском је суперлатив прилога (ср.р.) *најбоље* као прилошка одреда за начин и односи се на глагол *урадити* који је изостављен али се подразумева из претходног контекста.

(108) И только, может быть, его прямота, ставшая нарицательной, обернулась язвительностью, а былая воинственность – мрачной озлобленностью, не находившей выхода в <i>самых резких</i> словах и утихавшей лишь в тишине уединения. [ИА МНД 563]	(108) Само што се његова пословична уочљивост претвара у јеткост и његова борбеност у мрачно огорчење коме ни <i>најсмелије</i> речи нису довољне као израз и које се гаси и смирује само у тишини и самоћи. [ИА НДЋ 235]
--	--

У примеру (108) је суперлатив (лок. ср.р.) *самых резких* уз именицу *словах*. Еквивалент у српском је суперлатив (мн.) *најсмелије* уз именицу *речи*.

(109) Я – <i>самый серьезный и нахмуренный</i> характер из всех современных женщин, знайте это... ха, ха, ха! [ФД П 503]	(109б) Та ја сам сувише озбиљне нарави. <i>Најозбиљније</i> и <i>највеселије</i> нарави од свих сувремених жена, да знате... ха – ха – ха! [ФД Ж 477/Ш]
(109а) Ја <i>сам најозбиљнији</i> и <i>најнатмуренији</i> карактер међу свим савременим женама, да знате... ха, ха,	(109в) Још <i>сам</i> по природи <i>најозбиљнија</i> и <i>најсуморнија</i> од свих савремених жена, да знате... ха, ха, ха!

ха!	[ФД Мо 129/III]	[ФД Д 208/III]
-----	-----------------	----------------

У примеру (109) су суперлативи *самый серьезный* и *нахмуреный* уз именицу *характер* у предикативној функцији. Еквивалент у српском у примеру (109а) су суперлативи *најозбиљнији* и *најнатмуренији* уз именицу *карактер* у предикативној функцији. У примеру (109б) еквиваленти су суперлативи *најозбиљније* и *највеселије* уз именицу *нарави* с тим што је у реченици изостављен субјекат који се налази у претходној реченици *нарави* а суперлативи су именски део предиката. У примеру (109в) где се подразумева субјекат (*ја сам ... од свих...жена*) еквиваленти су суперлативи (ж.р.) *најозбиљнија* и *најсуморнија* у предикативној функцији.

(110) Она скоро проникла тогда в его тайну; о, может быть, и кокетничала с ним нарочно: даже <i>самые светлые</i> женщины бывают подлы в этих случаях, и это – их непреодолимый инстинкт. [ФД П 526]	(110б) Она је тада убрзо проникнула у његову тајну: можда је навлаш очијукала с њим: чак и <i>најнепорочније</i> жене бивају неваљале у таквим приликама, то је њихов несавладиви нагон. [ФД Ж 467/III]
(110а) Она је тада убрзо сазнала његову тајну; можда је, ко зна, кокетовала с њим, нарочито: и <i>најчистије</i> жене постају подле у таквим приликама; то је њихов несавладљиви инстинкт. [ФД Мо 162/III]	(110в) Она је тада убрзо прозрела његову тајну; о, можда је и кокетирала с њим намерно: и <i>најчеститије</i> жене понекад су неваљале у таквим приликама, и то је њихов несавладив нагон. [ФД Д 234/III]

У примеру (110) је суперлатив (мн. ж.р.) *самые светлые* уз именицу *женщины*. Еквиваленти у српском у примерима (110а), (110б) и (110в) су суперлативи (мн. ж.р.) *најчистије*, *најнепорочније* и *најчеститије* уз именицу *жене*.

<p>(111) <i>Самый сильный</i> городской дебошир летел подобно кукле, набитой соломой, точно по направлению двери, в нужный момент предупредительно распахнутой Малчиком, и, не задерживаясь, оказывался на улице.</p> <p>[ИА МНД 543]</p>	<p>(111) Тада и <i>најснажнији</i> касабљијски бекрија лети као лутка од крпâ и сламе ка вратима, која је Малчика већ отворила у правом тренутку, па кроз врата право на улицу.</p> <p>[ИА НДЋ 212]</p>
---	---

У примеру (111) је суперлатив *самый сильный* уз именицу *дебошир*. Еквивалент у српском у примерима је суперлатив *најснажнији* уз именицу *бекрија*.

<p>(112) На все попытки отвратить ее от этого и вывести из летаргии она спокойно возражала, что чтение биржевых сводок было любимейшим занятием покойного и <i>самой сладкой</i> для него музыкой.</p> <p>[ИА МНД 620]</p>	<p>(112) На сва настојања да се одврате од тога и тргну из летаргије у коју је запала, она одговара кратко да је то покојник волео изнад свега и да му је то била <i>најслађа</i> музика за коју је знао.</p> <p>[ИА НДЋ 301]</p>
--	---

У примеру (112) је суперлатив (инст. ж.р.) *самой сладкой* уз именицу *музыкой*. Еквивалент у српском је суперлатив (ж. р.) *најслађа* уз именицу *музыка*.

<p>(113) Ты постепенно и методической практикой одолеваешь свою волю, начиная с <i>самых смешных и мелких</i> вещей, а кончаешь совершенным одолеванием воли своей и становишься свободным.</p> <p>[ФД П 526]</p>	<p>(113б) Поступно и методичким вјежбањем савладаваш своју вољу, почињући од <i>најсмјешнијих</i> ситница, а напokon потпуно савладаш своју вољу и постанеш слободан.</p> <p>[ФД Ж 467/III]</p>
<p>(113а) Постепено и помоћу методичкога вјежбања савлада човек своју вољу, почињући од</p>	<p>(113в) Човек треба да поступно и методичким вјежбањем побеђује своју вољу почев од <i>најсмешнијих</i> и</p>

<p><i>најсмешнијих</i> и <i>најмањих ствари</i>, а завршава потпуним потчињавањем своје воље, и постаје слободан.</p> <p>[ФД Мо 162/III]</p>	<p><i>најситнијих</i> ствари, да би на крају потпуно победио своју вољу и постао слободан.</p> <p>[ФД Д 234/II]</p>
--	---

У примеру (113) је суперлатив (ген. мн.) *самых смешных и мелких* уз именицу *вещей*. Еквиваленти у примерима (113а) и (113в) су суперлативи (ген. мн.). У примеру (113а) је суперлатив *најсмешнијих* и *најмањих (ствари)* а у примеру (113в) је суперлатив *најсмешнијих* али и *најситнијих (ствари)* што је прецизнији превод због значења придева *мелкий* што значи „ситан“. У преводу (113б) еквивалент је (ген.мн.) *најсмјешнијих ситница*, где је синтагма у руском језику *самых мелких* супстантивизирана именицом (ген.мн.) *ситница* у српском језику.

<p>(114) [...]; под венец пошла <i>самым спокойным</i> видом, какой только можно иметь в таких случаях, так что сама уж Татьяна Павловна назвала ее тогда рыбой.</p> <p>[ФД П 11]</p>	<p>(114б) [...]; кад је пошла на вјенчање, држала се <i>најмирније</i> што се може у таквим приликама, тако да је сама Татјана Павловна тада за њу рекла да је мртво пухало.</p> <p>[ФД Ж 12]</p>
<p>(114а) [...]; на венчање ишла је <i>најспокојније</i>, уколико је то могуће у таквим случајевима, тако да ју је и сама Татјана Павловна тада назвала рибом.</p> <p>[ФД Мо 17]</p>	<p>(114в) [...]; на венчање је отишла <i>најспокојнијег</i> изгледа, какав се само може имати у таквим случајевима, тако да ју је сама Татјана Павловна тада назвала хладном.</p> <p>[ФД Д 13]</p>

У примеру (114) је суперлатив (инст.) *самым спокойным* уз именицу *видом*. Еквивалент у српском у примеру (114а) је суперлатив прилога за начин *најспокојније* уз глагол *ишла*. У примеру (114б) је суперлатив прилога за начин *најмирније* уз глагол *држала се*. У примеру (114в) је суперлатив придева (ген.) *најспокојнијег* уз именицу *изгледа*.

(115) Я знавал подобных женщин, они	(115) Познавао сам овакве жене,
-------------------------------------	---------------------------------

приходили к моей матери, всегда бодрые, уверенные, занятные, <i>самые спокойные</i> создания на свете. [МС К 236]	долазиле су мојој мајци, увијек ведре, занимљиве, сигурне, <i>најуравнотеженија</i> створења на свијету. [МС Т 307]
--	--

У примеру (115) је суперлатив (мн. ср.р.) *самые спокойные* уз именицу *создания*. Еквивалент у српском је суперлатив (ср.р.) *најуравнотеженија* уз именицу *створења*. Суперлатив има основно значење.

(116) – Ты помог мне в <i>самую страшную</i> минуту. [МС К 17]	(116) – Помогао си ми кад ми <i>је било најтеже</i> . [МС Т 24]
---	--

У примеру (116) је суперлатив (ак. ж.р.) *самую страшную* уз именицу *минуту*. Еквивалент у српском је суперлатив прилога *најтеже* у предикативној функцији.

(117) Эта <i>самая страшная</i> часть его кровного дела, к счастью, оставалась невидимой зрителям. [ИА МНД 417]	(117) Тај <i>најстрашнији</i> део крвникова посла био је, срећом, за гледаоце невидљив. [ИА НДЋ 63]
--	--

У примеру (117) је суперлатив (ж.р.) *самая страшная* уз именицу *часть*. Еквивалент у српском је суперлатив *најстрашнији* уз именицу *део*.

(118) Смерть – <i>самый страшный</i> залог. [ИА МНД 421]	(118) Смрт <i>је најтежи</i> залог. [ИА НДЋ 68]
---	--

У примеру (118) је суперлатив *самый страшный* у предикативној функцији, односећи се на именицу *залог*. Еквивалент у српском је адјективизована суперлативна синтагма *најтежи залог* у предикативној функцији.

(119) Власть – <i>самый страшный</i> порок. [МС К 129]	(119) Власт је најтежи порок. [МС Т 169]
---	---

У примеру (119) је суперлатив *самый страшный* у предикативној функцији, односећи се на именицу *порок*. Еквивалент у српском је адјективизована суперлативна синтагма *најтежи порок* у предикативној функцији.

(120) Увидев его неисправимого, по их мнению чудака, жандармы <i>самым строгим</i> образом велели ему немедленно закрыть лавку и очистить базар, так как находится сейчас у моста опасно для жизни. [ИА МНД 661]	(120) Жандарми, коју су познавали хоџу као особењака, опоменуше га <i>најозбиљније</i> да одмах затвори дућан и напусти пијац, јер је најстроже забрањено и „по живот опасно“ свако даље задржавање у близини моста. [ИА НДЋ 350]
---	--

У примеру (120) је суперлатив прилога *самым строгим (образом)*. Еквивалент је такође суперлатив прилога *најозбиљније* („опоменуше га“).

(121) За границей, в „тоске и счастья“, и, прибавлю, в <i>самом строгом</i> монашеском одиночестве (это особое сведение я уже получил потом через Татьяну Павловну), он вдруг вспомнил о маме – и именно вспомнил ее „впалые щеки“, и тот час послал за нею. [ФД П 521]	(121б) У иноземству, у „тузи и срећи“ и, додајем, у <i>најстрожој</i> калуђерској усамљености (то сам посебице тек послџе дознао од Татјане Павловне), наједном се сјетио маме – и то баш њених „упалих образа“, па је одмах послао по њу. [ФД Ж 463/III]
(121а) У иностранству, „у тузи и срећи“, и додајем, у <i>најстрожијој</i> калуђерској усамљености, (овај нарочити податак добио сам доцније од Татјане Павловне) наједанпут му	(121в) У иностранству, у „тузи и срећи“, и, додајем, у <i>најстрожој</i> калуђерској усамљености (овај податак добио сам посебно тек касније од Татјане Павловне), он се наједном сетио

пада на памет мама – и сетио се баш њених „упалих образа“, и одмах писао да дође. [ФД Мо 155/III]	маме – и сетио се управо њених „упалих образа“, и одмах је поручио да дође. [ФД Д 229/III]
--	---

У примеру (121) је суперлатив (лок. ср.р.) *самом строгом* уз именицу *одионочестве*. Еквивалент у српском у сва три примера је суперлатив придева (лок. ж.р.) *најстрожој (усамљености)* с тим што је у примеру (121а) употребљен неправилни облик компаратива од придева „*строг*“ па самим тим је неправилан облик суперлатива *најстрожијој (усамљености)*.

(122) Но, возможно, он был и <i>самым счастливым</i> , потому что ему ничего не было нужно, ничто его не трогало и ему было совершенно безразлично, знает ли он что-нибудь или нет. [МС К 126]	(122) Или <i>је био најсрећнији</i> , јер му ништа није требало, ништа га се није тицало, а свеједно му је да ли шта зна или не зна. [МС Т 165]
---	--

У примеру (122) је суперлатив (инст.) *самым счастливым* у предикативној функцији, односећи се на заменицу *он (был)*. Еквивалент у српском је суперлатив *најсрећнији* у предикативној функцији (*је био*) подразумевајући заменицу *он*.

(123) Когда, достигнув моря, наши вооруженные проводчики двинулись в обратный путь, я умирал от зависти, считая их <i>самыми счастливыми</i> людьми на свете, потому что они возвращались в Сараево, от которого я уходил все дальше и дальше. [МС К 320]	(123) Кад су се с обале вратили наши наоружани пратиоци, завидио сам им, мислећи да су <i>најсрећнији</i> људи на свијету, јер се враћају у Сарајево, од којег сам се ја све више удаљавао. [МС Т 414]
--	---

У примеру (123) је суперлатив (инст. мн.) *самыми счастливыми* уз именицу *людьми*. Еквивалент у српском је суперлатив (мн) *најсрећнији (људи)*.

<p>(124) Кстати, я заметил, что это вообще свойство простонародья: он не удовольствуется общей идеей, если очень заинтересуется, но непременно начнет требовать <i>самых твердых и точных</i> подробностей.</p> <p>[ФД П 426]</p>	<p>(124б) Узгред напомињем да је опћенита особина пука: он се не задовољава опћом идејом ако се за нешто веома занима, него безувјетно захтијева <i>најпоузданије</i> и <i>најточније</i> појединости.</p> <p>[ФД Ж 379/III]</p>
<p>(124а) Да поменем овом приликом: приметил сам да је то уопште особина простога народа: није задовољан општом идејом, ако га је ствар врло заинтересовала, него безусловно тражи <i>најпоузданије</i> и <i>најтачније</i> појединости.</p> <p>[ФД Мо 11/III]</p>	<p>(124в) Узгред да кажем, запазио сам да је то особина простог народа уопште: он се не задовољава општом идејом ако га питање јако заинтересује, него безусловно тражи <i>најпоузданије</i> и <i>најтачније</i> појединости.</p> <p>[ФД Д 122/III]</p>

У примеру (124) су суперлативи (ген. мн.) *самых твердых и точных* уз именицу *подробностей*. Еквиваленти на српском у сва три примера су суперлативи *најпоузданије* и *најтачније* (*најточније*) *појединости*.

<p>(125) Я забрел в <i>самый темный</i> угол, сел на диван и, положив локти на стол, подпер обеими руками голову.</p> <p>(ФД П 357)</p>	<p>(125б) Завукао сам се у <i>најмрачнији</i> кут, сјео на диван, налактио се на стол и подупро главу обијема рукама.</p> <p>(ФД Ж 319/III)</p>
<p>(125а) Изабрао сам <i>најмрачније</i> место, сео на диван и, метнувши лактове на сто наслонио на њих главу.</p> <p>[ФД Мо 204/III]</p>	<p>(125в) Завукао сам се у <i>најмрачнији</i> угао, сео на отоман и, налактивши се на сто, подупро главу обема рукама.</p> <p>[ФД Д 46/III]</p>

У примеру (125) су суперлативи (ген. мн.) *самых твердых и точных* уз именицу *подробностей*. Еквиваленти на српском у примерима (129б) и (129в) су суперлативи *најмрачнији* само уз различите именице *кут* и *угао*. У примеру (129а) је суперлатив (ср.р) *најмрачније* уз именицу *место*.

(126) В письме же своем он дал ей <i>самое торжественное, самое рыцарское</i> слово, что опасаться ей нечего...	(126б) Он јој се у свом писму <i>најсвечаније, витешки</i> зарекао да се нема чега бојати...
[ФД П 564]	[ФД Ж 499/III]
(126а) А он јој је у свом писму дао <i>најсвечанију</i> , часну реч да нема чега да се плаши...	(126в) Јер је он у свом писму <i>најсвечаније, витешки</i> дао реч да нема чега да се боји...
[ФД Мо 215/III]	[ФД Д 274/III]

У примеру (126) су суперлативи (ср.р.) *самое торжественное, самое рыцарское* уз именицу *слово*. На српском у примерима (126б) и (126в) први суперлатив је преведен адвербијализованим суперлативом *најсвечаније* док је други суперлатив преведен придевом који је адвербијализован *витешки* (*се зарекао*). У примеру (126а) први суперлатив је преведен суперлативом (ак. ж.р.) *најсвечанију* а други суперлатив је замењен придевом (ак. ж.р.) *часну* који се односе на именицу *реч*.

(127) Настойчивыми усилиями Стиковича им удалось добиться <i>самого трудного</i> в здешних условиях: увидеться наедине, потихоньку от всех.	(127) Они су, на Стиковићево велико наваљивање, остварили оно што <i>је</i> касаби <i>најтеже</i> : да се младић и девојка састану на скровитом месту, а да то нико не види и не сазна.
[ИА МНД 593]	[ИА НДЋ 269]

У примеру (127) је суперлатив (ген.) *самого трудного* који је у реченици у предикативној функцији. На српском је еквивалент суперлатив *најтеже* такође у предикативној функцији.

(128) Но каково бы ни было решение, <i>самым тяжким</i> наказанием вам будет то, что вы не оправдали оказанного	(128) Али ма каква била његова пресуда, <i>највећа</i> казна остаће за вас да се нисте показали достојни поверења
---	---

вам доверия и не смогли в нужный момент проявить себя настоящим мужчиной и добросовестным солдатом. [ИА МНД 526]	које је полагано у вас и да нисте у правом тренутку умели да останете као мушко и као војник на свом месту. [ИА НДЋ 191]
---	---

У примеру (128) је суперлатив (инст. ср.р.) (*будет*) *самым тяжким* уз именицу *наказанием*. На српском је еквивалент суперлатив (ж.р.) *највећа* уз именицу *казна*.

(129) [...], по распоряжению, которое он почитает за честь для себя, он пригласил <i>самых уважаемых</i> людей города на это собрание и благодарит их за то, что они пришли. [МС К 176]	(129) [...], по наређењу, које му чини част замолио је <i>најугледније</i> људе да дођу на овај скуп, на чему им он, у своје име, захваљује. [МС Т 230]
--	--

У примеру (129) је суперлатив (ген. мн.) *самых уважаемых* уз именицу *людей*. Еквивалент у српском је суперлатив (ген. мн.) *најугледније* уз именицу *људе*.

(130) Вчера меня не удивил бы <i>самый удивленный</i> ее взгляд. [МС К 70]	(130) А јуче ме не би зачудио ни <i>најзачуђенији</i> њен поглед. [МС Т 92]
---	--

У примеру (130) је суперлатив *самый удивительный* уз именицу *взгляд*. Еквивалент у српском је суперлатив *најзачуђенији* уз именицу *изглед*.

(131) Я согласился с ним, что это и впрямь <i>самое умное</i> . [МС К 98]	(131) Сложио сам се да је то <i>најпапетније</i> . [МС Т 127]
--	--

У примеру (131) је суперлатив *самое умное* у предикативној функцији. Еквивалент у српском је суперлатив *најпапетније* такође у предикативној функцији.

<p>(132) У вишеградског парома отступились и <i>самые упорные</i>, так как на паром не пускали, а иначе переправиться через реку было нельзя. [ИА МНД 394]</p>	<p>(132) Овде на вишеградској скели морале су да застану и <i>најупорније</i>, јер их на скелу нису примали, а преко воде се није могло. [ИА НДЋ 38]</p>
--	--

У примеру (132) је суперлатив *самые упорные* с тим што се само из претходног контекста види да се одоси на именицу *матери*. Еквивалент у српском је суперлатив *најупорније* који се такође односи на именицу *мајке* што потврђује контекст већ у следећем примеру.

<p>(133) <i>Самыми упорными</i> были матери. С резвостью пятнадцатилетних девочек забегали они в голову колонны, перепрыгивали через придорожный ров, стараясь перехитрить жандармов и поближе прорваться к своим. [ИА МНД 531]</p>	<p>(133) <i>Најупорније</i> су биле мајке које су оптрчавале поворку, као да им је петнаест година, прескакале јендек и поред друма са једне стране на другу и настојале да заварају жандарме и остану што ближе своје детету. [ИА НДЋ 197]</p>
---	---

У примеру (133) је суперлатив (инст. ж.р.) (*были*) *самыми упорными* уз именицу *матери*. Еквивалент у српском је суперлатив (ж.р. мн) (*су биле*) *најупорније* уз именицу *мајке*.

<p>(134) <i>Самое умное</i> – молчать. [МС К 98]</p>	<p>(134) <i>Најпапетније</i> је ћутати. [МС Т 127]</p>
--	--

У примеру (134) је суперлатив прилога *самое умное* у предикативној функцији, у инверзији. Еквивалент у српском је суперлатив прилога *најпапетније*.

<p>(135) Меньше всего вероятности ошибиться, если сказать о покойнике все <i>самое хорошее</i>, но я не знаю, что родственники считают <i>самым хорошим</i> и что хотят сохранить в памяти потомков.</p> <p>[МС К 293]</p>	<p>(135) Најмање ћу погријешити ако о покојнику кажем све <i>најљепше</i>, али не знам шта родбина мисли да је <i>најљепше</i> и шта жели да остане записано.</p> <p>[МС Т 380]</p>
--	---

У примеру (135) је суперлатив прилога *самое хорошее* и суперлатив прилога (инст.) (*считать*) *самым хорошим* у предикативној функцији. Еквиваленти у српском за оба граматичка облика су суперлативи прилога *најљепше* такође у предикативној функцији.

<p>(136) Знаешь, что в жизни <i>самое ценное</i>?</p> <p>[МС К 22]</p>	<p>(136) Знаш ли шта је <i>најлепше</i> у животу?</p> <p>[МС Т 30]</p>
--	--

У примеру (136) је суперлатив (ср.р.) *самое ценное* у предикативној функцији. Еквивалент у српском је суперлатив *најлепше* такође у предикативној функцији.

<p>(137) Ничего дорогого! Цветок, например, или что-нибудь полезное: тапочки, коли старые изорвутся, платок, если не в чем выйти на люди, и доброе слово в придачу – это <i>самое ценное</i>.</p> <p>[МС К 34]</p>	<p>(137) Ништа скупо! Већ нешто ситно а лијепо, струк цвијета, или нешто корисно, папуче, кад јој се старе подеру, шамију, ако нема у чему изаћи, и лијепу ријеч, то је <i>највредније</i>.</p> <p>[МС Т 45]</p>
--	--

У примеру (137) је суперлатив (ср.р.) *самое ценное* у предикативној функцији. Еквивалент у српском је суперлатив *највредније* у предикативној функцији.

<p>(138) Пока можно жить спокойно. На деньги, которые у нас есть и которые</p>	<p>(138) Засад не треба да се бринем, с новцем који имамо и који она пропушта</p>
--	---

она тратит, пропуская сквозь <i>самое частое</i> сито, мы сможем прожить, если понадобится, год. [МС К 312]	кроз <i>најгушће</i> сито, можемо живети и годину дана, ако треба. [МС Т 405]
--	--

У примеру (138) је суперлатив (ак. ср.р.) *самое чистое* уз именицу *сито*. Еквивалент у српском је суперлатив (ак. ср.р.) *најгушће* уз именицу *сито*.

(139) Всю долгую и холодную ночь Плевляк пролежал на дне лодки, укрытый овчинами и терзаемый <i>самыми черными</i> мыслями; в голове у него было одно и то же:... [ИА МНД 408]	(139) Целе те дуге и студене ноћи Плевљак је прележао у чамцу, покривен овчијим кожама и мучен <i>најцрњим</i> мислима, претурајући непрестано по глави:... [ИА НДЋ 53]
---	--

У примеру (139) је суперлатив (инст. мн.) *самыми черными* уз именицу *мыслями*. Еквивалент у српском је суперлатив (инст. мн.) *најцрњим* уз именицу *мислима*.

(140) Будь он <i>самый честный</i> человек, и тогда его милостыни не хочу! [ФД П 198]	(140б) Да је и <i>најпоштенији</i> човек, нећу његове милостиње! [ФД Ж 117]
(140а) Био је он и <i>најчеститији</i> човек, нећу његову милостињу! [ФД Мо 276]	(140в) Да је и <i>најпоштенији</i> човек, нећу његову милостињу! [ФД Д 220]

У примеру (140) је суперлатив *самый честный* уз именицу *человек*. Еквивалент у српском у примерима (140б) и (140в) је суперлатив *најпоштенији* уз именицу *човек*, *човек* а у примеру (140а) је суперлатив *најчеститији* уз именицу *човек*.

(141) Я слышал, что с дворовыми девушками это иногда случилось во	(141б) Чуо сам да се то каткад догађало слушкињама у доба кметства, и то чак и
---	--

времена крепостного права, да еще с <i>самыми честными</i> . [ФД П 15]	<i>најпоштенијим</i> . [ФД Ж 16]
(141а) Слушао сам да се то некад догађало са девојкама које су служиле на спахијским дворовима у доба спахијског права, и то још са <i>најчаснијима</i> . [ФД Мо 23]	(141в) Чуо сам да се то са девојкама слушкињама понекад дешавало за време кметства, и чак са <i>најпоштенијим</i> . [ФД Д 18]

У примеру (141) је суперлатив (инст. ж.р.) *самыми честными* уз синтагму *дворовыми девушками*. Еквивалент у српском у примерима (141б) и (141в) је суперлатив (инст. мн.) *најпоштенијим* уз именицу *слушкињама* и синтагму *девојкама слушкињама*. У примеру (141а) је суперлатив (инст. мн.) *најчаснијима* уз именицу *девојкама* са описном одредбом (*које су служиле на спахијским дворовима*).

(142) И лишь добившись раз и навсегда свободы и государственной независимости, мы сможем располагать всеми богатствами наших расовых и материальных ресурсов и употребить их на подъем культуры, национальной по духу и преследующей своей единственной целью счастье и благосостояние <i>самых широких</i> слоев нашего народа. [ИА МНД 601]	(142) Али кад ми једном стечемо своју народну слободу и државну самосталност, онда ће наш новац и наша крв бити само за нас и остајати нама. Све ће бити само и једино за подизање националне културе која ће носити наш печат и наше име и која ће имати у виду срећу и благостање <i>најширих</i> слојева нашега народа. [ИА НДЋ 278]
--	--

У примеру (142) је суперлатив (ген. мн.) *самых широких* уз именицу *слоев*. Еквивалент у српском је суперлатив (ген. мн.) *најширих* уз именицу *слојева*.

(143) <i>Самая яростная</i> мечтательность	(143б) Био сам склон <i>најнеобузданијем</i>
--	--

сопровождала меня вплоть до открытия „идеи“, когда все мечты из глупых разом стали разумными и из мечтательной формы романа перешли в рассудочную форму действительности. [ФД П 97]	маштању све док нисам открио „идеју“, кад су се сви снови у један мах претворили из глупих у разумне и кад је занесењачки облик романа замијенио разборити облик стварности. [ФД Ж 88]
(143а) Тако је настала „идеја“ у <i>најузаврелијој</i> машти, и тад су сви снови, дотле глупи, постајали разумни и из фантастичног облика романа прешли у трезвен облик реалности. [ФД Мо 136]	(143в) <i>Најнеобузданија</i> склоност сањарењу пратила ме је све док нисам открио „идеју“, када су сви глупи снови сместа постали разумни и из фантастичног облика романа прешли у разборит облик као у стварности. [ФД Д 108]

У примеру (143) је суперлатив (ж.р.) *самая яростная* уз именицу *мечтательность*. Еквивалент у српском у примеру (143а) је суперлатив (лок. ж.р.) *најузаврелијој* уз именицу *машти* чије лексичко значење не одговара руској именици *мечтательность* која има значење „склоност маштању (сањарењу)“. У примеру (143б) је суперлатив (дат. ср.р.) *најнеобузданијем* уз именицу *маштању*. У примеру (143в) је суперлатив (ж.р.) *најнеобузданија* уз синтагму *склоност сањарењу*.

1.1.3.2. Суперлатив са заменицом „*самый*“ у руском језику : у српском језику суперлатив са префиксом *нај-* у једном преводу и придев у другом преводу

У нашој језичкој грађи посведочено је једанаест примера.

(1) – Не сердитесь князь; уступаю вас <i>самому главному</i> човеку а пока стушевываюсь... [ФД П 247]	(1б) – Немојте се љутити кнеже; препуштавам вас <i>најутјецајнијем</i> човјеку и засад се повлачим... [ФД Ж 221/Ш]
(1а) – Не љутите се, кнеже; уступам	(1в) – Не љутите се, кнеже;

<p>вас <i>главној</i> личности, а дотле ишчезавам...</p> <p>[ФД Мо 46/II]</p>	<p>препуштавам вас <i>најглавнијем</i> човеку, а за то време ја ћу да испарим...</p> <p>[ФД Д 276]</p>
---	--

У примеру (1) је суперлатив (дат.) *самому главному* уз именицу *човеку*. Еквивалент у српском у примеру (1а) је придев (дат. ж.р.) *главној* уз именицу *личности*. У примеру (1б) је суперлатив (дат.) *најутјецајнијем* уз именицу *човеку*. У примеру (1в) је суперлатив (дат.) *најглавнијем* уз именицу *човеку*.

<p>(2) – Да, вы-то; вы <i>самый главный</i> человек и есть, и сами это знаете.</p> <p>[ФД П 247]</p>	<p>(2б) – Јесте, ви сте тај; ви сте <i>најутјецајнији</i> човјек и сами то добро знате.</p> <p>[ФД Ж 221/II]</p>
<p>(2а) – Јесте, ви; ви сте <i>главна</i> личност, и сами то добро знате.</p> <p>[ФД Мо 46/II]</p>	<p>(2в) – Јесте, ви сте то, ви и јесте <i>најглавнији</i> човек и сами то добро знате.</p> <p>[ФД Д 276]</p>

У примеру (2) је суперлатив *самый главный* уз именицу *човек*. Еквивалент у српском у примеру (2а) је придев (ж.р.) *главна* уз именицу *личност*. У примеру (2б) је суперлатив *најутјецајнији* уз именицу *човек*. У примеру (2в) је суперлатив *најглавнији* уз именицу *човек*.

<p>(3) – Вы вашу-то квартиру, у чиновников, за собой оставите-с? – спросила она вдруг, немного ко мне нагнувшись и понизив голос, точно это был <i>самый главный</i> вопрос, за которым она и пришла.</p> <p>[ФД П 403]</p>	<p>(3б) – Хоћете ли задржати онај свој стан, код онога чиновника, молит ћу лијепо? – запита ме изненада, пошто се малко сагнула нада ме и спустила глас, баш као да је <i>најважније</i> питање због којег је и дошла.</p> <p>[ФД Ж 359/III]</p>
<p>(3а) – Хоћете ли задржавати свој стан код онога чиновника? – запита она наједанпут, мало се нагнувши и</p>	<p>(3в) – Хоћете ли задржати стан код оног чиновника, молићу лепо? – упита ме она наједном пошто се мало наже према</p>

спутивши глас, као да је то било <i>главно</i> питање због кога је и дошла.	мени и утиша глас као да је то било <i>најважније</i> питање због којег је и дошла.
[ФД Мо 268/П]	[ФД Д 97/П]

У примеру (3) је суперлатив *самый главный* уз именицу *вопрос*. Еквивалент у српском у примеру (3а) је придев (ср.р.) *главно* уз именицу *питање*. У примеру (3б) и (3в) је суперлатив *најважније* уз именицу *питање*.

(4) То есть я и солгал, потому что документ был у меня и никогда у Крафта, но это была лишь мелочь, а в <i>самом главном</i> я не солгал, потому что в ту минуту, когда лгал, то дал себе слово сжечь это письмо в тот же вечер.	(4б) Наиме, јесам слагао јер је спис био код мене, а никад није био код Крафта, али је то била тек ситница, а што се тиче онога <i>главног</i> , нисам слагао јер сам се у часу кад сам слагао, зарекао да ћу спалити писмо још исте вечери.
[ФД П 278]	[ФД Ж 249/П]
(4а) То јест, слагао сам је тиме што је документ био у мене, а никада није био у Крафта, али то је била споредна ствар, а у <i>најважнијем</i> је нисам слагао, јер у том тренутку кад сам лагао, ја сам себи дао реч да ћу спалити то писмо још те вечери.	(4в) То јест, слагао сам утолико што је документ био код мене и никад није био код Крафта, али то је била споредна ствар, а што се тиче оног <i>најважнијег</i> нисам је слагао, јер у тренутку док сам лагао дао сам себи реч да ћу то писмо спалити те исте вечери.
[ФД Мо 91/П]	[ФД Д 311]

У примеру (4) је суперлатив (лок.) *самом главном* где је именица изостављена а из контекста се може претпоставити да је у питању именица *факт* (*событие*) (лок.) *факте* (*событии*). Еквивалент у српском у примеру (4а) је суперлатив (лок.) *најважнијем* где се из контекста претпоставља да је реч о именици *догађај* па би у преводу стајао (лок.) *догађају*. У примеру (4б) еквивалент је придев (ген.) *главног* без именице али се из контекста подразумева именица *догађаја*. У примеру (4в)

еквивалент је суперлатив (ген) *најважнијег* где се именица *догађаја* може претпоставити из контекста.

<p>(5) Христос – отац, Христос не нуждается и сиять будет даже в <i>самой</i> <i>глубокой</i> тьме...</p> <p style="text-align: right;">[ФД П 292]</p>	<p>(5б) Крист је отац, Крист не треба ништа и сјат ће чак и у <i>мрклом</i> мраку...</p> <p style="text-align: right;">[ФД Ж 261/П]</p>
<p>(5а) Христос је отац, Христос нема потребе ни за чим и сијаће чак и у <i>најдубљој</i> тами...</p> <p style="text-align: right;">[ФД Мо 110/П]</p>	<p>(5в) Христос је отац, Христу ништа не треба и сијаће чак и у <i>најмркијем</i> мраку...</p> <p style="text-align: right;">[ФД Д 325]</p>

У примеру (5) је суперлатив (лок.) *самой главной* уз именицу *тьме*. Еквивалент у српском у примеру (5а) је суперлатив (лок.) *најдубљој* уз именицу *тами*. У примеру (5б) еквивалент је придев (лок.) *мрклом* уз именицу *мраку*. У примеру (5в) еквивалент је суперлатив (лок.) *најмркијем* уз именицу *мраку*.

<p>(6) С Версиловым, например, мы продолжали говорить, как <i>самые</i> <i>добрые</i> знакомые, но до известной меры: чуть слишком проскакивала экспансивность (а она проскакивала), и мы тотчас же сдерживались оба, как бы капельку стыдись чего-то.</p> <p style="text-align: right;">[ФД П 420]</p>	<p>(6б) С Версиловом сам, на примјер, и даље разговарао као <i>с добрим</i> знанцем, али само до неке мјере: чим би се јавило превише заноса (а јављало се) обојица смо се одмах свладавали, као да се малчице срамимо нечега.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Ж 374/П]</p>
<p>(6а) С Версиловом сам, например, и даље разговарао као са <i>најбољим</i> познаником, али до извесне мере; чим је почела да наилази сувише велика срдачност, (а наилазила је), одмах смо узели да се повлачимо, као стидећи се мало нечега.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Мо 11/П]</p>	<p>(6в) Ја и Версилов, на пример, и даље смо разговарали као <i>најбољи</i> знанци, али само донекле: чим би се појавила сувишна ватреност (а она се појављивала), одмах бисмо се уздржавали обојица, као да се нечега малко стидимо.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Д 116/П]</p>

У примеру (6) је суперлатив (мн.) *самые добрые* уз суптантивизирани придев *знакомые*. Еквивалент у српском у примеру (6а) је суперлатив (инст.) *најбољим* уз именицу *познаником*. У примеру (6б) еквивалент је придев (инст.) *добрим* уз именицу *знанцем*. У примеру (6в) еквивалент је суперлатив (мн.) *најбољи* уз именицу *знанци*.

<p>(7) Этот Mont de piété был <i>самая обыкновенная</i> ссуда денег под залоги, на чье-то имя, в другой квартире, и процветавшее.</p> <p>[ФД П 257]</p>	<p>(7б) Тај Mont – de – piété била је <i>најобичнија</i> залагаоница на туђе име, у другом стану, у којој је посао цвјетао.</p> <p>[ФД Ж 230/III]</p>
<p>(7а) Овај Mont de piété био је <i>обичан</i> заложни завод, на туђе име, у другом стану који је цвјетао.</p> <p>[ФД Мо 61/III]</p>	<p>(7в) Овај mont de piete била је <i>најобичнија</i> каса за позајмљивање новца уз давање залога на нечије туђе име, и у другом стану и овај је посао цвјетао.</p> <p>[ФД Д 287]</p>

У примеру (7) је суперлатив (ж.р) *самая обыкновенная* уз синтагму *ссуда денег*. Еквивалент у српском у примеру (7а) је придев (м.р.) *обичан* уз синтагму *заложни завод*. У примеру (7б) еквивалент је суперлатив (ж.р.) *најобичнија* уз именицу *залагаоница*. У примеру (7в) еквивалент је суперлатив (ж.р.) *најобичнија* уз синтагму *каса за позајмљивање новца уз давање залога*.

<p>(8) Он слушает с улыбкою, гладит ее волосы, целует ее руки, <i>самое полное</i> счастье светится на лице его.</p> <p>[ФД П 613]</p>	<p>(8б) Он је слуша и смјешка се, милује јој косу, љуби руке, а лице му блиста од <i>потпуне</i> среће.</p> <p>[ФД Ж 542/III]</p>
<p>(8а) Он је слуша смешећи се, милује јој косу, љуби јој руке, и <i>најпуннија</i> срећа сија му на лицу.</p> <p>[ФД Мо 284/III]</p>	<p>(8в) Он се смешка и слуша, милује јој косу, љуби јој руке, и <i>најпотпуннија</i> срећа сија му на лицу.</p> <p>[ФД Д 326/III]</p>

У примеру (8) је суперлатив (ср.р) *самое полное* уз именицу *счастье*. Еквивалент у српском у примеру (8а) је суперлатив (ж.р.) *најпунија* уз именицу *срећа*. У примеру (8б) еквивалент је придев (ген. ж.р.) *потпуне* уз именицу *среће*. У примеру (8в) еквивалент је суперлатив (ж.р.) *најпотпунија* уз именицу *срећа*.

<p>(9) Да и то взятъ: учат с тех пор, как мир стоит, а чему же они научили доброту, чтобы мир был <i>самое прекрасное</i> и <i>веселое</i> и всякой радости преисполненное жилище?</p> <p>[ФД П 413]</p>	<p>(9б) Па узми и ово: уче од како је свијета и вијека, а шта су добра научили да свијет буде <i>најљепше</i> и <i>највеселије</i> пребивалиште препуно сваке радости?</p> <p>[ФД Ж 367/III]</p>
<p>(9а) И ово још треба узети у обзир: људи уче од како стоји свет, а шта су добра научили, да би свет постао <i>диван</i>, <i>највеселији</i> и сваком радошћу испуњени рај?</p> <p>[ФД Мо 282/III]</p>	<p>(9в) А узми само то: људи уче од како је света и века, а чему су добром научили па да свет буде <i>најљепше</i> и <i>највеселије</i> станиште препуно сваке радости?</p> <p>[ФД Д 107/III]</p>

У примеру (9) су суперлативи (ср.р) *самое прекрасное* и *веселое* уз именицу *жилище*. Еквиваленти у српском у примеру (9а) су придев *диван* уз именицу *рај* која у преводу не одговара оригиналу. Именица *рај* је искоришћена као синоним за „*станиште*“ (што је прецизан превод) испуњено „*сваком радошћу*“. У примеру (9б) еквиваленти су суперлативи (ср.р.) *најљепше* и *највеселије* уз именицу *пребивалиште*. У примеру (9в) еквивалент су суперлативи (ср.р.) *најљепше* и *највеселије* уз именицу *станиште*.

<p>(10) И так, мог же, стало быть, этот молодой человек иметь в себе столько <i>самой прямой</i> и <i>обольстительной</i> силы, чтобы привлечь такое чистое до тех пор существо, и, главное, такое совершенно разнородное с собою существо, совершенно из другого</p>	<p>(10б) Дакле, ваљда је тај младић имао толико <i>праве</i> и <i>чаробне</i> снаге да намами створење које је до тада било тако чудно и, што је најважније, створење, које је било толико различито од њега, из посве другог свијета и из друге земље, и то у такву</p>
---	--

мира и из другой земли, и на такую явную гибель? [ФД П 15]	очиту пропаст? [ФД Ж 16]
(10а) На тај начин је, дакле, овај младић ипак имао у себи толико <i>праве</i> и <i>заводилачке</i> снаге да је могао привући биће које је дотада било тако чисто, и, што је главно биће тако савршено различито од њега, савршено из другог света и из друге земље, и то на такву отворену пропаст? [ФД Мо 23]	(10в) Према томе, дакле, могао је тај младић имати у себи толико <i>најнепосредније</i> и <i>најзаносније</i> снаге да привуче једно такво чедно биће, и што је најважније, биће тако потпуно различито од себе, потпуно из другог света и из друге земље, и то на такву очигледну пропаст? [ФД Д 18]

У примеру (10) су суперлативи (ген. ж.р) *самой прямой* и *обольстительной* уз именицу *силы*. Еквиваленти у српском у примеру (10а) су придеви (ген. ж.р.) *праве* и *заводилачке* уз именицу *снаге*. У примеру (10б) еквиваленти су придеви (ген. ж.р.) *праве* и *чаробне* уз именицу *снаге*. У примеру (10в) еквивалент су суперлативи (ср.р.) *најнепосредније* и *најзаносније* уз именицу *снаге*.

(11) В редки только мгновения человеческого лицо выражает главную черту свою, свою <i>самую характерную</i> мысль. [ФД П 507]	(11б) Само у изузетним тренуцима људско лице изражава своју главну црту, своју <i>најкарактеристичнију</i> мисао. [ФД Ж 450/III]
(11а) Само у ретким тренуцима људско лице изражава своје главне црте, своју <i>карактеристичну</i> мисао. [ФД Мо 134/III]	(11в) Само у ретким тренуцима људско лице изражава своју главну црту, своју <i>најкарактеристичнију</i> мисао. [ФД Д 212/II]

У примеру (11) је суперлатив (ак. ж.р.) *самую характерную* уз именицу *мысль*. Еквиваленти у српском у примеру (10а) је придев (ак. ж.р.)

карактеристичну уз именицу *мисао*. У примерима (10б) и (10в) еквивалент је суперлатив (ак. ж.р.) *најкарактеристичнију* уз именицу *мисао*.

1.1.3.3. Суперлатив са заменицом „*самый*“ у руском језику : у српском језику суперлатив са префиксом *нај-* у једном преводу и синтаксички израз у друга два превода

Еквиваленти овога типа посведочени су са четири примера.

<p>(1) Главное, мне странно было, что он не только улыбнулся, но даже <i>самого маленького</i> вида не показал в этом смысле, когда я давеча прямо так и объявил, что хотел вызвать его на дуэль.</p> <p>[ФД П 213]</p>	<p>(1б) Што је најважније, чудно сам се што он не само што се није осмјехнуо, него што <i>није показао никакву намјеру да се осмјехне</i> кад сам му малоприје онако отворено рекао да сам га хтио изазвати на двобој.</p> <p>[ФД Ж 189]</p>
<p>(1а) Мене је пак зачуђавало то што се он не само није насмејао, него чак <i>није показао ни сенку некаквог смешка</i>, кад сам му малочас рекао да сам хтео да га позовем на двобој.</p> <p>[ФД Мо 295]</p>	<p>(1в) Што је најважније, било ми је чудно што он не само да се није осмехнуо, него нешто тако није <i>ни најмање</i> својим изгледом наговестио, кад му малопре отворено изјавих да сам хтео да га позовем на двобој.</p> <p>[ФД Д 235]</p>

У примеру (1) је суперлатив (ген.) *самого маленького* уз именицу *вида*. Еквивалент у српском у примеру (1а) је синтаксичка конструкција *није показао ни сенку некаквог смешка*. У овој синтаксичкој конструкцији је употребљен одрични глагол *није показао*, одрична речца *ни* и неодређена заменица (ген.) *некаквог* са значењем „било какавог, ма какавог“ *смешка*. На овај начин преводилац је исказао елативно значење У примеру (1б) је синтаксичка конструкција *није показао никакву намјеру да се осмјехне*. У овој синтаксичкој конструкцији поред одричног глагола *није показао* стоји одрична заменица (ак. ж.р.) *никакву* уз именицу *намјеру* те се и овим исказује елативно значење. У примеру (1в) еквивалент је суперлатив прилога *најмање* (*наговестио*) са одричном речцом *ни* и

тима и у овом примеру исказао појачан степен одрицања неке особине тј. елативно значење.

<p>(2) На всякий случай, я дал себе слово не входить в споры и говорить только <i>самое необходимое</i>, так чтоб никто не мог обо мне ничего заключить; главное – не спорить.</p> <p>[ФД П 55]</p>	<p>(2б) Зарекао сам се, за сваки случај, да се нећу упуштати у препирку и да ћу говорити само онолико <i>колико је пријекно потребно</i>, тако да нитко не узмогне о мени било шта закључити; најважније је било да се не препирем.</p> <p>[ФД Ж 51]</p>
<p>(2а) За сваки случај, зарекао сам се да не улазим у препирку, и да говорим само колико буде <i>најнеопходније</i> тако нико о мени неће моћи ништа закључити; главно је – не улазити у препирку.</p> <p>[ФД Мо 77]</p>	<p>(2в) За сваки случај, дао сам себи реч да не улазим у дискусије и да говорим само што је <i>најнужније</i>, тако да нико не може ништа закључити о мени; најважније је било да не улазим у дискусије.</p> <p>[ФД Д 62]</p>

У примеру (2) је суперлатив *самое необходимое* где се подразумева заменица *то*. Еквивалент у српском у примеру (2а) је суперлатив прилога *најнеопходније* што се односи на глагол *да говорим*. У примеру (2б) је еквивалент синтаксичка конструкција *колико је пријекно потребно* што се односи на глагол *да ћу говорити*. У примеру (2в) еквивалент је суперлатив прилога *најнужније* што се односи на глагол *да говорим*.

<p>(3) Если не половина, то все же несомненно некоторая часть наследства могла бы и теперь следовать Версикову, даже при <i>самом щекотливом</i> взгляде на дело, тем более что документ не имел решительного значения, а процесс им уже выигран.</p>	<p>(3б) Ако није половина, свакако је бар неки дио баштине могао и сад припасти Версикову, чак и по <i>најстрожем</i> суду, поготово зато што тај спис није имао велике правне вриједности, а парницу је он већ добио.</p>
---	--

[ФД П 205]	[ФД Ж 182]
(3а) Ако не половина, а оно, несумњиво, бар један део наслеђа, могао је сада припасти Версилову, чак и <i>по суду врло осетљивог</i> човека, утолико више што документ није имао одлучну важност, а парницу је Версилов већ добио.	(3в) Ако не половина, а оно свакако бар неки део наслеђа могао би и сада припасти Версилову, чак и по <i>најстрожем</i> суду, утолико пре што документ није имао одлучујућу важност, а он је парницу већ добио.
[ФД Мо 284]	[ФД Д 227]

У примеру (3) је суперлатив (лок.) *самом щекотливом* уз апстрактну именицу *взгляде*. Еквивалент у српском у примеру (2а) је синтаксичка конструкција *по суду врло осетљивог човека* што не одговара оригиналу, јер се ради само *о суду* али нема у оригиналу одредбе чијем суду, а погототу не *врло осетљивог човека*. У примеру (3б) је еквивалент суперлатив (дат.) *најстрожем* уз именицу *суду*. У примеру (3в) еквивалент је суперлатив (дат.) *најстрожем* уз именицу *суду*.

(4) К тому же, сознание, что у меня, во мне, как бы я ни казался смешон и унижен, лежит то сокровище силы, которое заставит их всех когда-нибудь изменить обо мне мнение, это сознание – уже с <i>самых</i> почти <i>детских</i> униженных лет моих – составляло тогда единственный источник жизни моей, мой свет и мое достоинство, мое оружие и мое утешение, иначе я бы, может быть, убил себя еще ребенком.	(4б) А, осим тога, спознаја да се код мене, у мени, ма колико ја на око био смјешан и понижен, крије онај извор снаге која ће их све кад-тад натјерати да промијене мишљење о мени, та је спознаја – већ од мог <i>најранијег</i> детињства пуна понижења – била тада једино врело мога живота, моја свјетлост и моје достојанство, моје оружје и моја утјеха, јер би се иначе можда убио још као дијете.
[ФД П 311]	[ФД Ж 278/II]
(4а) Уз то, свест да о мени, ма колико изгледао смешан и мали, лежи	(4в) Уз то, свест да у себи имам, ма како иначе изгледао смешан и

<p>ризница снаге која ће их све натерати једнога дана да промене своје мишљење о мени – та свест, још од <i>самога мога пониженога детињства</i> сачињавала је у то доба једини извор мога живота, моју светлост и моје достојанство, моје оружје и моју утеху, иначе бих, можда, извршио самоубитство још као дете.</p> <p>[ФД Мо 139/II]</p>	<p>понижен, право богатство снаге која ће их све једног дана приморати да о мени промене мишљење, та свест – већ од <i>најранијих година мога детињства</i> испуњеног понижавањем – била је тада једини извор мога живота, моја светлост и моје достојанство, моје оружје и моја утеха, иначе бих се, можда, убио још као дете.</p> <p>[ФД Д 347]</p>
--	---

У примеру (4) је суперлатив (ген.) *самых детских* уз апстрактну именицу *лет*. Еквивалент у српском у примеру (4а) је синтаксичка конструкција (ген.) *самога мога пониженога детињства* што не одговара оригиналу, јер одређена заменица *самый* није схваћена као саставни део суперлатива већ је преведена одвојено, у значењу блиског временског односа са акцентом на првом *а* (*самога*). У примеру (4б) је еквивалент суперлатив (ген.) *најранијег* уз именицу *детињства*. У примеру (3в) еквивалент је суперлатив (дат.) *најранијих* уз именицу *година* са одредбом *мога детињства*.

1.1.3.4. Суперлатив са заменицом „*самый*“ у руском језику : придев у српском језику

Ова врста еквивалента псевдочена је са три примера.

<p>(1) Фортепяно и скрипка в офицерском собрании давно уже снова играли (они исполняли третью, <i>самую веселую</i> и <i>оживленную</i> часть сонаты), звуки музыки сливались в ночи с шумом реки.</p> <p>[ИА МНД 608]</p>	<p>(1) Клавир и виолина из касине наставили су одавно свирку (трећи, <i>весели</i> и <i>живахни</i> део сонате) и њихова музика се губила у ноћи, у шуму реке.</p> <p>[ИА НДЋ 286]</p>
--	--

У примеру (1) су суперлативи (ак. ж.р.) *самую веселую и оживленную* уз синтагму *часть сонаты*. Еквивалент у српском у примеру (1) су придеви *весели и живихни* уз синтагму *део сонате*.

(2) В <i>самое последнее</i> время я стал ездить на рулетку Зерщикова. [ФД П 309]	(2б) У <i>последње</i> сам дане почео свраћати Зершчикову на рулету. [ФД Ж 276/III]
(2а) У <i>последње</i> време ишао сам на коцку код Зершчикова. [ФД Мо 135/III]	(2в) У <i>последње</i> време почео сам да идем на рулет код Зершчикова. [ФД Д 345]

У примеру (2) је суперлатив (ак. ср.р.) *самое последнее* уз именицу *время*. Еквиваленти у српском у сва три превода је придев у *последње* уз именицу (2а) (2в) *време* и именицу (2б) *дане*.

(3) В <i>самую последнюю</i> минуту я вдруг выиграл двадцать рублей. [ФД П 312]	(3б) У <i>последњи</i> сам тренутак изненада добио двадесет рубаља. [ФД Ж 279/III]
(3а) У <i>последњем</i> тренутку наједанпут сам добио двадесет рубаља. [ФД Мо 140/III]	(3в) У <i>последњем</i> тренутку наједном добих двадесет рубаља. [ФД Д 348]

У примеру (3) је суперлатив (ак. ж.р.) *самую последнюю* уз именицу *минуту*. Еквиваленти у српском у два превода (3а) (3в) је придев (лок.) *последњем* уз именицу *тренутку* а у примеру (3б) придев (ак.) *последњи* уз именицу *тренутак*.

1.1.3.5. Суперлатив са заменицом „*самый*“ у руском језику : у српском језику лексичка јединица у једном преводу и синтагма у два превода

У нашој грађи поведочена су два примера.

(1) Все это – только <i>самый</i> <i>отдаленный</i> слух, но я ему верю. [ФД П 552]	(1б) Све су то тек <i>гласови из треће</i> <i>руке</i> , али им вјерујем. [ФД Ж 489/III]
--	---

(1a) Све су то само <i>гласови</i> – али ја верујем у њих. [ФД Мо 198/III]	(1в) Све су то само <i>гласине из треће руке</i> , али ја им верујем. [ФД Д 261/III]
---	---

У примеру (1) је суперлатив *самый отдаленный* уз именицу *слух*. Еквиваленти у српском у преводу (3а) је именица *гласови* у предикатској функцији. У примерима (3б) и (3в) су синтагме *гласови (гласине) из треће руке* у предикатској функцији.

(2) Русый, серьезный и флегматичный с виду, но огневой природы человек, он, пользуясь погожим днем, собрал в воротах местных турок из <i>самых почтенных</i> семейств и страстными речами старался воодушевить их на борьбу против Австрии. [ИА МНД 475]	(2) Озбиљни, плави човек мирна изгледа али и ватрене природе, седео је на капији, где је, по лепом летњем дану, сазвао турске <i>прваке</i> из касабе и настојао да их одушеви за борбу против Аустријанаца. [ИА НДЋ 132]
---	--

У примеру (2) је суперлатив (ген. мн.) *самых почтенных* уз именицу *семејств*. Еквивалент у српском преводу је синтагма у (ген. мн.) (*турске*) *прваке (из касабе)* где се под именицом *прваци* подразумевају „најнапреднији, најугледнији“ *турци из касабе*.

1.1.3.6. Суперлатив са заменицом „*самый*“ у руском језику : прилог + компаратив у српском језику

Овај тип еквивалента посведочен је са једним примером.

(1) Шехага Соча без дальних слов дал ему данег, причем без вексея и, что <i>самое ценное</i> , без процентов. [МС К 19]	(1) Дао му је без ријечи и без признанице, и што је <i>joш љепше</i> , без камата. [МС Т 27]
--	---

У примеру (1) је суперлатив прилога *самое ценное* уз глагол *дал*. Еквивалент у српском је компаратив *љепше* са прилогом *још* којим се такав људски поступак истиче и компаратив добија елативну нијансу.

1.1.4. Аналитички облици суперлатива са речима *наиболее* и *наименее* у руском језику и његови еквиваленти у српском језику

Аналитички променљиви облици суперлатива у руском језику граде се и од адвербијалног (непроменљивог) облика „*наиболее*“ и „*наименее*“ који је настао додавањем префикса простим облицима компаратива *более* и *менее*. Употребљава се у атрибутивној функцији (од дугих придева) и у предикативној функцији (од свих речи које се пореде): дугих придева, кратких придева, прилога и предикатива).

Овај начин изражавања суперлатива је својствен научном стилу али је могућ и у књижевној употреби [Виноградов 1960: 298]. Облици са речју *наиболее*, *наименее* се употребљавају првенствено у официјално-пословном и публицистичком стилу [Валгина 2002: 139–140]. Суперлатив са обликом *наиболее*, *наименее* одлика су књишог језика [Маројевић 1983: 122].

1.1.4.1. Облици суперлатива са речима *наиболее* у руском језику : суперлатив са префиксом *нај-* у српском језику

Овакав облик еквивалента посведочен је у нашој грађи са осам примера.

<p>(1) Каждый этот день и месяц сам по себе представляется временным и ненадежным, меж тем как взятые в целом они образуют <i>наиболее устойчивый</i> и <i>длительный</i> период мира материального развития, когда либо выпадавший на долю города, и составляют основную часть жизни такого поколения, которое к моменту</p>	<p>(1) Сваки тај дан и месец, узет за себе изледа несигуран и привремен, али сви заједно сачињавају сразмерно <i>најдужи</i> период мира и материјалног напретка што га је касаба ипак запамтила, главни део живота оног нараштаја који је у тренутку окупације улазио у године пунолетства.</p>
---	--

окупации входило в пору своей зрелости. [ИА МНД 557]	[ИА НДЋ 229]
---	--------------

У примеру (1) су два суперлатива *наиболее устойчивый и длительный* уз синтагму *период мира*. Преводиоци на руски су додали суперлатив *наиболее устойчивый* јер им је сам контекст из оригинала то допустио. Еквивалент у српском језику у оригиналу је само један суперлатив *најдужи* уз синтагму *период мира*.

(2) Ты, Аркадий, как юноша нашего времени, наверно немножко социалист; ну, так поверить ли, друг мой, что <i>наиболее любящих</i> праздность, – это из трудящегося вечно народа! [ФД П 115]	(2б) Ти си, Аркадије, као дијете нашега доба, сигурно некакав социјалист; е па, вјерујеш ли, мили мој, да <i>највише</i> воле дангубити баш људи из пука који вјечито раде! [ФД Ж 104]
(2а) Ти, Аркадије, као младић нашега доба, сигурно си помало социјалист; али веруј ми, драги пријатељу, да <i>највише</i> воле да не раде баш људи из народа који вечно ради! [ФД Мо 162]	(2в) Ти си, Аркадије, као младић нашег доба сигурно помало социјалиста; а да ли ћеш ми веровати, драги мој, да <i>највише</i> воле нерад људи из народа који вечно раде! [ФД Д 129]

У примеру (2) је суперлатив (ген. мн.) *наиболее любящих* уз именицу *праздность*. Морамо истаћи да је ово једини пример где се после адвербијалног (непроменљивог) облика *наиболее* појавио радни глаголски придев образован од глагола *любить*, помоћу суфикса *-ящ-* и придевског наставка *-их*. Еквивалент у српском језику у сва три примера је суперлатив прилога *највише* уз глагол *воле (нерад) људи*.

(3) Для покрытия убытков Лотике пришлось продать <i>наиболее надежные</i>	(3) Лотика је морала да отуђи <i>најбоље</i> и <i>најсигурније</i> папире, као што су
---	---

<p><i>и ценные</i> акции, вроде акций сараевской пивоваренкой К или тузланской фабрики соды Солвай.</p> <p>[ИА МНД 617]</p>	<p>акције Сарајевске пиваре д.д. и тузланске фабрике соде Солвај да би покрила губитак.</p> <p>[ИА НДЋ 298]</p>
---	---

У примеру (3) је суперлатив (мн.) *наиболее надежные и ценные* уз именицу *акции*. Еквивалент у српском језику је суперлатив *најбоље и најсигурније* уз именицу *натуре*, после чега стоји одредба „као што су акције“.

<p>(4) <i>Наиболее одаренные</i> из них презрительно пренебрегали дисциплинами обязательных учебных программ и своими реальными возможностями, со всем пылом юности отдаваясь тому, о чем не имели понятия и что превышало их силы.</p> <p>[ИА МНД 590]</p>	<p>(4) <i>Најдаровитији</i> међу њима презирали су оно што је требало да уче и потцењивали оно што могу да ураде, а поносили се оним што не знају и заносили оним што је изван њихове моћи.</p> <p>[ИА НДЋ 268]</p>
---	---

У примеру (4) је суперлатив (мн.) *наиболее одаренные* где је изстављена именица, али се из претходног контекста подразумева именица pluralija tantum људи. Еквивалент у српском језику је суперлатив *најдаровитији (међу њима)* где се такође из контекста подразумева да се односи на (мн.) *младе људе*.

<p>(5) Вышеградский мудерис Хусейнага, человек литературный и красноречивый, на правах <i>наиболее сведущего</i> разъяснил собравшимся, что могут обозначать пометка домов цифрами и перепись детей и взрослых.</p> <p>[ИА МНД 514]</p>	<p>(5) Вишеградски мудерис Хусеинага, човек књижеван и причало, тумачио је као <i>најпозванији</i>, шта би могло да значи ово обележавање кућа бројевима и попис деце и одраслих.</p> <p>[ИА НДЋ 178]</p>
---	---

У примеру (5) је суперлатив у саставу синтагме „человек. ... на правах“ (ген.) *наиболее сведущего* у чијем саставу је супстантивизирани радни глаголски придев

сведуций образован од глагола *сведать* „сазнати“. Еквивалент у српском језику је суперлатив *најпозванији* који се односи на именицу *човек* (...као *најпозванији*).

<p>(6) У отца Николы из всех четверых был <i>наиболее сдержанный</i> и <i>собранный</i> вид, или, по крайней мере, он умел его себе придать.</p> <p>[ИА МНД 486]</p>	<p>(6) Поп Никола је од све четворице био несумњиво <i>најмирнији</i> и <i>најприбранији</i>, бар тако је изгледало.</p> <p>[ИА НДЋ 146]</p>
--	--

У примеру (6) су суперлативи *наиболее сдержанный* и *собранный* уз именицу *вид*. Еквивалент у српском језику су суперлативи *најмирнији* и *најприбранији* који се односи на именицу *поп* (*Никола*).

<p>(7) И не прекращал донимать их своими уговорами до той поры, пока <i>наиболее податливый</i> страж не оставался в воротах один.</p> <p>[ИА МНД 464]</p>	<p>(7) Све тако док онај од заптија кога је он уочио и који је <i>најмекши</i> не остане сам на капији.</p> <p>[ИА НДЋ 119]</p>
--	---

У примеру (7) је суперлатив *наиболее податливый* уз именицу *страж*. Еквивалент у српском језику су суперлативи *најмекши* који се односи на заименицу *онај*.

<p>(8) Во время разговора с муфтием <i>наиболее рьяный</i> отпор оказал Алиходжа Мутевелич.</p> <p>[ИА МНД 476]</p>	<p>(8) Још док су трајали разговори са муфтијом, <i>највише отпора</i> показао је Алихоџа Мутевелић.</p> <p>[ИА НДЋ 133]</p>
---	--

У примеру (8) је суперлатив *наиболее рьяный* уз именицу *отпор*. Еквивалент у српском језику није суперлатив од придева „жустар, ватрен“ (најватренији, најжустрији) уз именицу *отпор*. У оригиналу је прилошка одредба *највише* (*отпора*) уз глагол „показао је“.

1.1.4.2. Облици суперлатива са речима *наиболее* у руском језику : у српском језику синтагма

Овај блик еквивалента посведочен је у нашој грађи са једним примером.

<p>(1) Молодой доктор права ушел в журналистику и стал членом социалистической партии, при этом экстремистского ее крыла, занявшего <i>наиболее твердую</i> позицию во всеобщей венской забастовке 1906 года.</p>	<p>(1) Млади доктор права отишао је у новинаре и постао члан социјалистичке странке, и то оног екстремног <i>крила које се истакло</i> приликом бечког генералног штрајка 1906. године.</p>
<p>[ИА МНД 619]</p>	<p>[ИА НДЋ 299]</p>

У примеру (1) је суперлатив (ак. ж.р.) *наиболее твердую* уз именицу *позицию*. Еквивалент у српском језику је синтагма (ген. јед.) *крила које се истакло*.

1.1.5. Аналитички непроменљиви облици суперлатива у руском језику и њихови еквиваленти у српском језику

Аналитички непроменљиви облици суперлатива се граде од синтетички непроменљивог облика компаратива и облика генитива заменице *весь*:

а) облик множине *всех* употребљава се при поређењу истоверних предмета.

б) облик генитива јединине средњег рода *всего* употребљава се при поређењу различитих предмета, то јест приликом поређења уопште.

П.Пипер тврди да се елативно најчешће употребљавају прости суперлативни облици и компаративне конструкције с обликом *всего*, нпр.:

Это более всего необходимо. (То је *најнеопходније*.) [Пипер 2005:133].

Можемо се сложити са првим делом тврдње али са другим не. Подсећамо да се заменица *всего* са компаративом употребљава при поређењу различитих предмета а ако је поређење присутно онда не можемо говорити о елативу.

Сложени непроменљиви суперлатив се употребљава само у предикативној функцији, и то како од придева (кратких и дугих), тако и од прилога и

предикатива. Исти непроменљиви облици служе за поређење свих ових врста речи.

Сложени непроменљиви суперлатив је основни суперлативни облик прилога и предикатива.

1.1.5.1. Облици суперлатива с обликом множине *всех* у руском језику : суперлатив са префиксом *нај-* у српском језику

У нашој језичкој грађи посведочена су четири примера ове врсте еквивалента.

(1) Я кое-как скрепился; <i>всех же пуце</i> смеялся доктор. [ФД П 411]	(1б) Некако сам се савладао; <i>највише</i> се смијао лијечник. [ФД Ж 365/III]
(1а) Могао сам некако да се савладам; од свих се <i>највише</i> смејао доктор. [ФД Мо 279/III]	(1в) Некако се савладах; <i>највише</i> се смејао доктор. [ФД Д 105]

У примеру (1) је суперлатив прилога *всех же пуце* који се односи на глагол *смеялся*. Еквивалент у српском језику у сва три примера је суперлатив прилога *највише* уз глагол *се смејао* (*се смијао*).

(2) Тогда он взял меня за плечи, обернул лицом в поле и – доказал мне на деле, что он действительно <i>сильнее</i> <i>всех</i> у нас в гимназии. [ФД П 154]	(2б) Тада ме он ухватио за рамена окренуо ме вратима и – доказао ми на дјелу да је одиста био <i>најјачи</i> од нас свију у гимназији. [ФД Ж 138]
(2а) Он ме тада спопаде за рамена, обрне лицем напоље и – докаже ми делом да је одиста био <i>најснажнији</i> од свих нас у гимназији. [ФД Мо 216]	(2в) Он ме онда ухвати за рамена, окрену ме лицем напоље и – докаже ми на делу да је стварно био <i>најјачи</i> у нашој гимназији. [ФД Д 172]

У примеру (2) је суперлатив придева *сильнее* *всех* који се односи на заменицу *он*. Еквивалент у српском језику у примеру (2а) је суперлатив придева

најснажнији а у примерима (2б) и (2в) је суперлатив придева *најјачи* који се односи на заменицу *он*.

(3) Ты такой высокий; ты был <i>сильнее</i> всех в гимназии. [ФД П 154]	(3б) А тако си висок; био си <i>најјачи</i> у гимназији. [ФД Ж 138]
(3а) Зар ти тако висок? Био си <i>најјачи</i> од свих у гимназији. [ФД Мо 215]	(3в) Ти си тако висок; био си <i>најјачи</i> у гимназији. [ФД Д 172]

У примеру (3) је такође суперлатив придева *сильнее* *всех* али се односи на заменицу *ты*. Еквивалент у српском језику у сва три примера је суперлатив придева *најјачи* који се односи на заменицу *ти*.

(4) Я уже, предупредил, что <i>простейшие</i> идеи понимаются <i>всех труднее</i> ; теперь прибавлю, что и излагаются труднее, тем более что я описывал „идею“ еще в прежнем виде. [ФД П 102]	(4б) Већ сам упозорио да се <i>најједноставније</i> идеје <i>најтеже</i> схваћају; сад додајем да их је најтеже и изложити поготово зато што сам ја приказао „идеју“ у њену некадашњем облику. [ФД Ж 93]
(4а) Већ сам рекао да је <i>најтеже</i> разумети најпростије идеје; сад додајем још да их је и теже изложити, утолико више што сам описивао „идеју“ у њеном ранијем облику. [ФД Мо 143]	(4в) Већ сам упозорио да се <i>најједноставније</i> идеје <i>најтеже</i> схватају; сада додајем да их је теже и изложити, тим пре што сам описивао „идеју“ у њеном ранијем облику. [ФД Д 114]

У примеру (4) је суперлатив прилога *всех труднее* који се односи на глагол *понимаются*. Еквивалент у српском језику у примеру (4а) је компаратив прилога *најтеже* уз глагол *изложити* где је очигледно да преводилац није препознао сложени непроменљиви облик суперлатива у коме је поред компаратива саставни

део и генитив заменице *всех*. У примерима (4б) и (4в) је суперлатив прилога *најтеже* уз глагол (*схваћају, схватају*).

1.1.5.2. Облици суперлатива с обликом множине *всех* у руском језику : у српском језику суперлатив са префиксом *нај-* у једном преводу и компаратив + *од свих* у другом преводу

У нашој грађи посведочена су два примера оваквог типа еквивалената.

(1) Именно те идеи, которые <i>всех проще, всех яснее</i> , – именно же-то и трудно понять. [ФД П 86]	(1б) Баш оне идеје које су <i>најједноставније</i> – баш је њих тешко схватити. [ФД Ж 78]
(1а) Нарочито те идеје које су од свих <i>простије, од свих јасније</i> , – баш њих је тешко схватити. [ФД Мо 120]	(1в) Управо оне идеје, које су <i>најједноставније, најјасније</i> – управо њих је тешко и схватити. [ФД Д 96]

У примеру (1) је суперлатив придева *всех проще, всех яснее* који се односи на именицу (мн. ж.р.) *идеи*. Еквивалент у српском језику у примеру (1а) је компаратив придева *простије и јасније* уз именицу (мн. ж.р.) *идеје* и генитив заменице *од свих* чиме се добија значење суперлатива где се упоређују истоврсни предмети. У примеру (1б) је преведен само суперлатив *најједноставније* али је изостављен други суперлатив. У примеру (1в) су преведена оба суперлатива *најједноставније, најјасније* што се односи на именицу *идеје*.

(2) „Дай зајду к нему; он <i>всех добрее</i> , и тогда был при том“. [ФД П 309]	(2б) „Хајде да свратим к њему; он је <i>најбољи</i> од свих и био је онда ондје“. [ФД Ж 276/П]
(2а) „Хајде да свратим код њега; он је <i>бољи</i> од свих, и тада је био и он тамо“. [ФД Мо 135/П]	(2в) „Хајде да свратим код њега; он је <i>бољи по души</i> од свих, а и онда је био тамо“. [ФД Д 96]

У примеру (2) је суперлатив придева *всех добрее*, који се односи на заменицу *он*. Еквивалент у српском језику у примеру (2а) је компаратив придева *бољи* уз заменицу *он* где и генитив заменице *всех (од свих)* чиме се добија значење суперлатива где се упоређују истоверсна лица. У примеру (2б) је еквивалент суперлатив *најбољи (од свих)*. У примеру (2в) је преведено компаративом *бољи (по души)* и генитивом заменице *од свих* чиме добијамо суперлативно значење.

1.1.5.3. Облици суперлатива с обликом множине *всех* у руском језику : у српском језику суперлатив са префиксом *нај-* у једном преводу и синтаксичка конструкција у друга два превода

Овај еквивалент посведочен је са једним примером.

<p>(1) Мало того, я уверен, что тысяча талантов и умников, столь возвышающихся, если б вдруг навалить на них ротшильдские миллионы, тут не выдержали бы и поступили бы как самая пошлая ординарность и давили бы <i>пуще всех</i>.</p> <p>[ФД П 98]</p>	<p>(1б) Штавише, увјерен сам да тисуће талената и мудраца, који се толико истичу, кад би им наједом упртили на леђа Rothschildove милијуне, не би уопће издржали него да би поступали као најпросјечнији људи и газили друге <i>више него итко</i>.</p> <p>[ФД Ж 89]</p>
<p>(1а) Но не само они, него сам уверен да хиљаде људи од талента и паметни, који се толико истичу, кад би човек изненада сручио на њих Ротшилдове милионе, не би умели да се одрже, него би пустили као највећи простаци, и давали остале <i>више него ма ко</i>.</p> <p>[ФД Мо 137]</p>	<p>(1в) Штавише, убеђен сам да хиљаде талената и паметних људи, који се толико истичу, кад би се наједном на њих сручили Ротшилдови милиони, уопште не би издржали и поступили би као најпросечнији човек и <i>најгоре</i> би мучили.</p> <p>[ФД Д 110]</p>

У примеру (1) је суперлатив прилога *пуще всех*, који се односи на глагол *давили*. Еквивалент у српском језику у примеру (1а) је синтаксичка конструкција *више него ма ко* у чијем је саставу компаратив *више* са поређењем *него ма ко* или „било ко“ чиме се добија значење суперлатива. У примеру (1б) је такође

синтаксичка конструкција са компаративом *више* и поређењем *него итко* чиме је исказано значење суперлатива. У примеру (1в) је еквивалент суперлатив прилога *најгоре* уз глагол *мучили*.

1.1.5.4. Облици суперлатива с обликом множине *всех* у руском језику : у српском језику синтаксичка конструкција

Овакав еквивалент посведочен је са једним примером.

<p>(1) Он ласково смотрел мене в глаза, и мене видимо было, что он меня чуть не <i>лучше всех</i> любит, но я мигом и невольно заметил, что лицо его хоть и было веселое, но что болезнь сделала –таки в ночь успехи.</p> <p style="text-align: right;">[ФД П 406]</p>	<p>(1б) Гледао ми је пријазно у очи и видио сам да ме воли готово <i>више него све остале</i>, али сам у мах и нехотице запазио да му је лице, додуше радосно, али да је болест обноћ напредовала.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Ж 362/III]</p>
<p>(1а) Погледао ме је љубазно у очи, и мени је било јасно да ме воли <i>више него остале</i>, али сам одмах и нехотице запазио да му је лице истина весело, али да је болест у току ноћи напредовала.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Мо 273/III]</p>	<p>(1в) Благо ме је гледао у очи и било ми је јасно да ме воли малтене <i>више него све остале</i>, али одмах и нехотице запазих да је болест, мада му лице беше радосно, ипак у току ноћи узнапредовала.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Д 100/III]</p>

У примеру (1) је суперлатив прилога *лучше всех*, који се односи на глагол *любит*. Еквивалент у српском језику у примеру (1а) је синтаксичка конструкција *више него остале* у чијем је саставу компаратив *више* са поређењем *него остале* чиме се добија значење суперлатива. У примерима (1б) и (1в) су такође синтаксичке конструкције са компаративом *више* и поређењем *него све остале* чиме је исказано суперлативно значење.

1.1.5.5. Облици суперлатива с обликом множине *всех* у руском језику : у српском језику компаратив + *од свих (него остали)*

Овакав еквивалент посведочен је са једним примером.

(1) Все-то невоздержны, всякий-то хочет всю вселенную удивить, а я-то, может, и <i>пуще всех</i> , коли б был искусен. [ФД П 393]	(1б) Људи су неумјерени, свак би радо хтио задивити цијели свијет, а ја бих можда хтио <i>више од свих</i> кад би био учен. [ФД Ж 350/III]
(1а) Сви смо нестрпљиви, сви бисмо хтели да изненадимо цео свет, а ја, можда, и <i>више него остали</i> , само кад бих умео. [ФД Мо 253/III]	(1в) Сви су некако неумерени, свако хоће да задиви цео свет, а ја, можда, <i>горе од свих</i> , само кад бих био вешт. [ФД Д 85/III]

У примеру (1) је суперлатив прилога *пуще всех*, који се односи на глагол *удивитъ*. Еквивалент у српском језику у примеру (1а) је синтаксичка конструкција *више него остали* у чијем је саставу компаратив *више* са поређењем *него остали* чиме се добија значење суперлатива. У примерима (1б) и (1в) су такође синтаксичке конструкције са компаративом *више (горе)* и поређењем *од свих* чиме је исказано суперлативно значење.

1.1.5.6. Облици суперлатива с обликом множине *всех* у руском језику : лексичка јединица у српском језику

Овај еквивалент потврђен је са једим примером.

(1) Самые почетные гости приходили <i>позже всех</i> и следовали к своему обособленному приюту, провожаемые почтительными взорами и раболепным молчанием, как покойники. [МС К 51]	(1) Ти најугледнији долазили су <i>последњи</i> , и пролазили до свог издвојеног скровишта обавијени нијемим поштовањем и понизним ћутањем, као мртваци. [МС Т 66]
---	---

У примеру (1) је суперлатив прилога *позже всех*, који се односи на глагол *приходили*. Еквивалент у српском језику у оригиналу је лексичка јединица тј.

придев *последњи* са временским значењем, јер после тих најугледнијих посетилаца касније се нико није појавио.

1.1.5.7. Облици суперлатива с обликом генитива средњег рода *всего* у руском језику : суперлатив са префиксом *нај-* у српском језику

У нашој грађи посведочено је педесет примера овог еквивалента где је исказано основно (суперлативно) значење.

(1) Заметъ, что Макар Иванович до сих пор <i>всего больше</i> интересуется событиями из господской и высшей жизни. [ФД П 427]	(1б) Немој заборавити да се Макар Иванович и дан-данас <i>највише</i> занима за догађаје из господског и отмјеног живота. [ФД Ж 379/III]
(1а) Запамти да се Макар Иванович и данас <i>највише</i> интересује догађајима из варошког и отменог живота. [ФД Мо 19/III]	(1в) Обрати пажњу да се Макар Иванович све до дана дашњег <i>највише</i> интересује за догађаје из живота госпде и највишег друштва. [ФД Д 123/III]

У примеру (1) је суперлатив прилога *всего больше*, који се односи на глагол *интересуется*. Еквивалент у српском језику у сва три примера је суперлатив *највише* који се односи на глагол *интересује* (*занима*).

(2) <i>Всего больше</i> я мучил маму и на нее раздражался. [ФД П 385]	(2б) <i>Највише сам</i> мучио маму и љутио се на њу. [ФД Ж 342/III]
(2а) <i>Највише сам</i> мучио маму и на њу сам се наљутио. [ФД Мо 241/III]	(2в) <i>Највише сам</i> мучио маму и на њу се једио. [ФД Д 77/III]

У примеру (2) је суперлатив прилога *всего больше*, који се односи на глагол *мучил*. Еквивалент у српском језику у сва три примера је суперлатив *највише* који се односи на глагол *мучио*.

<p>(3) – <i>Всего больше</i> жалею, – расстановочно начал он Васину, очевидно продолжая начатый разговор, – что не успел устроить все это вчера же вечером, и – наверно не вышло бы тогда этого страшного дела!</p> <p>[ФД П 200]</p>	<p>(3б) <i>Највише</i> ми је жао – обрати се он одмјереним гласом Васину настављајући, очито, прекинути разговор – што нисам стигао синоћ све то уредити, јер се тада, вјеројатно, не би догодила та страхота!</p> <p>[ФД Ж 179]</p>
<p>(3а) – <i>Највише</i> ми је жао, - поче он споро да говори Васину, очевидно подржавајући започети разговор, - што нисам успео да све то уредим још синоћ, и – по свој прилици не би се десила ова страшна ствар!</p> <p>[ФД Мо 279]</p>	<p>(3в) <i>Највише</i> жалим – поче он полако Васину, очигледно настављајући започет разговор – што нисам стигао да све то средим још синоћ и – вероватно не би дошло до ове страшне несреће!</p> <p>[ФД Д 222]</p>

У примеру (3) је суперлатив прилога *всего больше*, који се односи на глагол *жалею*. Еквивалент у српском језику у примерима (1а) и (1б) је суперлатив *највише* са предикативом „*ми је жао*“, док је у примеру (3в) суперлатив *највише* који се односи на глагол *жалим*.

<p>(4) ; а что я <i>больше всего</i> люблю басни Крылова...</p> <p>[ФД П 125]</p>	<p>(4б) ; а да ја <i>највише</i> волим Криловљеве басне...</p> <p>[ФД Ж 113]</p>
<p>(4а) ; и да <i>највише</i> волим Криловљеве басне...</p> <p>[ФД Мо 176]</p>	<p>(4в) ; и да <i>највише</i> волим Криловљеве басне...</p> <p>[ФД Д 139]</p>

У примеру (4) је суперлатив прилога *всего больше*, који се односи на глагол *люблю*. Еквивалент у српском језику у сва три примера је суперлатив *највише* који се односи на глагол *волим*.

<p>(5) Там меня барышни по-французски</p>	<p>(5б) Ондје су ме господичне научиле</p>
---	--

<p>научили, но <i>больше всего</i> я любил басни Крылова, заучил их множество наизусть и каждый день декламировал по башне Андроникову, прямо входя к нему в его крошечный кабинет, занят он был или нет.</p> <p>[ФД П 123]</p>	<p>француски, али <i>сам</i> ја <i>највише</i> волио Криловљеве басне, многе сам научио напамет па сам сваки дан декламирао по једну Андроникову, а улазио сам право у мајушни кабинет, имо он посла или не имао.</p> <p>[ФД Ж 111]</p>
<p>(5а) Тамо су ме госпође научиле да говорим француски, али сам <i>највише</i> волео Криловљеве басне, којих сам много научио напамет, и сваки дан сам декламовао по једну Андроникову, улазећи право к њему у његов мали кабинет, без обзира да ли је имао посла или није.</p> <p>[ФД Мо 173]</p>	<p>(5в) Тамо су ме госпођице научиле француски, али <i>највише сам</i> волео Криловљеве басне, научио сам их много напамет и сваког дана бих рецитовао по једну Андроникову док бих улазио у његов малени кабинет, без обзира на то да ли он имао посла или не.</p> <p>[ФД Д 137]</p>

У примеру (5) је суперлатив прилога *всего больше*, који се односи на глагол *любил*. Еквивалент у српском језику у сва три примера је суперлатив *највише* који се односи на глагол *волео* (*волио*).

<p>(6) Они скакали верхом, катались в легких пролетках, но <i>больше всего</i> ходили пешком, особым шагом влюбленных, существующих только друг для друга и совершенно безразличных ко всему, кроме того, что они говорят друг другу.</p> <p>[ИА МНД 605]</p>	<p>(6) Јахали су на коњима, возили се лаким колима, али <i>највише су</i> пешачили, и то оним ходом којим иду двоје људи, који постоје само једно за друго и оним карактеристичним кораком који већ сам по себи казује да им је равнодушно све на свету осим онога што једно другом имају да кажу.</p> <p>[ИА НДЋ 283]</p>
---	--

У примеру (6) је суперлатив прилога *всего больше*, који се односи на глагол *ходили пешком*. Еквивалент у српском језику у оригиналу је суперлатив *највише* који се односи на глагол *пешачили*.

(7) Но <i>больше всего</i> обманула его непостижимая наглость этих людей. [МС К 211]	(7) А што <i>ће најприје бити</i> да га је преварила непојмљива дрскост тих људи. [МС Т 276]
---	---

У примеру (7) је суперлатив прилога *больше всего*, који се односи на глагол *обманула*. Еквивалент у српском језику у оригиналу је суперлатив прилога *најприје* у значењу „пре свега“ који се односи на глагол *ће бити*.

(8) „ <i>Больше всего</i> обманула собственная глупость“, – любезно заметили ему. [МС К 211]	(8) „ <i>Најприје ће бити</i> да је тебе преварила твоја глупост“, – рекли су му љубазно. [МС Т 276]
---	---

У примеру (8) је суперлатив прилога *больше всего*, који се односи на глагол *обманула*. Еквивалент у српском језику у оригиналу је суперлатив прилога *најпре* у значењу „пре свега“ који се односи на глагол *ће бити*.

(9) Важно, <i>важнее всего</i> на свете, что мне не надо больше смотреть на дверь и умирать, когда кто-нибудь берется за ручку. [МС К 314]	(9) Важно <i>је, најважније</i> од свега на свијету, да више нећу гледати у врата и умирати кад неко ухвати за кваку. [МС Т 406]
---	---

У примеру (9) је суперлатив прилога *важнее всего*, који се односи на глагол *(не надо больше) смотреть*. Еквивалент у српском језику у оригиналу је суперлатив *најважније* који се односи на глагол *(више нећу) гледати*.

(10) <i>Вероятнее всего</i> . [ФД П 349]	(10б) То и јест <i>највјеројатније</i> . [ФД Ж 311/Ш]
---	--

(10) То је највероватније. [ФД Мо 192/III]	(10в) То је највероватније. [ФД Д 37/III]
---	--

У примеру (10) је суперлатив прилога *вероятнее всего*. Еквивалент у српском језику у сва три примера је суперлатив прилога *највероватније (највјеројатније)* са значењем „ по свој прилици“.

(11) <i>Вероятнее всего</i> , что да. [ФД П 78]	(11б) – <i>Највјеројатније је</i> да јест. [ФД Ж 71]
(11а) – <i>Највероватније је</i> да ће бити тако. [ФД Мо 110]	(11в) – <i>Највероватније јесте</i> . [ФД Д 88]

У примеру (11) је суперлатив прилога *вероятнее всего*, где се подразумева глагол *естъ* у значењу „бити“. Тако би после суперлатива могло да се подразумева *что так и есть*. Еквивалент у српском језику у сва три примера је суперлатив прилога *највероватније (највјеројатније)* с тим што је у примеру (1а) глагол у будућем времену (*ће бити*) а у примерима (2б) и (2в) у 3.л.јед. презента глагола „бити“ *јест (јесте)*.

(12) <i>Вероятнее всего</i> , что Ламберт, с первого слова и жеста, разыграл перед нею моего друга детства, трепещущего за любимого и милого товарища. [ФД П 444]	(12б) <i>Највјеројатније је</i> да је Ламберт од прве ријечи и кретње изигравао пред њом пријатеља из детињства који стрепи за свог драгог и вољеног пријатеља. [ФД Ж 395/III]
(12а) <i>Највероватније је</i> да је Ламберт од прве речи, и од првог покрета пред њом узео да игра улогу мога пријатеља из детињства, који страхује за свога драгог и милог друга. [ФД Мо 45/III]	(12в) <i>Највероватније је</i> да је Ламберт од прве речи и покрета изигравао пред њом мог друга из детињства који страхује због вољеног и драгог непријатеља. [ФД Д 142/III]

У примеру (12) је суперлатив предикатива *вероятнее всего*. Еквивалент у српском језику је суперлатив прилога *највероватније* (*највјеројатније*).

<p>(13) <i>Всего глупее</i> то, что ему нравилась его фамилия именно потому, что есть князя Долгорукие. [ФД П 17]</p>	<p>(13б) <i>Најглупље је</i> од свега то што му се то презиме свиђало баш зато што има и кнезова Долгоруких. [ФД Ж 18]</p>
<p>(13а) Од свега <i>је најглупље</i> то што му се то презиме допадало баш због тога што постоје кнежеви Долгоруки. [ФД Мо 26]</p>	<p>(13в) <i>Најглупље</i> од свега <i>је</i> то што му се свиђало његово презиме управо стога што постоје кнежеви Долгоруки. [ФД Д 20]</p>

У примеру (13) је суперлатив придева *всего глупее*, испред заменице *то*. Еквивалент у српском језику је суперлатив придева *најглупље* (*од свега*) који се односи на заменицу *то*.

<p>(14) Но я был даже расторган; лжи, которой я опасался, не было, и я особенно рад был тому, что уже мне ясно стало, что он действительно тосковал и страдал и действительно, несомненно, много любил – а это было мне <i>дороже всего</i>. ФД П 520]</p>	<p>(14б) Али сам био чак ганут; није било лажи које бих се бојао, а особито ми је било драго што ми је сад већ било јасно да је он доиста туговао и патио и, доиста, недвојбено, много волио – што ми <i>је било најдраже</i> од свега. [ФД Ж 461/III]</p>
<p>(14а) Али ја сам већ био узбуђен; није ме лагао као што сам се плашио, и то ми је било врло мило, јер ми је било јасно да је одиста трпео, био тужан, и да је одиста и несумњиво много волео – и то ми <i>је било најмилије</i>. [ФД Мо 154/III]</p>	<p>(14в) Али ја сам чак био ганут; није било лажи које сам се бојао, и посебно ми је било драго што ми је сад било јасно да је он заиста туговао и патио и да је збиља сигурно много волео – а што ми <i>је било</i> од свега <i>најдраже</i>. [ФД Д 226/II]</p>

У примеру (14) је суперлатив прилога *дороже всего* испред заменице *это*. Еквивалент у српском језику у примеру (14а) је суперлатив *најмилије* уз заменицу *то*. У примерима (14б) и (14в) еквивалент је суперлатив *најдраже* (*од свега*).

(15) А еще и увидел, и это <i>дороже всего</i> , какое сокровище у меня жена. [МС К 117]	(15) А од свега ми је <i>најдраже</i> што сам увидео какво је благо моја жена. [МС Т 152]
---	--

У примеру (15) је суперлатив придева *дороже всего* и односи се на заменицу *это*. Еквивалент у српском језику у оригиналу је суперлатив придева *најдраже*.

(16) Но <i>всего досаднее</i> было, что он тоже вздумал играть в таинственность и, заметив, что я удерживаюсь от расспросов, почел тоже обязанностью стать отрывочнее, почти загадочным. [ФД П 461]	(16б) Али <i>је најгоре</i> било што је и њему пало на памет да изиграва тајанственост, и кад је опазио да се судржавам да не запиткујем, сматрао да је и он дужан да мање говори, да буде готово загонетан. [ФД Ж 409/III]
(16а) <i>Најдосадније је</i> било то што је и он почео да игра улогу тајанственог човека, и, кад је приметио да се устежем да га испитујем, почео је да сматра за дужност да што мање говори и да буде чак загонетан. [ФД Мо 69/III]	(16в) Али ме <i>је највише</i> једило што и њему паде на памет да изиграва тајанственост и кад виде како се ја устежем да питам, сматрао је да и он мора говорити што краће, малтене загонетно. [ФД Д 160/III]

У примеру (16) је суперлатив придева *всего досаднее* уз глагол у прошлом времену *было*. Еквивалент у српском језику је у примеру (16а) суперлатив придева *најдосадније* уз глагол у прошлом времену *је било*. У примеру (16б) је еквивалент суперлатив придева *најгоре* у предикативној функцији у прошлом времену *је било*. У примеру (16в) еквивалент је суперлатив прилога *највише* уз глагол *је било*.

<p>(17) <i>Всего краше, всего светлее</i> было то, что он в высшей степени понял, что “можно страдать страхом по документу“ и в то же время оставаться чистым и безупречным существом, каким она сегодня передо мной открылась.</p> <p>[ФД П 303]</p>	<p>(17б) <i>Најлепше, најбоље је било</i> што је он итекако добро схватио да се „може страховати због једног списка“ и упркос томе остати непорочно и беспријекорно створење каква се она тога дана показала преда мном.</p> <p>[ФД Ж 270/Ш]</p>
<p>(17а) <i>Најлепше, најчудније је било</i> то што је он одмах схватио да је „могуће патити од страха због једног документа“ и у исто време остати чисто и беспрекорно биће каквим се данас она преда мном показала.</p> <p>[ФД Мо 126/Ш]</p>	<p>(17в) <i>Најлепше и најпријатније било је</i> то што је он потпуно схватио да се „може патити од страха због документа“ и истовремено остати чедно и беспрекорно биће, каквом се она данас преда мном показала.</p> <p>[ФД Д 337]</p>

У примеру (17) су суперлативи придева *всего краше, всего светлее* уз глагол у прошлом времену *было то*. Еквивалент у српском језику у примеру (17а) су суперлативи придева *најлепше, најчудније* уз глагол у прошлом времену *је било* уз заменицу *то*. У примеру (17б) су еквиваленти суперлативи придева *најлепше, најбоље* уз глагол у прошлом времену *је било*. У примеру (17в) еквиваленти су суперлативи придева *најлепше и најпријатније* уз глагол у прошлом времену *било је*.

<p>(18) <i>Легче всего</i> мне было отыграть на ни в чем не повинной Тияне – я бы уж нашел повод, а потом бы замолчал обиженно, сгорая от сочувствия к себе: даже у самых близких не находить понимания.</p> <p>[МС К 98]</p>	<p>(18) И <i>најлакше бих се</i> наплатио на Тијани, ни кривој ни дужној, али бих јој нашао и кривицу и дуг, и увријеђено бих ућутао, сажаливши се сâм на себе што не наилазим на разумевање ни код својих најближих.</p> <p>[МС Т 129]</p>
---	---

У примеру (15) је суперлатив прилога *легче всего* и односи се на глагол *отыграть*. Еквивалент у српском језику у оригиналу је суперлатив прилога *најлакше* који се односи на облик аориста *бих се наплатио*.

<p>(19) Я думаю, мы тогда взаимно почувствовали, что обязаны друг другу многими объяснениями... и что именно потому <i>всего лучше</i> никогда не объясняться.</p> <p>[ФД П 386]</p>	<p>(19б) Мислим да смо ми тада обојица слутили да смо дужни један другоме много тога разјаснити... и да ће баш зато <i>бити најбоље</i> да никад ништа не разјашњавамо.</p> <p>[ФД Ж 343/III]</p>
<p>(19а) [...], него смо, мислим, тада обојица осећали да један другом дугујемо објашњења за многе ствари... и да је баш због тога <i>најбоље</i> да се и не објашњавамо.</p> <p>[ФД Мо 243/III]</p>	<p>(19в) Мислим да смо тада обојица осетили колико само један другоме треба да објаснимо... и да је баш зато <i>најбоље</i> да се никад и не објашњавамо.</p> <p>[ФД Д 78/III]</p>

У примеру (19) је суперлатив прилога *всего лучше*. Еквивалент у српском језику је у сва три примера (19а), (19б) и (19в) је суперлатив прилога *најбоље* уз глагол *не објашњавамо* (*не разјашњавамо*).

<p>(20) <i>Лучше всего</i> во всем этом то, что тут никакого скандала, все <i>tres commeal faut</i> в глазах света.</p> <p>[ФД П 330]</p>	<p>(20б) <i>Најлепше је</i> у свему томе то што ту нема никакве саблазни, све је <i>tres commeal faut</i>¹ у очима друштва.</p> <p>[ФД Ж 295/III]</p>
<p>(20а) <i>Најлепше је</i> у свему томе то да је све изведено без икаквога скандала и све <i>tres commeal faut</i>² у очима друштва.</p> <p>[ФД Мо 166/III]</p>	<p>(20в) А у свему томе <i>најлепше је</i> то што ту нема никаквог скандала, све је <i>tres commeal faut</i>, у очима високог друштва.</p> <p>[ФД Д 17/III]</p>

¹ Отмено

² Очень прилично (*франц.*)

Врло пристојно

У примеру (20) је суперлатив прилога *лучше всего*. Еквивалент у српском језику је у сва три примера (20а), (20б) и (20в) је суперлатив прилога *најлетше* (је у свему томе) уз заменицу *то*.

<p>(21) – Ну, если уж ты так принимаешь к сердцу, то <i>всего лучше</i> постарайся поскорее специализироваться, займись постройками или адвокатством...</p> <p style="text-align: right;">[ФД П 235]</p>	<p>(21б) – Па добро, ако већ све тако примаш к срцу, <i>најбоље да се</i> потрудиш да се што прије специјализираш, прихвати се грађевинарства или адвокатуре...</p> <p style="text-align: right;">[ФД Ж 210/П]</p>
<p>(21а) – А ако баш толико узимаш к срцу, онда, <i>најбоље</i> гледај да се специјализујеш, занимај се грађевинарством или адвокатством...</p> <p style="text-align: right;">[ФД Мо 29/П]</p>	<p>(21в) – Па ако већ све тако примаш срцу, <i>најбоље је</i> потруди се да се што пре специјализујеш, прихвати се грађевинарства или адвокатуре...</p> <p style="text-align: right;">[ФД Д 262]</p>

У примеру (21) је суперлатив прилога *всего лучше* испред глагола *постарайся*. Еквивалент у српском језику је у сва три примера је суперлатив прилога *најбоље* (*гледај да се специјализујеш*) (20а), *најбоље* (*да се потрудиш*) (20б) и *најбоље* (*је потруди се*) (20в).

<p>(22) Вообще же, ничего не делать <i>всего лучше</i>; по крайней мере спокоен совестью, что ни в чем не участвовал.</p> <p style="text-align: right;">[ФД П 234]</p>	<p>(22б) А уопће <i>је најбоље</i> да ништа не радиш; бар ти је мирна савјест да ни у чем ниси судјеловао.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Ж 209/П]</p>
<p>(22а) Уопште, <i>најбоље је</i> не радити ништа, бар је човеку мирна савест да ни учем није учествовао.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Мо 28/П]</p>	<p>(22в) И уопште, <i>најбоље је</i> ништа не радити; бар је човеку мирна савест што ни у чему није учествовао.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Д 262]</p>

У примеру (22) је суперлатив прилога *всего лучше* после одричне глаголске конструкције *ничего не делать*. Еквивалент у српском језику у сва три примера је

суперлатив прилога *најбоље је* (не радити ништа) (20а), *је најбоље* (да ништа не радиш) (20б) и *најбоље (је ништа не радити)* (20в).

<p>(23) <i>Лучше всего</i> забыть, изгнать из памяти людской всю эту мерзость и чтоб дети не пели песен про отмщение.</p> <p>[МС К 5]</p>	<p>(23) <i>Најбоље је</i> заборавити, да умре људско сјећање на све што је ружно, и да дјеца не пјевају пјесме о освјети.</p> <p>[МС Т 7]</p>
---	---

У примеру (23) је суперлатив прилога *лучше всего* који се односи на глагол *забыть*. Еквивалент у српском језику у оригиналу је суперлатив прилога *најбоље* који се односи на глагол *заборавити*.

<p>(24) <i>Лучше всего</i> купить дорогие ткани, сколько удастся, на них самый большой спрос, и товар можно сразу продать торговцам.</p> <p>[МС К 140]</p>	<p>(24) <i>Најбоље би било</i> да нам купи скупу тканину, колико могне, то се највише тражи, и одмах се може продати базрђанима.</p> <p>[МС Т 183]</p>
--	--

У примеру (24) је суперлатив прилога *лучше всего* и односи се на глагол *купить*. Еквивалент у српском језику у оригиналу је суперлатив прилога *најбоље (би било)* који се односи на глагол (да нам) *купи*.

<p>(25) Говорю тебе, тут дальний расчет и <i>лучше всего</i> сколь возможно подальше от этого держаться.</p> <p>[ИА МНД 639]</p>	<p>(25) А ја ти кажем да су ово крупни рачуни, и <i>најбоље ће бити</i> ономе ко се у њих не умјеша више него што мора.</p> <p>[ИА НДЋ 324]</p>
--	---

У примеру (25) је суперлатив прилога *лучше всего* и односи се на глагол (подальше от этого) *держаться*. Еквивалент у српском језику у оригиналу је суперлатив прилога *најбоље (ће бити)* који се односи на заменицу *ономе* (ко се у њих не умјеша).

<p>(26) <i>Любопытнее всего</i>, что он весьма</p>	<p>(26б) <i>Најзанимљивије је било</i> што је он</p>
--	--

даже хорошо был одет для своей профессии, а между тем протягивал руку. [ФД П 299]	био чак веома добро обучен за своје занимање, а пружао је руку. [ФД Ж 267/П]
(26а) <i>Најинтересантније је било</i> што је био баш врло добро обучен за своју професију, а међутим је пружао руку да проси. [ФД Мо 121/П]	(26в) <i>Најинтересантније је било</i> што је он био чак веома лепо обучен за своје занимање, а ипак је пружао руку. [ФД Д 333]

У примеру (26) је суперлатив прилога *любопытнее всего*. Еквивалент у српском језику у примерима (20а) и (20в) је суперлатив прилога *најинтересантније (је било)* а у примеру (20б) *најзанимљивије (је било)*.

(27) <i>Деньги ее меньше всего</i> беспокоят. [МС К 312]	(27) Нека није нешто друго, а то јој је <i>најмања</i> брига. [МС Т 405]
---	---

У примеру (27) је суперлатив прилога *меньше всего* и односи се на глагол *беспокоят*. Еквивалент у српском језику у оригиналу је суперлатив придева (то јој) *је најмања (брига)*.

(28) <i>Меньше всего</i> вероятности ошибиться, если сказать о покойнике все самое хорошее, но я не знаю, что родственники считают самым хорошим и что хотят сохранить в памяти потомков. [МС К 293]	(28) <i>Најмање</i> ћу погријешити ако о покојнику кажем све најљепше, али не знам шта родбина мисли да је најљепше и шта жели да остане записано. [МС Т 380]
---	--

У примеру (28) је суперлатив придева *меньше всего (вероятности)* и односи се на глагол *ошибиться*. Еквивалент у српском језику у оригиналу је суперлатив прилога *најмање* а односи се на глагол *ћу погријешити*.

<p>(29) Да и потом бед на свете куда больше, чем провинностей, и <i>меньше всего</i> бед у тех, на ком больше всего вины, так что стоит пожалеть, что мы не так уж сильно виноваты.</p> <p>[МС К 170]</p>	<p>(29) А онда, више има невоља него кривица, а <i>најмање</i> је невоља при људима који имају највише кривице, па је штета што нисмо више криви.</p> <p>[МС Т 221]</p>
---	---

У примеру (29) је суперлатив придева *меньше всего (бед)* и односи се на конструкцију поседовања у *тех*. Еквивалент у српском језику у оригиналу је суперлатив придева *најмање је невоља (при људима)*.

<p>(30) – <i>Меньше всего</i> слов тратит тот, кого беда больше всего прищучила.</p> <p>[МС К 24]</p>	<p>(30) – <i>Најмање се</i> говори кад те се највише тиче.</p> <p>[МС Т 33]</p>
---	---

У примеру (30) је суперлатив придева *меньше всего (слов)* и односи се на глагол *тратит*. Еквивалент у српском језику у оригиналу је суперлатив прилога *најмање* и односи се на глагол *се говори*.

<p>(31) Соображая теперъ, понимаю, что на меня <i>всего обаятельнее</i> подействовало тогда его как бы смирение передо мной, его такая правдивая искренность передо мной, таким мальчиком!</p> <p>[ФД П 529]</p>	<p>(31б) Кад сад о свему томе размишљам, увиђам да ме тада <i>највише</i> очарала некаква његова смјерност према мени, његова истинска искреност са мном, онаквим дјечаком!</p> <p>[ФД Ж 469/III]</p>
<p>(31а) Када сада о свему размишљам, сећам се да ме је тада <i>највише</i> очаравала његова смиреност преда мном, његова толико отворена искреност према мени, тако малом!</p> <p>[ФД Мо 165/III]</p>	<p>(31в) Кад сад о томе размишљам, увиђам да ме је тада <i>највише</i> очарала некаква његова смерност преда мном, она његова истинска искреност према мени, једном таквом дечаку!</p> <p>[ФД Д 236/III]</p>

У примеру (31) је суперлатив прилога *всего обаятельнее* испред глагола *подействовало*. Еквивалент у српском језику је у сва три примера је суперлатив прилога *највише* и односи се на глагол (*очаравала*) (20а) и (*очарала*) у примерима (20б) и (20в).

(32) Я прекрасно помнил его проповедь и <i>охотнее всего</i> завел бы разговор о ней. [МС К 131]	(32) Добро се сећам свега што је говорио у џамији, и <i>најрадије бих</i> о томе повео разговор. [МС Т 171]
---	--

У примеру (32) је суперлатив придева *охотнее всего (слов)* и односи се на глагол *завел бы (разговор)*. Еквивалент у српском језику у оригиналу је суперлатив прилога *најрадије* и односи се на глагол *бих повео (разговор)*.

(33) <i>Печальнее всего</i> , что повод для подозрений Авдаги – удача Махмуда и благородный порыв Осамана, в котором он, возможно, уже раскаивается. [МС К 272]	(33) <i>Најжалосније је</i> што је Махмутова срећа разлог Авдагине сумње. Османова племенитост за коју се сам каје. [МС Т 354]
--	---

У примеру (33) је суперлатив прилога *печальнее всего*. Еквивалент у српском језику је је суперлатив *најжалосније је*.

(34) Мне казалось, что будет <i>всего приличнее</i> , потому что меня капельку мучила мысль, что он оставляя меня так надолго, поступает со мной небрежно. [ФД П 215]	(34б) Чинило ми се да <i>ће</i> тако <i>бити најдоличније</i> , јер ме малчице мучила помисао да поступа са мном безобзирно, остављајући ме тако дуго сама. [ФД Ж 191]
(34а) Учинио ми се да <i>ће</i> тако <i>бити најприличније</i> , зато што ме је мало	(34в) Чинило ми се да <i>ће</i> тако <i>бити најпристојније</i> зато што ме је помало

мучила мисао да, остављајући ме тако дуго, он поступа са мном прилично немарно. [ФД Мо 298]	мучила помисао, да он остављајући ме тако дуго, поступа са мном непажљиво, [ФД Д 238]
--	--

У примеру (34) је суперлатив прилога *всего приличнее* и после глаголске конструкције *что будет*. Еквивалент у српском језику је у сва три примера је суперлатив прилога *најприличније* (34а), *најдоличније* (34б) и *најпристојније* (34в) после модалне речи *учинило* (*чинило*) *ми се* иза које се износи претпоставка *да ће тако бити*.

(35) <i>Пуце</i> <i>всего</i> меня мучило воспоминание о ее вечной приниженности передо мной и о том, что она вечно считала себя безмерно ниже меня во всех отношениях – вообрази себе – даже в физическом. [ФД П 522]	(35б) <i>Највише</i> <i>ме</i> мучило сјећање на њену вјечиту понизност преда мном и на то да је она себе вјечито сматрала за нешто неизмјерно ниже од мене у сваком погледу – замисли – чак и у тјелесном. [ФД Ж 464/III]
(35а) <i>Највише</i> <i>ме је</i> мулило сећање на њену вечиту пониженост према мени, и на то да је она себе вечито сматрала за бескрајно нижу од мене у сваком смислу – замисли – чак и физичком. [ФД Мо 157/III]	(35в) <i>Највише</i> <i>ме је</i> мучило сећање на њену вечиту покорност мени и на то да је она вечито сматрала за створење неупоредиво ниже од мене у сваком погледу – замисли само – чак и у физичком. [ФД Д 230/III]

У примеру (35) је суперлатив прилога *пуце* *всего* који се односи на глагол *мучило* (*меня*). Еквивалент у српском језику је у сва три примера (35а), (35б) и (35в) је суперлатив прилога *највише* (*ме је мучило*).

(36) – Я <i>пуце</i> <i>всего</i> рад тому, Лиза, что на этот раз встречаю тебя смеющуюся, – сказал я.	(36б) – <i>Највише</i> <i>се</i> радујем, Лизо, што те видим насмијану – рекох ја.
--	--

[ФД П 265]	[ФД Ж 237/II]
(36а) – То ми је најмилије од свега, Лизо, што сам те данас видео, - рекох ја.	(36в) – Најдраже ми је, Лизо, што те овај пут видим како се смејеш – рекох.
[ФД Мо 72/II]	[ФД Д 296]

У примеру (36) је суперлатив прилога *пуце всего* који стоји уз кратки облик придева у саставу предикативне конструкције „Ја рад тому, Лиза,...“. Еквивалент у српском језику је у примеру (36а) је суперлатив прилога *најмилије* у предикативној конструкцији „То ми је најмилије од свега, Лизо...“. У примеру (36б) је суперлатив прилога *највише* у предикативној конструкцији „Највише се радујем, Лизо...“. У примеру (36в) је суперлатив прилога у предикативној конструкцији „Најдраже ми је, Лизо...“.

(37) Ја приставао к нему често с религијом, но тут туману било <i>пуце всего</i> .	(37б) Често сам га салијетао питањима о религији, али је ту био <i>најмагловитији</i> .
[ФД П 237]	[ФД Ж 211/II]
(37а) Прилазио сам му често с питањима вере, али ту је било <i>највише</i> магле.	(37в) Досађивао сам му често са религијом, али ту је било <i>највише</i> магловитости.
[ФД Мо 31/II]	[ФД Д 264]

У примеру (37) је суперлатив *пуце всего* а односи се на књижевно-стилску конструкцију „тут туману *было*“. Еквивалент у српском језику је у примеру (37а) је суперлатив придева *највише* у конструкцији „али ту је било *највише* магле“. У примеру (37б) је суперлатив придева *најмагловитији* у предикативној конструкцији „али је ту био *најмагловитији*“. У примеру (37в) је суперлатив придева *највише* у предикативној конструкцији „али ту је било *највише* магловитости“.

(38) <i>Пуце всего</i> обеих нас привлекло тогда, что был у него такой серьезный	(38б) <i>Највише</i> нас је тада привукло то што је он био тако озбиљан, чак строг,
--	---

вид, строгий даже... [ФД П 195]	говорио мирно, сталожено и све тако некако уљудно... [ФД Ж 174]
(38а) Од свега, <i>највише</i> нас је обадве привукло тада то што је он озбиљан изледао, чак строг. [ФД Мо 272]	(38в) Обе нас је <i>највише</i> привукло то што је он изгледао онако озбиљан, чак строг... [ФД Д 217]

У примеру (38) је суперлатив прилога *пуце всего* који се односи на глагол *привлекло* (*обеих нас*). Еквивалент у српском језику је у сва три примера (38а), (38б) и (38в) је суперлатив прилога *највише* (*нас је привукло*).

(39) Он не выносит тайн, ни своих, ни чужих, но <i>сильнее всего</i> его мучает тайна, в которую он, ничего о ней не зная, влип без всякой вины. [МС К 310]	(39) Не подноси тајну, ни своју ни туђу, а <i>највише га је</i> измучила ова у коју је недужан упао, не знајући ни каква је. [МС Т 402]
--	--

У примеру (39) је суперлатив прилога *сильнее всего* и односи се на глагол *мучает*. Еквивалент у српском језику у оригиналу је суперлатив прилога *највише* и односи се на глагол (*га је*) *измучила*.

(40) <i>Сквернее всего</i> тут то, что он будто бы „намекнул“ об этом и отцу, мужу „неверной“ жены, объясняя, что князь был только развлечением. [ФД П 75]	(40б) <i>Најружније</i> од свега је што је наводно „натукнуо“ нешто о томе и оцу, мужу „невјерне“ жене, и објаснио му да јој је кнез послужио само за забаву. [ФД Ж 69]
(40а) <i>Најружније је</i> то што је он „наговестио“ о томе и оцу, мужу „невјерне“ жене, објаснивши да је кнез био само изговор. [ФД Мо 105]	(40в) <i>Најружније је</i> од свега што је он, наводно, „наговестио“ то и оцу, мужу, „невјерне“ жене, објашњавајући да је кнез био само ради забаве. [ФД Д 84]

У примеру (40) је суперлатив прилога *сквернее всего* у саставу предикативне конструкције „*тут то, что он будто бы „намекнул“...* Еквивалент у српском језику је у сва три примера (40а), (40б) и (40в) је суперлатив прилога у предикативној функцији *најружније (је то што је он)* (40а) и *најружније (је од свега што је он)*.

(41) Я выхожу за него потому только, что мне за ним будет <i>всего спокойнее</i> . [ФД П 568]	(41б) Удајем се за њега само зато што ћу уз њега имати <i>највише</i> мира. [ФД Ж 503/III]
(41а) Полазим за њега само зато што ћу код њега бити <i>најспокојнија</i> . [ФД Мо 221/III]	(41в) Удајем се за њега само зато што ћу с њим имати <i>највише</i> мира. [ФД Д 278]

У примеру (41) је суперлатив прилога *всего спокойнее* у саставу предикативне конструкције „*что мне за ним будет*“. Еквивалент у српском језику је у примеру (41а) је суперлатив придева (ж.р.) *најспокојнија*. У примерима (41б) и (41в) је суперлатив прилога и односи се на глагол *имати највише (мира)*.

(42) – Видишь ли Авдага, <i>труднее всего</i> объяснить простые вещи, – попытался я отыскать шелку в его броне. [МС К 310]	(42) – Видиш, Авдага <i>најтеже је</i> објаснити оно што је најједноставније – покушао сам да нађем рупу у његовом оклопу. [МС Т 215]
---	--

У примеру (42) је суперлатив прилога *труднее всего* који се односи на глагол *объяснить*. Еквивалент у српском језику у овом примеру је суперлатив прилога *најтеже* који се односи на глагол *објаснити*.

(43) Я никогда никому об этом не рассказывал (прав Молла Ибрагим: <i>труднее всего</i> говорить о том, что тебя <i>ближе всего</i> касается) и вдруг рассказал, уже на второй вечер,	(43) Никад то никоме нисам рекао (има право Мула Ибрахим, <i>најтеже се</i> говори о ономе што те се <i>највише</i> тиче), а испричао сам, већ друге вечери, дјевојци из свог бившег
--	--

девушке, бывшей своей соседке, о которой за минуту до встречи и думать не думал. [МС К 27]	комшилука, о којој ни тренутак прије сусрета нисам мислио да ли је жива или мртва. [МС Т 37]
---	---

У примеру (43) је суперлатив прилога *труднее всего* који се односи на глагол *говорить* и суперлатив прилога *ближе всего* који се односи на глагол *касается*. Еквивалент у српском језику у овом примеру је суперлатив прилога *најтеже* који се односи на глагол *говори* и суперлатив прилога *највише* који се односи на глагол *тиче*.

(44) И этот запятанный человек чувствовал себя униженным перед самим собой, корил и себя, и людей, толкнувших его на гнусное дело, но, конечно, <i>тяжелее всего</i> ему было осуждение брата. [МС К 64]	(44) И тај упрљани човјек се осјећао унижен пред самим собом, прекоравао је себе, и људе што су га навели на ружно дјело, али му је сигурно <i>било најтеже</i> због брата. [МС Т 83]
---	--

У примеру (44) је суперлатив придева *труднее всего* у који се односи глаголску именицу *осуждение (брата)*. Еквивалент у српском језику у овом примеру је суперлатив прилога *најтеже* у предикативној функцији који се односи на глагол *било*.

(45) <i>Удивительнее всего</i> было то, что он смотрел как виноватый: я был судья, а он – преступник. [ФД П 417]	(45б) <i>Најчудније је било</i> што се он држао као кривац: ја сам био судија, а он – злочинац. [ФД Ж 371/III]
(45а) <i>Најчудније је било</i> то што је он себе сматрао за кривца: ја сам био судија, а он преступник. [ФД Мо 288/III]	(45в) <i>Најчудније је било</i> то што је он изгледао као кривац: ја сам био судија, а он злочинац. [ФД Д 111/III]

У примеру (45) је суперлатив прилога *удивительнее всего* у саставу предикативне конструкције „*было то, что он смотрел*“. Еквивалент у српском језику у примерима (45а), (45в) и (45в) је суперлатив прилога *најчудније* у предикативној функцији у саставу конструкције „*је било то што је он себе сматрао*“, „*је било то што је он изгледао*“ и „*је било што се он држао*“.

<p>(46) Если хотите, тут <i>характернее всего</i> то, что можно сделать логический вывод какой угодно, но взять и застрелиться вследствие вывода – это , конечно, не всегда бывает.</p> <p>[ФД П 182]</p>	<p>(46б) Ту <i>је најкарактеристичније</i>, ако хоћете, то што човјек може извести закључак какав му драго, али да се једноставно убије због неког закључка, то се, наравно, не догађа сваки дан.</p> <p>[ФД Ж 162]</p>
<p>(46а) Ако хоћете, ту је <i>најкарактеристичније</i> то што је могуће начинити какав вам је воља логички закључак; али узети па извршити самоубиство на основу закључка – то се, наравно, не догађа сваки дан.</p> <p>[ФД Мо 253]</p>	<p>(46в) Ту <i>је</i> ако хоћете, <i>најкарактеристичније</i> то што човек може да изведе логички закључак какав хоће, али да узме и убије се због закључка, то се наравно, не догађа, сваки дан.</p> <p>[ФД Д 202]</p>

У примеру (46) је суперлатив прилога *удивительнее всего* у саставу предикативне конструкције „*то, что можно сделать вывод*“. Еквивалент у српском језику у примерима (46а), (46б) и (46в) је суперлатив придева *најкарактеристичније* у саставу конструкције „*је то што човек...*“.

<p>(47) На свете всегда подлостью оканчивается, и, что <i>хуже всего</i>, он тогда сумел-таки почти доказать мне, что я заслужил неоспоримо, а я имел глупость поверить, и притом как-то решительно невозможно было не</p>	<p>(47б) Све се на свијету завршава подлошћу, а што је <i>најгоре</i> од свега, он ми је тада готово успио доказати да сам свакако доказао плаћу а ја сам био тако глуп да сам му повјеровао.</p>
--	---

ВЗЯТЬ. [ФД П 39]	[ФД Ж 37]
(47а) На свету се ствари вазда завршавају подлошћу, и, што је <i>најгоре</i> од свега, он је тада готово успео да ми докаже да сам плату неоспорно заслужио, а ја сам био довољно глуп да му поверујем, и зато ми је било потпуно немогуће да новац не узем. [ФД Мо 55]	(47в) Све се на свету увек завршава подлошћу, и што је <i>најгоре</i> успео је тада скоро да ми докаже да сам плату неоспорно заслужио, а ја сам глупо поверовао и уз то нисам могао некако другчије да поступим него да узем новац. [ФД Д 44]

У примеру (47) је суперлатив прилога *хуже всего* у саставу предикативне конструкције „и, *што хуже всего*“. Еквивалент у српском језику у примерима (47а), (47б) и (47в) је суперлатив прилога *најгоре* у предикативној функцији у саставу конструкције „и што је најгоре...“.

(48) <i>Всего хуже</i> , что я забыл даже оставить ей тогда денег. [ФД П 511]	(48б) <i>Најгоре</i> је што сам јој тада чак заборавио оставити новаца. [ФД Ж 454/III]
(48а) <i>Најгоре</i> је било што сам заборавио да јој оставим новаца. [ФД Мо 141/III]	(48в) <i>Најгоре</i> је било што сам јој тада чак заборавио оставити новаца. [ФД Д 217/III]

У примеру (48) је суперлатив прилога *всего хуже* у саставу предикативне конструкције „*что я забыл*“. Еквивалент у српском језику у примерима (48а), (48б) и (48в) је суперлатив прилога *најгоре* у предикативној функцији у саставу конструкције „*је било...*“ („*је што сам...*“).

(49) Случай распоряжается моей жизнью и моей судьбой, <i>чаще всего</i> я бываю поставлен перед совершившимся фактом, подаю одно	(49) Случајност одлучује о моме животном путу и о мојој судбини, и <i>најчешће</i> бивам доведен пред готов чин, упадам у један од могућих токова, у
--	--

из возможных течений, а в новое меня занесет другой случай. [МС К 104]	други ће ме убацити само друга случајност. [МС Т 135]
---	--

У примеру (49) је суперлатив прилога *чаще всего* који се односи на глагол *бываю* (я). Еквивалент у српском језику у овом примеру је суперлатив прилога *најчешће* који се односи на глагол у 1.л. јед. презента *бивам*.

(50) <i>Чаще всего</i> мы были одни. [МС К 125]	(50) <i>Најчешће</i> смо били сами. [МС Т 163]
--	---

У примеру (50) је суперлатив прилога *чаще всего* који се односи на глагол *мы были*. Еквивалент у српском језику у овом примеру је суперлатив прилога *најчешће* који се односи на глаголски облик *смо били*.

1.1.5.8. Облици суперлатива с обликом генитива средњег рода *всего* у руском језику : у српском језику суперлатив са префиксом *нај-* у једом преводу и компаратив + *од свега* у другом преводу

У нашој грађи посведочено је пет оваквих еквивалената.

(1) Но его, очевидно, занимало <i>больше всего</i> его письмо. [ФД П 213]	(1б) Али је њега, очито, <i>највише</i> занимало његово писмо. [ФД Ж 189]
(1а) Али њега је очевидно, <i>више свега</i> , интересовало писмо. [ФД Мо 295]	(1в) Али њега је, очигледно, <i>више</i> од свега занимало његово писмо. [ФД Д 235]

У примеру (1) је суперлатив придева *больше всего* а односи се на глагол *занимало*. Еквивалент у српском језику у примеру (1а) је суперлатив у облику конструкције компаратива придева *више* и генитива заменице *свега*. У примеру (1б) је еквивалент суперлатив *највише* који се односи на глагол *занимало*. У примеру (1в) је суперлатив у облику конструкције компаратива придева *више* и генитив заменице са предлогом *од свега*.

(2) И знаеш, я, может быть, зато тебя <i>всего больше</i> и любила в этот месяц, что ты вот этакый чудак. [ФД П 219]	(2б) И знаш, можда сам те зато и <i>највише</i> вољела у ово мјесец дана што си, ето, такав чудак. [ФД Ж 195]
(2а) И знаш, можда сам те зато <i>више</i> свега и заволела овог месеца што си ето такав особењак. [ФД Мо 303]	(2в) И знаш, можда сам те због тога <i>највише</i> овога месеца и волела, што си ето такав особењак. [ФД Д 241]

У примеру (2) је суперлатив придева *всего больше* а односи се на глагол *любила*. Еквивалент у српском језику у примеру (2а) је суперлатив у облику конструкције компаратива придева *више* и генитива заменице *свега*. У примеру (2б) је еквивалент суперлатив *највише* који се односи на глагол *вољела*. У примеру (2в) је суперлатив придева *највише* у предикативној функцији који се односи на глагол *волела*.

(3) – Да вот это-то и <i>важнее всего</i> , – перебил я, – именно потому-то Версиров и будет в безвыходном положении. [ФД П 72]	(3б) – Ма то и <i>јест</i> оно <i>најважније</i> – утекох му се у ријеч – баш зато ће се Версиров и наћи у безизлазном положају. [ФД Ж 66]
(3а) – Па то и <i>јесте важније од свега</i> , – прекинем ја – баш због тога ће Версиров и бити у безизлазном положају. [ФД Мо 101]	(3в) – Па баш то и <i>јесте најважније</i> од свега, – прекидох га – баш зато ће Версиров бити у безизлазној ситуацији. [ФД Д 81]

У примеру (3) је суперлатив придева *важнее всего* у саставу предикативне конструкције „*это-то и важнее всего*“. Еквивалент у српском језику у примеру (3а) је суперлатив у облику конструкције компаратива придева *важније* и генитива заменице са предлогом *од свега*. У примеру (3б) је еквивалент суперлатив *најважније* у оквиру конструкције „*то и јест оно најважније*“. и генитив заменице са предлогом *од свега*. У примеру (3в) је суперлатив придева

најважније у предикативној функцији у саставу конструкције „*то и јесте најважније...*“.

<p>(4) Боже, да у нас именовано <i>важнеје</i> <i>всега</i> хоть какою-нибудь, да свој, наконце, порјадок!</p> <p>[ФД П 622]</p>	<p>(4б) Ма, забога, нама је <i>најважнији</i> бар какав-такав ред, али да напoкoн буде наш!</p> <p>[ФД Ж 550/III]</p>
<p>(4а) Боже, па код нас је баш то <i>важније од свега</i>: да имамо најзад свој поредак, па какав био да био!</p> <p>[ФД Мо 297/III]</p>	<p>(4в) Боже, па код нас је сад <i>најважнији</i> такав-какав ред, али да најзад буде наш!</p> <p>[ФД Д 336/III]</p>

У примеру (4) је суперлатив придева *важнеје всега* у саставу предикативне конструкције „*ето-то и важнеје всега*“. Еквивалент у српском језику у примеру (4а) је суперлатив у облику конструкције компаратива придева *важније* и генитива заменице са предлогом *од свега*. У примеру (4б) је еквивалент суперлатив *најважнији* који се односи на именицу *ред*. У примеру (4в) је суперлатив придева *најважнији* у предикативној функцији који се односи на именицу *ред*.

<p>(5) Были они до безобразия низки, но что <i>глупее всега</i>, окна, двери, мебель – все , все было обвешано или убрано ситцем, прекрасным французским ситцем, и отделано фестончиками;</p> <p>[ФД П 170]</p>	<p>(5б) Биле су ужасно ниске, али што је <i>најглупље</i> од свега – прозори, врата, покућство, све, све је било застрто или покривено катуном, лијепим француским катуном, урешено ситним порубима;</p> <p>[ФД Ж 152]</p>
<p>(5а) Биле су безобразно ниске, но што је <i>глупље од свега</i> – прозори, врата, намештај, све, све је било застрто или покривено катуном, дивним француским катуном, и свугде фестонски украси...</p>	<p>(5в) Биле су накардно ниске, али, што је <i>најглупље</i>, на прозорима, вратима, намештају – свуда су били застори или украси од цица, дивног француског цица, са ситним порубима.</p>

У примеру (5) је суперлатив предикатива *глупее всего* у саставу предикативне конструкције „но, *что глупее всего*“. Еквивалент у српском језику у примеру (5а) је суперлатив у облику конструкције компаратива придева *глупље* и генитива заменице са предлогом *од свега*. У примеру (5б) је еквивалент суперлатив придева *најглупље* и генитив заменице са предлогом *од свега*. У примеру (5в) је суперлатив придева *најглупље* у предикативној функцији у саставу конструкције „али, што је *најглупље*...“.

1.1.5.9. Облици суперлатива с обликом генитива средњег рода *всего* у руском језику : у српском језику суперлатив са префиксом *нај-* у једном преводу и синтаксички израз у другом преводу

Овакви еквиваленти потврђени су са шест примера.

(1) Я отметил лишь самое поверхностное, и <i>вероятнее всего</i> , что не умел отметить главного. [ФД П 387]	(1б) Забележио сам само оно најповршније, а, <i>по свој прилици</i> , нисам успио забележити оно главно. [ФД Ж 344/III]
(1а) Забележио сам само најпосредније ствари, и <i>највероватније је</i> да главне ствари нисам ни умео забележити. [ФД Мо 244/III]	(1в) Поменуо сам само оно најповршније, и <i>сасвим сигурно</i> , нисам умео да поменем оно најважније. [ФД Д 79/III]

У примеру (1) је суперлатив прилога *вероятнее всего* у саставу предикативне конструкције „*что не умел*“. Еквивалент у српском језику у примеру (1а) је суперлатив прилога *највероватније*. У примеру (1б) је еквивалент синтаксичка конструкција *а по свој прилици*. У примеру (1в) је суперлатив предикатива *сасвим испред* прилога *сигурно*.

(2) Но <i>всего замечательнее</i> , что этой идеей о „дисциплине“ он задался	(2б) Али је <i>најзначајније</i> што се он том идејом о „дисциплини“ није тада уопће
--	--

<p>тогда вовсе не для того, чтоб избавиться от Катерины Николаевны, а в самой полной уверенности, что он не только уже не любит ее, но даже высшей степени ненавидит.</p> <p>[ФД П 526]</p>	<p>почео бавити зато да се ослободи Катерине Николајевне, него зато што је био чврсто увјерен да не само да је више не воли, него да је мрзи из дна душе.</p> <p>[ФД Ж 467/III]</p>
<p>(2а) <i>Највише пада у очи следеће</i>: ту идеју о „дисциплини“ није он себи задавао због тога да би се ослободио од Катерине Николајевне, него баш <i>потпуно уверен</i> да не само да је више не воли, него да је у <i>највећој мери</i> мрзи.</p> <p>[ФД Мо 162/III]</p>	<p>(2в) Али, што је <i>најзанимљивије</i>, он тада уопште није себи поставио у задатак ту идеју о „дисциплини“ да се ослободи Катерине Николајевне, него у <i>чврстом</i> уверењу не само да је више не воли него да је из дна душе мрзи.</p> <p>[ФД Д 234/III]</p>

У примеру (2) је суперлатив прилога *всего замечательнее* у саставу предикативне конструкције „*что этой идеей ...он задался*“. Еквивалент у српском језику у примеру (2а) је синтаксичка конструкција „*Највише пада у очи следеће:...*“ која се појављује као додатна а по значењу и самостална реченица у целој сложеној реченици. У примеру (2б) је еквивалент суперлатив прилога *најзначајније* у предикативној функцији. У примеру (2в) је суперлатив прилога *најзанимљивије* („*што је најзанимљивије*“) у предикативној функцији као уметнута реченица у саставу сложене реченице.

<p>(3) Но <i>всего милее</i> ему било поболтать о женщинах, и так как я, по нелюбви моей к разговорам на эту тему, не мог быть хорошим собеседником, то он иногда даже огорчался.</p> <p>[ФД П 32]</p>	<p>(3б) Али му је <i>душа била</i> да почаврља, а како ја нерадо разговарам о тој теми, нисам био суговорник, па му је понекад било чак и криво.</p> <p>[ФД Ж 30]</p>
<p>(3а) Али од свега <i>најмилије</i> му је било</p>	<p>(3в) Али <i>најмилије</i> му је било да</p>

<p>да ћаска о женама, и како, због тога што сам мрзео такве разговоре, нисам могао да будем добар беседник, често му је било и криво.</p> <p>[ФД Мо 45]</p>	<p>проћаска о женама, а пошто ја нисам волео разговоре на ту тему, те зато нисам могао бити добар сабеседник, он се понекад чак љутио.</p> <p>[ФД Д 36]</p>
---	---

У примеру (3) је суперлатив прилога *всега милее* а односи се на глагол *было поболтать*. Еквивалент у српском језику у примеру (3а) је суперлатив прилога *најмилије (од свега)* а који се односи на глагол *да ћаска*. У примеру (3б) је еквивалент синтаксички израз *душа била* у предикативној функцији јер се односи на глагол *да почаврља*. У примеру (3в) је суперлатив прилога *најмилије* у предикативној функцији јер се односи на глагол „*му је било*“.

<p>(4) А между тем, какие негодяи, сравнительно со мной, умели там держать себя с удивительной осанкой –и это-то и бесило меня <i>пуце всега</i>, так что я все больше терял хладнокровие.</p> <p>[ФД П 310]</p>	<p>(4б) А какви су се неваљалци, кад се упореде са мном, умјели ту држати да је дивота – и баш ме то <i>највише</i> изједало тако да сам све више и више губио хладнокрвност.</p> <p>[ФД Ж 277/П]</p>
<p>(4а) А међутим обични ниткови у поређењу са мном, умели су онде да се држе одлично – и то ме љутило <i>више него ма шта</i>, тако да сам све више и више губио хладнокрвност.</p> <p>[ФД Мо 138/П]</p>	<p>(4в) А неки обични ниткови, кад се упореде са мном, умели су да се заиста држе задивљујуће достојанствено и управо то ме је <i>највише</i> нервирало, тако да сам све више и више губио хладнокрвност.</p> <p>[ФД Д 346]</p>

У примеру (4) је суперлатив прилога *пуце всега* а односи се на глагол *бесило (меня)*. Еквивалент у српском језику у примеру (4а) је суперлативна конструкција прилога *више него ма шта* у предикативној функцији. У примеру (4б) и (4в) је еквивалент суперлатив прилога *највише* у предикативној функцији јер се односи на глагол *изједало (нервирало)*.

(5) Позорное и глупенькое впечатленьице и – главное – <i>сильнее всего</i> доказавшее мою неспособность к делу! [ФД П 83]	(5б) Срамни и преглупи доживљај који је – што је најважније – <i>најбоље</i> доказивао колико сам неспособан да што учиним! [ФД Ж 76]
(5а) Сраман и глуп утисак који је – што је главно – <i>бољи доказ него ма ишта друго</i> колико сам неспособан да ишта изведем! [ФД Мо 117]	(5в) Сраман и глуп утисак, који је – што је најгоре – <i>најјаче</i> доказао да нисам способан да нешто учиним! [ФД Д 93]

У примеру (5) је суперлатив предикатива *сильнее всего* који се односи на радни глаголски придев прошлог времена *доказавшее*. Еквивалент у српском језику у примеру (5а) је суперлативна конструкција придева *бољи доказ него ма ишта друго* у предикативној функцији. У примеру (5б) и (5в) је еквивалент суперлатив прилога *најбоље (најјаче)* у предикативној функцији јер се односи на глагол *доказивао (доказао)*.

1.1.5.10. Облици суперлатива с обликом генитива средњег рода *всего* у руском језику : у српском језику суперлатив са префиксом *нај-* у једом преводу и прилог у другом преводу

Овај еквивалент је посведочен једним примером.

(1) – <i>Грустнее всего</i> то, что вы и теперь так измучены! – вырвалось у меня вдруг невольно. [ФД П 527]	(1б) – <i>Најжалосније је</i> што се још и сад тако мучите! – оте ми се најједном преко воље. [ФД Ж 468/III]
(1а) – <i>Жалосно је</i> што сте и сад још толико измучени! – оте ми се и нехотице из уста. [ФД Мо 164/III]	(1в) – <i>Најболније је</i> то што ви и сад толико патите! – оте ми се најједном и нехотице. [ФД Д 235/III]

У примеру (1) је суперлатив предикатива *грустнее всего* који се односи на трпни глаголски придев *измучены*. Еквивалент у српском језику у примеру (1а) је прилог *жалосно* који се односи на трпни глаголски придев *измучени*. У примеру (1б) и (1в) је еквивалент суперлатив прилога *најжалосније (најболније)* у предикативној функцији јер се односи на глагол (1б) „што се још и сад тако мучите“ а у примеру (1в) „што ви и сад толико патите“.

1.1.5.11. Облици суперлатива с обликом генитива средњег рода *всего* у руском језику : компаратив + *од свега (него ичега)* у српском језику

Овакав еквивалент је посведочен са три примера.

(1) И все же любовь <i>сильнее всего</i> на свете. [МС К 125]	(1) Љубав је ипак <i>јача од свега</i> . [МС Т 435]
--	--

У примеру (1) је суперлатив *сильнее всего (на свете)* као именски део предиката. Еквивалент у српском језику у овом примеру је конструкција компаратива *јача* и генитива заменице са предлогом *од свега* .

(2) О, он прежде всего – великодушный, он успокоит сердце вашей матери, которую любит <i>больше всего</i> на земле, и успокоится, наконец, сам, да и, слава богу – пора . [ФД П 501]	(2б) Ох, он је надасве племенит, он ће умирити срце ваше мајке коју воли <i>више од свега</i> на свијету, и смириће се, напакон и сам, а и вријеме је, хвала богу. [ФД Ж 126/III]
(2а) О, он је пре свега – великодушан; умириће срце ваше мајке коју воли <i>више свега</i> на земљи, и умириће се, најзад, и он сâм, хвала Богу. [ФД Мо 126/III]	(2в) О, он је пре свега великодушан, он ће умирити срце вашој мајци коју воли <i>више од свега</i> на свету, и смириће се најзад и сам, а и време је, хвала Богу. [ФД Д 205/II]

У примеру (2) је суперлатив прилога *больше всего* који се односи на глагол *любит*. Еквивалент у српском језику у примеру (2а) је конструкција компаратива

више и генитива заменице *свега* (*на земљи*) која се односи на глагол *воли*. У примеру (1б) и (1в) је еквивалент такође конструкција компаратива *више* али и заменице са предлогом *од свега на свијету* (*на свету*) која се односи на глагол *воли*.

(3) Скажу вперед: вот этого-то окончательного решения и ключа он и пугался <i>пуще всего</i> на свете. [ФД П 580]	(3б) Одмах кажем да се он баш тог коначног рјешења и кључа бојао <i>више од свега</i> на свијету. [ФД Ж 513/III]
(3а) Да додам одмах: баш тога крајњег решења и кључа он се плашио <i>више него ичега</i> . [ФД Мо 239/III]	(3в) Унапред да кажем: баш те коначне одлуке и кључа он се плашио <i>више него ичега</i> на свету. [ФД Д 291/III]

У примеру (3) је суперлатив прилога *больше всего* који се односи на глагол *пугался*. Еквивалент у српском језику у примеру (3а) и (3в) је конструкција компаратива *више* поредбеног везника за изражавање различитости и генитива заменице *ичега* (*на свету*) која се односи на глагол *плашио*. У примеру (3б) је еквивалент такође конструкција компаратива *више* али и заменице са предлогом *од свега* (*на свијету*) која се односи на глагол *бојао*.

1.1.5.12. Облици суперлатива с обликом генитива средњег рода *всего* у руском језику : прилог у српском језику

Овај еквивалент је посведочен са четири примера.

(1) Говорили, что Пакро из Белграда, что там они кого-то ограбили или убили, но <i>вероятнее всего</i> , это лишь домыслы, так как они ни с кем дружбы не водили и в откровенности не пускались. [МС К 105]	(1) Говорило се да су дошли из Београда, да су тамо нека насиља починили, али је то <i>вјероватно</i> нагађање, јер се ни с ким нису дружили. [МС Т 137]
--	---

У примеру (1) је суперлатив прилога *вероятнее всего* који се односи на *это лишь домыслы*. Еквивалент у српском језику у овом примеру је речца *вјероватно* којом се изражава могућност, вероватноћа изражена именским делом предиката *је то нагађање*.

(2) <i>Скорее всего</i> , Рамиз, спрятанний в его доме, видел, как я вошел в село, а возможно, и знал, что я приду, и просил его привести меня. [МС К 296]	(2) <i>Сигурно</i> се Рамиз скрива у његовој кући, видио ме кад сам ушао у село, можда је и знао да ћу доћи, и рекао му да ме доведе. [МС Т 385]
---	---

У примеру (2) је суперлатив прилога *скорее всего* који се односи на трпни глаголски придев *спрятанный*. Еквивалент у српском језику у овом примеру је речца којом се изражава вероватноћа у значењу „по свој прилици“ *сигурно* испред глагола *се скрива*.

(3) И за детьми, и за коровой она ходила сама, муж ее, <i>скорее всего</i> , был по ту сторону болот – против нас. [МС К 9]	(3) Бринула је и о дјечи и о крави, сама, муж јој је <i>сигурно</i> с ону страну мочваре, против нас. [МС Т 12]
--	--

У примеру (3) је суперлатив прилога *скорее всего* који се односи на глагол *был (по ту сторону)*. Еквивалент у српском језику у овом примеру је речца којом се изражава вероватноћа у значењу „по свој прилици“ *сигурно* у делу реченице у којој је изостављен предикат.

(4) Сохранить нажитое было <i>труднее всего</i> . [ИА МНД 657]	(4) Али је стечено било <i>тешко</i> бранити. [ИА НДЋ 345]
---	---

У примеру (4) је суперлатив прилога *труднее всего* који је именски део предиката *было труднее всего*. Еквивалент у српском језику у овом примеру је прилог *тешко* испред предиката *бранити*.

1.1.5.13. Облици суперлатива с обликом генитива средњег рода *всего* у руском језику : речца у српском језику

Овај еквивалент је посведочен са једним примером.

<p>(1) Хотя <i>вероятнее всего</i>, ему стало жаль Тяяну, ведь вошел он как раз в ту минуту, когда я метал громаы и молнии, а Тяяна плакала, и в его глазах я был тираном, а она жертвой.</p> <p>[МС К 227]</p>	<p>(1) А <i>можда</i> је пожалио Тијану, јер је наишао управо кад сам ја праскао а она плакала, и тако сам ја у његовим очима испао насилник, а она жртва.</p> <p>[МС Т 296]</p>
---	--

У примеру (1) је суперлатив прилога *вероятнее всего* који се односи на предикатив „*ему стало жаль Тяяну*“. Еквивалент у српском језику у овом примеру је речца којом се изражава могућност, вероватноћа *можда* испред глагола *је пожалио*.

1.1.5.14. Облик суперлатива с обликом генитива средњег рода *всего* + ген. јед. придева у руском језику : компаратив + *од* + генитив суперлатива и именице

Овај еквивалент је посведочен са једним примером.

<p>(1) Пусть Ефим, даже и в сущности дела, был правее меня, а я <i>глупее всего</i> <i>глупого</i> и лишь ломался, но все же в самой глубине дела лежала такая точка, стоя на которой, был прав и я, что-то такое было и у меня справедливого и, главное, чего они никогда не могли понять.</p> <p>[ФД П 155]</p>	<p>(1б) Баш ако је Јефим чак у суштини имао право прије него ја, а ја био <i>глупљи од највећег глупана</i> и само се пренављао, ипак је на дну свега била точка која је и мени давала за право, нешто што је код мене било точно а што они, то је најважније, нису никад могли схватити.</p> <p>[ФД Ж 139]</p>
<p>(1а) Нека је Јефим, чак и у суштини ствари, имао више право него ја, а ја био <i>глупљи и од највећег глупака</i> и</p>	<p>(1в) Нека је Јефим чак и суштински више него ја имао право, а ја био <i>глупљи од највећег глупана</i> и само се</p>

<p>само глумио, ипак је у дубини ствари лежала једна тачка на основу које сам и ја био у праву: у нечем сам и ја имао право, али људи то никада нису могли да схвате.</p> <p>[ФД Мо 217]</p>	<p>кревељио, али ипак у најдубљој суштини ствари било је нешто што ми је давало за право, у нечему сам и ја био у праву, и што је најважније, у нечему што други никако нису могли да схвате.</p> <p>[ФД Д 173]</p>
--	---

У примеру (1) је суперлатив предикатива *глупее всего* у саставу предикативне конструкције „*глупее всего глупого*“. Еквивалент у српском језику у примеру (1а) је суперлатив у облику конструкције компаратива придева *глупљи*, везник *и* за појачавање исказа и супрлатив са предлогом *од* (ген.) *највећег* (*глупака*). У примеру (1б) и (1в) је еквивалент суперлатив у облику конструкције компаратива придева *глупљи*, и супрлатив са предлогом *од* (ген.) *највећег* (*глупана*). Овом синтаксичком конструкцијом је исказана суперлативност и у руском и у српском језику.

1.2. СУПЕРЛАТИВ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ И ЊЕГОВИ РУСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ

1.2.1. Синтетички суперлатив са префиксом *нај-*

Синтетички суперлатив у српском језику се образује довањем префикса *нај-* на облике компаратива и правилне и неправилне компарације: *најважнији*, *најлепши*, *најновији*, *најтврђи*, *најмекши*; *најбољи*, *најгори*, *најмањи* и *највећи* и само тако – без иједног случаја одступања [Стевановић 1981: 427].

Овом суперлативу се може додати испред префикс *по-* који ублажава јачину степена особине код свих појмова који се пореде [Стевановић 1981: 428–429] и [Бабић 1986: 444].

1.2.1.1. Суперлатив са префиксом *нај-* у српском језику : компаратив у руском језику

У нашој грађи посведочена су три примера у коме је суперлативу са префиксом *нај-* у српском језику еквивалент компаратив у саставу синтагме у руском језику.

<p>(1) Најпре су се указали они лукови који су <i>најмањи</i>, и по висини и по распону, и <i>најближи</i> обали, а затим су откривани један по један, док и последњи не збаци скеле са себе и не указа се цео мост на једанаест моћних лукова, савршен и чудан у својој лепоти, као нов и стран предео за касаблијске очи.</p> <p style="text-align: right;">[ИА НДЋ 79]</p>	<p>(1) Первыми освободились от лесов те арки, что были <i>меньше</i> и по высоте и по длине пролетов и <i>ближе</i> других стояли к берегу, а затем одна за другой и остальные, пока последняя арка не скинула с себя леса и мост не явился целиком со всеми своими одинадцатью мощными арками и во всем своем великолепии и совершенстве, стольновом и непривычном для глаз местных жителей.</p> <p style="text-align: right;">[ИА МНД 431]</p>
---	--

У примеру (1) у српском језику су два суперлатива (мн.) *најмањи* и *најближи* који се односе на именицу (мн.) *лукови*. Еквиваленти овим суперлативима у руском језику су описне синтагме са компаративима: „арки, что были *меньше* и *ближе* других стояли к берегу“.

<p>(2) Ја сам ту жену <i>најтеже</i> повредио, теже него сви остали.</p> <p style="text-align: right;">[МСТ 14]</p>	<p>(2) Я оскорбил ее <i>сильнее</i>, чем все остальные.</p> <p style="text-align: right;">[МСК 10]</p>
---	--

У примеру (2) у српском језику је суперлатив прилога *најтеже* који се односи на глагол *повредио*. Еквивалент у руском језику је компаративна конструкција *сильнее, чем все остальные*.

<p>(3) Глође коноп где је <i>најтањи</i>, ломи</p>	<p>(3) Грызет веревочку, где <i>потоньше</i>,</p>
--	---

мене незаштићеног. [МСТ 367]	терзаєт беззащитного. [МСК 282]
---------------------------------	------------------------------------

У примеру (3) у српском језику је суперлатив придева *најтањи* који се односи на именицу *коноп*. Еквивалент у руском језику је компаратив *потоньше* са префиксом *по-* која облику компаратива даје нешто блажу нијансу поређења са значењем: *нешто, мало* [Николић 1960:116]. После ове констатације није јасно због чега је преводац српски облик суперлатива превео овим обликом компаратива који не одговара оригиналу, јер *потоньше* има значење *нешто тањи*.

1.2.1.2. Суперлатив са префиксом *нај-* у српском језику : придеви (прилози) у руском језику

У нашој грађи је посведочено деветнаест примера у којима је суперлативу са префиксом *нај-* еквивалент придев или прилог у руском језику

(1) Изгледали су као <i>најбољи</i> пријатељи. [МСТ 74]	(1) Мы были похожи на двух <i>близких</i> приятелей. [МСК 56]
--	--

У примеру (1) је суперлатив (мн.) *најбољи* уз именицу (мн.) *пријатељи*. Еквивалент у руском језику је (ген.мн.) *близких* уз именицу (ген.мн.) *друзей*.

(2) – <i>Најважније</i> је да оздравиш, каже. [МСТ 92]	(2) – Сказал, <i>главное</i> – пусть скорее выздоравливает! [МСК 69]
---	---

У примеру (2) је суперлатив прилога *најважније* у предикатској функцији. Еквивалент у руском језику је прилог *главное* у предикатској функцији.

(3) Изгледа велика лудост, што и јест, али постане <i>највећа</i> страст. [МСТ 31]	(3) Вроде бы и глупое занятие, и впрямь глупое, а может стать <i>настоящей</i> страстью. [МСК 22]
---	--

У примеру (3) је суперлатив (ж.р.) *највећа* уз именицу (ж.р.) *страст*. Еквивалент у руском језику је придев (инстр. ж.р.) *настоящей* уз именицу (инстр. ж.р.) *страстью*.

<p>(4) Он је имао <i>највећу</i> библиотеку у касаби, један окован и добро затворен сандук књига које му је завештао на смрти његов учитељ, чувени Арап-хоџа, и које је он не само брижљиво чувао од прашине и мољаца него их и сам ретко и штедљиво читао.</p> <p style="text-align: right;">[НДћ 149]</p>	<p>(4) Владелец <i>уникальной</i> в городе библиотеки, помещавшейся в окованном и снабженном крепкими запорами сундуке, завещанном ему и снабженном крепкими запорами сундуке, завещанном ему перед смертью его учителем, до стославным Арап-ходжой, Хусейн-эфенди не только оберегал ее заботливо от пыли и моли, но и со всевозможной бережностью изредка ее посматривал.</p> <p style="text-align: right;">[МНД 489]</p>
---	---

У примеру (4) је суперлатив (ак.ж.р.) *највећу* уз именицу (ак.ж.р.) *библиотеку*. Еквивалент у руском језику је придев (ген.ж.р.) *уникальной* уз именицу (ген. ж.р.) *библиотеки*.

<p>(5) И још је говорио тај неко: Они што се не крију још и некако, ал они што се крију, то је <i>најгори</i> скот.</p> <p style="text-align: right;">[МСТ 77]</p>	<p>(5) И еще тот человек говаривал: „Откровенное скотство еще не скотство, он и есть самый что ни на есть <i>последний</i> скот!“</p> <p style="text-align: right;">[МСК 59]</p>
--	--

У примеру (5) је суперлатив *најгори* уз именицу *скот*. Еквивалент у руском језику је придев *последний* уз именицу *скот*.

<p>(6) – Видећеш, Фехиме – уверавао је занесени Галус свог друга, као да је то ствар ове ноћи или сутрашњег дана –</p>	<p>(6) – Вот увидишь, Фехим, – в приливе вдохновения уверял своего друга Галус, как будто это дело сегодняшней ночи</p>
--	---

<p>видећеш, остварићемо државу која ће бити <i>најдрагоценији</i> прилог напретку човјечанства, у којој ће сваки напор бити благословен, свака жртва света, свака мисао самоникла, ношена нашом ријечи, и свако дјело са печатом нашег имена.</p> <p>[НДЋ 279]</p>	<p>или, по крайней мере, завтрашнего дня, – вот увидишь, мы создадим государство, которое явится <i>неоценимым</i> вкладом в дело будущего процесса человечества; благословенно будет в нем любое усилие, любая жертва – священна, любая мысль – самобытна и выражена нашим языком, любое творение – отмечено печатью нашего имени.</p> <p>[МНД 602]</p>
--	--

У примеру (6) је суперлатив *најдрагоценији* уз именицу *прилог*. Еквивалент у руском језику је придев (инстр.) *неоценимым* уз именицу (инстр.) *вкладом*.

<p>(7) Она осјети сваку промјену у мени, и <i>најмању</i>.</p> <p>[МСТ 77]</p>	<p>(7) Она чувствует любую перемену во мне, даже <i>пустяковую</i>.</p> <p>[МСК 59]</p>
--	---

У примеру (7) је суперлатив (ак.ж.р.) *најмању* који се односи на именицу (ак. ж.р.) *промјену*. Еквивалент у руском језику је придев (ак. ж.р.) *пустяковую* који се односи на именицу (ак. ж.р.) *перемену*.

<p>(8) Сељаци се све више збијају око гуслара, али без <i>најмањег</i> шума; дах им се не чује.</p> <p>[НДЋ 47]</p>	<p>(8) Крестьяне ближе придвигаются гуслиару, <i>бесшумно</i>, не дыша.</p> <p>[МНД 403]</p>
---	--

У примеру (8) је суперлатив (ген.) *најмањег* који се односи на именицу (ген.) *шума*. Еквивалент у руском језику је прилог *бесшумно* који се односи на глагол *придвигаются*.

<p>(9) Дивио се необичним пословима, а запали су га <i>најбочнији</i> и</p>	<p>(9) Его вдохновляли необыкновенные подвиги, а выпали на долю</p>
---	---

<i>најдосаднији.</i> [МСТ 439]	<i>обыкновенные, скучные будни.</i> [МСК 339]
-----------------------------------	--

У примеру (9) су суперлативи (мн.) *најобичнији* и *најдосаднији* који се односе на именицу (мн.) *послови*. Еквивалент у руском језику су придеви (мн.) *обыкновенные* и *скучные* који се односи на именицу pluralија tantum *будни*.

(10) Не треба да се плашим, зна да смо разговарали о <i>најобичнијим</i> људским стварима, и баш је то имао у виду кад се сјетио мене. [МСТ 239]	(10) Не надо пугаться – он знает, мы разговаривали о <i>житейских</i> вещах, потому он и вспомнил обо мне. [МСК 183]
---	---

У примеру (10) је суперлатив (лок.) *најобичнијим* који се односи на именицу (лок. мн.) *стварима*. Еквивалент у руском језику је придев (лок.мн.) *житейских* који се односи на именицу (лок. мн.) *вещах*.

(11) Од <i>најранијих</i> година њихове очи су се привикле на складне линије те велике грађевине од светлог, порозног, правилно и непогрешно сеченог камена. [НДЋ 29]	(11) Совершенная гармония этого величественного сооружения из белого ноздреватого, непогрешимо точно ограниченного камня с <i>младенческих лет</i> привычно их взгляду. [МНД 385]
--	--

У примеру (11) је суперлатив (ген.мн.) *најранијих* који се односи на именицу (ген.мн.) *година*. Еквивалент у руском језику је синтагма (ген.мн.) *младенческих лет*.

(12) Од <i>најранијег</i> детињства он проводи један део летњег распуста заједно са мајком код њених у касаби. [НДЋ 275]	(12) С <i>малых лет</i> Фехим проводил часть лета в месте с матерью в городе у ее родных. [МНД 598]
---	--

У примеру (12) је суперлатив (ген. ср. р.) *најранијег* који се односи на именицу (ген. ср. р.) *детињства*. Еквивалент у руском језику је синтагма (ген. мн.) *малых лет*.

(13) Од <i>најраније</i> младости он се сав предао коцки. [НДЋ 167]	(13) Азарт игре владел им безраздельно с <i>ранней</i> младости. [МНД 505]
--	---

У примеру (13) је суперлатив (ген. ж. р.) *најраније* који се односи на именицу (ген. ж. р.) *младости*. Еквивалент у руском језику је придев (ген. ж. р.) *ранней* који се односи на именицу (ген. ж. р.) *младости*.

(14) Какви су били њени девојачки снови, какав је био онај жељени кога је замишљала, да ли је и у <i>најружнијем</i> сну видела ову страшну собу, која је и мени одједном постала неподношљива? [МСТ 40]	(14) О чем были ее девичьи мечты, каким рисовался ей суженый, в каком <i>кошмарном</i> сне виделась ей это убогая коморка, которая и мне в друг опостылела до нельзя? [МСК 30]
---	---

У примеру (14) је суперлатив (лок.) *најружнијем* који се односи на именицу (лок.) *сну*. Еквивалент у руском језику је придев (лок.) *кошмарном* која се односи на именицу (лок.) *сне*.

(15) Снажни Мехмед Пецитава, увијек голих прса, <i>најружнијим</i> речима је псовао и рат и онога кога је измислио и себе што се пријавио, али никад није хтео да каже зашто се пријавио. [МСТ 9]	(15) Могучий Пецитава, вечно ходивший с голой грудью, <i>последними</i> словами крыл и войну, и того, кто ее выдумал, и себя за то, что вызвался добровольци, по чему вызвался, он никогда не понимал. [МСК 7]
--	---

У примеру (15) је суперлатив (инстр. мн.) *најружнијим* који се односи на именицу (инстр. мн.) *речима*. Еквивалент у руском језику је придев (инстр. мн.) *последними* која се односи на именицу (инстр. мн.) *словами*.

(16) Зна да смо ја и Махмут <i>најслабије</i> тачке у ланцу, и ту гризе. [МСТ 366]	(16) Уразумев, што ја и Махмуд – <i>слабые</i> звенья в цепи, в нас и вцепился. [МСК 282]
---	--

У примеру (16) је суперлатив синтагме (мн.) *најслабије тачке* у предикативној функцији. Еквивалент у руском језику је синтагма (мн) *слабые звенья* у предикативној функцији.

(17) Први пут је сада могла да разговара са живим човеком о својој унутрашњој стидној беди, а да не мора да је призна до у <i>најстидније</i> и <i>најболније</i> појединости. [НДЋ 313]	(17) Наконец-то она обрела возможность излить живой душе всю скорбь своего невысказанного горя, не касаясь при этом <i>сокровенных</i> и <i>постыдных</i> подробностей. [МНД 631]
---	--

У примеру (17) су суперлативи (мн. ж.р.) *најстидније* и *најболније* који се односе на именицу (ак. мн.ж.р.) *појединости*. Еквивалент у руском језику су придеви (ген. мн.ж.р.) *сокровенных* и *постыдных* који се односи на именицу (ген. мн.ж.р.) *подробностей*.

(18) Од <i>најтврђег</i> и <i>најтрајнијег</i> почели су да одбијају, од божјег да узимају. [НДЋ 356]	(18) На <i>нерушимое</i> и <i>вечное</i> осмелились руку поднять, у бога отнимают! [МНД 665]
--	---

У примеру (18) су суперлативи (ген.) *најтврђег* и *најтрајнијег* где је изостављена именица а из контекста се подразумева да освајачи одбијају од (ген.) *моста* они га „осипају као ђердан“. Еквивалент у руском језику су придеви (ак. ср.р.) *нерушимое* и *вечное* где је такође изостављена именица али из контекста је јасно да се односи на именицу (ср.р.) *здание*, тј. на грађевину – мост.

<p>(19) Речено му је да ће другог дана на један сат пред подне стићи командант, пуковник, и да на уласку у варош морају да га дочекају <i>најугледнији</i> људи из касабе, и то представници све три вере.</p> <p style="text-align: right;">[НДЋ 145]</p>	<p>(19) Ему было сказано также, что на завтра в одиннадцать часов утра ожидается прибытие военного командования – полковника и что при въезде город его должны встречать <i>именитые</i> граждане всех трех вероисповеданий.</p> <p style="text-align: right;">[МНД 486]</p>
--	--

У примеру (19) је суперлатив (мн.) *најугледнији* који се односи на именицу *pluralia tantum* људи. Еквивалент у руском језику је придев (мн.) *именитые* која се односи на именицу (мн.) *граждане*.

1.2.1.3. Суперлатив са префиксом *нај-* у српском језику : изостављен превод суперлатива у руском језику

Имамо посведочен само један пример где је изостављен превод суперлатива.

<p>(1) Рекао сам да су се синоћ удружили један ћорави лупеж и једна пијана будала, и да су пред <i>најгорим</i> олошем овога свијета направили циркус, који ће будала памтити док је жив.</p> <p style="text-align: right;">[МСТ 93]</p>	<p>(1) Сказал, что кривой шулер и пьяный болван устроили вчера для этого сброда такое представление, которое болван будет помнить, покуда жив.</p> <p style="text-align: right;">[МСК 70]</p>
--	---

У примеру (1) је суперлатив (инстр.) *најгорим* који се односи на именицу (инстр.) *олошем*. У руском језику је изостављен превод суперлатива испред именице (ген) *сбрoда* што не може бити оправдано, поготово што иза ситагме *најгорим олошем* у српском језику стоји одредба *овога свијета*. Тако је у руском преводу ова реченица стилски слабија од оригинала.

1.2.1.4. Суперлатив са префиксом *нај-* у српском језику : синтагма у руском језику

У нашој језичкој грађи имамо тринаест посведочених примера где је еквивалент синтагма у руском језику.

<p>(1) А онда је устао белобради хафиз Абдулах Делалија, Шехагин <i>најбољи</i> пријатељ, кога сам увијек сусретао с поштовањем, због благог осмјеха и лијепе ријечи за свакога.</p> <p style="text-align: right;">[МСТ 234]</p>	<p>(1) И тут встал белобородый хафиз Абдуллах Делалия, <i>закадычный</i> <i>приятель</i> Шехаги, к которому я испытывал неизменное уважение за то, что он не скупился на добрую улыбку и ласковые слова, с кем бы он ни говорил.</p> <p style="text-align: right;">[МСК 180]</p>
--	--

У примеру (1) је суперлатив *најбољи* који се односи на именицу *пријатељ*. У руском језику је еквивалент синтагма *закадычный приятель* што семантички и стилски одговара ориганалу.

<p>(2) То је била његова <i>највећа</i> жеља, одувек, и сад му је, као осуђенику, дозвољено да је оствари.</p> <p style="text-align: right;">[НДЋ 320]</p>	<p>(2) Это всегда было его <i>заветной мечтой</i> и теперь, как осужденному, ему дозволено было ее осуществить.</p> <p style="text-align: right;">[МНД 635]</p>
--	---

У примеру (2) је суперлатив (ж.р.) *највећа* који се односи на именицу (ж.р.) *жеља*. У руском језику је еквивалент синтагма (инстр.) *заветной мечтой* што семантички и стилски у односу на контекст одговара ориганалу.

<p>(3) Јурио је <i>највећи</i> окршај, само да не чека.</p> <p style="text-align: right;">[МСТ 336]</p>	<p>(3) Лезет в <i>самое пекло</i>, лишь бы не ждать.</p> <p style="text-align: right;">[МСК 259]</p>
---	--

У примеру (3) је суперлатив *највећи* који се односи на именицу *окршај*. У руском језику је еквивалент синтагма (ак. ср.р.) *самое пекло* што семантички и стилски у односу на контекст одговара ориганалу.

(4) И зар све мора бити <i>најгоре</i> ? [МСТ 399]	(4) И так ли уж објавателен <i>плохой исход</i> ? [МСК 307]
---	--

У примеру (4) је суперлатив прилога *најгоре*. У руском језику је еквивалент синтагма *плохой исход* што семантички одговара ориганалу само што је стилски другачије пренесено значење.

(5) А не бих Шехагу ни питао да ме Осман Вук није заобилазио као да сам шугав, и као да ме никад у животу није срео, или је чуо о мени само <i>најгоре</i> . [МСТ 276]	(5) Я и не полез бы спрашивать Шехагу, если бы Осман Вук не избегал меня как прокаженного, словно мы с ним ни разу в жизни не встречались или ему наговорили про меня <i>всяких ужасов</i> . [МСК 212]
---	---

У примеру (5) је суперлатив придева (ном. мн.) *најгоре* где се може претпоставити да се односи на апстрактну именицу (ном.мн.) *ствари*. У руском језику је еквивалент синтагма (ген.мн.) *всяких ужасов* што семантички одговара ориганалу само што је стилски другачије пренесено значење.

(6) Личило је на <i>најзамршеније</i> кучине. [МСТ 130]	(6) Как <i>свалявшаяся кудель</i> . [МСК 99]
--	---

У примеру (6) је суперлатив придева (ак. мн.) *најзамршеније* и односи се на именицу (ак. ж.р.) *кучине*. У руском језику је еквивалент синтагма (ж.р.) *свалявшаяся кудель* што семантички одговара ориганалу осим што се разликује синтаксички модел реченице.

(7) Наиван, беспомоћан, прави пуж голаћ и <i>најмањи</i> трн би ме прокрвавио, без посла, туђа жртва, он, додуше, зна како сам блесаво испао жртва, али Шехага не зна, свеједно му	(7) Наивный, беспомощный, голый, как улитка <i>ничтожная колючка</i> кровь пустит, безработный, жертва чужих происков, - он знает, что со мной произошло, а Шехага не знает, и может
--	--

је, могло би се лако десити да се забави око мене, да ми постане заштитник. [МСТ 256]	легко статься, заинтересуется мною и возьмет меня под свою защиту. [МСК 196]
--	---

У примеру (7) је суперлатив придева *најмањи* и односи се на именцу *трн*. У руском језику је еквивалент синтагма (ж.р.) *ничтожная колючка* што семантички одговара оригиналу осим што је из стилских разлога употребљен придев *ничтожный* што може да значи и „ситан“ али и „безначајан“.

(8) Кад их слуша и гледа, страх га хвата, чини му се да неопрезно и лакоумно дирају у саме основе живота, у оно што је њему <i>најмилије</i> и <i>најсветије</i> . [НДЋ 296]	(8) Послушать их да поглядеть, поневоле содрогаешься от непростительного легкомыслия, с каким они вторгаются в самые основы жизни, все <i>святая всятых</i> . [МНД 616]
---	--

У примеру (8) су суперлативи придева (ак.ср.р.) *најмилије* и *најсветије* који се односе на заменцу *оно* и у контексту имају елативно значење. Облицима суперлатива су изражене особине у највишем степену без поређења. У руском језику је изостављен превод суперлатива *најмилије* а еквивалент за *најсветије* је израз (ж.р.) *святая всятых* што семантички одговара оригиналу само што је стилски другачије пренесено значење. Руска синтагма има значење „светиња“, а што је светиња то је и *најсветије* тако да је овом синтагмом пренесено елативно значење.

(9) Како да се опише оно таласање у људима, које је ишло од немог животињског страха до самоубилачког одушевљења, од <i>најнижих</i> нагона крволоштва и подмукле пљачке до највиших подвига светачког жртвовања у коме	(9) Как описать падения и взлеты людей от немного животного ужаса до самоотверженного героизма, от <i>низменного кровопийства</i> и грязного разбоя до величайших подвигов святой самоотдачи, превозмогшей личное „я“ и на мгновение приобщающей смертного
---	--

човек превазилази себе и додирује за тренутак сфере виших светова са другим законима? [НДЋ 302]	к сфере высших миров с иными законами? [МНД 621]
--	---

У примеру (9) су суперлативи придева (ген.) *најнижих* и *највиших* који се односе на заменцу *оно* и у контексту имају елативно значење јер се мисли на висок степен најлошијег нагона – крволоштва у човеку и висок степен осећања светости прилоком остварења подвига. Облицима суперлатива су изражене особине у највишем степену без поређења. У руском језику нема превода *најнижих* (*нагона*) суперлативом него је еквивалент синтагма (ген. ср.р.) *низменного кровопийства* што семантички и стилски одговара оригиналу. Други суперлатив *највиших* (*подвига*) има као еквивалент суперлатив *величайших* (*подвигов*) што би буквално значило *највећих* (*подвига*) јер је суперлатив *величайший* образован суфиксацијом од придева *великий*. Можемо закључити да је разлика стилске природе.

(10) Жеље које су стотинама година летеле пред спорим ходом историје, сад нису више могле да је прате и стижу у њеном фантастичном лету на путу <i>најсмелијих</i> остварења. [НДЋ 259]	(10) Страстные мечты, долгие сотни лет опережавшие вольным своим полетом неторопливую поступь истории, теперь отказывались угнаться за ней в ее безудержном стремлении вперед до пути <i>феерически смелых</i> свершений. [МНД 584]
--	--

У примеру (10) је суперлатив придева (ген. мн.) *најсмелијих* и односи се на именцу (ген. мн.) *остварења*. У руском језику је еквивалент синтагма са прилогом *феерически* и (ген. мн.) *смелых свершений* што семантички одговара оригиналу јер прилог *феерически* значи „фантастичан, чаробан, бајан“ тако да оригиналу (у њеном) *фантастичном лету* (на путу) *најсмелијих остварења* у потуности одговара синтагма (до путу) *феерически смелых свершений*.

(11) <i>Најстарији</i> и <i>најугледнији</i> људи	(11) <i>Старейшины</i> города снова
---	-------------------------------------

скренуше опет разговор на безазлене ствари. [НДЋ 95]	перевели разговор на безобидные и отвлеченные темы. [МНД 444]
---	--

У примеру (11) су суперлативи придева (мн.) *најстарији* и *најугледнији* који се односе на именицу pluralija tantum *људи*. Еквивалент у руском језику за оба суперлатива је синтагма *старейшины города* што одговара оригиналу јер су „*најстарији* и *најугледнији људи*“ били „стрешине града“.

(12) Осман се захваљивао, кадији и Зафранији <i>најусрдније</i> . [МСТ 441]	(12) Осман благодарио <i>особенно усердно</i> кадию и Зафранию. [МСК 340]
--	--

У примеру (12) је суперлатив прилога *најусрдније* који се односи на глагол *захваљивао*. Еквивалент у руском језику је прилог *особенно* и кратки облик придева *усердно* који указују на то да је преводилац схватио да се Осман захваљивао „што је могуће усрдније“, што указује на елативно значење јер се испред придева налази прилог којим се појачава његово значење.

(13) Они велики прозори у приземљу, сведени на лук, са решеткама које су, нежне као <i>најфиније</i> плетиво, биле сечене у меком камену, из једног комада, гледали су спокојно у свет. [НДЋ 90]	(13) Большие сводчатые окна нижнего этажа с тонкими, как <i>дорогие кружева</i> решетками, выточеными из цельного куска известняка, с прежним спокойствием смотрели на мир. [МНД 439]
---	--

У примеру (13) је суперлатив придева *најфиније* који се односи на именицу *плетиво*, с тим што се писац определио за метафорично поређење камених решетака које су *нежне* као *најфиније плетиво*. Еквивалент у руском језику је синтагма *дорогие кружева* где је у потпуности пренесено метафорично значење у оригиналу јер се камене решетке пореде не са најфинијим плетивом, него још финијим ручним радом – чипком.

1.2.1.5. Суперлатив са префиксом *нај-* у српском језику : синтаксичка конструкција у руском језику

У нашој грађи је посведочено двадесет примера са синтаксичком конструкцијом као еквивалентом.

<p>(1) А опет сам био срећан: нећемо бити богати у новцу, али ћемо бити <i>најбогатији</i> у љубави; не бојим се живота ни људи, бојим се само да ме се твоје срце не засити.</p> <p style="text-align: right;">[МСТ 84]</p>	<p>(1) И все же я был счастлив: судьба обделила нас деньгами, зато <i>щедро наградила любовью</i>, я не боюсь ни жизни, ни людей, боюсь только, чтоб сердце твое не пресытилось мной;</p> <p style="text-align: right;">[МСК 64]</p>
--	--

У примеру (1) је суперлатив придева (мн.) *најбогатији* који се односи на неисказану али подразумевану заменицу *ми*. Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција (*судьба нас*) *щедро наградила любовью*.

<p>(2) Сад је друкчије, живимо мирније, није <i>најбоље</i> али није ни лоше.</p> <p style="text-align: right;">[МСТ 298]</p>	<p>(2) Сейчас все по-другому, жизнь у нас спокойнее, пусть <i>не такая уж хорошая</i>, но и не плохая.</p> <p style="text-align: right;">[МСК 229]</p>
---	--

У примеру (2) је суперлатив прилога *најбоље* који се односи на глагол *живимо*. Овде се одриче (*није*) основно значење суперлатива *најбоље* после кога је поредбено употребљен и одрични позитив *није ни лоше*. Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција такође са одричном речцом *не* испред позитива придева (*такая уж*) *хорошая* а затим је поново употребљен поредбено одрични позитив *и не плохая*.

<p>(3) Какав је ово живот, какав свијет, у којем чиним зло, и кад мислим <i>најбоље!</i></p> <p style="text-align: right;">[МСТ 328]</p>	<p>(3) Что за жизнь, что за мир, в котором делаешь зло, <i>желая сделать добро!</i></p> <p style="text-align: right;">[МСК 252]</p>
--	---

У примеру (3) је суперлатив прилога *најбоље* који се односи на глагол *мислим*. Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција са глаголским прилогом садашњим *желая сделать добро* чија се радња одвија напоредо са радњом предиката *делаешь зло*.

(4) То он сâм <i>најбоље</i> зна, али му много не помаже. [МСТ 402]	(4) <i>Это он и сам знает</i> , да толку от этого чуть. [МСК 310]
--	--

У примеру (4) је суперлатив прилога *најбоље* који се односи на глагол *зна* испред кога стоји одређена заменица *сâм*. Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција у којој је изостављен суперлатив *Это он и сам знает* али је и овде употребљена одређена заменица *сам*.

(5) – Остаће жив, а то је <i>најважније</i> . [МСТ 244]	(5) – Останет се жив, <i>это главное</i> . [МСК 187]
--	---

У примеру (5) је суперлатив придева *најважније* употребљен у предикатској функцији „то је *најважније*“. Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција у којој је изостављен суперлатив али је употребљен глагол *главное* у предикатској функцији *это главное* што семантички одговара нашем суперлативу *најважније*.

(6) Капија је <i>најважнија</i> тачка на мосту, исто што је мост <i>најважнији</i> део вароши, или како је један турски путник, кога су Вишеграђани лепо угостили, написао у свом путопису „његова капија је срце моста који је срце ове касабе која сваком мора да остане у срцу“.	(6) <i>Ворота венчают мост, а мост, в свою очередь, венчает город</i> , или как это написано в путевом дневнике некоего турецкого путешественника, хлебосольно принятого гражданами Вышеграда: „ворота сии поистине сердце моста, а мост поистине сердце города, город же, увиденный раз, поистине останется в сердце у каждого“.
---	---

[НДЋ 32]	[МНД 389]
----------	-----------

У примеру (6) су суперлативи придева (ж.р.) *најважнија* која одговара именици (ж.р.) *тачка* и суперлатив *најважнији* образован од истог придева који се односи на синтагму *део вароши*. Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција у којој је изостављен суперлатив али је сложенем упоредном реченицом *Ворота венчают мост, а мост... венчает город* повезаном изразом *в свою очередь* задржано основно семантичко значење.

(7) Сигурно није истина све што се говори, али је <i>највећа</i> истина његова туга. [МСТ 44]	(7) Конечно, в том, что он говорил, не все было правда, но <i>печаль его была истинна</i> . [МСК 33]
--	---

У примеру (7) је суперлатив придева (ж.р.) *највећа* који одговара именици (ж.р.) *истина*. Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција у којој је изостављен суперлатив *печаль его было истинна*. У руском језику је за разлику од српског главна реч у реченици на крају исказа и зато је овде синтаксичким средством само наглашено да је „његова туга“ била *истинна* где је употребљен кратки облик придева у предикатској функцији у значењу „права, истинита“ и самим тим је пренесено одговарајуће семантичко значење.

(8) По <i>највећој</i> вејавици одјахао је и он са својим људима. [НДЋ 74]	(8) И в <i>разгар снежной вьюги</i> ускакал в месте со своими людьми. [МНД 426]
---	--

У примеру (8) је суперлатив придева (лок. ж.р.) *највећој* која одговара именици (лок. ж.р.) *вејавици*. Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција у којој је изостављен суперлатив *в разгар снежной вьюги* али је пренесено основно семантичко значење изразом *в разгар* што значи „када је мећава била на врхунцу“, тј „најјача, највећа“.

(9) Садашњи нам дозвољавају да будемо незадовољни, у себи, ћутке,	(9) Нынешние власти допускают недовольство, безмолвное, тайное, эти
---	---

ови ће и то забранити, па ћемо живјети срећније, јер је незадовољство <i>највећа</i> несрећа. [МСТ 288]	запретят, и мы будем жить счастливее, потому что недовольство и <i>делает</i> людей несчастными. [МСК 221]
--	---

У примеру (9) је суперлатив придева (ж.р.) *највећа* који одговара именици (ж.р.) *несрећа* у предикативној функцији јер „незадовољство је највећа несрећа“. Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција у којој је изостављен суперлатив али је редоследом речи у реченици пренесено основно семантичко значење јер *недовольство* „и чини људе несрећним“.

(10) Био је само угодно весео и тако блажено расположен, да сам <i>највише</i> волио кад је припит. [МСТ 50]	(10) На него лишь находило блаженное настроение, и он был так весел и приятен, что я <i>предпочитал</i> видеть его под мухой. [МСК 37]
---	---

У примеру (10) је суперлатив прилога *највише* који одговара глаголу *волио*. Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција у којој је изостављен суперлатив али је глаголом *предпочитал* + инфинитив глагола *видеть его* што значи „више волео, најрадије волео“ „видети“ *под мухой* „кад је припит“ у реченици пренесено основно семантичко значење.

(11) Јест зло, али није <i>најгоре</i> . [МСТ 242]	(11) <i>Это еще полбеды</i> . [МСК 185]
---	--

У примеру (11) негацијом *није* која је испред суперлатива придева (ср.р.) *најгоре* одриче се основно значење првог дела реченице у коме се глаголом *јесте* потврђује значење именице (ср.р.) *зло*. Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција *Это еще полбеды* у којој је изостављен суперлатив али је употребом именице *полбеды* у предикативу у реченици пренесено основно семантичко значење „то и није врло лоше“.

(12) То је била црна старинска скела и	(12) Паром представлял собой черное и
--	---------------------------------------

на њој мрзовољан, спор скелеција, по имену Јамак, кога је будног било теже дозвати него другог из <i>најдубљег</i> сна.	древнее сооружење, а паромщика Јамака, мрачног и нерасторопног, <i>было столь же трудно дозваться, как иного разбудить.</i>
[НДЋ 36]	[МНД 392]

У примеру (12) је суперлатив придева (ген.) *најдубљег* која одговара именици (ген.) *сна*. Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција *было столь же трудно дозваться, как иного разбудить* у којој је изостављен и суперлатив и именица него је у поредбеној реченици употребљена конструкција са пренесеним значењем „као другога пробудити“.

(13) „Умрети!“ мислила је у последњој секунди пре сна и са првим блеском буђења, усред <i>најживљег</i> разговора и под маском сваког осмејка.	(13) „Умереть“, - думала она в последние секунды перед сном и первые после пробуждения, в <i>разгар оживленной болтовни</i> под маской улыбок и смеха.
[НДЋ 313]	[МНД 630]

У примеру (13) је суперлатив придева (ген.) *најживљег* која одговара именици (ген.) *раговора*. Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција *в разгар оживленной болтовни* у којој је изостављен суперлатив али је пренесено основно семантичко значење изразом *в разгар* што значи „када је ћаскање (разговор) било на врхунцу“, тј „најживље“.

(14) Сигурно се тада <i>најискреније</i> у животу молио за живот другог човјека, макар док не изађе у обалу, и за побједу над смрћу, његовом и својом.	(14) Конечно, тогда <i>он от души и молился</i> за спасение жизни этого другого человека – хотя бы до берега – и за победу над смертью, победу свою и его.
[МСТ 209]	[МСК 161]

У примеру (14) је суперлатив прилога *најискреније* који се односи на глагол *молио*. Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција у којој је

изостављен суперлатив али је пренесено основно семантичко значење изразом *от души (молился)* што значи „од свег срца“, тј „најискреније“ се молио.

(15) И није Рамиз један, с њим је најлакше. [МСТ 233]	(15) С Рамизом <i>не трудно справиться</i> . Но он не один. [МСК 179]
--	--

У примеру (14) је суперлатив прилога *најлакше* где је у додатној реченици изостављен предикат а може се претпоставити да је у питању израз „изаћи на крај“. Еквивалент у руском језику је издвојен у посебну реченицу без суперлатива са одричним прилогом *не трудно* што значи „није тешко“ са Рамизом *справиться* „изаћи на крај“.

(16) Осман је почео да се смије, као да је чуо најлуђу шалу. [МСТ 337]	(16) Осман <i>от души расхохотался</i> . [МСК 259]
---	---

У примеру (16) је суперлатив придева (ак. ж.р.) *најлуђу* који се односи на именицу (ак. ж.р.) *шалу*. Еквивалент у руском језику нема суперлатива него је семантичко значење пренесено изразом *от души (расхохотался)* што значи „од свег срца праснуо у смех“.

(17) Али су половином лета, кад је вода најнижа, одједном дошли предузимачи и радници и почели у близини моста да подижу бараке за оставу алата. [НДЋ 233]	(17) Однако в середине лета, когда <i>вода в реке наполовину убьла</i> , в город нагрязнули подрядчики с рабочим и стали строить временки у моста для хранения инструмента. [МНД 562]
---	--

У примеру (17) је суперлатив придева (ж.р.) *најнижа* који се односи на именицу (ж.р.) *вода*. Еквивалент у руском језику нема суперлатив него је семантичко значење пренесено изразом *когда вода в реке наполовину убьла* што значи „када је вода напола опала“.

<p>(18) Казните кривца по правди и по законима, и <i>најстроже</i> ако треба, али не измишљајте кривце међу онима који то нису.</p> <p style="text-align: right;">[МСТ 236]</p>	<p>(18) Накажите преступника, как того требует закон и справедливость, накажите <i>по всей строгости</i>, но не выдумывайте виноватых там, где их нет.</p> <p style="text-align: right;">[МСК 181]</p>
---	--

У примеру (18) је суперлатив прилога *најстроже* који се односи на глагол у заповедном начину *казните*. Еквивалент у руском језику нема суперлатив него је семантичко значење пренесено изразом са заповедним начином *накажите* и изразом *по всей строгости* где именица *pluralija tantum строгости* има значење „строге мере“, а пошто је испред ње употребљена заменица са предлогом *по всей строгости* онда је тиме у потпуности пренето значење суперлатива „најстрожим мерама“.

<p>(19) (Узалуд, човјек је непоправљив, и <i>најчешће</i> лаже сâм и не знајући то.)</p> <p style="text-align: right;">[МСТ 286]</p>	<p>(19) (Все напрасно, человек не исправим, <i>вечно обманывает себя</i>, даже не сознавая этого.)</p> <p style="text-align: right;">[МСК 219]</p>
--	--

У примеру (19) је суперлатив прилога *најчешће* који се односи на глагол *лаже* (човјек *лаже сâм*). Еквивалент у руском језику нема суперлатив него је уместо суперлатива употребљен прилог *вечно* и глагол *обманывает себя* (человек).

<p>(20) – Али ту се планине одједном размичу у неправиан амфитеатар чији промер на <i>најширем</i> месту није већи од петнаестак километара ваздушне линије.</p> <p style="text-align: right;">[НДћ 25]</p>	<p>(20) – Но тут внезапно горы раздвигаются неправильным амфитеатром, чей поперечник, <i>измеренный мысленно проведенной по воздуху прямой</i>, не превышает пятнадцать километров.</p> <p style="text-align: right;">[МНД 383]</p>
---	---

У примеру (20) је суперлатив придева (лок. ср.р.) *најширем* који се односи на именицу (лок. ср.р.) *месту* а што је одредба за именицу *промер* (амфитеатра) који

на том месту *није већи од петнаестак километара ваздушне линије*. Еквивалент у руском језику нема суперлатив него је употребљена синтаксичка конструкција *поперечник*, (амфитеатра) *измеренный мысленно проведенной по воздуху прямой, не превышает пятнадцати километров*.

1.2.1.6. Суперлатив са префиксом *нај-* у српском језику : изостављен превод суперлатива у руском језику

Имамо посведочен само један пример где је изостављен превод.

(1) Ти све потчињаваш својој сујети, али ти си њен први роб и <i>највећи</i> мученик. [НДЋ 288]	(1) Все подчинив своему тщеславию, ты стал его рабом и мучеником. [МНД 609]
--	--

У примеру (1) је суперлатив придева *највећи* који се односи на именицу *мученик*. Еквивалент у руском језику нема суперлатив нити било какве одредбе испред именице (инст.) *мучеником*. У руском преводу нема одредбе ни испред именице *рабом* већ је дата конструкција са инструменталом после глагола *стать*: *ты стал его рабом и мучеником*.

1.2.1.7. Суперлатив са префиксом *по-* испред суперлативног префикса *нај-* у српском језику : сложени непроменљиви суперлатив са заменицом *всего* у руском језику

Посведочена су два примера у нашој језичкој грађи.

(1) Светина навалила као да се халва дели и направила жив круг око вешала. <i>Понајвише</i> војници, али измешани са турском сеоском сиротињом и варошким циганима. [НДЋ 325]	(1) Народу набралось, словно халву бесплатно раздавали: живое кольцо окружило виселицу. <i>Больше всего</i> тут солдат вперемежку с турецкой сельской голытьбой и городскими цыганами. [МНД 640]
--	---

У примеру (1) је облик суперлатива са префиксом *нај-* испред кога је префикс *по-* и гласи *понајвише*. Из контекста прве и друге реченице се види да је ово суперлатив прилога за количину јер се он односи на глагол *навалила* (*светина*) а *понајвише* од њих су навалили војници. Еквивалент у руском језику је непроменљиви компаратив прилога за количину *больше всего* (*тут солдат*).

<p>(2) На Алихоцином дућану који је ту, стешњен између Каменитог хана и Заријеве механе, тако да се са њега види у косој перспективи, седе већ рано изјутра двојица Турака, два чаршијска беспослењака, и разговарају о свему и свачему, <i>понајвише</i> о мосту.</p> <p style="text-align: right;">[НДЋ 234]</p>	<p>(2) Возле лавки Али-ходжи, зажатой между „Каменитым ханом“ и трактиром Зарии, откуда мост был виден с боку, обосновались спозаранку, судача обо всем на свете, но <i>больше всего</i> о мосте, двое досужих Турок.</p> <p style="text-align: right;">[МНД 563]</p>
--	---

У примеру (2) је облик суперлатива са префиксом *нај-* испред кога је префикс *по-* и гласи *понајвише*. Ово је суперлатив прилога за количину јер се он односи на глагол *разговарају*. Еквивалент у руском језику је непроменљиви компаратив прилога за количину *больше всего* који се односи на глаголски прилог садашњи *судача*.

1.2.1.8. Суперлатив са префиксом *по-* испред суперлативног префикса *нај-* у српском језику : прости непроменљиви компаратив у руском језику

Имамо посведочен један пример.

<p>(1) <i>Понајчешће</i> је носила она.</p> <p style="text-align: right;">[НДЋ 189]</p>	<p>(9) <i>Чаце других</i> ходила к нему Еленка.</p> <p style="text-align: right;">[МНД 524]</p>
---	---

У примеру (1) је облик суперлатива са префиксом *нај-* испред кога је префикс *по-* и гласи *понајчешће*. Овакав облик суперлатива са префиксом *по-* показује умањен степен особине. Ово је суперлатив прилога за количину и односи се на глагол *носила* (*она*). Еквивалент у руском језику је непроменљиви компаратив

прилога за количину *чаще других* који се односи на глагол *ходила* али има само чисто суперлативно значење без умањења степена особине.

1.2.1.9. Суперлатив са префиксом *по-* испред суперлативног префикса *нај-* у српском језику : прилог у руском језику

У нашој језичкој грађи имамо посведочена четири примера.

(1) Девојка га је слушала <i>понајвише</i> ћутећи. [НДЋ 313]	(1) Девушка <i>обычно</i> молча слушала его. [МНД 631]
---	---

У примеру (1) је облик суперлатива са префиксом *нај-* испред кога је префикс *по-* и гласи *понајвише* где префикс *по-* умањује степен особине исказане суперлативом. Ово је суперлатив прилога за количину јер се односи на глаголски прилог садашњи *ћутећи*. Еквивалент у руском језику је прилог за количину *обычно* који се односи на глаголски прилог садашњи *молча* чиме је овим прилогом замењено значење облика суперлатива *понајвише*.

(2) Боли је све, а <i>понајвише</i> доброта овога човека али у овом тренутку не би могла казати <i>да</i> , па да је секу на комаде. [НДЋ 316]	(2) Как это все ей тяжело, как <i>мучительно</i> для нее его доброта, но в этот миг она и под угрозой страшной казны не могла бы вымолвить “да”. [МНД 633]
---	---

У примеру (2) је облик суперлатива са префиксом *нај-* испред кога је префикс *по-* и гласи *понајвише* где префикс *по-* умањује степен особине исказане суперлативом. Ово је суперлатив прилога за количину јер се он односи на глагол *боли*. Еквивалент у руском језику је прилог за начин *мучительно (для нее)* чиме је овим прилогом замењено значење облика суперлатива *понајвише*.

(3) Две хаубице са Голеша гађале су после тога једномерно и стално мост, и то <i>понајвише</i> средњи стуб.	(3) Две гаубицы с Голеша упорно и размеренно обстреливали мост, <i>особенно</i> его центральный бок.
---	--

[НДЋ 328]	[МНД 643]
-----------	-----------

У примеру (3) је облик суперлатива са префиксом *нај-* испред кога је префикс *по-* и гласи *понајвише* где префикс *по-* умањује степен особине исказане суперлативом. Ово је суперлатив прилога за количину јер се он односи на глагол *гађале*. Еквивалент у руском језику је прилог за количину (меру) *особенно* који се односи на глагол *обстреливали* чиме је овим прилогом замењено значење облика суперлатива *понајвише*.

<p>(4) Као и увек, хоца је у овој препирци задржао последњу реч, јер нико није хтео ни могао да се са њим прегони до краја, а <i>понајмање</i> ова два докона и празноглава човека, који пију његову кафу и знају да треба и сутра да проведу један део свога дугог дана и на његовом дућану.</p> <p style="text-align: right;">[НДЋ 238]</p>	<p>(4) Последнее слово ходжа, как всегда, оставлял за собой ибо, тягаться с ним словесной перепалке никому было не по плечу, а <i>тем более</i> этим ленивым пустозвонам, что прихлебывали сейчас его кофе, хорошо зная, что и завтра часть своего нескончаемого дня они проведут все в той же лавке.</p> <p style="text-align: right;">[МНД 566]</p>
---	---

У примеру (4) је облик суперлатива са префиксом *нај-* испред кога је префикс *по-* и гласи *понајмање* где префикс *по-* умањује степен особине исказане суперлативом. Ово је суперлатив прилога за количину јер се он односи на синтагму *ова два докона и празноглава човека*. Еквивалент у руском језику је прилог за количину *тем более* што значи „највише“ који се односи на синтагму *ленивым пустозвонам* а који се односи на израз *никому было не по плечу*.

1.2.1.10. Суперлатив са префиксом *по-* испред суперлативног префикса *нај-* у српском језику : изостављен превод суперлатива у руском језику

Изостављени еквивалент забележен је у два примера.

<p>(1) А Шемсибег их само гледа и <i>понајвише</i> ћути.</p> <p style="text-align: right;">[НДЋ 160]</p>	<p>(1) А Шемси-бег только поглядывает на них и <i>помалкивает</i>.</p> <p style="text-align: right;">[МНД 499]</p>
--	--

У примеру (1) је облик суперлатива са префиксом *нај-* испред кога је префикс *по-* и гласи *понајвише* где префикс *по-* умањује степен особине исказанене суперлативом. Ово је суперлатив прилога за количину јер се он односи на глагол *ћути*. У преводу на руски језик је изостављен суперлатив и налазимо само глагол *помалкивает* који је узет из разговорног језика а има значење „ћути“.

(2) То су биле већином жене, <i>понајвише</i> мајке, бабе и сестре отетих дечака. [НДЋ 37]	(2) В большинстве это были женщины – матери, бабки и сестры отобранных мальчиков. [МНД 394]
---	--

У примеру (2) је облик суперлатива са префиксом *нај-* испред кога је префикс *по-* и гласи *понајвише* где префикс *по-* умањује степен особине исказане суперлативом. Ово је суперлатив прилога за количину јер се он односи на глагол *биле*. Еквивалент суперлатива је изостављен.

1.2.2. Аналитички суперлатив

Већ смо рекли да је Т. Маретић у својој граматици [Маретић 1963: 220] међу првима упозорио на чињеницу да компарација није нужно синтетичка него да може – а у неким случајевима и мора – да буде *аналитичка*, односно *перифрастичка* или описна о чему је писао М. Ковачевић [Ковачевић 2003: 10]. У раду „Перифрастичка компарација у српском књижевном језику“ М. Ковачевић даје образложење да се домаћи термин *описна компарација* може искористити за именовање свих случајева граматикализоване и неграматикализоване компарације, док би термин *перифрастичка* могао бити резервиран искључиво за граматикализовану описну компарацију [Ковачевић 2003: 14]. Он констатује да се од свих типова перифрастичког суперлатива једино спомиње форма: *највише/најмање* + позитив придева/прилога, међутим те основне граматичке форме перифрастичког суперлатива неупоредиво су више у употреби од конкурентних перифрастичких форми које свој аналог немају међу формама перифрастичког компаратива, а уз то су те форме много систематичније и од форми перифрастичког суперлатива. Ту наводи пет типова граматикализованог

перифрастичког суперлатива мада њима конкурише више других, стилистички много експресивнијих форми [Ковачевић 2003: 43–45]. Дакле, критеријум класификације М. Ковачевића је више семантичко-лингвистички него морфолошки.

П. Пипер пише да облици исказивања суперлативности могу бити морфо - синтаксички (суперлатив) или могу бити изван морфолошког система, лексико - синтаксички, без облика морфолошког суперлатива у свом саставу. Зато у оквиру лексико - синтаксичке суперлативности наводи: спољашњу и унутрашњу; јаку и слабу; афирмативну и негативну; суперлативност негиране неједнакости; основну и ужу; ексклузивну и инклузивну; модалну суперлативност и експресивну суперлативност [Пипер 2005: 858–863]. Критеријум класификације П. Пипера је искључиво синтаксички.

1.2.2.1. Суперлативност изражена комаративом + *од свега* у српском језику : непроменљиви суперлатив у руском језику

Имамо посведочена три примера у нашој језичкој грађи.

<p>(1) Она ми је <i>важнија од свега</i>, важнија ми је чак и од поштења, сва ми је брига и сва несрећа.</p> <p style="text-align: right;">[МСТ 298]</p>	<p>(1) Она для меня <i>важнее всего</i> на свете, важнее даже чести, в ней все мое богатство и счастье.</p> <p style="text-align: right;">[МСК 229]</p>
--	---

У примеру (1) је изражена суперлативност помоћу комаратива *важнија + од свега*. Еквивалент у руском језику је непроменљиви суперлатив који се у овом примеру састоји од простог непроменљивог компаратива *важнее + (ген. јд.ср.р.) всего*.

<p>(2) Сву њену пажњу заокупљало је тај живи, а нерођени створ, живљи од мене, <i>значајнији од свега</i> на свету.</p> <p style="text-align: right;">[МСТ 360]</p>	<p>(3) Все ее внимание было отдано живому, хоть и не появившемуся еще на свет божий, существу, оно было важнее меня, <i>важнее всего</i> на свете.</p> <p style="text-align: right;">[МСК 277]</p>
---	--

У примеру (2) је изражена суперлативност помоћу комаратива *значајнији + од свега (на свету)*. Еквивалент у руском језику је непроменљиви суперлатив који се у овом примеру састоји од простог непроменљивог компаратива *важнее* + (ген. јд.ср.р.) *всега (на свете)*.

(3) Љубав је ипак <i>јача од свега</i> . [МСТ 435]	(3) И все же любовъ <i>сильнее всего</i> на свете. [МСК 335]
---	---

У примеру (3) је изражена суперлативност помоћу комаратива *јача + од свега*. Еквивалент у руском језику је непроменљиви суперлатив који се у овом примеру састоји од простог непроменљивог компаратива *сильнее* + (ген. јд.ср.р.) *всега (на свете)*.

1.2.2.2. Суперлативност изражена конструкцијом *што могу + компаратив* у српском језику : компаратив у руском језику

У нашој грађи је посведочен један пример.

(1) А нико се од пролазника не зауставља и не чита, него сви пролазе поред огласа и поред страже, оборене главе и <i>што брже могу</i> . [НДЋ 319]	(1) Но прохожие, понутившись и не читая, спешили <i>поскорее</i> проскользнуть и мимо стражника, и мимо извещения. [МНД 635]
---	---

У примеру (1) је изражена суперлативност помоћу израза *што могу* и комаратива прилога *брже*. Еквивалент у руском језику је прости облик компаратива *скорее* који има префикс *по-* и гласи *поскорее*.

1.2.2.3. Суперлативност изражена конструкцијом компаратив + предлог *од* са заменичким обликом *свега* у српском језику : синтаксичка конструкција у руском језику

Посведочена су два примера ове еквивалентности.

(1) Свашта се веровало и шапугало, али страх је био <i>јачи од свега</i> . [НДЋ 74]	(1) О многом шепталось и во многое верили, но <i>страх преобладал над всем</i> . [МНД 426]
--	---

У примеру (1) је изражена суперлативност помоћу комаратива *јачи + од свега*, тј. страх је био најјаче осећање које је захватило мештане. Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција *страх преобладал над всем* чиме је исказано исто семантичко значење као у српском језику јер је страх „надвладавао“ сва друга осећања (*над всем*).

(2) Његов страх је <i>јачи од свега</i> у њему, и сигурно га се стиди, али ништа не може против њега. [МСТ 153]	(2) Страх в нем <i>все пересиливает</i> , и он, конечно, сам этого стыдится, но ничего собой поделать не может. [МСК 118]
--	--

У примеру (2) је изражена суперлативност помоћу комаратива *јачи + од свега* тј. страх је био најјаче осећање у њему. Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција *страх в нем все пересиливает* чиме је исказано исто семантичко значење као у српском језику јер је страх „надјачавао, надвладавао“ сва друга осећања (*в нем*).

1.2.2.4. Суперлативност исказана конструкцијом именица + предлог *мимо* + *људе* у српском језику : синтаксичка конструкција у руском језику

Ова врста изражавања суперлативности је посведочена са два примера.

(1) И муке је имао везир док је савладао Радисава, јер је био <i>јунак мимо људе</i> , а није га била ни пушка ни сабља, нит` је било конопца ни ланца којим се он могао везати; све је кидао као конце. [НДЋ 31]	(1) Немало помучился визир, пока не совладал с Радисавом, и <i>богатырь наделен был нечеловеческой силой</i> , ни пуля, ни сабля его не брали и не было веревки или цепи, способной его скрутить. [МНД 388]
--	--

У примеру (1) је изражена суперлативност помоћу именице *јунак* + предлог *мимо* + *људе* јер је у овом примеру Радисав представљен као јунак каквог није било међу осталим људима. Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција *богатырь наделен был нечеловеческой силой* што семантички одговара оригиналу него се преводилац одлучио на другачију стилску варијанту.

<p>(2) Збацио је са себе ферецу, гурнуо Јеленку на жандарма тако снажно да су се обоје занели... („јер он је ситан и малена раста, али јак као земља, а има срце <i>мимо друге људе!</i>“).</p> <p style="text-align: right;">[НДЋ 190]</p>	<p>(2) Сбросив чарду, он толкнул Еленку к жандарму, и при том с такой силой. что они едва на ногах удержались: „он хоть щуплый и ростом невысок, зато сильный, как бык, <i>а сердца такого ни у кого сыщешь!</i>“</p> <p style="text-align: right;">[МНД 525]</p>
---	---

У примеру (2) је изражена суперлативност помоћу именице *срце* + предлог *мимо* + (*друге*) *људе* јер је у овом примеру Јаков представљен као јунак који је имао срце какво није било међу другим људима. Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција *а сердца такого ни у кого сыщешь!*“ што семантички одговара оригиналу.

1.3. ПОРЕДБЕНА АНАЛИЗА

1.3.1. Изражавање суперлативности у руском језику

У руском језику суперлативно значење је исказано различитим облицима суперлатива:

- (1) Синтетичким променљивим облицима суперлатива на *-ейш-* и *-айш-* и *-ш-*,
- (2) Променљивим аналитичким суперлативом са заменицом *самый* и облицима *наиболее* (*наименее*) испред позитива придева и
- (3) Аналитичким непроменљивим облицима суперлатива од простог непроменљивог компаратива и генитива заменице *весь*.

1.3.1.1. Синтетички променљиви облици суперлатива на *-ейш-*, *-айш-* и *-ш-*.

(1) Синтетички променљиви облици суперлатива на *-ейш-* и *-айш-*.

У нашој грађи посведочена су шездесет два примера суперлативних облика са овим суфиксима који имају:

- а) суперлативно значење (посведочено са четрдесет пет примера) и
- б) елативно значење (посведочено са седамнаест примера).

а) Еквиваленти овим облицима суперлатива на *-ейш-* и *-айш-* у српском језику је суперлатив са префиксом *нај-* као што су примери овога типа:

– идеи [...] считаются *величайшими* и *гениальнейшими* [ФД П] : а) свет их сматра за *највеличанственије* и за *најгенијалније*, б) сматрају их за *највеће* и *најгенијалније*, в) сматраће да су све *највеће* и *најгенијалније*; – *главнейшее* состояло в том [ФД П] : а) *најважнија* ствар за њега било је, б) *најважније* је било, в) *најважније* је било то; – *глупейшими* приманкама [ФД П] : а) *најглупљим* мамцима, б) *најглупљим* мамцима, в) *најглупљим* мамцем; – позволив *злейшему* врагу [ФД П] : пустили да *најгори* непријатељ говори [МС Т]; – перед гробом *любимейшего* существа : а) пред одром *најмилијега* створа, б) пред лијесом *најмилијег* створења, в) пред одром *најмилијег* бића; одно – *мерзнейшее* существо [ФД П] : а) један *најодвратнији* створ, а) један *најодвратнији* човјек, в) један *најодвратнији* створ; – *несчастнейший* из людей [ФД П] : *најнесрећнији* међу свим људима [МС Т]; – в *отборнейших* выражениях [ФД П] : а) *најодабранијим* речима, б) *најбиранијим* изразима, в) *најбиранијим* речима; – состав *отдаленейших* звезд : а) састав *најудаљенијих* звезда, б) састав *најудаљенијим* звездама, в) састав *најудаљенијих* звезда; – с *пошлейшим* и *простейшим* образом согласится [ФД П] : а) пристаће на *најпростији* и *најбеднији* начин, б) пристат ће на *најједноставнији* и *најобичнији* начин, в) на *најпростији* и *најбаналнији* начин ће пристати.

аа) Еквивалент облицима суперлатива на *-ейш-* и *-айш-* у српском језику је суперлатив са префиксом *нај-* у једном преводу и придев у другом:

– *главнейшее* чувство [ФД П] : а) *главни* осећај, б) *главни* осјећај, в) *најважније* осећање; – отдаляет *интереснейшую* минуту [ФД П] : а) одлаже [...] тај *интересантан* час, б) одгађа онај *најзанимљивији* тренутак, в) одгађа

најзанимљивији тренутак; – с *подлејшей* улыбкой [ФД П] : а) с *најподлијим* осмејком, б) смешкајући се *најподмуклије*, в) уз *подмукли* осмех.

аб) Као еквивалент облицима суперлатива на *-ейш-* и *-айш-* у српском језику посведочен је придев као нпр.:

– *величайшей* опасностью [ФД П] : *великим* опасностима; [ИА НДћ]; – *глубочайших* национальных проблем : *великих* социјалних проблема; [ИА НДћ].

б) Ови облици на *-ейш-* и *-айш-* могу имати елативно значење јер је у реченици изостављено поређење и суперлативни облик има експресивну нијансу, што је посведочено са седамнаест примера.

Еквиваленти овим облицима суперлатива на *-ейш-* и *-айш-* у српском језику је суперлатив са префиксом *нај-* са значењем елатива као што су примери овога типа:

– [...] но я нашел в вас *благороднейшее* существо! [ФД П] : [...] а) али сам нашао да сте *најплеменитије* биће!, б) [...] али сам у вама открио *најплеменитије* створење!, в) [...] али сам у вама нашао *најплеменитије* биће!; – это было вроде *великолепнейшего* стихотворения [ФД П] : а) (су) биле као *најлепша* поезија, б) то је било као *најлепша* пјесма, в) то је било као *најлепша* песма; – А про *невиннейшую* песню, [...] он и правда уже позабыл [ФД П] : И сам је заборавио [...] *најнедужнију* песму [ИА НДћ]; – „*первейшие* задачи общества!“ [ФД П] : *најпречи* задаци заједнице [ИА НДћ]; – Для Тяны это *первейшее* оправдание. : То је њено *највеће* оправдање за свакога [МС Т]; – „Снег валит“ сказал он с ликованием, словно никто не видит этой *прекраснейшей* и *важнейшей* вещи на свете и он счастлив сообщить людям эту радостную весть. [ФД П] : „Пада“ рекао је весело, као да то нико не види, и као да је то *најлепша* и *најважнија* ствар на свијету. [МС Т]; – От них неизменно страдали дворы, сады и амбары *ближайших* домов [ИА НДћ] : У касаби страдају авлије, баште и магазе *најближих* кућа. – *Величайшая* в жизни мудрость найти в себе эдакое глупое занятие. : *Највећа* мудрост у животу је да човјек пронађе праву лудост. [МС Т]; – Простота *тон шер*, это в сущности *высочайшая* хитрость. [ФД П] : а) Простота, *тон шер*, то је у суштини *највеће* лукавство., б) Безазленост је, *тон шер*, заправо *највеће* лукавство., в) Једноставност, *тон шер*, то је у суштини *највеће* лукавство; –

вплоть до *мельчайших подробностей* [ФД П] : све до *најмање* појединости [ИА НДЋ].

ба) Као еквивалент облицима суперлатива на *-ейш-* и *-айш-* у српском језику посведочен је придев као нпр.:

– Она *прелестнейшее* существо и *превосходнейший* характер! [ФД П] : а) она зато није мање *диван* створ и *ванредан* карактер!, б) она није зато ништа мање *дивно* створење и *изванредан* карактер!, в) ипак је она – једно *изузетно дивно* биће и *изванредан* карактер!; – это из *подлейших* ихних приличий [ФД П] : због те њихове *одвратне* „пристојности“, из оне њихове *саблажљиве* „пристојности“, из те њихове *одвратне* „пристојности“; – чрезвычайная грусть, искреняя *полнейшая* [ФД П] : а) врло велика, искрена, *дубока* туга, б) необичан, искрен, *дубок* јад, в) бескрајну, искрену и *дубоку* тугу;

бб) Као еквивалент облицима суперлатива на *-ейш-* и *-айш-* у српском језику посведочена је лексичка јединица са једним примером:

– не посмел, *подлейшим* образом струсил [ФД П] : а) нисам имао храбрости, био сам *подлац* и *кукавица*, б) бојао сам се као *најгора кукавица*, в) уплашио сам се као *највећа кукавица*;

Напомене:

1) У нашем корпусу посведочено је да су облици суперлатива а) *ближайший* и б) *дальнейший* изгубили суперлативно значење.

а) За облик *ближайший* у нашем корпусу посведочена су четири примера типа:

– *ближайшее* воскресенье : *прве* недеље [ИА НДЋ]; – *ближайшие* дома : *околне* куће [ИА НДЋ]; – в *самом ближайшем* будущем : у *скорој* будућности [ИА НДЋ].

б) За облик *дальнейший* посведочено је четрнаест примера где овај облик има значење:

ба) компаратива:

– к *дальнейшему* повышению : на даље дизање [ИА НДЋ]; – невозможен *дальнейший* русский роман : а) онда је немогућ *даљи* руски роман, б) нестат ће руског романа, в) онда је свршено *даље* с руским романом; – из *дальнейшего* изложения [ФД П] : а) из *даљега* излагања, б) из *даљег* ће му излагања, в) из *даљег* излагања; – всякая *дальнейшая* деятельность [ФД П] : а) будућа делатност, б) сваку *даљу* дјелатност, в) свака будућа активност;

бб) или има друго лексичко значење:

– элементом *дальнейшего* в судьбе человечества [ФД П] : а) као елемент у *доцнију* судбину човечанства, б) она је постала елемент *будућности* у судбини човјечанства, в) она је постала елемент *будућности* у судбини човечанства; – в виду *дальнейшего* [ФД П] : а) за *убудуће*, б) за *убудуће*, в) за *убудуће* – залог *дальнейшего* прогресса [ИА НДЋ]: залог *свега* државнога напретка; – а) *дальнейшее* все пустяки [ФД П] : а) а *остало* све су ситнице, б) све су *остало* трице, в) *остало* су све ситнице.

2) У нашој језичкој грађи пронашли смо и облик *малейший*, који је такође изгубио суперлативно значење, а са четрдесет девет примера колико је и посведочено потврђено је његово елативно значење.

а) Као еквивалент облику *малейший* посведочен је у српском језику суперлатив са префиксом *нај-* са једанаест примера, као нпр.:

– ни *малейшего* впечатления : ни *најмањег* утицаја [ИА НДЋ]; – ни *малейшего* поползновения : и *без најмање* суревњивости [ИА НДЋ]; – ни *малейший* шум : ни *најмањи* шум [ИА НДЋ];

б) Као еквивалент облику *малейший* посведочена је у српском језику одрична заменица *никакав* са седам примера типа:

– не заметил ни *малейшей* перемены [ФД П] : а) нисам приметио *никакву* промену, б) нисам запазио *никакве* промјене, в) нисам запазио *ни најмању* промену; – Доказательств не было ни *малейших* [ФД П] : а) они нису имали *ни најмањег* доказа, б) Нису имали *никаких* доказа, в) Нису имали *никаких* доказа; – ни *малейших* намерений [ФД П] : а) није имао *никаких* намера, б) није имао *никакве* намјере, в) није иамо *никакве* намере;

в) Као еквивалент облику *малейший* посведочен је у српском језику прилог *нимало* са три примера типа:

– без *малейшей* обидчивости [ФД П] : а) и не само *нимало* увређен, б) да није био *ни најмање* увријеђен, в) и то не само да не беше *нимало* увређен;

г) Као еквивалент облику *малейший* посведочен је у српском језику прилог *мало* са једним примером:

– и будь у него *малейшее* чувство : ако има *мало* поноса [МС К].

д) Као еквивалент облику *малейший* посведочен је у српском језику одрична заменица *икакав* са пет примера типа:

– без *малейшего* оскорбления [ФД П] : а) без *икакве* увреде, б) *ни најмање* повријеђени, в) без *икакве* увреде; – без *малейшей* задней мысли [ФД П] : а) без *икакве* задње мисли, б) без *икакве* примисли, в) без *икакве* задње мисли; без *малейшей* церемонии [ФД П] : – без *икаких* церемонија, без *икаких* обзира, без *икаквог* обзира;

ђ) Као еквивалент облику *малейший* посведочена је у српском језику одрична речца *ни* за појачавање негативног исказа, или уз суперлативни облик *најмањи*, или уз именицу за одрицање минималне мере и могућности нечега што је посведочено са девет примера типа:

– ни *малейшего* признака идеи [ФД П] : а) *ни трага* од какве идеје, б) *ни најмањега трага* каквој идеји, в) никада није било *најмањег трага* какве идеје; – ни *малейшего* звука [ФД П] : *ни најмању речцу*, *ни гласа*, *ни гласа*; – ни *малейшей* жалобы ни укора : а) *ни најмање* жалбе ни прекора, б) *ни најмањег призвука* жалбе или пријекора, в) није било *ни трунке* жалбе нити прекора; – ни *малейшего* намека на то [ФД П] : а) *ниједне* алузије на то, б) *није баи ништа* натукнуо о ономе, в) *ни најмање* алузије на оно;

е) Као еквивалент облику *малейший* посведочена је у српском језику одређена заменица *сваки* посведочена са пет примера типа:

– ни *малейшей* логики [ФД П] : а) без *сваке* логике, б) *ни најмање* логичне, в) нису имале *ни најмање* логике; – отсуствие *малейшего* самољубия на то [ФД П] : а) одсуство *свакога* самољубља, б) *помањкање сваке* таштине, в) одсуство *и*

најмање таштине; – *малейшая полость* замазивалась : свака рупица је испуњена [ИА НДЋ];

ж) Као еквивалент облику *малейший* посведочена је у српском језику одрична фраза *ни труна, ни трунке* посведочена са два примера :

– и ни *малейшего* доброгос чувства [ФД П] : а) *ни труни* доброга осећања, б) *нисам осјећао ништа* лијепо, в) и *ни трунке* лепог осећања; – ни *малейшего* смущения [ФД П] : а) *ни трага* од збуњености, б) *ни трага* од збуњености, в) *ни трага* од збуњености;

з) Као еквивалент облику *малейший* посведочена је у српском језику заменичка конструкција и допусном речцом *ма* посведочена са два примера:

– *хотя бы малейшем* подозрении: или код *ма каквог* сумњивога знака [ИА НДЋ]; – *при малейшей* порче : да је *ма шта* од радова покварено [ИА НДЋ];

и) Као еквивалент облику *малейший* посведочена је у српском језику синтагма са једним примером:

– *если бы мне грозила малейшая* опасность : кад би постојала *слутња опасности* [МС Т];

ј) Као еквивалент облику *малейший* посведочена је у српском језику синтаксичка конструкција посведочена са три примера типа:

– У меня хоть [...] *ни малейшей* мысли не было его встретить [ФД П] : а) Мада *ни једном слутњом нисам мислио* да ћу га срести, б) Премда се *ни у сну нисам надао* да ћу га срести, в) И мада *ни у сну нисам помислио* да ћу га срести.

(2) Синтетички променљиви облици са суфиксом *-и-*: *большый, меньший, высший, низший, старший, младший, лучший* и *худший*.

(а) Суперлатив *большый* посведочен је у нашој језичкој грађи само са једним примером са префиксом *наи-* где има суперлативно значење:

– Удивительно, что с *наибольшей* полнотой и связаностью он рассказывал о мне. : За чудо, *највише је* у њему повезана слика о његовој жени [МС Т].

(б) Суперлатив *меньший* посведочен је у нашој језичкој грађи такође само са једним примером са префиксом *наи-* где има суперлативно значење:

– *Наименьшая* веројатност сделать промах – это молчать. : *Најмања* је могућност да погријешим ако будем ћутао [МС Т].

(в) Суперлатив *высший* у нашој грађи посведочен је са двадесет девет примера. Од тога овај суперлативни облик је : а) саставни је део устаљених израза или б) саставни део неке синтагме.

ва) Као саставни део устаљених израза облик *высший* посведочен је са седамнаест примера и, у зависности од тумачења преводаца, превођен је са компаративним, суперлативним значењем (*више* и *највише* образовање, *виша* и *највиша* идеја и сл.) и позитивом придева (*отмени*, *узвишени свет* или *друштво* и сл.). То су примери типа:

– „Сначала *высшая идея...*“ [ФД П] : а) „Прво *виша* идеја“, б) „Прво *добра* идеја“, в) „Најпре *велика* идеја“; – „Вы любите употреблять слова „*высшая мысль*“ [...], [ФД П] : а) „Ви волите да употребљавате речи „*виша мисао*“ [...], б) „Радо употребљавате ријечи: *узвишена мисао*“, [...], в) „Ви волите да употребљавате речи: „*највиша идеја*“ [...]; – из господской *высшей жизни* [ФД П] : а) из варошког и *отменог* живота, б) из господског и *отмјеног* живота, в) из живота госпoде и *највишег друштва*; – *высшее образование* [ФД П] : а) *више* образовање, б) *највишу* наобразбу, в) *високо* образовање; – в *высшем свете* [ФД П] : а) *отмени* свет, б) у *високом друштву*, в) у *високом друштву*; – в *высшем смысле* [ФД П] : а) у *вишем* смислу, б) у *вишем* смислу, в) у *највишем* смислу; в *высшей мере* [ФД П] : а) у *знатној* мери, б) *на врхунцу*, в) у *највишем* степену; – *высший нравственный взгляд* [ФД П] : а) *с моралне висине*, б) *с моралне висине*, в) *с највишег моралног гледишта*;

вб) Као саставни део неке синтагме облик *высший* посведочен је са четири примера као што су примери типа:

– как *высшим* геройством [ФД П] : а) неким *великим* херојством, б) као *највећим* јунаштвом, в) као чином *највеће* храбрости; – для *высшего* равенства [ФД П] : а) ради *вишега* изједначења, б) за *највећу* једнакост, в) за *највишу* једнакост.

Напомена:

У нашој језичкој грађи посведочена је синтагма *в высшей степени* која има а) суперлативно и б) елативно значење.

а) Суперлативно значење ове синтагме је посведочено са два примера:

– в настроении *в высшей степени* покаяном [ФД П] : а) осећам *највеће* кајање, б) да ме баш сад обузима *највеће* кајање, в) да ме баш сад обузима осећање *највећег* кајања; – *в высшей степени* натурално [ФД П] : а) на *најприроднији* начин, б) *најприродније* што се може замислити, в) на *најприроднији* начин.

б) Елативно значење ове синтагме је посведочено са осамнаест примера. Еквиваленти у српском језику су различите синтагме у зависности од контекста као што су примери типа:

– Это тип простой и прямодушной женщины *в высшем смысле*. [ФД П] : а) То је тип *у највећој мери* искрене и отворене жене, б) То је тип *посве једноставне и простодушне* жене, в) То је тип *сасвим једноставне и простодушне* жене; – Мысль [...] *в высшей степени* для вас благотворна. [ФД П] : а) Њена мисао [...] за вас је *од највеће* користи, б) Њезина мисао [...] *изванредно* је и *повољна* за вас, в) Њена идеја [...] за вас је *изузетно корисна*; – Дело *в высшей степени* пустое. [ФД П] : а) Цела ствар је *врло смешна*, б) Разлог је био *посве ништаван*, в) Случај је *потпуно безначајан*.

(г) Суперлативни облик *низший* у нашој грађи посведочен је једним примером где је у једном преводу преведен суперлативом са префиксом *нај-*, а у друга два превода компаративом:

– из *низших* сословий [ФД П] : а) из *нижега* сталежа, б) из *нижег* сталежа, в) из *најнижег* сталежа.

га) Суперлативни облик *низший* у нашој језичкој грађи посведочен је једним примером где је употребљен са заменицом *самый* где има суперлативно значење у сва три превода:

– в *самых низших* классов [ФД П] : а) И у *најнижим* разредима, б) од *најнижих* разреда гимназије, в) од *најнижих* разреда гимназије.

(д) Суперлативни облик *лучший* у нашој грађи посведочен је са шеснаест примера где има суперлативно значење. То су примери типа:

– *лучший* человек : *најбољи* човек [МС Т]; *лучшие* люди : *најбољи* људи [МС Т]; – *лучшая* из всех женщин [ФД П] : а) *најбоља* од свих жена, б) *најбоља* жена од свих, в) *најбоља* жена од свих; – лавка его *лучшая* в городе : а) његов дућан, *најлепши* дућан у касаби [ИА НДћ]; – Это было *лучшее* из слов. : Била је то *најљепша* ријеч [МС Т].

да) Суперлативни облик *лучший* у нашој језичкој грађи посведочен је са једанаест примера где је употребљен са заменицом *самый* где има суперлативно значење. То су примери типа:

– Это *самое лучшее*. : То је можда *најбоље*. [МС Т]; – Сейчас *самый лучший*. : Сад је *најбољи*. [МС Т]; – *самый лучший* жилец [ФД П] : а) *најбољег* кирајцију, б) *најбољег* подстанара, в) *најбољег* подстанара.

ђ) Суперлативни облик *худший* у нашој језичкој грађи посведочен је са два примера где има суперлативно значење:

– Страх – *лучший* советчик. : Страх је *најгора* издајица [МС Т]; – с *худшими* страстями : и *најгорих* нагона [ИА НДћ].

ђа) Суперлативни облик *худший* у нашој језичкој грађи посведочен је са два примера где је употребљен са префиксом *наи-* где има суперлативно значење:

– *наихудшее* рабство : *најгоре* ропство [МС Т]; – *наихудшая* хула : *најгора* покуда [МС Т].

ђб) Суперлативни облик *худший* у нашој језичкој грађи посведочен је са једним примером где је употребљен са заменицом *самый* и има суперлативно значење:

– готовились *самому худшему* : били спремни и на *најгоре* [ИА НДћ].

е) Облик *старший* у нашој језичкој грађи посведочен је са пет примера. Од тога три примера односе се на именицу *сын* или *дочь* и имају суперлативно значење јер су употребљени у случају када има више од двоје деце. То су примери типа:

– *Старший* из четирех братъев. : *Најстарији* од четири брата [ИА МНД]; – *старший* сын почтенного, набожного и бедного цирюльника : *најстарији* син побожног, честитог и сиромашног берберина [ИА МНД];

еа) Суперлативни облик *худший* у нашој језичкој грађи посведочен је са два примера где је употребљен са заменицом *самый* и има суперлативно значење:

– *самый старший* соскочил в яму : *најстарији* сељак скочио је у јаму [ИА НДЋ]; *самый старший* (крестьянин) : *најстарији* сељак [ИА МНД].

(ж) Облик *младший* у нашој језичкој грађи посведочен је са једним примером са заманицом *самый* и има суперлативно значење:

– *самая младшая* дочь : кћер, која је *последња* [ИА МНД].

У српском језику употребљен је придев (ж.р.) *последња* који има у себи временску одредбу.

1.3.1.2. Променљиви аналитички суперлатив са заменицом *самый* и облицима *наиболее* (*наименее*) испред позитива придева

(1) Променљиви аналитички суперлатив са заменицом *самый* испред позитива придева.

Такав облик суперлатива и у нашој грађи показао се нејпродуктивнији. Посведочено је сто шездесет четири примера овог суперлатива са основним значењем.

(а) У српском језику посведочено је сто четрдесет три еквивалента суперлатива са префиксом *нај-* и одговарајућим обликом компаратива. То су примери типа:

– *самые безумные* мысли : *најлуђе* мисли [МС Т]; – *с самым благородным* видом [ФД П] : а) *с најплеменитијим* изразом лица, б) *с најплеменитијим* изразом на лицу, в) *с најплеменитијим* изразом на лицу; – *самый близкий* мне человек : он ми је *најближи* [МС Т]; – *самые ближние* слушали еще : *најближи* су могли чути [ИА МНД] ; – *на самом бойком* месте : *на најпрометнијем* месту [ИА МНД]; – *самое большое* наслаждение [ФД П] : а) *највеће* уживање, б) *највећи* ужитак, *највеће* уживање; – *самая большая* загадка : *највећа* тајна [МС Т]; – *самый великий*

грех человеческий [ФД П] : а) *највећи* грех људски, б) *највећи* људски гријех, в) *највећи* грех људски; – *в самых веселых светских собраниях* [ФД П] : а) у *највеселијим* друштвима, б) у *највеселијим* друштвима, в) на *највеселијем* скупу; – *самый свой глубокий тайник* : *најтајнији* претинац [МС Т]; – „*Авдага самый из них глупый и порядочный*“ : „*Авдага је од њих најглупљи и најпоштенији*“ [МС Т]; – *самое грязное дело на свете и самое страшное злодеяние* : *највећа* прљавштина људска и *најстрашнији* злочин [МС Т]; – *самых дерзких желаний* : *најневероватнијих* помисли [ИА НДЋ]; – *самые дурные люди на свете, самые радосные и самые испорченные* : *најгори* људи на свијету, *најштетнији*, *најпоқваренији* [МСТ]; – *самый капитальный вопрос* [ФД П] : а) *најважније* питање, б) *најважније* питање, в) *најважније* питање; – *самая коварная, самая мрачная интрига* [ФД П] : а) *најпрепреденије*, *најмрачније* интриге, б) *најподмуклија*, *најмрачнија* сплетка, в) *најподмуклија*, *најцрња* сплетка; – *самые крупные розыгрыши, самые знаменитые кулачные бои* : *најкрупније* шале и *најславније* туче [ИА НДЋ]; – *самые математические доказательства* [ФД П] : а) *најпоузданије* доказе, б) *најпоузданије* доказе, в) *најнеоборивије* доказе; – *самый молчаливый и тихий человек* : *најповученији* и *најћутљивији* човек [НДЋ]; – Она не, *самая мудрая, но и не самая глупая* : Није ни *најпаментнија* ни *најглупља* [МС Т]; – Но *самое мучительное для него* : Али оно што га *највише* мучи [ИА НДЋ]; – *в самом надежном и удобном из всех убежищ* : у *најсигурнијем* и *најугоднијем* од свих скровишта овога свијета [МСТ]; – *самый незамысловатый путь* : *најнеразумнији* начин [МС Т]; – *самыми необходимыми пожитками* : *најнужнијим* стварима [ИА НДЋ]; – *самые неожиданные мысли* [ФД П] : а) *најнеочекиваније* мисли, б) *најнеочекиваније* мисли, в) *најнеочекиваније* мисли; – *в случае самой неотразимой любви* [ФД П] : а) у случају *најнеизбежније* љубави, б) у случају *најжарче* љубави, в) у случају *најнеодољивије* љубави; – *самым обиденым вещам* : *најобичније* ствари [ИА НДЋ]; – *самых отъявленных пропойц* : *најбешње* пијанце [ИА НДЋ]; – *Самый подлый из всех развратов, это* – [ФД П] : а) *Најгори* од свих порока је тај, б) *Најгори* је од свих порока –, в) *најгори* од свих порока јесте –; – *в самой потаенной глубине* : у *најдубљој* дубини својој [ИА НДЋ]; – *самые почетные и ученые мужи* : *најугледнији* и *најученији* међу касаблијским Турцима [ИА НДЋ]; – *в самых резких словах* : *најсмелије* речи [ИА НДЋ]; –

Власть – *самый страшный* порок : Власт је *најтежи* порок [МС Т]; – *самый темный* угол [ФД П] : а) *најмрачније* место, б) *најмрачнији* кут, в) *најмрачнији* угао; – *он самый честный* человек [ФД П] : а) *најчеститији* човек, б) *најпоштенији* човјек, в) *најпоштенији* човек; – *самая яростная* мечтательность сопровождала меня [ФД П] : а) настала „идеја“ у *најузаврелијој* машти, б) Био сам склон *најнеобузданијем* маштању, в) *најнеобузданија* склоност сањарењу пратила ме је.

(б) Еквивалент овом суперлативу у српском језику је суперлатив са префиксом *нај-* у једном преводу и придев у другом што је посведочено са једанаест примера типа:

– уступаю вас *самоу главному* человеку [ФД П] : а) уступам вас *главној* личности, б) препуштам вас *најутјецајнијем* човјеку, в) препуштам вас *најглавнијем* човеку; – да, [...] вы *самый главный* человек [ФД П] : а) јесте, [...] ви сте *главна* личност, б) ви сте *најутјецајнији* човјек, в) ви и јесте *најглавнији* човек; – точно это был *самый главный* вопрос [ФД П] : а) као да је то било *главно* питање, б) баш као да је *најважније* питање, в) као да је то било *најважније* питање; – а в *самом главном* я не солгал [ФД П] : а) у *најважнијем* ја нисам слагао, б) а што се тиче оног *главног*, нисам слагао, в) а што се тиче оног *најважнијег* нисам је слагао; – сиять будет в *самой глубокой* тьме [ФД П] : а) и сијаће чак и у *најдубљој* тами, б) и сјат ће чак и у *мрклом* мраку, в) и сијаће чак и у *најмрклијем* мраку; – как самые добрые знакомые [ФД П] : а) као са *најбољим* познаником, б) као са *добрим* знанцем, в) као *најбољи* знанци; – Этот Mont de piété был *самая обыкновенная* ссуда денег под залоги [ФД П] : а) Овај Mont de piété био је *обичан* заложни завод, б) Тај mont de piété била је *најобичнија* залагаоница, в) Овај м била је *најобичнија* каса за позајмљивање новца уз давање залога; – *самое полное* счастье [ФД П] : а) *најпунија* срећа, б) *потпуна* срећа, в) *најпотпунија* срећа; – чтобы мир был самое прекрасное и веселое [...] жилище [ФД П] : а) да би свет постао *диван*, *највеселији* и сваком радошћу испуњен рај, б) да свијет буде *најљепше* и *највеселије* пребивалиште, в) па да свет буде *најлепше* и *највеселије* станиште; – стало быть, этот молодой человек иметь в себе столько *самой прямой* и *обольстительной* силы [ФД П] : а) је дакле, овај младић ипак имао у себи толико *праве* и *заводиљачке* снаге, б) ваљда је тај младић имао толике

праве и чаробне снаге, в) дакле, могао је тај младић имати у себи толико најнепосредније и најзаносније снаге; – человеческое лицо выражает [...] свою самую характерную мысль [ФД П] : а) људско лице [...] изражава своју карактеристичну мисао, б) људско лице изражава [...] своју најкарактеристичнију мисао, в) људско лице изражава [...] своју најкарактеристичнију мисао.

(в) Еквивалент овом суперлативу у српском језику је суперлатив са префиксом *нај-* у једном преводу и синтаксички израз у другом што је посведочено са четири примера типа:

– *уже с самых почти детских униженных лет моих [ФД П]: а) још од самога мога пониженога детињства, б) већ од мог најранијег детињства, в) већ од најранијих година мога детињства; – мне было сранно, что он не только улыбнулся, но даже самого маленького вида не показал [ФД П] : а) мене је ипак зачуђивало то што се он не само није насмејао, него чак није показао ни сенку некаквог смешка, б) чудило сам се што он не само што се није осмјехнуо него што није показао никакву намеру да се осмијехне, в) било ми је чудно што он не само да се није осмехнуо него нешто тако није ни најмање својим изгледом наговестио; – и говорить только самое необходимое [ФД П] : а) и да говорим само колико буде најнеопходније, б) да ћу говорити само онолико колико је пријекно потребно, в) и да говорим само што је најнужније; – даже при самом щекотливом взгляде на дело [ФД П] : а) чак и по суду врло осетљивог човека, б) чак и по најстрожем суду, в) чак и по најстрожем суду.*

(г) Еквивалент овом суперлативу у српском језику је придев посведочен са три примера:

– *самую веселую и оживленную часть сонаты : весели и живихни део сонате [ИА НДЋ]; – В самое последнее время [ФД П] : а) У последње време ишао сам, б) У последње време сам дане почео свраћати, в) У последње време почео сам да идем; – В самую последнюю минуту [ФД П] : а) У последњем тренутку, б) У последњи сам тренутак, в) У последњем тренутку.*

(д) Еквивалент овом суперлативу у српском језику је лексичка јединица у једном преводу а у другом синтагма:

– только *самый отдаленный* слух [ФД П] : а) само гласови, б) гласови из треће руке, в) гласови из треће руке.

(ђ) Еквивалент овом суперлативу у српском језику је лексичка јединица посведочена са једним примером:

– собрал в воротах местных турок из *самых почетных* семейств : сазвао турске *прваке* из касабе [ИА НДЋ].

(е) Еквивалент овом суперлативу у српском језику је прилог + компаратив:

– и, что *самое ценное*: и што је још *љепше* [МС Т].

(2) Променљиви аналитички суперлатив са обликом *наиболее (наименее)* испред позитива придева.

(а) У нашој језичкој грађи посведочено је осам примера где је еквивалент у српском језику суперлатив са префиксом *нај-*, као што су нпр.:

– наиболее устойчивый и длительный период : најдужи период мира; [ИА НДЋ];

– что *наиболее любящих* праздность, – это из трудящегося вечно народа [ФД П] : а) да *највише* воле да не раде баш људи из народа који вечито ради!, б) да *највише* воле дангубити баш људи из пука који вјечито раде!, в) да *највише* воле нерад људи из народа који вечито раде!; – *наболе надежные и ценные* акции : *најбоље* и *најсигурније* папире; [ИА НДЋ]; – *наиболее одаренные* из них : *најдаровитији* међу њима [ИА НДЋ]; – на правах *наиболее сведущего* разъяснил : тумачио је као *најпозванији*; [ИА НДЋ]; – из всех четырех был *наиболее сдержанный* и *собранный* вид : од све четворице био је несумњиво *најмирнији* и *најприбранији* [ИА НДЋ]; – И не прекращал донимать их своими уговорами до той поры пока *наиболее податливый* страж не оставался в воротах один : Све тако док онај од заптија кога је уочио и који је *најмекши* не остане сам на капији; [ИА НДЋ]; – *наиболее рьяный* отпор показал : *највише* отпора показао је [ИА НДЋ].

(б) У нашој језичкој грађи еквивалент у српском језику је синтагма што је посведочено са једним примером:

– екстремического его крыла, занявшего *наиболее твердую* позицию : оног екстремног *крыла које се истакло* [ИА НД҃].

(в) Променљиви аналитички суперлатив са обликом *наименее* испред позитива придева није посведочен у нашем корпусу.

1.3.1.3. Аналитички непроменљиви облици суперлатива од простог непроменљивог компаратива и генитива заменице *весь*:

(а) Аналитички непроменљиви облик суперлатива са генитивом множине *всех*.

аа) У српском језику посведочено је четири еквивалента суперлатива са префиксом *нај-* и одговарајућим обликом компаратива, нпр.:

– *сильнее всего* у нас в гимназии [ФД П] : а) *најснажнији* од свих нас у гимназији, б) био *најјачи* од нас свију у гимназији, в) био *најјачи* у нашој гимназији; – *всех же нуще* смеялся доктор [ФД П] : а) од свих се *највише* смејао доктор, б) *највише* се смејао лијечник, в) *највише* се смејао доктор; – [...]; ты был *сильнее всех* в гимназии [ФД П] : а) Био си *најјачи* од свих у гимназији, б) био си *најјачи* у гимназији, в) био си *најјачи* у гимназији; – простейшие идеи понимаются *всех труднее* [ФД П] : да је најтеже разумети *најпростије* идеје, да се *најједноставније* идеје најтеже схватају, да се *најједноставније* идеје најтеже схватају.

аб) У српском језику посведочена су два еквивалента суперлатива са префиксом *нај-* у једном преводу у другом прости облик компаратива + *од свих* :

– он *всех добрее* [ФД П] : а) он је *бољи* од свих, б) он је *најбољи* од свих, в) он је *бољи* по души од свих; – Именно те идеи, которые *всех проще, всех яснее*, – именно же-то и трудно понять, [ФД П] : Нарочито те идеје које су *од свих простије, од свих јасније*, баш њих је тешко схватити, Баш оне идеје које су *најједноставније* – баш је њих тешко схватити, Управо оне идеје, које су *најједноставније, најјасније* – управо њих је тешко и схватити.

ав) У српском језику посведочен је један еквивалент суперлатива са префиксом *нај-* у једном преводу, синтаксичка конструкција у друга два превода.

– и давили бы *пуце всего* [ФД П] : а) и давили остале *више него ма ко*, б) и газили друге *више него итко*, в) и *најгоре* би мучили.

аг) У српском језику посведочен је један еквивалент синтаксичке конструкције са компаративом :

– что он меня чуть не *лучше всех* любит [ФД П] : а) да ме воли *више него остале*, б) да ме воли готово *више него све остале*, в) да ме воли мелтене *више него све остале*;

ад) У српском језику посведочен је један еквивалент суперлатива са простим обликом компаратива + (*него остали*) у једном преводу и *од свих* у друга два превода :

– [...], а ја-то, может, и *пуце всех*, коли б был искусен [ФД П] : а) а ја, можда, и *више него остали* само кад бих умео, б) а ја бих, можда, хтио *више од свих* кад би био учен, в) а ја, можда, *горе од свих* само кад бих био вешт;

ађ) У српском језику посведочен је један еквивалент као лексичка јединица:

– Самые почетные гости приходили *позже всех* : Ти *најугледнији* долазили су *последњи* [МС Т].

(б) Аналитички непроменљиви облик суперлатива са генитивом множине *всего*.

ба) Овај облик суперлатива чији је еквивалент у српском језику суперлатив са префиксом *нај-* и одговарајући облик компаратива посведочен је са педесет примера. Навешћемо неке од њих:

– *всего больше* интересуется событиями, ~ я мучил маму, ~ жалею [ФД П] : а), б), в) *највише* се интересује за догађаје, ~ сам мучио маму, ~ ми је жао; – *больше всего* люблю басни [ФД П] : а), б), в) *највише* волим басне; – Но *больше всего* ходили пешком : али *највише* су пешачили [МС Т] – Но *больше всего* обманула собственная глупость : А што ће *најприје* бити да је тебе преварила твоја глупост [МС Т]; – *важнее всего* на свете : *најважније* од свега на свијету [МС Т]; – *Вероятнее всего*. [ФД П] : а) То је *највероватније*. б) То и јест *највјеројатније*. в) То је *највероватније*. – *Вероятнее всего*, что да. [ФД П] : а) *Највероватније* да ће бити тако б) *Највјеројатније* је да јест. в) *Највероватније* јесте. – *Вероятнее*

всего, што Ламберт [ФД П] : а) *Највероватније је* да је Ламберт б) *Највјеројатније је* да је Ламберт в) *Највероватније је* да је Ламберт – *Всего краше, всего светлее* било то [ФД П] : а) *Најлепше, најчудније је* било то, б) *Најлепше, најбоље је* било што, в) *Најлепше и најпријатније* било је то; – *Легче всего* мне било отыграть (...) Тияне : И *најлакше* бих се наплатио на Тијани [МС Т] – *Лучше всего* (забыть) : *Најбоље је* заборавити; [МС Т] – *Лучше всего* (купить) : *Најбоље* (би било да нам купи) [МС Т] – *лучше всего* (никогда не объясняться) : а) *најбоље* (да се и не објашњавамо) б) ~ (да никад ништа не разјашњавамо) в) ~ (да се никад и не објашњавамо); – *лучше всего* (сколь возможно подальше от этого держаться) : *најбоље* (ће бити ономе ко се у њих не умјеша више него што мора) [ИА НДТ]; – *всего лучше* (постарайся поскорее специализироваться) [ФД П] : а) *најбоље* гледај да се специјализујеш, б) ~ да се потрудиш да се што прије специјализираш в) ~ је потруди се да се што пре специјализујеш); – *ничего не неделать всего лучше* [ФД П] : а) *најбоље је* не радити ништа, б) а уопће је *најбоље* да ништа не радиш в) *најбоље је* ништа не радити; – *Лучше всего* во всем этом [ФД П] : а) *Најлепше је* у свему томе б) *Најлепше је* у свему томе в) А у свему томе *најлепше је*; – *лучше всего* во всем этом то а) *најлепше је* у свему томе б) *најлепше је* у свему томе в) А у свему томе *најлепше је*; – *Любопытнее всего* [ФД П] : а) *Најинтересантније је* б) *Најзанимљивије је* в) *Најинтересантније је*; – *меньше всего* бед у тех : а) *најмање је* невоља при људима; [МС Т] – *меньше всего* бед у тех : а) *најмање је* невоља при људима [МС Т]; на меня *всего обоятельнее* подействовало [ФД П] : а) да ме је тада *највише* очаравала б) да ме је тада *највише* очарала в) да ме је тада *највише* очарала; – *охотнее всего* завел бы разговор о ней : и *најрадије* бих о томе повео разговор [МС Т]; – *Печальнее всего* : *Најжалосније је* [МС Т]; – *что будет всего приличнее* [ФД П] : а) да ће тако бити *најприличније*, б) да ће тако бити *најдоличније*, в) да ће тако бити *најпристојније*; – *Пуще всего* меня мучило [ФД П] : а) *Највише* ме мучило, б) *Највише ме је* мучило, в) *Највише ме је* мучило; – *труднее всего* објаснить : *најтеже је* објаснити [МС Т]; – *Тяжелее всего* ему било осуждение брата : али му је сигурно било *најтеже* због брата [МС Т]; – *Удивительнее всего* било то [ФД П] : а) *Најчудније је* било то, б) *Најчудније је* било што в) *Најчудније је* било што; – *характернее всего* то [ФД П] : а) ту је *најкарактеристичније* б) ту је *најкарактеристичније* в) Ту је ако хоћете,

најкарактеристичније то; – *Чаще всего* мы были одни. : *Најчешће* смо били сами [МС Т].

бб) Еквивалент у српском језику је суперлатив са префиксом *нај-* у једном преводу и компаратив + *од свега* у другом преводу.

Посведочена су четири примера овог еквивалента:

– его занимало [...] *больше всего* его письмо [ФД П] : а) Али њега је [...] *више свега*, интересовало писмо, б) Али њега је (...) *највише* занимало његово писмо, в) Али њега је [...] *више од свега* занимало његово писмо;– Боже, да у нас именно *важнее всего* хоть какойнибудь, да свой, наконец порядок! [ФД П] : а) Боже, па код нас је то баш *важније од свега*: да имамо најзад свој поредак, па какав био да био!, б) Ма, забога, нама је *најважнији* какав такав ред, али да напокон буде наш!, в) Боже, па код нас је сад *најважнији* такав-какав ред, али да најзад буде наш!;– „Да вот то и *важнее всего*“ [ФД П] : а) „Па то и јесте *важније од свега*“, б) „Ма то и јест оно *најважније*“, в) „Па баш то и јесте *најважније*“;– но што *глупее всего* [ФД П] : а) но што је *глупље од свега*, б) али што је *најглупље* од свега, в) но што је *глупље*;

бв) Еквивалент у српском језику је суперлатив са префиксом *нај-* у једном преводу и синтаксички израз у другом преводу.

Посведочена су четири примера овог еквивалента.

– и веројатнее всего [ФД П] : а) и *највероватније је*, б) а по свој прилици, в) и сасвим сигурно; – Но всего замечательнее [ФД П] : а) *највише* пада у очи следеће, б) али је најзначајније што се, в) али, што је *најзанимљивије*; – но всего милее ему было поболтать о женщинах [ФД П] : а) али од свега *најмилије* му је било да ћаска о женама б) али му је душа била да почаврља в) али *најмилије* му је било да проћаска о женама; – [...] впечатленье [...] сильнее всего доказавшее мою неспособность к делу! [ФД П] : а) [...] утисак [...] – бољи доказ него ма шта друго колико сам неспособан да ишта изведем!, б) [...] доживљај – доказивао колико сам неспособан да што учиним!, в) [...] утисак је [...] *најјаче* доказао да нисам способен да нешто учиним!

бг) Еквивалент у српском језику је суперлатив са префиксом *нај-* у једном преводу и прилог у другом преводу што је посведочено једним примером:

–„Грустнее всего то...“ [ФД П] : а) Жалосно је што сте б) *најжалосније је* што в) *Најболније је* то

бд) Еквивалент у српском језику је компаратив + *од свега (него ичега)*.

Посведочена су три примера овог еквивалента.

– И все же любовь *сильнее всего* на свете : Љубав је ипак *јача од свега* [МС Т]; – которую любит *больше всего* на земле [ФД П] : а) коју воли *више свега* на земљи б) коју воли *више од свега* на свијету в) коју воли *више од свега* на свету; – вот этого-то (...) решения и ключа он и пугался *пуце всего* на свете [ФД П] : а) баш тога крајњега решења и кључа он се плашио *више него ичега*, б) да се баш тог коначног рјешења и кључа бојао *више од свега* на свијету в) баш те коначне одлуке и кључа он се плашио *више него ичега* на свету.

бђ) Еквивалент у српском језику је прилог.

Посведочено је са четири примера.

– но *вероятнее всего*, это лишь домыслы : али је то *вјероватно* нагађање[МС Т]; – [...] муж ее *скорее всего*, был по ту сторону болот – против нас. : Муж јој је *сигурно* с ону страну мочваре, против нас.[МС Т]; – *Скорее всего*, Рамиз, спрятаный в его доме : Сигурно се Рамиз скрива у његовој кући [МС Т];– Сохранить нажитое было *труднее всего*. : Али је стечено било *тешко* бранити. [ИА НДЋ].

бе) Еквивалент у српском језику је речца којом се означава могућност, вероватноћа.

– Хотя *вероятнее всего*, ему стало жаль Тяяну. : А *можда* је пожалио Тијану. [МС Т].

Напомена:

У нашој језичкој грађи пронашли смо облик суперлатива с обликом генитива средњег рода *всега* + ген. јед. придева у руском језику : компаратив + *од* +

генитив суперлатива и именице чиме је и у руском и српском исказано елативно значење.

Овај облик је посведочен једним примером.

– *глупее всего глупого* [ФД П] : а) *глупљи од највећег* глупака, б) *глупљи од највећег* глупана, в) *глупљи од највећег* глупана.

1.3.2. Изражавање суперлативности у српском језику

У српском језику суперлативно значење изражено је:

(1) Синтетичким суперлативом са префиксом *нај-* и то: (1а) Синтетичким суперлативом са префиксом *нај-* испред компаратива придева, (1б) Синтетичким суперлативом са префиксом *нај-* са компаративом придева испред кога је додат префикс *по-* и

(2) Аналитичким суперлативом (*највише*, *најмање* + позитив придева) што није посведочено у нашој грађи.

1.3.2.1. Синтетички суперлатив са префиксом *нај-* испред компаратива придева

У нашој грађи је посведочено петедест шест примера синтетичког суперлатива са префиксом *нај-* са којим је изражено суперлативно значење.

У руском језику као еквиваленти су посведочени: (1) Облик компаратива (2) Придеви (3) У једном примеру изостављен превод (4) синтага и (5) синтаксички изрази.

(1) У руском језику посведочена су четири примера еквивалената са обликом компаратива:

– *најмањи* (лукови) [ИА НДЋ] : (арки) *меньше* (по висоте); – *најближи* [ИА НДЋ] : *ближе* (других) ; – *најтеже*, (него сви остали) [МС Т] : *сильнее*, чем, все остальные; – (глође коноп где је) *најтањи* [МС Т]: (грызет веревочку, где) *потоньше*.

(2) Посведочено је деветнаест примера у руском језику где су еквиваленти придеви:

– *најбољи* (пријатељи) [МС Т] : *близкие* (приятели); – постане *највећа* страст [МС Т] : *статья настоящей* (страстью); – *највећа* (библиотека) [ИА НДЋ] : *уникальная* (библиотека); – *најгори* (скот) [МС Т] : *последний* (скот); – *најружнији* (сан) [МС Т] : *кошмарный* (сон); – *најугледнији* (људи) [ИА НДЋ] : *именитые граждане*; – *најдрагоценији* (прилог) [ИА НДЋ] : *неоценимый* (вклад); – од *најранијих* (година) [ИА НДЋ] : *с младенческих* (лет); – од *најранијег* (детинства) [ИА НДЋ] : *с малых* (лет);

и један пример са прилогом: – (збијају се) *без најмањег шума* [ИА НДЋ] : (придвигаются) *бесшумно*.

(3) У једном примеру је изостављен превод за суперлатив *најгорим* (олошем), већ је описно дат превод: *для этого сброд*.

(4) Посведочено је тринаест примера у руском језику где је еквивалент синтагма од којих се некима исказује елативно значење:

– *најмилије* и *најсветије* [ИА НДЋ] : *святая святых*; – *најнижи* нагони [ИА НДЋ] : *низменное кровопийство*; – *најфиније* плетиво [ИА НДЋ] : *дорогие кружева*; – *захваливао се најусрдније* [МС Т] : *благодарил особенно усердно*; – *најбољи* пријатељ [МС Т]: *закадычный приятель*; – *највећа* жеља [ИА НДЋ] : *заветная мечта*; – *најзамршеније* кучине [МС Т] : *свалявшаяся кудель*; – *најстарији* и *најугледнији* људи [ИА НДЋ] : *старейшины города* ; – *најсмелијих* остварења [ИА НДЋ] : *феерически смелые свершения*; и др.

Напомена: Од горе наведених примера прва четири у овом контексту исказују елативно значење као нпр:

– *Кад их слуша и гледа, страх га хвата, чини му се да неопрезно и лакоумно дирају у саме основе живота, у оно што је њему најмилије и најсветије* [НДЋ] : *Послушать их да поглядеть, поневоле содрогаешься от непростительного легкомыслия, с каким они вторгаются в самые основы жизни, все святая всятых* [МНД 616]. Суперлативи *придева* (ак.ср.р.) *најмилије* и *најсветије* односе се на замену *оно* и у контексту имају елативно значење. Облицима суперлатива су изражене особине у највишем степену без поређења. У руском језику је изостављен превод суперлатива *најмилије* а еквивалент за *најсветије* је израз (ж.р.) *святая всятых* што семантички одговара оригиналу само што је стилски

другачије пренесено значење. Руска синтагма има значење „светиња“, а што је светиња то је и *најсветије* тако да је овом синтагмом пренесено елативно значење.

(4) У руском је посведочено двадесет примера где су еквиваленти синтаксички изрази:

– *најбогатији* у љубави [МС Т] : *щедро наградила любовью*; – није *најбоље*, али није ни лоше [МС Т] : *не такая уж хорошая*; – и кад мислим *најбоље* [МС Т] : *желая сделать добро*; – то он сам *најбоље* зна [МС Т] : *это он и сам знает*; – али је *највећа* истина његова туга [МС Т] : *печаль его была истинна*; – Капија је *најважнија* тачка на мосту, исто што је мост *најважнији* део вароши [ИА НДЋ] : *Ворота венчают мост, а мост, в свою очередь, венчает город*; – да сам *највише* волио кад је припит [МС Т] : *предпочитал видеть его под мухой*; – кога је будног било теже дозвати него другог из *најдубљег* сна [ИА НДЋ] : *было столь же трудно дозваться, как иного разбудить*; [...], – јер је незадовољство *највећа* несрећа [МС Т] : *..., что недовольство и делает людей несчастными*; – И није Рамиз један, с њим је *најлакше* [МС Т] : *С Рамизом не трудно справиться*; – Казните кривца (...), и *најстроже* ако треба [МС Т] : *Накажите преступника, [...] накажите по всей строгости*; – Узалуд, човјек је непоправљив, и *најчешће* лаже сâм и не знајући то [МС Т] : *Все напрасно, человек не исправим, вечно обманывает себя, даже не сознавая этого*; – по *највећој* вејавици [ИА НДЋ] : *в разгар снежной вьюги*; – усред *најживљег* разговора [ИА НДЋ] : *в разгар оживленной болтовни*; – јест зло, али није *најгоре* [МС Т] : *это еще полбеда*; – *најискреније* молио [МС Т] : *от души и молился*; – као да је чуо *најлуђу* шалу [МС Т] : *от души расхохотался*; – кад је вода *најнижа* [ИА НДЋ] : *вода в реке на половину убyla*; – [...], чији промер на *најширем* месту није већи од петнаестак километара ваздушне линије [ИА НДЋ] : [...], чей поперечник, *измеренный мысленно проведенной по воздуху прямой*.

1.3.2.2. Суперлатив са префиксом *по-* испред суперлатива са префиксом *нај-*

У нашој грађи је посведочено осам примера у којима је испред суперлатива са префиксом *нај-* додат префикс *по-* (*понајвише*, *понајмање*, *понајчешће*) и сл.

У руском језику се за ову врсту суперлатива јављају следећи еквиваленти:

(1) Сложени непроменљиви суперлатив посведочен са два примера са истим еквивалентом:

– Понајвише [ИА НДЋ]: *больше всего*;

(2) Прости непроменљиви компаратив је посведочен са једним примером: – понајчешће [ИА НДЋ] : *чаще других*;

(3) Прилог је посведочен са четири примера:

– *понајвише* ћутећи [ИА НДЋ] : *обычно* молча слушала; – *понајвише је* боли [ИА НДЋ] : *мучительно* для нее; – *понајвише* су гађали [ИА НДЋ]: *особенно* стреляли; – *понајмање* ова два докона и празноглава човека [ИА НДЋ] : *тем более* етим ленивым пустозвоном;

(4) Изостављен превод суперлатива посведочен је са два примера: – *понајвише* ћути [ИА НДЋ] : *помалкивает*; – *понајвише* мајке, бабе и сестре [ИА НДЋ] : *матери, бабки и сестры*.

1.3.2.3. Изражавање суперлативности аналитичким суперлативом

Поред суперлативног (основног) значења израженог граматикализованим нормама суперлатива у нашој грађи је посведочено девет примера где је значење *суперлативности* изражено аналитичким, тј. описним суперлативом. Еквиваленти у руском језику су различити:

(1) За суперлативност изражену *компаративом + од свега* посведочена су три примера где је еквивалент непроменљиви суперлатив: – *јачи од свега* [МС Т] : *важнее всего* (са два примера); *сильнее всего*;

(2) За суперлативност изражену конструкцијом *што могу + компаратив* посведочен је један пример где је еквивалент у руском компаратив: – *што брже могу* [ИА НДЋ] : *поскорее* (проскользнуть);

(3) За суперлативност изражену *компаративом + од свега* посведочена су два примера где је еквивалент синаксичка конструкција: – *(страх) је био јачи од свега* [ИА НДЋ], [МС Т] : (страх) преобладал над всем, (страх) в нем все пересиливает;

(4) За суперлативност изражену конструкцијом *именица + мимо људе*, посведочена су два примера где је еквивалент синаксичка конструкција: – *јунак*

мимо људе [ИА НДЋ] : (богатырь наделен был нечеловеческой силой); – *срце*
мимо друге људе [ИА НДЋ] : а сердца такого ни у кого не сыщешь.

Да резимирамо. Дакле, у руском језику суперлативно (основно) значење је изражено граматикализованим облицима суперлатива: (1) Синтетичким променљивим облицима суперлатива на *-ейш-* и *-айш-* и *-ш-*, (2) Променљивим аналитичким суперлативом са заменицом *самый* и облицима *наиболее* (*наименее*) испред позитива придева и (3) Аналитичким непроменљивим облицима суперлатива од простог непроменљивог компаратива и генитива заменице *весь*.

У српском језику суперлативно значење је изражено граматикализованим облицима синтаксичког суперлатива са префиксом *нај-* испред кога се може наћи и префикс *по-* са различитим (горе наведеним) руским еквивалентима.

Суперлативност као значење у нашој грађи исказује се искључиво аналитичким, тј. описним неграматикализованим облицима суперлатива чији су (горе наведени) еквиваленти: синтаксичке конструкције, непроменљиви суперлатив (три примера), компаратив, непроменљиви суперлатив + генитив придева.

2. ИЗРАЖАВАЊЕ ЕЛАТИВНОСТИ У РУСКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

2.0. ЕЛАТИВНОСТ И ЕЛАТИВ

На конфронтативно-типолошком и компаративно-историјском плану до сада нису као целина обрађена сва питања која се тичу семантичке вредности творбених и синтаксичких средстава за изражавање елативности на руско-српском плану, односно у руском и српском језику. Сам термин е л а т и в н о с т и његово објашњење се ретко помиње у науци о језику. У руској терминологији у вези са придевима, елатив служи као ознака за експресивне облике без обзира на степен компарације; то је придевски облик који изражава врло високу меру или степен својства, нпр. *тончайший знаток* – „истакнути зналац (вјештак, познавалац, стручњак)“ или *широчайшие возможности, малейшие упущения* [Симеон 1969: I, 296]. У руском језику елатив се изражава синтетичким обликом суперлатива са суфиксима *-ейш-* и *-айш-* (суфиксални начин творбе) и тада има значење крајњег (или апсолутног) степена неке особине без поређења са другим предметима или лицима [Валгина 2002: 139]. На пример, у реченици: *Это величайший артист*, реч *величайший* исказује апсолутну степен особине и „имае јавно-оценочни карактер“ па се зато реч *величайший* не може заменити синтагмом *самый великий артист*. Ово значење синтетичког облика суперлатива се у руској литератури назива *элативом* (elatus – поднятýй, возвышенýй). Ови облици суперлатива се употребљавају у разним стилевима књижевног језика. У разговорном језику они се користе само у посебним фразеолошким изразима: *умнейшая голова, добрейшая душа, глубочайшее заблуждение* и др. Облици на *-ейш-* и *-айш-* могу имати префикс *наи-* који овим облицима даје додатно појачано значење: *наисложнейший, наистрожайший, наиполнейший* и др.

У српској терминологији *елатив* у компарацији је назив који се каткада даје апсолутном суперлативу да би се разликовао од суперлатива у правом смислу речи, тј. релативног суперлатива; према томе значи неко својство у врло великом степену без икаквог поређења. Поред тога у српском језику значење елатива може имати и апсолутни компаратив за разлику од релативног компаратива: *нешто старији* [Симеон 1969: I, 296]. Под елативом се подразумева знатно појачани

позитив без поређења са другим предметима [Николић 1969: 121]. У српском језику он се изражава позитивом и прилозима: *врло, веома, сувише* и сл., а понекад и синтаксичком конструкцијом: *један од (највећих, најпознатијих...)*. Поред ових начина изражавања елативности да поменемо констатацију Л. Вукојевића – да се прилози *превише (одвише, сувише)* називају и модификаторима који у реченицама прекомерног узрока могу бити део аналитичке елативне конструкције [Вукојевић 2008: 313].

За изражавање елатива у српском језику се употребљава префикс понекад префиксоид *пре-* као творбено средство са позитивом придева (префиксални начин творбе). На пример: *предиван, прелеп, превелик* и др. И Милош Ковачевић говори о елативу и дели га на: синтетички (*прекрасно* небо, *прегласне* песме), перифрастички (*превише* озбиљно, *превише* лепа) и описни (*једва* видљиве ватре) [Ковачевић 2003: 25–29].

За разлику од руског језика где се елатив изражава синтетичким облицима суперлатива, у српском језику елатив се може изразити компаративом, где је такође као у руском језику изостављено поређење. На пример: То је *бољи* ђак. – Пао је *већи* снег. – Настали су *лепши* дани. и сл. [Стевановић 1981: 257].

Треба напоменути да и у руском и у српском језику у неким семантичким и контекстуалним условима суперлатив може имати елативно значење. На пример: У вама сам нашао *најплеменитије* биће! Елативно значење овом суперлативу поред контекста даје интонација којом је исказан (на коју указује знак узвика као интерпункцијско средство). Дакле, поред горе наведених начина елативност се може исказивати и синтаксичким средствима.

2.1. ЕЛАТИВ У РУСКОМ ЈЕЗИКУ И ЊЕГОВИ СРПСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ

Истраживањем елатива у руском језику у нашем ексцерпираним материјалу, потврђује се да се елатив у руском језику изражава не само синтетичким обликом суперлатива са суфиксима *-ейш-* и *-айш-* него и синтаксичким средствима. Што се тиче његових еквивалената у српском језику, у нашој језичкој грађи најзаступљенији је облик изражавања елатива са прилозима: *врло, веома, потпуно, посве, сувише* + позитив придева (прилога) који је посведочен са

највећим бројем примера у српском језику. Неки од преводилаца нису у преводу задржали значење елатива него су руски елатив преводили српским суперлативом са његовим основним значењем. Ова чињеница показује да преводиоци нису били довољно обазриви да би уочили елативно значење синтетичког суперлатива у руском језику. У преводима руског елатива посведочени су примери превода са конструкцијом: *један од + суперлатив*, затим *компаратив* придева у српском језику, елатив са префиксоидом *веле-* и незнатан број примера у којима је руски елатив преведен само придевом или синтаксичком конструкцијом али је у њима задржано елативно значење. Ипак, у нашој грађи има и примера где није у преводу пренесено елативно значење и за такав превод можемо рећи да је непрецизан, тј. нетачан.

2.1.1. Синтетички суперлатив на *-ейш-* у руском језику : елатив с обликом прилога *врло, веома, јако, силно, потпуно, посве, изузетно, изванредно, необично + позитив* придева (прилога) у српском језику

У нашој грађи је посведочено шеснаест примера у којима синтетичком облику суперлатива са суфиксом *-ейш-* одговарају горе наведени прилози са позитивом придева (прилога) у српском језику.

<p>(1) О, разумеется, припоминая все тогдашнее, парадоксальное и бесшабашное настроение мое, я конечно бы вернулся каким-нибудь „благороднейшим“ порывом, или трескучим словечком, или чем-нибудь, но вдруг я заметил в нахмуренном лице Лизы какое-то злобное обвиняющее выражение, несправедливое выражение, почти насмешку, и точно бес меня дернул:...</p>	<p>(1б) Ма, дакако, кад се сјетим свега свог тадашњег парадоксалног и безбрижног расположења, увјерен сам да бих се био извукао из шкрипца каквим „<i>силно паметним</i>“ изљевом, или допадљивом доскочицом, или било чиме, али сам, наједном на Лизину натмурену лицу опазио некакав пакостан оптужилачки израз, увредљив израз, готово поругу, због чега баш као да ме неки бијес спопао:...</p>
--	---

[ФД П 290]	[ФД Ж 259/II]
(1a) О, разуме се, када се сада сетим свог тадашњег парадоксалног и безбрижног расположења, ја сам уверен да бих доскочио и извукао се из неприлике каквим „врло племенитим“ заносом или бљештавом досетком, или чиме било – али наједанпут приметим на Лизином натмуреном лицу један киван, оптужујући израз, неправедан прекор, готово подсмевање, и као да ме ухвати ђаво:...	(1в) О, наравно, кад год се сетим свог ондашњег, парадоксалног и безбрижног мог расположења, ја бих се наравно извукао неком „јакo племенитом“ плимом осећања, али бомбастом речју, или било чиме, али наједном приметих на натмуреном Лизином лицу неки злурад, оптужујући израз, неправичан израз, скоро подсмех, а као да ме ђаво надари:
[ФД Мо 107/II]	[ФД Д 323]

Суперлатив у синтагми (инстр.) „*благороднейшим*“ *порывом* је образован од придева *благородный* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквиваленти су елативи (инстр.) са обликом прилога „*врло + племенитим*“ (*заносом*) у једном преводу, у другом „*силно + паметним*“ (*изљевом*) и у трећем преводу „*јакo + племенитом*“ (*плимом осећања*).

(2) – Не позволите ли войти по <i>важнейшему</i> делу? – громко и осанисто произнес Стебельков. [ФД П 165]	(2б) – Хоћете ли ми допустити да уђем ради једног <i>веома важног</i> посла? – изустити Стебельков гласно и важно. [ФД Ж 147]
(2a) – Да ли допуштате да уђем по једном <i>врло важном</i> послу? – гласно и достојанствено запита Стебельков. [ФД Мо 230]	(2в) – Хоћете ли ме пустити да уђем због <i>веома важне</i> ствари? – гласно и достојанствено рече Стебельков. [ФД Д 183]

Суперлатив у синтагми (дат.ср.р.) *важнейшему* (*делу*) је образован од придева *важный* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквиваленти су елативи (инстр.) са

обликом прилога *врло* + *важном* (*послу*) у једном преводу, у другом (ген.) *веома* + *важног* (*посла*) и у трећем преводу (ген.ж.р.) *веома* + *важне* (*ствари*).

<p>(3) А ја међ тим уже знао всю его подноготную и имел на себе <i>важнейший</i> документ, за који би он (теперь уж ја знају ово наведено) он отдал би неколико лет своей жизни, если бы ја открио ему тогдa тајну.</p> <p>[ФД П 21]</p>	<p>(3б) А ја сам већ знао шта му се крије у души и имао сам уза се <i>необично важан</i> спис, за који би он (сад то већ поуздано знам) био дао неколико година свога живота, да сам му тада одао тајну.</p> <p>[ФД Ж 20]</p>
<p>(3а) А ја сам, међутим, већ знао његову највећу тајну, и имао у рукама <i>врло важан</i> документ, за који би он (тек сад знам то тачно) – дао неколико година свога живота да сам му тада открио тајну.</p> <p>[ФД Мо 30]</p>	<p>(3в) А ја сам, међутим, знао све његове тајне и имао код себе <i>веома важан</i> документ, за који би он (сад то знам поуздано) дао неколико година свога живота да сам му тада открио тајну.</p> <p>[ФД Д 23]</p>

Суперлатив у синтагми *важнейший* (*документ*) је образован од придева *важный* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквиваленти су елативи са обликом прилога *врло* + *важан* (*документ*) у једном преводу, у другом *необично* + *важан* и у трећем преводу *веома* + *важан* (*документ*).

<p>(4) Он посмотрио на мене неколико тупо, как будто запутавшись, но вдруг весь лицо его раздвинулось в <i>веселейшую</i> и <i>хитрейшую</i> улыбку:...</p> <p>[ФД П 162]</p>	<p>(4б) Он ме погледа некакo тупо, као да се не може снаћи али му се лице наједном развуче у <i>необично весело и превијан</i> осмијех:...</p> <p>[ФД Ж 145]</p>
<p>(4а) Он ме је посматрао некакo тупо као да не може да се снађе, али му се лице наједанпут расплинуло у <i>врло весело и лукав</i> осмејак.</p>	<p>(4в) Погледа ме некакo тупаво, као да се збунио, али му се лице изненада развуче у <i>несебично весело и лукав</i> осмех:...</p>

[ФД Мо 226]	[ФД Д 180]
-------------	------------

Суперлативи у синтагми (ак.ж.р.) *веселейшую* и *хитрейшую* (*улыбку*) је образован од придева *веселый* и *хитрый* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквиваленти су елативи (ак.) са обликом прилога *врло* + *весео* и *лукав* (*осмејак*) у једном преводу, а у друга два превода (ак.) *необично* + *весео* и *превијан* (*осмијех*) и *необично* + *весео* и *лукав* (*осмех*).

(5) История эта, несмотря на все старания мои, оставалась для меня в <i>главнейшем</i> невыясненной, несмотря на целый месяц жизни моей в Петербурге. [ФД П 23]	(5б) Тај ми је догађај, уза сва моја настојања, остао <i>углавном</i> неразјашњен, иако сам мјесец дана живио у Петрограду. [ФД Ж 22]
(5а) Историја о томе, поред свега труда, остала је за мене <i>углавном</i> необјашњена, мада сам већ месец дана провео у Петрограду. [ФД Мо 33]	(5в) У том случају упркос свим мојим настојањима остало је за мене оно <i>главно</i> неразјашњено, иако је прошло читав месец дана од како сам у Петрограду. [ФД Д 26]

Суперлатив *в главнейшем* употребљен испред трпног глаголског придева (*невыясненной*) је адвербијализован придев образован помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказује елативно значење. У српском језику еквиваленти су елативи са обликом прилога *углавном* + (*необјашњена историја, неразјашњен догађај*) у два превода, а у трећем преводу (*оно*) *главно* + *неразјашњено*.

(6) Росту он, как угадывалось, был большого, широкоплеч, очень бодрого вида, несмотря на болезнь, хотя несколько бледен и худ, с	(6б) Разабрао сам да је висока раста, плећат, веома добра држања, унаточ болести, премда понешто блијед и мршав, дугуљаста лица, <i>необично</i>
--	--

<p>продолговатым лицом, с <i>густейшими</i> волосами, но не очень длинными, лет же ему казалось за семьдесят.</p> <p>[ФД П 388]</p>	<p><i>бујне</i>, али не предугачке косе, а било му је ваљда преко седамдесет година.</p> <p>[ФД Ж 346/III]</p>
<p>(ба) По свему се видело да је високог раста, широких плећа, врло свежега изгледа без обзира на то што је болестан; мало блед и измршавео, издуженога лица, <i>врло густе</i>, али не врло дуге косе, а годинâ му је, изгледа, могло бити око седамдесет.</p> <p>[ФД Мо 247/II]</p>	<p>(бв) Као што сам и претпостављао, био је високог раста, плећат, и поред своје болести изгледао је врло бодро, мада беше помало блед и мршав, лица дугуљастог, косе <i>веома бујне</i>, али не претерано дуге, а изгледало је да има преко седамдесет година.</p> <p>[ФД Д 80/II]</p>

Суперлатив у синтагми (инстр.мн.) *густейшими (волосами)* је образован од придева *густый* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквиваленти су елативи (ген.) са обликом прилога *врло + густе (косе)* у једном преводу, у другом *необично +бујне* и у трећем преводу *веома + бујне (косе)*.

<p>(7) – Татьяна Павловна, повторяю вам, не мучьте меня, – продолжал в свое, в свою очередь не отвечая ей на вопрос, потому что был вне себя, – смотрите, Татьяна Павловна, чрез то, что вы от меня скрываете, может выйти еще что-нибудь хуже... ведь он вчера был в полном, в <i>полнейшем</i> воскресении!</p> <p>[ФД П 539]</p>	<p>(7б) – Поново вас молим, Татјана Павловна, немојте ме мучити – тјерао сам своје не одговарајући на њено питање, јер сам био избезумљен. – Пазите, Татјана Павловна, из тога што ми тајите може се излећи нешто горе... ма он је јучер био потпуно, <i>апсолутно</i> препорођен!</p> <p>[ФД Ж 478/III]</p>
<p>(7а) – Татјана Павловна, понова вам кажем, не мучите ме! – продужих ја не одговарајући јој на њено питање зато што сам био изван себе: – добро</p>	<p>(7в) – Татјана Павловна, опет вам кажем, немојте ме мучити – терао сам ја своје, и сад ја нисам одговарао на њено питање јер сам био ван себе –</p>

пазите, Татјана Павловна, због тога што од мене тајите може да се деси гора несрећа... јуче је он био сасвим, <i>потпуно</i> препорођен! [ФД Мо 180/III]	пазите, Татјана Павловна, због тога што од мене кријете може се нешто још горе десеити... јер он синоћ беше потпуно, <i>сасвим</i> препорођен! [ФД Д 247/III]
---	--

Суперлатив *в полнейшем* употребљен испред именице (*воскресении*) је адвербијализован придев образован помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказује елативно значење. У српском језику еквиваленти су елативи са различитим прилозима у сва три превода потпуно, апсолутно, сасвим + трпни глаголски придев *препорођен!* Елативно значење потврђује и интонација којом је изјава исказана (на коју указује знак узвика као интерпункцијско средство).

(8) Кроме ста рублей, у меня, как уже известно, мужество, упорство, непрерывность, <i>полнейшее</i> уединение и тайна. [ФД П 90]	(8б) Поред сто рубаља имам, као што је већ познато, храброст, устрајност, непрекинутост, <i>посвемашну усамљеност</i> и тајну. [ФД Ж 82]
(8а) Поред сто рубаља имао сам, као што је већ познато, храброст, упорност, истрајност, <i>потпуну усамљеност</i> , и тајну. [ФД Мо 126]	(8в) Осим тих сто рубаља, имам, као што је познато, храброст, упорност, непрекидност, <i>потпуну усамљеност</i> и тајну. [ФД Д 101]

Суперлатив у синтагми (ак. ср.р.) *полнейшее (уединение)* је образован од придева *полный* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквиваленти су елативи (ак.ж.р.) са обликом придева *потпуну* + *усамљеност* у два превода (8а) и (8в), а у трећем (8б) са придевом *посвемашну* + *усамљеност*. У овом примеру елатив је придев *потпуна (посвемашна)* + *усамљеност* јер се семантички овом синтагмом исказује највиши степен једне особине а уз то у реченици нема поређења.

<p>(9) В Лугу тогда я попал с отчаянием в душе и жил у Столбеевой, не знаю зачем, может быть, искал <i>полнейшего</i> уединения.</p> <p>[ФД П 333]</p>	<p>(9б) У Лугу сам тада дошао очајан и становао сам код Столбејевке, не знам ни сам зашто, можда сам тражио <i>потпуну</i> самоћу.</p> <p>[ФД Ж 297/П]</p>
<p>(9а) У Лугу сам тада дошао са очајањем у души, а становао сам код Столбејевке, не знам зашто, можда зато што сам хтео да будем <i>потпуно</i> сâм.</p> <p>[ФД Мо 169/П]</p>	<p>(9в) У Лугу сам тада стигао с очајањем у души и становао сам код Столбејеве, не знам зашто, можда сам тражио <i>потпуну</i> самоћу.</p> <p>[ФД Д 19/П]</p>

Суперлатив у синтагми (ген.ср.р.) *полнейшего (уединедия)* је образован од придева *полный* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквивалент у преводу (9а) је елатив са обликом прилога *потпуно* + одређена заменица *сâм* а у преводима (9б) и (9в) елативно значење је исказано придевом *потпуну* + именица *самоћа*. И у овом примеру у два превода (9б) и (9в) елатив је придев *потпуна* + *самоћа* јер се семантички овом синтагмом исказује највиши степен једне особине а уз то у реченици нема поређења. У преводу (9а) елатив је исказан придевом *потпуно* + *сâм* чиме се исказује највиши степен неког стања, јер „бити потпуно сâм“ значи „бити потпуно усамљен“.

<p>(10) Дама, сдержанно, но с <i>приятнейшей</i> улыбкой проговорила мне: „Merci, мсье“.</p> <p>[ФД П 53]</p>	<p>(10б) Дама ми је суздржљиво рекла: - „Merci, мсье“ – али се <i>веома мило</i> осмјехнула.</p> <p>[ФД Ж 49]</p>
<p>(10а) Дама ми са дискретним, али <i>врло пријатним</i> осмејком проговори: „Merci мсье“.</p> <p>Хвала, господине (<i>франц.</i>)</p> <p>[ФД Мо 74]</p>	<p>(10в) Дама ми уздржано, али уз <i>веома пријатан</i> осмех рече: „Merci, мсье“.</p> <p>[ФД Д 60]</p>

Суперлатив у синтагми (инстр.ж.р.) *приятнейшей (улыбкой)* је образован од придева *приятный* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквиваленти су елативи (инстр.) са обликом прилога *врло + пријатним (осмејком)* у једном преводу (10а) у другом (10б) са прилогом *веома + (прилогом) мило (осмјехнула)* и у преводу (10в) (ген.) са прилогом *веома + пријатан (осмех)*.

<p>(11) Но в сумерки получил по городской почте опять записку от Стебелькова, в три строки, с настоятельною и „убедительнейшею“ просьбою посетить его завтра утром часов в одиннадцать для „самоважнейших дел, и сами увидите, что за делом“.</p> <p>[ФД П 327]</p>	<p>(11б) Али сам пред вечер добио градском поштом опет једно писамце, од Стебелькова, свега три редка, у којем ме усрдно и „најтоплије“ замолио да га посетим сутрадан око једанаест сати ради „неких <i>изванредно важних</i> послова, а сами ћете видјети каквих“.</p> <p>[ФД Ж 292/П]</p>
<p>(11а) Али у сумрак добих варошком поштом опет једно писамце од Стебелькова, у три реда, са хитном и „најтоплијом“ молбом да га посетим изјутра око једанаест сати, „по једној <i>врло важној</i> ствари, што ћете и сами увидети“.</p> <p>[ФД Мо 161/П]</p>	<p>(11в) Али у сумрак опет добих градском поштом писамце од Стебелькова, од три редка, с неодложном и „најусрднијом“ молбом да га посетим сутра ујутру око једанаест сати због „<i>веома важних</i> послова, а сами ћете видети колико је ствар озбиљна“.</p> <p>[ФД Д 13/П]</p>

Суперлатив у синтагми (ген.мн.) *самоприятнейших (дел)* је образован од придева *самоважнейший* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквиваленти су елативи у преводу (11а) (дат.) са обликом прилога *врло + важној (ствари)* у преводу (11б) (ген.) са прилогом *изванредно + важних (послова)* и у преводу (11в) (ген.) са прилогом *веома + важних (послова)*.

<p>(12) Когда я очутился на улице идохнул уличного холодного воздуха, то так и вздрогнул от <i>сильнейшего</i> ощущения – почти животного и которое я назвал бы <i>плотоядным</i>.</p> <p>[ФД П 455]</p>	<p>(12б) Кад сам се обрео на улици и удахнуо хладан улични зрак, управо сам се стресао од <i>необично снажног</i> осјећаја, готово животињског који бих назвао <i>putenim</i>.</p> <p>[ФД Ж 404/III]</p>
<p>(12а) Кад сам се нашао на улици и удахнуо уличнихладан ваздух, задрхтао од <i>врло јаког</i> осећања, готово животињског, које бих могао назвати и <i>чулним</i>.</p> <p>[ФД Мо 61/III]</p>	<p>(12в) Кад се нађох напољу и удахнух хладан спољни ваздух, сав уздрхтао од <i>врло снажног</i> осећања – готово животињског – а које бих назвао <i>пожудним</i>.</p> <p>[ФД Д 154/III]</p>

Суперлатив у синтагми (ген.ср.р.) *сильнейшего* (*ощущения*) је образован од придева *сильный* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквиваленти су елативи у преводу (12а) и (12в) (ген.ср.р.) са обликом прилога *врло + јаког* и *снажног* (*осећања*) а у преводу (12б) (ген.) са прилогом *необично + снажног* (*осећаја*).

<p>(13) Это был один из тех баронов Р., которых очень много в русской военной службе, все людей с <i>сильнейшим</i> баронским гонором, совершенно без состояния, живущих одним жалованьем и чрезвычайных служак и фронтовиков.</p> <p>[ФД П 353]</p>	<p>(13б) Био је један од оних баруна Р., којих има веома много у руској војсци и који све <i>много држе</i> до своје барунске части, који немају нигдје ничега па живе само од плаће и који су изванредни војничине и борци.</p> <p>[ФД Ж 315/III]</p>
<p>(13а) Он је био један од оних барона Р., којих има врло много у руској војсци, људи који <i>много полагају</i> на своју баронску част, потпуно сиромашни, који живе само од плате, и</p>	<p>(13в) Био је то један од оних барона Р. Којих има врло много у руској армији, а који сви <i>веома држе</i> до своје баронске титуле, који су без икакве имовине те живе само од плате, а</p>

који су изванредни у служби као фронтовни официри. [ФД Мо 198/Ш]	изузетно су вредни у служби и обожавају стројева правила. [ФД Д 42/Ш]
---	--

Суперлатив у синтагми (инстр.) *сильнейшим (гонором)* је образован од придева *сильный* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквиваленти су елативи у преводу (13а) са прилогом *много* + *полажу* а у преводима (13б) и (13в) са облицима прилога *много* и *веома* + *држе*.

(14) Упомяну лишь, что главный характер из приемов состоял в том, чтоб разузнать кой-какие секреты людей, иногда <i>честнейших</i> и довольно высокопоставленных; [ФД П 441]	(14б) Споменут ћу само да је главно обиљежје њихова начина рада било то да сазнају којекаве тајне кадшто <i>посве поштеных</i> људи на прилично високим положајима. [ФД Ж 392]
(14а) Помињем само да је главни начин како су поступали био у томе: да сазнају разне тајне појединих људи, често <i>врло честитых</i> , и на доста високом положају. [ФД Мо 40/Ш]	(14в) Напоменућу само толико да је главно обележје њиховог деловања било да сазнају којекаве тајне појединих људи, понекад <i>веома честитых</i> и на прилично високом положају. [ФД Д 139/Ш]

Суперлатив у синтагми (ген.мн.) *чистейших (людей)* је образован од придева *чистый* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквиваленти су елативи (ген.мн.) у преводима (14а) и (14в) са прилозима *врло* и *веома* + *честитых* а у преводу (14б) (ген.мн.) са обликом прилога *посве* + *поштеных (људи)*.

(15) Друг мой, это очень неблагородно, тем более что твоя мать ни в чем не виновата лично: это	(15б) Мили мој, то није баш лијепо, поготово зато што твоја мајка није особно низашта крива: она је <i>сушта</i>
--	--

<p>характер <i>чистейший</i>, а если она не Версилова, то единственно потому, что до сих пор замужем.</p> <p>[ФД П 138]</p>	<p><i>невиност</i>, а не зове се Версиров једино зато што је још и сад удата.</p> <p>[ФД Ж 124]</p>
<p>(15а) Драги пријатељу, то је врло неблагородно од тебе, утолико више што твоја мајка ни почем није крива лично: она је <i>врло честита</i> душа, а што није Версирова, то је једино због тога што још има мужа.</p> <p>[ФД Мо 194]</p>	<p>(15в) Драги мој, то није нимало племенито, тим пре што твоја мајка лично низашта није крива: она је <i>изузетно поштена</i> жена, а што није Версирова то је једино због тога што је још и сад удата.</p> <p>[ФД Д 154]</p>

Суперлатив у синтагми *чистейший* (*характер*) је образован од придева *чистый* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквиваленти су елативи у преводу (15а) (ж.р.) са прилогом *врло* + *честита* (*душа*), у преводу (15б) (ж.р.) са обликом прилога *сушта* + именица *невиност* а у преводу (16в) (ж.р.) са прилогом *изузетно* + *поштена* (*жена*).

<p>(16) Он вышел ко мне в каком-то полувоенном домашнем костюме, но в <i>чистейшем</i> белье, <i>вымытый</i> и причесанный, вместе с тем ужасно похудевший и пожелтевший.</p> <p>[ФД П 456]</p>	<p>(16б) Дошао је у неком полувојничком кућном одијелу, али у <i>посве чистом</i> рубљу, с кицошким рупцем око врата, умивен и почешљан; био је страшно омршавио и пожутио.</p> <p>[ФД Ж 405]</p>
<p>(16а) Он се појавио у неком полувојничком домаћем костиму, али са <i>врло чистом</i> кошуљом, елегантном машном, измијен и очешљен; уједно и ужасно измршавео и пожутео.</p> <p>[ФД Мо 62/III]</p>	<p>(16в) Појавио се у неком полувојничком кућном оделу, у <i>веома чистом</i> рубљу, са елегантном краватом, умивен и очешљан, али исто тако страшно омршавео и пожутео.</p> <p>[ФД Д 323]</p>

Суперлатив у синтагми (лок.ср.р.) *чистейшем (белье)* је образован од придева *чистый* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквиваленти су елативи у преводу (16а) (инстр.ж.р.) са прилогом *врло + честитом (кошуљом)*, у преводу (16б) (лок.ср.р.) са обликом прилога *посве + чистом (рубљу)* а у преводу (16в) (лок.ср.р.) са прилогом *веома + чистом (рубљу)*.

2.1.2. Синтетички суперлатив на *-ейш-* у руском језику : елатив с обликом прилога *врло + именица* у једном преводу, прилог *пуки + именица* у другом преводу и прилог *врло + синтагма* у трећем преводу

У нашој грађи посведочен је један пример.

(1) – <i>Беднейшее</i> существо, и даже несчастный. [ФД П 227]	(1б) – <i>Пуки сиромаш</i> и, штовише, несретан човјек. [ФД Ж 203/П]
(1а) – <i>Врло сиромаш</i> , и још и несрећан човек. [ФД Мо 18/П]	(1в) – <i>Врло јадно створење</i> , а уз то и несрећан. [ФД Д 254]

Синтетичком облику суперлатива са суфиксом *-ейш-* одговарају прилози *врло* и *пуки + именица* у два превода и прилог *врло + синтагма јадно створење* у трећем преводу у српском језику.

2.1.3. Синтетички суперлатив на *-ейш-* у руском језику : елатив с обликом прилога: *врло, веома, потпуно, посве, изузетно, изванредно, необично + придев* у једном преводу и суперлатив са префиксом *нај-* у другом преводу

У нашој грађи је посведочено тринаест примера у којима синтетичком облику суперлатива са суфиксом *-ейш-* одговарају горе наведени прилози са позитивом придева (прилога) у једном преводу и суперлатив са префиксом *нај-* у другом преводу у српском језику.

<p>(1) Вспомните, что почти вся судьба этого святого, этого <i>благороднейшего</i> и обиженного человека в руках ваших ...</p> <p style="text-align: right;">[ФД П 581]</p>	<p>(1б) Имајте на уму да је судбина овога светог, овог <i>најплменитијег</i> и увријеђеног човјека готово потпуно у вашим рукама ...</p> <p style="text-align: right;">[ФД Ж 514/III]</p>
<p>(1а) Имајте на уму да је цела судбина овога светога, овога <i>најплеменитијега</i> и увређенога човека у вашим рукама ...</p> <p style="text-align: right;">[ФД Мо 240/III]</p>	<p>(1в) Имајте на уму да је цела судбина овог светог, <i>веома племенитог</i> и увређеног човека малтене у вашим рукама ...</p> <p style="text-align: right;">[ФД Д 292/III]</p>

Суперлатив у синтагми (лок.ср.р.) *благороднейшего (человека)* је образован од придева *благородный* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквиваленти су у преводу (1а) и (1б) суперлативи (ген.) *најплеменитијега (човека)* и *најплменитијег* и (*човјека*) а у преводу (1в) елатив (ген.) са прилогом *веома + племенитог (човека)*.

<p>(2) [...]; в этих сердцах, может быть, найдется даже больше золота, чем у <i>благороднейших</i> на вид героинь, но привычка долгого унижения, инстинкт самосохранения, долгая запутанность и придавленность берут на конец свое.</p> <p style="text-align: right;">[ФД П 192]</p>	<p>(2б) [...]; у тим срцима може наћи још увек злата него у наоко <i>најплеменитијих</i> јунакиња, али навика на дуготрајно угњетавање, нагон за самоодржањем, дуготрајна застрашеност и потлаченост чине на крају своје.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Ж 171]</p>
<p>(2а) ...; у тим срцима можда се налази више злата него код по изгледу <i>најплеменитијих</i> јунакиња – само, ту навика на дуготрајно понижење, инстинкт самоодбране дуготрајна</p>	<p>(2в) ..; у тим срцима можда ће се наћи чак више злата него у на изглед <i>веома племенитих</i> јунакиња, али навикнутост на дуготрајно понижававање, нагон за самоодржавањем, дуготрајна</p>

заплашеност и потлаченост, на крају чине своје. [ФД Мо 262]	преплашеност и потлаченост најзад чине своје. [ФД Д 213]
--	---

Суперлатив у синтагми (ген.мн.) *благороднейших (героинь)* је образован од придева *благородный* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквиваленти су у преводу (2а) и (2б) суперлативи (ген.) *најплеменитијих (јунакиња)* а у преводу (1в) елатив (ген.) са прилогом *веома + племенитих (јунакиња)*.

(3) [...], чтобы он увидел какой я сам <i>благороднейший</i> и <i>бескорыстнейший</i> человек, а стало быть, чтоб и отмстить ему тем... [ФД П 156]	(3б) [...], како сам ја <i>изванредно племенит</i> и <i>частан</i> човјек, а ваљда и зато да му се тако осветим за понижење које сам дан прије доживио пред њим... [ФД Ж 140]
(3а) [...] да би при том он увидео како сам ја <i>најблагороднији</i> и <i>најнекористољубивији</i> човек на свету, и да му се тим осветим... [ФД Мо 218]	(3в) [...]– једино зато да он види како сам ја <i>веома племенит</i> и <i>несебичан</i> човек и да му се тиме осветим... [ФД Д 174]

Суперлативи у синтагми *благороднейший* и *бескорыстнейший (человек)* су образовани од придева *благородный* и *бескорыстный (человек)* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквиваленти су у преводу (3а) суперлативи (ген.) *најблагороднији* и *најнекористољубивији (човек)* а у преводима (2б) и (2в) елатив са прилозима *изванредно* и *веома + племенит и частан (човјек)* и *племенит и несебичан (човек)*.

(4) Последнее словечко и <i>важнейшее</i> : знал ли что-нибудь к тому дню Версилов и участвовал ли уже тогда в	(4б) Још нешто, <i>веома важно</i> : је ли Версилов дотле што знао и је ли већ тада судјеловао у неким, ма и далеким
--	--

каких-нибудь хоть отдаленных планах с Ламбертом? [ФД П 447]	Ламбертовим плановима? [ФД Ж 397]
(4а) Последње и <i>најважније</i> питање: да ли је до тога дана Версилов знао штогод, и да ли је учествовао у каквим, макар најдаљим Ламбертовим плановима? [ФД Мо 49/III]	(4в) На крају да кажем још нешто, <i>веома важно</i> : да ли је Версилов до тога дана нешто знао и да ли је већ тада сарађивао са Ламбертом у каквим његовим ма и заобилазним плановима? [ФД Д 145/III]

Суперлатив у синтагми (ср.р.) *важнейшее (словечко)* је образован од придева *важный* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквиваленти су у преводу (4а) суперлатив (ср.р.) *најважније (питање)* а у преводима (4б) и (4в) елатив са прилогом *веома + важно*.

(5) О, с Версиловым я, например, скорее бы заговорил о зоологии или о римских императорах, чем, например, об <i>ней</i> или об той, например, <i>важнейшей</i> строчке в письме его к ней, где он уведомлял ее, что „ документ не сожжен, а жив и явится“, – строчке, о которой я немедленно начал про себя опять думать, только что успел опомниться и прийти в рассудок после горячки. [ФД П 401]	(5б) Ах, с Версиловом бих, на примјер, прије заподјео разговор о зоологији или о римским царевима, него на примјер о <i>њој</i> или, на примјер, о оном <i>најважнијем</i> ретку у његову писму којим ју је извијестио да „спис“ није спаљен, него је читав и да ће изаћи на видјело – ретку о којем сам одмах почео размишљати, чим сам се пренуо и повратио од грознице! [ФД Ж 357]
(5а) О, с Версиловом, например, пре бих отпочео разговор о зоологији или о римским царевима, него, например, о <i>њој</i> , или о оној, рецимо, <i>врло важној</i>	(5в) О, с Версиловом бих, на пример, пре почео разговор о зоологији или о римским царевима, него на пример о <i>њој</i> или о оном, на пример,

<p>реченици у његовом писму њој којом је извештава да „документ није спаљен, него да је жив и да ће се појавити“, - реченици о којој сам опет почео у себи да мислим чим сам успео да повратим сећање и расуђивање бунила.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Мо 265/Ш]</p>	<p><i>најважнијем</i> ретку у његовом писму упућеном њој, гдје ју је он известио да „докуменат није спаљен него да је читав и да ће изаћи на видело“ - ретку о којем сам почео опет да размишљам, чим сам успео да дођем себи и да се повратим из грознице.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Д 95/Ш]</p>
--	---

Суперлатив у синтагми (лок.ж.р.) *важнейшей* (строчке) је образован од придева *важный* помоћу обличког суфикса *-ейш-*, у реченици постоји поређење и исказано је суперлативно значење. У српском језику еквиваленти су у преводу (5а) је конструкција елатива (лок.ж.р.) *врло+ важној* (реченици) што не одговара оригиналу јер у реченици постоји поређење. У преводима (5б) и (5в) еквиваленти су одговарајући облици суперлатива (лок.) *најважнијем* (ретку) „у његовом писму“.

<p>(б) Тем и кончилось, что свезли меня в пансион к Тушару, в вас влюбленного и невинного, Андрей Петрович, и пусть, кажется, <i>глупейший</i> случай, то есть вся-то встреча наша, а, верите ли, я ведь к вам потом, через полгода, от Тушара бежать хотел!</p> <p style="text-align: right;">[ФД П 127]</p>	<p>(бб) Тако је и било, одвели су ме у интернат, Тушару, онако заљубљена у вас, Андреју Петровичу, и онако безазлена, и премда је, чини се, оно била <i>сасвим глупа</i> случајност, то јест цијели тај наш сусрет, вјерујете ли да сам ипак послџе, пола године касније, хтио побећи од Тушара к вама!</p> <p style="text-align: right;">[ФД Ж 115]</p>
<p>(ба) Тако је и било, одвезли су ме у пансион код Тушара, мене, у вас заљубљеног и безазленог, Андреја Петровићу; и ко би рекао, цео овај наш сусрет био је <i>најглупља</i> случајност; али хоћете ли ми веровати да сам после пола године хтео да побегнем од</p>	<p>(бв) Тако је и било, одвели сте у интернат код Тушара мене, који сам у вас, Андреју Петровичу, био заљубљен и био недужан, и нека је то, како би се рекло, <i>веома безначајан</i> догађај, то јест читав тај наш сусрет, али верујете ли, па ја сам после, кроз пола године, од</p>

Тушара код вас. [ФД Мо 179]	Тушара хтео код вас да побегнем! [ФД Д 142]
--------------------------------	--

Суперлатив у синтагми *глупейший (случај)* је образован од придева *глупый* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквивалент у преводу (ба) је суперлатив (ж.р.) *најглупља (случајност)* што не одговара оригиналу јер у реченици нема поређења. У преводу (бб) је еквивалент елатив са прилогом *сасвим + глупа (случајност)* а у преводу (бв) еквивалент је такође елатив са прилогом *веома + безначајан (догађај)*.

(7) И если бы он узнал, что кто-нибудь распространяет или утверждает о нем этот слух, то, кажется, этот <i>незлюбивейший</i> человек стал бы ему вечным врагом. [ФД П 28]	(7б) А да је дознао да нека особа шири или потврђује оне гласине о њему, чинило се да би он, <i>нимало злобан</i> човјек, постао смртни непријатељ тој особи. [ФД Ж 27]
(7а) И да је за кога чуо да шири или потврђује о њему тај глас, чини ми се да би овај <i>најнезлюбнији</i> човек на свету постао његов вечити непријатељ. [ФД Мо 40]	(7в) И кад би чуо да неко шири или потврђује оне гласине о њему, тај би овом <i>најбезазленијем</i> човеку, изгледа, постајао смртни непријатељ. [ФД Д 32]

Суперлатив у синтагми *незлюбивейший (человек)* је образован од придева *незлюбивый* помоћу обличког суфикса *-ейш-*, у реченици се подразумева поређење и исказано је суперлативно значење. У српском језику еквивалент у преводу (7а) је супелатив *најнезлюбнији (човек на свету)*. У преводу (7б) је еквивалент елатив са прилогом *нимало + злобан (човјек)* што не одговара оригиналу јер не подразумева поређење док је у преводу (7в) еквивалент суперлатив (дат.) *најбезазленијем (човеку)*.

(8) Я когда-нибудь, если место найдется, опишу эту первую встречу	(8б) Једном ћу, ако буде прилике, описати то наше прво виђење: то је
---	--

нашу: это – и <i>пустейший</i> анекдот, из которого ровно ничего не выходит. [ФД П 81]	<i>сасвим ништава</i> згода из које баш ништа не може настати. [ФД Ж 74]
(8а) Једанпут ћу, ако буде било места, описати овај наш први сусрет: то је <i>потпуно празна</i> анегдота из које баш ништа не излази. [ФД Мо 114]	(8в) Једном ћу, ако буде прилике, описати тај наш први сусрет: то је <i>најбесмисленији</i> смешан случај из кога се баш ништа не може закључити. [ФД Д 91]

Суперлатив у синтагми *пустейший (анекдот)* је образован од придева *пустый* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици се не подразумева поређење и исказано је елативно значење. У српском језику еквиваленти су у преводу (8а) је елатив са прилогом *потпуно + празна (анегдота)*. У преводу (8б) је еквивалент елатив са прилогом *сасвим + ништава (згода)* док је у преводу (8в) еквивалент суперлатив *најбесмисленији (случај)* што не одговара оригиналу јер се у реченици не подразумева поређење.

(9) Я <i>серезнейшим</i> образом говорю. [ФД П 119]	(9б) Говорим <i>сасвим озбиљно</i> . [ФД Ж 108]
(9а) Говорим <i>најозбиљније</i> . [ФД Мо 168]	(9в) Говорим <i>најозбиљније</i> . [ФД Д 134]

Суперлатив у синтагми *серезнейшим (образом)* је образован од придева *серезный* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици се не подразумева поређење и исказано је елативно значење. У српском језику еквиваленти у преводима (9а) и (9в) су суперлативи прилога *најозбиљније (говорим)* што не одговара оригиналу јер се из претходног контекста не подразумева поређење. У преводу (9б) је еквивалент елатив са прилогом *сасвим + озбиљно (говорим)*.

(10) Не все природы одинаковы; у многих логический выход обращается иногда в <i>сильнейшее</i> чувство, которое захватывает все существо и которое	(10б) Сто људи, сто ћуди, код многих се логички закључак претвара каткад у <i>веома смешан</i> осјећај који обузима цијело биће и који је веома тешко
--	---

очень трудно изгнать или переделатъ. [ФД П 59]	одагнати или измијенити. [ФД Ж 54]
(10а) Нису све природе једнаке; код многих људи логички закључак често се претвара у <i>најсилнији</i> осећај који захвати цело биће, и који је тешко отерати или прерадити. [ФД Мо 83]	(10в) Нису сви људи по природи исти; код многих се логички закључак претвара понекад у <i>веома снажно</i> осећање које обузима читаво биће и које је врло тешко угушити или изменити. [ФД Д 67]

Суперлатив у синтагми (ср.р.) *сильнейшее (чувство)* је образован од придева *сильный* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици се не подразумева поређење и исказано је елативно значење. У српском језику еквивалент у преводу (10а) је суперлатив *најсилнији (осећај)* што не одговара оригиналу јер се не подразумева поређење. У преводу (10б) је елатив са прилогом *веома + смешан (осјећај)* а у преводу (10в) је елатив са прилогом *веома + снажно (осећање)*.

(11) – Твоя мать – <i>современнейшее прелестнейшее</i> существо, mais... [ФД П 295]	(11б) – Твоја је мајка <i>најсавршеније и најдивније</i> створење, mais... [ФД Ж 263]
(11а) – Твоја мајка је <i>најсавршенији и најдивнији</i> створ на свету, mais... [ФД Мо 115/П]	(11в) – Твоја мајка је једно <i>изузетно савршено и дивно</i> биће, mais... * * али (франц.) [ФД Д 329]

Суперлативи у синтагми *современнейшее* и *прелестнейшее* (существо) су образовани од придева *современный* и *прелестный* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици се не подразумева поређење већ се изражава дивљење једној особи, при чему јој се приписују особине у највишем степену и исказано је елативно значење. У српском језику еквиваленти у преводима (11а) и (11б) су суперлативи *најсавршенији и најдивнији (створ)* и *најсавршеније и најдивније (створење)* што не одговара оригиналу. У преводу (11в) је еквивалент елатив са

прилогом *изузетно* + *савршено* и *дивно* (*биће*) што и семантички одговара оригиналу.

<p>(12) <i>Характернейшая</i> черта состояла в том, что Ламберт, во весь вечер, ни разу не спросил про „документ“, то есть: где же, дескать, он? [ФД П 576]</p>	<p>(12б) <i>Најзначајније је</i> што ме Ламберт за цијеле вечери није ниједанпут питао за „спис“, то јест гдје је, кобајаги, тај спис? [ФД Ж 509]</p>
<p>(12а) <i>Врло карактеристично</i> је што Ламберт целога вечера „није ни један једини пут“ запитао за „документ“, то јест: где се налази? [ФД Мо 232/III]</p>	<p>(12в) <i>Врло карактеристично</i> да Ламберт читаве вечери ниједном не упита за «документ», у смислу: а где ти је докуменат? [ФД Д 286/III]</p>

Суперлатив у синтагми (ж.р.) *характернейшая* (*черта*) је образован од придева *характерный* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици се не подразумева поређење и исказано је елативно значење. У српском језику еквивалент у преводу (12а) и (12в) је прилошка одредба за начин изражена елативом са прилогом *врло* + *карактеристично*. У преводу (12б) је еквивалент суперлатив у предикатској функцији *најзначајније је*.

Синтетички суперлатив са суфиксом *-ейш-* може понекад да буде појачан са префиксом *наи-* [Николић 1969: 121] што је у нашој грађи потврђено једним примером [види 1.1.1.1. напомена].Тамо је супелатив задржао своје значење, а у следећем примеру у два превода он има значење елатива.

<p>(13) – Еще раз вам я повторяю, барон, – твердо отчеканивая слова, говорил Версиков, – что Катерину Николаевну Ахмакову, которой я написал это недостойное и болезненное письмо, я считаю не только <i>наиблагороднейшим</i> существом, но и верхом всех совершенств! [ФД П 354]</p>	<p>(13б) – Још вам једанпут понављам, баруне, – казиваше Версиков одсјечно и разговоријетно – да Катерину Николајевну Ахмакову, којој сам написао то недостојно и ненормално писмо, сматрам не само за <i>изванредно племенито</i> створење, него и за врхунац савршенства! [ФД Ж 316]</p>
--	--

<p>(13а) – Још вам једанпут понављам, бароне, – говорио је Версилов, чврсто наглашавајући речи, – да ја Катарину Николајевну Ахмакову којој сам написао оно недостојно и болесно писмо, сматрам не само за <i>најплеменитије</i> биће, него и као врхунац савршенства!</p> <p style="text-align: right;">[ФД Мо 199/III]</p>	<p>(13в) –Још једном вам понављам, бароне, – говорио је Версилов, одлучно наглашавајући сваку реч – да Катерину Николајевну Ахмакову, којој сам написао оно недостојно и ненормално писмо, сматрам не само за <i>изузетно племенито</i> биће, него и за врхунац савршенства!</p> <p style="text-align: right;">[ФД Д 42/III]</p>
--	--

Суперлатив у синтагми (инстр.ср.р.) *наиблагороднейшим (существом)* је образован од придева *благородный* помоћу префикса *наи-* и творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици се не подразумева поређење и исказано је елативно значење. У српском језику еквивалент у преводу (12а) је суперлатив (ср.р.) *најплеменитије (биће)* што није прецизан превод јер ово је суперлатив који у датом контексту има елативно значење. У преводу (12б) је еквивалент исказан елативом са прилогом *изванредно + племенито (створење)*. И у преводу (12в) је еквивалент исказан елативом са прилогом *изузетно + племенито (биће)*. Да је у питању елативно значење показује и даљи контекст „него и за врхунац савршенства!“ где се исказује степен неке особине у највећој мери а поред тога на елативно значење поред контекста указује и интонација којом је он исказан (на коју указује знак узвика као интерпункцијско средство).

2.1.4. Синтетички суперлатив на *-ейш-* у руском језику : у српском језику елатив с обликом прилога: *врло, веома, потпуно, необично* + придев у једном преводу, прилог у другом преводу и придев у трећем преводу

У нашој грађи посведочено је дванаест примера у којима синтетичком облику суперлатива са суфиксом *-ейш-* одговарају горе наведени прилози са позитивом придева (прилога) у једном преводу, прилог у другом преводу и придев у трећем преводу у српском језику.

<p>(1) Это никому не будет известно, так и умрет, но довольно и того, что это мне известно и что я в такую минуту был способен на <i>благороднейшее</i> мгновение!</p> <p style="text-align: right;">[ФД П 306]</p>	<p>(1б) То нитко неће знати, то ће остати непознато, али је довољно и то што ја знам и што сам у такву часу био кадар да се тако <i>племенито</i> понесем!</p> <p style="text-align: right;">[ФД Ж 273/П]</p>
<p>(1а) То нико неће знати док је жив, али је довољно што је ствар мени позната и што сам у таквом часу био способан за <i>врло племените</i> радње!</p> <p style="text-align: right;">[ФД Мо 131/П]</p>	<p>(1в) То нико неће знати, у гроб ћу то однети, али је довољно и што ја то знам и што сам у таком моменту био способан за такав <i>племенит</i> тренутак!</p> <p style="text-align: right;">[ФД Д 341]</p>

Суперлатив у синтагми (ак.ср.р.) *благороднейшее* (мгновение) је образован од придева *благородный* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквивалент у преводу (1а) је елатив (мн.) *врло* + *племените* (радње). У преводу (1б) еквивалент је само прилог *племенито* (понесем) а у преводу (1в) је еквивалент придев *племенит* (тренутак) чиме није пренесено елативно значење.

<p>(2) И вот, в одно прекрасное утро, на рассвете, он вдруг находит меня замерзавшего под забором и прямо нападает на след „богатеишего“, по его мнению „дела“.</p> <p style="text-align: right;">[ФД П 306]</p>	<p>(1б) И гле, једног лијепог јутра, у зору, нађе наједном мене смрзнута удно зграде и одмах нагази на траг „<i>уносна</i> посла“, како је мислио.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Ж 393]</p>
<p>(1а) Кад ти, једнога дивнога јутра, у свануће, нађе он мене смрзнута под зидом; и тако је, како му се учинило, изненада нагазио и на траг једног „<i>одличног</i> посла“.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Мо 42/П]</p>	<p>(1в) И гле, једног лепог јутра, у зору, он наједном налази мене како се поред ограде смрзавам и директно нагази на траг „<i>веома пробитачног</i>“, по његовом мишљењу, „посла“.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Д 140/П]</p>

Суперлатив у синтагми (ген. ср.р.) *богатејшего (дела)* је образован од придева *богатый* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквивалент у преводу (1а) је придев (ген.) *одличног (посла)* а у преводу (1б) еквивалент је придев (ген.) *уносна (посла)* тако да у ова два превода није исказано елативно значење. У преводу (1в) је еквивалент елатив са прилогом *веома + пробитачног (посла)*.

<p>(3) – Так объявляю же вам, что все это – ложь, сплетение гнусных козней и клевета врагов, то есть одного врага, одного <i>главнейшего</i> и бесчеловечного, потому что у него один только враг и есть – это ваша дочь!</p> <p style="text-align: right;">[ФД П 43]</p>	<p>(3б) Онда вам кажем да је све то лаж, сплет одвратних смицалица и клевета његових непријатеља, то јест једнога непријатеља, <i>главног</i> и нечовјечног, јер он има само једног непријатеља, а то је ваша кћи!</p> <p style="text-align: right;">[ФД Ж 40]</p>
<p>(3а) – Онда вам изјављујем да је све то проста лаж, сплет одвратних интрига и клевета његових непријатеља, у ствари једнога јединога и <i>најглавнијега</i> и <i>најбешчовечнијега</i> непријатеља, зато што он има само једнога непријатеља, а тај је – ваша кћи!</p> <p style="text-align: right;">[ФД Мо 60]</p>	<p>(3в) –А ја вам кажем да је све то лаж, сплет одвратних сплетки и клевета његових непријатеља, то јест једног непријатеља, једног <i>најглавнијег</i> и нечовечног, зато што он само једног непријатеља и има – то је ваша кћи!</p> <p style="text-align: right;">[ФД Д 48]</p>

Суперлатив у синтагми (ген.) *главнейшего (врага)* је образован од придева *главный* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквивалент у преводу (3а) су два суперлатива (ген.) *најглавнијега* и *најбешчовечнијега (непријатеља)* где је управо додавањем још једног облика суперлатива вероватно преводаца хтео да нагласи елативно значење оба суперлатива што им даје контекст у коме се исказује степен особине конкретне особе у највећој мери. На елативно значење поред контекста указује и интонација којом је он исказан (на коју указује знак узвика као интерпункцијско средство). У преводу (3б) еквивалент је придев (ген.) *главног (непријатеља)* чиме није пренесено елативно значење. У преводу (3в) је

еквивалент суперлатив (ген.) *најглавнијег (непријатеља)* али контекст и нтонација којом је исказан дају му елативно значење.

(4) Это не делал нарочно, и, вероятно, сам не зная зачем, по <i>глупейшей</i> светской привычке. [ФД П 146]	(4б) То је он чинио намјерно, а вјероватно ни сам није знао зашто, из <i>потпуно глупе</i> навике бољег свијета. [ФД Ж 131]
(4а) Он је то чинио тако, вероватно ни сâм не знајући зашто, по <i>глупој</i> друштвеној навици. [ФД Мо 205]	(4в) Чинио је то намјерно, и вероватно ни сам не знајући зашто, из <i>најглупље</i> навике стечене у високом друштву. [ФД Д 163]

Суперлатив у синтагми (лок. ж.р.) *глупейшей (привычке)* је образован од придева *глупый* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквивалент у преводу (4а) је придев (лок.) *глупој (навици)* чиме није пренесено елативно значење. У преводу (4б) еквивалент је елатив (ген.) са прилогом *потпуно + глупе (навике)*. У преводу (4в) је еквивалент суперлатив (ген.) *најглупље (навике)* али контекст којом је исказан у коме нема поређења дају му елативно значење.

(5) Я настоял на том, к ее огорчению и к некоторому недоумению <i>деликатнейшего</i> Николая Семеновича, чтобы обед приносили в мою комнату. [ФД П 89]	(5б) Захтијевао сам, упркос њезину јаду и извјесној недоумици <i>необычно обзирнога</i> Николаја Семјоновича, да ми ручак донесе у собу. [ФД Ж 81]
(5а) Тражио сам, поред све њене љутње и поред извесне недоумице <i>финога</i> Николе Семјовића, да ми се ручак доноси у моју собу. [ФД Мо 124]	(5в) Успео сам, на њену жалост и уз извесну сумњу <i>веома обзирвог</i> Николаја Симјоновича, да ми ручак донесе у собу. [ФД Д 99]

Суперлатив у синтагми (ген.) *деликатнейшего (Николая Семеновича)* је образован од придева *деликатный* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици

нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквивалент у преводу (5а) је придев (лок.) *финога* (*Николаја Семјоновића*) чиме није пренесено елативно значење. У преводу (4б) еквивалент је елатив (ген.) са прилогом *необично +обзирнога* (*Николая Семјоновича*). У преводу (4в) је еквивалент елатив (ген.) са прилогом *веома +обазривог* (*Николаја Симјоновича*).

(6) Наконец с решительным, но <i>деликатнейшим</i> видом, даже как бы сгорбившись от деликтности, постучал костями пальцев к соседкам. [ФД П 164]	(6б) Напокон је одријешито, али <i>необично обзирно</i> , чак се некако згрбио од обзирности, покуцао на врата сусједама. [ФД Ж 147]
(6а) Најзад, са одлучним и <i>озбиљним</i> лицем, чак као из саучешћа, оборене главе, закуца на врата сусетки. [ФД Мо 230]	(6в) Најзад одлучно, али с <i>крајње префињеним</i> изгледом, чак као да се погурио од финоће, покуца чукљевима прстију код сусетки. [ФД Д 183]

Суперлатив у синтагми (инстр.) *деликатнейшим* (*видом*) је образован од придева *деликатный* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквивалент у преводу (6а) је придев (инстр.) *озбиљним* (*лицем*) чиме није пренесено елативно значење. У преводу (6б) еквивалент је елативна прилошка одредба за начин са прилогом *необично +обзирно*. У преводу (6в) је еквивалент елатив (инстр.) са прилогом *крајње + префињеним* (*изгледом*).

(7) Тут пустая мелкая ссора двух <i>достойнейших</i> женщин, n'est-ce pas? [ФД П 583]	(7б) То је тек ситна свађа двију <i>најчеститијих</i> жена, n'est-ce pas? [ФД Ж 516]
(7а) Ово је само безначајна свађа између двеју <i>тако добрих</i> жена, n'est-ce pas? [ФД Мо 242/III]	(7в) То је обична ситна свађа двеју <i>најчеститијих</i> жена, n'est-ce pas? [ФД Д 294/III]

Суперлатив у синтагми (ген.мн.) *достойнейших (женицин)* је образован од придева *достойный* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквивалент у преводу (7а) је елатив (ген.мн.) са одређеном заменицом *тако + добрих (жена)*. У преводу (7б) и (7в) је еквивалент суперлатив (ген.мн.) са *најчеститијих* жена којим је исказано елативно значење јер у реченици нема поређења.

<p>(8) Этот <i>мизернейший</i> анекдот о ничтожном поручике я нарочно хочу не пропустить, так как весь Версилов вспоминается мне не иначе, как со всеми мельчайшими подробностями обстановки тогдашней роковой для него минуты.</p> <p style="text-align: right;">[ФД П 299]</p>	<p>(8б) Намјерно нећу да изоставим ту <i>дозлабога бједну</i> згоду о кукавном поручнику зато што сад не могу Версилова замислити без свих, па и најмањих појединости тога догађаја, који је за њега био кобан.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Ж 267/Ш]</p>
<p>(8а) Ову <i>глупу</i> анегдоту о бедном поручнику нарочито нећу да пропустим, јер данас Версилова не могу да замислим без свих тих и најситнијих појединости тадашњег, за њега судбоноснога догађаја.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Мо 121/Ш]</p>	<p>(8в) Ову <i>најбезначајнију</i> договорштину са бедним поручником нећу намерно да изоставим пошто се данас Версилова друкчије не сећам до са свим најмањим појединостима тог за њега судбоносног тренутка.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Д 333]</p>

Суперлатив у синтагми *мизернейший (анекдот)* је образован од придева *мизерный* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквивалент у преводу (8а) је придев (ак.ж.р.) *глупу (анегдоту)* чиме није пренесено елативно значење. У преводу (8б) еквивалент је елатив са прилогом *дозлабога + бједну (згоду)*. У преводу (8в) еквивалент је суперлатив *најбезначајнију (договорштину)* који има елативно значење јер у реченици нема поређења.

<p>(9) У этого Версилова была <i>подлейшая</i> замашка из высшего тона: сказав</p>	<p>(9б) Тај је Версилов имао <i>веома гадан</i> обичај, својствен отмјену друштву:</p>
--	--

<p>(когда нельзя было иначе) несколько преумных и прекрасных вещей, вдруг кончить нарочно какою-нибудь глупостью, вроде этой догадки по седину Макара Ивановича и про влияние ее на мать.</p> <p>[ФД П 146]</p>	<p>пошто би рекао (кад није могао друкчије) неколико веома паметних и лијепих ријечи, свршио би намјерно каквом бесмислицом, као што је било ово нагађање о сјединама Макара Ивановича и њихову утјецају на моју мајку.</p> <p>[ФД Ж 131]</p>
<p>(9а) Овај Версилов има <i>рђав</i> обичај који спада у тон бољега друштва: пошто рекне (кад није могло друкчије) неколико врло паметних и дивних ствари, наједаред заврши нарочито неком глупошћу, као што је ово нагађање о седињи Макара Ивановича и о њеном утицају на моју мајку.</p> <p>[ФД Мо 205]</p>	<p>(9в) Тај Версилов је имао <i>веома ружан</i> обичај, својствен високом друштву: пошто би рекао (кад није могао друкчије) неколико веома паметних и дивних ствари, наједном би намерно завршио неком глупошћу, као што је ово нагађање о седиј косо Макара Ивановича и о њеном утицају на мајку.</p> <p>[ФД Д 162]</p>

Суперлатив у синтагми (ж.р.) *подлейшая* (*замашка*) је образован од придева *подлый* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквивалент у преводу (9а) је придев *рђав* (*обичај*). У преводу (9б) и (9в) еквиваленти су елативи са прилогом *веома* + *гадан* и *ружан* (*обичај*).

<p>(10) Он всю жизнь свою, каждый день может быть, мечтал с засосом и с умышлением о <i>полнейшей</i> праздности, так сказать доведя идеал до абсолюта – до бесконечной независимости, до вечной свободы мечты и праздного созерцания.</p> <p>[ФД П 115]</p>	<p>(10б) Он је сав свој живот, сваки божји дан, можда, снатрио занесено и раздрагано о <i>најпотпунијој</i> дангуби, да тако кажем, уздижући идеал до врхунца – до бескрајне независности, до вјечите слободе снатрења и докона размишљања.</p> <p>[ФД Ж 105]</p>
--	---

<p>(10а) Целога свога живота, свакога дана може бити, маштао је са slashћу и нежно о <i>потпуној беспослици</i>, доводећи, тако да кажем, овај идеал до апсолутног – до бесконаче независности, до вечите слободе маштања и размишљања о нераду.</p> <p>[ФД Мо 162]</p>	<p>(10в) Он је читавог свог живота, можда сваког дана маштао са slashћу и гануто о <i>потпуном</i> нераду, тако да кажем, доводећи идеал до крајње границе – до бескрајне независности, до вечите слободе маштања и доконог размишљања.</p> <p>[ФД Д 129]</p>
---	---

Суперлатив у синтагми (лок.) *полнейшей (праздности)* је образован од придева *полный* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквивалент у преводу (10а) је придев (лок.ж.р.) *потпуној (беспослици)* чиме је пренесено елативно значење јер се из контекста види да је реч о *беспослици* у највишем степену без поређења. У преводу (10б) еквивалент је суперлатив (лок.ж.р.) *најпотпунијој (дангуби)* чиме је такође исказано елативно значење јер је суперлативом исказана особина у највишем степену без поређења. У преводу (10в) је еквивалент придев (лок.) *потпуном (нераду)* чиме је пренесено елативно значење јер се из контекста види да је реч о *нераду* у највишем степену без поређења.

<p>(11) – А вы зачем давеча тоже молчали и не спросили? – раздвинул он рот в <i>самодовольнейшую</i> улыбку.</p> <p>[ФД П 256]</p>	<p>(11б) А зашто сте и ви шутјели и нисте ништа питали? – развуче он усне у смијешак, <i>задовољан</i> сам собом.</p> <p>[ФД Ж 229]</p>
<p>(11а) – А ви што сте такође ћутали, и нисте питали? – развуче он уста, <i>задовољан</i> сам собом.</p> <p>[ФД Мо 59/III]</p>	<p>(11в) А зашто сте и ви малочас ћутали и нисте упитали? – развуче он уста у осмех, <i>врло задовољан</i> собом.</p> <p>[ФД Д 286]</p>

Суперлатив у синтагми (ак.ж.р.) *самодовольнейшую (улыбку)* је образован од придева *самодовольный* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквивалент у преводу (11а) и (11б) је трпни глаголски придев *задовољан (сам собом)* чиме није

пренесено елативно значење. У преводу (11в) еквивалент је елатив са прилогом *врло* + *задовољан* где је трпни глаголски придев трансформисан.

(12) Он видимо торжествовао, он весело смотрел на меня, точно чем-то <i>хитрейшим</i> образом поймал и уличил меня. [ФД П 162]	(12б) Он је, очито, ликовао и весело ме гледао, баш као да ме је <i>необично лукаво</i> уловио у нечему и раскринкао. [ФД Ж 145]
(12а) Он је очевидно ликовао, весело ме гледао као да ме је нечем на <i>лукав</i> начин ухватио и због нечега ме окривио. [ФД Мо 227]	(12в) Он је очигледно ликовао, радосно ме гледао као да ме је на <i>веома лукав</i> начин ухватио у нечему недозвољеном. [ФД Д 180]

Суперлатив у синтагми (инстр.) *хитрейшим (образом)* је образован од придева *хитрый* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквивалент у преводу (12а) је придев *лукав (начин)*. У преводу (12б) је еквивалент прилошка одредба за начин са прилогом *веома* + *лукаво*. У преводу (12в) еквивалент је елатив са прилогом *веома* + *лукав (начин)*.

2.1.5. Синтетички суперлатив на *-ейш-* у руском језику : елатив у облику *компаратива придева* у српском језику

У нашој грађи су посведочена два примера у којима синтетичком облику суперлатива са суфиксом *-ейш-* одговара компаратив придева у српском језику.

(1) Я готов уступить, как созданию <i>слабейшему</i> , но почему тут право, почему она так уверена, что я это обязан, – вот что оскорбительно! [ФД П 33]	(1б) Ја сам вољан да јој се макнем као <i>слабијем</i> створу, али одакле јој то право, зашто је она тако увјерена да ја то морам учинити – ето шта ме вређа! [ФД Ж 31]
(1а) Али готов сам да јој уступим као	(1в) Спреман сам да је пропустим као

<p><i>слабијем</i> створу, али ту нема права; због чега би то она била уверена да сам ја на то обавезан, – ето то је оно што ме љути.</p> <p>[ФД Мо 47]</p>	<p><i>слабије</i> створење, али одакле јој то право, зашто је она тако убеђена да ја то морам – ето шта ме вређа!</p> <p>[ФД Д 38]</p>
---	--

Суперлатив у синтагми (дат.ср.р.) *слабейшем* (*созданью*) је образован од придева *слабый* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквивалент у преводу (1а) и (1б) је компаратив (дат.) *слабијем* (*створу*). У преводу (1в) је еквивалент компаратив (ср.р.) *слабије* (*створење*). У сва три превода поред компаратива нема поређења и тако је пренесено елативно значење.

<p>(2) Кроме нищеты, стояло нечто безмерно <i>серезнейшее</i>, – не говоря уже о том, что все чаще была надежда выиграть процесс о наследстве, затеянный уже год у Версилова с князьями Сокольскими, и Версиров мог получить в самом ближайшем будущем имение, ценностью в семьдесят, а может и несколько более тысяч.</p> <p>[ФД П 22]</p>	<p>(2б) Поред немаштине <i>било је</i> ту и нешто <i>кудикамо озбиљније</i> – а да и не говорим о томе да је још било наде да ће добити парницу коју је већ годину дана водио око баштине с кнезовима Сокољским, и да је Версиров могао у скорој будућности баштинити имутак вриједан седамдесет, а можда и нешто више тисућа рубаља.</p> <p>[ФД Ж 22]</p>
<p>(2а) Сем сиромаштва <i>била је</i> ту и једна <i>озбиљнија</i> ствар, – да не говорим о томе да је Версиров имао изледа да добије парницу коју је око наслеђа повео још пре годину дана са кнезовима Сокољским, и Версиров је могао, у најближој будућности, добити имање у вредности од седамдесет, а можда и више хиљада рубаља.</p>	<p>(2в) Осим беде <i>постојало је</i> нешто <i>неупоредиво озбиљније</i> а да не говорим већ о томе да је још било наде да Версиров добије парницу око наслеђа коју је повео пре годину дана с кнежевима соколским, и могао је добити у најскоријој будућности имање у вредности од седамдесет а можда и нешто више хиљада рубаља.</p>

Суперлатив *серезнейшее* је образован од придева *серезный* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. Суперлатив је употребљен у предикативној функцији. У српском језику еквивалент у преводу (2а) је компаратив (ж.р.) *озбиљнија* (*ствар*). У преводу (2б) је компаратив испред кога је и прилог *кудикамо* + *озбиљније* чиме се исказује елативно значење. У преводу (2в) је еквивалент компаратив испред кога је и прилог *неупоредиво* + *озбиљније* чиме се исказује елативно значење. У сва три превода поред компаратива нема поређења и тако је пренесено елативно значење.

2.1.6. Синтетички суперлатив на *-ейш-* у руском језику: елатив у облику *један од* + *генитив множине суперлатива* у српском језику

У нашој грађи је посведочено пет примера у којима синтетичком облику суперлатива са суфиксом *-ейш-* одговара елатив у облику *један од* + *генитив множине суперлатива* у српском језику

(1) Отец ее скончался, и она – <i>богатеишая</i> из вдов. [ФД П 614]	(1б) Отац јој је умро, па је она <i>једна од најбогатијих</i> удовица. [ФД Ж 543/III]
(1а) Отац јој је умро, а она је <i>једна од најбогатијих</i> удовица. [ФД Мо 286/III]	(1в) Отац јој је умро па је она <i>једна од најбогатијих</i> удовица. [ФД Д 327/III]

Суперлатив (ж.р.) *богатеишая* је образован од придева *богатый* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. Суперлатив је употребљен у предикативној функцији. У српском језику еквивалент у сва три превода је конструкција *једна од* + *најбогатијих* (*удовица*) где је реч о оцењивачкој а не прецизној особини којом је пренесено елативно значење.

2) В прошлом году он еще служил в	2б) Прије годину дана служио је још
-----------------------------------	-------------------------------------

одном из <i>виднейших</i> кавалерийских гвардейских полков, но принужден был сам подать в отставку, и все знали из каких причин. [ФД П 249]	у <i>једном од најугледнијих</i> коњичких гардијских пукова, али је морао сам иступити из њега, а сви су знали из којих разлога. [ФД Ж 222/II]
2а) Годину дана раније још је служио у <i>једном од најотменијих</i> коњичких гардијских пукова, али је морао да сâм поднесе оставку, и цео свет је знао зашто. [ФД Мо 49/II]	2в) Прошле године је служио у <i>једном од најугледнијих</i> коњичких гардијских пукова, али је морао сам да поднесе оставку, и сви су знали зашто. [ФД Д 278]

Суперлатив (ген.мн.) *виднейших (полков)* је образован од придева *видный* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику у преводу (2а) еквивалент је конструкција (лок.јед.) *у једаном од + најотменијих (пукова)* где је реч о оцењивачкој карактеристици којом је пренесено елативно значење. У преводу (2б) и (2в) је конструкција (лок.јед.) *у једном од најугледнијих (пукова)* којом је такође пренесено елативно значење.

(3) Эту длинную тираду о смехе я помещаю здесь с умыслом, даже жертвуя течением рассказа, ибо считаю ее одним из <i>серьезнейших</i> выводов моих из жизни. [ФД П 390]	(3б) Ову дугачку тираду о смијеху уметнуо сам овамо намјерно, чак науштрб тока приповиједања, јер држим да <i>је</i> то <i>један од најозбиљнијих</i> закључака које сам извео из живота. [ФД Ж 347]
(3а) Ову дугачку тираду о смеју забележио сам овде хотимично, и на штету причања, пошто је сматрам као <i>једно од</i> мојих <i>најозбиљнијих</i> сазнања о животу. [ФД Мо 249/II]	(3в) Ову дугу тираду о смеху бележим овде смишљено, чак на уштрб тока приче, јер сматрам да <i>је</i> то <i>једно од</i> мојих <i>најозбиљнијих</i> животних сазнања. [ФД Д 83/II]

Суперлатив (ген.мн.) *серьезнейших (выводов)* је образован од придева *серьезный* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. Суперлатив је употребљен у предикативној функцији. У српском језику еквивалент у преводу (3а) и (3в) је конструкција *једно од мојих најозбиљнијих (сознања)*. У преводу (3б) еквивалент је конструкција *један од + најозбиљнијих (закључака)* којом је пренесено елативно значење.

(4) Взгляд на него был один из <i>тяжелейших</i> моих первых впечатлений по приезде. [ФД П 22]	(4б) Поглед на њега био ми је <i>један од најмучнијих</i> дојмова након доласка. [ФД Ж 21]
(4а) Поглед на њега био је <i>један од најтежих</i> мојих првих утисака после доласка. [ФД Мо 32]	(4в) Поглед на њега био је за мене <i>један од најтежих</i> првих утисака након мог доласка. [ФД Д 25]

Суперлатив (ген.мн.) *тяжелейших (впечатлений)* је образован од придева *тяжелый* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквивалент у преводу (4а) и (4в) је конструкција *један од најтежих (утисака)*. У преводу (4б) еквивалент је конструкција *један од + најмучнијих (дојмова)* којом је пренесено елативно значење.

(5) Деньги и теперь еще лежат, ее ожидая, и теперь еще Катерина Николаевна надеется, что она переменит решение; но этого не случится, и я знаю про то наверно, потому что я теперь – <i>один из самых близких</i> знакомых и друзей Анны Андреевны. (ФД П 617)	(5б) Тај новац још и сад лежи и чека њу, и Катерина Николајевна се још и сад нада да ће се она предломислити; али се то неће збити, а то поуздано знам зато што сам сад <i>један од најприснијих</i> зналаца и пријатеља Ане Андрејевне. (ФД Ж 546)
(5а) Новац лежи још и данас и чека њу;	(5в) Тај новац и сад стоји и чека је и

<p>Катарина Николајевна се и сад непрестано још нада да ће она променити своју одлуку, али то неће бити, знам поуздано, зато што сам сад <i>један од најближих</i> познаника и пријатеља Ане Андрејевне.</p> <p style="text-align: right;">(ФД Мо 290/Ш)</p>	<p>Катерина Николајевна се и још сад нада да ће она променити одлуку; али то се неће десити, то знам поуздано јер сам ја сад <i>један од најближих</i> познаника и пријатеља Ане Андрејевне.</p> <p style="text-align: right;">(ФД Д 331/Ш)</p>
--	---

У примеру (5) се налази суперлатив (ген. мн.) *самых близких* у склопу конструкције генитива *один из*, односећи се на именице (ген. мн.) *знакомых и друзей*. Еквивалент у српском језику у примерима (5а) и (5в) је *један од најближих (познаника и пријатеља)* а у примеру (5б) *један од најприснијих (зналаца и пријатеља)*. Из контекста се види да конкретна особа није најближи познаник што би имало суперлативно значење, већ је та особа *једна од најближих* познаника што има оцењивачи карактер особине чиме се исказује елативно значење.

2.1.7. Синтетички суперлатив на *-ейши-* у руском језику : елатив у облику *један од + генитив множине придева* (или само суперлатив придева) у једном преводу и елатив у облику *један од + генитив множине суперлатива* у друга два превода у српском језику

У нашој грађи су посведочена три примера овог типа еквивалената што је првенствено зависило од преводаца.

<p>(1) Вот это-то впечатление, замечу вперед, вот именно эта-то двойственность планов и целей моих, определившаяся еще в Москве и которая не оставляла меня ни на один миг в Петербурге (ибо не знаю, был ли такой день в Петербурге, который бы я не ставил впереди моим</p>	<p>(1б) Ето баш тај осјећај, напомињен унапријед, ето баш то двојство мојих планова и циљева, које се разабирало већ у Москви и које ме није ни на тренутак напуштало у Петрограду (јер не знам је ли било у Петрограду дана који нисам одредио себи као крајњи рок да раскинем с њима и одем) – то је</p>
---	--

<p>окончательным скором, чтобы порвать с ними и удалиться), – эта двойственность, говорю я, и была, кажется, одною из <i>главнейших</i> причин многих моих неосторожностей, наделанных в году, многих мерзостей, многих даже низостей и, уж разумеется, глупостей.</p> <p>[ФД П 20]</p>	<p>двојство, кажем, и било, чини се, <i>један од најважнијих</i> узрока многим мојим несмотреностима које сам починио за ову годину дана многим гадаријама па чак и многим неваљалствима и, наравно, глупостима.</p> <p>[ФД Ж 20]</p>
<p>(1а) Ево овај осећај, одмах примећујем, ево баш ово двојство мојих планова и циљева одређених још у Москви, које ме није остављало ни за један тренутак у Петрограду (јер не знам да ли је било једног јединог дана у Петрограду да нисам стајао пред својим последњим роком да с њима прекинем и да се удаљим) – то је двојство, кажем, и јесте било <i>један од главних</i> узрока многих мојих неразумности почињених те године, многих гадости, чак многих подлости и, разуме се и глупости.</p> <p>[ФД Мо 29]</p>	<p>(1в) Ето, баш тај утисак, да унапред кажем, управо ово двојство планова и циљева мојих које се испољило још у Москви и које ме није запуштало ни за један тренутак у Петрограду (јер не знам да ли је био дан у Петрограду да претходно нисам био одредио за мој крајњи рок да прекинем с њима и да одем) – то двојство, кажем, и било је, изгледа, <i>један од најглавнијих</i> узрока многих мојих несмотрености које сам починио за ову годину дана, многих гадости, чак многих подлости и, наравно глупости.</p> <p>[ФД Д 23]</p>

Суперлатив (ген.мн.) *главнейших (причин)* је образован од придева *главный* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквивалент у преводу (1а) је конструкција *један од + главних (узрока)* којом није пренесено елативно значење јер је уместо суперлатива употребљен позитив придева. У преводима (1б) и (1в) еквивалент је конструкција *један од + најважнијих* (1б) и *најглавнијих* (1в) (*узрока*) којом је пренесено елативно значење.

(2) У нее был ребенок от князя Сергея Петровича (по сумасшествию, а не по любви; это – один из <i>подлейших</i> поступков князя Сергея Петровича);... [ФД П 508]	(2б) Имала је дијете с кнезом Сергејом Петровичем (из лудости, а не из љубави; што је <i>један од најсрамнијих</i> поступака кнеза Сергеја Петровича);... [ФД Ж 451]
(2а) Имала је дете с кнезом Сергијем Петровићем (из лудила, а не из љубави; то је <i>најподлији</i> поступак кнеза Сергија Петровића);... [ФД Мо 136/III]	(2в) Имала је дете са кнезом Сергејем Петровичем (из лудости, а не из љубави; то је <i>један од најсрамнијих</i> поступака кнеза Сергеја Петровича);... [ФД Д 213/III]

Суперлатив (ген.мн.) *подлейших* (*поступков*) је образован од придева *подлый* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. Суперлатив је употребљен у предикативној функцији. У српском језику еквивалент у преводу (2а) је суперлатив *најподлији* (*поступак*). У преводима (2б) и (2в) еквивалент је конструкција *један од + најсрамнијих* (2б) и *најсрамнијих* (2в) (*поступака*) којом је пренесено елативно значење.

(3) В характере Крафта одною из <i>сильнейших</i> черт была деликатность. [ФД П 68]	(3б) У Крафтову је карактеру <i>једна од најизразитијих</i> црта била танкоћутност. [ФД Ж 62]
(3а) У Крафтовом карактеру <i>најистакнутија</i> црта била је – нежност. [ФД Мо 95]	(3в) У Крафтовом карактеру <i>једна од најјачих</i> црта била је обзирност. [ФД Д 76]

Суперлатив (ген.мн.) *сильнейших* (*черт*) је образован од придева *сильный* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквивалент у преводу (3а) је суперлатив (ж.р.) *најистакнутија* (*црта*). У преводима (3б) и (3в) еквивалент је конструкција

једна од + *најистакнутијих* (3б) и *најјачих* (3в) (*црта*) којом је пренесено елативно значење.

2.1.8. Синтетички суперлатив на *-ейш-* у руском језику : елатив у облику *један од* + *генитив множине суперлатива* у једном преводу, суперлатив са префиксом *нај-* у другом преводу и лексичка јединица у трећем преводу

У нашој грађи посведочен је један пример оваквих еквивалената.

(1) Это – дворянин <i>древнейшего</i> рода и в то же время парижский коммунар. [ФД П 624]	(1б) Он је <i>племић-кољеновић</i> , а у исти мах парижки комунар. [ФД Ж 551/III]
(1а) Он је племић из <i>најстаријих</i> давнина, и, у исто време, париски комунац. [ФД Мо 299/III]	(1в) Он је из <i>једне од најстаријих</i> племићких породица и у исто време париски комунар. [ФД Д 337/III]

Суперлатив (ген.) *древнейшего* образован је од придева *древний* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*. У синтагми *древнейшего рода* има значење елатива (врло стар). Али с обзиром на ванјезичке прилике (јер ти врло стари родови и најстарији из рода Рјурикових) контекстуално се изједначава са значењем суперлатива. Овај облик суперлатива у атрибутивној функцији има три различита преводилачка решења.

У преводу (1а) (ген. ж.р.) *најстаријих давнина* употребљена је синтагма у постпозицији али је у њему именица *род* замењена именицом *давнина*. Та конструкција делује као плеоназам и стилски је неадекватно везивати суперлатив са давнином. И у преводу није исказано супрлативно значење. У преводу (1б) *племић-кољеновић* је исказано елативно значење позицијом у постпозицији именицом *кољеновић*. У преводу је блиска повезаност елатива са суперлативом. Због трансформације придев → именица изостала је повезаност елативног значења са суперлативом. Именица не може да исказе суперлативно значење. Има само лексички значење елатива. У преводу (1в) (ген. ж.р.) *једне од најстаријих (племићких породица)* употребљена је синтагма састављена од броја један и

суперлатива са префиксом *нај* - па се на тај начин синтаксичким средствима исказује елативно значење.

2.1.9. Синтетички суперлатив на *-ейш-* у руском језику : елатив са обликом прилога: *врло, веома, потпуно, необично* + придев у три превода, елатив са префиксоидом *пре-* и суперлатив са префиксоидом *веле-* у српском језику

У нашој грађи посведочена су два примера у којима синтетичком облику суперлатива са суфиксом *-ейш-* одговара елатив са обликом *прилог врло* + придев у три превода, елатив са префиксоидом *пре-* у једном преводу и суперлатив са префиксоидом *веле-* у српском језику.

<p>(1) Он был весь проникнут, с ног до головы, какою – то <i>главнейшею</i> идеей, которую желал формулировать и мне изложить.</p> <p style="text-align: right;">[ФД П 456]</p>	<p>(1б) Био је сав прожет нечим, од главе до пете, некаквом <i>велеважном</i> идејом коју је хтио формулирати и изложити ми је.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Ж 405/Ш]</p>
<p>(1а) Био је цео нечим обузет, од главе до пете, неком <i>врло важном</i> мишљу коју је желео да формулише и да ми изложи.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Мо 62/Ш]</p>	<p>(1в) Био је сав нечим обузет, од главе до пете, неком <i>врло важном</i> идејом, коју је желео да формулише и да ми је изложи.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Д 155/Ш]</p>

Суперлатив (инстр.ж.р.) *главнейшею (идеей)* је образован од придева *главный* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквивалент у преводу (1а) и (1в) је елатив са прилогом *врло* + *важном* (*утисака*) и (*идејом*). У преводу (1б) еквивалент је елатив (инстр.ж.р.) *велеважном (идејом)* који је образован помоћу префиксоида *веле-*, творбене основе придева *важан* (за ж.р. *важна*) и падешког наставка *-ом* чиме је пренесено елативно значење.

<p>(2) При этом замечу, что Макар Иванович был настолько остроумен,</p>	<p>(2б) Овдје напомињем да је Макар Иванович био толико бистар да није</p>
---	--

<p>что никогда не прописывал, его высокородия <i>достопочтеннейшего</i> господина Андрея Петровича своим „благодетелем“, хотя и прописывал неуклонно в каждом письме всенижайший поклон, испрашивая у него милости, а на самого его благословение божие.</p> <p>[ФД П 17]</p>	<p>„Његова Племенитог <i>препоштованог</i> господина Андреја Петровича“ никако назвао својим „добротвором“, иако је редовито у сваком писму слао свој <i>препонизни</i> поздрав, молећи за себе његову милост, а за њега божји благослов.</p> <p>[ФД Ж 17]</p>
<p>(2а) Овде бележим да је Макар Ивановић био толико оштроуман да никад није „Његово Високородије, <i>врло уваженога</i> господина Андреју Петровића“ назвао у писму својим „добротвором“; иако је, без изузетка у сваком писму слао свој <i>најпонизнији</i> поздрав, молећи га да му буде наклоњен, и да њега самога, Бог благослови.</p> <p>[ФД Мо 25]</p>	<p>(2в) Узгред да споменем да је Макар Иванович био тако оштроуман да никад у писму није називао „његово благородство <i>велеуваженог</i> господина Андреја Петровича“ својим „добротвором“, мада је редовно у сваком писму слао свој <i>најпонизнији</i> поздрав, тражећи од њега милости, а за њега самог благослов божији.</p> <p>[ФД Д 155/П]</p>

Суперлатив (ген.) *достопочтеннейшего (господина)* је образован од придева *достопочетный* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквивалент у преводу (2а) је (ген.) елатива са прилогом *врло + уваженога (господина)*. У преводу (2б) је еквивалент (ген.) *препоштованог* (господина) који је образован помоћу елативног префикса *пре-* и творбене основе придева *поштован*. У примеру (2в) еквивалент је (ген.) *велеуваженог (господина)* који је образован помоћу префиксоида *веле-* и творбене основе придева *уважен* чиме је пренесено елативно значење.

2.1.10. Синтетички суперлатив на *-ейш-* у руском језику : елатив са прилозима:
врло, веома + придев у два превода и синтагматски израз у трећем преводу

У нашој грађи је посведочен један пример у којем синтетичком облику суперлатива са суфиксом *-ейш-* одговара елатив са прилогом *врло, веома* + придев у два превода и синтагматски израз у трећем преводу.

(1) <i>Любезнейший</i> был человек, а превозноситься любил беспримерно. [ФД П 437]	(1б) Био је <i>душа од човјека</i> , али се преко сваке мјере радо узносио. [ФД Ж 389/III]
(1а) Био је <i>врло добар</i> човек, али је волео да се бескрајно преузноси. [ФД Мо 35/III]	(1в) Био је <i>веома љубазан</i> човек, али невероватно је волео да се хвалише. [ФД Д 134/III]

Суперлатив *любезнейший* (*человек*) је образован од придева *любезный* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквивалент у преводу (1а) је елатив са прилогом *врло + добар* (*човек*). У преводу (1б) је еквивалент синтаксичка конструкција *душа од човјека* што значи „душеван човек, веома добар“ чиме је исказано елативно значење. У примеру (1в) еквивалент је елатив са прилогом *веома + љубазан* (*човек*).

2.1.11. Синтетички суперлатив на *-айш-* у руском језику : елатив с обликом прилога: *врло, и те како* + позитив придева у српском језику

У нашој грађи је посведочен један пример у којем синтетичком облику суперлатива са суфиксом *-айш-* одговара елатив са прилогом *врло*, + придев у два превода и елатив са прилогом *и те како* + позитив придева у трећем преводу.

(1) – Бонмо великолепное, и, знаешь, оно имеет <i>глубочайший</i> смысл ... [ФД П 208]	(1б) – Изврсна досјетка, и знаш да има <i>и те како дубок</i> смисао ... [ФД Ж 185]
(1а) – Одлична духовитост, и, знаш,	(1в) – Досетка је изванредна, и знаш,

има свој <i>врло дубок</i> смисао ... [ФД Мо 289]	она има <i>врло дубок</i> смисао... [ФД Д 230]
--	---

Суперлатив *глубочайший* (*смысл*) је образован од придева *глубокий* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквивалент у преводу (1а) и (1в) је елатив са прилогом *врло + дубок* (*смисао*). У преводу (1б) еквивалент је елатив са синтаксичком конструкцијом *и те како + дубок* (*смисао*). И овде је исказано елативно значење јер синтаксичка конструкција *и (те) како* има семантичко значење „врло, веома у пуној мери“.

2.1.12. Синтетички суперлатив на *-айш-* у руском језику : елатив с обликом прилога: *изузетно, изванредно* + позитив придева у једном преводу и придев у другом преводу

У нашој грађи је посведочен један пример у којем синтетичком облику суперлатива са суфиксом *-айш-* одговара елатив са прилогом *изузетно, изванредно* + придев у два превода и придев у трећем преводу.

(1) – Ну, я вам скажу это прямо, потому что считаю вас за <i>величайший</i> ум ... [ФД П 568]	(1б) – Па добро, рећи ћу вам то отворено зато што држим да сте <i>изванредно паметни</i> ... [ФД Ж 503/III]
(1а) – Добро, рећи ћу вам отворено, зато што вас сматрам <i>великим</i> умом ... [ФД Мо 221/III]	(1в) – Па рећи ћу вам отворено, јер сматрам да сте човек <i>изузетно паметан</i> ... [ФД Д 278/III]

Суперлатив *величайший* (*ум*) је образован од придева *великий* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику еквивалент у преводу (1а) је придев (инст.) *великим умом* чиме није пренесено елативно значење и зато превод није прецизан. У преводу (1б) је еквивалент елатив са прилогом *и изванредно + паметни* ...где је

употребљен облик придева у множини а именица је изостављена с тим, што се јасно види да се мисли на одређеног човека коме се и обраћа говорник. У примеру (1в) еквивалент је елатив са прилогом *изузетно* + *паметан* (човек).

2.1.13. Синтетички суперлатив на *-ајш-* у руском језику : суперлатив са префиксом *нај-* у једном преводу и елатив с обликом прилога: *врло*, *веома*, *грдно* + придев (глагол и глаголски придев) у другим преводима

У нашој грађи је посведочена су три примера у којем синтетичком облику суперлатива са суфиксом *-ајш-* одговара суперлатив са префиксом *нај-* у четири превода, елатив са обликом прилог *врло* + придев у једном преводу, елатив са прилогом *грдно* + глагол у једном преводу и елатив са прилогом *врло* + глаголски придев у два превода.

(1) – Это – ты! – воскликнул он радостно и в то же время как бы в <i>величайшем</i> удивлении. [ФД П 505]	(1б) – То си ти! – узвикнуо је радосно, а у исти мах <i>врло</i> <i>зачуђено</i> . [ФД Ж 449]
(1а) – Јеси ти то! – узвикну он радосно и у исто време са <i>највећим</i> изненађењем. [ФД Мо 132/III]	(1в) – То си ти! – узвикну радосно али у исто време некако <i>веома</i> <i>зачуђено</i> . [ФД Д 210/III]

Суперлатив (лок.ср.р.) *величайшем* (*удивлении*) је образован од придева *великий* помоћу творбеног суфикса *-ејш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику у преводу (1а) еквивалент је суперлатив *највећим* (*изненађењем*) и пошто у реченици нема поређења овај суперлатив исказује елативно значење. Еквивалент у преводу (1б) и (1в) је прилошка одредба за начин, тј. елатив са прилогом *врло* + *зачуђено* где се трпни глаголски придев трансформисао односно адвербијализовао.

(2) Мне жалъ, что не могу вам сейчас сообщить всех обстоятельств, но	(2б) Жао ми је што вам не могу сад одмах изнијети све околности, али вам
--	--

уверяю вас честью, я давным-давно уже смотрю на мой несчастный поступок в Эмсе с <i>глубочайшим</i> раскаянием. [ФД П 210]	јамчим својом чашћу да се већ одавно <i>грдно кајем</i> због свог нечасног поступка у Емсу. [ФД Ж 187]
(2а) Жао ми је што не могу одмах да вам саопштим све околности; али вас уверавам својом чашћу да се већ одавно и одавно <i>најдубље</i> кајем због свога несрећног поступка у Емсу. [ФД Мо 291]	(2в) Жао ми је што сад не могу да вам изнесем све околности; али уверавам вас својом чашћу да се већ одавно и <i>дубоко кајем</i> због свог несрећног поступка у Емсу. [ФД Д 232]

Суперлатив (инстр.ср.р.) *глубочайшим (раскаянием)* је образован од придева *глубокий* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику у преводу (2а) еквивалент је суперлатив прилога *најдубље (кајем)* и пошто у реченици нема поређења овај суперлатив исказује елативно значење. Еквивалент у преводу (2б) и (2в) је прилошка одредба за начин, тј.елатив са прилогом *грдно (2б)* и *дубоко (2в) + кајем*.

(3) Вспоминая прежние разговоры со мной и сообразив множество <i>мельчайших</i> обстоятельств, она не могла усомниться в верности известия. [ФД П 552]	(3б) Сјећајући се својих пријашњих разговора са мном и узимајући у обзир мноштво <i>најситнијих</i> околности, она није могла посумњати у истинитост те вијести. [ФД Ж 489]
(3а) Сећајући се ранијих разговора самном, и доведши у везу много <i>врло ситних</i> околности, није могла да посумња у тачност Ламбертовог саопштења. [ФД Мо 198/III]	(3в) Сећајући се својих ранијих разговора са мном, а пошто је довела у везу <i>најситније</i> околности, није могла посумњати у истинитост те вести. [ФД Д 262/III]

Суперлатив (ген.мн.) *мельчайших (обстоятельств)* је образован од придева *мелкий* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. У српском језику у преводу (3а) еквивалент је елатив са прилогом *врло + ситних (околности)* а пошто у реченици нема поређења овај суперлатив исказује елативно значење. Еквивалент у преводу (3б) и (3в) је суперлатив (ген.мн.) *најситнијих (околности)* (3б) и (ак.мн.) *најситније (околности)*. У овој реченици суперлативи су употребљени без поређења и овде имају елативно значење.

2.1.14. Аналитички суперлатив са заменицом *самый* у синтаксичкој конструкцији *один из + самых + генитив множине придева* у руском језику : синтаксичка конструкција *један од + генитив множине придева* у српском језику

У нашој грађи посведочено је четири примера оваквог вида еквивалента.

<p>(1) Деньги и теперь еще лежат, ее ожидая, и теперь еще Катерина Николаевна надеется, что она переменит решение; но этого не случится, и я знаю про то наверно, потому что я теперь – <i>один из самых близких</i> знакомых и друзей Анны Андреевны.</p> <p>[ФД П 617]</p>	<p>(1б) Тај новац још и сад лежи и чека њу, и Катерина Николајевна се још и сад нада да ће се она предомислити; али се то неће збити, а то поуздано знам зато што сам сад <i>један од најприснијих</i> зналаца и пријатеља Ане Андрејевне.</p> <p>[ФД Ж 546]</p>
<p>(1а) Новац лежи још и данас и чека њу; Катерина Николајевна се и сад непрестано још нада да ће она променити своју одлуку, али то неће бити, знам поуздано, зато што сам сад <i>један од најближих</i> познаника и пријатеља Ане Андрејевне.</p> <p>[ФД Мо 290/III]</p>	<p>(1в) Тај новац и сад стоји и чека је и Катерина Николајевна се и још сад нада да ће она променити одлуку; али то се неће десити, то знам поуздано јер сам ја сад <i>један од најближих</i> познаника и пријатеља Ане Андрејевне.</p> <p>[ФД Д 331/III]</p>

У примеру (1) се налази суперлатив (ген. мн.) *самых близких* у склопу конструције генитива *один из*, односећи се на *знакомых и друзей*. Еквивалент у српском језику у примерима (1а) и (1в) је *један од најближих (познаника и пријатеља)* а у примеру (1б) *један од најприснијих (зналаца и пријатеља)*. Из контекста се види да конкретна особа није најближи познаник што би имало суперлативно значење, већ је та особа *једна од најближих* познаника што има оцењивачки карактер за конкретну особу чиме се исказује елативно значење.

<p>(2) – Такое решение, конечно, <i>одно из самых выгодных</i> для друга вашего, барона Бьоринга, и, признаюсь, вы меня несколько не удивили: я ожидал того.</p> <p style="text-align: right;">[ФД П 355]</p>	<p>(2б) – Такво је рјешење, наравно, <i>једно од најповољнијих</i> за вашег пријатеља баруна Бјоринга, и морам признати да ме нисте нимало изненадили; то сам и очекивао.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Ж 316/П]</p>
<p>(2а) – Такво решење је, наравно, <i>најкорисније</i> за вашег пријатеља барона Бјоринга, и признајем, нисте ме нимало изненадили: то сам и очекивао.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Мо 200/П]</p>	<p>(2в) – Такав закључак, наравно, <i>један је од најповољнијих</i> за пријатеља вашег, барона Бјоринга, и признајем да ме нимало нисте изненадили: то сам и очекивао.</p> <p style="text-align: right;">[ФД Д 43/П]</p>

У примеру (2) суперлатив (ген. мн.) *самых выгодных* који се односи на именицу *решение* је део генитивне конструције *одно из самых выгодных (решений)* којом суперлатив добија елативно значење. Еквивалент у српском језику у примеру (2а) је *најкорисније (решење)* чиме преводилац није пренео елативно него суперлативно значење. У примерима (2б) и (2в) преводиоци су пренели елативно значење с обзиром да су употребили генитивну конструцију „*једно од најповољнијих (рјешења)*“ у примеру (2б) и „*један је од најповољнијих (закључака)*“ у примеру (2в) где је суперлатив у предикативној функцији.

<p>(3) Меня это сразу заинтересовало, почти удивили, и признаюсь, без Версилова я бы многое пропустил без</p>	<p>(3б) Одмах то ме је почело занимати, готово зачудило, и морам признати да би ми, да није било Версилова, штошта</p>
---	--

внимания и не оценил в этом старике, оставившем <i>одно из самых прочных и оригинальных</i> воспоминаний в моем сердце. [ФД П 421]	промакло и да штошта не бих уочио у том старцу који је у мом срцу оставио <i>једну од најтрајнијих и најизворнијих</i> успомена. [ФД Ж 374/Ш]
(3а) То је врло заинтересовало, готово изненадило, и, признајем, без Верилова бих много што-шта пропустио без пажње, и не бих успео да разумем много шта у том старцу који је у мом срцу оставио <i>најтрајнију и најоригиналнију</i> успомену. [ФД Мо 11/Ш]	(3в) То ме је одмах заинтересовало, скоро зачудило, и, признајем, да није било Верилова много тога не бих запазио нити уочио у том старцу који је у мом срцу оставио <i>једну од најтрајнијих и најоригиналнијих</i> успомена. [ФД Д 117/Ш]

У примеру (3) суперлатив (ген. мн.) *самых прочных и оригинальных* који се односи на именицу *воспоминаний* је део генитивне конструкције *одно из самых прочных и оригинальных (воспоминаний)* којом суперлатив добија елативно значење. Еквивалент у српском језику у примеру (3а) је *најтрајнију и најоригиналнију (успомену)* чиме преводилац није пренео елативно него суперлативно значење. У примерима (3б) и (3в) преводиоци су пренели елативно значење с обзиром да су употребили генитивну конструкцију „*једну од најтрајнијих и најизворнијих (успомена)*“ у примеру (3б) и „*једану од најтрајнијих и најоригиналнијих (успомена)*“ у примеру (3в).

(4) Я только знаю наверно одно: что еще надолго эта мысль останется <i>одним из самых главных</i> спорных пунктов между людьми. [ФД П 206]	(4б) Ја само једно знам поуздано: да ће још дуго та мисао остати <i>једна од најважнијих</i> спорних тачака међу људима. [ФД Ж 184]
(4а) Једно знам тачно: да ће још дуго ова мисао остати <i>једна од главних</i> спорних тачака међу људима.	(4в) Ја сигурно знам само једно: да ће још дуго та мисао остати <i>једна од најглавнијих</i> спорних тачака међу

[ФД Мо 287]	људима. [ФД Д 228]
-------------	-----------------------

У примеру (4) суперлатив (ген. мн.) *самых главных* који се односи на именицу *пунктов* је део генитивне конструкције *одно из самых главных (пунктов)* којом суперлатив добија елативно значење. Еквивалент у српском језику у примеру (3а) је *једна од главних (тачака)* чиме преводилац није пренео елативно значење. У преводу (4б) преводилац је пренео елативно значење употребивши синтаксичку конструкцију *једна од најважнијих* (тачака) којом се исказује оцењивачки карактер особине. И у преводу (4в) преводилац је такође пренео елативно значење употребивши синтаксичку конструкцију *једна од најглавнијих* (тачака).

2.2. ЕЛАТИВ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ И ЊЕГОВИ РУСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ

2.2.1. Компаратив у српском језику и његови руски еквиваленти

М. Стевановић у *Савременом српскохрватском језику* са синтаксичког аспекта истиче да у реченицама где нема поређења особина облик компаратива означава само извештан степен те особине уопште. То је компаратив с „помереним значењем“ а та се „помереност“ схвата из језичке ситуације у којој је употребљен. Нпр.: *То је бољи ђак; Пао је већи снег* итд. [Стевановић 1981: 257]. Дакле, М. Стевановић није дао термиолошки назив елативног значења компаратива који је већ дефинисао В. В. Виноградов у својој граматици а која је Стевановићу била позната.

Б. Тошовић у својој *Граматици руског језика у поређењу са српскохрватском* истиче да се значење елатива у српском језику за разлику од руског (элатив) може исказати компаративом [Тошовић 1988: 184].

У *Граматици руског језика* И. Ю. Шведове се констатује да се испред облика компаратива може додавати префикс *по-*. Овај префикс се додаје испред простог облика компаратива и прилога, али са општим значењем компаратива ублаженог, умереног испољавања особине [АН 1980: 565].

2.2.1.1. Компаратив у српском језику : компаратив у руском језику

У нашој језичкој грађи је посведочено шеснаест примера где су у руском језику еквиваленти компаративи придева.

(1) Мула Ибрахим је ушао међу последњима, не гледајући пошао према мени, а кад ме видио, застао је и почео да тражи <i>боље</i> мјесто правећи се да ме не примећује. <p style="text-align: right;">[МСТ 229]</p>	(1) Молла Ибрагим тоже вошел среди последних, направился было в мою сторону, не, заметив меня, остановился и начал искать место <i>получше</i> , прикинувшись, что не видел меня. <p style="text-align: right;">[МСК 175]</p>
--	--

Компаратив (ср.р.) *боље (мјесто)* је образован од суплетивне основе придева *добар*. Из контекста се види да Мула Ибрахим није нашао место и да је после њега тражио боље, него је јасно да је потражио нешто (ср.р.) *боље (мјесто)* у цамији. У реченици нема поређења и овај компаратив има нијансу елативног значења. Еквивалент у руском језику је компаратив (*место*) *получше* који је такође образован од суплетивне основе придева *хороший* са префиксом *по-* где нема поређења и тиме је пренесено елативно значење. Можемо приметити да овај компаратив стоји после именице, чиме је истакнуто елативно значење.

(2) – Нема те толико времена, па сам помислио да си отворио трговину, или си нашао <i>боље</i> мјесто. <p style="text-align: right;">[МСТ 107]</p>	(2) – Ты так долго не приходил, я и подумал, что ты или лавку открыл, или нашел место <i>получше</i> . <p style="text-align: right;">[МСК 81]</p>
---	--

Компаратив (ср.р.) *боље (мјесто)* је образован од суплетивне основе придева *добар*. Из контекста је јасно да се мисли на боље место уопште а не на боље у односу на неко друго место. У реченици нема јасног поређења и овај компаратив има нијансу елативног значења. Еквивалент у руском језику је компаратив (*место*) *получше* који је такође образован од суплетивне основе придева *хороший* са префиксом *по-* без поређења, чиме је пренесено елативно значење. И овде компаратив стоји после именице што такође има своје значење исказивања елативне нијансе.

(3) Углавном је, чекајући <i>боља</i> и <i>мирнија</i> времена живео од готовине. [НДЋ 333]	(3) В ожидании <i>лучшего</i> будущего, Муяга главным образом жил на свои сбережения. [МНД 647]
--	--

Компаратив (ср.р.мн.) *боља* и (*времена*) је образован од суплетивне основе придева *добар* а компаратив *мирнија* (*времена*) је образован од придева *миран*. У реченици нема поређења и ова два компаратива имају нијансу елативног значења. Као еквивалент у руском језику појављује се само синтагма са променљивим обликом компаратива (ген.ср.р.) *лучшего* и именица (*будуцего*) па се овом синтагмом преноси нијанса елативног значења.

(4) Али у исто време, он је добро знао да мора мировати и прикривати свој гнев ако хоће да припрежа и ухвати штеточину и што <i>брже</i> и <i>потпуније</i> разбије причања о вилама и о напуштању радова на мосту, која могу да постану опасна. [НДЋ 51]	(4) В то же время он прекрасно сознавал необходимость сохранять спокойствие и скрывать свой гнев, если он хочет захватить врасплох вредителей и как можно <i>скорее</i> и <i>окончательно</i> разделиться с рассказами про русалок и прекращение работ на мосту, начинавшими становиться опасными. [МНД 406]
--	---

Компаративи прилога *брже* и *потпуније* (*разбије*) су образовани од прилога *брзо* и *потпуно*. У реченици нема поређења већ се жели истаћи да се жели што пре обавити задатак, што се потенцира и речцом *што* (*брже* и *потпуније*). Све то указује на елативно значење. Еквивалент у руском језику за компаратив је прости облик компаратива прилога *скорее* (од придева *скорый*), док је за други облик компаратива еквивалент прилог *окончательно*. И у руском језику нема поређења већ се изразом *как можно* (*скорее*) жели истаћи жеља да се нешто уради што пре а израз се односи на глагол *разделиться*. Уједно се и прилогом *окончательно* преноси елативно значење јер се користи у значењу „потпуно“, тј. „сасвим“ разбију причања о вилама.

<p>(5) А кад је било време ручку и кад су се сви Јевреји, стари и млади, разишли кућама, он је нашао <i>дебљу</i> јечмену сламку и заборављајући грех и празник опрезно изгурао дукат између плоча.</p> <p style="text-align: right;">[НДЋ 175]</p>	<p>(5) В обеденное время, когда все еврейское общество от мала до велика разошлось по домам, Букус, презрев строжайшие запреты и обычаи, отыскал ячменную соломинку <i>потолце</i> и осторожно извлек золотой из щели.</p> <p style="text-align: right;">[МНД 512]</p>
---	--

Компаратив (ак.ж.р.) *дебљу* (*сламку*) је образован од основе придева *дебео* где под утицајем јоте имамо сугласничку групу *бљ*. Што се значења тиче, овај компаратив показује нешто виши степен особине од позитива а у реченици нема поређења тако да се овим компаративом исказује елативно значење. Еквивалент у руском језику је компаратив (*соломинку*) *потолце* који је образован од придева *толстый* (под утицајем јоте имамо прелазак сугласника *ст* у *ц*) са префиксом *по-*. И у руском нема поређења а синтакички компаратив стоји иза именице и указује на елативно значење.

<p>(6) И сами надзорници са лесковим прутовима у руци <i>били су мирнији</i> и <i>блажи</i>.</p> <p style="text-align: right;">[НДЋ 67]</p>	<p>(6) И даже надсмотрщики с ореховыми хлыстами в руках были <i>покладистой</i> и <i>мягче</i>.</p> <p style="text-align: right;">[МНД 420]</p>
---	---

Компаративи придева *мирнији* и *блажи* (*надзорници*) су образовани од основе придева *миран* и *благ* с тим што је под утицајем јоте сугласник *г* код другог придева прешао у *ж*. Оба компаратива су употребљени у предикатској функцији (*су били*). Што се значења тиче, оба компаратива показују нешто виши степен особине од позитива придева а у реченици нема поређења тако да се овим компаративима исказује елативно значење. Еквивалент у руском језику су компаративи (*надсмотрщики были*) *покладистой* и *мягче* који су образовани од придева *покладистый* и *мягкий* (под утицајем јоте код другог придева имамо прелазак сугласника *к* у *ч*). И у руском нема поређења и компаративи указују на елативно значење с тим што су употребљени у предикатској функцији.

<p>(7) Својим примером они су показивали <i>млађим</i> касаблијама да језик не мора бити стално за зубима и реч увек заостајати далеко иза мисли као што су <i>старији</i> стално веровали и тврдили.</p> <p>[НДЋ 245]</p>	<p>(7) Пример приезжей молодежи сильно подорвал в глазах <i>подрастающего поколения</i> местных граждан устои вековечного, с детства внушаемого <i>старшими</i> завета – держать язык за зубами, сначала подумать, потом говорить.</p> <p>[МНД 572]</p>
--	---

Компаративи придева (дат.мн.) *млађим* (*касаблијама*) и *старији* је образован од основе придева *млад* и *миран* с тим што је под утицајем јоте сугласник *д* код првог придева прешао у *ж*. Што се значења тиче, оба компаратива показују нешто виши степен особине од позитива придева а у реченици нема поређења тако да се овим компаративима исказује елативна нијанса. Еквиваленти у руском језику су синтагма (ген.ср.р.) *подрастающего поколения* и (инстр.мн.) *старшими* где је изостављена именица а образован је од придева *старый*. И у руском нема поређења и други компаратив указује на елативно значење.

<p>(8) Чак и <i>моћнији</i> људи страдају, а мали се само истопе, као сапуница.</p> <p>[МСТ 45]</p>	<p>(8) Люди <i>повыше</i> нас с тобой в беду попадают, а кто <i>помельче</i>, так лопаются мыльные пузыри.</p> <p>[МСТ 34]</p>
---	--

Компаративи придева (мн) *моћнији* (*људи*) је образован од основе придева *моћан*. Што се значења тиче, овај компаратив показује нешто виши степен особине од позитива придева а у реченици нема поређења тако да се овим компаративом исказује елативно значење. Еквивалент у руском језику је компаратив (*људи*) *повыше* који је образован од придева *высокий* са префиксом *по-*. У руском језику еквивалент је компаратив *люди* (*повыше*) *нас* где је убачено поређење па се не може говорити о елативном значењу, из разлога што преводилац није био довољно обазрив приликом тумачења текста. Синтакички посматрано примећујемо да компаратив стоји иза именице, што је био случај са свим претходим облицима компаратива са префиксом *по-*. У руском је посведочен

и компаратив *помельче* који се поставља као еквивалент придеву *мелкий*. Очигледно су га преводиоци схватили у значењу „ситни, тј. мали, они који имају незнатан друштвени положај“ а с обзиром да у реченици на руском постоји поређење нема елативног значења у компаративу.

<p>(9) – „Ах, ћуприја!“ помисли хоџа, али га онај глас са улице дозива све <i>оштрије</i> и <i>јаче</i> и не да му да мисли даље.</p> <p style="text-align: right;">[НДЋ 353]</p>	<p>(9) „Ох, да это мост“ – внезапно поразило ходжу, однако голос с улицы, все <i>более настойчиво и громко</i> его звавший, не дал ему довести эту мысль до конца.</p> <p style="text-align: right;">[МНД 663]</p>
---	--

Компаративи прилога *оштрије* и *јаче* (дозива) су образовани од основа придева *оштар* и *јак* с тим што је под утицајем јоте сугласник *к* код другог придева прешао у *ч*. Што се зачења тиче, овај компаратив показује нешто виши степен особине од позитива прилога у реченици нема поређења тако да овај компаратив има елативну нијансу. Еквивалент у руском језику је сложени облик компаратива придева *более настойчиво и громко* који стоји испред партиципа прошлог времена *звавший* који се односи на именицу *голос*. И у руском нема поређења па стога компаратив указује на елативно значење.

<p>(10) У велику салу долазио је <i>скромнији</i> свет, обични грађани, подофицири и занатлије.</p> <p style="text-align: right;">[НДЋ 204]</p>	<p>(10) Большой зал посещался публикой <i>попроще</i> – рядовыми горожанами, унтерами и ремесленниками.</p> <p style="text-align: right;">[МНД 536]</p>
---	---

Компаратив придева *скромнији* (свет) је образован од основе придева *скроман*. Што се зачења тиче, овај компаратив показује нешто виши степен особине од позитива придева а у реченици нема поређења тако да се овим компаративом исказује елативно значење. Еквивалент у руском језику је поново именица (инстр.ж.р.) (*публикой*) испред компаратива *попроще* који је образован од придева *простой* са префиксом *по-*. Код овог придева имамо промену сугласника *ст* у *щ* под утицајем јоте. И у руском језику компаратив показује нешто виши

степен особине од позитива придева а у реченици нема поређења тако да се овим компаративом исказује елативно значење.

<p>(11) За својим столом, међу неколико <i>старијих</i> официра, седео је пуковник Бауер, доброћудан, насмејан, ознојен од летње спарине и црног вина.</p> <p>[НДЋ 309]</p>	<p>(11) За своим обычным столиком, в обществе нескольких офицеров <i>постарше</i>, сидел полковник Бауэр, благодущный, улыбочивый, взмокший от летней духоты и красного вина.</p> <p>[МНД 627]</p>
---	--

У примеру (11) компаратив *постарше* је образован од придева *старый* помоћу суфикса *-ше-* и префикса *по-*. И у руском језику компаратив показује нешто виши степен особине од позитива придева а у реченици нема поређења тако да се овим компаративом исказује елативно значење.

<p>(12) Већ поодавно, још од његове педесете године, бива овај родни брег некако све <i>стрмији</i> и <i>стрмији</i>, а пут до куће <i>дужи</i>.</p> <p>[НДЋ 355]</p>	<p>(12) Давно уже, с тех пор как он перевалил за пятьдесят, родное взгорье становилось для него все <i>круче</i> и <i>отвесней удлинялся путь к дому</i>.</p> <p>[МНД 664]</p>
---	--

Компаратив придева *стрмији* и *стрмији* (*родни брег*) је образован од основе придева *стрм* а придев *дужи* (*пут*) је образован од придева *дуг* с тим што је *г* под утицајем јоте прешло у *ж*. Што се значења тиче, сва три компаратива показују нешто виши степен особине од позитива придева, а у реченици нема поређења тако да се овим компаративом исказује елативно значење. Еквивалент у руском језику је компаратив *круче* што се односи на (*родное взгорье*) који је образован од придева *крутой* с тим што је *т* под утицајем јоте прешло у *ч*. Али у руском језику преводац је употребио синтаксичку конструкцију са компаративом прилога *отвесней (удлинялся) путь к дому* и тиме избегао превод за комаратив *дужи* али је овом синтаксичком конструкцијом задржано елативно значење.

Напомене:

(1) Облик *старији* са различитим еквивалентима:

а) старији (човјек) са еквивалентом пожилой (человек)

Посведочен је један пример овог еквивалента.

(1) До мене је седео <i>старији</i> човјек, прилично неуредан, подбуо, већ пијан, чини ми се. [МСТ 67]	(1) Рядом со мной сидел <i>пожилой</i> человек, неряшливо одеты, опухший, уже, как мне показалось на взводе. [МСК 51]
---	--

Компаратив придева *старији* (човјек) је образован од основе придева *стар*. Овим компаративом се исказује појачана особина коју означава позитив придева и тиме овај компаратив има елативно значење. Еквивалент у руском језику је придев *пожилой* (человек) који има значење „(по)старији човек), у годинама“ тако да је преводилац пронашао прави еквивалент за преношење елативног значења.

б) облик *старији* са еквивалентом *старики*

У нашој грађи је посведочено пет примера овог еквивалента.

(1) Хајдуци се помињу још само у причањима <i>старијих</i> . [НДЋ 198]	(1) Гайдуки поминались разве что в преданиях <i>стариков</i> . [МНД 532]
---	---

Овде је посведочен компаратив од исте основе придева *стар* као у претходном примеру само је овде облик (ген.) *старијих* где је изостављена именица и подразумева се (ген.) именице *људи*. Овим компаративом се исказује појачана особина коју означава позитив придева и тиме овај компаратив има елативно значење. Еквивалент у руском језику је именица (ген.мн.) *стариков* која има значење „старац“, тј. (ген.мн.) „стараца“. Значење именице „старац“, у РМС је „старији човек“ тако да је преводилац овом именицом пренео нијансу елативног значења.

(2) Као некад за време великих поплава и код једних и код других <i>старији</i> људи настоје да разведре све око себе шалама и причама, усиљеним	(2) И как когда-то встарь при грозных наводнениях, и там и тут наивным балагурством и напускным спокойствием и удальством тшатся
--	--

миром и вештачком ведрином. [НДЋ 330]	<i>старики</i> развеселить и подбодрить своих. [МНД 644]
--	--

У овом примеру је поново посведочен компаратив придева (мн.) *старији* у синтагми *старији* (*људи*). И овде се компаративом исказује појачана особина коју означава позитив придева и тиме овај компаратив има елативно значење. Еквивалент у руском језику је именица (мн.) *старики* чије значење смо објаснили у претходном примеру тако да је и овде исказана нијанса елативног значења.

Синтагма *старији* (*људи*) са преводом *старики* је посведочена у нашој грађи са још три примера: [НДЋ 231] и [МНД 559]; [НДЋ 256] и [МНД 582], [НДЋ 260] и [МНД 586].

Можемо, дакле, закључити да се елативно значење синтагме *старији* (*људи*) у руском језику преноси именицом *старики* са својим лексичким значењем.

в) Облик *старији* са еквивалентом *взрослые*

Посведочен је један пример овог еквивалента.

(1) (А за омладином иду из потребе или слабости и многи <i>старији</i> .) [НДЋ 296]	(1) (А между тем из выгоды или по слабости за молодежью тянутся и <i>взрослые</i> .) [МНД 615]
--	---

У овом примеру је такође посведочен компаратив придева (мн.) *старији* где је именица изостављена а подразумева се (*људи*) образован је од основе придева *стар*. Овде се компаративом исказује појачана особина коју означава позитив придева и тиме овај компаратив има елативно значење. Еквивалент у руском језику је суптантивизирани придев (мн.) *взрослые* који има значење „одрастао, зрео“, тако да је преводилац овим суптантивизираним придевом пренео елативно значење.

г) Облик *старији* са еквивалентом *старые*

Посведочен је један пример овог еквивалента.

(1) И даље су га посећивали <i>старији</i> и <i>угледнији</i> Турци из касабе као неку живу светињу. [НДЋ 160]	(1) Его по-прежњему, как некую живую святыню, посвящали <i>старые</i> и <i>влиятельные</i> турки. [МНД 499]
---	--

У овом примеру је такође посведочен компаратив придева (мн.) *старији* (*Турци*) образован је од основе придева *стар*. Овде се компаративом исказује појачана особина коју означава позитив придева и тиме овај компаратив има нијансу елативног значења. Еквивалент у руском језику је придев *старые* (*турки*) што има значење „стари“ тако да преводилац није пренео елативну нијансу у значењу.

Посведочени компаратив *угледнији* прокоментаришаћемо у следећој напмени (2) у овом примеру.

д) Облик старији и еквивалент са синтаксичком конструкцијом

У нашој језичкој грађи посведочена су три примера где су еквиваленти синтаксичке конструкције.

(1) – Као све <i>старије</i> и <i>имућније</i> људе. [НДЋ 295]	(1) – Как и всех <i>имуцих</i> <i>людей</i> <i>старшего</i> <i>поколения</i> . [МНД 615]
---	---

У овом примеру је такође посведочен компаратив придева (ак.мн.) *старије* (*људе*). Овде се компаративом исказује појачана особина коју означава позитив придева и тиме овај компаратив има елативно значење. Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција *людей старшего поколения* што има значење “људи старог покољења, генерације“, тј. „старији људи“. Овде је преводилац синтаксичким средством пренео елативно значење.

У овом примеру је посведочен и компаратив (ак.мн.) *имућније* *људе*. И у овој синтагми компаративом је исказано појачано значење позитива придева *имућан* тако да ова синтагма има елативно значење. У руском језику је еквивалент (ак.мн.) *имуцих* *людей* где је помоћу синтагме која има значење „имућни, богати људи“ такође пренета нијанса елативног значења.

<p>(2) (Јер и поред тога што већ одавно постоје банке и могућности кредита на хипотеку, селјаци, нарочито они <i>старији</i>, воле да се задужују на овај старински начин, код варошких газда код којих купују робу и код којих су им се очеви задуживали.)</p> <p>[НДЋ 304]</p>	<p>(2) Несмотря на учреждение банков и возможность получения кредита по ипотеке, крестьяне, в особенности <i>люди старого покроя</i>, предпочитают одалживать старинным испытанным способом у тех же самых городских торговцев, у которых они покупали товар и у которых занимали их отцы.</p> <p>[МНД 623]</p>
--	---

У овом примеру је такође посведочен компаратив придева (мн.) *старији* где је именица изостављена а подразумева се (*људи*) образован је од основе придева *стар*. Овде се компаративом исказује појачана особина коју означава позитив придева и тиме овај компаратив има елативно значење. Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција *люди старого покроя* што има значење “људи старога кова“. За разлику од српског језика у руском је употребљена именица *люди* и допунска одредба *старого покроя*. Овде је преводилац синтаксичким средством пренео елативно значење.

<p>(3) С тога разлога, а и држећи на памети оне везе које су у <i>старијим</i> временима постојале између Нашијех <i>дичнијих</i> предака на угарскоме престолу и овијех земаља, протежемо Ми права Наше суверености на Босну и Херцеговину и хоћемо да се на ове земље примењује ред нашљедства, који вриједи за Нашу кућу.</p> <p>[НДЋ 249]</p>	<p>(3) Исходя из этой предпосылки и памятуя об исконных связях, с <i>давних времен</i> правления <i>достолавных</i> наших прадедов существовавших между этими странами и венгерским престолом, нами предусматривается распространение прав нашего суверенитета на Боснию и Герцеговину, так же как и прав потомственного престолонаследия, являющегося неотъемлемой привилегией нашего царствующего дома.</p> <p>[МНД 575]</p>
---	--

У овом примеру је такође посведочен компаратив придева (лок.мн.) *старијим* (*временима*) образован је од основе придева *стар*. Овде се компаративом исказује појачана особина коју означава позитив придева и тиме овај компаратив има елативно значење. Али у истој реченици посведочен је и компаратив (ген.мн.) *дичнијих* (*предака*) који је образован од придева *дичан* што у РМС има значење „славан поносан“. Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција (ген.мн.) *давних времен* правления *достославных* (*наших прадедов*). Овде је преводилац синтаксичким средством пренео елативно значење јер придев *давний* значи „давни, прошли, (пра)стар“ а придев *достославный* који није забележен ни у речнику Зализњака је образован срастањем префикса *досто-* и придева *славный* и има значење „врло славни“ тако да је овом синтаксичком конструкцијом пренесено елативно значење.

ђ) Облик *старији* и еквивалент са *синтагмом*

Посведочен је један пример где је еквивалент синтагма.

<p>(1) Управо, то се шапутало међу касаблијским девојкама, а <i>старији свет</i>, је чим је прошла свака опасност и укинуте све мере због епидемије, заборавио лекара и пуковниковицу.</p> <p>[НДЋ 309]</p>	<p>(1) Вернее, об этом перешептывались городские девицы, а <i>публика солидная</i>, едва миновала опасность инфекции и был снят карантин, забыла и доктора и полковницу.</p> <p>[МНД 627]</p>
---	---

Компаратив *старији* је у склопу синтагме *старији свет*. У реченици нема поређења и исказана је елативна нијанса јер показује нешто виши степен особине од позитива придева *стар*. Еквивалент у руском језику је синтагма *публика солидная* чиме је пренесена елативна нијанса јер *солидный* значи „(по)старији, у годинама“ а *публика* се метафорички односи на именицу „народ“, тј. „људи“.

(2) Облик компаратива *угледнији* са различитим еквивалентима:

а) Облик *угледнији* са еквивалентом *влиятельный*

Посведочен је један пример са овим еквивалентом.

(1) И даље су га посећивали <i>старији</i> и <i>угледнији</i> Турци из касабе као неку живу светињу. [НДЋ 160]	(1) Его по-прежњему, как некую живую святыню, посвящали <i>старые</i> и <i>влиятельные</i> турки. [МНД 499]
---	--

У овом примеру је посведочен компаратив придева (мн.) *угледнији* где (*Турци*) образован је од основе придева *угледан*. Овде се компаративом исказује појачана особина коју означава позитив придева и тиме овај компаратив има нијансу елативног значења. Еквивалент у руском језику је придев *влиятельные* (*турки*) што има значење „утицајни“ тако да преводилац није пренео елативну нијансу у значењу која постоји у српском језику.

б) Облик *угледнији* са еквивалентом придева *именитый*

Посведочена су два примера са овим еквивалентом.

(1) Чим су се сместили по шаторима испод мејдана, Абидага је сазвао представнике власти и све <i>угледније</i> Турке на договор. [НДЋ 41]	(1) Едва успеv разместиться в палатках под Мейданом, Абид-ага созвал представителей властей, а также <i>именитых</i> турок на совет. [МНД 397]
--	---

У овом примеру је посведочен компаратив придева (ак.мн.) *угледније* (*Турке*) образован је од основе придева *угледан*. Овде се компаративом исказује појачана особина коју означава позитив придева и тиме овај компаратив има нијансу елативног значења. Еквивалент у руском језику је придев (ген.мн.) *именитых* (*турок*) што има значење „утицајни, угледни“ тако да преводилац није пренео елативну нијансу у значењу која постоји у српском језику.

(2) Он је помађарени Словак, чиновнички син, сиромах, школован о државном трошку, млад, заиста музикалан, амбициозан, сувише осетљив, нарочито због свога порекла које му смета да се сматра као потпуно	(2) Он был омадьярившийся словак из бедной чиновничьей семьи, обучавшийся на государственный кошт, молодой и несомненно музыкально одаренный, болезненно ранимый и самолюбивый, главным
--	---

равноправан са официрима Немцима или Мађарима из <i>угледнијих</i> или <i>богатијих</i> породица. [НДЋ 283]	образом из-за својег происхождения, мешавшег ему быть на равной ноге с офицерами немцами или венграми из <i>именнитых</i> и <i>зажиточных</i> семейств. [МНД 605]
--	--

У овом примеру је посведочен компаратив придева (ген.мн.) *угледнијих* (*породица*) образован од основе придева *угледан*. Овде се компаративом исказује појачана особина коју означава позитив придева и тиме овај компаратив има нијансу елативног значења. Еквивалент у руском језику је придев (ген.мн.) *именитых* (*семейств*) што има значење „утицајни, угледни“ тако да преводилац није пренео елативну нијансу у значењу која постоји у српском језику.

У овом примеру је посведочен и компаратив придева (ген.мн.) *богатијих* где (*породица*) образован је од основе придева *богат*. Овде се компаративом исказује појачана особина коју означава позитив придева и тиме овај компаратив има нијансу елативног значења. Еквивалент у руском језику је придев (ген.мн.) *зажиточных* (*семейств*) што има значење „имућан“ тако да преводилац није пренео елативну нијансу у значењу која постоји у српском језику.

в) Облик *угледнији* са еквивалентима придева *благородный*

Посведочен је један пример са овим еквивалентом.

(1) Понеки <i>угледнији</i> човек јаше на белом коњу, али неким погребним касом и оборене главе, тако да још <i>више</i> одаје несрећу која их је овде дотерала. [НДЋ 116]	(1) Иные всадники из <i>благородных</i> ехали верхом на добротных конях, но тоже погребальной рысью и свесив голову, и только сильнее подчеркивали всю тяжесть непоправимой беды, пригнавшей их сюда. [МНД 461]
---	--

У овом примеру је посведочен компаратив придева *угледнији* (*човек*) образован је од основе придева *угледан*. Овде се компаративом исказује појачана особина коју означава позитив придева и тиме овај компаратив има нијансу елативног значења. Еквивалент у руском језику је придев (ген.мн.) *благородных*

где је изостављена именица а пошто придев *благородный* поред „племенит значи и „племићког порекла“ и уз то из контекста (*всадники*) на *добротых конях* што има значење „коњаници на коњима добре расе“ то указује да су у питању *угледнији људи*, тако да је преводилац пренео елативну нијансу у значењу која постоји у српском језику.

г) Облик *угледнији* са еквивалентом придева *уважаемый*

Посведочен је један пример са овим еквивалентом.

<p>(1) И кога год је срео од <i>угледнијих</i> и <i>озбиљнијих</i> људи, доказивао му је да он, иако је Италијан, нема ничег заједничког са овим Лукенијем и његовим одвратним злочиним.</p> <p style="text-align: right;">[НДЋ 230]</p>	<p>(1) После чегу при встрече с <i>серьезными</i> и <i>уважаемыми</i> людми принялся доказывать, что, хотя он тоже итальянец, он ничего общего не имеет с упомянутым Луккени и его отвратительным злодейством</p> <p style="text-align: right;">[МНД 559]</p>
--	---

У овом примеру су посведочени компаративи придева (ген.мн.) *угледнијих* и *озбиљнијих* (*људи*) образовани су од основе придева *угледан* и *озбиљан*. Овде се компаративом оба придева исказује појачана особина коју означава позитив придева и тиме овај компаратив има нијансу елативног значења. Еквивалент у руском језику је придев (инстр.мн.) *серьезными* и *уважаемыми* (*людми*) што значи „*озбиљним* и *цењеним* (*људима*) тако да преводилац није пренео елативну нијансу у значењу која постоји у српском језику.

2.2.1.2. Компаратив у српском језику : синтетички суперлатив са суфиксима *-ейш-* и *-айш-* у руском језику

У нашој језичкој грађи посведочена су два примера.

<p>(1) [...]; из њих су могли да упознају не само немачку књижевност него сва <i>крупнија</i> дела светске књижевности у немачким преводима.</p>	<p>(1) [...]; этим томиком они были обязаны знакомством не только с немецкими писателями, но и с <i>крупнейшими</i> произведениями</p>
--	--

[ИА НДЋ 274]	мировой литературы в немецких переводах. [ИА МНД 598]
--------------	--

У српском језику је компаратив (ак.мн.) *крупнија (дела)*. У реченици нема поређења па је компаративом исказана појачана особина тј, исказано је елативно значење. Еквивалент у руском језику је суперлатив у синтагми (инстр.мн.) *крупнейшими (произведениями)* који је образован од придева *крупный* помоћу творбеног суфикса *-ейш-* чиме је пренесено елативно значење.

(2) Премостићемо <i>веће</i> реке и <i>дубље</i> поноре. [ИА НДЋ 279]	(2) Мы перекинем переправы через <i>широчайшие</i> реки и <i>глубочайшие</i> пропасти. [ИА МНД 602]
--	--

У српском језику су компаративи (ак. мн.) *веће (реке)* и *дубље (поноре)* што означава појачану нијансу двеју особина и тиме изражено елативно значење. У руском језику еквиваленти су суперлативи (мн.) *широчайшие (реки)* и *глубочайшие (пропасти)* су образовани од придева *широкий* и *глубокий* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и пренесено је елативно значење.

2.2.1.3. Компаратив у српском језику : придев у руском језику

У нашој грађи је посведочено шест примера где су еквиваленти у руском језику придеви.

(1) Просјакe и болесникe је даривала са много обзира и пажње и ненаметљиво помагала посрнуле богате породице, сирочад и удовице из <i>бољих</i> кућа, сву ону „стидну сиротињу“ која не уме да замоли и снебива се да прими милостињу.	(1) Одаривая нищих и убогих, она не заметно чрезвычайно деликатно помагала разорившимся семьям, сиротам и вдовам из <i>богатых</i> домов, всей этой „стыдливой бедноте“, не осмеливающейся просить и стесняющейся принимать милостыню.
--	--

[НДЋ 205]

[МНД 538]

У овом примеру је посведочен компаратив придева (ген.мн.) *больих* и (*кућа*) образован од суплетивне основе придева *добар*. Овде се компаративом исказује појачана особина коју означава позитив придева и тиме овај компаратив има нијансу елативног значења. Еквивалент у руском језику је придев (ген.мн.) *богатых (домов)* што значи „богатих (кућа)“ тако да преводилац није пренео елативну нијансу у значењу која постоји у српском језику.

<p>(2) Додуше, то би могло имати рђаве последице да се више нико не прихвати <i>важнијег</i> положаја, чиме би народ био грдно оштећен, али за лијепо начело треба нешто и жртвовати.</p> <p style="text-align: right;">[МСТ 261]</p>	<p>(2) Конечно, это могло бы иметь и дурные последствия – никто не захотел бы занимать <i>высоких</i> постов, что нанесло бы серьезный урон народу, однако любое стоящее начинание требует жертв.</p> <p style="text-align: right;">[МСК 191]</p>
---	---

У овом примеру је посведочен компаратив придева (ген.) *важнијег (положаја)* образован од основе придева *важан*. Овде се компаративом исказује појачана особина коју означава позитив придева и тиме овај компаратив има нијансу елативног значења. Еквивалент у руском језику је придев (ген.мн.) *высоких (постов)* што значи „високих (положаја)“ тако да преводилац није пренео елативну нијансу у значењу која постоји у српском језику.

<p>(3) Кад се џамија почела пунити, посматрао сам издвојен, непримијећен, срећом, јер су сви гледали у оне који су улазили последњи, мудерисе, <i>важније</i> имаме и ваизе, истакнуте писаре, и главног кадију у пратњи Џемала Зафраније.</p>	<p>(3) Когда мечеть начала заполняться, я мог из своего укромного закутка незаметно наблюдать за всеми; меня же никто, к счастью, не видел, каждый смотрел на входивших последними – наставников медресе, имамов, проповедников, <i>важных</i> чиновников и главного судью, - тот шел в сопровождении Джемала Зафрании.</p>
--	---

[МСТ 229]

[МСК 175]

У овом примеру је посведочен компаратив придева (ак.мн) *важније (имаме)* образован од основе придева *важан*. Овде се компаративом исказује појачана особина коју означава позитив придева и тиме овај компаратив има нијансу елативног значења. Еквивалент у руском језику је придев (ак.мн.) *важных (чиновников)* што значи „важне (чиновнке)“ тако да преводилац није пренео елативну нијансу у значењу која постоји у српском језику.

<p>(4) У потаји су zaloжили <i>живљу</i> ватру тако да је и најудаљенији кутак био обасјан, а сејмени су додавали све нове главње.</p> <p>[НДЋ 57]</p>	<p>(4) В хлеву развели <i>ярко полыхавший</i> костер, так что теперь свет доходил до самых отдаленных уголков, а стражники все продолжали подбрасывать новые поленья.</p> <p>[МНД 411]</p>
--	--

У овом примеру је посведочен компаратив придева (ак.ж.р.) *живљу (ватру)* образован од основе придева *жив*. Овде се компаративом исказује појачана особина коју означава позитив придева и тиме овај компаратив има нијансу елативног значења. У српском језику је употребљена синтагма „живља ватра“ што значи „јача ватра“. Еквивалент у руском језику је глаголски придев прошлог времена *полыхавший (костер)* али испред њега преводилац је употребио прилог *ярко* што значи „блиставо“, али у овој синтаксичкој конструкцији значи „ватра која је јако букнула“ тако да је преводилац осетио и пренео елативну нијансу у значењу која постоји у српском језику.

<p>(5) Странка његових противника, која је најпосле успела да га обори, настојала је да са његовом свечаном сахраном покопа и сваку <i>живљу</i> успомену на њега.</p> <p>[НДЋ 86]</p>	<p>(5) Партия противников, в конце концов, сумевшая его убратъ, приложила все старания к тому, чтобы после пышных похорон визиря было предано забвению и всякое <i>живое</i> воспоминание о нем.</p> <p>[МНД 437]</p>
--	---

У овом примеру је посведочен компаратив придева (ак.ж.р.) *живљу* (*успомену*) образован од основе придева *жив*. Овде се компаративом исказује појачана особина коју означава позитив придева и тиме овај компаратив има нијансу елативног значења. У српском језику је употребљена синтагма „живља ватра“ што значи „јача, снажнија успомена“. Еквивалент у руском језику је придев (ср.р.) *живое* (*воспоминание*) што значи „снажна, жива успомена“ па тако преводилац није осетио и пренео елативну нијансу у значењу која постоји у српском језику.

(6) Пазарује се намало и све се више траже <i>јевтиније</i> врсте робе. [НДЋ 256]	(6) Торговля шла вяло и требовала все большего количества <i>дешевых</i> вещей. [МНД 581]
--	--

У овом примеру је посведочен компаратив придева (ак.мн.) *јевтиније* (*врсте робе*) образован од основе придева *јевтин*. Овде се компаративом исказује појачана особина коју означава позитив придева и тиме овај компаратив има нијансу елативног значења. Еквивалент у руском језику је придев (ген.мн.) *дешевых* (*вещей*) што значи „јевтиних ствари“ па тако преводилац није осетио и пренео елативну нијансу у значењу која постоји у српском језику.

2.2.1.4. Компаратив у српском језику : синтаксичка конструкција у руском језику

Посведочено је десет примера где је еквивалент синтаксичка конструкција.

(1) Жене су плакале дуго и над тим писмима и фотографијама, али <i>блаже</i> и <i>мирније</i> . [НДЋ 197]	(1) Долго плакали женщины и над ними, но теперь это были <i>легкие слезы тихой грусти и утешения</i> . [МНД 531]
--	---

У овом примеру су посведочени компаративи прилога *блаже* и *мирније* (*плакале*) образовани од прилога *благо* и *мирно*. С обзиром да је у контексту изостављено поређење ови компаративи нагињу елативном значењу. Еквивалент у

руском језику је синтаксичка конструкција у предикативној функцији (*были легкие слезы тихой грусти и утешения* чиме није пренесена елативна нијанса у значењу која постоји у српском језику.

(2) Уопште, све је постајало <i>лакше</i> и <i>обичније</i> . [НДЋ 197]	(2) Да и вообще <i>жизнь вошла в обычную колею</i> . [МНД 531]
--	---

У овом примеру су посведочени компаративи прилога *лакше* и *обичније* (*постајало*) образовани од прилога *лако* и *обично*. С обзиром да је у контексту изостављено поређење ови компаративи нагињу елативном значењу. Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција *жизнь вошла в обычную колею* чиме није пренесена елативна нијанса у значењу која постоји у српском језику.

(3) А кад су почела да стижу писма и фотографије од регрута из Беча, све је постало <i>лакше</i> и <i>сношљивије</i> . [НДЋ 197]	(3) Когда же от рекрутов стали приходить из Вены первые письма и фотографии, и <i>вовсе полегчало на сердце у людей</i> . [МНД 531]
---	--

У овом примеру су посведочени компаративи прилога *лакше* и *сношљивије* (*постало*) образовани од прилога *лако* и *сношљиво*. С обзиром да је у контексту изостављено поређење ови компаративи нагињу елативном значењу. Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција *вовсе полегчало на сердце у людей* што значи да је „потпуно лакнуло људима у души“. Употребом прилога *потпуно* (*лакнуло*) преводилац је осетио и пренео нијансу елативног значења.

(4) То значи да палба постаје <i>живља</i> и да се на сунчевој светлости наставља <i>неразумљива</i> и <i>недогледна</i> игра рата. [НДЋ 339]	(4) Но это означает лишь то, что в блеске солнечного дня <i>ожесточится перестрелка</i> и снова заработает машина <i>бессмысленной</i> и нескончаемой военной игры. [МНД 652]
--	--

У овом примеру је посведочен компаратив придева (ж.р.) *живља* (*паљба*) образован од основе придева *жив*. С обзиром да је у контексту изостављено поређење и да се компаративом исказује појачана особина коју означава позитив придева компаративом је исказано елативно значење. Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција *ожесточится перестрелка* што значи да ће „паљба да се разјари“, тј. постане живља. Дакле, преводилац је осетио и пренео нијансу елативног значења.

<p>(5) Младић је <i>живље</i> крстарио од једне терасе до друге и погледао стално ка пијаци.</p> <p style="text-align: right;">[НДЋ 182]</p>	<p>(5) Бессознательно <i>ускорив шаг</i> и поглядывая на площадь, парень мерил пространство между балконами.</p> <p style="text-align: right;">[МНД 519]</p>
--	--

У овом примеру је посведочен компаратив прилога *живље* (*крстарио*) образован од прилога *живо*. С обзиром да је у контексту изостављено поређење и да се компаративом исказује појачана активност коју означава позитив прилога компаративом је исказано елативно значење. Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција *ускорив шаг* што значи „убрзавши корак“. Употребом глаголског прилога прошлог *ускорив* са овом именицом *шаг* преводилац је осетио и пренео нијансу елативног значења.

<p>(6) Живот у касаби поред моста бивао је све <i>живљи</i>, изгледао све <i>срећнији</i> и <i>богатији</i>, и хватао равномеран корак и дотле непознату равнотежу, ону равнотежу којој сваки човек, свуда и одувек тежи, а коју постиже само ретко, делимично и пролазно.</p> <p style="text-align: right;">[НДЋ 199]</p>	<p>(6) Жизнь города у моста с каждым днем <i>оживлялась</i>, <i>приобретала устроенность</i> и <i>благополучие</i> с их неизведанной до сей поры уравновешенностью и размеренностью, к которым неизменно и всегда тяготели любые времена, но что достигалось лишь из редка, урывочно и приближенно.</p> <p style="text-align: right;">[МНД 532]</p>
--	---

У овом примеру су посведочени компаративи придева *живљи*, *срећнији* и *богатији* (*живот*) образовани од основа придева *жив*, *срећан* и *богат*. С обзиром

да је у контексту изостављено поређење и да се компаративом исказује појачана особина коју означава позитив прилога компаративом је исказано елативно значење. Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција (*жизнь оживлялась, приобретала устроенность и благополучие* што значи да је „(живот) постајао живљи, стицао складност и срећу“ па је тако преводилац пренео нијансу елативног значења.

<p>(7) Али их је било још више, нарочито међу <i>млађима, сиромашнијима</i> и <i>доконијима</i>, који су све то примали као радосне навести које одговарају њиховим дотад ућутканим и сузбијаним унутрашњим потребама и уносе у њихов живот оно нешто велико и узбудљиво што му је дотле недостајало.</p> <p style="text-align: right;">[НДЋ 246]</p>	<p>(7) Но гораздо больше было тех в особенности среди <i>малоимущей и еще не закабаленной жизнью молодежи</i>, что радостно встречал дыхание нового, находя в нем отклик затаенным и подавленным потребностям своей души и обещание в нести в их бедную впечатлениями <i>жизнь</i> что-то значительное и возбуждающее.</p> <p style="text-align: right;">[МНД 573]</p>
---	--

Компаративи придева (инст.мн.) *млађима, сиромашнијима* и *доконијима* образован од основа придева *млад* (где ја *д* под утицејем јоте прешло у *ђ*), *сиромашан* и *докон*. Ови облици компаратива су супстантивизирани и имају нијансу елативног значења. Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција *малоимущей и еще не закабаленной жизнью молодежи* где нам глаголски прилог садашњег времена указује на нијансу елативног значења.

<p>(8) <i>Обилније</i> купују још само несигурне платише.</p> <p style="text-align: right;">[НДЋ 256]</p>	<p>(8) Некредитоспособные плательщики только еще <i>чувствовали себя свободными в покупках</i>.</p> <p style="text-align: right;">[МНД 581]</p>
---	---

У овом примеру је посведочен компаратив прилога *обилније* (купују) образован од прилога *обилно*. С обзиром да је у контексту изостављено поређење компаративом је исказано елативно значење. Еквивалент у руском језику је

синтаксичка конструкција (*плательщики*) *чувствовали себя свободными в покупках* којом није пренесено елативно значење компаратива у српском језику.

<p>(9) И зато је сваком изгледало као да је око њега одједном постало <i>шире</i> и <i>зрачније</i>, <i>разноврсније</i> и <i>богатије</i>.</p> <p style="text-align: right;">[НДЋ 201]</p>	<p>(9) И каждому поџтому казалось, что перед ним <i>раскрылись светлые горизонты более богатого и разнообразного</i> существования.</p> <p style="text-align: right;">[МНД 534]</p>
---	---

Компаративи прилога (постало) *шире*, *зрачније*, *разноврсније* и *богатије* образовани су од основа *широк*, *зрачан*, *разноврсан* и *богат*. Сва четири компаратива показују нешто виши степен особине од позитива придева, а у реченици нема поређења тако да ови компаративи имају елативну нијансу. Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција (*раскрылись*) *светлые горизонты более богатого и разнообразного* существования. У саставу синтаксичке конструкције се налази сложени променљиви компаратив (ген. ср.р.) *более богатого и разнообразного* који се односи на именицу (ген. ср.р.) *существования*. На овај начин преводилац је исказао елативну нијансу.

<p>(10) То су били они <i>срећнији</i>, јер многи се спахија вратио го као прст у своју стару босанску постојбину где га је чекала танка земља, узак и оскудан живот, после богате ширине и господства на великим спахилуцима у Мађарској.</p> <p style="text-align: right;">[НДЋ 88]</p>	<p>(10) И, надо полагать, им выпал <i>более счастливый жребий</i>, потому что тех, кто гол как сокол вернулся в Боснию на старые места после богатой и привольной жизни на обширных угодьях Венгрии, ждала тощая земля, стесненное и скудное существование.</p> <p style="text-align: right;">[МНД 438]</p>
---	---

Компаратив (мн.) *срећнији* је образован од основе *срећан* и односи се на заменицу *они*, а која замењује именицу *спахије*. У компаративу је исказана елативна нијанса јер показује виши степен особине без поређења. Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција са сложеним променљивим компаративом (им выпал) *более счастливый жребий* чиме је метафорички исказана елативна нијанса.

2.2.1.5. Компаратив у српском језику : прилог у руском језику

Посведочен је један пример.

(1) А може да пређе у Заријеву механу, која је само мало <i>подаље</i> на општинском пијацу, и да ту слободно и несметано шкрипи зубима, прети, и псује невидљиву руку која га је онако мучки и неодољиво избацила из хотела. [НДЋ 213]	(1) Или же податься в трактир к Зарии, тут же <i>поблизости</i> на площади, и здесь открыто и свободно предаться зубовному скрежету, угрозам и проклятиям по адресу незримой руки, безнаказанно и подло выдворившей его из гостиницы. [МНД 544]
--	--

Компаратив прилога *подаље* образован је од прилога *далеко* са префиксом *по-*. Овај облик компаратива у наведеном примеру има елативно значење јер је дата одредница да се механа налази *подаље* али без поређења са неком одредницом. У руском језику није пренесено елативно значење јер је употребљен прилог *поблизости* у значењу „близу, у близини“.

2.2.1.6. Компаратив у српском језику : изостављен превод у руском језику

Посведочен је један пример.

(1) А на левој обали у страни, одмах изнад друма једна <i>овећа</i> хумка, земљана, али од неке тврде земље, сива и скамењена. [НДЋ 30]	(1) На левом берегу реки, несколько поодаль от нее, над самой дорогой, серой глыбой возвышается <i>холм</i> , он земляной, но земля на нем твердая, окаменевшая. [МНД 388]
--	---

Компаратив прилога (ж.р.) *овећа* (*хумка*) образован је од придева *велика* са окрњеним префиксом *по-* који се овде појавио у облику префикса *о-* *овећа* али са истим значењем као са префиксом *по-*, тј. ублажене особине изражене компаративом и зато је исказана елативна нијанса. У руском језику није пренесено елативно значење, него је употребљена друга именица *холм* у значењу

„брежуљак, узвишица“. Преводацац је осетио елативну нијансу али је није пренео компарацијом већ је употребио именицу која само семантички донекле преноси право значење али не и граматички.

2.2.2. Елатив са префиксоидом или префиксом *пре-* у српском језику

Б. Ћорић у *Творби именица у српском језику* констатује да постоје потешкоће у утврђивању и дефинисању статуса препозитивних компонената страног или домаћег порекла што показују и различити називи који се срећу у литератури. У сербокроатистици у најновијим радовима Р. Маројевића [Маројевић 2005: 134] препозитивни елемент назива се „*префиксоидом*, кореном који служи као прва основа речи, тј. морфемом која има лексичко а не деривационо значење“ [Ћорић 2008: 123]. Р. Маројевић тврди да се може увести у словенску творбу речи не само за речи страног порекла, појам и термин *префиксоид* у значењу морфеме која се понаша као придев нулте деklinације и закључује, да је то специфична основа која може имати у структури придева прилошку, у структури именице придевску, а самостално (ако се та функција релаизује) – именичку функцију [Маројевић 2005: 749]. Један од домаћих префиксоида је и префиксоид |пре| који се појављује у структури именица и придева. Компонента |пре| посведочена је: (1) с побочним краткосилазним акцентом у придевском значењу `велики` (2) краткосилазним акцентом у прилошком значењу `веома` (3) да нема побочни него главни краткосилазни акценат, као једини акценат придева и прилога у значењу претераног степена особине (`превише`, `одвећ`), а постоје примери где је прилошко (лексичко) значење `веома` трансформисано у деривационо појачано значење, па се префиксоид претворио у префикс придева и прилога. Тиме је остварена (потпуна) лексикализација облика: пр`едиван, пр`елијепо (имају само један акценат и префикс само потенцира значење творбене базе), док код придева пр`езг`одан – није дошло до лексикализације јер префиксоид има засебан, побочни акценат и чува лексичко значење елидираног прилога мн`ога [Маројевић 2005: 141–144].

2.2.2.1. Елатив са префиксоидом *пре-* у српском језику : префикс *пре-* + придев у руском језику

Посведочен је само један пример овог еквивалента.

(1) Хајде, мућни мало том својом <i>препаметном</i> главом! [МСТ 330]	(1) Ну-ка, пораскињь своими <i>премудрыми</i> мозгами! [МСК 254]
--	---

У овом примеру је посведочен придев (инстр.) *препаметаном* (*главом*) образован од придева неодр.в. *паметан* са префиксоидом *пре-*. Ово је префиксална изведеница. Овим је исказано деривационо појачано значење позитива придева са прилошким значењем „веома паметан“ и зато ова изведеница има елативно значење. Еквивалент у руском језику је придев (инстр.мн.) *премудрыми* мозгами који такође има елативни префикс *пре-* па је тиме и у руском језику исказано елативно значење.

2.2.2.2. Елатив са префиксоидом *пре-* у српском језику : трпни глаголски придев са префиксом *пре-*

Посведочен је један пример са овим еквивалентом.

(1) Тамо Лотика и ноћас седи за својим <i>претрпаним</i> столићем. [НДЋ 293]	(1) Лотика в эту ночь засиделась допоздна за своим <i>заваленным</i> бумагами столом. [МНД 613]
---	--

У овом примеру је посведочен трпни глаголски придев (инстр.) *претрпаним* (*столићем*) образован од глагола *трпати* са префиксоидом *пре-*. Овом префиксалном изведеницом исказано је појачано значење позитива придева и зато она има елативно значење. Еквивалент у руском језику је трпни глаголски придев (инстр.) *заваленным* (*бумагами столом*) који има значење „за столом претпаним папирима“ и тиме је такође и у руском језику исказано елативно значење.

2.2.2.3. Елатив са префиксом *пре-* у српском језику : прилог у руском језику

Посведочен је један пример са овим еквивалентом.

(1) И ноге тешко вучем, <i>претопло</i> ми је у зимским ципелама, а дуго нисам ходао. [МСТ 98]	(1) И ноги волочу еле-еле – в зимних туфлях <i>жарко</i> , да и отвык ходить. [МСК 74]
---	---

У овом примеру је посведочен прилог *претопло* (*ми је*) образован од прилога *топло* са префиксоидом *пре-*. Ово је префиксална изведеница којом је исказано појачано значење позитива придева и зато она има елативно значење. Еквивалент у руском језику је прилог *жарко* који има значење „врело, вруће“ па је овом семантиком прилога и у руском језику исказано елативно значење.

2.2.2.4. Елатив са префиксоидом *пре-* у српском језику : прилог + придев у руском језику

Посведочен је један пример овог еквивалента.

(1) Хтио сам да му цијела ствар изгледа озбиљнија, ако би му се учинило да сам <i>премлад</i> и недовољно озбиљан за тај посао. [МСТ 380]	(1) Мне хотелось, чтоб все выглядело как можно солиднее на тот случай, если он считает меня <i>чересчур молодым</i> и недостаточно серьезным для такого дела. [МСК 293]
--	--

У овом примеру је посведочен придев (*да сам*) *премлад* образован од прид. неодр.в. *млад* са префиксоидом *пре-*. Овим је исказано појачано деривационо значење позитива придева и зато ова изведеница има елативно значење. Еквивалент у руском језику је прилог *чересчур* + (инстр.) *молодым*. Употребом прилога *чересчур* што значи „превише“ који има елативни суфикс *пре-* и компаратив *више*, а испред позитива придева *млад*, и у руском језику је исказано елативно значење.

2.2.2.5. Елатив са префиксоидом *пре-* у српском језику : придев у руском језику

Посведочена су три примера где је еквивалент у руском језику придев.

<p>(1) Очи замућене, а око црних зеница беличасто сиви кругови, као у <i>престарелог</i> орла.</p> <p>[НДЋ 160]</p>	<p>(1) Глаза мутные, черные зрачки, как у <i>старого</i> орла, окружает беловато – серая радужная оболочка.</p> <p>[МНД 499]</p>
---	--

У овом примеру је посведочен придев (ген.) *престарелог* (*орла*) образован од придева неодр.в. *стар* са префиксоидом *пре-*. Ово је префиксална изведеница којом је исказано појачано значење позитива придева и зато она има елативно значење. Еквивалент у руском језику је придев (ген) *старого* (*орла*) што значи „старог (орла)“ тако да није исказано елативно значење.

<p>(2) Ћутећи, слушао сам хук карневала, распусни врисак, стотину започетих а недовршених пјесама, <i>прегласни</i> смијех, слушао као и Шехага, и гледао у његову бјелокосу главу.</p> <p>[МСТ 424]</p>	<p>(2) Молча я слушал шум карнавала, безобразный визг, обрывки начатых и незаконченных песен, <i>оглушительный</i> хохот, слушал в месте с Шехагой, глядя на его седую голову.</p> <p>[МСК 327]</p>
--	---

У овом примеру је посведочен придев *прегласни* (*смијех*) образован од придева одр.в. *гласни* са префиксоидом *пре-* са побочним краткосилазним придевским акцентом у прилошком значењу „који је веома гласан“. Употребом префикса *пре-* добили смо префиксалну изведеницу. Овим је исказано деривационо појачано значење позитива придева и зато ова изведеница има елативно значење. Еквивалент у руском језику је придев *оглушительный* што значи „продоран“ али сама именица *хохот* значи „грохотан смех“ а синтагма *оглушительный хохот* има значење „урнебесан смех“, што би могло да буде синоним за „прегласни смех“, те је тако и у руском исказано елативно значење.

<p>(3) Примио је то као судбину, као</p>	<p>(3) Он решил, что это его судьба,</p>
--	--

казну за многе гријехе, мада је испаштање <i>претешко</i> . [МСТ 392]	наказание за грехи, хоть искупление <i>тяжело сверх меры</i> . [МСК 302]
--	---

У овом примеру је посведочен придев (ср.р.) *претешко* (*испаштање*) образован од придева неодр.в. *тежак* са префиксоидом *пре-*. Ово је префиксална изведеница којом је исказано појачано значење позитива придева и зато она има елативно значење. Еквивалент у руском језику је придев *тяжело* (*искупление*), али и одредба *сверх меры* која у преводу буквало значи „претерано, прекомерно, превише (тешко)“ тако да је и у руском исказано елативно значење.

2.2.2.6. Елатив са префиксом *пре-* у српском језику : синтаagma у руском језику

Посведочена су три примера где је еквивалент у руском језику синтаagma.

(1) И опет је наопако видио, и погријешо, јер Тијана није лијепа већ <i>прелијена</i> . [МСТ 304]	(1) Тијана не просто красивая, а <i>писаная красавица</i> . [МСК 233]
--	--

У овом примеру је посведочен придев (ж.р.) *прелијена* (*Тијана*) образован од придева *леп* (*лијеп*) са префиксом *пре-*. У овом примеру прилошко (лексичко) значење 'веома' је трансформисано у деривационо појачано значење, па се префиксоид претворио у префикс придева. Тиме је остварена потпуна лексикализација облика *прелијена*. Овом префиксалном изведеницом исказано је елативно значење. Уз то је елативно значење исказано и синтаксичким средством с обзиром да је у првом делу реченице одрични позитив а у другом потврда изражена изведеницом са префиксом *пре-* : *јер Тијана није лијепа већ прелијена*. Еквивалент у руском језику је синтаagma *писаная красавица* што има значење „као уписана лепотица“ чиме је иказао елативно значење. И не само синтагмом, него и синтаксичким средствима, као у српском језику исказано је елативно значење *Тијана не просто красивая, а писаная красавица*.

(2) Један једини од тих <i>преморених</i>	(2) И только один человек из этой
---	-----------------------------------

људи, по изгледу неки сиромах, инокосан човек, застаде за тренутак на капији, напи се обилно воде и прими понуђену цигару. [НДЋ 116]	<i>оставшей толпы</i> , по виду бедњак и бобобыль, задержался на минуту в воротах и, вволю напившись воды, принял предложенную цигарку. [МНД 461]
---	--

У овом примеру посведочен је трпни глаголски придев (ген.мн.) *преморених* (*људи*) образован од глагола *преморити се* са префиксоидом *пре-* уместо уобичајеног глагола *уморити се*. Овим је исказано појачано значење глаголског придева и зато ова изведеница има елативно значење. Еквивалент у руском језику је синтагма *оставшей толпы* са радним глаголским придевом *оставшийся* који је образован од глагола *усталый* што значи „уморан, изнурен, исцрпљен“. Дакле, семантика овога глагола нам указује да је преводилац исказао елативно значење.

(3) [...]; ко ће носити Деборино сакато малоумно дете, ко водити Дебору саму, онако болесну и плачљиву, а ко Мину, избеzumљену од страха, <i>прегојену</i> и <i>поуселу</i> девојку. [НДЋ 340]	(3) [...]; кто понесет безногого и слабоумного Дебориного сына; кто поведет ее саму, болезненную и слезливую, и кто возьмет на себя Мину, смертельно перепуганную <i>расплывшуюся старую деву</i> . [МНД 653]
---	--

У овом примеру посведочен је трпни глаголски придев (ак.јед.) *прегојену* образован од глагола *гојити* са префиксоидом *пре-*, и радни глаголски придев *поуселу* (девојку) образован од глагола *усести* са префиксом *по-*. У РСМ овај глагол има значење „остати неудата, стара девојка“. Употребом префиксоида *пре-* и префикса *по-* добили смо две префиксалне изведенице. Овим је исказано појачано значење позитива трпног и радног глаголског придева и зато ове изведенице имају елативно значење. Еквивалент у руском језику (ак.ж.р.) *расплывшуюся старую деву* што има значење „претерано угојена уседелица“ чиме је исказано елативно значење.

2.2.2.7. Елатив са префиксом или префиксоидом *пре-* у српском језику : синтаксичка конструкција у руском језику

Посведочено је пет примера где је еквивалент синтаксичка конструкција.

<p>(1) – Кад те човјек види тако ојађена, закleo би се да ти је нешто тешко на души. – Тешко и <i>претешко</i>. Чини ми се да ћу прецркнути. [МСТ 370]</p>	<p>(1) – Слушай у тебя такой вид, что можно поклясться – с тобой что-то произошло. – <i>Хуже не бывает. Видно, подыхать пора.</i> [МСК 285]</p>
--	---

У овом примеру је посведочен је придев (ср.р.) *претешко* са префиксоидом *пре-*. Овом изведеницом се указује на појачани степен особине позитива примера и прилошким значењем „веома тешко“ па је тако исказано елативно значење. Еквивалент је синтаксичка конструкција *Хуже не бывает.*, која има значење „горе не може бити“ којом је пренесено елативно значење.

<p>(2) Или се мени тако чинило, да смо му само ми остали, јер ми је постао <i>претежак</i>. [МСТ 392]</p>	<p>(2) Или нам тољко казалось, что он вцепился лишь в нас, потому что <i>нам от него совсем не стало житья</i>. [МСК 302]</p>
---	---

У овом примеру посведочен је придев *претежак* са префиксоидом *пре-*. Овом изведеницом се указује на појачани степен особине позитива примера и прилошким значењем „веома тежак“ па је тако исказано елативно значење. Еквивалент је синтаксичка конструкција *нам от него совсем не стало житья*, што има значење „не да нам да живимо“, тј. да је са њим *претешко* живети чиме је пренесено елативно значење.

<p>(3) А оцу жао, син му је, јединац, због њега је осећао радост што стиче, због њега је осећао радост што живи и није ни крио ту љубав, није могао, младић</p>	<p>(3) У отца сердце разрывается, единственный сын, ради него жил, ради него наживал барыши и не таил свою любовь, не мог таить, <i>юноша как</i></p>
---	---

<p>живио као риба у рибњаку, размажен, <i>пресит</i>, не знајући шта је ружно, не знајући шта је тешко, а неко му напунио зелену главу великим ријечима, па навалио да изгуби и оно што се само једном има.</p> <p>[МСТ 253]</p>	<p><i>сыр в масле катался</i>, баловали его, оберегали его, от всего тяжелого и грязного. К тому же кто-то забил ему, зеленому голову свьяками высокими словами, вот он и потерял то, что дается один раз.</p> <p>[МСК 194]</p>
--	---

У овом примеру је посведочен придев *пресит* образован од придева *сит* са префиксом *пре-*. Ово је префиксална изведеница са главним и јединим краткосилазним акцентом и прилошким значењем „веома сит“. Овим је исказано деривационо појачано значење позитива придева и зато ова изведеница има елативно значење. Еквивалент за ову изведеницу није посведочен у руском језику него је наспрам синтаксичке конструкције у српском језику *младић живио као риба у рибњаку, размажен, пресит* употребљена синтаксичка конструкција односно изрека *юноша как сыр в масле катался* што код нас има значење у изреци да је „младић живео као бубрег у лоју“ чиме је исказано елативно значење.

<p>(4) Лекар је констатовао код <i>преморене</i> и остареле жене потпун живчани слом, препоручио да се болесница што пре удаљи одавде, из домашаја ратних операција; прописао неке капљице, и отишао са транспортом рањеника.</p> <p>[НДЋ 341]</p>	<p>(4) Врач нашел у нее тяжелое нервное расстройство и <i>общий упадок сил</i> и советовал быстрее вывезти ее отсюда, подальше от военных действий, прописал капли и уехал с транспортом раненых.</p> <p>[МНД 654]</p>
--	--

У овом примеру је посведочен трпни глаголски придев (ж.р.мн.) *преморене* (*жене*) који има префиксоид *пре-* са прилошким значењем „веома уморне“. Еквивалент је синтаксичка конструкција *общий упадок сил* која има значење „потпуна малаксалост“ чиме је пренесено елативно значење.

<p>(5) Лако је Шехаги Сочи, он је богат и <i>пребогат</i>, све високе чиновнике држи у цепоу, позајмицама и митом, и сви се праве да не знају шта Шехага говори.</p> <p style="text-align: right;">[МСТ 45]</p>	<p>(5) Шехаге Сочо лако, у <i>него денег куры не клюют</i>, самых высоких чиновников держит в кулаке вексельями и подкупом, потому люди делают вид, что не знают о чем говорит Шехага.</p> <p style="text-align: right;">[МСК 33]</p>
---	---

У овом примеру је посведочен придев *пребогат* образован од придева *богат* са префиксоидом *пре-*. Ово је префиксална изведеница којом је исказано појачано значење позитива придева и зато она има елативно значење. Еквивалент за ову изведеницу није посведочен у руском језику него је употребљена синтаксичка конструкција односно изрека *у него денег куры не клюют* што код нас има значење исказано изреком да „има новца као плеве“ чиме је исказано значење ексцесива.

2.2.3. Елатив са конструкцијом *један од + суперлатив* у српском језику

Лексема *један* нема само значење броја, већ има значење које указује на недовољно одређен појам: *неки, некакав, изванредан*. *Један* се користи и у изразу: *један од најбољих* (РМС, КЊ 2, стр. 574 – 575). Када се бави анализом суперлативних конструкција, и то само конструкција којима се изражава градација у оквиру суперлатива М. Ковачевић говори о инклузивној суперлативности синтагматског типа у коју убраја синтагматску форму: *један (неки) од + генитив множине суперлатива*. Он тврди да се ни једним лексико – симантичким показатељем не указује на суперлативно градирање појмова који припада скупу, зато се, каже, може закључити да између суперлативног скупа влада однос *еквативности*, односно да је укључујућем и скупу поредбених појмова својствен (под)једнак степен присуства суперлативне особине [Ковачевић 2007: 10 – 14]. Можемо се сложити са констатацијом М. Ковачевића да у овој синтагматској форми: *један од + генитив суперлатива множине* нема градације, али ова синтагматска форма је део синтаксичке конструкције у којој се бројем *један* упућује на већ идентификовани појам у оквиру реченице. Овом

синтаксичком конструкцијом се исказује елативно значење јер је њом исказана појачана особина једног конкретног предмета или лица који припада онима чија је особина изражена суперлативом са префиксом *нај*-. И још једном да поновимо, да елатив има „јавно – оценочний характер“, што значи „очигледно – оцењивачки карактер“ [Валгина 2002: 139] што одговара конструкцији *један од* + ген. мн. суперлатива. Ако кажемо на пример: *Мендељејев је један од највећих руских научника*, то не значи да је он највећи већ *један* који припада скупу оних који се могу сврстати у највеће, а то је наша оцењивачка процена а не суперлативна одредба.

2.2.3.1. Елатив са конструкцијом *један од* + *суперлатив* у српском језику : синтаксичка конструкција *один из* + аналитички суперлатив у руском језику

Посведочено је шест примера овог еквивалента.

<p>(1) У Суљаге Османагића, <i>једног од најбогатијих</i> варошких Турака, био је тада чистокрван арапски коњ алат велике вредности и лепоте.</p> <p>[НДЋ 93]</p>	<p>(1) У Суляги Османагича, <i>одного из самых крупных турецких богатеев</i>, был тогда чистокровный арабский жеребец неслыханной цены и красоты.</p> <p>[МНД 442]</p>
---	--

У овом примеру је посведочена конструкција (ген.јд.) *једног од* + (ген.мн.) *најбогатијих* (*варошких Турака*). Овом синтаксичком конструкцијом није исказан суперлатив већ је исказана појачана особина једног конкретног човека који припада онима чије су особине изражене суперлативом са префиксом *нај*-. На тај начин конструкција преноси елативно значење. Еквивалент за ову конструкцију у руском језику је такође синтаксичка конструкција коју чини (ген.јд.) *одного из* и (ген.мн.) аналитичког суперлатива *самых крупных (турецких богатеев)* чиме је као и у српском језику исказано елативно значење.

<p>(2) Газда Сантина магаза је <i>једна од највиших</i> и <i>најтврђих</i> у вишеградској чаршији.</p>	<p>(2) Лавка газды Санто <i>одна из самых основательных и видных</i> в вишеградских торговых рядах.</p>
--	---

У овом примеру је посведочена конструкција (ж.р.) (*магаза*) *једна од* + (ген.мн.) *највиших* и *најтврђих* (у *вишеградској чаршији*). Овом конструкцијом је исказана појачана особина једне конкретне зграде која припада онима чије су особине изражене суперлативом са префиксом *нај-*. На тај начин конструкција преноси елативно значење. Еквивалент за ову конструкцију у руском језику је такође синтаксичка конструкција коју чини (ж.р.) (*лавка*) *одна из* и (ген.мн.) аналитичког суперлатива *самых основательных и видных (в вышеградских торговых рядах)* чиме је као и у српском језику исказано елативно значење.

(3) *Једна од највећих* поплава уопште, која се десила у последњој години XVIII века, нарочито се дуго памтила и препричавала.

[НДЋ 92]

(3) *Одно из самых больших* когдa-либo бивших наводнений случилось в последний год восемнадцатого века, и оно особенно долго вспоминалось и переживалось.

[МНД 441]

У овом примеру је посведочена конструкција (ж.р.) (*поплава*) *једна од* + (ген.мн.) *највећих* (*уопште*). Овом конструкцијом је исказана појачана особина једне конкретне природне појаве која припада онима чије су особине изражене суперлативом са префиксом *нај-*. На тај начин конструкција преноси елативно значење. Еквивалент за ову конструкцију у руском језику је такође синтаксичка конструкција коју чини (ср.р.) *одно из* и (ген.мн.) аналитичког суперлатива *из самых больших (наводнений)* чиме је као и у српском језику исказано елативно значење.

(4) [...]; као да је нечијим благотворним напором одједном за све и свакога остварена *једна од најдубљих* жеља, древни људски сан: да се иде изнад воде и савлађује простор.

(4) [...]; словно чьими-то благотворными усилиями для всех и каждого стало осуществимо *одно из самых глубоких* желаний, извечная мечта человека: перейти воду посуху и овладеть пространством.

[НДЋ 82]	[МНД 433]
----------	-----------

У овом примеру је посведочена конструкција (ж.р.) *једна од* + (ген.мн.) *најдубљих (жеља)*. Овом конструкцијом је исказана појачана особина једне конкретне потребе која припада онима чије су особине изражене суперлативом са префиксом *нај-*. На тај начин конструкција преноси елативно значење. Еквивалент за ову конструкцију у руском језику је такође синтаксичка конструкција коју чини (ср.р.) *одно из* и (ген.мн.) аналитичког суперлатива *самых глубоких (желаний)* чиме је као и у српском језику исказано елативно значење.

(5) Такав је човек био Шемсибег Бранковић из Црнче, <i>један од најимућнијих и најугледнијих</i> бегова у касаби. [НДЋ 159]	(5) Таков Шемси-бег Бранкович из Црнчи, <i>один из самых богатых и уважаемых</i> бегов города. [МНД 498]
--	---

У овом примеру је посведочена конструкција *један од* + (ген.мн.) *најимућнијих и најугледнијих (бегова)*. Овом конструкцијом је исказана појачана особина једног конкретног човека који припада онима чије су особине изражене суперлативом са префиксом *нај-*. На тај начин конструкција преноси елативно значење. Еквивалент за ову конструкцију у руском језику је такође синтаксичка конструкција коју чини *один из* и (ген.мн.) аналитичког суперлатива *из самых богатых и уважаемых (бегов)* чиме је као и у српском језику исказано елативно значење.

(6) Његова је породица <i>једна од најстаријих и најугледнијих</i> у касаби. [НДЋ 133]	(6) Мутевеличи – <i>одно из самых старых и уважаемых</i> здешних семейств. [МНД 476]
---	---

У овом примеру је посведочена конструкција (ж.р.) *једна од* + (ген.мн.) *најстаријих и најугледнијих (породица)*. Овом конструкцијом је исказана појачана особина једне конкретне породице која припада онима чије су особине изражене суперлативом са префиксом *нај-*. На тај начин конструкција преноси елативно

значење. Еквивалент за ову конструкцију у руском језику је такође синтаксичка конструкција коју чини (ср.р.) *одно из* и (ген.мн.) аналитичког суперлатива *из самых старых и уважаемых (здесьних семейств)* чиме је као и у српском језику исказано елативно значење.

2.2.3.2. Елатив са конструкцијом *један од + компаратив* у српском језику : синтетички суперлатив са суфиксом *-ейш-* у руском језику

У нашој грађи пронађен је један пример ове еквиваленције.

<p>(1) <i>Једна од највећих</i> цикличних криза била је захватила крајем XIX и почетком XX века Аустро-Угарску Монархију.</p> <p style="text-align: right;">(ИА НДЋ 297)</p>	<p>(1) <i>Крупнейший</i> экономический кризис конца XIX – начала XX века захватил и Австро-Венгерскую монархию.</p> <p style="text-align: right;">(ИА МНД 616)</p>
--	--

У овом примеру је посведочена конструкција *једна од + компаратив* (ген.мн.) *највећих (криза)*. Овом конструкцијом је исказана појачана особина једног конкретног историјског догађаја, који припада онима чије су особине изражене суперлативом (*једна од криза*). На тај начин конструкција преноси елативно значење. Еквивалент за ову конструкцију у руском језику је синтетички суперлатив *крупнейший* са творбеним суфиксом *-ейш-* од позитива придева *крупный*. Овим начином је исказано елативно значење јер у руском елатив има оцењивачки карактер па је и ова криза *једна од највећих* цикличних криза која је захватила крајем XIX и почетком XX века Аустро-Угарску Монархију.

2.2.3.3. Елатив са конструкцијом *један од + компаратив* у српском језику : синтагма у руском језику

Посведочен је један пример са синтагмом као еквивалентом.

<p>(1) Сасвим у ћошку седе и рачунају нешто газда Павле Ранковић, <i>један од млађих али богатијих</i> газда, и неки Аустријанац, предузимач на прузи.</p>	<p>(1) В дальнем углу сидели, погруженные в какие-то расчеты, газда Павле Ранкович, <i>молодой богач</i>, и некий австриец, железнодорожный</p>
--	---

[НДЋ 209]	подрядчик. [МНД 541]
-----------	-------------------------

У овом примеру је посведочена конструкција *један од* + компаратив (ген.мн.) *млађих и богатијих (бегова)*. Овом конструкцијом је исказана појачана особина једног конкретног човека (*један од*) која припада онима чије су особине изражене компаративом. На тај начин конструкција преноси елативно значење. Еквивалент за ову конструкцију у руском језику је синтагма *молодой богач* коју чини позитив придева *молодой* и именица *богач* што значи „млади богаташ“ где је преводилац самом семантиком именице пренео елативно значење.

2.2.4. Елатив са прилозима: *врло, сувише, необично, неизрециво* + придев у српском језику

2.2.4.1. Елатив са прилогом *врло* + придев у српском језику : придев у руском језику

Посведочена су три примера овог еквивалента.

(1) Па сам мислио, каква је то штета што су глупи људи обично <i>врло упорни</i> . [МСТ 391]	(1) В голову мне часто приходила мысль: какая жалость, что дураков, как правило, отличает <i>незаурядное</i> упорство. [МСК 301]
---	---

У овом примеру посведочен је у српском језику елатив (мн.) са обликом прилога *врло* + *упорни (људи)*. Еквивалент у руском језику је придев *незаурядное (упорство)* што значи „изузетна, натпросечна (упорност)“ где је преводилац семантиком овог придева пренео елативно значење.

(2) – Лијеп сам, ко изврнут џеп. – <i>Врло си лијеп, прави мушкарац</i> . [МСТ 115]	(2)– Со лба красив, да с затылка вшив. – Нет, ты <i>красив, настоящий</i> мужчина. [МСК 87]
---	---

У овом примеру посведочен је у српском језику елатив са обликом прилога *врло* + *лијеп* (*прави мушкарац*). Еквивалент у руском језику је кратки облик придева *красив* али непосредно иза тога стоји синтагма којом се појашњава тврдња да тај мушкарац у потпуности има особине лепог човека јер је *настоящий мужчина*, у преводу „прави мушкарац“. Ако неко поседује све особине правог мушкараца онда се подразумева да је *врло лијеп* чиме је додавањем ове синтагме потврђено елативно значење.

<p>(3) И поврх свега тог имао је срећу да је упућен у источну Херцеговину; где су борбе са устаницима биле заморне, често <i>врло опасне</i>, него у касабу на Дрини, где се сав посао састојао у патролирању и стражарењу.</p> <p style="text-align: right;">[НДЋ 181]</p>	<p>(3) Счастливо избежав отправки в восточную Герцеговину, где шли зятжные и подчас <i>кровопролитные</i> схватки с восставшими, он получил направление в город на Дрине, а там вся служба заключалась в охране и патрулировании.</p> <p style="text-align: right;">[МНД 517]</p>
---	---

У овом примеру је посведочен у српском језику елатив (мн.) са обликом прилога *врло* + *опасне* (*борбе*). Еквивалент у руском језику је придев *кровопролитные* (*схватки*) чиме није обухваћен и придев *заморне* то се може видети да се уместо оригинала *заморне, често врло опасне* (*борбе*) преводилац определио за синтагму *кровопролитные схватки* што има значење „крваве борбе“ па се онда може рећи да је он уочио и пренео елативно значење.

2.2.4.2. Елатив са прилогом *врло* + придев у српском језику : синтагма у руском језику

Посведочен је један пример са синтагмом као еквивалентом.

<p>(1) Тијана је одлучила да више не иде Рабија-хануми, није више могла да гледа бруку и срамоту, а ја сам се одмах сложио с том одлуком, једно</p>	<p>(1) Тияна решила не ходить больше к Рабии-ханум, не в силах было смотреть на этот срам и позор, а я не возражал, во-первых, потому, что</p>
---	--

<p>зато што се увијек слажем с њеним одлукама, а друго зато што мислим да не треба изазивати ђавола, и пуштати да млад човјек, лијеп и наочит (одједном ми је пало у очи да млади Пакро <i>врло лијеп!</i>), гледа у младу и лијепу жену уз погурену старицу, прави обојени гроб.</p> <p style="text-align: right;">[МСТ 138]</p>	<p>всегда соглашаюсь с ее решениями, а во-вторых, потому, что лучше не искушать дьявола и не позволять молодому человеку приятной наружности (неожиданно я убедился, что молодой Пакро <i>писаный красавец!</i>) постоянно видеть молодую красивую женщину возле сгорбленной старухи, истинного гроба повапленного.</p> <p style="text-align: right;">[МСК 106]</p>
---	---

У овом примеру је посведочен у српском језику елатив са обликом прилога *врло + лијеп (млади Пакро)*. Еквивалент у руском језику је синтаagma *писаный красавец!* што има значење „уписани лепотан“ чиме је овом синтагмом исказано елативно значење које потврђује и интонација после синтагме у овом контексту на коју указује знак узвика као интерпункцијско средство.

2.2.4.3. Елатив са прилогом *врло + придев* у српском језику : прилог + придев у руском језику

У нашој језичкој грађи посведочено је пет примера овог еквивалента.

<p>(1) А <i>врло</i> сам <i>погодан</i> за ову прилику.</p> <p style="text-align: right;">[МСТ 256]</p>	<p>(1) А я <i>очень</i> для такого дела <i>подходящий</i>.</p> <p style="text-align: right;">[МСК 196]</p>
---	--

У овом примеру посведочен је у српском језику елатив са обликом прилога *врло + (сам) погодан* у предикативној функцији. Еквивалент у руском језику је прилог *очень + подходящий* у предикативној функцији, чиме је исказано елативно значење јер прилог *очень* у преводу значи „врло, веома“.

<p>(2) – Это видиш да му душа није ситна. – Некад ситна, некад широка. Као и у</p>	<p>(2) – Выходит, не такая уж мелкая у него душонка.</p>
--	--

сваког сад му је била <i>врло широка</i> : избројио сам педесет гроша. [МСТ 159]	– Когда мелкая, когда широкая. Как у всех. На сей раз душа у него была даже <i>очень широкая</i> : пятьдесят грошей отвалил. [МСК 122]
--	--

У овом примеру посведочен је у српском језику елатив са обликом прилога *врло + широка (душа)* чиме је исказано појачано значење позитива придева, тј. елативно значење. Еквивалент у руском језику је прилог *очень + широкая (душонка)* чиме је такође исказано елативно значење јер прилог *очень* у преводу значи „врло, веома“.

(3) Рекао сам Осману да је Шехага <i>врло болестан</i> , и да га зове. [МСТ 431]	(3) Я сказал Осману, что Шехаге <i>совсем плохо</i> и что он зовет его. [МСК 333]
--	---

У овом примеру посведочен је у српском језику елатив са обликом прилога *врло + болестан (Шехага)* чиме је исказано појачано значење позитива придева, тј. елативно значење. Еквивалент у руском језику је прилошка одредба за начин са прилогом *совсем + плохо (Шехаге)* чиме је такође исказано елативно значење јер прилог *совсем* у преводу значи „сасвим, потпуно“ а прилог *плохо* значи „лоше“ чиме је пренесено елативно значење.

(4) Знаш, Авдага, мене се не тиче, али ми твоја прича изгледа <i>врло сумњива</i> . [МСТ 396]	(4) – Понимаешь авдага, мое дело сторона, но история твоя выгладит <i>чересчур сомнительной</i> . [МСК 305]
---	--

У овом примеру посведочен је у српском језику елатив са обликом прилога *врло + сумњива (прича)* чиме је исказано појачано значење позитива придева, тј. елативно значење. Еквивалент у руском језику је прилог *чересчур + сомнительной (выглядит история)* чиме је исказано елативно значење јер прилог *чересчур* има значење „превише, сувише, одвећ“ а придев *сомнительный* значи „сумњив“ чиме је пренесено елативно значење.

<p>(5) О свему томе сам мислио послије, а тада сам осјећао само страх, и <i>врло одређен</i> и <i>врло неодређен</i>.</p> <p>[МСТ 398]</p>	<p>(5) Но обо всем этом я думал позже, тогда я ощущал только страх, <i>смутный</i> и в то же время <i>весьма определенный</i>.</p> <p>[МСК 307]</p>
--	---

У овом примеру посведочен је у српском језику елатив са обликом прилога *врло* + *одређен* и *врло неодређен* (*страх*) чиме је исказано појачано значење позитива придева, тј. елативно значење. Еквивалент у руском језику је придев *смутный* и *весьма* + *определенный* (*страх*) при чему се прилог *весьма* што значи „врло, веома“ односи и на придев *смутный* „неодређен“ јер ова два придева *смутный* и *определенный* повезује синтаксичка конструкција *и в то же время* која значи „и у исто време“. Тако је једним прилогом *весьма* који се односи на два придева пренесено елативно значење.

<p>(6) Можда би је затворили и да Рамиз није побјегао, али је та претпоставка <i>сувише несигурна</i> да би ме ослободила осјећања кривице.</p> <p>[МСТ 377]</p>	<p>(6) Возможно, она не избежала бы ареста, если бы побег Рамиз и состоялся, но такое предположение <i>чересчур зыбко</i>, чтоб освободить меня от чувства вины.</p> <p>[МСК 29]</p>
--	--

У овом примеру посведочен је у српском језику елатив са обликом прилога *сувише* + *несигурна* (*претпоставка*) чиме је исказано појачано значење позитива придева, тј. елативно значење. Еквивалент у руском језику је прилог *чересчур* који има значење „превише, сувише“, и кратки облик придева *зыбко* што значи „неодлучно, непоуздано, несигурно“ (*претположение*). Тако овим прилогом *чересчур* са придевом *зыбко* пренесено елативно значење.

2.2.4.4. Елатив са прилогом *сувише* + придев у српском језику : синтагма у руском језику

Посведочена су три примера са синтагмом као еквивалентом.

(1) <i>Сувише је поносан да би се признао пораженим од људи.</i> [МСТ 313]	(1) <i>Непомерная гордость</i> не дозволяет ему признать себя побежденным в схватке с людьми. [МСК 240]
---	--

У овом примеру посведочен је у српском језику елатив са обликом прилога *сувише* + придев у предикативној функцији (*је*) *поносан* чиме је исказано појачано значење позитива придева, тј. елативно значење. Еквивалент у руском језику је синтагма *непомерная гордость* која има значење „прекомеран, огроман понос“ тиме је овом синтагмом пренесено елативно значење.

(2) И кад су људи <i>сувише похлепни.</i> [МСТ 109]	(2) И когда людьми овладает <i>чрезмерная алчность.</i> [МСК 83]
--	---

У овом примеру посведочен је у српском језику елатив са обликом прилога *сувише* + *похлепни* (*људи*) чиме је исказано појачано значење позитива придева, тј. елативно значење. Еквивалент у руском језику је синтагма (ж.р.) *чрезмерная алчность*. Придев *чрезмерная* значи „прекомерна сувишна“ а именица *алчность* значи „похлепа, грамзивост“ чиме је семантички пренесено елативно значење.

(3) Можда би је затворили и да Рамиз није побјегао, али је та претпоставка <i>сувише несигурна</i> да би ме ослободила осјећања кривице. [МСТ 377]	(3) Возможно, она не избежала бы ареста, если бы побег Рамиз и состоялся, но такое предположение <i>чересчур зыбко</i> , чтоб освободить меня от чувства вины. [МСК 29]
---	--

У овом примеру посведочен је у српском језику елатив са обликом прилога *сувише* + *несигурна* (*претпоставка*) чиме је исказано појачано значење позитива придева, тј. елативно значење. Еквивалент у руском језику је прилог *чересчур* који има значење „превише, сувише“, и кратки облик придева *зыбко* што значи „неодлучно, непоуздано, несигурно“ (*претположение*). Тако је овим прилогом *чересчур* са придевом *зыбко* пренесено елативно значење.

2.2.4.5. Елатив са прилогом *сувише* + придев у српском језику : синтаксичка конструкција у руском језику

Посведочена су два примера где је еквивалент синтаксичка конструкција.

(1) Било и неће више. Грешка је <i>сувише велика</i> да бих је поновио. [МСТ 87]	(1) Больше такого не случится. <i>Дважды эту ошибку я не повторю.</i> [МСК 66]
---	---

У овом примеру посведочен је у српском језику елатив са обликом прилога *сувише* + *велика (грешка)* чиме је исказано појачано значење позитива придева, тј. елативно значење. Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција *Дважды эту ошибку я не повторю*. У реченици нема никакве одредбе за имницу и није пренесено елативно значење.

(2) – Нису сви људи такви. Зли су испредњачили, <i>сувише се виде и осјећају</i> , зато мислимо да су сви такви. А нису! [МСТ 317]	(2) – Не все люди такие. Злые вперед вылезли, потому и <i>бросаются в глаза</i> , а мы думаем что все похожи на них. Не так это. [МСК 243]
---	---

У овом примеру посведочена је у српском језику прилошка одредба за начин са обликом прилога *сувише* + *(се) виде и осјећају (зли људи)* чиме је исказано елативно значење. Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција *бросаются в глаза (злые люди)* што има значење „падати у очи“, тј. „бити веома уочљив“ чиме је пренесено елативно значење.

2.2.4.6. Елатив са прилогом *необично* + придев у српском језику : прилог *действительно* + прилог у руском језику

Посведочен је један пример овог еквивалента.

(1) Он је свој посао вршио са задовољством и честољубиво; свакако је у томе био <i>необично вешт и брз</i> .	(1) К своим обязанностям он относился любовно и добросовестно и делал свое дело <i>действительно</i>
--	--

[НДЋ 109]	<i>артистично и брзо.</i> [МНД 455]
-----------	--

У овом примеру посведочен је у српском језику прилог *необично + веит и брз* чиме је исказано елативно значење. Еквивалент у руском језику је прилог *действительно + артистично и быстро*. С обзиром да прилог *действительно* има значење „заиста, стварно“ уз ова два прилога *артистично и быстро* са значењем „уметнички и брзо“ преводилац није пренео елативно значење у руском језику.

2.2.4.7. Елатив са прилогом *необично + именица* у српском језику : синтагма у руском језику

Посведочен је један пример овог еквивалента.

(1) Ти мајстори су у нарочитим зградама сукали конопце <i>необичне јакости и дебљине.</i> [НДЋ 77]	(1) В специально отведенных помещениях мастера – веревочники плели канаты <i>необыкновенной прочности и толщины.</i> [МНД 428]
---	---

У овом примеру је посведочена синтагма *конопце* са прилогом *необичне + јакости и дебљине*. Синтагма има значење да су „конопци били необично јаки и дебели“ што има елативно значење. Еквивалент у руском језику је такође синтагма *канаты* са придевом *необыкновенной прочности и толщины*, што има потуно исто лексичко значење као у српском језику и самим тим је пренесено и елативно значење.

2.2.4.8. Елатив са прилогом *неизрециво + придев* у српском језику : синтаксичка конструкција у руском језику

Посведочен је један пример где је еквивалент синтаксичка конструкција.

(1) То је био млад, ситан и блед човек, мрких кадифастих очију тужна	(1) Это был молодой тщедушный и бледный человек с печальным
--	---

погледа. Био је <i>неизрециво бојажљив</i> и <i>ћутљив</i> .	взглядом бархатисто-карих глаз и <i>неизъяснимой робостью молчальника</i> .
[НДЋ 150]	[МНД 490]

У овом примеру посведочен је у српском језику прилог *неизрециво* + *бојажљив* и *ћутљив* (*човек*) чиме је исказано елативно значење. Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција (*человек*) *неизъяснимой робостью молчальника*. Ово је типична руска синтаксичка конструкција са инструменталом *неизъяснимой робостью* и има значење „човек неизрециве бојажљивости“ а именица (ген.) *молчальника* је архаична и значи „ћутљивца“. Тако је и у руском језику синтаксичким средствима преводилац пренео елативно значење.

2.2.5. Синтагма у српском језику : синтетички суперлатив са суфиксом *-ейш-* у руском језику

У нашој језичкој грађи посведочен је један пример.

(1) Тек њих двоје је неразднојно са потпуним очинским пристанком пуковника, који је <i>добричина човек</i> , већ добро отупео од службе, година, вина и дувана.	(1) Как бы там ни было, но только эти двое, с полного отеческого благословения полковника, <i>добрейшей души человека</i> , успевшего изрядно отупеть от службы, лет, спиртного и курения, совершенно неразлучны.
[ИА НДЋ 272]	[ИА МНД 604]

Синтагма *добричина човек* има у руском језику еквивалент суперлатив (ген.ж.р.) *добрейшей души (человека)* који је образован од придева *добрый* помоћу творбеног суфикса *-ейш-*, у реченици нема поређења и исказано је елативно значење. Синтагма *добрейший человек* је у руском језику устаљен фразеолошки обрт и значи „веома добар, душеван човек“ [Николић 1969: 121]. То потврђује и овај пример из наше језичке грађе где се синтагмом *добричина човек* исказује највиши степен особине једног човека. И Р.Кошутић када тврди да облици на -

ейший- и *-айший-* имају елативно значење (значење врло пјачаног позитива, тј. непоређеног придева) каже да ти облици ретко долазе у обичном говору, па и ту само у вези са неким речима, на пример: *он добрейшая душа* (он је благо од човека) [Кошутећ 1971: 118].

2.3. ПОРЕДБЕНА АНАЛИЗА

2.3.1. Изражавање елативности у руском језику

У руском језику елативно значење изражено је синтетичким променљивим обликом суперлатива:

- (1) Синтетичким променљивим обликом суперлатива на *-ейш-*,
- (2) Синтетичким променљивим облицима суперлатива на *-айш-* и
- (3) Аналитичком суперлативом са заменицом *самый* у синтаксичкој констрикцији *один из + самых + генитив* множине.

2.3.1.1. Елатив у руском језику изражен синтетичким променљивим обликом суперлатива на *-ейш-*

Еквиваленти овом облику руског суперлатива у српском језику су различити:

- (1) Прилози: врло, веома, апсолутно, изванредно, необично, изузетно, посве, пуки + именица у српском језику.

Ова врста еквивалената са прилозима: *врло, веома, апсолутно, изванредно, необично, изузетно, посве, пуки* + именица је посведочена са четрдесет два примера, а који је од прилога употребљен зависи и од самог преводиоца.

Преводиоци романа Ф.М.Д. *Подросток* су: а) Милош Ивковић, б) Златко Црнковић и в) Милена и Радмило Маројевић.

– *благороднейшим* порывом [ФД П]: а) *врло племенитим* заносом, б) *силно паметним* изљевом, в) *јакко племенитим* изливом осећања; – *по важнейшему делу* [ФД П] : а) по једном *врло важном* послу, б) ради једног *веома важног* посла, в) због *веома важне* ствари; – *важнейший* документ [ФД П] : а) *врло важан* документ, б) *необично важан* спис, в) *веома важан* документ; – *веселейшая*

улыбка [ФД П] : а) *врло весео* осмејак, б) *необично весео* осмијех, в) *необично весео* осмех; – *с густейшими* волосами [ФД П] : а) *врло густе* косе, б) *необично бујне* косе, в) *косе веома бујне*; – он был в *полнейшем воскресении* [ФД П] : а) он је био *потпуно препорођен*, б) јучер је био *апсолутно препорођен*, в) синоћ беше *сасвим препорођен*; – у меня *полнейшее* уединение [ФД П] : а) имао сам *потпуну* усамљеност, б) *имам посвемашну* усамљеност, в) *имам потпуну* усамљеност; – но с *приятнейшей* улыбкой [ФД П] : а) али са *врло пријатним* осмејком, б) али се *веома мило* осмјехнула, в) *уз веома пријатан* осмех; – для *самоважнейших* дел [ФД П] : а) по једној *врло важној* ствари, б) ради неких *изванредно важних* послова, в) због *веома важних* послова; – вздрогнул от *сильнейшего* ощущения [ФД П] : а) задрхтах од *врло јаког* осећања, б) стресао сам се од *необично снажног* осећања, в) уздрхтах од *врло снажног* осећања; – людей всё с *сильнейшим* баронским гонором [ФД П] : а) људи који *много полагају* на своју баронску част, б) који све *много држе* до своје барунске части, в) који сви *веома држе* до своје баронске титуле; – секреты людей иногда *честнейших* [ФД П] : а) тајне појединих људи, често *врло честитих*, б) тајне кадшто *посве поштених* људи, в) тајне појединих људи, понекад *веома честитих*; – это характер *чистейший* [ФД П] : а) она је *врло честита* душа, б) она је *сушта* невиност, в) она је *изузетно поштена* жена; – но в *чистейшем* белъе [ФД П] : а) али са *врло чистом* кошуљом, б) али у *посве чистом* рубљу, в) у *веома чистом* рубљу; – „Беднейшее существо и даже несчастный“ [ФД П] : „*Врло* сиромах, и још и несрећан човек“, „*Луки* сиромах, и, што више несретан човјек“, „*Врло јадно* створење, а уз то и несрећан“.

1а) Прилози *врло, веома* + именица у једном (или два) превода, а у другом (или трећем) преводу суперлатив са префиксом *нај*-:

– судъба этого *благороднейшего* человека [ФД П] : а) судбина овога светога *најплеменитијег* човека, б) судбина овог светог *најплеменитијег* човјека, в) судбина овог светог *веома племенитог* човека; – чем у *благороднейших* на вид героин [ФД П] : а) него код по изгледу *најплеменитијих* јунакиња, б) него у наоко *најплеменитијих* јунакиња, в) него у наизглед *веома племенитих* јунакиња; – какой я сам *благороднейший* и *бескорыстнейший* человек [ФД П] : а) да би при том увидео како сам ја *најблагороднији* и *најнекористољубивији* човек на свету, б) како сам ја *изванредно племенит* и *частан* човјек, в) како сам ја *веома племенит* и

несебичан човек; – Последнее словечко и *важнейшее* [ФД П] : а) Последње и *најважније* питање, б) Још нешто, *веома важно*, в) На крају да кажем још нешто *веома важно*; об той, например, – *важнейшей* строчке [ФД П] : а) о оној, рецимо, *врло важној* реченици, б) о оном, *најважнијем* ретку, в) о оном, *најважнијем* ретку; – *глупеший* случай [ФД П] : а) *најглупља* случајност, б) *сасвим глупа* случајност, в) *веома безначајан* догађај; – *незлюбивейший* человек [ФД П] : а) *најнезлюбнији* човек, б) *нимало злбан* човек, в) *најбезазленијем* човеку; – *пустейший* анекдот [ФД П] : а) *потпуно празна* анегдота, б) *сасвим ништава* згода, в) *најбесмисленији смешан* случај; – Я *серьезнейшим* образом говорю [ФД П] : а) Говорим *најозбиљније*, б) Говорим *сасвим озбиљно*, в) Говорим *најозбиљније*; – в *сильнейшее* чувство [ФД П]: а) у *најсилнији* осећај, б) у *веома смешан* осећај, в) у *веома снажно* осећање; – „Твоя мать *современейшее* и *прелестнейшее* существо“ [ФД П] : а) „Твоја мајка је *најсавршенији* и *најдивнији* створ на свету“, б) „Твоја је мајка *најсавршеније* и *најдивније* створење“, в) „Твоја мајка је једно *изузетно савршено* и *дивно* биће“; – *Характернейшая* черта состояла в том [ФД П] : а) *Врло карактеристично је* што, б) *Најзначајније је* што, в) *Врло карактеристично да* ; считаю не только – *наиблагороднейшим* существом [ФД П] : а) *смавам* не само за *најплеменитије* биће, б) *смавам* не само за *изванредно племенито* створење, в) *смавам* не само за *изузетно племенито* биће.

1б) Прилози *врло, веома* + именица у једном, *прилог* + придев у другом и *придев* у трећем преводу:

– я [...] был способен на *благороднейшее* мгновение [ФД П] : а) Ја сам био способен за *врло племените* радње!, б) Ја сам био кадар да се тако *племенито* понесем!, в) Ја сам био способен за такав *племенит* тренутак!; – на след *„богатејшего“* дела [ФД П] : а) на траг једног *„одличног“* посла, б) на траг *„уносна“* посла, како је мислио, в) на траг *„веома пробитачног“* по његовом мишљењу „посла“; – по *глупейшей* привычке [ФД П] : а) по *глупој* навици, б) из *потпуно глупе* навике, в) из *најглупље* навике; – *деликатнейшего* Николая Семеновича [ФД П] : а) *финога* Николе Семјоновича, б) *необично обзирнога* Николаја Семјоновича, в) *веома обазривога* Николаја Семјоновича; – с *деликатнейшим* видом [ФД П] : а) са *озбиљним* лицем, б) *необично обзирно*, в) *крајње префињеним* изгледом; – ссора двух *достойнейших* женщин [ФД П] : а)

свађа између двеју *тако добрих* жена, б) свађа двију *најчеститијих* жена, в) свађа двеју *најчеститијих* жена; – *мизернейший* анекдот [ФД П] : а) *глупа* анегдота, б) *дозлабога биједна* згода, в) *најбезначајнија* догодовштина; – *подлейшая* замашка [ФД П] : а) *рђав обичај*, б) *веома гадан* обичај, в) *веома ружан обичај*; – *о полнейшей* праздности : а) *о потпуној* беспослици, б) *о најпотпунијој* дангуби, в) *о потпуном* нераду; – *раздвинул рот в самодовольнейшую улыбку* [ФД П] : а) *развуче он уста задовољан сам собом*, б) *развуче он усне у смијешак, задовољан сам собом*, в) *развуче он уста у осмех, врло задовољан собом*; – *хитрейшим* образом поймал [ФД П] : а) *на лукав начин* ухватио, б) *необично лукаво* уловио, в) *на веома лукав начин*.

1в) Прилог *врло* + придев у једном преводу, елатив са префиксоидом *пре-* у другом и префиксоидом *веле-* у трећем преводу.

Ова врста еквивалента посведочена је са два примера:

– *проникнут [...] какоју-то главнейшею* идејом [ФД П] : а) *обузет [...] неком врло важном* идејом, б) *прожет [...] некаквом велеважном* идејом, в) *обузет [...] неком врло важном* идејом; – *его высокородия достопочтеннейшего* господина [ФД П] : а) „*Његово Високородије, врло уваженога* господина Андреју Петровића“, б) „*Његова Племенитог препоштованог* господина Андреја Петровича“; в) „*његово благородство велеуваженог* господина Андреја Петровича“.

1г) Прилози *врло, веома* + придев у два превода и устаљени израз у трећем преводу.

Ова врста еквивалента посведочена је са једним примером:

– *любезнейший* был человек [ФД П] : а) Био је *врло добар* човек, б) Био је *душа од човјека*, в) Био је *веома љубазан* човек.

(2) Компаратив у српском језику.

Компаратив као еквивалент у српском језику посведочен је са два примера:

– *уступить как созданию слабейшему* [ФД П] : а) да јој уступим као *слабијем* створу, б) да јој се макнем као *слабијем* створу, в) да је пропустим као *слабије* створење; – *стояло нечто безмерно серьезнейшее* [ФД П] : а) била је ту и једна

озбиљнија ствар, б) постојало је нешто *неупоредиво озбиљније*, в) било је ту и нешто *кудикамо озбиљније*.

(3) Синтаксичка конструкција *један од* + *генитив множине суперлатива* са префиксом *нај-* у српском језику.

Ова врста еквивалента је посведочена са пет примера:

богатејшая из вдов [ФД П] : а) *једна од најбогатијих* удовица, б) *једна од најбогатијих* удовица, в) *једна од најбогатијих* удовица; – *служио в одном из виднейших [...]* полков [ФД П] : а) *још је служио у једном од најотменијих [...]* пукова, б) *служио је још у једном од најугледнијих* пукова, в) *(је) служио у једном од најугледнијих [...]* пукова; – *считаю ее одним из серьезнейших* выводов моих из жизни [ФД П] : а) *сматрам као једно од мојих најозбиљнијих* сазнања о животу, б) *јер држим да је то један од најозбиљнијих* закључака које сам извео из живота, в) *јер сматрам да је то једно од мојих најозбиљнијих* животних сазнања; – *одним из моих тяжелейших* впечатлений [ФД П] : а) *један од најтежих* мојих првих утисака, б) *један од најмучнијих* дојмова, в) *један од најтежих првих* утисака.

3а) Синтаксичка конструкција *један од* + *придев* или само *суперлатив* са префиксом *нај-* у једном преводу и синтаксичка конструкција *један од* + *генитив множине суперлатива* са префиксом *нај-* у друга два превода.

Ова врста еквивалента је посведочена са три примера:

– *я, и была, кажется, одною из главнейших* причин [ФД П] : а) *..., кажем, и јесте било један од главних узрока*, б) *..., кажем, и било је, чини се, један од најважнијих узрока*, в) *..., кажем, и било је, изгледа, један од најглавнијих узрока*; – *это одно из подлейших* поступков [ФД П] : а) *то је најподлији* поступак, б) *што је један од најсрамотнијих* поступака, в) *то је један од најсрамотнијих* поступака; – *одна из сильнейших* черт была деликатность [ФД П] : а) *најистакнутија црта* била је – *нежност*, б) *једна од најизразитијих* црта била *танкоћутност*, в) *једна од најачих* црта била је *обзирност*.

3б) *Именица* + *суперлатив* са префиксом *нај-* у једном преводу, *лексичка јединица* у другом преводу и синтаксичка конструкција *један од* + *суперлатив* са префиксом *нај-* у трећем преводу.

Посведочено је једним примером:

Это – дворянин *древнейшего рода* [ФД П] : а) Он је племић из *најстаријих* давнина, б) Он је *племић – кољеновић*, в) Он је из *једне од најстаријих* племићких породица.

2.3.1.2. Елатив у руском језику изражен синтетичким променљивим обликом суперлатива на *-айш-*

Еквиваленти у српском језику су следећи:

1) Прилог *врло* + придев + именица у српском језику.

Ова врста еквивалента посведочена је са једним примером:

– *глубочайший* смисл [ФД П] : а) има свој *врло дубок* смисао, б) има *итекако дубок* смисао, в) он има *врло дубок* смисао.

2) Прилози *изванредно, изузетно* + придев у два превода и придев у трећем преводу.

Ова врста еквивалента посведочена је са једним примером:

– потому что считаю вас за *величайший* ум [ФД П] : а) зато што вас сматрам *великим* умом, б) зато што држим да сте *изванредно паметни*, в) јер сматрам да сте човек *изузетно паметан*.

3) Суперлатив са префиксом *нај-* у једном преводу и елатив са прилозима *врло, веома, грдно, дубоко* + глагол или глаголски придев у друга два превода:

– в то же время как бы в *величайшем* удивлении [ФД П] : а) и у исто време са *највећим* изненађењем, б) а у исти мах *врло зачуђено*, в) у исто време некако *веома зачуђено*; – с *глубочайшим* раскаянием [ФД П] : *најдубље* (се) кајем, да се већ одавно *грдно* кајем, да се већ одавно и *дубоко* кајем; – множество *мельчайших* обстоятельств [ФД П] : много *врло ситних* околности, мноштво *најситнијих* околности, *најситније* околности.

2.3.1.3. Елатив у руском језику изражен аналитичким суперлативом са заменицом *самый* у синтаксичкој конструкцији *один из + самых + генитив множине*.

Посведочена су три примера са овом конструкцијом у руском језику. Еквиваленти у српском језику су различити у зависности од преводиоца:

– *один из самых близких знакомых* [ФД П] : а) *један од најближих* познаника, б) *један од најприснијих* зналаца, в) *један од најближих* познаника; *решение*, – *одно из самых выгодных* [ФД П] : а) *решење најкорисније*, б) *рјешење једно од најповољнијих*, в) *закључак један је од најповољнијих*; – *одно из самых прочных и оригинальных воспоминаний* [ФД П] : а) *најтрајнију и најоригиналнију* успомену, б) *једну од најтрајнијих и најизворнијих* успомена, в) *једну од најтрајнијих и најоригиналнијих* успомена; – *одним из самых главных пунктов* [ФД П] : а) *једна од главних тачака*, б) *једна од најважнијих тачака*, в) *једна од најглавнијих тачака*.

2.3.2. Изражавање елативности у српском језику

Постоје различити начини изражавања елативности у српском језику:

- (1) Компаративом придева (прилога),
- (2) Префиксоидом *пре-* + придев, трпни глаголски придев или прилог,
- (3) Синтаксичком конструкцијом *један од* + суперлатив са префиксом *нај-*,
- (4) Прилозима: *врло*, *сувише*, *необично*, *неизрециво* + придев
- (5) Синтагмом *добричина човек*

2.3.2.1. Компаратив придева (прилога) у српском језику

(1) Еквиваленти у руском језику су различити облици компаратива што је у нашој језичкој грађи посведочено са дванаест примера:

– *боље* мјесто [МС Т] : место *лучше*; – *очекујући боља* времена [ИА НДЋ] : в ожидании *лучшего* будущего; – *брже* и *потпуније* разбије [ИА НДЋ] : *скорее* и *окончательно* разделиться; – *нашао дебљу* јечмену сламку [ИА НДЋ] : отыскал ячменную соломинку *потолце*; – *били су мирнији и блажи* [ИА НДЋ] : были *покладистей* и *мягче*; – *моћнији* људи [МС Т] : люди *повыше* нас; – *дозива оштрије* и *јаче* [ИА НДЋ] : голос его звавший *более настойчиво* и *громко*; – *скромнији* свет [ИА НДЋ] : публика *попроще*; – *старији* официри [ИА НДЋ] : офицеры *постарше*; – *брег све стрмији* и *стрмији* а пут *дужи* [ИА НДЋ] : *взгорье* все *круче* и *отвестней* удлинялся путь к дому.

Напомене:

1) Облик компаратива *старији*

а) *старији* човјек [МС Т] : *пожилой человек*; посведочен је један пример.

б) *старији* [ИА НДЋ] : *старики*

Са овим еквивалентом посведочено је пет примера што говори о фреквентности речи *старики* према српској синтагми *старији људи*.

в) *старији* [ИА НДЋ] : *старые*; посведочен је један пример.

г) *старији* : синтаксичка конструкција

Посведочена су три примера где је еквивалент синтаксичка конструкција:

– све *старије* и *имућније* људе [ИА НДЋ] : *всех имущих людей старшего поколения*; – они *старији* [ИА НДЋ] : *люди старого покроя*; везе постојале у *старијим* временима – *Наших дичнијих* предака [ИА НДЋ] : *с давних времен правления достославных наших прадедов*.

2) Облик компаратива *угледнији*

а) – *угледнији* Турци [ИА НДЋ] : *влиятельные турки*; посведочен је један пример.

б) – (они) *угледнији* [ИА НДЋ]: (а) *именитые*; посведочена су два примера.

в) – понеки *угледнији* човек [ИА НДЋ]: *благородные всадники*; посведочен је један пример.

г) – *угледнијих* и *озбиљнијих* људи [ИА НДЋ] : *серьезные и уважаемые люди*.

(2) Еквивалент у руском језику је синтетички суперлатив на *-ейш-* и *-айш-* што је посведочено са два примера:

– из њих су могли да упознају [...] него сва *крупнија* дела светске књижевности [ИА НДЋ] : *этим томиком они были обязаны знакомством [...] с крупнейшими произведениями мировой литературы*; – Премостићемо *веће* реке и *дубље* поноре [ИА НДЋ] : *Мы перекинем переправы через широчайшие реки и глубочайшие пропасти*.

(3) Еквивалент у руском језику је придев што је посведочено са шест примера:

– удовице из *больих* кућа [ИА НДЋ] : вдовы из *богатых* домов; – да се више нико не прихвати *важнијег* положаја [МС Т] : никто не хотел бы занимать *высоких* постов; – сви су гледали у *важније* истакнуте писаре [МС Т] : каждый смотрел на *важных* чиновников; – zaloжили *живљу* ватру [ИА НДЋ] : развели *ярко похлывший* костер; – сваку *живљу* успомену [ИА НДЋ] : всякое *живое* воспоминание; – *јевтиније* врсте робе [ИА НДЋ] : количества *дешевых* вещей.

(4) Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција што је посведочено са десет примера:

– жене су плакале *блаже* и *мирније* [ИА НДЋ] : *это были легкие слезы тихой грусти и утешения*; – све је постајало *лакше* и *обичније* [ИА НДЋ] : *жизнь вошла в обычную колею*; – све је постало *лакше* и *сношљивије* [ИА НДЋ] : *вовсе полегчало на сердце у людей*; – паљба постаје *живља* [ИА НДЋ] : *ожесточится перестрелка*; – *живље* крстарио [ИА НДЋ] : *ускорив шаг*; – Живот [...] је бивао све *живљи*, изгледао све *срећнији* и *богатији* [ИА НДЋ] : *Жизнь [...] оживлялась, приобретала устроенность и благополучие*; – међу *млађима*, *сиромашнијима* и *доконијима* [ИА НДЋ] : *среди малоимущей и еще не закабаленной жизнью молодежи*; – *обилније* купују [ИА НДЋ] : *чувствовали себя свободных в покупках*; – око њега одједном постало *шире* и *зрачније*, *разноврсније* и *богатије* [ИА НДЋ] : *перед ним раскрылись светлые горизонты более богатого и разнообразного существования*; – то су били они *срећнији* [ИА НДЋ] : *им вытал более счастливый жребий*.

(5) Еквивалент у руском језику је прилог у једном примеру:

– само мало *подаље* [ИА НДЋ] : тут же *по близости*;

(6) У једном примеру у руском језику изостављен је превод компаратива:

– *овећа* хумка [ИА НДЋ] : *возвышается холм*.

2.3.2.2. Префиксоид *пре-* + придев, трпни глаголски придев или прилог у српском језику

Еквиваленти оваквим конструкцијама су следећи:

(1) префикс *пре-* + придев у руском језику посведочен је једним примером:

– *препамятном* главом [МС Т]: *премудрыми* мозгами.

(2) трпни глаголски придев у руском језику посведочен је једним примером:

– за својим *претрпаним* столићем [ИА НДЋ] : за своим *заваленным* бумагама столом.

(3) прилог у руском језику посведочен је једним примером:

– *претопло* ми је у зимским ципелама [МС Т] : в зимних туфлях *жарко*.

(4) прилог + придев у руском језику посведочен је једним примером:

– ако би му се учинило да сам *премлад* [МС Т] : если он считает меня *чересчур молодым*.

(5) придев у руском језику посведочен је са три примера:

– као у *престарелог* орла [ИА НДЋ] : как у *старого* орла; – *прегласни* смијех [МС Т] : *оглушительный* хохот; – мада је испаштање *претешко* [МС Т] : хоть искупление *тяжело* сверх меры.

(6) синтаagma у руском језику посведочена је са три примера:

– Тијана није лијепа већ *прелијена* [МС Т] : Тияна не просто красивая, а *писанная красавица*; – од тих *преморених* људи [ИА НДЋ] : из этой *уставшей толпы*; – *прегојену* и *поусјелу* девојку [ИА НДЋ] : *расплывшуюся старую* деву.

(7) синтаксичка конструкција у руском језику посведочена је са пет примера:

– Тешко и *претешко* [МС Т] : *Хуже не бывает*; – постао ми је *претежак* [МС Т] : *потому что нам от него совсем не стало житья*; – младић живио као риба у рибњаку, размажен, *пресит* [МС Т] : *юноша как сыр в масле катался*; – код *преморене* жене [ИА НДЋ]: *общий упадок сил (у нее)*; – он је богат и *пребогат* [МС Т] : *у него денег куры не клюют*.

2.3.2.3. Синтаксичка конструкција *један од* + суперлатив са префиксом *нај-* у српском језику

(1) Овој синтаксичкој конструкцији еквивалент у руском језику је такође синтаксичка конструкција *один из* + аналитички суперлатив са заменицом *самый*.

Овај руски еквивалент посведочен је са шест примера:

– *једног од најбогатијих* варошких Турака [ИА НДЋ] : *одного из самых крупных* турецких богатејев; – *магаза једна од највиших и најтврђих* [ИА НДЋ] : *лавка одна из самых основательных и видных*; – *Једна од највећих* поплава уопште [ИА НДЋ] : *одно из самых больших* кога-либо бивших наводнений; – *једна од најдубљих жеља* [ИА НДЋ] : *одно из самых глубоких* желаний; – *један од најимућнијих и најугледнијих* бегова [ИА НДЋ] : *один из самых богатых и уважаемых* бегов; – *породица једна од најстаријих и најугледнијих* у касаби [ИА НДЋ]: *одно из самых старых и уважаемых* здешних семейств.

(2) Еквивалент у руском језику је и синтетички суперлатив на *-ейш-*, посведочен једним примером:

– *једна од највећих* цикличних криза [ИА НДЋ] : *крупнейший* економический кризис

(3) Еквивалент у руском језику је синтагма, што је посведочено једним примером:

– *један од млађих* али *богатијих* газда [ИА НДЋ] : *молодой богач*

2.3.2.4. Прилози: *врло, сувише, необично, неизрециво* + придев у српском језику

(1) Прилог *врло* + придев у српском језику.

а) Еквивалент у руском језику је придев, посведочен са три примера:

– *глупи људи обично врло упорни* [МС Т] : что дураков, как правило, отличает *незаурядное* упорство; – „*Врло си лијеп, прави мушкарац*“ [МС Т] : „Нет, ты *красив*, настоящий мужчина“; – (борбе) често *врло опасне* [ИА НДЋ] : подчас *кровопролитные* схватки.

б) Еквивалент у руском језику је синтаagma посведочена једним примером:

– млади Пакро *врло лијеп!* [МС Т] : ...,что молодой Пакро *писанный красавец!*

в) Еквивалент у руском језику је прилог + придев, што је посведочено са пет примера:

– А *врло* сам *погодан* за ову прилику [МС Т] : А я *очень* для такого дела *подходящий*; – сад му је била (душа) *врло широка* [МС Т] : на сей раз душа у него была даже *очень широкая*; – Шехага, *врло болестан* [МС Т] : ...,что Шехаге *совсем плохо*; – твоја прича изгледа *врло сумњива* [МС Т] : но история твоя выглядит *чересчур сомнительной*; – страх, *врло одређен* и *врло неодређен* [МС Т] : страх, смутный и в то же время *весьма определенный*.

(2) Прилог *сувише* + придев у српском језику.

а) Еквивалент у руском језику је синтаagma, што је посведочено са два примера:

– *Сувише* је *поносан* [МС Т] : *Непомерная гордость*; – И кад су људи *сувише похлепни* [МС Т] : И когда людьми овладеет *чрезмечная алчность*.

б) Еквивалент у руском језику је прилог + придев, што је посведочено са једним примером:

– претпоставка *сувише несигурна* [МС Т] : такое предположение *чересчур зыбко*.

в) Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција, што је посведочено са два примера:

– Грешка је *сувише велика* [МС Т] : *Дважды эту ошибку я не повторю*; – Зли су испредљачили, *сувише се виде* и осјећају [МС Т] : *Злые вперед вылезли, потому и бросаются в глаза*.

(3) Прилог *необично* + придев у српском језику.

а) Еквивалент у руском језику је прилог *действительно* + прилог у једном примеру: – свакако је у томе био *необично вешт* и *брз* [ИА НДЋ] : и делал свое дело *действительно артистично* и *быстро*

б) Еквивалент у руском језику је синтагма што је посведочено са једним примером:

– конопце *необичне јакости и дебљине* [ИА НДЋ] : *канаты необыкновенной прочности и толщины*

(4) Прилог *неизрециво* + придев у српском језику.

Еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција посведочена са једним примером у нашој језичкој грађи:

– Био је *неизрециво бојажљив и ћутљив* [ИА НДЋ] : *человек [...] неизяснимой робостью молчальника.*

2.3.2.5. Синтагма *добричина човек* у српском језику.

Еквивалент овој синтагми у руском језику је синтетички суперлатив на *-ейш-*, што је посведочено једним примером:

– који је *добричина човек* [ИА НДЋ] : *добрейшей души человек.*

Да резимирамо. Дакле, у руском језику изражавање елативног значења могуће је само помоћу три граматикализоване форме суперлатива: (1) Синтетички променљиви облик суперлатива на *-ейш-*, (2) Синтетички променљиви облик суперлатива на *-айш-* и (3) Аналитички суперлатив са заменицом *самый* у синтаксичкој конструкцији *один из + самых + генитив множине*, чији еквиваленти су: (а) прилози *врло, веома, сувише, необично, неизрециво* + позитив придева и (б) синтаксичка конструкција *један од + генитив множине суперлатива*.

У српском језику изражавање елативног значења је могуће са четири граматикализоване форме: (1) компаративом придева (прилога), (2) префиксоидом *пре-* + придев, трпни глаголски придев или прилог, (3) синтаксичком конструкцијом *један од + суперлатив* са префиксом *нај-*, (4) прилозима *врло, сувише, необично, неизрециво* + придев, и једном неграматикализованом формом – *устаљеним изразом* (синтагмом).

3. ЗАКЉУЧАК

Наше истраживање је базирано на проналажењу начина изражавања суперлативности и елативности у руском језику у поређењу са српским језиком, што је и био **предмет** овога рада. То значи да смо се бавили придевима и прилозима као врстама речи, тј. највишим степеном њиховог поређења *суперлативом* и *апсолутним суперлативом (елативом)*. Иако је до сада у већем броју радова испитиван суперлатив, мало пажње је посвећено елативу као посебној врсти суперлатива без поређења. То је било интересантно пре свега зато што се сам термин *елатив* у компарацији различито дефинише у руској и српској терминологији. У руској терминологији *елатив* служи као ознака за експресивне облике без обзира на степен компарације; то је придевски облик који изражава врло високу меру или степен својства. У српском језику *елатив* је назив за апсолутни суперлатив да би се разликовао од суперлатива у правом смислу речи, тј. релативног суперлатива; према томе елатив значи неко својство у врло високом ступњу без икаквог поређења, што се у српском изражава позитивом и прилозима: врло, веома и др., а такође и облицима компаратива без поређења у значењу појачаног позитива. Поред тога, предмет овог рада је испитивање творбено-семантичке сруктуре суперлатива и елатива и начин њиховог синтаксичког изражавања у руском језику у поређењу са српским језиком.

Приликом обраде теме „Изражавање елативности и суперлативности у руском и српском језику“ имали смо следеће **задатке**: 1. Да испитамо лексичка и граматичка средства (синтетичка и аналитичка језичка средства) и начине изражавања, с једне стране, суперлативности, с друге стране, елативности, посебно у руском а посебно у српском језику, из синхроне перспективе уз историјске коментаре тамо где је то релевантно за семантички опис и опис типолошких разлика. 2. Да испитамо различите начине изражавања суперлативности и елативности из синхронијске перспективе са семантичког и граматичког аспекта на конфронтативном руско-српском плану. 3. Да испитамо проблематику преводне еквиваленције једне језичке структуре у поређењу са другом са творбеног, семантичког и стилистичког аспекта.

3.1. Изражавање суперлативности у руском и српском језику

3.1.1. Изражавање суперлативности у руском језику

У руском језику суперлативно значење је исказано различитим облицима суперлатива: (1) Синтетичким променљивим облицима суперлатива са суфиксима *-ейш-* и *-айш-* и *-и-* (2) Променљивим аналитичким суперлативом са заменицом *самый* и облицима *наиболее* (*наименее*) испред позитива придева и (3) Аналитичким непроменљивим облицима суперлатива од простог непроменљивог компаратива и генитива заменице *весь*.

(1) Синтетички променљиви суперлатив са суфиксима *-ейш-* и *-айш-* показао се продуктивним за исказивање суперлативног значења. Али наше испитивање показује да ови облици суперлатива у руском језику служе и за исказивање елативног значења.

У српском језику еквиваленти и за суперлативно и за елативно значење су синтетички суперлатив са префиксом *нај-* – што је зависило од (а) експресивне нијансе или (б) контекста којим је посведочено елативно значење. Тако је од деветнаест примера елативног значења у руском језику, у седамнаест примера еквивалената у српском језику такође исказано елативно значење, као у примерима типа:

(а) – [...] но я нашел в вас *благороднейшее* существо! [ФД П] : [...] а) али сам нашао да сте *најплеменитије* биће!, б) [...] али сам у вама открио *најплеменитије* створење!, в) [...] али сам у вама нашао *најплеменитије* биће!

(б) – это было вроде *великолепнейшего* стихотворения [ФД П] : а) (су) биле као *најлепша* поезија, б) то је било као *најлепша* пјесма, в) то је било као *најлепша* песма.

Наше испитивање преводне еквиваленције показује да су преводиоци савременијег периода, З. Црновић и М. и Р. Маројевић у свим случајевима препознали и пренели елативно значење, док у преводу из ранијег периода М. Ивковића у неким примерима није препознато елативно значење, па се због тога као еквивалент јавља позитив придева. Нпр.:

– отдаляет *интереснейшую* минуту [ФД П] : а) одлаже [...] тај *интересантан* час, б) одгађа онај *најзанимљивији* тренутак, в) одгађа *најзанимљивији* тренутак;

Напомене:

1) Суперлативни облик *дальнейший*, како је показало наше истраживање изгубило је суперлативно значење, нпр.: – дома : *околне* куће [ИА НДЋ].

2) Суперлативни облик *ближайший* је такође изгубио суперлативно значење и у нашем корпусу има: (а) значење компаратива, нпр.: – из *дальнейшего* изложения [ФД П] : а) из *даљега* излагања, б) из *даљег* ће му излагања, в) из *даљег* излагања; (б) неко друго лексичко значење, нпр.: – елементом *дальнейшего* в судбѣ човечества [ФД П] : а) као елемент у *доцнију* судбину човечанства, б) она је постала елемент *будућности* у судбини човјечанства, в) она је постала елемент *будућности* у судбини човечанства.

3) Облик суперлатива *малейший* у нашем истраживању се показао фреквентним и облик који у свим посведоченим примерима има елативно значење, нпр.: – ни *малейшего* признака идеи [ФД П] : а) *ни трага* од какве идеје, б) *ни најмањега трага* каквој идеји, в) никада није било *најмањег трага* какве идеје.

Синтетичким променљивим суперлативом са суфиксом *-и-* исказано је суперлативно значење али са различитом фреквенцијом. Облици *больший*, *меньший* и *низший* посведочени су са по два примера. Облик *высший* се показао много продуктивнијим и фреквентнијим од претходна два облика. У нашем корпусу посведочен је са двадесет девет примера – од чега су седамнаест примера устаљени изрази преведени компаративним, суперлативним значењем или позитивом придева у зависности од тумачења преводилаца, нпр.: – „Вы любите употреблять слова „*высшая мысль*“ [...], [ФД П] : а) „Ви волите да употребљавате речи „*виша мисао*“ [...], б) „Радо употребљавате ријечи: *узвишена мисао*“, [...], в) „Ви волите да употребљавате речи: „*највиша идеја*“ [...]. Међутим, облик *высший* у саставу синтагме *в высшей степени* од укупно двадесет посведочених примера, осамнаест је са елативним, а два са суперлативним значењем – што говори о продуктивности ове синтагме при исказивању елативног значења, нпр.: – Это тип простой и прямодушной женщины *в высшем смысле*. [ФД П] : а) То је тип у

највећој мери искрене и отворене жене, б) То је тип *посве једноставне и простодушне* жене, в) То је тип *сасвим једноставне и простодушне* жене. Облици *старший* и *младший*, *лучший* и *худший* у нашем ексцерпираним материјалу посведочени су са искључиво суперлативним значењем.

(2) За изражавање суперлативног (основног) значења међу најпродуктивнијим и најфреквентнијим је суперлатив са заменицом *самый* испред позитива придева (сто шездесет четири примера). Код тог суперлатива еквиваленти у српском језику су синтетички суперлативи са префиксом *нај-* и одговарајућим компаративом придева (сто четрдесет три примера) као у примерима типа: – *самые безумные* мисли : *најлуђе* мисли [МС Т]; – *на самом бойком* месту : *на најпрометнијем* месту [ИА МНД]; *самый великий* грех человеческий [ФД П] : а) *највећи* грех људски, б) *највећи* људски гријех, в) *највећи* грех људски; – „Авдага *самый* из них *глупый* и *порядочный*“ : „ Авдага је од њих *најглупљи* и *најпоштенији*“ [МС Т]; – *самые крупные* розыгрыши, *самые знаменитые* кулачные бои : *најкрупније* шале и *најславније* туче [ИА НДЋ]; – *самые математические* доказательства [ФД П] : а) *најпоузданије* доказе, б) *најпоузданије* доказе, в) *најнеоборивије* доказе; – *самый молчаливый* и *тихий* человек : *најповученији* и *најћутљивији* човек [НДЋ]; – *самый молчаливый* и *тихий* человек : *најповученији* и *најћутљивији* човек [НДЋ]; – Она *не самая мудрая*, но и *не самая глупая*. : Није ни *најпаветнија* ни *најглупља* [МС Т]; – Но *самое мучительное* для него : Али оно што га *највише* мучи [ИА НДЋ].

У нашој грађи најмање фреквентним се показао променљиви аналитички суперлатив са облицима *наиболее* / *наименее* са посведочених осам примера са еквивалентом у српском језику синтетичког суперлатива *нај-* (седам примера), нпр.: – *наиболее надежные* и *ценные* акции : *најбоље* и *најсигурније* папире [ИА НДЋ]; и једним еквивалентом са синтагмом: – екстремическог его крила, занявшего *наиболее твердую* позицию : оног екстремног *крила* *које се истакло* [ИА НДЋ].

Са обликом *наименее* немамо посведочен ниједан пример. Дакле, и у нашем истраживању се потврдила теза да је овај облик суперлатива одлика књишког језика.

(3) За исказивање суперлативног значења после претходно наведеног суперлатива, најфреквентнији је непроменљиви суперлатив са заменицом *всего* са шездесет девет примера. Њихов еквивалент у српском језику је у педесет примера синтетички суперлатив са префиксом *нај-* као у примерима типа: – *больше всего* люблю басни [ФД П] : а), б), в) *највише* волим басне; – Но *больше всего* ходили пешком : али *највише* су пешачили [МС Т]; – *Легче всего* мне было отыграть (...) Тияне : И *најлакше* бих се наплатио на Тијани [МС Т] – *Лучше всего* (забыть) : *Најбоље је* заборавити; [МС Т] – *Лучше всего* (купить) : *Најбоље* (би било да нам купи) [МС Т] – *лучше всего* (никогда не объясняться) : а) *најбоље* (да се и не објашњавамо) б) ~ (да никад ништа не разјашњавамо) в) ~ (да се никад и не објашњавамо); – *лучше всего* (сколь возможно подальше от этого держаться) : *најбоље* (ће бити ономе ко се у њих не умјеша више него што мора) [ИА НДЋ]; – *Пуще всего* меня мучило [ФД П] : а) *Највише* ме мучило, б) *Највише ме је* мучило, в) *Највише ме је* мучило; – *труднее всего* объяснить : *најтеже је* објаснити [МС Т]; – *характернее всего* то [ФД П] : а) *ту је најкарактеристичније*, б) *ту је најкарактеристичније*, в) *Ту је ако хоћете, најкарактеристичније* то; – *Чаще всего* мы были одни. : *Најчешће* смо били сами [МС Т].

Остало су еквиваленти у зависности од преводиоца: компаратив + *од свега* или суперлатив. Наше испитивање преводне еквиваленције показује да су преводиоци савременијег периода, З. Црнковић и М. и Р. Маројевић у свим случајевима пренели суперлативно значење, док се у преводу из ранијег периода М. Ивковића у примерима појављује еквивалент : компаратив + *од свега*. То су примери типа: – „ Да вот то и *важнее всего*“ [ФД П] : а) „Па то и јесте *важније од свега*“, б) „Ма то и јест оно *најважније*“, в) „Па баш то и јесте *најважније*“.

У нашем корпусу смо пронашли само осам примера овог облика суперлатива за заменицом *всех*, као нпр.: – простейшие идеи понимаются *всех труднее* [ФД П] : а) да је најтеже разумети *најпростије* идеје, б) да се *најједноставније* идеје најтеже схватају, в) да се *најједноставније* идеје најтеже схватају.

3.1.2. Изражавање суперлативности у српском језику

У српском језику суперлативно значење у нашој грађи изражено је синтетичким суперлативом са префиксом *нај-* и синтетичким суперлативом са префиксом *нај-* испред кога је додат префикс *по-*.

У нашој језичкој грађи најфреквентнији се показао синтетички суперлатив са префиксом *нај-*. Посведочено је педесет шест примера; а еквиваленти у руском су различити:

(а) компаратив придева (са четири примера), нпр.: – *најмањи* (лукови) [ИА НДЋ] : (арки) *меньше* (по висоте);

(б) позитиви придева (са деветнаест примера), нпр.: – *најбољи* (пријатељи) [МС Т] : *близкие* (пријатели); – постане *највећа* страст [МС Т] : стать *настоящей* (страшћу); – *највећа* (библиотека) [ИА НДЋ] : *уникальная* (библиотека); – *најгори* (скот) [МС Т] : *последний* (скот); – *најружнији* (сан) [МС Т] : *кошмарный* (сон).

(в) синтагма (са тринаест примера) од којих су неки са елативним значењем као нпр.: – *најнижи* нагони [ИА НДЋ] : *низменное кровопийство*; – *најфиније* плетиво [ИА НДЋ] : *дорогие кружева*; – захваљивао се *најусрдније* [МС Т] : *благодарил особенно усердно*; док има и оних са суперлативним значењем, нпр.: – *најзамршеније* кучине [МС Т] : *свалывшаяся кудель*; – *најстарији* и *најугледнији* људи [ИА НДЋ] : *старейшины города*.

(г) синтаксички изрази (са двадесет примера) као нпр.: – али је *највећа* истина његова туга [МС Т] : *печаль его была истинна*; – Капија је *најважнија* тачка на мосту, исто што је мост *најважнији* део вароши [ИА НДЋ] : *Ворота венчают мост, а мост, в свою очередь, венчает город*; – да сам *највише* волио кад је припит [МС Т] : *предпочитал видеть его под мухой*; – кога је будног било теже дозвати него другог из *најдубљег* сна [ИА НДЋ] : *было столь же трудно дозваться, как иного разбудить*.

Као што се из претходних примера види, са становишта преводне еквиваленције, наше испитивање је показало да облици српског суперлатива са префиксом *нај-* нису превођени било којим обликом руског суперлатива већ су то горе наведени облици еквиваленције.

У нашем истраживању није се показао фреквентним синтетички суперлатив са префиксом *нај*- испред кога је префикс *по*-. Посведочен је са осам примера. Еквиваленти у руском језику су:

а) сложени и променљиви суперлатив (два примера), нпр.: – *Понајвише* [ИА НДЋ]: *больше всего*;

б) прости непроменљиви компаратив, нпр.: – *понајчешће* [ИА НДЋ] : *чаще других*;

в) прилог, (четири примера) нпр.: – *понајвише* су гађали [ИА НДЋ]: *особенно* стреляли.

г) изостављен превод суперлатива (два примера): – *понајвише* ћути [ИА НДЋ] : *помалкивает*; – *понајвише* мајке, бабе и сестре [ИА НДЋ] : *матери, бабки и сестры*.

У нашој језичкој грађи посведочено је девет примера где је *суперлативност* исказана аналитичким суперлативом. Аналитички суперлативи у нашем корпусу су:

а) Конструкција компаратив + *од свега* (три примера) где је еквивалент у руском непроменљиви суперлатив са заманицом *всега*, као у следећем примеру: – *јачи од свега* [МС Т] : *важнее всего* (са два примера); *сильнее всего*[МС Т];

б) Конструкција *што могу* + *компаратив* (један пример) где је еквивалент у руском компаратив: – *што брже могу* [ИА НДЋ] : *поскорее* (проскользнуть);

в) За суперлативност изражену *компаративом* + *од свега* посведочена су два примера где је еквивалент синтаксичка конструкција као нпр.: – *(страх) је био јачи од свега* [ИА НДЋ], [МС Т] : *(страх) преобладал над всем, (страх) в нем все пересиливает*;

г) Суперлативност изражена конструкцијом *именица* + *мимо људе*, (два примера) где је еквивалент синтаксичка конструкција: – *јунак мимо људе* [ИА НДЋ] : *(богатырь наделен был нечеловеческой силой)*; – *срце мимо друге људе* [ИА НДЋ] : *а сердца такого ни у кого не сыщешь*.

3.2. Изражавање елативности у руском и српском језику

3.2.1. Изражавање елативности у руском језику

На основу нашег истраживања ексцерпираног материјала елативно значење у руском језику исказује се: (1) Синтетички променљивим обликом суперлатива на *-ейш-*, (2) Синтетички променљивим обликом суперлатива на *-айш-* и (3) Аналитичким суперлативом са заменицом *самый* у синтаксичкој конструкцији *один из + самых + генитив множине*.

(1) Када је елативно значење у руском језику исказано променљивим обликом на *-ейш-* еквиваленти у српском језику су:

а) Прилози: *врло, веома, апсолутно, изванредно, необично, изузетно, посве, пуки* + именица. Само у појединим примерима као еквивалент појављује се суперлатив са префиксом *нај-*, *прилог* + придев или само придев, што искључиво зависи од тога да ли је преводилац препознао у руском језику елативно значење или не. Ова врста са прилозима: *врло, веома, апсолутно, изванредно, необично, изузетно, пуки* + именица је посведочена са четрдесет два примера, а који је од прилога употребљен зависило је од самог преводиоца. Нпр: – *с густейшими* волосами [ФД П] : а) *врло густе* косе, б) *необично бујне* косе, в) косе *веома бујне*; – он был в *полнейшем воскресении* [ФД П] : а) он је био *потпуно препорођен*, б) јучер је био *апсолутно препорођен*, в) синоћ беше *сасвим препорођен*.

б) *Компаратив придева* који је посведочен са само два примера: – уступить как созданию *слабейшему* [ФД П] : а) да јој уступим као *слабијем* створу, б) да јој се макнем као *слабијем* створу, в) да је пропустим као *слабије* створење; – стояло нечто *безмерно серьезнейшее* [ФД П] : а) била је ту и једна *озбиљнија* ствар, б) постојало је нешто *неупоредиво озбиљније*, в) било је ту и нешто *кудикамо озбиљније*.

в) Синтаксичка конструкција *један од + генитив множине суперлатива* са префиксом *нај-*.

Само у два примера еквивалент у српском језику је синтаксичка конструкција *један од + придев* или само суперлатив са префиксом *нај-*, што је зависило од тога

да ли је преводилац уочио елативно значење или га је уочио али га није на одговарајући начин пренео на српски језик. Нпр.: – *одна из сильнейших* черт была деликатность [ФД П] : а) *најистакнутија црта* била је – нежност, б) *једна од најизразитијих* црта била је танкоћутност, в) *једна од најачих* црта била је обзирност; – я, и была, кажется, *одною из главнейших* причин [ФД П] : а) ..., кажем, и јесте било *један од главних узрока*, б) ..., кажем, и било је, чини се, *један од најважнијих* узрока, в) ..., кажем, и било је, изгледа, *један од најглавнијих* узрока;

г) Са једним примером је посведочено да се у српском језику елативно значење може пренети лексичком јединицом, за шта се определио један од преводилаца: – Это – дворянин *древнейшего* рода [ФД П] : а) Он је племић из *најстаријих* давнина, б) Он је племић – *кољеновић*, в) Он је из *једне од најстаријих* племићких породица.

д) Прилог *врло* + придев у једном преводу, елатив са *префиксоидом пре-* у другом, *префиксоидом веле-* у трећем преводу, као у јединственом примеру: – его високородия *достопочтеннейшего* господина [ФД П] : а) „Његово Високородије, *врло уваженога* господина Андреју Петровића“, б) „Његова Племенитог *препоштованог* господина Андреја Петровича“; в) „његово благородство *велеуваженог* господина Андреја Петровича“.

ђ) Прилози *врло*, *веома* + придев у два превода и *устаљени израз* у трећем преводу, као у примеру: – *любезнейший* был человек [ФД П] : а) Био је *врло добар* човек, б) Био је *душа од човјека*, в) Био је *веома љубазан* човек.

(2) У руском језику је мање фреквентан суперлатив са префиксом *-айш-*, тако да има пет посведочених примера са значењем елатива чији су еквиваленти у српском језику прилози: *врло*, *веома*, *изванредно*, *изузетно* + придев или глаголски придев и један пример са прилогом *грно* + глагол. Нпр: – *с глубочайшим* раскаянием [ФД П] : *најдубље* (се) кајем, да се већ одавно *грно* кајем, да се већ одавно и *дубоко* кајем.

(3) Када је елатив у руском језику изражен аналитичким суперлативом са заменицом *самый* у синтаксичкој конструкцији *один из* + *самых* + *генитив множине придева* еквиваленти у српском су различити у зависности од

преводиоца. У руском језику ова синтаксичка конструкција посведочена је са четири примера, од чега је један од преводаца за еквивалент користио суперлатив са префиксом *нај-*, док су друга два преводиоца преносила елативно значење синтаксичком конструкцијом у српском језику *један од + генитив множине придева*. Нпр.: – *одним из самых главных* пунктов [ФД II] : а) *једна од главних* тачака, б) *једна од најважнијих* тачака, в) *једна од најглавнијих* тачака.

3.2.2. Изражавање елативности у српском језику

На основу нашег истраживања ексцерпираног материјала елативно значење у српском језику изражено је: (1) компаративом придева (прилога), (2) префиксоидом *пре-* + придев, трпни глаголски придев или прилог, (3) синтаксичком конструкцијом *један од + генитив множине суперлатива* са префиксом *нај-*, (4) прилозима *врло, сувише, необично, неизрециво* + придев, (5) *устаљеним изразом* (синтагмом).

(1) До сада, осим описног тумачења елативног изражавања помоћу компаратива у реченицама где нема поређења [Стевановић 1981: 257] није нам познато, а наше истраживање је посведочило бројне примере, нарочито код Иве Андрића.

Када је у српском језику елативно значење исказано компаративом еквиваленти у руском језику су различити:

(а) У дванаест примера елативно значење је изражено компаративом придева (прилога) у српском језику, а еквиваленти у руском су такође компаративи придева (прилога) у постпозицији, као нпр.: – *боље* место : место *получше*; – дозива *оштрије* и *јаче* : *голос его звавший более настойчиво и громко*.

У нашем корпусу посведочена су два компаратива у српском језику са по пет примера: 1) *старији* и 2) *угледнији*. Код облика компаратива *старији* са именицом „човек“ еквивалент у српском језику је *пожилой человек*, док се именица *старики* као еквивалент показала фреквентном са пет посведочених примера. У три примера еквиваленти су синтаксичке конструкције. Код облика компаратива (мн.) *угледнији* уз именице у руском су еквиваленти: *влиятельные турки, именитые,*

серьезные и *уважаемые* люди, и у једном примеру једнине у српском језику еквивалент у руском језику је (мн.) *благородные всадники*.

(б) У два примера компаративу придева у српском језику еквиваленти у руском језику су синтетички суперлативи на *-ейш* или *-айш-*, нпр.: Премостићемо *веће* реке и *дубље* поноре : Мы перекинем переправы через *широчайшие* реки и *глубочайшие* пропасти.

(в) Компаративу придева у српском језику еквивалент је придев у руском језику, што је посведочено са шест примера, као нпр.: удовице из *бољих* кућа : вдовы из *богатых* домов.

(г) У највећем броју примера у нашем корпусу (десет) компаративу придева у српском језику еквивалент у руском је синтаксичка конструкција као на пример: – жене су плакале *блаже* и *мирније* : *это были легкие слезы тихой грусти и утешения*.

(д) У једном примеру компаративу у српском језику је еквивалент прилог, а у другом превод компаратива је изостављен, као нпр.: – само мало *подаље* : тут же *по близости*; *овећа* хумка : *возвышается холм*.

(2) Када је елативно значење у српском језику изражено префиксоидом *пре-* + придев, трпни глаголски придев или прилог еквиваленти у руском језику су различити. Са по једним примером посведочени су еквиваленти:

(а) Префикс *пре-* + придев: – *препамятном* главом : *премудрыми* мозгами.

(б) Трпни глаголски придев: – за својим *претрпаним* столићем : за своим *заваленным* бумагама столом.

(в) Прилог: – *претопло* ми је у зимски ципелама : в зимних туфлях *жарко*.

(г) Прилог + придев: – ако би му се учинило да сам *премлад* : если он считает меня *чересчур молодым*.

(д) Са три примера посведочен је придев као еквивалент у руском језику, нпр.: – *прегласни* смијех : *оглушительный* хохот.

(ђ) Такође са три примера посведочена је синтагма као еквивалент, нпр.: Тијана није лијепа већ *прелијена* : Тияна не просто красивая, а *писанная красавица*.

(е) У нашем корпусу најфреквентнији еквивалент у руском језику је синтаксичка конструкција, у овом случају посведочена са пет примера типа: – младић живио као риба у рибњаку, – размажен, *пресит* : *юноша как сыр в масле катался*.

(3) Када је у српском језику елативно значење изражено синтаксичком конструкцијом *један од + генитив множине суперлатива* са префиксом *нај-* еквиваленти у руском језику су:

(а) Синтаксичка конструкција *один из + аналитички суперлатив са заменицом самый*. Овакав еквивалент посведочен је са шест примера, нпр: – *једног од најбогатијих* варошких Турака : *одного из самых крупных* турецких богатејев.

(б) Са једним примером посведочен је у руском језику као еквивалент синтетички суперлатив на *-ейш-*, нпр: – *једна од највећих* цикличних криза : *крупнейший* економички кризис.

(в) Такође са једним примером посведочен је као еквивалент синтагма у руском језику, нпр.: – *један од млађих* али *богатијих* газда : *молодой богач*.

(4) Када је елативно значење у српском језику изражено прилозима *врло, сувише, необично, неизрециво + придев* еквиваленти су следећи:

(а) Најпродуктивнији еквивалент у руском језику прилог + придев посведочен је у нашој грађи са пет примера, нпр.: – *А врло сам погодан* за ову прилику : *А я очень для такого дела подходящий*.

Посведочен је један пример где је еквивалент у руском језику прилог *действительно* + прилог: – свакако је у томе био *необично вешт* и *брз* : и делал свое дело *действительно артистично* и *быстро*;

(б) У руском језику као еквивалент посведочена је у нашем корпусу синтагма са четири примера, нпр.: – *И кад су људи сувише похлепни* : *И когда людьми овладает чрезмерная алчность*;

(в) Придев као еквивалент у руском језику је посведочен са три примера типа:
– (борбе) често *врло опасне* : подчас *кровопролитные схватки*;

(г) Такође са три примера је посведочен еквивалент као синтаксичка конструкција, нпр.: – Грешка је *сувише велика* : *Дважды эту ошибку я не повторяю*.

(5) Када је елативно значење изражено устаљеном синтагмом у српском језику у нашем корпусу у једном примеру еквивалент је синтетички суперлатив на *-ейш-*, нпр.: – који је *добричина човек* : *добрейшей* души человек.

У овом раду истраживали смо све начине изражавања суперлативности и елативности у руском језику у поређењу са српским језиком. То значи да смо испитивали:

(1) Творбено-семантичке структуре суперлатива и елатива и

(2) Начин њиховог синтаксичког изражавања у руском језику и утврђивали њихове еквиваленте у српском језику.

Приликом нашег истраживања показало се да се творбена средства за изражавање суперлативности и елативности у руском и српском језику разликују:

(1а) Творбена средства за изражавање *суперлативности* су различита:

(а) Творбена средства за изражавање суперлативности у руском језику су суфикси: *-айш-*, *-ейш-* и *-ш-*, што значи да је заступљен суфиксални начин творбе. Наше истраживање је потврдило да су облици *ближайший* и *дальнейший* изгубили суперлативно значење, а у нашем корпусу смо пронашли облик *малейший* и облик *высший* у саставу синтагме *в высшей степени* који имају елативно значење.

Поред ове врсте суперлатива наше истраживање је показало да је аналитички облик суперлатива са заменицом *самый* испред позитива придева најпродуктивнији и најфреквентнији начин изражавања суперлативности. Нешто мање продуктивним и фреквентним се показао непроменљиви аналитички облик суперлатива са генитивом заменице *весь* (*всего* и *всех*), а најмање продуктивним у нашој грађи показао се аналитички облик суперлатива са прилозима *наиболее*, *наименее* испред позитива придева, што потврђује тезу да он припада књишком језику.

(б) Творбено средство за изражавање суперлативности у српском језику је суперлатив са префиксом *нај-* испред компаратива придева (прилога), што значи да је заступљен префиксални начин творбе. Ова врста суперлатива у српском језику је најфреквентнији еквивалент свим облицима руских суперлатива. Током нашег истраживања показало се да се испред префикса *нај-* појављује префикс *по-* који умањује степен особине поредбених чланова, а то је заступљено у разговорном језику.

(1б) Творбена средства за изражавање *елативности* у руском и српском језику се такође разликују:

(а) Творбена средства за изражавање елативности у руском језику су само суфикси: *-ајш-*, *-ејш-* у саставу синтетичког суперлатива.

Међутим, наше истраживање је посведочило да се у руском језику елативно значење може исказати и обликом аналитичког суперлатива са заменицом *самый* у синтаксичкој конструкцији *один из + самых +* генитив множине придева, што до сада није нигде забележено у руској и српској лингвистичкој литератури.

(б) Као творбено средство за исказивање елатива у српском језику у нашем корпусу посведочен је префиксоид *пре-* који је до сада у српским граматикама једини евидентирани домаћи префикс али код придева субјективне оцене, а не за исказивање елатива [Поповић, Станојчић 2011:178]. Поред њега посведочен је у једном преводу и префиксоид *веле-*.

Иначе, до најскоријег времена о појму елатива и начину изражавања елативности готово да и није било речи. Тек се са прихватањем страних речи у српској лингвистичкој литератури помиње елатив који се исказује страним префиксима : *архи*, *екстра*, *супер* и *ултра* [Клајн 2002: 222-223]. У руској лингвистичкој литератури, једино се у Руској граматичкој АН СССР у поглављу творбе речи помињу суфикси: *архи-*, *сверх-*, *супер-* и *ультра-* који се наводе само као суфикси за градациона значења са појачаним највишим степеном особине а не као творбени модели за исказивање елатива [Шведова 1980: 547]. Ни у новијој руској граматичкој Н. С. Валгине се не помињу творбена средства за изражавање елатива већ се само у потпуности преузима констатација В. В. Виниградова да синтетички променљиви суперлатив може имати три значења, а једно од њих је

значење апсолутног степена особине без поређења са другима – *элатив* [Валгина 2002: 138].

Наше истраживање показало је да се елативност у српском језику изражава не само творбеним средствима већ и: 1) Компаративом придева (прилога), 2) Синтаксичком конструкцијом *један од* + генитив множине суперлатива са префиксом *нај-*, 3) Прилозима: *врло, веома, апсолутно, изванредно, изузетно, сувише, необично, неизрециво* + придев и 4) Устаљеним изразом (синтагмом).

До сада нисмо могли пронаћи у лингвистичкој литератури српскога језика да је експлицитно наведено да се елативно значење у српском језику изражава компаративом придева, а што је наше истраживање посведочило бројним примерима.

(2) У нашем корпусу приликом истраживања посведочено је да се за изражавање суперлативности користи и аналитички суперлатив, тј. неграматикализоване синтаксичке конструкције.

У досадашњој лингвистичкој литератури није било речи о синтаксичком начину изражавања елатива у српском и руском језику. Наше истраживање је посведочило да се управо и синтаксичким средствима и самим контекстом у реченици изражава елативно значење. О томе говоре бројни примери у нашем корпусу како из руских тако и из српских извора.

Овај рад представља један од покушаја да се испитају различити начини изражавања елативности и суперлативности из синхронијске перспективе са семантичког и граматичког аспекта на конфронтативном руско-српском плану. У нашем корпусу није било примера изражавања елатива помоћу страних префиксоида, тако да би било веома корисно обавити истраживање изван књижевног опуса, на пример у сфери журналистике. Тиме би се поред нашег скромног доприноса истраживању ове проблематике добила још потпунија представа о начинима изражавања елативности и суперлативности у руском и српском језику.

4. БИБЛИОГРАФИЈА

4.1. ИЗВОРИ

1. Иво Андрић. *На Дрини ћуприја*. Београд, 1964. [ИА МНД]

Иво Андрич. *Мост на Дрине – Вышеградская хроника*.

Перевод с сербско-хорватского. Н.Н.Соколова. Москва, 1956. [ИА МНД]

2. Меша Селимовић. Сабрана дела у десет књига. *Тврђава* – роман – [6]

Београд, 1983. [МС Т]

Меша Селимович. *Крепость*. Перевод с сербскохорватского. О. Кутасова. Москва, 1974. [МС К]

3. Ф. М. Достојевски. *Собрание сочинений*. Том восьмой. Подросток. Москва, 1957. [ФД П]

4. Ф.М. Достојевски. *Изабрана дела*. Књига XXXI, XXXII, XXXIII. *Момче*. [ФД Мо]. Превео са руског Милош Ивковић. Београд, 1933.

5. Ф.М. Достојевски. *Жутокљунац*. [ФД Ж]. Превео са руског Златко Црнковић. Загреб, 1978.

6. Фјодор Достојевски. *Дечко 1, Дечко 2*. Превели са руског Милена и Радмило Маројевић. Београд–Горњи Милановац–Москва, 1992.

4.2. РЕЧНИЦИ

Речник српскохрватског књижевног језика, Матица српска–Матица хрватска, Нови Сад–Загреб, 1967, Књ. I–II; 1969, Књ. III; Нови Сад, 1971, Књ. IV; Нови Сад, 1973, Књ. V; Нови Сад, 1976, Књ. VI.

Речник српскога језика, Матица српска. Нови Сад, 2007.

М. Николић. *Обратни речник српскога језика*, Матица српска, Институт за српски језик САНУ. Београд, 2000.

А. А. Зализняк. *Грамматический словарь русского языка*. Москва: Русский язык, 1977.

Р. Skok. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. Knjiga prva. Zagreb, 1971.

Р. Skok. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. Knjiga treća. Zagreb 1973.

С.И. Ожегов. *Словарь русского языка*. Москва: Русский язык, 1982.

Р. Simeon. *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva I A–O; II P–Ž*. Matica hrvatska. Zagreb, 1969.

А.Н. Тихонов. *Словообразовательный словарь русского языка: в двух томах*. Москва: Русский язык, 1985.

4.3. ЛИТЕРАТУРА

Babić 1986: Stjepan Babić. *Tvroba riječi u hrvatskom književnom jeziku: nacrt za gramatiku*. Zagreb, 1986.

Babić² 1991: Stjepan Babić. *Tvroba riječi u hrvatskom književnom jeziku: nacrt za gramatiku*. Zagreb, 1991.

Белић 2000: Александар Белић. *Универзитетска предавања из савременог српскохрватског језика*, изабрана дела Александра Белића, 14. Београд, 2000, 93–215.

Бошковић 1978: Радосав Бошковић. *Одабрани чланци и расправе*. Титоград.

Валгина 2002: Валгина Н.С., Розенталь Д.Э., Фомина М.И., *Современный русский язык: учебник* / под редакцией Н.С. Валгиной – 6-е изд. перер. и доп. Москва: Логос, 2002.

Вендина 1990: Вендина Т.И. *Дифференциация славянских языков по данным словообразования*. Москва, 1990.

Виноградов 1947: Виноградов В.В. *Грамматическое учение о слове „Русский язык“*. Москва, 1947.

Виноградов² 1960: Виноградов В.В. АН СССР Е. С. Истрина, АН СССР С.Г. Бархударов. *Грамматика руссково языка*, том I, Издательство Академии наук СССР. Москва, 1960.

Vukojević 2008: Luka Vukojević. *Izražavanje posljedičnih odnosa u hrvatskome standardnom jeziku*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 2008.

Грамматика современного русского литературного языка, изд. Академия наук СССР, Москва, 1980.

Земская 1972: Земская Е.А. *Словообразование как деятельность*. Москва 1972.

Земская² 1973: Земская Е.А. *Современный русский язык*, Словообразование. Москва, 1973.

Клајн 2002: I: Иван Клајн. *Творба речи у савременом српском језику*, Први део. *Слагање и префиксација*. Београд, 2002.

Клајн² 2003: П: Иван Клајн. *Творба речи у савременом српском језику, Суфиксације и конверзија*. Београд, 2003 (Прилози граматици српскога језика).

Ковачевић 2003: Милош Ковачевић. *Граматичке и стилистичке теме*, Јавна установа, Књижевна задруга Бањалука, Бањалука.

Ковачевић 2007: Милош Ковачевић. *Наслеђе 6*, Часопис за књижевност, језик, уметност и културу, IV/6/2007, Филолошко-уметнички факултет. Крагујевац 2007.

Кошутић 1971: Радован Кошутић. *Грамматика руског језика*, II том, Облици, Треће издање, Научна књига. Београд, 1971.

Ломоносов 1755: Ломоносов М.В. *Российская грамматика*, Печатана въ Санктпетербургѣ при Императорской Академіи, 1755 года.

Маретић 1963: Томо Maretić. *Gramatika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika*, Треће, nepromjenjeno izdanje, Matica hrvatska, Zagreb 1963.

Маројевић 1983^а: Радмило Маројевић. *Грамматика руског језика*. Београд, 1983.

Маројевић 1983^б: Радмило Маројевић. *Посесивне категорије у руском језику*. Београд, 1983.

Маројевић 1986: Радмило Маројевић. *Радован Кошутић и развој југословенске лингвистичке русистике*, Славистички зборник, књига I. Београд, 1986.

Маројевић 1987^а: Радмило Маројевић [приказ књиге: Vabić, 1986] – Јужнословенски филолог. Београд, 1987.

Маројевић 1987^б: Радмило Маројевић. *Типологија посесивних придева у српскохрватском језику (из дијахронијске и синхронијске перспективе)*. – Зборник Матице српске за филологију и лингвистику. Нови Сад, 1987, књ. XXX/2, 75–87.

Маројевић 1988: Радмило Маројевић. *Бошковићев метод творбено-семантичке реконструкције и његов значај за компаративно-историјску дериватологију*

словенских језика, Први лингвистички научни скуп у спомен на Радосава Бошковића. Титоград, 1988.

Маројевић 2000^а. Радмило Маројевић. *Српски језик данас*. Београд, 2000.

Маројевић 2000^б. Радмило Маројевић. *Александар Белић као компаративиста и палеослависта*. (Увод. Фрагменти 1–3). – Студије српске и словенске: Серија I. Српски језик. Београд, 2000, V, бр. 1–2, 685–779.

Мароевич 2001. Радмило Мароевич. *Русская грамматика (сопоставительная грамматика русского и сербского языков с историческими комментариями, Том I*. Москва–Белград, 2001.

Маројевић 2005^а. Радмило Маројевић. *Творба речи у савременом српском језику Ивана Клајна (1)*. [Приказ књиге: Клајна 2002 I]. – Студије српске и словенске. Серија I. Српски језик. Београд, 2005, књ. X, св. 1–2, 685–779.

Маројевић 2005^б. Радмило Маројевић. *Творбена и морфолошка анализа у граматичком систему савременог српског језика [I]*. – Наука и образовање: Зборник радова са научног скупа (Бањалука, 11–12. новембра 2005). Бањалука, 2005, 123–151. [Научни скупови. Књ. 6. Т. I].

Маројевић 2007. Радмило Маројевић. *Творба речи у савременом српском језику Ивана Клајна (2)* [Приказ књиге Клајн 2003 II] – Студије српске и словенске. Серија I. Српски језик. Београд, 2007, књ. XII, св. 1–2, 501–600.

Матијашевић 1995: Јелка Матијашевић. *Пресецање поља агентивности и поља експресије руског и српског језика на творбеном нивоу (Квалификативи)*. – НССВД, књ. 23/2. Београд, 1995, 269–278.

Матијашевић 2000: Јелка Матијашевић. *Деривационные процессы в славянских языках конца XX столетия, доклады, Состояние и перспективы сопоставительных исследований русского и других языков; международный симпозиум*. Београд, 2000.

Немченко 1984: Немченко В.Н. *Современный русский язык, словообразование*. Москва, 1984.

Николић 1969: Вера Николић. *Грамматика русского языка* (фонетика и морфологија), Завод за издавање уџбеника. Београд, 1969.

Пипер 2005^a: Предраг Пипер. *Грамматика русского языка у поређењу са српском*, Завет, 2005.

Пипер 2005^b: Предраг Пипер, Ивана Антонић, Владислава Ружић, Срето Танасић, Људмила Поповић, Бранко Тошовић, *Синтакса савременога српскога језика*. Београд: Институт за српски језик САНУ: Београдска књига, Нови Сад: Матица српска, 2005.

Потиха 1970: Потиха З.А. *Современное русское словообразование*. Москва, 1970.

Радовић-Тешић – Ломпар 2000: Милица Радовић-Тешић, Весна Ломпар. *Библиографија радова из морфологије и творбе речи (1950–2000) – Наш језик*. Београд, 2000, књ. XXXIII, бр. 3–4, 345–379.

Ревзина 1969: Ревзина О.Г. *Структура словообразовательных полей в славянских языках*. Москва, 1969.

Станојчић – Поповић 1999: Живојин Станојчић и Љубомир Поповић. *Грамматика српскога језика*. Шесто прерађено издање. Београд, 1999.

Стевановић 1975: Михаило Стевановић. *Савремени српскохрватски језик I* (фонетика и морфологија). Београд. 1975.

Терзић 1999: Богдан Терзић. *Неке специфичности конфронтација (контрастирања) словенских језика 1990*. Руско-српске језичке паралеле, 15–21. Београд, 1999.

Тихонов 1987: Тихонов А.Н. *Словообразовательное гнездо как единица системы словообразования и как единица сравнительного изучения славянских языков*, (у књ.)

Сопоставительное изучение словообразования славянских языков, Москва, 1987, 104–111.

Ђорић 1983: Божо Ђорић. *Из творбене синонимије српскохрватског језика*, НССВД, 1983, 12/1, 131–135.

Ђорић 1988: Божо Ђорић. *О терминологији у нашој творби речи*, НССВД, 1988, 18/1, 75–82.

Ђорић 2008: Божо Ђорић. *Творба именица у српском језику* (одабране теме). Београд, 2008.

Шанский 1968: Шанский Н.М. *Очерки по русскому словообразованию*. Москва, 1968.

Шанский 1971: Шанский Н.М., Иванов В.В., Шанская Т.В. *Краткий этимологический словарь русского языка*. Изд. 2-е. Испр. и доп. Москва, 1971.

5. БИОГРАФИЈА АУТОРА

Мр СВЕТЛАНА ТЕРЗИЋ (девојачко презиме Мандић) рођена је 29. априла 1956. у Лозници, где је завршила основну школу и гимназију. Студије руског језика и књижевности уписала је 1975. на Филолошком факултету у Београду и дипломирала у јануару 1980, са просечном оценом 8,12, добивши у мају исте године, Повељу Данице Продановић за успех у методици наставе руског језика. На истом факултету и исте године уписала је постдипломске студије (смер Наука о језику), положивши (до 1984.године) предвиђене испите. У мају 2000. године пријавила је магистарски рад „Nomina agentis са суфиксом *-ац* и његовим дериватима у српском језику и њихови руски еквиваленти“, који је одбранила 18. децембра 2001. год..

Светлана Терзић има богато педагошко искуство у настави руског језика. Радила је (од 1980.г.) у Средњој техничкој школи „Радоје Марић“ у Ужицу као професор руског језика са осам различитих усмерења. Од 1995. године ради у допунском радном односу, најпре као предавач, а од 2003.г. као виши предавач за Руски језик, на Вишој техничкој школи (сада Високој пословно-техничкој школи) у Ужицу (где је од краја 2006.г. у сталном радном односу са пола радног времена). Од 1. фебруара 2002. ради, са пола радног времена, и на Учитељском факултету у Ужицу као предавач (од 2006.г. као виши предавач) за Руски језик. Од 2005. године је стални судски тумач при Окружном суду у Ужицу. У Русији је боравила двапут 1979. године: на летњем семинару студената на Московском универзитету, и као чланица хора студената славистике у Москви и Лењинграду.

Од 1997. године редовни је члан Славистичког друштва Србије и стални учесник на *скуповима слависта Србије*, који се одржавају сваког јануара (фебруара) на Филолошком факултету у Београду (од XXXV до XLIII скупа слависта). Учествовала је и на једом међународном скупу: V международный симпозиум „Состояние и перспективы сопоставительных исследований русского и других языков“ (Београд – Ниш, 30 мая – 1 июня 2000 года).

Мр Светлана Терзић је објавила, поред превода научних и стручних текстова с руског језика и на руски језик, једну научну монографију, четрнаест расправа и чланака и један приказ.

Прилог 1.

Изјава о ауторству

Потписана _____ Светлана Терзић _____
број уписа _____

Изјављујем

да је докторска дисертација под насловом

Изражавање елативности и суперлативности у руском и српском језику

- резултат сопственог истраживачког рада,
- да предложена дисертација у целини ни у деловима није била предложена за добијање било које дипломе према студијским програмима других високошколских установа,
- да су резултати коректно наведени и
- да нисам кршио/ла ауторска права и користио интелектуалну својину других лица.

Потпис докторанда

У Београду, _____

Прилог 2.

**Изјава о истоветности штампане и електронске верзије
докторског рада**

Име и презиме аутора _____ Светлана Терзић _____

Број уписа _____

Студијски програм _____

Наслов рада Изражавање елативности и суперлативности у руском и српском
језику _____

Ментор _____ Др Радмило Маројевић, редовни професор _____

Потписани _____

изјављујем да је штампана верзија мог докторског рада истоветна електронској верзији коју сам предао/ла за објављивање на порталу **Дигиталног репозиторијума Универзитета у Београду**.

Дозвољавам да се објаве моји лични подаци везани за добијање академског звања доктора наука, као што су име и презиме, година и место рођења и датум одбране рада.

Ови лични подаци могу се објавити на мрежним страницама дигиталне библиотеке, у електронском каталогу и у публикацијама Универзитета у Београду.

Потпис докторанда

У Београду, _____

Прилог 3.

Изјава о коришћењу

Овлашћујем Универзитетску библиотеку „Светозар Марковић“ да у Дигитални репозиторијум Универзитета у Београду унесе моју докторску дисертацију под насловом:

Изражавање елативности и суперлативности у руском и српском језику

која је моје ауторско дело.

Дисертацију са свим прилозима предао/ла сам у електронском формату погодном за трајно архивирање.

Моју докторску дисертацију похрањену у Дигитални репозиторијум Универзитета у Београду могу да користе сви који поштују одредбе садржане у одабраном типу лиценце Креативне заједнице (Creative Commons) за коју сам се одлучио/ла.

1. Ауторство
2. Ауторство - некомерцијално
3. Ауторство – некомерцијално – без прераде
4. Ауторство – некомерцијално – делити под истим условима
5. Ауторство – без прераде
6. Ауторство – делити под истим условима

(Молимо да заокружите само једну од шест понуђених лиценци, кратак опис лиценци дат је на полеђини листа).

Потпис докторанда

У Београду, _____